

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับ
นักท่องเที่ยวชาวไทย

โดย
นายบุญยวีร์ ศรีรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา แบบ 2.1

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา แบบ 2.1
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE MODEL OF EXPERIENTIAL WALKING TOUR ACTIVITIES IN THE OLD TOWN
AREA OF NAKHON SI THAMMARAT FOR THAI TOURISTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy RECREATION TOURISM AND SPORT MANAGEMENT
Department of Education Foundations
Academic Year 2024
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่าน เมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย
โดย	นายบุญวีร์ ศรีรัตน์
สาขาวิชา	การจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา แบบ 2.1
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. วรรณวีร์ บุญคุ้ม
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย อาจารย์ ดร. วิจิต อิ่มอารมย์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สมบัติ กาญจนกิจ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรรณวีร์ บุญคุ้ม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร. คณิต เขียววิชัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. วิจิต อิ่มอารมย์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โรม วงศ์ประเสริฐ)

650630013 : การจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา แบบ 2.1

คำสำคัญ : รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์, การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า, ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

นาย ปุณยวีร์ ศรีรัตน์: รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. วรณวีร์ บุญคุ้ม

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (2) ศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (3) พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ (4) รับรองรูปแบบดังกล่าว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทย 385 คน และผู้ให้ข้อมูลหลัก 39 คน ประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชน ภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประเด็นวิเคราะห์เอกสาร แบบสำรวจ แนวทางการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมินศักยภาพ ประเด็นสนทนากลุ่ม และประเด็นสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชครอบคลุมประวัติศาสตร์และโบราณคดี วิถีชีวิตท้องถิ่น และวัฒนธรรมและประเพณี กิจกรรมเด่น ได้แก่ ไหว้พระ ชมศิลปวัฒนธรรม ทำอาหารพื้นถิ่น และนวดแผนไทยแบบเชลยศักดิ์ โดยมีศักยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านเด่นคือความน่าสนใจ ส่วนด้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ควรปรับปรุง (2) นักท่องเที่ยวสนใจกิจกรรมไหว้พระทำบุญและพักผ่อน ให้คุณค่าสูงสุดในด้านกายภาพ และต่ำสุดในด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (3) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช คือ REDTUC ที่สะท้อนจุดหมายปลายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบของรูปแบบ คือ PREM-FAR ที่ครอบคลุมการมีส่วนร่วม ทรัพยากร ประสบการณ์ การตลาดและประชาสัมพันธ์ สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และเส้นทาง และ (4) ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความเหมาะสมและใช้ได้จริง

650630013 : Major RECREATION TOURISM AND SPORT MANAGEMENT

Keyword : Model of Tourism Activities, Experiential Tourism, Walking Tour, Old Town Area of Nakhon Si Thammarat

MR. Poonyawee SRIRAT : The Model of Experiential Walking Tour Activities in The Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists Thesis advisor : Associate Professor Wannawee Boonkoun, Ph.D.

This study aimed to: (1) explore tourism resources in the Old Town of Nakhon Si Thammarat; (2) study walking tourism activities and experiences; (3) develop an experiential walking tour activity model for Thai tourists; and (4) validate the proposed model. The research employed a Research and Development (R & D) approach. Data were collected from 385 Thai tourists and 39 key informants, including community leaders, government officials, private sector representatives, and experts. Research tools included theme of document analysis, surveys, interviews, questionnaires, assessment forms, focus groups, and connoisseurship guidelines. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and content analysis.

The results revealed that: (1) The old town offers diverse tourism resources, including historical and archaeological sites, local lifestyles, and cultural traditions. Key activities included temple visits, merit-making, cultural performances, hands-on local food and craft-making, traditional massage, and local dining. The overall potential was high, particularly in activity attractiveness, while knowledge exchange and co-creation remained limited. (2) Tourists showed the greatest interest in merit-making and relaxation, rating physical value highest and product-service value lowest in their walking tourism experiences. (3) The developed model, REDTUC, positions the Old Town as a religious and culturally rich destination. Its structure PREM-FAR comprises Participation, Resources, Experience, Marketing, Facilities, Activities, and Routes. (4) The validation results indicated that the model of experiential walking tour activities in the old town area of Nakhon Si Thammarat for Thai tourists was appropriate and practically applicable.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหลายท่านและหลายฝ่าย ผู้วิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณต่อผู้มีอุปการคุณทุกท่าน ดังนี้ ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวีร์ บุญคุ้ม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ให้คำแนะนำแนวทางการวิจัยตลอดระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย อาจารย์ ดร.วิจิต อิมอรรณย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โรม วงศ์ประเสริฐ ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน และศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ ประธานกรรมการสอบ ตลอดจนคณาจารย์ เจ้าหน้าที่เพื่อน และพี่น้องในหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและชี้แนะอย่างมีคุณค่าในการทำงานวิจัย และสนับสนุนในทุกขั้นตอน

นอกจากนี้ ในการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสมาคมและชมรมกีฬา ผู้ให้ข้อมูลทุก ๆ ท่าน ที่ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนทุกกระบวนการวิจัย รวมถึงสละเวลาเข้าร่วมวิพากษ์แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตลอดจนคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และประธานหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้พัฒนาตนเอง ขอบคุณคณาจารย์และบุคลากรสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในระหว่างการทำงานวิจัย ขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อน ๆ ที่อยู่เคียงข้างและให้กำลังใจสนับสนุนตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่มีได้เอ่ยนาม ณ ที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และผู้วิจัยหวังว่าผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจและมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสืบต่อไป

บุญยวีร์ ศรีรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ	ด
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
คำถามการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์	11
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	17
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า	29
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว.....	32
แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว	37
แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการ	44
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ	53

แนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	59
บริบทพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และเทศบาลนครศรีธรรมราช	75
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	82
กรอบแนวคิดการวิจัย	111
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	114
พื้นที่ในการศึกษา.....	114
ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	115
วิธีดำเนินการวิจัย	118
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	122
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	125
การเก็บรวบรวมข้อมูล	126
การวิเคราะห์ข้อมูล	128
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	131
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช	131
ตอนที่ 2 ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	234
ตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	258
ตอนที่ 4 ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	306
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	333
สรุปผล	333
อภิปรายผล.....	340
ข้อเสนอแนะ	358
ภาคผนวก.....	362

ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย	363
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญและผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	388
ภาคผนวก ค กำหนดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและรายนามผู้เชี่ยวชาญ	410
ภาคผนวก ง เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช	414
รายการอ้างอิง	421
ประวัติผู้เขียน	438

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช	78
ตารางที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูลเครื่องมือวิจัย และสถิติ/ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	127
ตารางที่ 3 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	189
ตารางที่ 4 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม	191
ตารางที่ 5 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน.....	192
ตารางที่ 6 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า	193
ตารางที่ 7 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม	195
ตารางที่ 8 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม.....	196
ตารางที่ 9 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในภาพรวม 5 ย่าน.....	198
ตารางที่ 10 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 1	203
ตารางที่ 11 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 2	207
ตารางที่ 12 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 3	211
ตารางที่ 13 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 4	215
ตารางที่ 14 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 5	219
ตารางที่ 15 เส้นทางท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	229

ตารางที่ 16 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านเพศ	235
ตารางที่ 17 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านอายุ	235
ตารางที่ 18 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านสถานภาพ	236
ตารางที่ 19 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านการศึกษาสูงสุด	236
ตารางที่ 20 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านอาชีพ	237
ตารางที่ 21 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือน	237
ตารางที่ 22 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านภูมิลาเนาที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน	238
ตารางที่ 23 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านจำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว.....	239
ตารางที่ 24 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว..	240
ตารางที่ 25 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านแหล่งข้อมูลที่ได้รับทราบ	241
ตารางที่ 26 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมา ท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	242
ตารางที่ 27 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่ใช้ในการมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	242
ตารางที่ 28 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านบุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวย่าน เมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	243
ตารางที่ 29 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านช่วงเวลา que เลือกเดินทางมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	244
ตารางที่ 30 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	244
ตารางที่ 31 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านประเภทที่พักที่พักรัณพักค้างคืน	245
ตารางที่ 32 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านพื้นที่หรือโซนที่มาท่องเที่ยวในย่าน เมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	245
ตารางที่ 33 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมที่ร่วมทำในขณะท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	246

ตารางที่ 34 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	247
ตารางที่ 35 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านสิ่งที่ใช้จ่ายในการมาเที่ยวย่านเมืองเก่า...	248
ตารางที่ 36 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช	249
ตารางที่ 37 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านสิ่งดึงดูดใจ	250
ตารางที่ 38 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม	252
ตารางที่ 39 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าทางกายภาพ.....	253
ตารางที่ 40 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ	255
ตารางที่ 41 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์.....	256
ตารางที่ 42 ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบ เดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	273
ตารางที่ 43 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	274
ตารางที่ 44 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่าน เมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	278
ตารางที่ 45 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่าน เมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน.	280
ตารางที่ 46 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่าน เมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	282
ตารางที่ 47 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่าน เมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว.....	283

ตารางที่ 48 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์	288
ตารางที่ 49 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน.....	290
ตารางที่ 50 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า	292
ตารางที่ 51 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านเส้นทางการท่องเที่ยว	294
ตารางที่ 52 ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	295
ตารางที่ 53 ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	297
ตารางที่ 54 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	298
ตารางที่ 55 ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย.....	309
ตารางที่ 56 ลักษณะเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ).....	317
ตารางที่ 57 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)	318
ตารางที่ 58 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ).....	320

ตารางที่ 59 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)	321
ตารางที่ 60 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ).....	322
ตารางที่ 61 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)	323
ตารางที่ 62 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)	325
ตารางที่ 63 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ).....	326
ตารางที่ 64 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านเส้นทางการท่องเที่ยว (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)	327
ตารางที่ 65 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	348

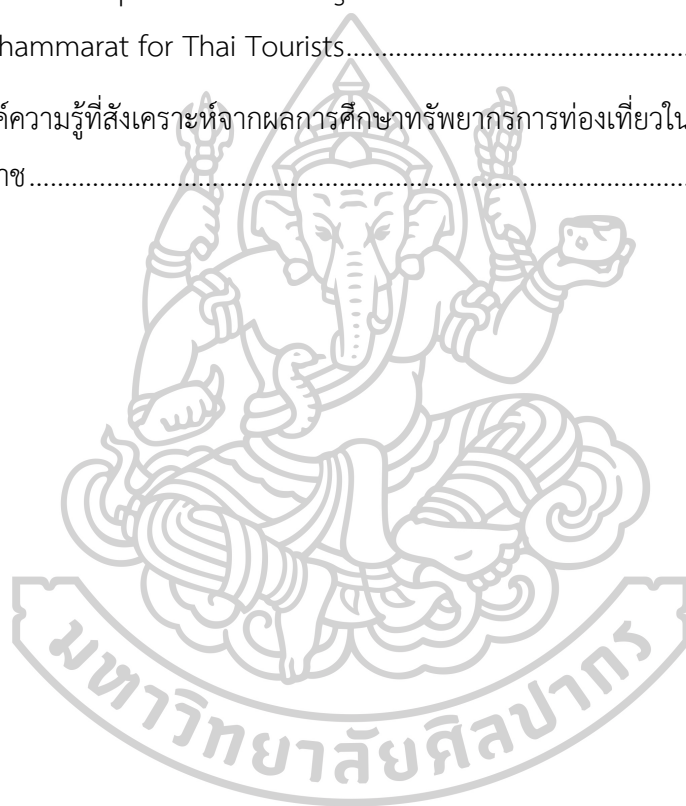
สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	19
ภาพที่ 2 องค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	26
ภาพที่ 3 ช่วงเวลาแห่งการพักผ่อน (Leisure Time)	47
ภาพที่ 4 โครงสร้างของนันทนาการการท่องเที่ยว.....	52
ภาพที่ 5 องค์ความรู้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	108
ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย	113
ภาพที่ 7 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย กระบวนการ และผลที่ได้	121
ภาพที่ 8 ศาลหลักเมือง	134
ภาพที่ 9 ชุดเครื่องไหว้ศาลหลักเมืองและศาลราหู	135
ภาพที่ 10 บรรยากาศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ ศาลหลักเมือง	135
ภาพที่ 11 หอพระสูง และพระพุทธรูปปางมารวิชัย.....	137
ภาพที่ 12 บรรยากาศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ หอพระสูง	138
ภาพที่ 13 หอจดหมายเหตุพลเอกเปรม ติณสูลานนท์.....	140
ภาพที่ 14 ร้านจำหน่ายสินค้าในย่านหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง.....	142
ภาพที่ 15 การต่อกลายลงบนเครื่องทอง และผลิตภัณฑ์เครื่องถมลายนวะโม	143
ภาพที่ 16 สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช.....	145
ภาพที่ 17 บรรยากาศงานด้านวัฒนธรรม ณ สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช	145
ภาพที่ 18 กำแพงเมืองเก่าฝั่งทิศตะวันตกและฝั่งทิศตะวันออก.....	147
ภาพที่ 19 บรรยากาศตลาดนัดกำแพงเมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	148
ภาพที่ 20 หอพระอิศวร	150
ภาพที่ 21 บรรยากาศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ หอพระอิศวร.....	151

ภาพที่ 22 หอพระนารายณ์	153
ภาพที่ 23 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ หอพระนารายณ์	154
ภาพที่ 24 หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดเสมาเมือง บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาเมืองและวัดเสมาชัย	156
ภาพที่ 25 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรมบริเวณบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย.....	157
ภาพที่ 26 หอพระพุทธสิหิงค์.....	159
ภาพที่ 27 ศาลพระเสื้อเมือง หลวงปู่ทวด และตาขุนลก	161
ภาพที่ 28 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ ศาลพระเสื้อเมือง.....	162
ภาพที่ 29 ฐานพระสยามภูวนาถ.....	164
ภาพที่ 30 ตลาดท่าชี.....	165
ภาพที่ 31 วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร.....	168
ภาพที่ 32 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร.....	170
ภาพที่ 33 วัดหน้าพระลาน บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และหมากจากดักน้ำ.....	172
ภาพที่ 34 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ วัดหน้าพระลาน.....	173
ภาพที่ 35 ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ.....	174
ภาพที่ 36 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ.....	175
ภาพที่ 37 ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม.....	177
ภาพที่ 38 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม.....	177
ภาพที่ 39 บ้านท่านขุนรัฐวุฒิจำรัส.....	179
ภาพที่ 40 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ บ้านท่านขุนรัฐวุฒิจำรัส	180
ภาพที่ 41 พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน).....	182
ภาพที่ 42 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน).....	183
ภาพที่ 43 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช.....	190

ภาพที่ 44 ผลการประเมินศักยภาพด้านความน่าสนใจของกิจกรรม.....	191
ภาพที่ 45 ผลการประเมินศักยภาพด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรม ร่วมกัน	193
ภาพที่ 46 ผลการประเมินศักยภาพด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า.....	194
ภาพที่ 47 แผนภูมิผลการประเมินศักยภาพด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม.....	196
ภาพที่ 48 แผนภูมิผลการประเมินศักยภาพด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม	197
ภาพที่ 49 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชในภาพรวม 5 ย่าน.....	202
ภาพที่ 50 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 1	206
ภาพที่ 51 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมแบบเดินเท้าในย่านที่ 2	209
ภาพที่ 52 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 3	214
ภาพที่ 53 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 4	218
ภาพที่ 54 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 5	224
ภาพที่ 55 แผนที่แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมือง เก่านครศรีธรรมราช	228
ภาพที่ 56 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช	250
ภาพที่ 57 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ด้านสิ่งดึงดูดใจ	251
ภาพที่ 58 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม	253
ภาพที่ 59 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช ด้าน คุณค่าทางกายภาพ.....	254
ภาพที่ 60 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ	256

ภาพที่ 61 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช ด้าน คุณค่าเชิงประสบการณ์	257
ภาพที่ 62 ร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช.....	304
ภาพที่ 63 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	329
ภาพที่ 64 Model of Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists.....	331
ภาพที่ 65 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช.....	344

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้หลักให้แก่ประเทศไทย ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองรองเชื่อมโยงกับเมืองหลักเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) สอดคล้องกับคติพจน์ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) คือ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดย “ความมั่นคง” มุ่งเน้นที่ความปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศทุกระดับ “ความมั่งคั่ง” มุ่งเน้นที่การขยายตัวของเศรษฐกิจที่สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และ “ความยั่งยืน” มุ่งเน้นที่ การใช้ การรักษา และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมียุทธศาสตร์ด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขันด้วยอุตสาหกรรมและบริการขั้นสูงและโลจิสติกส์ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค การสร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยพัฒนาเมืองและส่งเสริมการท่องเที่ยว และด้านที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมที่เน้นภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับหมุดหมายการพัฒนาด้านที่ 2 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่ส่งเสริมให้ไทยเป็นจุดหมาย การท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืนด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพโดยเชื่อมโยงอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพอื่น เพิ่มค่าใช้จ่ายต่อวัน เพิ่มขีดความสามารถทาง การท่องเที่ยวในเมืองรองและผู้ประกอบการรายย่อย การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งมาตรฐานความสะอาดและความปลอดภัย สังคมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการปรับปรุงระเบียบและกฎหมายและการใช้เทคโนโลยี รวมถึงการนำหลักการและแนวคิด 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การสร้างความสามารถในการล้มแล้วลุกให้ไว 3) การให้ความสำคัญต่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ และ 4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) มาร่วมพัฒนาเพื่อเกิดความพึงพอใจ ประทับใจและเดินทางกลับมา

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้จัดทำแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2579) โดยมีวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย คือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทยเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม

และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” โดยมีองค์ประกอบการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ (1) การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก (2) การเติบโตอย่างมีดุลยภาพระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ (3) การเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทยที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีไทย (4) การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วน และ (5) การพัฒนาอย่างยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวในระยะกลาง 10 ปี (พ.ศ. 2561-2570) ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและลดความเหลื่อมล้ำของคนในชาติ โดยชุมชนท้องถิ่นมีความพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับทุกภาคส่วนให้เกิดความยั่งยืน ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำอีกอย่างน้อย 1 รูปแบบการท่องเที่ยว (Tourism Segment) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (Resilient Tourism) ด้วยกลยุทธ์การสร้างเสริมความเข้มแข็ง การกระจายรายได้และความเจริญจากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุล และยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวด้วยกลยุทธ์การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวอันน่าประทับใจที่มีคุณค่าเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยว ศักยภาพสูงที่หลากหลายและสร้างสรรค์ของไทย และการส่งเสริมการตลาดเชิงรุกมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ และยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยกลยุทธ์การสร้างเสริมความสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และการส่งเสริมการอนุรักษ์และต่อยอดทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีวิสัยทัศน์ คือ นครแห่งอารยธรรม น่าอยู่ น่าเที่ยว การเกษตรและอุตสาหกรรมยั่งยืน และมีเป้าหมายการพัฒนาเมืองที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ ด้านที่ 3 ยกระดับมาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2565) และยังเป็นจังหวัดในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยซึ่งมีแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. 2566-2570 ที่มีความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว รวมถึงแผนพัฒนาภาคใต้ ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาเขตอุตสาหกรรม และการเชื่อมโยงการค้าโลก โดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย คือ พัฒนาการท่องเที่ยว การเกษตร อุตสาหกรรมชีวภาพ สู่ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ และมูลค่าสูงอย่างยั่งยืน ซึ่งได้ระบุประเด็นการพัฒนาในด้านที่ 2 การท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยและมี
 สุขอนามัยรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มระดับกลางและระดับสูง รวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการ พร้อมพัฒนา
 บุคลากรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนควบคู่กับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
 นำไปสู่การพัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่ง
 อ่าวไทย, 2564) นอกจากนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังอยู่ในกลุ่มเมืองรองการท่องเที่ยวของภาคใต้
 (ฐานเศรษฐกิจ, 2566) ยังมีความดิบหรือความจริงแท้ดั้งเดิม (Authenticity) โดยมีการเชื่อมโยง
 กิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งเชิงเกษตร อาหาร สร้างสรรค์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม มีพื้นที่
 ท่องเที่ยวหลักในอำเภอเมือง ชนอม ลานสกา ลีชล พรหมคีรี ปากพนัง และท่าศาลา (กระทรวงการ
 ท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) ซึ่งมีนโยบายส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยว ได้แก่ “สุขทันทีที่เที่ยว
 ไทย” และ “เมืองน่าเที่ยว” รวมถึงแนวคิดบนฐานอัตลักษณ์และวัฒนธรรม “มานะ มานคร มาหา
 ศรีทธา” และ “นครสามธรรม” เพื่อกระตุ้นส่งเสริมนักท่องเที่ยวมาแวะเยือนทั้งกลุ่มใหม่และกลุ่มเดิม
 ที่มาแวะเยือนซ้ำ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช, 2566) สอดคล้องกับ
 นโยบายส่งเสริมวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรมที่นำมาหนุนเสริมการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมต่าง ๆ
 เช่น บวรออนทัวร์ เที่ยวเท่ ๆ กับเสน่ห์เมืองไทย เที่ยวชุมชนยลวิถี เป็นต้น และนโยบายส่งเสริมความ
 เป็นไทยผ่านสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมทั้ง 5 สิ่ง (5F) ได้แก่ อาหารไทย (Food) ผ้าไทยและการ
 ออกแบบแฟชั่นไทย (Fashion) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) มวยไทยและศิลปะการป้องกันตัวของ
 ไทย (Fighting) และเทศกาลประเพณีไทย (Festival) ซึ่งเรียกสิ่งเหล่านี้รวมกันว่า “Soft Power”
 (กระทรวงวัฒนธรรม, 2564)

อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชเป็นหนึ่งในพื้นที่ท่องเที่ยวหลักของจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยมี
 หน่วยงานหลัก คือ เทศบาลนครนครศรีธรรมราชที่กำหนดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวตามอัต
 ลักษณะของชุมชนย่านเมืองเก่าผสมผสาน 5 วัฒนธรรมบนฐานความเชื่อและศาสนา ได้แก่ พราหมณ์
 พุทธ อิสลาม คริสต์ และจีน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ศาลหลักเมือง หัถศิลป์ถนนท่าช้าง
 สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่า บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย หอพระอิศวรและเสาชิงช้า
 หอพระนารายณ์ หอพระพุทธรูปสังข์ ศาลพระเสื้อเมือง ชุมชนตลาดท่าชีฐานพระสยามภูวนาถ วัดพระ
 มหาธาตุ วรมหาวิหาร บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดหน้าพระลาน และบ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ สอดคล้องกับ
 นโยบายส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช และยังได้รับการ
 รับรองตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียนประเภทมาตรฐานเมืองท่องเที่ยวสะอาดอาเซียน
 เป็น 1 ใน 4 เมืองของประเทศไทยอีกด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชุมชนย่านเมืองเก่ามีศักยภาพที่โดดเด่น
 ในด้านพื้นที่หรือทรัพยากรการท่องเที่ยว รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและการ
 เรียนรู้ ด้านการจัดการ และด้านการมีส่วนร่วม (ปริดา นักร และคณะ, 2566) แต่ยังพบประเด็น
 ปัญหา คือ การให้บริการนำเที่ยวในพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลนคร

นครศรีธรรมราชที่มีกิจกรรมนั่งรถรางชมเมืองและธุรกิจนำเที่ยวในพื้นที่ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช และเทศบาลฯ จัดกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่าในบางโอกาสตามงบประมาณที่จัดสรรจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด จึงทำให้การให้บริการนำเที่ยวที่มักใช้บริการรถรางของเทศบาลฯ เดินทางไปตามสถานที่ท่องเที่ยวในแนวถนนราชดำเนิน ซึ่งยังไม่มีเส้นทางเดินเท้าไปยังตรอกหรือซอยของชุมชนที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เชื่อมกับถนนราชดำเนิน (เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2564a; สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2567) โดยมีข้อเสนอแนะให้เปิดโอกาสคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยว เช่น การเป็นนักร้อง การเปิดพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ในแหล่งท่องเที่ยว การร่วมกันจัดกิจกรรมเทศกาลหรือประเพณีในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับสถานที่ท่องเที่ยว การเปิดบ้านและแหล่งผลิตสินค้าชุมชนให้นักท่องเที่ยวแวะชมและเลือกซื้อ การสาธิตภูมิปัญญาการผลิตพร้อมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตบางขั้นตอนเพื่อเพิ่มประสบการณ์และทำให้เกิดความประทับใจ เป็นต้น (ปริดา นักร และคณะ, 2566) นอกจากนี้ ควรเพิ่มจุดให้ลงแวะเดินชมตามตรอกหรือซอยในย่านวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจทำในรูปแบบหรือธีม (Theme) เฉพาะเรื่อง เช่น ถนนสายศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อ ย่านตลาด ย่านของกินตามวิถีชุมชน เป็นต้น โดยทำความร่วมมือกันระหว่างธุรกิจนำเที่ยวในพื้นที่ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด ชมรมมัคคุเทศก์อาชีพ จังหวัด ชมรมโรงแรมจังหวัดเพื่อลดภาระข้อจำกัดด้านงบประมาณและด้านบุคลากรของเทศบาลฯ (พรเทพ เสงี่ยมรักษา, 2566; สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2567)

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) ถือเป็นกิจกรรมเชิงนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว (ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ, 2558) ที่เกิดจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวระหว่างเดินทางในช่วงเวลาว่างในชีวิตประจำวันด้วยความสนใจ (ปริญญา สำราญบำรุง และโกวิท จอมคำ, 2565; สมบัติ กาญจนกิจ, 2557) ความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ จิตวิทยา และสังคมวิทยา (Dixit, 2020) และเกิดความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมจนเกิดเป็นความผูกพันแล้วนำไปสู่ความจงรักภักดี (Loyalty) ต่อแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวกลับมายังแหล่งท่องเที่ยวนั้นอีก รวมถึงทำให้มีการบอกต่อถึงประสบการณ์ที่ดี ๆ ให้แก่คนรอบข้าง (Shivers, 2001; เพลินทิพย์ โกเมศโสภา, 2547) เนื่องด้วยประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับเหตุผล อารมณ์ จิตวิญญาณ การสัมผัส และลักษณะทางกายภาพ (Gentile et al., 2007) อีกทั้งการท่องเที่ยวในอนาคตจะสร้างประสบการณ์บนความท้าทายด้วยการนำเสนอวิธีการและเหตุผลด้วยแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ จากกิจกรรมนันทนาการในสถานที่ท่องเที่ยว (คณิต เขียววิชัย, 2555; ศศิธร เจตานนท์, 2564) จนเกิดประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 2018 เป็นต้นมา บริษัทนำเที่ยวเริ่มให้ความสนใจต่อการจัดบริการรวมทุกอย่างแบบเบ็ดเสร็จหรือแพ็คเกจ (Packages) เพื่อสร้างประสบการณ์ที่รอบ

ด้านในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (United Nations World Tourism Organization (UNWTO), 2021) นอกจากนี้ ภายหลังจากคลี่คลายสถานการณ์โรค COVID-19 ผู้คนส่วนใหญ่มุ่งออกเดินทางค้นหาประสบการณ์ตอบสนองความชอบตนเองผ่านการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงมรดก การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวตามสถานที่ที่เรื่องราวที่สร้างอารมณ์หม่นหมอง การท่องเที่ยวที่เน้นความหรูหราและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Bergstrom, 2021) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าเป็นส่วนหนึ่งของ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้สัมผัสวิถีชีวิตต่าง ๆ ในชุมชนท่องเที่ยวทั้งวัฒนธรรมภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ งานหัตถกรรม งานศิลปะ ประเพณี และสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์นำมาเป็นทุนทางการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563) ผ่านการท่องเที่ยวในชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งของกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภายใต้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือ Agenda 21 (จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด, 2553; พงนา สวนศรี, 2540) และเป็นเครื่องมือพัฒนาคนและชุมชนท้องถิ่นในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและด้านการฟื้นฟูวัฒนธรรมที่มีการสืบทอด เผยแพร่ และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้คนในชุมชน (ณัฐพัชร มณีโรจน์, 2560) ซึ่งนักท่องเที่ยวในปัจจุบันต้องการประสบการณ์ที่จะได้สัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิมผ่านกิจกรรมในชุมชนบนฐานเอกลักษณ์และมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556) สอดคล้องแนวโน้มการจอบริการด้านการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2563-2566 ที่ให้ความสำคัญต่อแบรนด์ธุรกิจซึ่งเน้นความยั่งยืน (ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563)

ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จะนำไปสู่เป้าหมายของการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพตามนโยบายของรัฐ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561; สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย, 2564) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ได้เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว และยังได้คืนประโยชน์กลับสู่ท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช, 2566; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา, 2557) เช่นเดียวกันกับชุมชนย่านเมืองเก่าในแนวกำแพงเมืองตลอดถนนราชดำเนินซึ่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งอาหาร วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ที่มีเหตุการณ์สำคัญ (Bergstrom, 2021; เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2564a; ปรีดา นักร และคณะ, 2566) ซึ่งมีความหลากหลายและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากขึ้น (อรวิ ประสงค์สิน, 2562) โดยนำเสนอลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่นำมาสร้างความแตกต่างในเชิงการแข่งขันต่อพื้นที่ท่องเที่ยวอื่น และสร้างความยั่งยืน โดยภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชนร่วมกันพัฒนาเพื่อให้เกิดความสมดุลและการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ (ส. ศิริชัย นาคอุดม และคณะ, 2561)

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จะต้องทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกผูกพันหลังแะมาเที่ยวแล้วนำไปสู่ความจงรักภักดีจนเกิดการกลับมาซ้ำอีกและบอกต่อ (เพลินทิพย์ โกเมศโสภา, 2547) ตลอดจนมีความใส่ใจต่อความยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566; จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด, 2553; พงนา สวนศรี, 2540) จึงเป็นที่มาของการวิจัยเรื่องรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชของนักท่องเที่ยวชาวไทย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย
4. เพื่อรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดคำถามการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ได้แก่ อะไรบ้าง
2. กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยมีลักษณะเป็นอย่างไร
3. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร และมีการเสนอแนะอย่างไร
4. ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้าง และพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชตามแนวกำแพงเมืองตลอดถนนราชดำเนิน อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช, 2566; เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2565)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.1 ประชากร (Population) ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชตามแนวกำแพงเมืองตลอดถนนราชดำเนิน อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10,116 คน (เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชตามแนวกำแพงเมืองตลอดถนนราชดำเนิน อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 385 คน กำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของ Yamane (1967) อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด (2556) ที่ระดับความเชื่อมั่นในการสุ่ม 95% จากประชากร จำนวน 10,116 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384.78 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่าง จำนวน 385 คน จากนั้นเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ประกอบด้วย

2.3.1 ตัวแทนผู้นำชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช จำนวน 5 คน สำหรับการสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวและการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2.3.2 ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการ จำนวน 10 คน สำหรับการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า โดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Selection)

2.3.3 ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน และนักวิชาการ จำนวน 15 คน สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Discussion) จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Selection)

2.3.4 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญสำหรับการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ได้แก่ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาคเอกชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างท่องเที่ยว ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ หมายถึง การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช แบ่งองค์ประกอบของประสบการณ์การท่องเที่ยวออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านคุณค่าทางกายภาพ ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า หมายถึง การท่องเที่ยวไม่เร่งรีบของ

2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินชมจุดที่น่าสนใจตามตรอก หรือซอย หรือถนนเล็ก ๆ ในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงถนนสายหลักหรือแหล่งท่องเที่ยวหลักในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยมีการหยุดพักเพื่อชมการบรรยายหรือเพื่อร่วมกิจกรรมนันทนาการกับคนในชุมชนหรือใช้บริการต่าง ๆ ในชุมชน

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวเดินเท้าย่านเมืองเก่า หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินชมจุดที่น่าสนใจของย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยมีการหยุดพักชมการบรรยายหรือทำกิจกรรมนันทนาการร่วมกับชุมชนในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบของกิจกรรมการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม และด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

4. ย่านเมืองเก่า หมายถึง พื้นที่บริเวณเมืองเก่านครศรีธรรมราชตามแนวกำแพงเมืองตลอดถนนราชดำเนินจากทิศเหนือไปยังทิศใต้ในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีลักษณะหรือวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่รอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช และมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ งานหัตถกรรม งานศิลปะ ประเพณี และสถาปัตยกรรม แล้วนำมาเป็นทุนทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเสนอขายต่อนักท่องเที่ยวชาวไทย

5. ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง บริบทหรือข้อมูลทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลทั่วไป บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะทางกายภาพหรือลักษณะภายนอกของชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิสำเนาหรือจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน

7. พฤติกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำและการแสดงออกของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ได้แก่ จำนวนครั้งที่เคยมา วัตถุประสงค์แหล่งข้อมูลที่ได้รับทราบ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ยานพาหนะ ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว โอกาสที่เลือกเดินทาง ระยะเวลา พื้นที่หรือโซนที่เลือกมาเที่ยว กิจกรรมที่ร่วมทำ และค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยว

8. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง แนวทางหรือโครงสร้างที่พัฒนาจากทฤษฎีและข้อมูลจริง ซึ่งนำเสนอในรูปแบบข้อความหรือแผนผัง โดยอาจแบ่งเป็นรูปแบบเชิงแนวทางและรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ที่มีคำอธิบายประกอบ ซึ่งการสร้างรูปแบบเริ่มจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาสภาพจริง นำมาสู่การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และการรับรองรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ได้ประโยชน์ ดังนี้

1. ได้รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชได้รับประสบการณ์ที่ดีและเกิดความประทับใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และมีโอกาสกลับมาเยือนซ้ำหรือแนะนำบอกต่อให้ผู้อื่นเข้ามาท่องเที่ยว

2. หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ชุมชนรอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสามารถนำรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชไปใช้ในการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวหรือกำหนดนโยบายการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. นักวิจัยหรือนักวิชาการสามารถนำองค์ความรู้และแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยไปต่อยอดในการศึกษาหรือวิจัยและการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเมืองเก่าหรือเป็นแนวทางในการศึกษากับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า
4. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
5. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว
6. แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการ
7. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
8. แนวโน้ม แผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
9. บริบทพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงบรรยากาศ และความทรงจำต่อสถานที่ท่องเที่ยวและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานได้ให้ความหมาย องค์ประกอบและประเภทของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ดังนี้

1. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism-ET) ไว้ดังนี้

Rose et al. (2011) ให้ความหมายเกี่ยวกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว คือ การตอบสนองของแต่ละตัวบุคคลที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยวกับชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวที่มีสินค้าและบริการและมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการและสภาพแวดล้อม โดยมีการตอบสนองจากภายในซึ่งรวมถึงความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ของอารมณ์และมีความมีเหตุมีผล ลักษณะจิตวิทยาและสิ่งที่เป็นผลที่ได้รับการได้สัมผัส รวมเป็นองค์รวมของประสบการณ์

Dixit (2020) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่เกิดจากการพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาจุดหมายปลายทางและกิจกรรมที่แปลกใหม่และไม่เหมือนใคร อีกทั้งสร้างความทรงจำและเกิดความยั่งยืนในสถานที่ท่องเที่ยว นั้น โดยประสบการณ์การท่องเที่ยวจะมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ จิตวิทยา และสังคมวิทยา รวมทั้งการตลาดและเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ ประสบการณ์การท่องเที่ยวยังเป็นที่มาของแรงจูงใจในด้านความสนุกสนานและความบันเทิงด้านสุนทรียศาสตร์ด้านการศึกษา และการหลีกเลี่ยงจากความจำเจ

Adventure Trade Travel Association (2022) กำหนดให้การเดินทางเชิงประสบการณ์ (Experiential Travel) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันและมีความหมายกับวัฒนธรรม ผู้คน และหรือสภาพแวดล้อมของจุดหมายปลายทางเพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์และน่าจดจำ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการไปเยือนจุดหมายปลายทางใหม่ ๆ หลีกเลี่ยงจากเส้นทางที่ไม่มีใครรู้จักได้สัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นที่แท้จริงและร่วมทำกิจกรรมที่พิเศษ นอกจากนี้ การเดินทางเชิงประสบการณ์ยังเป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางแบบเต็มตัวและการเดินทางแบบผจญภัย (Immersive and Adventure Travel) ด้วยเช่นกัน

ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2563) กล่าวว่า ประสบการณ์หรือ Tourism Journey แบ่งออกเป็น 3 ช่วงหลัก ได้แก่ 1) ก่อนการเดินทาง (Before the Trip) จะค้นหาข้อมูล ทำการจอง และชำระเงิน 2) ระหว่างการเดินทาง (During the Trip) จะศึกษาเมืองรองทางการท่องเที่ยว ร่วมรักษาสมดุของสิ่งแวดล้อม สังคม และความยั่งยืนให้ชุมชน ตลอดจนพันธมิตรของผู้ให้บริการ เครือข่ายชุมชน และภาคีร่วมกันรักษาคุณภาพและประสบการณ์จากวิถีถิ่นและสร้างความประทับใจ และ 3) ภายหลังจากการเดินทาง (After the Trip) จะมีผลตอบรับ (Feedback) โดยประเมินประสบการณ์หรือความประทับใจ และสื่อสารผ่านการให้ความเห็น (Review) ในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) หรือในช่องความเห็นของแพลตฟอร์มการจองทางการท่องเที่ยวออนไลน์ (Online Travel Agent: OTA) และการบอกต่อ (Word of Mouth)

กนกกานต์ แก้วนุช (2564) กล่าวว่าในมิติของการท่องเที่ยว นั้น ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้หลากหลายสาเหตุ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยว การเดินทาง การบริโภคอาหารในสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ ประสบการณ์ยังครอบคลุมไปถึงปฏิกริยาที่ตอบสนองต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ความรู้สึกด้านอารมณ์ การเรียนรู้ และความเข้าใจ รวมถึงการแสดงออกด้านพฤติกรรม ทั้งนี้ ประสบการณ์การท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเหตุการณ์ดังกล่าวอาจจะพบมากกว่าหนึ่งเหตุการณ์ ส่วนหนึ่งมีผลต่อความทรงจำทั้งในด้านบวกและด้านลบของนักท่องเที่ยวในระยะยาว

นอกจากนี้ การดึงดูดใจโดยการสร้างคุณค่าเพื่อส่งมอบต่อนักท่องเที่ยวจะช่วยสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวจากคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของสิ่งที่ได้รับมอบจากผู้ให้บริการ

วิทัศน์ ศรีสุวรรณเกศ (2561) ให้ความหมายของประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว (Tourist Experience) หมายถึง ผลรวมของการรับรู้และตีความปัจจัยทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนักท่องเที่ยวได้รับรู้ในระหว่างการท่องเที่ยวอันส่งผลให้เกิดความรู้สึกและทัศนคติต่าง ๆ

เพลินทิพย์ โกเมศโสภา (2547) กล่าวว่า ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว คือ การสร้างความรู้สึกที่ดี ๆ ความรู้สึกประทับใจ แล้วต่อยอดความรู้สึกดังกล่าวให้อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวในขณะที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหรือใช้สินค้าและบริการภายในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวชื่นชอบและศรัทธา จนเกิดเป็นความผูกพันแล้วนำไปสู่ความจงรักภักดี (Loyalty) ต่อแหล่งท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวกลับมายังแหล่งท่องเที่ยวนั้นอีก รวมถึงทำให้มีการบอกต่อถึงประสบการณ์ที่ดี ๆ ให้แก่คนรอบข้าง

Pine & Gilmore (1999) กล่าวว่ายุคสมัยปัจจุบันถือเป็นยุคแห่งเศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ (Experience Economy) เนื่องจากผู้บริโภคกำลังมองหาสินค้าที่สร้างประสบการณ์อันน่าจดจำมากกว่าสินค้าที่จับต้องได้โดยทั่วไป ธุรกิจจึงจำเป็นต้องสร้างสินค้าในรูปแบบประสบการณ์ที่ให้ความทรงจำแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ Oh et al. (2007) ได้ให้มุมมองเพิ่มเติมว่าในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวย่อมแสวงหาและใช้บริการหลัก คือ ประสบการณ์ที่น่าดึงดูดใจภายในแหล่งท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

Gentile et al. (2007) กล่าวว่า ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวในด้านสินค้าและบริการในทุกส่วน ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นประสบการณ์ส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องของเหตุผล อารมณ์ การสัมผัส ลักษณะทางกายภาพ และจิตวิญญาณ

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์หรือการตอบสนองกับชุมชนหรือผู้ให้บริการระหว่างการท่องเที่ยวและใช้บริการ จนเกิดพฤติกรรม อารมณ์ การรับรู้และตีความปัจจัยทางการท่องเที่ยว รวมถึงคุณค่าและมูลค่าของสิ่งที่ได้รับก่อให้เกิดความทรงจำในด้านบวกและด้านลบเกี่ยวกับเศรษฐกิจ จิตวิทยา และสังคม วิทยาหากความรู้สึกชื่นชอบก็จะทำให้ผูกพันอันนำไปสู่ความจงรักภักดีแล้วทำให้กลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีกและมีการบอกต่อ นอกจากนี้ ประสบการณ์ยังเป็นที่มาของแรงจูงใจในด้านความสนุกสนานและความบันเทิงด้านสุนทรียศาสตร์ ด้านการศึกษา และด้านการหลีกหนีความจำเจ

2. องค์ประกอบ และประเภทของประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว

นฤตม อ็อกซู และรวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์ (2563) ได้แบ่งองค์ประกอบของประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ 1) ประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาล 2) การเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศ 3) การได้รับการบริการจากร้านอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ 4) การได้รับการบริการยานพาหนะที่เป็นเอกลักษณ์ และ 5) อรรถาธิบายไมตรีของคนในท้องถิ่น

รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์ (2558) ได้นำประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติประสบการณ์ที่เป็นจุดสุดยอดหรือประสบการณ์ที่สนองตอบความต้องการทางการท่องเที่ยวหลักของนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งประกอบด้วยการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาล และการได้เรียนรู้ และมิติประสบการณ์สนับสนุนหรือประสบการณ์ที่ตอบสนองพื้นฐานในระหว่างเดินทางท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการและการอำนวยความสะดวกซึ่งไม่ได้เป็นความต้องการหลักของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านอาหาร ยานพาหนะ ที่พัก บริการอื่น ๆ และอรรถาธิบายไมตรีของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้ มิติประสบการณ์ที่เป็นจุดสุดยอด และมิติประสบการณ์ที่สนับสนุนไม่สามารถนำมาทดแทนกันได้ ในกรณีที่คุณภาพของประสบการณ์เกิดความด้อยในมิติใดมิติหนึ่ง

Getz and Page (2016) ได้นำเสนอมิติของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กันและส่งผลซึ่งกันและกัน 3 มิติ ได้แก่

- 1) มิติด้านประสบการณ์ คือ สิ่งที่คุณจะทำ การแสดงพฤติกรรม และกิจกรรมทางกายภาพ
- 2) มิติด้านความรู้ อ้างถึงการตระหนัก การรับรู้ ความจดจำการเรียนรู้ การตัดสินใจ และความเข้าใจ
- 3) มิติด้านความรู้สึก คือ ปฏิกริยาด้านอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติ

B. Schmitt (1999) แบ่งประเภทประสบการณ์ที่ผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการสามารถสร้างให้กับผู้บริโภค 5 ประเภท ได้แก่

1) Sense คือ ประสบสัมผัสต่อกิจกรรมหรือสถานที่ผ่านการเห็น การฟัง การชิม และการดมกลิ่น ซึ่งการสัมผัสเหล่านี้จะกระตุ้นและเพิ่มมูลค่าของกิจกรรมหรือสถานที่ในสายตาของผู้เข้ามาใช้บริการ

2) Feel คือ อารมณ์ความรู้สึก เป็นการผสมระหว่างความรู้สึกภายใน (Inner Feelings) และอารมณ์ที่แสดงท่าทีหรือสีหน้าออกมา (Emotions) ของผู้ใช้บริการที่มีอารมณ์ร่วมและรู้สึกภาคภูมิใจต่อบริการ ซึ่งอารมณ์ความรู้สึกจะเกิดขึ้นในขณะที่เข้าใช้บริการ

3) Think คือ ความคิดหรือปัญญาที่สร้างสรรค์ หรือผู้ให้บริการสร้างความประหลาดใจชวนให้ขบคิด และเย้ายวนใจหรือชักชวนให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการ ผ่านกลยุทธ์

ต่าง ๆ เช่น การออกแบบตราสัญลักษณ์ (Logo) การใช้สโลแกน การใช้เทคโนโลยี การออกแบบการบริการ การจัดจำหน่ายการสื่อสาร เป็นต้น

4) Act คือ พฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนของลูกค้าที่แสดงออกมาทางกาย วิถีชีวิต และการปฏิสัมพันธ์ได้ตอบกับผู้ให้บริการ เหล่านี้ถือเป็นประสบการณ์เชิงกายภาพ (Physical Experiences) ซึ่งผู้ให้บริการต้องสามารถจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจ และสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกต่อลูกค้าแล้วจะทำให้ลูกค้ามีพฤติกรรมออกมาในเชิงยอมรับและมีส่วนร่วมต่อบริการเป็นอย่างดี

5) Relate คือ ตัวตนในสังคมหรือในกลุ่มวัฒนธรรมของลูกค้า หรือภาพลักษณ์ของบริการในแนวคิดส่วนบุคคลของลูกค้า ซึ่งภาพลักษณ์นั้นอาจสื่อผ่านรูปลักษณ์ของแบรนด์ กิจกรรมที่ลูกค้าได้มีส่วนร่วมเสนอแนวคิดหรือมุมมองต่อบริการ

Pine and Gilmore (1999) นำเสนอขอบเขตของประสบการณ์ 4 ด้าน (Four Realms of Experiences) ได้แก่ ด้านความบันเทิง (Entertainment Experience) ซึ่งเกิดขึ้นโดยทั่วไปเมื่อนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นรูปแบบที่มีมานานและพัฒนาในธุรกิจการท่องเที่ยว และมีความคล้ายคลึงกับประสบการณ์ด้านสุนทรียศาสตร์ ทั้งนี้ กิจกรรมสำหรับการสร้างประสบการณ์ด้านนี้ต้องมีรูปแบบหรือลักษณะที่ดึงดูดใจและจับความสนใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างดี ด้านความรู้ (Education Experience) เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับสถานที่ท่องเที่ยวทั้งร่างกายและจิตใจซึ่งจะได้ความรู้และทักษะเพิ่มจากการเรียนรู้ผ่านการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว เช่น การชมศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น ทำให้ได้เรียนรู้ถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของงานศิลปหัตถกรรมจนอาจจะทำให้สามารถสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรมด้วยเทคนิคหรือวิธีสร้างสรรค์ด้วยตนเอง เป็นต้น ด้านการหลบหนี (Escapism Experience) ออกจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งต้องอาศัยการซึมซับและการมีส่วนร่วมในระดับที่ลึกมากกว่าด้านความบันเทิงและด้านความรู้โดยจะต้องเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะเจาะจงเท่านั้นและต้องร่วมทำกิจกรรมที่มี สภาพแวดล้อมที่เป็นจริงหรือมีความเหมือนจริงมากที่สุด และด้านสุนทรียศาสตร์ (Esthetics Experience) ซึ่งสะท้อนประสบการณ์ด้านการหลบหนีเช่นกัน และมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างบรรยากาศขณะให้บริการ ซึ่งประสบการณ์ด้านนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่นักท่องเที่ยวใช้ประเมินสถานที่ท่องเที่ยวและประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่ได้รับรวมด้วยเช่นกัน

Sweeney and Soutar (2001) กล่าวถึงประสบการณ์ซึ่งให้คุณค่า 4 มิติ ได้แก่ คุณค่ามิติอารมณ์ (Emotional Value) คุณค่ามิติสังคม (Social Value) คุณค่ามิติคุณภาพหรือประสิทธิภาพ (Quality or Performance Value) และคุณค่ามิติเศรษฐศาสตร์หรือคุณค่ามิติการเงินหรือทางราคา (Economic Value)

Bergstrom (2021) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ตามลักษณะกิจกรรมการท่องเที่ยว 7 ประเภท ดังนี้

1) Gastronomy คือ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร หรือเรียกอีกอย่างว่า Foodie Tourism หรือ Culinary Tourism ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวร้านอาหารริมถนน การชิมไวน์ การเยี่ยมชมร้านอาหารหรือภัตตาคารที่มีความเฉพาะเจาะจง และการเข้าร่วมชั้นเรียนทำอาหารพื้นถิ่นหรืออาหารเกี่ยวกับชาติพันธุ์ (Ethnic Cuisine)

2) Culture Tourism คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ศึกษาวิถีชีวิตในท้องถิ่น วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือพิธีกรรมของท้องถิ่น หรือเป็นการพักผ่อนพร้อมร่วมทำกิจกรรมที่มีความเป็นวัฒนธรรมจริงแท้ร่วมกับเจ้าของบ้าน หรือเป็นการท่องเที่ยวเชิงจิตอาสา (Voluntourism) ที่สามารถร่วมทำกิจกรรมเชิงการกุศลร่วมกับท้องถิ่น

3) Heritage Tourism คือ การท่องเที่ยวเชิงมรดก ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ผู้คนให้ความสนใจต่อรากเหง้าของมรดก หรืออาจเรียกว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงบรรพบุรุษ (Ancestry Tourism) ซึ่งสามารถเข้าชมแหล่งมรดก พิพิธภัณฑ์ และเทศกาลท้องถิ่นที่เป็นมรดกตกทอดมาแต่ดั้งเดิม

4) Adventure Tourism คือ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์อย่างสุดยอดในพื้นที่กลางแจ้ง ได้แก่ กิจกรรมที่อาศัยความกล้าและความท้าทายโดยห้อยโหนเชือกจากต้นไม้หนึ่งไปยังอีกต้นไม้หนึ่ง (Zip Lining) การเล่นกระดานโต้คลื่น (Surfing) การเที่ยวชมสัตว์ในสวนสัตว์หรือป่าจำลอง (Safaris) และการเดินป่า (Hiking) นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมสำหรับผู้ชื่นชอบการผจญภัยอย่างสุดขีด (Extreme Adventure Activities) เช่น การกระโดดร่ม (Skydiving) การปีนเขา (Mountain Climbing) เป็นต้น

5) Dark Tourism คือ การท่องเที่ยวตามสถานที่ที่เรื่องราวที่สร้างอารมณ์หม่นหมองให้กับผู้ชมได้เห็นมุมมืด (Dark Part) ของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ระดับโลก เช่น การเยี่ยมชมสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่ 2 การเยี่ยมชมค่ายกักกันดักเคา (Dachau Camp) และค่ายกักกันเอาชวิทซ์ (Auschwitz Camp) ที่ซึ่งเชลยศึกของกองทัพนาซีในประเทศเยอรมัน การเยี่ยมชมสุสานใต้ดินย้อนรอยสงครามในคริสต์วรรษที่ 17 ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส การชมซากปรักหักพังและซาก骸กระดูกที่ถูกฝังจากเหตุการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติที่ทำลายปอมเปอี (Pompeii) ประเทศอิตาลี เมื่อ ค.ศ. 79

6) Luxury Experiences คือ การสร้างประสบการณ์อย่างหรูหราด้วยบริการแบบเบ็ดเสร็จ (Package) ที่เน้นความหรูหราของห้องพักในโรงแรมหรือบ้านพักส่วนตัวและการบริการหรือกิจกรรมที่ให้ความเป็นเลิศ

7) Wellness Tourism คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งมีแนวโน้มการเติบโตอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี ค.ศ. 2017 เป็นต้นมา โดยกลุ่มตลาดนี้สร้างรายได้มากถึง 639 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และคาดการณ์ว่าจะเติบโตเพิ่มขึ้นปีละ 7.5 เปอร์เซ็นต์จนถึงปี ค.ศ. 2022 อีกด้วย ทั้งนี้ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสปา (Spa Experiences) ได้แก่ การให้บริการสปา (Spa) การเสริมสวย (Beauty Treatments) และการนวดหรือกิจกรรมเพื่อสุขภาพของลูกค้ากลุ่มคู่รัก โดยเฉพาะประเทศอินเดียซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางระดับแนวหน้าด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีสถานบริการที่ให้บริการชั้นเรียนโยคะ (Yoga Class) การนั่งสมาธิ (Meditation) เพื่อบำบัดรักษาสุขภาพ และโปรแกรมเพื่อสุขภาพ (Wellness Programs)

จากที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัส อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดหรือปัญญาที่สร้างสรรค์ พฤติกรรม และตัวตนในสังคมหรือกลุ่มวัฒนธรรม โดยแบ่งประสบการณ์ 2 มิติ ได้แก่ มิติประสบการณ์ที่เป็นจุดสุดยอดหรือประสบการณ์ที่สนองตอบความต้องการทางการท่องเที่ยวหลัก และมิติประสบการณ์สนับสนุน ภายใต้องค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสังคมหรือพฤติกรรม ด้านความรู้สึก อารมณ์ ทักษะ และความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความบันเทิง ความรู้ การหลบหนีและสุนทรียศาสตร์ ด้านคุณภาพหรือประสิทธิภาพของการบริการต่าง ๆ และด้านเศรษฐศาสตร์หรือความคุ้มค่าจากเงินที่เสียไป นอกจากนี้ ประเภทของประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวแบ่งตามลักษณะของการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอาหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงมรดก การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวตามสถานที่ที่มีเรื่องราวสร้างอารมณ์หม่นหมอง การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์หรือหรรษาด้วยบริการแบบเบ็ดเสร็จ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมวิถีชีวิต และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ กิจกรรม และคนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานได้ให้ความหมาย องค์ประกอบ และประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

1. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ไว้ดังนี้

Smith (2015) กล่าวว่าการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism Studies) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับมรดก ศิลปะ เทศกาล คนพื้นเมือง ชาติพันธุ์ และรวมถึง

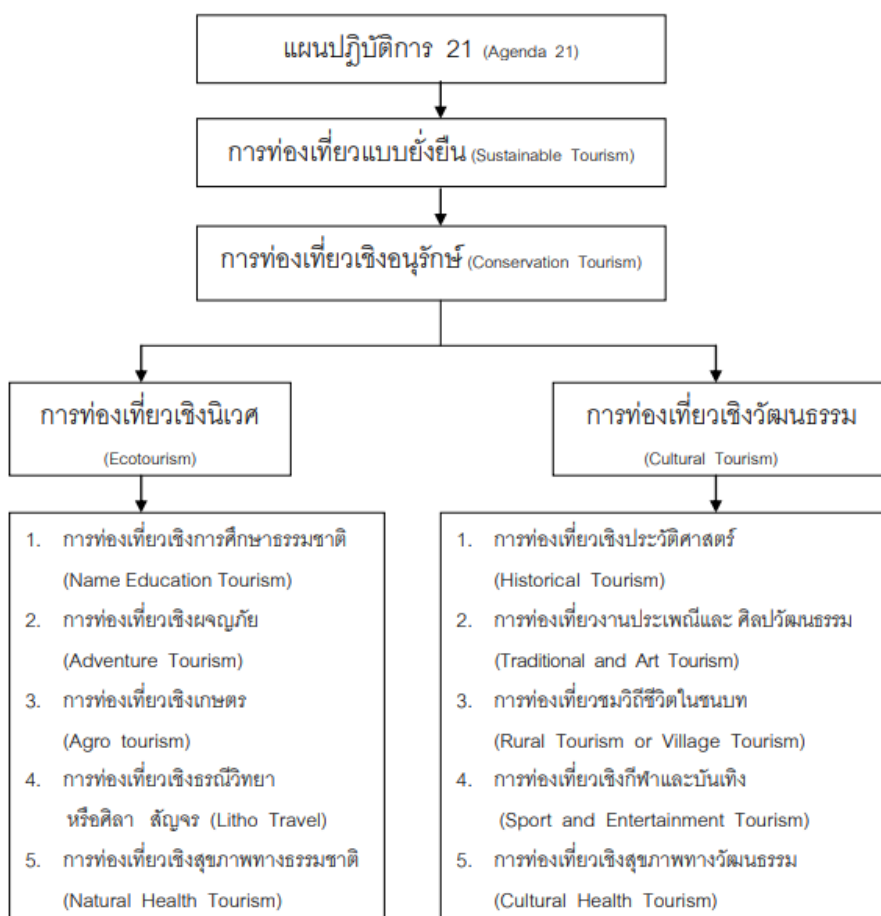
การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในเมืองและชนบท ขณะที่ Richards (2007) ได้นำเสนอเพิ่มเติมว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกิดขึ้นระดับพื้นที่ท้องถิ่นไปจนถึงพื้นที่ระดับโลก และเกี่ยวข้องกับมุมมอง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความตึงเครียดที่เกิดจากโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่กระทบต่อความจริงแท้ดั้งเดิม (Authenticity) ด้านอุปสงค์หรือความต้องการของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามจุดหมายปลายทางต่าง ๆ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้อยู่อาศัย และวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวจากกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพากัน โดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว (2556) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การนำเอาวัฒนธรรมที่เป็นจุดขายของแต่ละพื้นที่มาแสดงหรือเป็นจุดขายแก่นักท่องเที่ยวซึ่งในยุคแรกเริ่มนั้นเกิดจากนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและชาวยุโรปที่เดินทางไปเที่ยวไปยังประเทศในทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกา โดยต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ ชุมชนสถาปัตยกรรม สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละประเทศ รวมถึงการซื้อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมและงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญา

กรมการท่องเที่ยว (2557) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเที่ยวชมปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ การร่วมงานประเพณี การชมวิถีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนงและสิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในพื้นที่ต่าง ๆ ที่อยู่ในแต่ละยุคสมัย นักท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติ ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา และความนิยมของบุคคลในอดีตถ่ายทอดถึงคนรุ่นหลัง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) เสนอว่า การท่องเที่ยววัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมอื่น ขณะที่ จุฑาธิปต์ จันทรเฑียร (2553) ได้กล่าวเสริมว่าเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ต้องได้รับการจัดการบนพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังที่ปรากฏไว้ในแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งเป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ที่มา: จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด (2553)

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2556) ได้นำเสนอการท่องเที่ยวเชิงวิถีเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการนำเอกลักษณ์ของชาติที่ช่วยเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวไทยให้มากขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความต้องการสัมผัสความเป็นไทยแท้ดั้งเดิม (Authenticity of Thainess) โดยสินค้าการท่องเที่ยวที่ผูกโยงกับวิถีไทยจึงถูกนำมาต่อยอดเพื่อนำรายได้และความเข้มแข็งสู่เศรษฐกิจฐานรากทำให้คนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกหวงแหนในอัตลักษณ์และร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืนของเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้นำการท่องเที่ยวเชิงวิถีมากำหนดให้ปี พ.ศ. 2558 เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย จนถึงปี พ.ศ. 2561 ปรับเป็นท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน โดยนำเสนอ "วิถีไทย" ผ่านการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจจากท้องถิ่น (Unique Local Thai Experience) ซึ่งเป็นการผสมกันระหว่างความดั้งเดิม (Tradition) และความร่วมสมัย (Contemporary) ซึ่งมีหลายระดับขึ้นอยู่กับความชื่นชอบที่แตกต่างของนักท่องเที่ยวโดยกำหนด

กรอบประสบการณ์ที่ไม่จำกัดเพียงการท่องเที่ยวชุมชน (Community Based Tourism: CBT) เท่านั้น แต่หมายรวมถึงทุกพื้นที่ ทุกจังหวัด และทุกองค์ประกอบที่สร้างประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558)

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเอง มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่อกัน ซึ่งในพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้นำวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นมาแสดง เช่น มรดกทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วิถีชีวิต ของที่ระลึก งานประเพณี ศิลปะต่าง ๆ เป็นต้น นำมาต่อยอดเพื่อนำรายได้และความเข้มแข็งสู่เศรษฐกิจฐานรากให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิม ทำให้เกิดประสบการณ์ที่ประทับใจจากท้องถิ่น ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นฐานการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. องค์ประกอบ และประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยมีสิ่งดึงดูดใจทั้งหมด 10 ประการ ได้แก่

- 1.1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- 1.2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์สถานต่าง ๆ
- 1.3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่น สิ่งปลูกสร้าง ผังเมือง และซากปรักหักพัง
- 1.4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นและแกะสลัก
- 1.5) ศาสนา และพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา
- 1.6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์และมหรสพต่าง ๆ
- 1.7) ภาษา วรรณกรรม และระบบการศึกษา
- 1.8) วิถีชีวิต เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียม การรับประทานอาหาร
- 1.9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมและเทศกาลต่าง ๆ
- 1.10) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะในท้องถิ่น

2. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างยุติธรรม เพื่อการกระจายรายได้ ยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังถือเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A's of Tourism) ที่กำหนดโดย Tourism Western Australia (2008) ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. Attraction คือ สิ่งดึงดูดใจ เช่น สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (น้ำตก ทะเล ภูเขา) สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (ศิลปะ วัฒนธรรม) สิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชน เป็นต้น

2. Activities คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในช่วงที่เดินทางท่องเที่ยวหรือพักผ่อน เช่น การเดินป่า การส่องสัตว์ การชมแสง สี และเสียงในสถานที่ท่องเที่ยวหรือในงานต่าง ๆ การชิมอาหาร การทำกิจกรรมในชุมชน เป็นต้น

3. Access คือ การเข้าถึงหรือสภาพการเข้าถึงจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง โดยยานพาหนะต่าง ๆ หรือการอำนวยความสะดวกให้เข้าถึง เช่น รถโดยสารสาธารณะ เรือ รถยนต์ส่วนบุคคล เป็นต้น และสิ่งที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักและทำให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ ง่าย เช่น เว็บไซต์ ยูทูบ เป็นต้น และการเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงให้ไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ

4. Amenities คือ สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการ เช่น ร้านอาหาร สถานเริงรมย์ ระบบสาธารณูปโภค สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ ตู้เอทีเอ็ม เป็นต้น

5. Accommodation คือ ที่พักที่อยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว สามารถเข้าถึงง่าย และมีความปลอดภัย เช่น โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ เป็นต้น

ขณะที่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา (2557) ได้นำเสนอองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เอกลักษณ์
3. การปลูกฝังจิตสำนึก
4. การท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ
5. ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง
6. สิ่งแวดล้อม

ราณี อีสัยกุล (2557) แบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทประวัติศาสตร์ที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุและศาสนสถาน และประเภทศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุและศาสนสถาน หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีและศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถาน อาจแบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 โบราณสถาน และโบราณวัตถุ

1.1.1 โบราณสถาน หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์และแหล่งประวัติศาสตร์

1.1.2 โบราณวัตถุ หมายถึง สสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน ซากมนุษย์หรือซากสัตว์ โบราณวัตถุมักพบเห็นอยู่ในโบราณสถานจึงมักเลือกทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์โดยรวมกันว่าเป็นโบราณวัตถุสถาน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ยุค ได้แก่

1) โบราณวัตถุสถานยุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นยุคที่เริ่มต้นตั้งแต่มีมนุษย์ในโลกจนถึงมนุษย์คิดค้นตัวอักษรเพื่อบันทึกเรื่องราวได้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในยุคนี้จึงเป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบ เช่น โครงกระดูกสัตว์ที่คล้ายมนุษย์ที่ขุดพบในทวีปแอฟริกา เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากหินของมนุษย์โบราณ ร่องรอยงานศิลปะโดยเฉพาะงานเขียนรูปสัตว์ และการล่าสัตว์ตามผนังถ้ำหรือภาพเขียนสีบนหินโบราณที่ผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

2) โบราณวัตถุสถานยุคประวัติศาสตร์ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในยุคประวัติศาสตร์เป็นแหล่งที่แสดงถึงอารยธรรมของมนุษย์หรือหลักฐานสำคัญที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ชนชั้นปกครอง ชุมชนในท้องถิ่น เหตุการณ์สำคัญในอดีต เช่น พิธีมรดกสุสานของฟาโรห์มีโบราณวัตถุที่ค้นพบในโบราณสถาน ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับ พระพุทธรูป รูปปั้น จิตรกรรมฝาผนังที่มีความงดงามที่แสดงถึงสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม หัตถกรรมในอดีต เป็นต้น

1.2 ศาสนสถาน

ศาสนสถาน หมายถึง สถานที่แสดงถึงลัทธิความเชื่อความศรัทธาของมนุษย์ที่มีต่อศาสนาอันเป็นหลักสำคัญ เช่น แสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลกหรือแสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาป รวมทั้งสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในศาสนา นั้น ๆ เป็นต้น ศาสนสถานเป็นสถานที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจริยธรรมจึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวมักมีจุดประสงค์เพื่อไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนา ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อความสงบในจิตใจ นอกจากนี้ ในศาสนสถานยังมีการค้นพบโบราณวัตถุสำคัญทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป เทวรูป รูปปั้น พระเยซู กิจกรรมฝาผนัง เป็นต้น

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย พิธีกรรม กิจกรรมที่ชุมชนสร้างขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่กำหนด เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมอาจแบ่งย่อยได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 วัฒนธรรมและประเพณี

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามและที่มีคุณค่าที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งคนในสังคมประพฤติปฏิบัติหรือแสดงออกมาซ้ำกันเป็นลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปกรรมอันมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ควรแก่การอนุรักษ์ วัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจแบ่งเป็นอย่างน้อย 3 ลักษณะ ได้แก่

2.1.1 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจทุกศาสนาในโลกสอนให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาสำคัญของโลกศาสนาหนึ่งที่คนนิยมนับถือเกือบทั่วโลก วัฒนธรรมด้านพิธีกรรมที่ชาวคริสต์ปฏิบัติ คือ ศิลต่าง ๆ ประกอบด้วยศีลล้างบาปโดยถือว่าเด็กเกิดมาจะต้องเข้าพิธีล้างบาป ศีลแก้บาป เป็นการสารภาพหนี้ที่ได้ทำไป ศีลสมรสเป็นการประกาศความรักและความซื่อสัตย์ระหว่างคนให้พระเจ้าทรงทราบ แล้วศีลทางสุดท้ายเป็นพิธีล้างบาปแก่คนแก่คนเจ็บหนักที่ใกล้ตายสำหรับประเทศไทยชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ วัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องราวทางพุทธประวัติและนิทานอธิบายหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่นำมาพัฒนาเป็นการปฏิบัติประจำซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม

2.1.2 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความเชื่อส่วนใหญ่เกี่ยวพันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่ชาวบ้านเห็นว่าไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไป แต่เนื่องจากไม่สามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดจึงเกิดเหตุการณ์นั้น จึงยกให้เป็นการกระทำจากสิ่งเหนือธรรมชาติ และเมื่อเวลาผ่านไปนานจึงกลายเป็นความเชื่อที่เห็นความจำเป็นของพิธีกรรมต่อเนื่องขึ้น เช่น พิธีบุญบั้งไฟ เกิดขึ้นตามความเชื่อที่ว่าเป็นการบูชาเทวดาบนสวรรค์ เป็นต้น

2.1.3 วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีเป็นการปฏิบัติในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งสืบทอดมาเป็นเวลาช้านานจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน

2.2 ศิลปวัฒนธรรม

ศิลปกรรม หมายถึง ผลงานสร้างสรรค์ทางสุนทรียะทุกรูปแบบด้วยการแสดงออกทางสื่อ เพื่อส่งทอดความรู้สึกละอารมณ์อย่างมีจุดหมาย ด้วยทักษะ เทคนิค และวิธีการอันประณีตงานศิลปะเกิดจากกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของคนในสังคม ที่มีพื้นฐานมาจากอารมณ์ที่ลึกซึ้งความรู้สึกที่ลึกซึ้ง ความคิดที่แปลกใหม่ และประณีตที่ให้คุณค่าต่อผู้ที่สัมผัสงาน ผลงานศิลปะที่เกิดจากการสร้างสรรค์มีหลายประเภท ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม และประติมากรรม

2.3 วิถีชีวิตความเป็นอยู่

แหล่งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่แสดงออกถึงลักษณะความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เช่น สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่นักท่องเที่ยวผู้สนใจสามารถศึกษา ลักษณะความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชน โดยตนเองไม่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การเยี่ยมชม หมู่บ้านของ ชุมชนท้องถิ่น หรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่อาศัย เช่น พักค้างในโฮมสเตย์ เป็นต้น

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (1997) (อ้างถึงใน กรมการท่องเที่ยว, 2557) กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยัง แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์เพื่อชื่นชม และเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ ได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น พื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรม ต่าง ๆ และได้รับความรู้ความเข้าใจ ต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism or Village Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจ ในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข (2558) ได้แบ่งรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามลักษณะเฉพาะของทุนทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไว้ 9 รูปแบบ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวสัมผัสกับการชมวัฒนธรรมของคนพื้นเมืองที่แปลกตาและแปลกใหม่ โดยมีกิจกรรมอื่นๆ ประกอบ เช่น การเยี่ยมชมเรือนพักพื้นเมือง การชมหมู่บ้าน การชมการแสดงหรือประเพณีพื้นเมือง การซื้อของที่ระลึกที่มีรูปแบบพื้นเมืองดั้งเดิม เป็นต้น ล้วนสร้างความแปลกให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นการใช้ทุนความเป็นคนพื้นเมืองหรือกลุ่มชาติพันธุ์ในการตอบสนองต่อนักท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวชมสถาปัตยกรรม บ้านเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างเก่า หอศิลป์ ปราสาท พระราชวัง ศาสนสถานที่สำคัญ แม่น้ำลำคลองสายประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และแหล่งโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นการใช้ทุนมรดกวัฒนธรรม

3. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agriculture Tourism) คือ การเดินทางเที่ยวชมการปลูกข้าว การเที่ยวชมการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การเลี้ยงสัตว์รวมทั้งการประมง ซึ่งเป็นการใช้ทุนทางวัฒนธรรมการเกษตรในท้องถิ่นเป็นหลัก

4. การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism) คือ การท่องเที่ยวในถิ่นที่มีการผลิตอาหาร ชมเทศกาลอาหาร ทดลองชิมอาหาร ตลอดจนพบปะพูดคุยกับผู้ปรุงอาหาร เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจัดเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

5. การท่องเที่ยวในตัวเมือง (Urban Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวในตัวเมืองที่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หรือมีความเกี่ยวข้องกับตำนานเมืองหรือชื่อเมือง ซึ่งเหมาะสำหรับคนวัยหนุ่มสาวหรือวัยทำงานในเมืองที่มีเวลาจำกัดและไม่สามารถท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวห่างไกลได้

6. การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism) การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงแสวงบุญ (Pilgrimage Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวไปยังศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์รวมถึงสถานที่ที่มีความเกี่ยวพันกับความเชื่อหรือตำนานทางศาสนา รวมทั้งการที่นักท่องเที่ยวเดินทางร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

7. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมการป้องกันและเยียวยาสุขภาพของนักท่องเที่ยวจากอาการเจ็บป่วย เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการผ่อนคลายความตึงเครียด เช่น เล่นกีฬา ทำสปา ฝึกสมาธิ เสริมความงาม การแพทย์ เป็นต้น

8. การท่องเที่ยวเชิงเทศกาล (Festival Tourism) คือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นมาในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ที่รวมถึงงานแสดงศิลปกรรม การจัดประชุม การจัดแข่งขันกีฬา การจัดนิทรรศการ เป็นต้น และเทศกาลที่มาจากวัฒนธรรมท้องถิ่น

9. การท่องเที่ยวด้านมืด (Dark Tourism) คือ การท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มในสถานที่ที่มีความเกี่ยวพันกับความตายและความน่าสะพรึงกลัว ไม่ว่าจะเป็นสนามรบหรือสถานที่ประสบภัยธรรมชาติสถานที่เสียชีวิตของผู้นำในประวัติศาสตร์

กรวรรณ สังขกร (2558) ได้สรุปองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยประยุกต์แนวคิดของ Richards (1996) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ที่มา: กรวรรณ สังขกร (2558)

จากภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์ 2) สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง และซากฝังเมืองในอดีต 3) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาล 4) ดนตรี 5) การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพ 6) ภาษาและวรรณกรรม 7) ประเพณีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และ 8) วัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน และวัฒนธรรมย่อย

นอกจากนี้ กรวรรณ สังขกร (2558) ยังได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งความเป็นอยู่และวิถีชีวิต (Way of Life)

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทนี้ ผู้มาเยี่ยมชม สามารถสังเกตความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของชุมชนนั้นโดยตนเองได้เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น ชุมชนชนเผ่า (Tribal Community) ศูนย์วัฒนธรรม คุณค่าต่อส่วนรวมอยู่ที่การช่วยรักษาความหลากหลายของเชื้อชาติคุณค่า ต่อผู้เยี่ยมชมอยู่ที่การได้รับความรู้วิสัยทัศน์ความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ และภูมิปัญญาของชนเผ่า ตัวอย่างเช่น บ้านกะเหรี่ยงทีโปจิ จังหวัดตาก บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยว ชมวิถีชีวิตในชนบท ซึ่งหมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะ วิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มี เอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญา พื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษา มรดกทาง

วัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2. แหล่งวัฒนธรรมประเพณี และหัตถกรรมพื้นเมือง

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีนี้ ผู้เยี่ยมชมสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีและซื้อสินค้าของที่ระลึกจากผู้ประกอบการที่ทำหัตถกรรม ซึ่งคุณค่าต่อส่วนรวมอยู่ที่การรักษามรดก ความหลากหลายของวัฒนธรรม คุณค่าต่อผู้เยี่ยมชมอยู่ที่ความพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีและการได้ซื้อของที่ระลึกที่พอใจ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเพณีนี้ จึงเป็นการท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณีซึ่งหมายถึงการ เดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นจัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์เพื่อ ศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือการเคารพ พิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

McKercher and Ho (2006) กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage Tourism) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural Values) เป็นการประเมินคุณค่าและความสำคัญทางวัฒนธรรม 2) คุณค่าทางกายภาพ (Physical Values) เป็นการประเมินการฟื้นฟู ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) คุณค่าผลิตภัณฑ์ (Product Values) เป็นการประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างคุณค่าของ ผลิตภัณฑ์ และ 4) ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ (Experiential Values) เป็นการประเมินคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมตามประสบการณ์ที่ได้รับของนักท่องเที่ยว

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยววัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และแบ่งประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี แหล่งวัฒนธรรมและประเพณี และแหล่งวิถีชีวิตในชนบท โดยทำการประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยตัวชี้วัด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านคุณค่าทางกายภาพ ด้านคุณค่าผลิตภัณฑ์ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์

4. เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Richards (2007) กล่าวว่าเส้นทางวัฒนธรรมจะถูกกำหนดตามเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์ 4 ระดับ ได้แก่ ระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคหรือแคว้น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ โดยมีรูปแบบการเดินทางที่หลากหลายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่

1) การเดินทางท่องเที่ยวโดยการเดินเท้า (Walking Tour) โดยมากแล้วจะอยู่ในเส้นทางศึกษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น A Close-up of Porto เป็นต้น

2) การเดินทางท่องเที่ยวด้วยบริการขนส่งสาธารณะในการเดินทางซึ่งส่วนมากมักจะใช้ในเมืองใหญ่ ๆ เช่น รถประจำทางสาย 100 ในกรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน รถราง (Tram) สาย 3T ที่กรุงเฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์ เป็นต้น

3) การเดินทางท่องเที่ยวโดยใช้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ เป็นที่นิยมมากในภูมิภาคอเมริกาเหนือ เช่น The Tennessee Scenic Highway หรือ The Lewis and Clark Trail เป็นต้น

4) การเดินทางท่องเที่ยวด้วยการขี่รถจักรยานในเส้นทางที่เชื่อมต่อจากรถยนต์หรือเส้นทางเดินเท้า แต่การใช้รถจักรยานต้องพัฒนาถนนให้มีเส้นทางสำหรับรถจักรยาน โดยเฉพาะเพื่อความปลอดภัยของผู้ปั่นจักรยาน เช่น ถนนคิงส์ ประเทศฟินแลนด์ (The King's Road) เป็นต้น

5) การเดินทางท่องเที่ยวด้วยการขี่ม้าซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ไม่มากและมีโอกาสที่จะพัฒนาได้อีก เช่น การขี่ม้าชมภูเขาไฟที่ไอซ์แลนด์ เป็นต้น

6) การชมทิวทัศน์ใต้ท้องทะเลโดยใช้เรือที่พื้นเป็นกระจกเป็นพาหนะในการเดินทาง ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเห็นทิวทัศน์ใต้ท้องทะเลได้จากในเรือ

ขณะที่ The International Committee on Moments and Sites (2008) นำเสนอว่าเส้นทางวัฒนธรรม (Cultural Route) คือ เส้นทางบก เส้นทางน้ำ หรือทั้งสองอย่างรวมกัน หรือเส้นทางประเภทอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพอันโดดเด่นของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์และประเพณีซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนที่มีพัฒนาการมาอย่างสืบเนื่องและแสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ความรู้ทั่วไป ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นภายในประเทศหรือระหว่างภูมิภาคในแต่ละช่วงเวลาที่สำคัญ และมรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ (Tangible and Intangible Cultural Heritage)

พงษ์พันธ์ มอญพันธุ์ (2558) กล่าวว่า เส้นทางสายวัฒนธรรม คือ เส้นทางการเดินทางที่เชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะหรือความเป็นมาที่ข้องเกี่ยวกัน เช่น เป็นรูปแบบของสถาปัตยกรรมรูปแบบเดียวกัน เป็นแหล่งกระบวนการผลิตเดียวกัน เป็นต้น และมีความหลากหลายของเส้นทางการท่องเที่ยวซึ่งใจความสำคัญของการรวมตัวกันต้องแสดงถึงความเชื่อมโยงความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้เกิดเป็นเรื่องราวหรือมีความเป็นแก่นแท้ (Theme) เดียวกัน เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2563) ได้นำเสนอว่า เส้นทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันทั้งทางบกและทางน้ำของชุมชนบนพื้นราบและชุมชนที่ตั้งอยู่ริมคลองหรือริมแม่น้ำ โดยเฉพาะชุมชนริมคลองหรือริมแม่น้ำที่แสดงวิถีชีวิตของคนไทยที่มีการตั้งบ้านเรือนและดำเนินชีวิตในพื้นที่ริมน้ำมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาลซึ่งง่ายต่อการเดินทางและการชลประทานเพื่อการเกษตร ส่งผลให้มีวัฒนธรรมภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ งานหัตถกรรม งานศิลปะ ประเพณี และสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์และนำมาเป็นทุนทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว

ศรวัสดี นวกัณห์วรกุล และดวงเงิน ชี้อภักดี (2564) กล่าวว่าเส้นทางสายวัฒนธรรม (Cultural Route) มีความเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสองแหล่งขึ้นไปในโดยเชื่อมโยงกันหลายด้าน เช่น ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม ด้านประเพณี ด้านวิถีชีวิต เป็นต้น และเชื่อมโยงในรูปแบบของการเดินทางที่หลากหลาย ได้แก่ ทางบก ทางน้ำ ทางเดินเท้า และทางจักรยาน ทั้งนี้ เส้นทางสายวัฒนธรรมจะต้องแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นด้วย

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่า เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ความเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตั้งแต่สองแหล่งขึ้นไปโดยมีการเชื่อมโยงความเป็นมาและเรื่องราวเดียวกัน อาจจัดแบ่งตามลักษณะวิธีการเดินทาง ได้แก่ การเดินเท้า การโดยสารรถสาธารณะ การใช้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ การขี่รถจักรยาน การขี่ม้า และการใช้เรือ หรืออาจแบ่งตามลักษณะทางกายภาพ คือ เส้นทางบก และเส้นทางน้ำ โดยในเส้นทางจะนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตประวัติศาสตร์ และประเพณี หรือวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า

การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (Walking Tour) เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เข้าถึงชุมชนได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ มีนักวิชาการและหน่วยงานได้ให้ความหมายและองค์ประกอบ ของการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ดังนี้

1. ความหมายของการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (Walking Tour) ไว้ดังนี้

ภควดี วรรณพฤกษ์ (2560) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าหรือทัวร์เดินเท้า (Walking Tour) เป็นรูปแบบการนำเที่ยวที่มีคุณุเทศก์นำนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ขนาด 10-12 คน เดินชมจุดที่น่าสนใจในระหว่างทางที่เดินลัดเลาะเข้าไปในย่านชุมชน โดยมีการนำเสนอประสบการณ์แบบลึกซึ้งมากกว่าการนั่งฟังบรรยายบนรถเนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น เยี่ยมชมสถานที่ประเภท “สมบัติลับของชุมชน” ที่ไม่มีระบุไว้ในหนังสือ

แนะนำท่องเที่ยว (Guide Book) ทำให้สามารถได้ร่วมทำกิจกรรมกับคนในชุมชน เช่น ทำงานฝีมือ ทำอาหาร ร่วมเดินระบำ ร่วมประเพณี ร่วมการเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้จะทำให้เกิดการกระจายรายได้และช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยวหลัก

World Federation of Tourist Guide Association (2005) ให้ความหมายของคำว่า Walking Tour หมายถึง การนำชมที่เน้นนำเสนอประวัติศาสตร์ เรื่องที่น่าสนใจ หรือมีความสำคัญ วิถีชีวิต และประเพณีของชุมชนหรือจุดสำคัญตามถนนที่มีระยะเวลาไม่มากนัก สำหรับการเดินเท้ารวมถึงการหยุดพักชมหรือทำกิจกรรม

Bhardwaj (2021) กล่าวว่า การท่องเที่ยวในปัจจุบันส่งผลต่อการเกิดภาวะก๊าซเรือนกระจก (Global Greenhouse Emissions) ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ในขณะเดินทางบนยานพาหนะที่มีไอเสียแต่นักท่องเที่ยวสามารถใช้ขาเพียงสองขาเดินทางไปทำความรู้จักและเข้าใจต่อผู้คน วัฒนธรรม ภูมิประเทศ และมรดกในสถานที่แะเยื่อน ซึ่งจะช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์กับสถานที่และผู้คนอย่างลึกซึ้งอีกด้วย ดังนั้น การเดิน คือ ความสุขที่แท้จริงที่จะทำให้ได้ออกกำลังกาย สูดอากาศบริสุทธิ์ และได้มุมมองที่ใกล้ชิด

Simeoni and De Crescenzo (2019) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (Walking Tourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ (Slow Tourism) อันเป็นประเภทหนึ่งของความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งการเดินทางและการปั่นจักรยานเป็นกิจกรรมพักผ่อนที่นำมาสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าหรือเรียกอีกอย่างว่าทัวร์เดินเท้า หมายถึง การท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบที่นำนักท่องเที่ยวกลุ่มขนาดเล็กเดินชมจุดที่น่าสนใจ และหยุดพักชมการบรรยายหรือทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น ทำงานฝีมือ ทำอาหาร ร่วมเดินระบำ ร่วมประเพณี ร่วมการเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวลักษณะนี้ยังช่วยลดภาวะก๊าซเรือนกระจกจากการใช้ยานพาหนะที่มีเครื่องยนต์และก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วยเช่นกัน

2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า

World Federation of Tourist Guide Association (2005) กำหนดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดที่น่าสนใจ 2) เรื่องเล่า 3) กิจกรรมและการดำเนินวิถีชีวิตที่เห็นได้ทุกวัน และ 4) การมีส่วนร่วม ทั้งนี้ ต้องไม่ละเลยต่อการเตรียมความพร้อมให้นักท่องเที่ยว ได้แก่ คำแนะนำในการใช้รองเท้า ชุดแต่งกาย การเคารพชุมชน ลักษณะอาหารและเครื่องดื่มในชุมชน ทิศทางในการสัญจร ลำดับจุดนำชมและรายละเอียดบางส่วนก่อนเริ่มเดิน จุดนัดพบและบริการต่าง ๆ

ภควดี วรรณพฤษ (2560) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเดินเท้ามีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่แสดงถึงจำนวน พฤติกรรม ความชอบ และข้อจำกัดทางกายภาพจากสภาพร่างกาย จะทำให้สามารถออกแบบเส้นทางเหมาะสมได้ 2) การสร้างแนวคิดให้เกิดความน่าสนใจหรือธีม (Theme) ของเส้นทางท่องเที่ยวเดินทาง (Route) เช่น Local Exploration Theme Food Tour Theme Photography Tour Theme เป็นต้น 3) การกำหนดจุดน่าสนใจให้แวะและกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับธีมนั้น 4) การสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนด้วยการตกลงให้นักท่องเที่ยวได้แวะชมและหรือเข้าร่วมทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และ 5) มัคคุเทศก์นำเที่ยวแบบเดินเท้าที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญอย่างลึกซึ้งมากนักในธีม (Theme) ของเส้นทางนำเที่ยว แต่พอมีความรู้บางส่วนอยู่บ้าง แต่ต้องคุ้นเคยกับจุดน่าสนใจในพื้นที่ของธีมนั้นด้วย เช่น การนำเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tour) มีความรู้เมนูอาหาร วัตถุดิบ ที่มาของวัตถุดิบ ขั้นตอนการปรุง สรรพคุณ ประวัติหรือเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ทั้งนี้ มัคคุเทศก์สามารถสื่อสารภาษาเดียวกันกับนักท่องเที่ยวและอาจเพิ่มภาษาท้องถิ่นโดยเฉพาะชื่อเฉพาะของอาหารหรือวัตถุดิบ ทั้งนี้ควรให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมเล่าเรื่องหรือสาธิตการทำกิจกรรมด้วย

Simeoni and De Crescenzo (2019) กล่าวว่า ในบริบทของการท่องเที่ยวและการพักผ่อนสำหรับการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าประกอบด้วย จำนวนของผู้เข้าร่วมกิจกรรม การเข้าถึงได้ของทางเดินเท้า (Footpath) และความน่าสนใจของเส้นทางเดินเท้า บนพื้นฐานการสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว และการสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ วัฒนธรรม และลักษณะภูมิประเทศ

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ประกอบด้วย 1) ความน่าสนใจของกิจกรรมที่มาจากการสร้างแนวคิดหรือธีม (Theme) ที่สอดคล้องกับจุดที่น่าสนใจหรือจุดแวะชมและเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับจุดแวะชม 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์ร่วมกัน 3) การนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่าในวัฒนธรรม วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และลักษณะภูมิประเทศในชุมชน 4) บุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรมอาจเป็นมัคคุเทศก์และคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องหรือสาธิตการทำกิจกรรม และ 5) บริการต่าง ๆ ในระหว่างการทำกิจกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) ถือเป็นการแสดงออกของนักท่องเที่ยวขณะกำลังเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งมีนักวิชาการให้ความหมาย ปัจจัย และองค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ดังนี้

1. ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ดังนี้

วาสนา อ่องเอี่ยม (2546) ให้ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมในการตัดสินใจและเลือกรูปแบบที่จะเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวจะมีอยู่หลายลักษณะที่แตกต่างกันไป และนักท่องเที่ยวจะทำการพิจารณาเลือกรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการท่องเที่ยว

สุกัญญา เจริญศรี (2549) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมที่แสดงออกในรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกันของแต่ละบุคคล ซึ่งส่งผลให้เป้าหมายของการท่องเที่ยวก็มีความแตกต่างกันไปด้วย เช่น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ได้รับ ความชื่นชอบของแต่ละบุคคลในแหล่งท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง เป็นต้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) ให้ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว คือ การกระทำของนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behaviors) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behaviors) เป็นการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

รวิวรรณ โปรรุ่งโรจน์ (2558) กล่าวว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ทั้งก่อนเดินทาง ระหว่างเดินทาง และหลังเดินทาง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) กล่าวว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของนักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว (Tourism Product) โดยเริ่มจากการค้นหา (Searching) ข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ คำบอกเล่าจากเพื่อนและคนใกล้ชิดเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจจนก่อให้เกิดการซื้อ (Purchasing) ตลอดระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวและทำกิจกรรมตามความสนใจ (Using) หลังจากนั้น เป็นการประเมินผลความพึงพอใจ (Evaluating) จนถึงขั้นการดำเนินการ

(Disposing) จากแหล่งที่เดินทางไปเยือนโดยคาดหวังสิ่งเหล่านั้นจะสามารถตอบสนองความต้องการของตนได้

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ (2555) ได้กล่าวว่า การทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคต้องอาศัยโมเดล 6W's 1H หรือที่เรียกอีกอย่างว่า 7O's Model ที่เป็นคำถามและคำตอบที่แสดงถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ใคร คือ ตลาดเป้าหมาย (Who is in target market?) เพื่อตอบคำถามให้ได้ว่านักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเป็นใคร (Occupant)

2) นักท่องเที่ยวต้องการอะไร (What does the market buy?) เพื่อตอบคำถามว่าสิ่งนี้นักท่องเที่ยวต้องการได้จากการท่องเที่ยว นั่น คือ อะไร (Object)

3) วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว (Why does the market buy?) เพื่อค้นหาวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (Objectives)

4) ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยว (Who participates in the buying?) เป็นคำถามเพื่อให้ทราบถึงบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว (Organizations) โดย ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และคณะ (2558) นำเสนอเพิ่มเติมว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 5 กลุ่ม ซึ่งอาจเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกันหรือต่างกลุ่มได้ ได้แก่ ผู้ริเริ่ม (Initiators) ผู้มีอิทธิพล (Influencer) ผู้ตัดสินใจ (Decider) ผู้ติดต่อการเดินทาง (Buyer) และนักท่องเที่ยว (Tourist)

5) เมื่อใดจะเดินทาง (When does the market buy?) เพื่อค้นหาระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาท่องเที่ยว (Occasion)

6) การจัดการโปรแกรมการเดินทาง (Where does the market buy?) เพื่อค้นหาว่านักท่องเที่ยวมีการวางแผนการเดินทางช่องทางหรือแหล่ง (Outlets) การจองตั๋วเครื่องบิน การสำรองห้องพัก หรือ การติดต่อยานพาหนะ อย่างไร

7) กระบวนการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร (How does the market buy?) เพื่อค้นหาว่านักท่องเที่ยวมีกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวอย่างไร (Operations) มีขั้นตอนอย่างไร ค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลใด มีการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือไม่ โดยกระบวนการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมีดังนี้ การรับรู้ความต้องการ (Problem Recognition) การค้นหาข้อมูล (Information Search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว (Decision) และพฤติกรรมภายหลังการท่องเที่ยว (Post Purchase Behavior)

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตามซึ่งมีทั้งพฤติกรรมภายนอกที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัสและพฤติกรรมภายในที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของนักท่องเที่ยว โดยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะเกิดขึ้น

ทั้งก่อนเดินทางและในระหว่างเดินทาง ทั้งนี้ การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต้องอาศัยคำถามในโมเดล 6W's 1H (Who What Why When Where และ How) หรือ 7O's Model ได้แก่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเป็นใคร ต้องการอะไร วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยวเมื่อใดจะเดินทาง การจัดการโปรแกรมการเดินทาง และมีกระบวนการท่องเที่ยวอย่างไร นอกจากนี้ยังมีการประเมินความพึงพอใจเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ได้รับและสิ่งที่คาดหวังไว้ด้วยเช่นกัน

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว มีการกำหนดและเสนอแนะโดยนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กมลชนก อนุกุล (2562a) ได้นำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยที่เกิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่ปรากฏออกมาให้สังเกตเห็นได้ รับรู้ได้ และใช้เครื่องมือตรวจสอบได้

2) พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) หรือกระบวนการทางจิต (Mental Process) หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตา หรือไม่สามารถใช้เครื่องมือตรวจสอบได้โดยตรง เช่น ความรู้สึก อารมณ์ ความจำ การคิด การวิเคราะห์หาเหตุผล ประสบการณ์ เป็นต้น

หฤทัย พันธุ์จุล (2563) ได้จำแนกปัจจัยที่เกิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ปัจจัยภายใน หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่นักท่องเที่ยวได้แสดงออกมาโดยที่นักท่องเที่ยวรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม

2) ปัจจัยภายนอก หมายถึง พฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตและใช้เครื่องมือตรวจสอบได้ เช่น ความรู้สึก ความคิด อารมณ์ เป็นต้น

องค์การท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (2019) (อ้างถึงใน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) นำเสนอปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่

1) ปัจจัยภายนอก หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่ปรากฏออกมาให้สังเกตเห็นได้ รับรู้ได้ ใช้เครื่องมือตรวจสอบได้ เป็นต้น

2) ปัจจัยภายใน หมายถึง กระบวนการรับรู้และความเข้าใจของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน ได้แก่ ความเชื่อ ประสบการณ์ อารมณ์ เป็นต้น

จากที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว สรุปออกมาเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยภายนอก เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่ปรากฏออกมาให้สังเกตเห็นได้ รับรู้ได้ ใช้เครื่องมือตรวจสอบได้ และ 2) ปัจจัยภายใน เป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตและใช้เครื่องมือตรวจสอบได้ เช่น ความเชื่อ ประสบการณ์ อารมณ์ เป็นต้น

3. องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ชวลินุช อุทยาน (2551b) นำเสนอองค์ประกอบพฤติกรรมนักท่องเที่ยวมี 7 ประเภท ดังนี้

1) เป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทุก ๆ พฤติกรรมจะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ต้องการเกียรตินิยมโดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยวโดยที่สภาพแวดล้อมในสถานที่ตนเดินทางยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศดั้งเดิม เป็นต้น

2) ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มที่รักความผจญภัย นิยมปีนหน้าผาต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจแล้วสามารถจะทำกิจกรรมที่ตนชอบได้ เป็นต้น

3) สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะ ควรกระทำในยามคลื่นลมสงบไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง เป็นต้น

4) การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่น เวลาสิบสองนาฬิกาเป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรเป็นเวลา ที่นักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน เป็นต้น

5) การตอบสนอง คือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเพื่อพักผ่อน ดังนั้น นักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทาง และจัดการดำเนินการล่วงหน้า ในการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่การกำหนดสถานที่ท่องเที่ยว กำหนดการเดินทางและการจองที่พัก เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

6) ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่ง ๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้

7) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการจึงต้องกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรอง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ ๆ มาตอบสนองความต้องการหรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถของตนเอง

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2557) ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว 7 ประการ ได้แก่

1) เป้าหมาย หมายถึง ทุกพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ต้องการเกียรตินิยม เป็นต้น

2) ความพร้อม หมายถึง มีวุฒิภาวะและความสามารถในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ

3) สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวตามหมู่เกาะควรกระทำกิจกรรมในยามที่คลื่นลมสงบ ไม่ควรทำกิจกรรมในขณะที่พายุฝนฟ้าคะนอง เป็นต้น

4) การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์นั้น ๆ

5) การตอบสนอง หมายถึง การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้เลือกแล้ว เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายในการตอบสนองความต้องการของตนเอง

6) ผลลัพธ์ที่ตามมา หมายถึง ผลจากการกระทำนั้น ๆ อาจจะได้ผลตามที่คาดหวังไว้หรือ อาจจะได้ผลตามที่คาดหวังไว้

7) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่ทำลงไปไม่บรรลุ เป้าหมายตามที่ต้องการ

Umar (2018a) นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ได้แก่

1) ปัจจัยภูมิศาสตร์ (Geographical Factors) มีความเกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์และ ภูมิอากาศของจุดหมายปลายทาง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ การโฆษณาและการตลาด ของธุรกิจท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปตามการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว

2) ปัจจัยทางสังคม (Social Factors) อย่างเช่นเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามการตัดสินใจของบุคคลว่าจะเข้าเยี่ยมชมหรือไม่ต่อสถานที่ใดสถานที่ หนึ่งโดยเฉพาะ

3) ปัจจัยถิ่นที่อยู่ของนักท่องเที่ยว (Place of Origin) ซึ่งส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่แตกต่าง กัน เช่น นักท่องเที่ยวจากทวีปอเมริกาเหนือชอบที่จะปฏิบัติตามกรอบวัฒนธรรมของตนเอง นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นและชาวเกาหลีนิยมไปเที่ยวกันเป็นกลุ่ม เป็นต้น

4) ปัจจัยของจุดหมายปลายทางหรือเมืองท่องเที่ยว (Tourism Destination) มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยว หากจุดหมายปลายทางมีปัจจัยพื้นฐานครบถ้วน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา สภาพแวดล้อมที่สะอาด การเข้าถึงที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก และมีความสำคัญใน ตัวเอง จุดหมายนั้นจะดึงดูดนักท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น

5) ปัจจัยด้านการศึกษาของนักท่องเที่ยว (Education of Tourist) ยิ่งมีการศึกษาใน ระดับสูงเท่าใด ก็ย่อมจะมีพฤติกรรมในการเลือก ความอยากรู้อยากเห็น และความรู้เกี่ยวกับสถานที่ ต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการตัดสินใจเมื่อต้องเลือกจุดหมายปลายทาง

ทั้งนี้ ปัจจัยเหล่านี้ย่อมทำให้เกิดพฤติกรรมภายใน (Intrinsic Behavior) และพฤติกรรม ภายนอก (Extrinsic Behavior) กล่าวคือ พฤติกรรมภายใน เช่น การจดจำความพึงพอใจและความ เพลิดเพลินในระดับที่สูงขึ้นเมื่อมองว่ากิจกรรมเป็นสื่อหนึ่งของความเพลิดเพลินนั้น เวลามันผ่านไปเร็วขึ้น

หรือไม่สำหรับการให้บริการ การตั้งใจรอที่จะได้รับประสบการณ์ที่คล้ายกันครั้งต่อไปในช่วงเวลาปานกลางถึงยาวนาน เป็นต้น ขณะที่พฤติกรรมภายนอก เช่น การแสดงออกทางอารมณ์หรือความเครียด เป็นต้น เมื่อความพึงพอใจและความเพลิดเพลินในระดับที่ต่ำหรือสูงจากที่คาดหวังไว้ สอดคล้องกับระยะเวลาที่ใช้บริการมากน้อยเพียงใด แนวโน้มที่จะแสดงออกและวิตกกังวลต่ออุปสรรคที่ขัดขวางความเพลิดเพลินและการผ่อนคลาย การแสดงออกทางกายและสีหน้าต่อการตั้งใจรอที่จะได้รับประสบการณ์ที่คล้ายกันในช่วงเวลาสั้น ๆ

จากที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าองค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวประกอบด้วย เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ความพร้อมในการทำกิจกรรม สถานการณ์ในขณะท่องเที่ยว การแปลความหมาย การตอบสนองหรือตัดสินใจทำกิจกรรม ผลลัพธ์ที่ตามมา และปฏิกิริยาต่อความผิดหวังของนักท่องเที่ยวซึ่งเกี่ยวข้องกับด้วยพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมาตามภูมิศาสตร์ สังคม ถิ่นที่อยู่ จุดหมายปลายทาง และการศึกษาของนักท่องเที่ยวแต่ละคน

แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว (Designing Tourism Activities) เป็นการวางแผน และกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและบริบทของพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้แนวคิดการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ดังนี้

อารีรัตน์ พรหมนิล และมัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์ (2561) กล่าวว่ารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยการตอบสนองกิจกรรมนี้เป็นการสร้างผ่านประสาทสัมผัส 5 อย่าง ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และการสัมผัส ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำตามความถนัดและความสนใจ เช่น กิจกรรมท่องเที่ยวเยี่ยมชมไร่สตอเบอรี่ สวนผักปลอดสารพิษ สวนเมล่อน เป็นต้น

Kim (2018) กล่าวว่า การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ประสบการณ์ที่ดีควรให้ความสำคัญต่อการจดจำหรือความทรงจำของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด โดยมีกระบวนการที่สำคัญ 10 ประการ อันส่งผลต่อประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่น่าจดจำของนักท่องเที่ยวโดยเริ่มจาก 1) โครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม 4) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ 5) กิจกรรมและเทศกาล 6) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว 7) คุณภาพการให้บริการ 8) การต้อนรับ 9) ความผูกพันในแหล่งท่องเที่ยว และ 10) โครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

กนกกานต์ แก้วนุช (2564) ได้นำเสนอว่าการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความสมดุลระหว่างประโยชน์ของชุมชนและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เนื่องจากแต่ละฝ่ายมีความต้องการที่แตกต่างกันตามบริบทของตนเอง และต้องบริหารจัดการให้เกิดความสมดุล 2 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์และด้านผลกระทบด้วยเช่นกัน โดยด้านประโยชน์ของการท่องเที่ยวต่อชุมชน ได้แก่ การสร้างงานและรายได้เสริม คุณภาพชีวิต การฟื้นฟูและอนุรักษ์มรดกหรือภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม สำหรับด้านผลกระทบ ได้แก่ การลดคุณค่าหรือปรับเปลี่ยนมรดกหรือภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม การแย่งแย่งผลประโยชน์ การเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว และปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

Dixit (2020) ได้นำเสนอว่า การออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวต้องอาศัย 2 มุมมอง ได้แก่

1) มุมมองของนักท่องเที่ยวหรือด้านอุปสงค์ (Demand Side) ได้แก่ ความต้องการและความชอบ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวไทยมีผลกระทบต่องานได้ลดลงและรายจ่ายเพิ่มขึ้นแต่ยังมีความต้องการท่องเที่ยว (อุปสงค์) ค่อนข้างสูงหรือเรียกว่า “Pent-up Demand”

2) มุมมองของผู้ให้บริการหรือด้านอุปทาน (Supply Side) ได้แก่ สิ่งที่มีหรือบริการที่ตอบสนองได้และความสามารถในการให้บริการ

ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์ (2567) ได้กำหนดเกณฑ์ในการออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวยุคใหม่ ประกอบด้วย 6 เกณฑ์ ดังนี้

1) การรู้จักและรู้จักจริง เพื่อนำเสนอประสบการณ์ที่ส่งมอบประโยชน์แก่ลูกค้าได้อย่างแท้จริง โดยทำงานแบบเชื่อมโยงข้ามสายงาน โดยมีเชิญผู้ที่มีความเกี่ยวข้องมาร่วมออกแบบ เช่น ประชาชน ท้องถิ่น นักโภชนาการ ผู้เชี่ยวชาญศาสตร์ต่าง ๆ นักบำบัด นักจิตวิทยา นักวิทยาศาสตร์ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา ผู้มีอิทธิพลทางความคิด (Influencer) เป็นต้น รวมถึงการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ เช่น แอปพลิเคชัน ระบบสารสนเทศ เป็นต้น

2) การจัดการการเล่าเรื่องให้มีระเบียบมากขึ้น โดยเปิดเรื่องด้วยภาพรวม (ที่มา เหตุผล และผลที่ได้) และปิดเรื่องด้วยการขมวดให้เกิดองค์ความรู้พร้อมใช้ ทั้งนี้ หลักสูตรการจัดการองค์ความรู้หรือการจัดการการเรียนรู้การสอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเล่าเรื่องได้

3) การเข้าถึงเรื่องราวให้มากยิ่งขึ้น เพราะนักท่องเที่ยวมีความต้องการเสพเรื่องราว อยากเข้าถึงประสบการณ์ให้ลึกซึ้ง และนำไปเสนอหรืออวดให้เพื่อน นั่นคือ สิ่งที่ได้้นั้นมากกว่าแค่ได้ชม แต่สามารถสร้างความประทับใจที่น่าจดจำได้มากกว่า เช่น บรรยากาศ การแต่งกาย กิจกรรมที่หลากหลายอยู่ในชุมชนอย่างแท้จริง (Mixed Reality)

4) การเชื่อมโยงทุกจุดหลักที่มีความโดดเด่น (Spotlight) ของชุมชน หรือทำให้ชุมชนนั้นเชื่อมกับจุดหลักอื่น ๆ นอกชุมชน เช่น หากอยู่ใกล้วัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลัก จะนำเรื่องราวสิ่งของ และสถานที่อื่นๆ ที่เชื่อมโยงกับวัดนั้นอย่างไร นั่นคือ หาความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันให้ได้เพื่อให้ได้

ประสบการณ์ในการมา สถานที่ท่องเที่ยวหลักควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพื้นที่ (ขายของ นำชม) การจัดให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรอบ ๆ สถานที่ท่องเที่ยวหลัก เป็นต้น

5) ประสบการณ์เสมือนจริงที่เกิดขึ้นอยู่ในชุมชนหรือที่ผู้คนรอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยวนั้นดำเนินอยู่ อาจมีความลำบากหรือรู้สึกได้ถึงการลุยบ้างแต่ต้องไม่ลำบากมากนัก และนำเสนอให้เป็นว่าสามารถเข้าร่วมได้จริงและนำไปบอกต่อหรืออวดให้คนอื่น ๆ ทราบหรือเป็นไปตามกระแสได้

6) เน้นการจัดการที่ยั่งยืน โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญที่จริงจังต่อการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการดำเนินกิจกรรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้นและได้กับคนทุกฝ่าย (Win-Win Benefit)

พิมพ์พรรณ สุจารินพงศ์ (2553) แนะนำว่าการจัดรายการนำเที่ยวว่าเป็นการจัดการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว โดยมีการจัดเตรียมสินค้าและบริการ ได้แก่ ยานพาหนะ ร้านอาหาร ที่พักแรม ตลอดจนจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจึงต้องหาข้อมูลของจุดท่องเที่ยวที่จะเดินทางไป ศึกษาเส้นทาง เตรียมอุปกรณ์นำเที่ยว จองและติดต่อกับสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องรวมถึงวางแผนเป็นอย่างดีในการจัดนำเที่ยวเพื่อป้องกันการเสียเวลาและประหยัดเวลาในการเดินทาง นอกจากนี้ คมสัน สุวรรณรัตน์ (2563a) แนะนำว่า นักท่องเที่ยวมักศึกษาข้อมูลมาล่วงหน้า แล้วจึงนำข้อมูลมาออกแบบกำหนดการเดินทางท่องเที่ยวเป็นของตนเอง ซึ่งเรียกว่า “Tailor-made Itinerary” โดยอาจใช้บริการนำเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยว (Tour Operator) ที่มีกำหนดการอยู่แล้วแต่ขอให้เพิ่มเติมในส่วนที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้าไปในกำหนดการนั้นหรือใช้บริการบางส่วน (Disposal Service) จากบริษัทนำเที่ยวหรือจากตัวแทนจำหน่ายทางการท่องเที่ยว (Travel Agent) หรืออาจเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองตามกำหนดการที่ตนเองได้ออกแบบไว้ก่อนแล้ว

ฉันทิช วรรณณอม (2559) กล่าวว่า องค์ประกอบของรายการจัดนำเที่ยว (Itinerary or Tour Program) คือ ส่วนประกอบทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการนำเที่ยว ซึ่งผู้จัดนำเที่ยวต้องศึกษาหาข้อมูลล่วงหน้าเพื่อนำมาวางแผน โดยองค์ประกอบของรายการจัดนำเที่ยว ได้แก่

1) พาหนะในการนำเที่ยว (Transportation) เช่น รถโค้ช รถตู้ รถไฟ เรือ เครื่องบิน เป็นต้น

2) โรงแรมหรือที่พัก (Hotel or Lodging) เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ บ้านพักอุทยาน เต็นท์ โฮมสเตย์ เป็นต้น

3) ภัตตาคารหรือร้านอาหาร (Restaurant or Food Shop) เช่น ภัตตาคารอาหารประจำชาติร้านอาหารตามริมทางผ่านที่ให้บริการกับทางคณะทัวร์ ร้านอาหารที่มีการแสดงประกอบ เป็นต้น

4) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attractions) เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต กิจกรรม เทศกาล สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น

5) การบริการนำเที่ยวจากหัวหน้าทัวร์หรือมัคคุเทศก์ (Tour Leader and Guide Service) ได้แก่ การอำนวยความสะดวกจากหัวหน้าทัวร์ และการอำนวยความสะดวกพร้อมให้ข้อมูลประกอบการนำเที่ยวจากมัคคุเทศก์หรือนักสื่อความหมายในชุมชน

6) แหล่งซื้อของ (Shopping Places) เช่น ร้านขายสินค้าริมทางผ่าน หรือร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ร้านขายของตามย่านการค้า ร้านค้าปลอดภาษีตามแนวชายแดนและสนามบิน ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2558) กล่าวว่า การจัดรายการนำเที่ยวมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1) ธุรกิจนำเที่ยว (Tour Operator) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการจัดนำเที่ยว เนื่องจากธุรกิจนำเที่ยวเป็นผู้ประกอบการที่จัดนำเที่ยวประเภทต่าง ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อขายให้นักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ตามความต้องการ ธุรกิจนำเที่ยวมีความสำคัญในการวางแผนการท่องเที่ยวไปยังจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจและอำนวยความสะดวกในการเดินทางด้วย โดยซื้อบริการขนส่ง ที่พักโรงแรม มีอาหารตัวเช้าชมสถานที่ท่องเที่ยว ตัวเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยว และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่ามัคคุเทศก์ ค่าทิป ค่าบริการยกกระเป๋า ค่าประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

2) แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resources) แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งสามารถอยู่ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมที่สามารถสัมผัสได้ และอยู่ในลักษณะที่เป็นนามธรรมที่ไม่สามารถสัมผัสได้ แต่สามารถรับรู้ได้ทางอื่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่น การรำ เป็นต้น โดยประเภทแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมี 3 ประเภท ได้แก่

(2.1) แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติที่มีความสวยงามน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม รวมถึงบริเวณที่มนุษย์เข้าไปปรุงแต่งเพิ่มเติมจากสภาพธรรมชาติในบางส่วน

(2.2) แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน

(2.3) แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถาน และโบราณวัตถุ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และได้สร้างเสริมใน

สมัยปัจจุบันซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนาเป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมและความเจริญของท้องถิ่นนั้นว่า ในสมัยโบราณมีความเจริญด้านใดบ้าง และเหลือเป็นมรดกตกทอดมายังชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่นั้น

3) การขนส่ง (Transportation) เป็นการให้บริการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวจากที่อยู่ภูมิลำเนาเดิมไปอย่างจดหมายทางการท่องเที่ยวตามต้องการด้วยอุปกรณ์การขนส่งหรือยานพาหนะ แต่ยังคงให้บริการขนส่งในแหล่งท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย รวดเร็ว และปลอดภัย โดยการขนส่งจะมีการขนส่งด้วยรถยนต์ รถไฟ เรือ และเครื่องบิน

4) ที่พักแรม (Accommodation) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดนำเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องพักค้างคืนชั่วคราวในระหว่างเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ตามความต้องการเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อนหลับนอนได้แล้วท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและปลอดภัย

5) อาหารและแหล่งบันเทิง (Food and Entertainment) ระหว่างที่เดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งอย่างน้อยต้องรับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ได้แก่ มื้อเช้า มื้อกลางวัน และมื้อเย็น จึงต้องมีการบริการอาหารให้นักท่องเที่ยวได้รับประทานอย่างอึดหนำสำราญ

6) สินค้าที่ระลึก (Souvenir) นักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวจะมีการซื้อของที่ระลึกหรือนำไปฝากญาติมิตร และยังเป็นการเตือนใจถึงถิ่นที่เคยไปเยือน โดยได้แบ่งประเภทของสินค้าที่ระลึก ได้แก่ ประเภทผ้า ประเภทเครื่องประดับอัญมณี ประเภทเครื่องเงิน ประเภทเครื่องปั้นดินเผา และประเภทหัตถกรรมอื่น ๆ

คมสัน สุวรรณรัตน์ (2563a) ได้นำเสนอว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนควรมีนักท่องเที่ยวในชุมชนร่วมนำเสนอข้อมูลสินค้าที่สำคัญในชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลสินค้าในชุมชนควรประกอบด้วย

- 1) แหล่งผลิตหรือแหล่งจำหน่าย
- 2) พื้นที่จัดแสดงหรือสาธิตการผลิตสินค้าและจัดพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมผลิต
- 3) การอธิบายส่วนผสม รวมถึงสรรพคุณของส่วนผสม
- 4) การสาธิตการผลิตสินค้าให้ชมอย่างใกล้ชิด และอาจให้นักท่องเที่ยวร่วมผลิตในบางขั้นตอน พร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 5) การเชื่อมโยงกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 6) การสอดแทรกความสนุกสนานประกอบการชมหรือการร่วมผลิตสินค้าชุมชน
- 7) ผู้ให้ข้อมูลนำชม สามารถส่งต่อการบรรยายให้ข้อมูลจากตนเองไปยังปราชญ์ชุมชนหรือผู้นำกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีความเข้าใจรายละเอียดในการผลิตสินค้า

อย่างไรก็ตาม ให้คำนึงถึง “ดี เด่น โดน” นั่นคือต้องศึกษาหาของดีแล้วนำเสนอออกมาให้เด่น เพื่อให้โดนใจนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มด้วยเช่นกัน

เอกก์ ภทรธนกุล (2560a) ได้นำเสนอการพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวบนฐานประสบการณ์ เพื่อนำเสนอลูกค้า โดยประยุกต์กลยุทธ์การตลาด “4P + 4C” มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) การระบุกลุ่มนักท่องเที่ยวว่าเป็นกลุ่มใด มีลักษณะพฤติกรรม และรสนิยมเป็นอย่างไร
- 2) การออกแบบโปรแกรมทัวร์ โดยกำหนดกลยุทธ์ “4P + 4C” ประกอบด้วย

(2.1) ผลิตภัณฑ์ (Product) คือ วิธีการหรือทางเลือกที่ลูกค้าจะเข้ามา (Customer Solution)

(2.2) ราคา (Price) คือ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่ลูกค้ายินดีจ่าย หรือยินดีที่จะเข้าถึงสินค้า (Customer Cost)

(2.3) การจัดจำหน่าย (Place or Distribution) คือ ความสะดวกและรวดเร็ว (Convenience) ต่อการซื้อในช่องทางจัดจำหน่ายต่าง ๆ

(2.4) การส่งเสริมการขาย (Promotion) คือ การสื่อสารต่อลูกค้าให้เข้าใจสินค้าหรือรู้จัก ภาพลักษณ์สินค้า (Communication)

อย่างไรก็ตาม จะต้องเพิ่มอีก “3P” เข้าไปด้วย ได้แก่ People (พนักงานผู้ให้บริการ) Physical Evidence (การตกแต่งหรือการสร้างบรรยากาศ) และ Process (กระบวนการให้บริการ หรือส่งมอบสินค้า)

บังอร ฉัตรรุ่งเรือง (2555) กล่าวว่าหลักการวางแผนและจัดโปรแกรมท่องเที่ยว ประกอบด้วย การเลือกแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ช่วงเวลาของการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม กำหนดรายการนำเที่ยวที่น่าสนใจ และกำหนดงบประมาณเพื่อการจัดการตามแผนนำเที่ยวได้เหมาะสม การจัดโปรแกรมท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงปัจจัยในการวางแผนและจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยว ได้แก่ รายการนำเที่ยวอยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน มีสิ่งดึงดูดใจทั้งในแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง มีระยะทางไกลพอสมควรที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้บริการบริษัทนำเที่ยวมากกว่าที่จะเดินทางท่องเที่ยวเอง อากาศดีมีภูมิทัศน์สวยงาม มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวและที่พัก มีตัวแทนผู้ประกอบการท้องถิ่นคอยอำนวยความสะดวก (ที่พัก เรือ ธุรกิจนำเที่ยว) มีกำหนดราคาที่เหมาะสม (เหมาะสมต่อคุณภาพ ระดับบริการ ฤดูกาล) สอดคล้องกับแผนส่งเสริมท่องเที่ยวของรัฐ ทั้งนี้ ส่วนประกอบของโปรแกรมการท่องเที่ยว ได้แก่

1) หัวเรื่องหรือชื่อทัวร์ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวหรือจังหวัด ระยะเวลา (วันต่อคืน) และพาหนะในการเดินทาง (ทันสมัย รวดเร็ว มีชื่อเสียงในการบริการที่ดี)

2) บทนำแนะนำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เป็นวลีความยาวไม่เกิน 5 บรรทัด เช่น จุดเด่นของโปรแกรม (สถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร ฯลฯ) ความเป็นที่สุุดได้รับการยอมรับหรือมีการบันทึกหรือรับรองโดยองค์กร

3) รายละเอียดการเดินทางหรือกำหนดการ (Itinerary or Tour Schedule) ได้แก่ วันที่เดินทาง สถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละวัน ข้อมูลแหล่งเที่ยว จุดนัดหมายและเวลานัดพบ กำหนดเวลาของแต่ละสถานที่ที่แวะ ร้านอาหาร ที่พัก รายการนำเที่ยวที่เป็นทางเลือกเสริม (Optional Tour) และร้านของที่ระลึก

4) ใบเสนอราคาและนำเสนอผลงานของบริษัทในอดีตหรือปัจจุบันหรืออนาคต ราคาทัวร์ที่แบ่งตามช่วงเวลาเดินทางหรือตามช่วงอายุหรือตามจำนวนคนเข้าพัก

5) สิ่งที่รวมในราคาทัวร์ (Include) เช่น ที่พัก 2 ท่านต่อห้อง ตัวเครื่องบิน เรือเฟอร์รี่ รถนำเที่ยวตัวเข้าชมสถานที่หรือการแสดง มัคคุเทศก์ ประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

6) สิ่งที่ไม่ได้รวมในราคา (Exclude) เช่น ค่าซักรีด ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับกรณีต้องการใบกำกับภาษี เป็นต้น การเตรียมตัวหรือคำแนะนำในการเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การทำหนังสือตรวจลงตราอนุญาตเข้าประเทศที่เดินทาง (VISA) การแต่งกายตามสภาพอากาศหรือตามข้อกำหนดในบางสถานที่ ปลั๊กไฟ ชิมโทรศัพท์ระหว่างประเทศ อุปกรณ์พบปะสำหรับกระจายสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สายจากซิมโทรศัพท์ (Wi-Fi Pocket) เป็นต้น

Wurzburger et al. (2009) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือเส้นทางการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงความสอดคล้องและความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนในเชิงการเรียนรู้ โดยมีการทดลองเพื่อนักท่องเที่ยวให้เกิดประสบการณ์อย่างแท้จริงในชุมชน ทั้งนี้ เส้นทางท่องเที่ยวอาจมีความหลากหลาย โดย Rubenstein (1992) ได้นำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวโดยการเดินเท้าว่าสามารถนำไปใช้ได้เกือบทุกเมือง มีอิสระ สะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก เนื่องจากไม่มีการกำหนดระยะเวลา สามารถหยุดแวะตามจุดสนใจได้ตามต้องการ และหยุดพักนานเท่าใดก็ได้ ให้สามารถเห็นรายละเอียดของสภาพบ้านเมือง วิถีชีวิตของผู้คนเมืองต่าง ๆ เป็นวิธีการที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะแก่เมือง

เดชา บุญค้ำ (2539) กล่าวว่า เส้นทางท่องเที่ยวโดยการเดินเท้าในเมืองสามารถทำได้ง่าย ใช้พื้นที่ไม่มาก ลงทุนน้อย และประชากรของเมืองได้รับประโยชน์จากการมีทางเดินเท้า อีกทั้งมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเดินชมวิถีชีวิต การชมนิทรรศการ ภาพศิลปะ การชมการแสดง งานเทศกาล เป็นต้น ขณะที่ Inskeep (1999) นำเสนอว่าเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการ

เทศกาลหรือประเพณีเชิงประวัติศาสตร์ การจัดแสดงแสง สีและเสียงแนะนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เพื่อเพิ่มความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้ United States Department of Agricultural Forest Service (USDA) (1964) ได้นำเสนอว่าเส้นทางท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecology Tourism) เพราะช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวจากผลกระทบของการจัดกิจกรรมการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ สามารถเป็นสื่อกลางที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเรียนรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจ และซาบซึ้งต่อธรรมชาติอย่างใกล้ชิดมากขึ้น

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ต้องมีเส้นทางท่องเที่ยวที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวหรือชุมชน โดยรอบ เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต ธรรมเนียม ประเพณี และธรรมชาติ เป็นต้น อาจมีทำเป็นเส้นทางแบบผสมผสานตามสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และลักษณะเฉพาะของพื้นที่ โดยยึดหลักหรือเกณฑ์ของการรู้จักและรู้จักจริงที่สามารถเชื่อมโยงเล่าเรื่องได้อย่างมีระเบียบ เชื่อมโยงทุกจุดหลักที่มีความโดดเด่นทั้งในและนอกพื้นที่ของสถานที่ท่องเที่ยวหรือชุมชนรอบ ๆ ให้เกิดการเข้าถึงเรื่องราวมากขึ้นนำมาซึ่งประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและดูเสมือนจริง โดยไม่ละเลยต่อความยั่งยืนแล้วนักท่องเที่ยวสามารถนำไปเสนอให้เพื่อนหรือคนรู้จัก และคำนึงถึงองค์ประกอบความน่าสนใจของกิจกรรม ได้แก่ ความน่าสนใจการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรม การนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการ

นันทนาการถือเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวซึ่งจะช่วยให้เกิดประสบการณ์ต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานได้ให้ความหมาย องค์ประกอบและประเภทของนันทนาการ ดังนี้

1. ความหมายของนันทนาการ

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของนันทนาการไว้ดังนี้

พระยาอนุমানราชชน หรือเสถียร โกเศศ (2507) (อ้างถึงใน คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546) ได้บัญญัติว่า “นันทนาการ” มาจากคำเดิมที่ว่า “สันตนาการ” ซึ่งตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษ คือ "Recreation" ซึ่งหมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่ทำให้ชีวิตมีความสดชื่น เป็นการเสริมพลังขึ้นมาใหม่ ช่วยขจัดหรือผ่อนคลายความเหนื่อยหรือเมื่อยล้าทางร่างกายและทางจิตใจ

ปริญญา สำราญบำรุง และโกวิท จอมคำ (2565) ให้ความหมายของคำว่า นันทนาการ คือ เป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันในช่วง “เวลาว่าง (Leisure Time)” ซึ่งสามารถเลือกกระทำแล้วทำให้เกิดความสุข และความพึงพอใจแก่ตนเองโดยตรงเพื่อตอบสนอง การผ่อนคลายความตึงเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจอันก่อให้เกิดความสดชื่นและมีพลังขึ้นมาใหม่ สำหรับประกอบภารกิจอื่น ๆ ซึ่งนันทนาการจะทำให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิต การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การพัฒนาส่งเสริมความคิดและสติปัญญาแก่บุคคล การได้พักผ่อนอันเป็นสิ่งจำเป็นของบุคคลอย่างหนึ่ง และเกิดความสุขและความพึงพอใจ มนุษย์สัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ยอมรับตนเองและผู้อื่น การพัฒนาบุคลากรต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดี การแก้ปัญหาสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ การลดปัญหาอาชญากรรมและพฤติกรรมที่สุ่มเสี่ยงของเด็กและเยาวชน การช่วยบำรุงขวัญและกำลังใจ การส่งเสริมและสร้างความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจอันดีแก่สมาชิกในครอบครัว การส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูของทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรมและอารยธรรมของมนุษย์ และการเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาติ

เทพประสิทธิ์ กุลธวัชชัย (2551) ได้อธิบายความหมายของนันทนาการ คือ กิจกรรมในเวลาว่างซึ่งสามารถนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่า บุคคลสามารถเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง โดยเป้าหมายของนันทนาการ คือ การกระทำให้ชีวิตมีคุณภาพที่ดีกว่า มีความสุขสมบูรณ์ทั้งทางกายและจิตใจ นอกจากนี้ ยังได้สรุปคุณค่าและประโยชน์ของนันทนาการ ได้แก่ ทำให้เกิดคุณค่าสำหรับบุคคลในด้านความเสมอภาคและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างบุคคลและองค์กร ทำให้เกิดคุณค่าต่อครอบครัว สร้างความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจในครอบครัว ทำให้เกิดคุณค่าต่อกลุ่มหรือหมู่คณะให้เกิดการยอมรับ ความสามัคคี และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดคุณค่าต่อชุมชนในการการสร้างความร่วมมือ ความรัก ห่วงเห่นและผูกพันกันในชุมชน ทำให้เกิดคุณค่าต่อประเทศชาติในด้านสุขภาพ ด้านการรักษาวัฒนธรรมประเพณีและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และทำให้เกิดคุณค่าต่อนานาชาติหรือสากลเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกโลกและความร่วมมืออันดีระหว่างชาติ

สมบัติ กาญจนกิจ (2544) ได้ให้ความหมายของนันทนาการออกเป็น 4 ประการ ดังนี้

- 1) Refresh and Recreation หมายถึง การกระทำให้สดชื่นหรือสร้างพลังขึ้นมาใหม่หลังจากที่ใช้พลังงานในแต่ละวัน โดยทำกิจกรรมที่สร้างความสดชื่น เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ เป็นต้น
- 2) Activities หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมของบุคคลที่มีความสนใจและสมัครใจเพื่อพัฒนาให้เกิดอารมณ์ ความสุข ความสนุก และความสนุกสนาน
- 3) Process หมายถึง กระบวนการพัฒนาองค์รวมทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งบุคคลหรือชุมชนเลือกกิจกรรมเป็นสื่อกลางตามความสนใจในช่วงเวลาว่างอย่างอิสระ

หรือการร่วมกิจกรรมที่มีสาระจริงจังและมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อนให้เกิดการพัฒนาอารมณ์ ความสุข ความสนุกสนาน ความร่าเริง ความสุขสงบ และมิตรภาพ

4) Social Welfare and Social Institute หมายถึง สวัสดิการทางสังคมและสถาบันทางสังคมที่มีหน้าที่ให้บริการแก่ชุมชนเพื่อให้สังคมน่าอยู่ เช่น อุทยานแห่งชาติ ศูนย์เยาวชน สวนสาธารณะ เป็นต้น

สมบัติ กาญจนกิจ (2557) ยังได้นำเสนอวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ เพื่อให้เกิดความสนุกเพลิดเพลิน เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการหาประสบการณ์ใหม่ และเพื่อเพิ่มทักษะความสามารถของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ

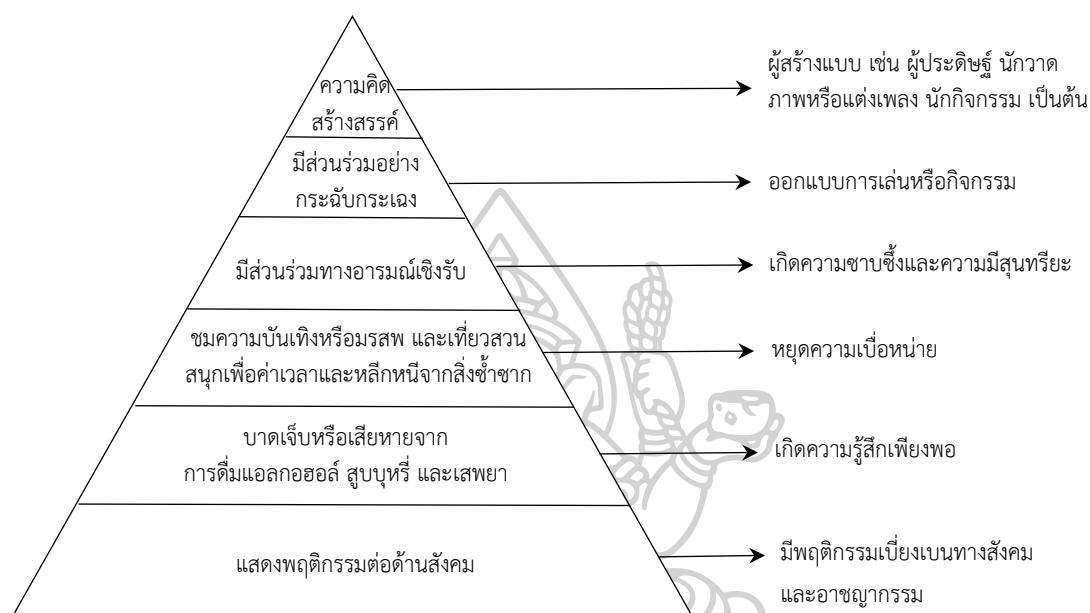
Neumeyer & Neumeyer (1958) กล่าวว่า นันทนาการ (Recreation) คือ กิจกรรมส่วนบุคคลหรือกิจกรรมของกลุ่มบุคคลด้วยความสมัครใจในช่วงเวลาว่างที่สร้างความสนุกและความสุข และมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความพึงพอใจด้วย

Shivers (2001) กล่าวว่านันทนาการและการเล่นมีความหมายเหมือนกัน โดยนันทนาการเกิดจากความต้องการด้านจิตใจหรือความพอใจ และความต้องการพื้นฐานของร่างกาย ซึ่งความต้องการทั้งสองลักษณะนี้ย่อมเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดนันทนาการได้ และเมื่อมีสิ่งใดที่ไม่สมดุลก็สามารถแก้ไขได้ด้วยนันทนาการ โดยความเป็นเอกลักษณ์ ความพึงพอใจ การผสมผสานของร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เกิดความสมดุลของแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันในคุณค่าของนันทนาการกับนันทนาการในแต่ละช่วงเวลา ทั้งนี้ คุณค่าของนันทนาการเกิดเมื่อการกระทำนั้นได้ผ่านไปแล้ว ส่วนนันทนาการจะเกิดในขณะที่กำลังกระทำหรือร่วมกิจกรรมอยู่

Smith and Godbey (1991) นำเสนอว่า นันทนาการ (Recreation) การพักผ่อน (Leisure) และการท่องเที่ยว (Tourism) ก่อเกิดประโยชน์ต่อสุขภาพทั้งจิตใจและร่างกาย ลดความเครียดและเพิ่มความสุข โดยมนุษย์ควรให้ความสำคัญต่อการใช้เวลาให้เหมาะสมจากกิจกรรมการเล่นพักผ่อนในชีวิตประจำวัน โดยนันทนาการและการพักผ่อนถือเป็นการให้ความสำคัญทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว ซึ่งด้านสังคม นันทนาการจะช่วยสร้างความผูกพันในชุมชน การจับคู่ทางสังคม และเสริมสร้างความรู้สึกร่วมของการเป็นส่วนหนึ่งในระหว่างบุคคล โดยรูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเล่นพักผ่อนมีตั้งแต่กิจกรรมที่ทำคนเดียว เช่น การอ่านหนังสือ การทำสวน เป็นต้น และกิจกรรมที่เป็นกลุ่ม เช่น กีฬา เทศกาล กิจกรรมทางวัฒนธรรม เป็นต้น โดยเน้นที่ประสบการณ์การเล่นพักผ่อนที่หลากหลายที่มีให้แก่ผู้คน อย่างไรก็ตาม ควรตระหนักถึงแรงจูงใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปสำรวจปลายทางใหม่และมีประสบการณ์ทางนันทนาการ และการพักผ่อนที่หลีกเลี่ยงจากรูปแบบปกติในชีวิตของพวกเขา และไม่ละเลยต่อผลกระทบที่เปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยวระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อการ

แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันของผู้เข้าชมและคนในชุมชน และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน

ทั้งนี้ ช่วงเวลาแห่งการพักผ่อน (Leisure Time) สามารถแบ่งออกเป็น 6 ช่วงเวลา (Nash, 1960 อ้างถึงใน ศศิธร เจตานนท์, 2564) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ช่วงเวลาแห่งการพักผ่อน (Leisure Time)

ที่มา: ศศิธร เจตานนท์ (2564)

คณิต เขียววิชัย (2555) กล่าวว่า นันทนาการเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่มีแหล่งนันทนาการหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวด้วยการนำเสนอกิจกรรมนันทนาการทั้งในร่มและกลางแจ้งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การพักผ่อน การคลายเครียด ประสบการณ์ และเกิดความรักในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี ทั้งนี้ แหล่งนันทนาการมีส่วนช่วยสร้างความสนุกสนานและความเพลิดเพลิน จนทำให้เกิดความประทับใจและความผูกพันต่อสถานที่ท่องเที่ยวที่มาแวะเยือน

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่านันทนาการเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันในช่วงเวลาว่างหรือเป็นการพักผ่อนด้วยความสมัครใจ และอาจเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ซึ่งก่อประโยชน์ต่อบุคคลในด้านสุขภาพทั้งจิตใจและร่างกาย ลดความเครียด เพิ่มความสุข สร้างความพึงพอใจประสบการณ์ที่น่าประทับใจ ด้านการส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านอนุรักษ์และฟื้นฟูของทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี และวัฒนธรรม

2. องค์ประกอบและประเภทของนันทนาการ

Neumeyer (1958) (อ้างถึงใน ศศิธร เจตานนท์, 2564) ได้แบ่งองค์ประกอบของนันทนาการ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) พฤติกรรมการแสดงออกในช่วงเวลาว่างหรืออิสระ
- 2) การมีประโยชน์หรือคุณค่าภายในจิตใจ
- 3) สิ่งล่อใจที่เป็นรางวัลในกิจกรรม
- 4) มีสภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม

ศศิธร เจตานนท์ (2564) ได้แบ่งประเภทของกิจกรรมนันทนาการที่สามารถนำมาใช้ในงานนำเที่ยวหรือบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งออกเป็น 15 ประเภท ได้แก่

1) นันทนาการศิลปหัตถกรรม (Arts and Crafts) ได้แก่ การประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ และงานศิลปะที่ทำขึ้นด้วยมือหรือเป็นงานฝีมือหรือสิ่งประดิษฐ์ เช่น วาดรูป (กระดาษ ผ้า ฝาผนัง กระดาษ) แกะสลัก งานปั้น การประดิษฐ์ดอกไม้ เย็บปักถักร้อย งานไม้ เป็นต้น เป็นกิจกรรมที่ไม่มีขอบเขตจำกัดไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ผู้เข้าร่วมสามารถใช้จินตนาการของตนเองสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ

2) นันทนาการเกมกีฬา (Games, Sport and Track and Fields) เป็นกิจกรรมที่ต้องการความสัมพันธ์กันระหว่างทักษะการเคลื่อนไหว สถิติปัญญา ความทนทาน และพลังกำลังของร่างกาย อาจใช้อุปกรณ์ เช่น ลูกบอล ไม้ตี เป็นต้น กิจกรรมประเภทนี้มักจัดในสถานที่ที่เป็นบริเวณกว้าง เช่น สนามหญ้า โรงยิม ลานกิจกรรม เป็นต้น โดยแบ่งนันทนาการเกมกีฬาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เกมกีฬากลางแจ้ง (Outdoor Games) และเกมกีฬาในร่มหรือในอาคาร (Indoor Games) ในการเล่นหรือการแข่งขันจะมีกฎและกติกาในการเล่นเฉพาะแต่ละชนิดเกม เกมกีฬาจึงเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ตื่นเต้น และท้าทายความสามารถของผู้ร่วมกิจกรรม ได้รับความนิยมสูง เป็นที่แพร่หลาย และผู้เข้าร่วมมีความหลากหลายทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ เพศหญิงชาย คนปกติ และผู้พิการ

3) นันทนาการการเต้นรำ (Dance) เป็นกิจกรรมการแสดงออกผ่านการเคลื่อนไหวในท่าทางต่าง ๆ เพื่อแสดงออกทางอารมณ์ ความสุข เสียใจ ความรัก สงคราม การบูชา การเต้นรำฟ้อนรำเป็นกิจกรรมที่ใช้จังหวะต่าง ๆ ให้ความสนุกสนาน เช่น เต้นรำพื้นเมือง การรำไทย รำวง ลีลาศ เป็นต้น

4) นันทนาการท่องเที่ยวทัศนศึกษา (Field Trip) เป็นกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีรูปแบบน่าสนใจหรือมีสิ่งดึงดูดความสนใจ (Attractions) และมีสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นในการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม ตามวัด สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ วิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นศาสนา การเมือง วิทยาศาสตร์ อนุรักษ์ธรรมชาติ ภูมิอากาศ ทัศนียภาพ สัตว์ป่า นันทนาการกลางแจ้งหรือนอกเมือง กีฬา ความบันเทิง และการอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพ

5) นันทนาการพัฒนาจิตใจและความสงบสุข เนื่องด้วยอารมณ์เกิดจากสิ่งกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มากระทบจนส่งผลต่ออารมณ์ หากเหตุการณ์ใดที่มากระทบแล้วเกิดความพึงพอใจและความยินดี อารมณ์ที่เกิดขึ้น คือ อารมณ์สุข ทั้งนี้ อารมณ์สุขของมนุษย์แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ อารมณ์สุขสนุกสนาน (Fun) เน้นการเคลื่อนไหว กระตุ้นความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจและตลกขำขัน เช่น การเต้นรำ ปีนเขา พายเรือ การนั่งพูดคุยสนทนา เล่นกีฬา เป็นต้น และอารมณ์สุขสงบ (Peace) เน้นการพัฒนาจิตใจ สมาธิ และสติปัญญา มีโอกาสเรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ผู้อื่น พัฒนาศักยภาพในด้านจิตใจและสติปัญญา เช่น การนั่งสมาธิ การสร้างมโนภาพ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การปฏิบัติโยคะ การฟังเพลงแล้วผ่อนคลายตามเสียงเพลง การศึกษาธรรมะ ปรัชญา มวยจีน เป็นต้น

6) นันทนาการละคร (Drama) เป็นกิจกรรมการที่เน้นการแสดงออก การระบายอารมณ์หรือกิจกรรมของชีวิตประจำวัน การสร้างความรู้สึกรู้สึกแสดงออก ละครและภาพยนตร์ นันทนาการประเภทให้ความรู้ ความบันเทิง ความสนุกสนานเพลิดเพลิน สะท้อนสภาพจริงในสังคม อาจเกิดจากการแสดงพิธีการศาสนา การฝึก จินตนาการ กิจกรรมนันทนาการประเภทนี้ เช่น นาฏศิลป์ อุปรากร (Opera) ละครพูด ละครร้อง ละครรำ ละครชาตรี มโนราห์ โขน หนังตะลุง หุ่นกระบอก เป็นต้น การแสดงเหล่านี้อาจจัดเป็นมหรสพเนื่องในงานวันสำคัญหรือประเพณีด้วยก็ได้

7) นันทนาการงานอดิเรก (Hobbies) เป็นกิจกรรมนันทนาการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณค่าชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่วัยเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ ช่วยให้การดำเนินชีวิตประจำวันมีความสุข ความเพลิดเพลิน และส่งเสริมการสร้างประสบการณ์ชีวิต ซึ่งถือเป็นการบำบัดทางกายและจิตใจ เช่น การสะสมแสตมป์หรือเหรียญ การปลูกต้นไม้ การเลี้ยงสัตว์ การถ่ายรูป การวาดภาพ เป็นต้น

8) นันทนาการดนตรีและร้องเพลง (Music and Singing) ดนตรีและร้องเพลง ซึ่งทำให้เกิดความบันเทิง ทุกชาติทุกภาษาสามารถเข้าใจได้ เป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก และเป็นการระบายอารมณ์หรือผ่อนคลายความเครียด ตัวอย่างนันทนาการประเภทนี้ เช่น เทศกาลดนตรี คอนเสิร์ต เป็นต้น โดยเฉพาะคอนเสิร์ตมีรูปแบบใหม่ คือ Drive-in Concert ซึ่งเป็นนวัตกรรมอีกหนึ่งทางเลือกของการชมคอนเสิร์ตในยุคปกติใหม่ (New Normal) หลังคลี่คลายสถานการณ์โรคระบาดเชื้อไวรัสสายพันธุ์โคโรนา 2019 (COVID-19) ได้แก่ Mads Langer จัดโดยศิลปินชาวเดนมาร์ก ที่ให้คนดูขับรถเข้ามาจอดหน้าเวทีแล้วสนุกไปพร้อมกัน Keith Urban ซึ่งมีนักร้องและนักแต่งเพลงชื่อดังจากออสเตรเลีย ต้องการจัดคอนเสิร์ตเพื่อขอบคุณเหล่าหมอ พยาบาลและเจ้าหน้าที่ทุกคนในโรงพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกา และ Drive-in Outdoor Rave ในประเทศเยอรมันที่เกิดจากกลุ่ม ดีเจ (DJ) คือ นักจัดรายการวิทยุหรือนักจัดการเพลงในแหล่งบันเทิงรวมตัวกันจัดคอนเสิร์ตที่มีการจำกัดจำนวนรถที่เข้ามาร่วมงานแค่ 250 คัน และคันหนึ่งมาได้แค่ 2 คน เท่านั้น เช่นเดียวกันกับในประเทศไทยซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ร่วมกับผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม “ช้าง” ยกระดับ

การจัดงานคอนเสิร์ต ให้คนเมืองสนุกบนรถตุ๊กตุ๊ก ได้แบบ “เว้นระยะห่าง” ภายใต้ชื่องาน “Amazing Thailand TUK TUK Festival Powered By Chang Music Connection” ตามแนวคิด The World’s first TUK TUK drive-in Music Festival

9) นันทนาการกลางแจ้งหรือนอกเมือง (Outdoor Recreation) ซึ่งช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้สัมผัสใกล้ชิดเข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยสร้างความซาบซึ้งและความเข้าใจในธรรมชาติ และช่วยกล่อมเกลาให้มนุษย์มีความเข้าใจในระบบนิเวศวิทยาที่จะต้องสร้างความสมดุลกับธรรมชาติ และสิ่งมีชีวิต แหล่งนันทนาการประเภทนี้ เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ฟาร์ม ค่ายพักแรม สวนหย่อม สวนผักผลไม้ พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ เป็นต้น

10) นันทนาการสังคม (Social Activities) เป็นกิจกรรมทางสังคมที่กลุ่มคนในสังคมร่วมจัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ช่วยส่งเสริมโอกาสการมีมนุษย์สัมพันธ์ ความเข้าใจ ความสามัคคี อันดีต่อเพื่อนมนุษย์ เช่น ปลูกต้นไม้ งานเลี้ยงปีใหม่ งานเลี้ยงวันเกิด เป็นต้น

11) นันทนาการในโอกาสเทศกาลพิเศษ (Special Events) มักจัดขึ้นในโอกาสเทศกาลพิเศษ ซึ่งต้องมีการจัดเตรียมอาคาร สถานที่เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มาร่วมกัน เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง คริสต์มาส ตรุษจีน วันเกิด วันครบรอบแต่งงาน เป็นต้น

12) นันทนาการวรรณกรรม (Speaking Writing and Reading) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาทักษะความรู้ การแสดงออกแห่งตนอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาจินตนาการ และสามารถจัดได้ทุกระดับทั้งวัยและเพศ เช่น การอ่านนวนิยาย หนังสือพิมพ์ นิตยสาร การเขียนหนังสือ การพูดได้ว่าที่ การเล่นเกม การจัดสภากาแฟ การพูดในที่ชุมชน เป็นต้น

13) นันทนาการการบริการอาสาสมัคร (Voluntary Service) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การให้และการรับ การร่วมมือของชุมชน การเป็นอาสาสมัครให้บริการ โดยปราศจากค่าตอบแทนหรือสินจ้างรางวัล ช่วยเสริมทักษะและสร้างคุณภาพชีวิต เช่น การพัฒนาชุมชน การจัดลูกเสือชาวบ้าน การจัดค่ายเยาวชน เป็นต้น

14) นันทนาการพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ จัดขึ้นเพื่อพัฒนาสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิตของคนที่สมบูรณ์เกิดขึ้นพร้อมกับความสนใจในสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพโภชนาการ เป็นต้น

15) นันทนาการกลุ่มสัมพันธ์และมนุษย์สัมพันธ์ (Group Relations and Human Relations) เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์และการร่วมมือของคนในกลุ่มหรือในองค์กร ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของกลุ่มสังคมในวิถีประชาธิปไตย มีประโยชน์ต่อการเป็นผู้นำและผู้ตามให้รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบและบทบาทของตนเองและของสังคมที่ดี ทั้งนี้ ในปัจจุบัน มีผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับนันทนาการประเภทนี้เรียกว่า Team Building Organizer อาจมีการสอดแทรกการเดินทางท่องเที่ยวร่วมกับการประชุมและการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้าง

ความสัมพันธ์และการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ ตัวอย่างกิจกรรม เช่น เกมสละลาย
พฤติกรรม การเล่นเกมกีฬาสามัคคีสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กร การร่วมคิดร่วมสร้างหรือร่วม
ออกแบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมของคนในองค์กร กิจกรรมในครอบครัวหรือในกลุ่มเพื่อน เป็นต้น

Abbasi (2023) กำหนดประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ 10 ประเภท ได้แก่

1) Beach Vacation คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวพักผ่อนตามชายหาดในเมืองท่องเที่ยว
ยอดนิยมโดยมีความดึงดูดใจจากชายหาดที่ขาวสะอาด การว่ายน้ำในทะเลหรือมหาสมุทร การได้ร่วม
กิจกรรมทางน้ำ เช่น การดำน้ำตื้น (Snorkeling) การดำน้ำลึก (Scuba Diving) การเล่นเจ็ทสกี (Jet
Skiing) เป็นต้น

2) Culture Exploration คือ กิจกรรมสำรวจแหล่งวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ จุดหมายปลายทาง
ทางด้านประวัติศาสตร์ หอศิลป์ และการลิ้มลองอาหารและวัฒนธรรมท้องถิ่น

3) Adventure Travel คือ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เช่น การเดินเที่ยวป่าผืน การปีนเขา
การกระโดดจากที่สูงที่มีสายเชือก (Bungee Jumping) การล่องแพไม้ไผ่ เป็นต้น

4) Skiing Trip คือ กิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพอากาศที่มีหิมะตามรีสอร์ตหรือ
แหล่งเล่นสกี การเดินเล่นชมวิวทิวทัศน์ที่มีหิมะ

5) Theme Park Visit คือ การเที่ยวชมสวนสนุกหรือแหล่งบันเทิงที่มีความนิยมซึ่งเหมาะ
สำหรับกลุ่มครอบครัว

6) Wildlife Safaris คือ การเที่ยวชมสัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่า หรือสวนสัตว์แบบเปิด

7) Sporting Events คือ การเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาที่เป็นที่นิยมทั้งแบบผู้เล่นคนเดียว
และแบบผู้เล่นหลายคนหรือเป็นทีม เช่น การวิ่งมาราธอน การวิ่งนิมมาราธอน การชมเกมส์กีฬาระดับ
โอลิมปิก การชมกีฬาเฉพาะด้าน (รักบี้ อเมริกันฟุตบอล วอลเลย์บอล) เป็นต้น

8) Cruise Vacation คือ การล่องเรือในแม่น้ำ ทะเลหรือมหาสมุทร อาจเป็นการล่องเรือ
ไปพร้อมกับรับประทานอาหารมื้อค่ำ ชมการแสดงหรือร่วมกิจกรรมความบันเทิงต่าง ๆ

9) Spa Retreat คือ การผ่อนคลายหรือฟื้นฟูร่างกายผ่านกิจกรรมนวด สปา โยคะ การ
นั่งสมาธิทั้งในรีสอร์ตหรือสถานที่ให้บริการโดยเฉพาะ

10) Wine and Culinary Tour คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวชมสถานที่หรือแหล่งวัตถุดิบ
ในการทำไวน์และการทำอาหาร การได้ลิ้มลองเครื่องดื่มและอาหารพื้นถิ่น รวมถึงร่วมกิจกรรมในบาง
ขั้นตอนของการผลิตเครื่องดื่มและอาหารพื้นถิ่น

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเชิงนันทนาการจากผู้ผลิตกิจกรรมหรือแหล่งนันทนาการ ทั้งนี้ นักวิชาการทั้งสองจึงได้กำหนดโครงสร้างของนันทนาการการท่องเที่ยวที่คล้ายคลึงกันซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ นักท่องเที่ยว และผู้ผลิตกิจกรรมหรือแหล่งนันทนาการ (ทวิศักดิ์ สว่างเมฆ, 2558; ศศิธร เจตานนท์, 2564) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โครงสร้างของนันทนาการการท่องเที่ยว

ที่มา: ดัดแปลงจาก ทวิศักดิ์ สว่างเมฆ (2558) และศศิธร เจตานนท์ (2564)

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าองค์ประกอบของนันทนาการ ได้แก่ 1) พฤติกรรมการแสดงออก 2) การมีประโยชน์หรือคุณค่าของกิจกรรม 3) สิ่งล่อใจที่เป็นรางวัล และ 4) สภาพทางสังคมระหว่างร่วมกิจกรรม โดยแบ่งประเภทกิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) กิจกรรมศิลปหัตถกรรม (การประดิษฐ์ งานทำมือ) 2) กิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรมทั้งในฐานะผู้ชมและผู้ร่วม (เต้นรำ) ร้องเพลง เล่นดนตรี เล่นละคร) รวมถึงการเดินชมและรับฟังเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เหตุการณ์สำคัญ จิตรกรรม สถาปัตยกรรม อาคาร และบ้านเรือน 3) กิจกรรมลิ้มลองและร่วมในบางขั้นตอนของการทำอาหารท้องถิ่น 4) กิจกรรมเกมกีฬาทั้งแบบผู้เล่นคนเดียวและแบบผู้เล่นหลายคนหรือทีมซึ่งสามารถร่วมชมหรือร่วมเล่นกีฬานั้น ๆ 5) กิจกรรมกลางแจ้ง (การเที่ยวผจญภัย การเล่นสกี สวนสนุก สวนสัตว์ การส่องสัตว์ การล่องเรือ) 6) กิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ ความสงบสุข สุขภาพและสมรรถภาพของร่างกายหรือการเป็นอาสาสมัคร 7) กิจกรรมในลักษณะกลุ่มสัมพันธ์และมนุษยสัมพันธ์และ 8) กิจกรรมโอกาสพิเศษ ประเพณี และเทศกาล

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

รูปแบบสามารถถูกกำหนดเป็นระบบหรือแบบอย่างหรือเครื่องมือทางความคิดที่ใช้ในการกำหนดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งใดหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานได้ให้ความหมาย จำแนกประเภท และองค์ประกอบ ดังนี้

1. ความหมายของรูปแบบ

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายของรูปแบบไว้ดังนี้

Good (2005) ได้กำหนดความหมายของรูปแบบ 4 ความหมาย ได้แก่ การเป็นแบบอย่างของสิ่งใดหนึ่งที่ใช้เป็นแนวทางการสร้างหรือการทำซ้ำ การเป็นตัวอย่างในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การเป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติที่ใช้เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืออาจเป็นหลักการหรือแนวคิด และการเป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อกันและรวมประกอบกันเป็นสัญลักษณ์เชิงระบบทางสังคม และสัญลักษณ์สำหรับการเขียนสูตรทางคณิตศาสตร์ หรือสัญลักษณ์ที่แทนการบรรยายทางภาษา

ปัญญา ทองนิล (2553) ให้ความหมายของ รูปแบบ คือ ระบบหรือโครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์ การคาดการณ์หรือคาดคะเน แล้วนำเสนอเป็นรูปข้อความหรือแผนผัง

วโร เฟิงส์วส์ดี (2553) กล่าวว่า รูปแบบ หรือคำว่า “Model” ได้เข้ามามีบทบาทต่อการทำวิจัยและวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และพบว่า รูปแบบต้นแบบแบบแผน และแบบจำลองถูกนำมาใช้ในงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ ซึ่งคำเหล่านี้มักถูกนำไปใช้กันอย่างกว้างขวางในวงการวิจัยและวงการศึกษา

ดังที่กล่าวมา รูปแบบ หมายถึง แบบอย่างหรือแนวทางที่เป็นระบบหรือโครงสร้างที่พัฒนาจากทฤษฎี ประสบการณ์ และการคาดการณ์ซึ่งนำเสนอในรูปแบบข้อความหรือแผนผัง และมีคำที่ใช้แทนรูปแบบ เช่น ต้นแบบ แบบแผน แบบจำลอง เป็นต้น

2. ประเภทของรูปแบบ

Steiner (1990 อ้างถึงใน สนิท บุญราศรี, 2565) ได้กำหนดประเภทของรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) รูปแบบเชิงปฏิบัติการ (Ethical Model or Model) คือ รูปแบบจำลองเชิงกายภาพซึ่งจำแนกออกเป็นรูปแบบหรือแบบจำลองขนาดย่อของรถยนต์ เครื่องบิน และรถถัง (Model of) และรูปแบบหรือแบบจำลองที่ใช้เป็นต้นแบบผลิตสินค้าขนาดเท่าของจริง (Model for)

2) รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical or Conceptual Model) คือ แบบจำลองที่กำหนดสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดที่มีทฤษฎีเป็นฐาน ทั้งนี้ ทฤษฎีไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลอง แต่ก็สามารถนำมาเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่โครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกัน รูปแบบนี้จำแนกออกเป็น รูปแบบเชิงแนวคิดของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Conceptual Model of) โดยจำลองจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างจากทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น และรูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual Model for) ซึ่งใช้อธิบายทฤษฎีหรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติเพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

Smith (2021) จำแนกประเภทของรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) Physical Model คือ รูปแบบเชิงกายภาพซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ

(1.1) Iconic Model หรือรูปแบบคล้ายจริงซึ่งมีลักษณะคล้ายกับของจริง เช่น เครื่องบิน จำลอง หุ่นไล่กา หุ่นที่แบบใส่ชุดเสื้อผ้าตามร้านตัดเสื้อผ้า เป็นต้น

(1.2) Analog Model หรือรูปแบบเสมือนจริงซึ่งมีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการ เครื่องบินจำลองที่บินได้จริง เครื่องฝึกหัดบิน (Flight Simulator) เป็นต้น รูปแบบประเภทนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่า Iconic Model

2) รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic model) จำแนกออกเป็น

(2.1) Verbal Model หรือรูปแบบข้อความซึ่งเป็นรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) ที่ใช้ข้อความทั่วไปเพื่อใช้อธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน (Job Description) คำอธิบายรายวิชา (Course Syllabus) เป็นต้น

(2.2) Mathematical Model หรือรูปแบบทางคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ โปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

Keeves (1988) นำเสนอประเภทของรูปแบบมี 4 ประเภท ได้แก่

1) Analogue Model คือ รูปแบบเชิงเปรียบเทียบซึ่งเป็นรูปแบบเชิงกายภาพที่มักใช้ในงานด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างของอะตอม เป็นต้น รูปแบบนี้จะต้องมีองค์ประกอบที่ชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ และสามารถนำไปใช้สรุปปรากฏการณ์ได้ เช่น จำนวนนักเรียนที่มีการย้ายเข้า การสมัครเข้าใหม่ เหมือนกับการไหลเข้าของน้ำในถังน้ำ การผันเกนต์ การศึกษา การย้ายออก และการจบการศึกษา เหมือนกับการไหลออกของน้ำในถังน้ำ และเปรียบเทียบกับปริมาณน้ำที่เหลืออยู่ในถังหรือจำนวนคงเหลือของนักเรียนในโรงเรียน

2) Semantic Model คือ รูปแบบเชิงข้อความที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรือการอธิบายปรากฏการณ์ทั้งในรูปของภาษา แผนภูมิ และรูปภาพเพื่อแสดงให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในปรากฏการณ์นั้น แล้วใช้ข้อความอธิบายให้เกิดความกระจ่างหรือสร้างความเข้าใจให้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีความยากในการทดสอบรูปแบบประเภทนี้

3) Mathematical Model คือ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ที่แสดงความสัมพันธ์องค์ประกอบหรือตัวแปรที่ใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งมีการนำไปใช้ในทางพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะการวัดผลและการประเมินผลการศึกษา รูปแบบประเภทนี้มีพัฒนาการมาจากรูปแบบเชิงข้อความด้วยเช่นกัน

4) Causal Model คือ รูปแบบเชิงสาเหตุซึ่งมาจากการใช้เทคนิควิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาพันธุศาสตร์ รูปแบบประเภทนี้สามารถนำไปศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อน ซึ่งต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รูปแบบประเภทนี้มักเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง โดยสมการแต่ละตัวแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร โดยมีรายละเอียดของรูปแบบเชิงสาเหตุ ได้แก่ รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรที่มีเส้นโยงซึ่งมีทิศทางของสาเหตุในทิศทางเดียวกัน และรูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive Model) แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรโดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งที่เป็นได้ทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและตัวแปรเชิงผลพร้อมกัน ทำให้มีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

Llupart (2022) ได้จำแนกประเภทของรูปแบบหรือแบบจำลอง (Model) ได้แก่

1) รูปแบบเชิงทฤษฎีเป็นการอธิบายและทำนายการเปลี่ยนแปลงตามความเป็นจริงซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าสำหรับนักวิจัยและผู้ปฏิบัติงาน

2) รูปแบบเชิงแนวทางหรือเชิงแง่มุมหรือมิติ รูปแบบเชิงระบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในระบบและกระบวนการทางการท่องเที่ยว

3) รูปแบบเชิงโครงสร้างซึ่งนำเสนอบทบาทและความรับผิดชอบของผู้ที่อยู่ในระบบการท่องเที่ยว

4) รูปแบบไดนามิกเป็นแบบจำลองที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการในการท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบนี้ถูกออกแบบให้เหมาะสมกับแนวโน้ม ความท้าทาย และโอกาสใหม่ทางการท่องเที่ยวเพื่อการดำเนินงานมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและเกิดความยั่งยืน

การจำแนกประเภทของรูปแบบเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างขององค์กรและกลไกการทำงานของระบบการท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า รูปแบบสามารถจำแนกออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) รูปแบบเชิงปฏิบัติการหรือเชิงกายภาพที่เป็นการแสดงแบบจำลองขนาดย่อของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือคล้ายของจริง หรือเป็นต้นแบบผลิตสินค้าขนาดเท่าของจริงหรือเหมือนจริง 2) รูปแบบเชิงทฤษฎีที่ได้จากการรอบแนวความคิดที่มีทฤษฎีเป็นฐาน รวมถึงรูปแบบเชิงสาเหตุ และรูปแบบเชิงแนวทางหรือแง่มุมหรือมิติ 3) รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ทั้งรูปแบบข้อความซึ่งเป็นรูปแบบเชิงคุณภาพที่ใช้ข้อความทั่วไปอธิบายและรูปแบบทางคณิตศาสตร์ที่อธิบายเชิงปริมาณ 4) รูปแบบเชิงโครงสร้างที่อธิบายบทบาทและหน้าที่ และ 5) รูปแบบไดนามิกที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการ

3. องค์ประกอบของรูปแบบ

เรขา ศรีวิชัย (2554) กล่าวว่ารูปแบบหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งไม่มีข้อกำหนดตายตัวแต่มีองค์ประกอบของรูปแบบโดยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎีแนวคิด สภาพแวดล้อม การสร้างรูปแบบและผลลัพธ์ที่คาดว่าจะขึ้นจากรูปแบบนั้น แล้วนำรูปแบบไปตรวจสอบคุณภาพตามหลักวิชาการเพื่อพิจารณาว่าตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยองค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบนั้นควรมีความสัมพันธ์และส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อกันซึ่งจะทำให้สามารถอธิบายโครงสร้างหรือกระบวนการของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแต่ละรูปแบบ

จินตมาศ โกศลชื่นวิจิต (2552) กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่คาดหวัง สำคัญ กระบวนการ และการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

คันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์ (2567) นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วยทฤษฎีและแนวคิดหรือหลักการ สภาพแวดล้อม เทคโนโลยีสนับสนุน โครงสร้างที่แสดงถึงบทบาทหน้าที่ กระบวนการจัดการที่เป็นระบบ และการตัดสินใจ

4. การสร้างและการพัฒนารูปแบบ

สมาน อัสวภูมิ (2549) ได้ให้แนวคิดของการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

1) การวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการและข้อมูลพื้นฐาน ดำเนินการโดยวิธีสำรวจความคิดเห็น หรือศึกษาภาคสนาม

2) การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้สามารถนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิหรือในที่ประชุมสัมมนา

3) การพัฒนารูปแบบเป็นการนำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาไปทดลองใช้จริงและรายงานผลการทดลอง

สุวิมล ว่องวานิช (2549) ได้นำเสนอขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบ ได้แก่

1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและรูปแบบของเรื่องที่ศึกษา ผลที่ได้ คือ (ร่าง) กรอบความคิดการวิจัย

2) การศึกษาสภาพจริง ได้แก่ สภาพและปัญหาการดำเนินงานของหน่วยงาน หรือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ และหรือการสนทนากลุ่มย่อย และการศึกษารายกรณี (Case Study) จากหน่วยงานที่ดำเนินการได้เป็นอย่างดีในเรื่องที่ศึกษา ผลที่ได้ คือ กรอบความคิดการวิจัย

3) การพัฒนารูปแบบโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย และการศึกษาสภาพจริง ผลที่ได้ คือ (ร่าง) รูปแบบ หรือรูปแบบตามสมมติฐาน

ดังที่กล่าวมา การพัฒนารูปแบบเริ่มจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลพื้นฐาน การศึกษาสภาพจริงโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย การศึกษารายกรณี และพัฒนา (ร่าง) รูปแบบ

5. การทดสอบรูปแบบ

บุญชม ศรีสะอาด (2549) กล่าวว่า การทดสอบการใช้รูปแบบหรือการเก็บข้อมูลในสถานการณ์จริงจะทำให้ทราบความสัมพันธ์หรืออิทธิพลของตัวแปรหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบ ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ คือ การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นแล้ว ทั้งนี้ ตัวแปรหรือองค์ประกอบใดที่มีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลน้อย สามารถคัดออกจากรูปแบบนั้นได้ โดยการทดสอบสามารถทำได้โดยประเมินมาตรฐานที่กำหนดขึ้น

สุวิมล ว่องวานิช (2549) ได้กำหนดมาตรฐานในการประเมินรูปแบบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้หรือสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (Feasibility Standards) ด้านความเป็นประโยชน์หรือตรงกับความต้องการของผู้ใช้รูปแบบนั้น (Utility Standards) ด้านความเหมาะสมหรือไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดี (Propriety Standards) และด้านความถูกต้องครอบคลุมหรือมีความน่าเชื่อถือและมีสาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง (Accuracy Standards)

นอกจากนี้ การประเมินหรือทดสอบรูปแบบยังสามารถจัดทำเป็นคำถามที่มีลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบนั้น ทั้งนี้ การทดสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบสามารถทำได้ 3 วิธี ได้แก่ การศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่มการสอบถาม การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยการสัมภาษณ์ และหรือการสนทนากลุ่ม และการนำรูปแบบไปทดลองใช้จริง

Eisner (1976) นำเสนอแนวคิดการทดสอบหรือประเมินด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

1) ผู้ทรงคุณวุฒิจะวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะประเด็นที่ถูกพิจารณาผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ตามวิจารณ์ญาณเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลเชิงคุณภาพ มีประสิทธิภาพและความเหมาะสม

2) การประเมินที่เน้นความชำนาญเฉพาะ (Specialization) เช่น งานศิลปะ งานดนตรี เป็นต้น ซึ่งมีความละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง จึงต้องให้ผู้มีความชำนาญเฉพาะด้านในระดับสูงเป็นผู้ประเมินการวัดคุณค่าอาจไม่ได้ใช้เครื่องมือวัดเจาะจง แต่ใช้ความรู้และประสบการณ์ ซึ่งในวงการศึกษาที่มีความนิยมใช้การประเมินที่เน้นความชำนาญเฉพาะมาใช้ประเมินรูปแบบเฉพาะทาง

3) รูปแบบที่ใช้บุคคลหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับในวงการเฉพาะทาง โดยให้ความเชื่อถือว่ามีคามเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจในการประเมินรูปแบบ ซึ่งมาตรฐานและเกณฑ์การพิจารณาขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิด้วย

4) รูปแบบที่ยอมรับให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคนในการกำหนดประเด็นสำคัญในการพิจารณา ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลการวินิจฉัย และวิธีการนำเสนอ

สนิท บุญราศี (2565) ได้นำเสนอรูปแบบที่ดีว่าควรมีลักษณะ ดังนี้

- 1) การแสดงถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรหรือองค์ประกอบย่อยในรูปแบบ
- 2) สามารถนำไปทำนายหรือคาดการณ์ผ่านการตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ หากทดสอบแล้วไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นก็จะถูกยกเลิกหรือไม่นำมาใช้
- 3) ควรมีการอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอย่างชัดเจน
- 4) รูปแบบนั้นควรนำมาเป็นเครื่องมือความคิดรวบยอดใหม่ มีการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่และเพิงองค์ความรู้ได้
- 5) รูปแบบจะถูกออกพัฒนาเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับกรอบแนวคิด ทฤษฎี และหลักการของเรื่องนั้น ๆ

สรุปได้ว่า การทดสอบรูปแบบ คือ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นแล้วหรือ (ร่าง) รูปแบบ โดยการประเมินมาตรฐานหรือความเที่ยงตรง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้หรือสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ด้านความเป็นประโยชน์หรือตรงกับความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

นั้น ด้านความเหมาะสมหรือไม่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดี และด้านความถูกต้องครอบคลุมหรือมีความน่าเชื่อถือและมีสาระครอบคลุมครบถ้วน ซึ่งสามารถทำการประเมิน 3 วิธี ได้แก่ การศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่มการสอบถาม การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยการสัมภาษณ์และหรือการสนทนากลุ่ม และการนำรูปแบบไปทดลองใช้จริง

แนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. แนวนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1.1 แนวนโยบายการท่องเที่ยว

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) (อ้างถึงใน กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565b-b) ได้คาดการณ์ไว้ว่าการท่องเที่ยวจะฟื้นตัวเต็มที่หลังจากปี พ.ศ. 2567 เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกเริ่มมองว่าโควิด-19 เป็นโรคประจำถิ่นแล้ว โดยยกตัวอย่างถึงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยที่มีโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ (Phuket Sandbox) ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยเหลือประโยชน์ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่ต้องกักตัวนั้น ส่งผลให้การท่องเที่ยวในไทยฟื้นตัวขึ้นเนื่องจากนักท่องเที่ยวเลือกที่จะไม่ยกเลิกแผนการเดินทางของตนเองมากนัก แม้ในขณะนี้ประเทศไทยจะมีการแพร่ระบาดของไวรัสสายพันธุ์โอมิครอนก็ตาม ขณะที่หลายประเทศเริ่มกลับมาใช้มาตรการสกัดโควิดรอบใหม่เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโอมิครอนแต่อีกหลายประเทศเลือกที่จะไม่ใช้มาตรการล็อกดาวน์อย่างเข้มงวดโดยประเทศไทยได้ขยายการรับนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมในอีก 3 ภูมิภาค ได้แก่ อเมริกา ยุโรป และตะวันออกกลาง เมื่อช่วงต้นปี พ.ศ. 2565 ส่วนประเทศอินโดนีเซียยังอนุญาตให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางไปท่องเที่ยวที่เกาะบาหลิสได้ แม้จะมีมาตรการควบคุมบางส่วน

บริษัท อมาเดอุส จำกัด และ บริษัท ฟรอสต์ แอนด์ ซัลลิแวน จำกัด (อ้างถึงใน AMADEUS, 2022b) ได้นำเสนอลักษณะของนักท่องเที่ยวในปี ค.ศ. 2030 จากรายงานผลการศึกษา "Future Traveller Tribes 2030: Building a More Rewarding Journey" ซึ่งแบ่งลักษณะของนักท่องเที่ยวหรือนักเดินทาง (Traveller Tribes) ออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1) Obligation Meters คือ กลุ่มเดินทางเพื่อดำเนินกิจกรรมที่จำเป็น ได้แก่ นักท่องเที่ยวเชิงธุรกิจที่มีขนาดการเดินทางเป็นกลุ่มเล็กมีกำหนดการและสถานที่ที่แน่นอน และนักท่องเที่ยวที่มาเพื่อร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานเทศกาลเชิงศาสนา งานแต่งงาน การรวมกลุ่มของเครือญาติ เป็นต้น

2) Simplicity Searchers คือ กลุ่มที่ต้องการความสะดวกจากแหล่งข้อมูลประกอบการวางแผนการเดินทางและการวางแผนวันหยุด

3) Ethical Travelers คือ กลุ่มที่นำปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและด้านจริยธรรมมาประกอบการวางแผนในการท่องเที่ยว

4) Reward Hunters คือ กลุ่มที่ให้รางวัลตัวเองจากการทำงานหรือเพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองจากการเหนื่อยล้าและสุขภาพของตนเอง มักมองหาประสบการณ์ที่หรูหรา

5) Cultural Purists คือ กลุ่มที่มุ่งค้นหาวัฒนธรรมใหม่ ๆ อันแตกต่างจากสิ่งที่คุ้นเคย

6) Social Capital Seekers เป็นกลุ่มที่นิยมแชร์ประสบการณ์ท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยว 6 กลุ่มนี้ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางจิตวิทยา และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ

กรมการท่องเที่ยว (2566) ได้นำเสนอกระแสความนิยมการท่องเที่ยวที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2567 ได้แก่

1) การท่องเที่ยวแบบคนในท้องถิ่น (Travel Like Local) เนื่องด้วยข้อกีดขวางสถานการณ์การระบาดโควิด-19 ที่แม้จะลดลงแต่ใช้การเดินทางที่มีระยะทางไม่ไกลมากโดยใช้รถส่วนตัวมากกว่ารถสาธารณะหรือเดินทางโดยเครื่องบิน จึงเป็นโอกาสของพื้นที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่จะมีนักท่องเที่ยวระยะใกล้หรือในจังหวัดเดียวกันหรือจังหวัดใกล้เคียงเดินทางท่องเที่ยว

2) การทำงานขณะท่องเที่ยว (Workation) ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่ต้องการออกเดินทางเพื่อคลายความเครียดจากการทำงานที่บ้าน (Work from Home: WFH) หรือทำงานในที่ทำงาน รวมถึงคนที่ทำงานอาชีพอิสระหรือผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัว โดยเลือกท่องเที่ยวไปในพื้นที่ที่มีบริการรองรับการนั่งทำงานในบางช่วงเวลา (Workspace) มีบริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย และปลั๊กไฟ

3) การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) โดยให้ความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ต้องการมีส่วนร่วมลดโลกร้อน จึงมักใช้บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการไม่สร้างผลกระทบทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่นด้วย

4) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) เนื่องด้วยสถานการณ์การระบาดโควิด-19 ที่ผ่านมา ตลอดจนสังคมโลกเริ่มมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น จึงเน้นการเดินทางท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับอาหาร การดูแลสุขภาพตนเอง และการรักษาสุขภาพด้วย

5) การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) เป็นการท่องเที่ยวตามลักษณะความชอบหรือความสนใจของกลุ่มคนเล็ก ๆ ที่มีรูปแบบเหมือนกัน เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือชาติพันธุ์ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การท่องเที่ยวย้อนเหตุการณ์ที่สำคัญ เป็นต้น

1.2 แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กระทรวงวัฒนธรรม (2564) ได้นำวัฒนธรรมมาหนุนเสริมการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น บวรออนทัวร์ เทียวเท่ ๆ เสน่ห์เมืองไทย เทียวชุมชนยลวิถี เป็นต้น และปัจจุบันได้ขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) คือ แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมสมัยใหม่ อีกทั้งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้บรรจุไว้ในระเบียบวาระแห่งชาติในประเด็น BCG Economy Model ที่อยู่ในสาขาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วย โดยกระทรวงวัฒนธรรม (อ้างถึงใน กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565a) นำเสนอ “Soft Power” ที่มุ่งเน้นอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมความเป็นไทยผ่านสินค้าและบริการบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมทั้ง 5 สิ่ง (5F) ได้แก่ อาหารไทย (Food) ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่นไทย (Fashion) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) มวยไทยและศิลปะการป้องกันตัวของไทย (Fighting) และเทศกาลประเพณีไทย (Festival) นอกจากนี้ กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยใน 15 สาขา ได้แก่ งานฝีมือและหัตถกรรม ดนตรี ศิลปะการแสดง ทัศนศิลป์ ภาพยนตร์ การแพร่ภาพและกระจายเสียง การพิมพ์ ซอฟต์แวร์ (Software) การโฆษณา การออกแบบ การให้บริการ ด้านสถาปัตยกรรม แฟชั่น (Fashion) อาหารไทย การแพทย์แผนไทย และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งที่ผ่านมาศิลปินชาวไทย ได้แก่ ลิซ่า แบล็กpink ได้นำเสนอวีดิทัศน์ดนตรี (Music Video) เพลงลาลิซ่าเมื่อปี พ.ศ. 2564 จนสร้างกระแสซอฟต์แวร์ ทั้งเครื่องแต่งกายไทย การอุดหนุนร้านค้าลูกชิ้นยี่นกิน และการเที่ยวชมปราสาทหินพนมรุ้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนอยู่ในฉากของวีดิทัศน์ดังกล่าว และมีลิซ่าซึ่งเป็นนักร้องแร็ปเปอร์ (Rapper) ได้นำเสนอการรับประทานอาหารเช้าเหนียวมะม่วง และการกระโดดยางขณะการเล่นคอนเสิร์ตในต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2565 จนสร้างกระแสนิยมอาหารไทยและการละเล่นไทยในสายตาชาวต่างชาติ

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2564) ได้นำแนวทางการนำเสนอ สินค้า และการบริการทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพทั้ง 5 ด้าน (5F) ของประเทศไทยที่พร้อมต่อยอดสู่ Soft Power สร้างแต้มต่อและมูลค่าเพิ่มในเวทีโลก ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมให้ศิลปะการต่อสู้ประจำชาติอย่าง “มวยไทย” เป็น Soft Power บนเวทีโลก (Fighting) 2) การผลักดันผ้าไทยไปสู่รันเวย์แฟชั่นโลก (Fashion) 3) การส่งเสริมการส่งอาหารไทยให้ไปทั่วโลก (Food) 4) การสานต่อความหวังเพื่อส่งออกภาพยนตร์ไทยไปทั่วโลกให้ได้ (Film) และ 5) ชูหลากหลายเทศกาลไทยสู่นานาชาติ (Festival) เหล่านี้จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ สามารถช่วยให้เกิด

การสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว อาหาร ที่พัก การเดินทาง ศิลปินพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรมมากขึ้น

1.3 แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

United Nations World Tourism Organization (UNWTO) (2021) นำเสนอว่าการท่องเที่ยวในอนาคตจะสร้างประสบการณ์บนความท้าทายด้านความคิดเชิงนวัตกรรมและด้านแบบจำลองธุรกิจที่ตอบสนองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการหรืออุปสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว (Tourism Needs and Demand) ที่มุ่งเน้นประสบการณ์ ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) มุ่งให้ความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพของประสบการณ์ท่องเที่ยว (Experiential Tourism) การจัดการผลกระทบเชิงบวกของเทคโนโลยีใหม่ ๆ แบบจำลองธุรกิจทางเลือก (Alternative Business Models) และประสบการณ์เชิงนวัตกรรม นอกจากนี้ ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินธุรกิจและสร้างแรงบันดาลใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยการนำเสนอวิธีการและเหตุผลด้วยแนวคิดใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวให้แตกต่างจากประสบการณ์เดิม

Bergstrom (2021) นำเสนอว่า Experience Tourism หรือ Experiential Tourism คือ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่เป็นแนวโน้มการท่องเที่ยวใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มมิลเลนเนียล (Millennials) หรือผู้ที่เกิดช่วงปี ค.ศ. 1984-1996 ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ากลุ่ม Gen Y ให้ความสนใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในจุดหมายปลายทางที่สร้างประสบการณ์เดินทางเป็นเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร (Unique Travel Experiences) ซึ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. 2018 จนถึงปัจจุบัน บริษัทนำเที่ยวเริ่มให้ความสนใจต่อการจัดบริการรวมทุกอย่างแบบเบ็ดเสร็จหรือแพ็คเกจ (Packages) ในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ด้วย นอกจากนี้ ภายหลังจากการคลี่คลายสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้คนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการออกเดินทางเพื่อค้นหาประสบการณ์และตอบสนองความชอบของตนเอง

Gogue (2023) ได้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงปี ค.ศ. 2019-2023 ได้แก่ การปีนเขาและการเดินป่า (Hiking and Trekking) การตั้งแคมป์ (Camping and Glamping) การท่องเที่ยวเชิงอาหารและไวน์ (Food and Wine Tours) การสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Experiences) เช่น การเข้าชมพิพิธภัณฑ์ การเข้าร่วมงานเทศกาลหรือประเพณี เป็นต้น การทำกิจกรรมกลางแจ้ง (Outdoor Activities) และการสัมผัสประสบการณ์เชิงสุขภาพ (Wellness Experiences) เช่น โยคะ การนั่งสมาธิ เป็นต้น ทั้งนี้ในภาพรวมนักท่องเที่ยวให้ความสนใจประสบการณ์การเดินทางแบบยั่งยืนมากขึ้นโดยต้องการเดินทางในลักษณะที่ลดผลกระทบต่อ

สิ่งแวดล้อมให้เหลือน้อยที่สุด จึงเกิดความนิยมเพิ่มขึ้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-tourism) และการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Voluntourism)

2. แผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มุ่งเน้นให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีหลักการและแนวคิด 4 ประการ ได้แก่ 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” 3) การให้ความสำคัญเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ และ 4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

วัตถุประสงค์ของแผนฉบับนี้ คือ พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายของการพัฒนา 5 ประการ ได้แก่ 1) การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ 3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม 4) การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน และ 5) การเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่

ทั้งนี้ หมายเหตุของการพัฒนาตามแผนดังกล่าวได้จำแนกออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย จำนวน 6 หมายเหตุ คือ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค และไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน 2) มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม มี 3 หมายเหตุ ได้แก่ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูงและสามารถแข่งขันได้ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เดิมได้ได้อย่างยั่งยืน และไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอและเหมาะสม 3) มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 2 หมายเหตุ ได้แก่ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ และไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ 4) มิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศมี 2 หมายเหตุ ได้แก่ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูงมุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และไทยมีภาครัฐที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ประชาชน

2.2 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าวตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยมีวิสัยทัศน์ประเทศไทย 20 ปี คือ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยความมั่นคง หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ และมีความมั่นคง ในทุกมิติ ทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง ขณะที่ความมั่งคั่ง หมายถึง การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ และความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รวยได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษาและการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับ (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ทั้งนี้ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติแบ่งออกเป็น 6 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกराชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือเทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

ประเด็นที่ 2 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้น การยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่

1) การต่อยอดอดีต โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากร ธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่

2) การปรับปรุงปัจจุบันเพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต

3) การสร้างคุณค่าใหม่ในอนาคตด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคู่มือใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน ทั้งนี้ การสร้างความสามารถในการแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมอุตสาหกรรมทางการแพทย์และบริการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพื่อเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมและดูแลสุขภาพและรักษาผู้ป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจเพื่อรองรับความต้องการใช้บริการทางการแพทย์ที่จะเพิ่มมากขึ้นทั้งจากสังคมผู้สูงอายุ และความต้องการการแพทย์ที่เพิ่มขึ้นจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ การสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวเพื่อนักท่องเที่ยวทุกระดับ ให้ความสำคัญต่อคุณภาพ พัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้นบนฐานอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการตลาด การดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวก และส่งเสริมการกระจายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่ชุมชนและเมืองอย่างทั่วถึงและยั่งยืน ขณะเดียวกันในด้านอุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์ (Logistics) ได้มีการส่งเสริมประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาค นอกจากนี้ ไม่ละเลยการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค การเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การสร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยพัฒนาเมืองและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ 3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพโดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัยมีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ประเด็นที่ 4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวมการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบต่อสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและ ทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ประเด็นที่ 5 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกันทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

ประเด็นที่ 6 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยง

ถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสโดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์ สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจนมีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากลมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนาโดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

2.3 วิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2561) ได้กำหนดกรอบแนวคิดและปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยว ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยมีวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย คือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพ บนพื้นฐานความเป็นไทยเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” โดยมีหลักคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่

2.3.1 ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ด้วยการยกระดับคุณภาพและเพิ่มความหลากหลายของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล มุ่งเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวโดยเน้นการเพิ่มค่าใช้จ่ายและวันพักต่อครั้งของการเดินทางของนักท่องเที่ยว และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

2.3.2 การเติบโตอย่างมีคุณภาพ ระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวต่างชาติ ระหว่างนักท่องเที่ยวตามถิ่นที่อยู่และระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป และนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะ พร้อมส่งเสริมคุณภาพการเติบโตทางการท่องเที่ยวระหว่างพื้นที่โดยเน้นการกระจายการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองท่องเที่ยวรองและพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมคุณภาพในการเติบโตระหว่างช่วงเวลาและฤดูกาล

2.3.3 การเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีไทย เสริมสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และการเป็นเจ้าบ้านที่ดีสำหรับประชาชนทุกระดับ

2.3.4 การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วน โดยมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเพิ่มรายได้ และกระจายรายได้แก่ประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นหนึ่งในตัวขับเคลื่อนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และสร้างโอกาสเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ พัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคและเขตพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ในเมืองรองและชนบทและสนับสนุนภาคการลงทุนแก่ธุรกิจใญ่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.3.5 การพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการส่งเสริมความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสี่ยงต่อการเสื่อมโทรม การบริหารความสามารถในการรองรับ และการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรม โดยการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย คุณค่าดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทั้งนี้ แนวทางการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ท่องเที่ยวไทยมี 3 ระยะ ได้แก่

1) ระยะสั้นหรือภายใน 5 ปี (พ.ศ. 2564) มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน โดยสนับสนุนให้ภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยว คงไว้ซึ่งการเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทางทะเล และการแพทย์เพื่อให้มีการใช้จ่ายต่อหัวทางการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งในกลุ่มตลาดเดิมและกลุ่มตลาดใหม่ ส่งเสริมการบังคับใช้กฎและข้อบังคับด้านความยั่งยืนพร้อมส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของความยั่งยืน และผลักดันประเทศไทยสู่การเป็นประตู (Gateway) สู่การท่องเที่ยวในอนุภูมิภาค CLMVT (Cambodia, Lao, Myanmar, Vietnam and Thailand)

2) ระยะกลางหรือภายใน 10 ปี (พ.ศ. 2569) มุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและลดความเหลื่อมล้ำของคนในชาติ โดยชุมชนท้องถิ่นมีความพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับทุกภาคส่วนให้เกิดความยั่งยืนให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำอีกอย่างน้อย 1 รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ (New Segment) นอกเหนือจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทางทะเล และการแพทย์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมสำหรับกลุ่มภูมิศาสตร์ที่กว้างขวางขึ้นและส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นประตู (Gateway) สู่การท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) โดยนักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยก่อนการไปท่องเที่ยวในประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

3) ระยะยาวหรือภายใน 20 ปี (พ.ศ. 2579) มุ่งเน้นให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของเอเชีย แปซิฟิกในรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่เพื่อให้มีนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลก มีการใช้จ่ายต่อหัวเติบโตอย่างต่อเนื่องในทุกกลุ่มนักท่องเที่ยว พัฒนาเขตพัฒนาการท่องเที่ยวตามศักยภาพและอัตลักษณ์ของทุกจังหวัดเพื่อใช้การท่องเที่ยวเป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนทำให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้นำของเอเชียแปซิฟิกด้านความยั่งยืนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

นอกจากนี้ วิทยาลัยการท่องเที่ยวไทย ระยะ 20 ปี โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2561) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวไทย ระยะ 20 ปี ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทย ผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบูรณาการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

2.4 แผนแม่บทด้านการท่องเที่ยว

แผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวเป็นแผนแม่บทในประเด็นที่ 3 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน และประเด็นที่ 4 การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วย 6 แผนย่อย (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.4.1 แผนด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเป็นแผนที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองพฤติกรรม ความต้องการนักท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกของประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว

2.4.2 แผนด้านการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจเป็นแผนที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ ครอบคลุมการจัดประชุมและนิทรรศการ การจัดงานแสดงสินค้า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นรางวัล การจัดการแข่งขันกีฬาระดับนานาชาติ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา รวมถึงการพักผ่อนระหว่างหรือหลังการประกอบธุรกิจหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นการดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจและนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อีกทั้งส่งเสริมให้การจัดงานธุรกิจและกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ เป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่นำไปสู่การสร้างสรรคนวัตกรรม รวมถึงการสร้างเวทีเจรจาการค้าและการลงทุนของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

2.4.3 แผนด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยเป็นแผนที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยทั้งสินค้า บริการ บุคลากร ผู้ประกอบการ และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องตลอดห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว เน้นสร้างความแตกต่างและความเป็นเอกลักษณ์จากการให้บริการตามแบบอย่างความเป็นไทยที่โดดเด่นในระดับสากล ร่วมกับการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาไทยที่พัฒนาต่อยอดกับความคิดสร้างสรรค์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ

2.4.4 แผนด้านการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ เป็นแผนที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวไทย เป็นแหล่งสร้างรายได้ใหม่ให้กับประเทศโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบคลุมการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง และการท่องเที่ยวในลุ่มน้ำสำคัญ โดยการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวทางน้ำให้ได้มาตรฐาน สร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และบริษัทพื้นที่และชุมชนในพื้นที่

2.4.5 แผนด้านการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค เป็นแผนที่มีความเกี่ยวข้องกับการยกระดับให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคอาเซียน โดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ แผนการลงทุนพัฒนาโครงข่ายคมนาคมทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ และกรอบความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวภายในประเทศ อนุภูมิภาค และอาเซียน บนฐานอัตลักษณ์เดียวกันเพื่อส่งเสริมให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวร่วมกัน

2.4.6 แผนด้านการพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว เป็นแผนที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวไทย

2.5 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2565) ได้กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) โดยมีเป้าหมายหลักของแผน คือ การพลิกโฉมการท่องเที่ยวไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าสำหรับทุกคน ภายใต้วิสัยทัศน์ “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่ามีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม” โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบ และพร้อมที่จะเติบโตอย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างการแข่งขันจากภายใน มุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การยกระดับบุคลากรและ

ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ มีความเข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของการท่องเที่ยวในวิถีใหม่ (New Normal) โดยเฉพาะการฟื้นตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ตลอดจนให้ความสำคัญกับการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชนท้องถิ่น และภาคประชาชน ทั้งนี้ แผนดังกล่าวมียุทธศาสตร์ 4 ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (Resilient Tourism) ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์ที่ 1.1 สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคการผลิตและผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกัน พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ (Resilient Supply-Side)

2) กลยุทธ์ที่ 1.2 กระจายรายได้และความเจริญจากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ และลดการรั่วไหลในภาคการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม (Equitable Tourism)

3) กลยุทธ์ที่ 1.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลให้แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน (Quality-Based Tourism)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง (Quality Tourism) ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาความปลอดภัย สุขอนามัย และมาตรฐานการท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว (Global Standardization)

2) กลยุทธ์ที่ 2.2 ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและข้อมูลสารสนเทศ (Digital and Data Infrastructure)

3) กลยุทธ์ที่ 2.3 พัฒนาและเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการเดินทางและสาธารณูปโภค เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง (Connectivity and Universal Design)

4) กลยุทธ์ที่ 2.4 พัฒนาศักยภาพของบุคลากรและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน (Thai-Class Potential)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Experience) ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่

1) กลยุทธ์ที่ 3.1 สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวอันน่าประทับใจที่มีคุณค่าเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Value-Based Tourism)

2) กลยุทธ์ที่ 3.2 ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวศักยภาพสูงที่หลากหลายและสร้างสรรค์ของไทย (High-Potential and Creative Tourism)

3) กลยุทธ์ที่ 3.3 ส่งเสริมการตลาดเชิงรุกมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ (Quality-Based Marketing)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่

- 1) กลยุทธ์ที่ 4.1 เสริมสร้างความสมบูรณ์แก่สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Enriched Environment)
- 2) กลยุทธ์ที่ 4.2 ส่งเสริมการอนุรักษ์และต่อยอดทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทยด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย (Thai Cultures and Identities)
- 3) กลยุทธ์ที่ 4.3 ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Tourists Management)

2.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด และจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประกอบด้วย จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา โดยสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (2564) ได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. 2566-2570 โดยกำหนดเป้าหมายพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย คือ พัฒนาการท่องเที่ยว การเกษตร อุตสาหกรรม ชีวภาพ สู่ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ และมูลค่าสูงอย่างยั่งยืน ซึ่งได้ระบุประเด็นการพัฒนาที่ 2 การท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และเส้นทางท่องเที่ยวใหม่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยและมีสุขอนามัยรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มระดับกลางและระดับสูง รวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการ พร้อมพัฒนาบุคลากรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนควบคู่กับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศนำไปสู่การพัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์

ทั้งนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดหรือวิสัยทัศน์ คือ “นครแห่งอารยธรรม น่านอยู่ น่านเที่ยว การเกษตรและอุตสาหกรรมยั่งยืน” ซึ่งระบุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2566-2570 (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2564) ซึ่งมุ่งเน้นการบริหารจัดการระบบคมนาคมที่เชื่อมโยงทั้งทางบก ทางราง ทางน้ำ ทางอากาศอย่างครบวงจร ระบบโลจิสติกส์ให้มีมาตรฐาน ประชาชนมีความเป็นเจ้าบ้านที่ดีและอัธยาศัยไมตรีที่ดี และเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่อบอุ่นบนฐานความเป็นนครแห่งอารยธรรมด้วยความหลากหลายทางศาสนา พหุวัฒนธรรม มีประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมที่สืบทอดอย่างยาวนาน และมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ นิเวศน์ป่าเขาและทางทะเล และการท่องเที่ยวทางพุทธศาสนา มีเศรษฐกิจจากฐานการค้า การลงทุน การบริการ และอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่เติบโตและแข่งขันได้ ทั้งนี้ กำหนดจุดยืนที่ 1 ของการพัฒนา คือ เมืองสืบสานศิลปวัฒนธรรม สงบสุขน่าเที่ยว และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของเป้าหมายการพัฒนา

ด้านการท่องเที่ยว คือ เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว โดยมีประเด็นการพัฒนาจังหวัดที่เกี่ยวข้อง คือ ประเด็นที่ 2 การพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานธรรมชาติ ศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งประเด็นดังกล่าวได้กำหนดวัตถุประสงค์ของประเด็นการพัฒนา ได้แก่ 1) เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว 2) แหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยวได้รับมาตรฐานการท่องเที่ยว และ 3) เพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และกำหนดแนวทางการพัฒนาของประเด็นดังกล่าว 5 แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานรองรับการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์โลก

แนวทางที่ 2 พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างโอกาสและศักยภาพการแข่งขัน ในตลาดการท่องเที่ยว

แนวทางที่ 3 พัฒนาการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเชิงรุก ภายใต้ชื่อนครสองธรรม “ธรรมะและธรรมชาติ

แนวทางที่ 4 พัฒนาบุคลากรด้านการบริการให้ได้มาตรฐาน เป็นเจ้าบ้านที่ดี โดยใช้ฐานทรัพยากรและอัตลักษณ์ท้องถิ่นในการบริการศักยภาพและยกระดับคุณภาพบุคลากร แรงงานรองรับการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานเพื่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือน

แนวทางที่ 5 พัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวยั่งยืนภายใต้กรอบความร่วมมือของเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว

2.7 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชและเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยความร่วมมือระหว่างการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช และสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช จนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวในฐานะการเป็นเมืองท่องเที่ยวเมืองรองทางการท่องเที่ยวของภาคใต้อันดับ 2 (อันดับ 1 คือ จังหวัดสตูล) ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชยังมีความดิบหรือความจริงแท้ดั้งเดิม (Authenticity) โดยมีการเชื่อมโยงกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งเชิงเกษตร อาหาร สร้างสรรค์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมต่าง ๆ หรือรวมเป็น Food to Explore (นำเสนออาหารพื้นถิ่น) Thainess to Discover (ค้นหาอัตลักษณ์ความเป็นไทย) และ Nature to Keep (รักษาคงไว้ซึ่งธรรมชาติ) ผสมผสานเข้ากับการเล่าเรื่องที่เชื่อมโยงข้อมูลวัฒนธรรมเข้าด้วยกันเพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าตื่นตาตื่นใจจากสิ่งที่ไม่เคยเห็นหรือชุกช่อนแสนหิวอันเป็นลักษณะพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ถวิลหาความเป็นท้องถิ่น (Go Local) เพื่อเติมเต็มแนวคิด 3Ex ได้แก่ Experience (สร้าง

ประสบการณ์) Expectation (ให้เหนือความคาดหวัง) และ Extraordinary (รู้สึกเป็นพิเศษ ไม่เหมือนใคร) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช, 2566)

ทั้งนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่ท่องเที่ยวหลักในอำเภอเมือง ท่าศาลา สิชล ลานสกา ขนอม พรหมคีรี และปากพนัง ซึ่งมีนโยบายส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด “มานะ มานคร มาหาศรีธา” บนฐานอัตลักษณ์ 4 อ่า 5 รักซ์ โดยอัตลักษณ์ 4 อ่า ได้แก่ อากาศดี ชีวียั่งยืน อาหารดี สืบสานลายผ้า อาหารถิ่น กินตามวิถี และอาราม ศูนย์รวมจิต พุทธศาสนิกชน และอากาศ และอัตลักษณ์ 5 รักซ์ ได้แก่ รักธรรมชาติ รักวิถีชีวิต รักวัฒนธรรม รักวิถีชุมชน และรักความเป็นธรรมตา และแนวคิด “นครสามธรรม” ได้แก่ ธรรมะ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม ทั้งนี้ กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวร่วมกันในภูมิภาคใต้ ได้แก่ 1) การกระตุ้นให้เกิดรายได้จากการเพิ่มขึ้นของการเดินทางของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้มีรายได้สูง กลุ่มครอบครัว และกลุ่มชื่นชอบอาหาร (Food Lover) โดยนำเสนอโรงแรม ร้านอาหาร ร้านกาแฟ (Café) แหล่งช้อปปิ้ง ร้านค้าสินค้าทำมือ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นเซิร์ฟสเก็ต (Surf Skate) การเล่นซัพบอร์ด (Sup Board) เป็นต้น งานเทศกาลหรือประเพณี บริการสปา นวดแผนไทย การแพทย์ 2) การเพิ่มความถี่ในการเดินทางและส่งเสริมการเที่ยวข้ามภาคซึ่งเน้นที่นักท่องเที่ยวกลุ่มวัยทำงานระดับผู้บริหารหรืออาวุโส (Active Senior) กลุ่มครอบครัว กลุ่ม Gen Y กลุ่ม Gen Z และกลุ่ม Food Lover โดยนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาหาร วิถีความเป็นไทยในท้องถิ่น บริการที่ผ่านมาตรฐาน SHA และ SHA+ กิจกรรม และงานประเพณีต่าง ๆ และ 3) การรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนให้สอดคล้องกับหมุดหมายที่ 2 (การท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน) ในด้านที่ 2 (ภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย) ของหมุดหมายการพลิกโฉมประเทศไทย โดยเน้นกลุ่มองค์กร (Cooperate) กลุ่มผู้ประกอบการกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ กลุ่ม Gen Y และกลุ่ม Gen Z นำเสนอสินค้าภายใต้แนวคิด BCG หรือเศรษฐกิจ การหมุนเวียน การรักษาสิ่งแวดล้อม ชุมชนท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ สินค้าโอท็อป และสินค้าที่ผ่านการประเมินสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช, 2566)

เทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีพื้นที่ท่องเที่ยวในความรับผิดชอบ คือ พื้นที่ย่านเมืองเก่าตามแนวถนนราชดำเนินจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชภายใต้วิสัยทัศน์ “ร่วมสร้างเมืองน่าอยู่ ทันสมัย โปร่งใส ปลอดภัย การศึกษาและอานามัยเป็นที่หนึ่ง เทศบาลเข้ามาถึงพร้อมรับใช้” โดยนำการท่องเที่ยวมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเมืองบนฐานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายใต้นโยบายด้านที่ 3 สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ประเด็นการพัฒนาที่ 3.2 เน้นการสร้างแหล่งพักผ่อนหย่อนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นสถานที่จัดกิจกรรมประเพณี และนโยบายด้านที่ 6 เศรษฐกิจ ประเด็นการพัฒนาที่

6.4 ปรับปรุงภูมิทัศน์สถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน รวมถึงสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ และการท่องเที่ยวเชิงกีฬาและนันทนาการ (เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2565)

บริบทพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และเทศบาลนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายกระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ โดยเฉพาะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชในพื้นที่เขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลในภาพรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราชและเทศบาลนครศรีธรรมราชไว้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีข้อมูลทั่วไปซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะภูมิอากาศ และประชากร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดนครศรีธรรมราช (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2562) นครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในทางเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านการปกครอง และด้านศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นเมืองโบราณที่ผู้คนต่างถิ่นรู้จักกันมานานกว่า 1,800 ปี โดยมีหลักฐานทางโบราณคดีและหลักฐานทางเอกสารที่ยืนยันได้ว่านครศรีธรรมราชถือกำเนิดมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย มีชื่อเก่าของเมือง ได้แก่ “กะมะลิ่ง” หรือ “ตะมะลิ่ง” ซึ่งตรงกับชื่อที่บันทึกหรือจดหมายเหตุจีนเรียกว่า “ตั้ง-มา-หลิง” ศิลาจารึกเรียกว่า “ตามพริลงค” บ้างก็เรียก “มัทมาลิ่งคัม” “ศรีธรรมราช” “สิริธรรมนคร” “โลแค็ก” “ลิกอร์” ทั้งนี้ มีเมืองโบราณแรกเริ่มซึ่งตั้งถิ่นฐานโดยผู้นับถือพราหมณ์-ฮินดู คือ โบราณสถานเขาคา อำเภอสิชล ต่อมามีการรวมกลุ่มชุมชนกับผู้นับถือพุทธมหายาน คือ บริเวณชุมชนโมคลาน อำเภอท่าศาลา และได้ย้ายเข้าไปอยู่บริเวณเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชตามแนวถนนราชดำเนิน อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน คือ บริเวณเมืองพระเวียง และบริเวณเนินหาดทรายแก้ว ซึ่งการก่อร่างสร้างเมืองและสถานที่สำคัญ เช่น วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ศาสนสถานพราหมณ์ มัสยิด วัง ย่านการค้า เป็นต้น

1.2 ลักษณะทางกายภาพ (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2562)

1.2.1 ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร 780 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 9,942,502 ตร.กม หรือประมาณ 6,214,064 ไร่ มีพื้นที่มาก เป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ หรือประมาณ ร้อยละ 1.98

ของพื้นที่ทั้งประเทศ ที่ตั้งของตัวจังหวัด ตั้งอยู่ประมาณละติจูด 9 องศาเหนือและลองจิจูด 100 องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอร่อนนุ้ย จังหวัดสงขลา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทยเป็นชายฝั่งทะเล มีความยาวตั้งแต่ตอนเหนือของอำเภอขนอมลงไปทางใต้ของอำเภอหัวไทรประมาณ 225 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่

1.2.2 ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างไปตามลักษณะของเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาที่มีความยาวตามแนวยาวของคาบสมุทร เป็นผลให้ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

- 1) บริเวณเทือกเขาตอนกลาง มีเทือกเขาสำคัญ คือ เทือกเขานครศรีธรรมราช โดยมีจุดสูงสุด คือ ยอดเขาหลวง สูง 1,835 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล
- 2) บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออกมีเทือกเขาจากตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย ระยะทาง 95 กิโลเมตร
- 3) บริเวณที่ราบด้านตะวันตก ได้แก่บริเวณที่ราบระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัด จึงมีลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2562)

ลักษณะภูมิอากาศของนครศรีธรรมราช จากสภาพที่ตั้งใกล้เส้นศูนย์สูตร มีภูเขาและเป็นคาบสมุทรทั้งสองด้าน กล่าวคือ ด้านตะวันออกเป็นทะเลจีนใต้ มหาสมุทรแปซิฟิก ด้านตะวันตก เป็นทะเลอันดามันมหาสมุทรอินเดีย ทำให้นครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมจากมหาสมุทรอินเดียและพายุหมุนเขตร้อน จากทะเลจีนใต้สลับกัน ดังนี้

1.3.1 ลมมรสุม ในแต่ละปี จังหวัดนครศรีธรรมราชจะได้รับอิทธิพลของลมมรสุม ดังนี้

- 1) ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมนี้มีทิศทางพัดผ่านมหาสมุทรอินเดีย และ ทะเลอันดามันเข้าสู่ประเทศไทย บริเวณชายฝั่งตะวันตกจึงมีฝนตกชุก ในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นเนื่องจากมีเทือกเขาทางตะวันตกและตอนกลางเป็นแนวกันทิศทางลม ทำให้ฝนตกไม่มากนัก อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะอยู่ในช่วงประมาณ เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

2) ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ลมนี้พัดผ่านอ่าวไทยเข้าสู่ภาคใต้ ทำให้เกิดฝนตกชุกในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ตั้งอยู่ในด้านรับลมของเทือกเขา อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะทำให้ฝนตกมากในช่วงประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

1.3.2 พายุหมุนเขตร้อน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อลักษณะอากาศของจังหวัดนครศรีธรรมราช กล่าวคือ พายุหมุนเขตร้อนเป็นระบบความกดอากาศต่ำที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า 2 องศา ละติจูดก่อตัวขึ้นเหนือหน้าในเขตร้อนระหว่างละติจูด ประมาณ 5-20 องศาเหนือ โดยไม่มีระบบแนวปะทะเข้ามาเกี่ยวข้องและมีการหมุนเวียนชัดเจน

ดังนั้น จังหวัดนครศรีธรรมราชจึงมีฤดูกาล 2 ฤดู ได้แก่

1) ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน มีอากาศร้อนตลอดฤดูกาล

2) ฤดูฝน แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่

(2.1) ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

(2.2) ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือช่วงนี้มีฝนตกหนาแน่น

1.4 ประชากร (สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2568) (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2562)

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,534,653 คน โดยแบ่งเป็นชายจำนวน 757,539 คน และหญิง จำนวน 777,114 คน มีจำนวนบ้านเรือน 616,295 ครัวเรือน ขณะที่ประชากรในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีจำนวน 106,811 คน โดยแบ่งเป็นชาย จำนวน 50,809 คน และหญิง จำนวน 56,002 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2568)

2. ข้อมูลทางการท่องเที่ยว

2.1 แหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 289 แห่ง ซึ่งกระจายตัวในอำเภอต่าง ๆ ซึ่งแยกตามประเภทแหล่งท่องเที่ยว ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	อำเภอ	ประเภทแหล่งท่องเที่ยว			รวม
		ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และศาสนา	ธรรมชาติ	มนุษย์สร้างขึ้น	
1	เมืองนครศรีธรรมราช	27	1	1	29
2	พรหมคีรี	5	6	1	12
3	ลานสกา	2	10	9	21
4	ฉวาง	0	3	4	7
5	พิปูน	0	4	2	6
6	เชียรใหญ่	6	0	5	11
7	ชะอวด	5	1	5	11
8	ท่าศาลา	4	8	9	21
9	ทุ่งสง	1	8	1	10
10	นาบอน	0	1	1	2
11	ทุ่งใหญ่	2	5	2	9
12	ปากพนัง	2	2	7	11
13	ร่อนพิบูลย์	5	4	4	13
14	สิชล	6	16	3	25
15	ขนอม	1	29	4	34
16	หัวไทร	9	1	8	18
17	บางขัน	2	3	0	5
18	ถ้าพรณรา	1	1	0	2
19	จุฬาภรณ์	2	1	0	3
20	พระพรหม	1	0	0	1
21	นบพิตำ	6	13	9	28
22	ช้างกลาง	3	3	2	8
23	เฉลิมพระเกียรติ	1	1	0	2
รวม		91	121	77	289

ที่มา: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (2566)

จากตารางที่ 1 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำแนกตามรายอำเภอ และตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (2566) ได้กำหนดประเภทแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

1) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรม และศาสนา หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาตั้งแต่อดีต หรือสะท้อนถึงศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีของพื้นที่ หรือเกี่ยวข้องกับศาสนาและสถานที่ที่มีผู้คนศรัทธาแวะเยือน มีจำนวน 91 แห่ง

2) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสะท้อนให้เห็นถึงธรรมชาติที่สวยงาม อาทิ อุทยานแห่งชาติ น้ำตก จุดชมวิวทะเลหมอก มีจำนวน 121 แห่ง โดยมีแหล่งที่ผ่านมาตรฐานคุณภาพ จำนวน 1 แห่ง คือ น้ำตกพรหมโลก

3) แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดจากการสร้างขึ้นของมนุษย์ อาทิ อาคารพิพิธภัณฑ์ ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว มีจำนวน 77 แห่ง โดยมีแหล่งที่ผ่านมาตรฐานคุณภาพ จำนวน 1 แห่ง คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

2.2 สถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนี้ (กองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2566)

2.2.1 ธุรกิจนำเที่ยว จำนวน 42 แห่ง และได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย Thailand Tourism Awards ครั้งที่ 14 ประจำปี 2566 ประเภทรายการนำเที่ยว จำนวน 1 แห่ง

2.2.2 ธุรกิจขนส่ง ได้แก่

1) ผู้ให้บริการรถโดยสารประจำทางจากกรุงเทพฯ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ บริษัท ขนส่ง จำกัด บริษัท นครศรีธรรมราช และบริษัท นครศรีราชาทัวร์ จำกัด

2) ผู้ให้บริการเที่ยวบินพาณิชย์ประจำทางจากท่าอากาศยานนานาชาติ ดอนเมือง (กรุงเทพฯ) จำนวน 3 สายการบิน ได้แก่ ไทยไลอ้อนแอร์ ไทยแอร์เอเชีย และนกแอร์

3) ผู้ให้บริการเดินรถไฟ จำนวน 1 แห่ง คือ การรถไฟแห่งประเทศไทย ให้บริการประเภทรถเร็ว และประเภทรถด่วน ประเภทละ 1 ขบวนต่อวัน

4) ผู้ให้บริการขนส่งทางน้ำ เป็นการเชื่อมโยงกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก คือ จำนวน 1 แห่ง คือ สิชลซีชอร์ ให้บริการในเส้นทางอำเภอสิชล จังหวัด นครศรีธรรมราช ไปยังอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5) ผู้ให้บริการรถยนต์ส่วนบุคคลให้เช่า จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ บริษัท นครศรีคาร์เรนท์ จำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัดเมืองใต้ทัวร์

2.2.2 วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวที่ผ่านมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 3 แห่ง และได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย Thailand Tourism Awards ครั้งที่ 14 ประจำปี 2566 จำนวน 1 แห่ง

2.2.3 ที่พัก ได้แก่

- 1) โรงแรม จำนวน 404 แห่ง (9,862 ห้อง)
- 2) ที่พักที่ไม่จดทะเบียนในรูปแบบโรงแรม จำนวน 163 แห่ง (521 ห้อง)
- 3) โฮมสเตย์ที่ผ่านมาตรฐานโฮมสเตย์ จำนวน 2 แห่ง และผ่านมาตรฐานโฮมสเตย์อาเซียน จำนวน 1 แห่ง

- 4) ค่ายพักแรม จำนวน 1 แห่ง

2.2.4 ร้านอาหาร จำนวน 398 แห่ง

2.2.5 ร้านขายของที่ระลึก จำนวน 7 แห่ง

2.3 สถานการณ์ทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (2566) นำเสนอสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. 2565 พบว่ามีผู้มาเยือน (นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว) รวมจำนวน 3,948,068 คน-ครั้ง (ชาวไทย 3,909,790 คน-ครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 193.04 ชาวต่างชาติ 38,278 คน-ครั้ง เพิ่มขึ้นร้อยละ 992.41%) มีรายได้ 16,546.61 ล้านบาท (ชาวไทย 16,375.22 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 212.68 ชาวต่างชาติ 171.39 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 753.96) โดยชาวไทยมีอัตราวันพักเฉลี่ย 2.20 วัน มักจะพักในโรงแรมหรือรีสอร์ท (ร้อยละ 93.75) และพักบ้านญาติหรือเพื่อนและอื่นๆ (ร้อยละ 6.25) โดยใช้จ่ายไปกับของที่ระลึก (ร้อยละ 24.97) รองลงมา ได้แก่ ค่าอาหาร (ร้อยละ 20.54) ค่าที่พัก (ร้อยละ 18.79) ค่าพาหนะ (ร้อยละ 13.09) ความบันเทิง (ร้อยละ 9.18) ค่าบริการท่องเที่ยว (ร้อยละ 9.08) และอื่น ๆ (ร้อยละ 4.41) ทั้งนี้ หากพิจารณาเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ ยกเว้นเมืองท่องเที่ยว (ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และสงขลา) พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในอันดับ 1 ในด้านจำนวนผู้เข้าพักทั้งหมด คือ จำนวน 1,150,416 คน ด้านจำนวนผู้มาเยือนรวม 1,789,589 คน-ครั้ง (นับซ้ำ) และได้รับจัดอันดับ 2 ของเมืองรองทางการท่องเที่ยว (อันดับ 1 คือ จังหวัดสตูล) อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวที่เป็นคนในภาคเดียวกันเลือกจังหวัดท่องเที่ยวในภาคใต้ 3 อันดับแรก ได้แก่ กระบี่ นครศรีธรรมราช และสงขลา ทั้งนี้ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้รับนโยบายส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิด “มานะ มานคร มาหาศรัทธา” บนฐาน 4 อา 5 รักซ์ และแนวคิด “นครสามธรรม” คือ ธรรมะ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นส่งเสริมนักท่องเที่ยวมาแวะเยือนทั้งกลุ่มใหม่และกลุ่มเดิมที่มาแวะเยือนซ้ำ

ย่านเมืองเก่า อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ศาลหลักเมือง หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่า บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย หอพระอิศวรและเสาชิงช้า หอพระนารายณ์ หอพระพุทธสิหิงค์ ศาลพระเสื้อเมือง ชุมชนตลาดท่าชีและฐานพระสยามภูวนาถ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดหน้าพระลาน และบ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อยู่ภายในจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ กระบี่ สงขลา และพัทลุง รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาจากต่างภูมิภาค ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติมีจำนวนค่อนข้างน้อย โดยส่วนมากจะเป็นชาวมาเลเซียที่เดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว รองลงมาเป็นกลุ่มคาราวานรถจักรยานยนต์ขนาดใหญ่ (Big Bike) และเดินทางมากับบริษัททัวร์ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หรือจากบริษัททัวร์ในมาเลเซีย สำหรับชาติอื่น ๆ เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มภูมิภาคอเมริกัน และยุโรป เดินทางโดยบริษัททัวร์จากจังหวัดที่เป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ กระบี่ และสุราษฎร์ธานี รองลงมาเป็นผู้ที่เดินทางด้วยตนเองแบบแบกเป้ (Backpacker) ซึ่งมีสัดส่วนน้อยมาก ๆ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวในเขตเมืองเก่า อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่มีจัดเก็บข้อมูลในภาพรวมทั้งจังหวัดโดยหน่วยงานกลางของจังหวัด คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช, 2566)

การพัฒนาการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่าที่ผ่านมาเน้นการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช ได้แก่ มานะ มานคร มาหาศรีธา และนครสามธรรม ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ได้รับความนิยม ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และศาลหลักเมือง รวมถึงกิจกรรมการตักบาตรเช้าวันอาทิตย์หน้าวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และการตักบาตรทุกเช้าย่านตลาดท่าชี ใกล้วัดสวนปาน ขณะที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมักจะดำเนินการผ่านกิจกรรมประเพณีหรือเทศกาล เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหรือคนต่างถิ่นมาร่วมงานเฉพาะในบริเวณพื้นที่จัดงานหรือบนถนนสายหลัก คือ ถนนราชดำเนิน ได้แก่ งานมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ มหาสงกรานต์โล้ชิงช้าแห่นางดานงานบุญสารทเดือนสิบ หลาดกำแพงเมืองทุกวันเสาร์ ทั้งนี้ แหล่งท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณถนนราชดำเนินตามกำแพงเมืองจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช, 2566)

นอกจากนี้ ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว สำนักปลัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ได้จัดบริการนั่งรถชมเมืองทุกวันใน 2 ช่วงเวลา ได้แก่ 09.00-11.30 น. และ 18.30-19.45 น. รอบละไม่เกิน 30 คน หากเป็นหมู่คณะต้องติดต่อล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน เส้นทางเริ่มจากวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ฐานพระสยาม ตลาดท่าชี ศาลพระเสื้อเมือง วัดสวนปาน หอพระอิศวร

หอพระนารายณ์ วัดเสมาเมือง สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่า มัสยิดยาเมี้ยะ และย่านจีนท่าวัง และพิพิธภัณฑ์เมืองนครศรีธรรมราช (ทุ่งท่าลาด) โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งสามารถติดต่อที่เบอร์โทรศัพท์ 075-809571 ต่อ 9161 หรือ 9162 และ 081-1734555 ทั้งนี้ เทศบาลฯ ยังได้รับการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน ประเภท “มาตรฐานเมืองท่องเที่ยวสะอาดอาเซียน” เป็น 1 ใน 4 เมือง ของประเทศไทยอีกด้วย (เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2564b) อย่างไรก็ตาม เส้นทางท่องเที่ยวโดยรถชมเมืองซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการนั่งฟังการบรรยายนำชมอยู่บนรถอาจมีบางแหล่งท่องเที่ยวที่หลงไปฟังบรรยายในระยะเวลาสั้น ๆ และถ่ายรูปเท่านั้น ซึ่งไม่มีกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวและชุมชนมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ด้วยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนรายรอบ (พรเทพ เสงี่ยมรักษา, การสัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2566; ปรีดานันท์ และคณะ, 2566)

ดังที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทยจากภาคใต้ (กระบี่ สงขลา และพัทลุง) ขณะที่ชาวต่างชาติมีจำนวนน้อยมากซึ่งส่วนใหญ่มาจากมาเลเซียที่ขับรถยนต์และกลุ่มรถจักรยานยนต์ขนาดใหญ่ (Big Bike) โดยแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม เช่น วัดพระมหาธาตุฯ ศาลหลักเมือง และกิจกรรมตักบาตร ขณะที่เทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีการจัดบริการรถชมเมืองครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และได้รับรองมาตรฐานเมืองท่องเที่ยวสะอาดอาเซียน แต่กิจกรรมการท่องเที่ยวยังขาดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ด้วยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศไว้ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2566) ได้ศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ ช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 พบว่า ความพึงพอใจมากที่สุดสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 3 อันดับแรก ได้แก่ ประชาชนหรือคนท้องถิ่น (ร้อยละ 91.40) มัคคุเทศก์ (ร้อยละ 90.60) และบริการนำเที่ยว (ร้อยละ 90.20) สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย 3 อันดับแรก ได้แก่ บริการนำเที่ยว (ร้อยละ 91.60) ประชาชนหรือคนท้องถิ่น (ร้อยละ 91.4) และสถานที่พักแรม (ร้อยละ 89.40) ขณะเดียวกันความพึงพอใจน้อยที่สุดสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 3 อันดับ ได้แก่ บริการขนส่งโดยรถโดยสารสาธารณะ (ร้อยละ 79.60) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 82.80) และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางระหว่างประเทศ (ร้อยละ 84.20) และสำหรับ

นักท่องเที่ยวชาวไทย 3 อันดับ ได้แก่ ข้อมูลเว็บไซต์ Thailand Directory (ร้อยละ 80.00) หน่วยงานผู้ให้บริการด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 93.40) และบริการขนส่งโดยสารสาธารณะ (ร้อยละ 83.90)

ปรีดา นักร และคณะ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม นครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และเพื่อพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเมืองแห่งการเรียนรู้ มรดกทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า 1) ศักยภาพฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินศักยภาพเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพื้นที่หรือทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ ด้านการจัดการ และด้านการมีส่วนร่วม และ 2) การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) การนำเสนอข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว 2.2) การหารือกับผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อยเพื่อออกแบบเส้นทางและกิจกรรม (หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนภาคชุมชนและนักวิชาการ) 2.3) การร่างเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว 2.4) การประเมินเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน พบว่าด้านที่มีศักยภาพจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม กิจกรรมการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ ความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน ด้านแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีความสอดคล้องกับมรดกทางวัฒนธรรม ความน่าสนใจและการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ การจัดลำดับก่อน-หลังของแต่ละแหล่ง และความเหมาะสมของระยะเวลาท่องเที่ยวในแต่ละแหล่ง และด้านบริการที่ประกอบด้วยบุคลากรผู้ให้ข้อมูล (มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ประชาชน ชุมชน เจ้าหน้าที่ประจำ) ของที่ระลึก ที่พัก และอาหาร ตามลำดับ และ 2.5) นำผลประเมินและข้อเสนอแนะมากำหนดเส้นทางและกิจกรรมซึ่งออกแบบมาได้ 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่เชื่อมโยงเรื่องเล่าหรือประวัติศาสตร์ (เรื่องเล่าใหญ่) และเส้นทางที่เชื่อมโยงเรื่องเล่าเล็ก ๆ (เรื่องเล่าชุมชน) และ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่ ควรสอดแทรกกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในสถานที่ต่าง ๆ โดยมีภาคีที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเมืองแห่งการเรียนรู้ กิจกรรมการนั่งรถรางชมเมืองของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชควรเพิ่มจุดให้ลงแวะเดินชมตามตรอกซอยหรือย่านวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นด้านต่าง ๆ อาจทำในรูปแบบหรือธีม (Theme) เฉพาะเรื่อง เช่น ถนนสายศักดิ์สิทธิ์และความเชื่อ ย่านตลาด ย่านของกินตามวิถีชุมชน เป็นต้น โดยทำความร่วมมือกันระหว่างผู้ประกอบการนำเที่ยวในพื้นที่ ชมรมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัด และชมรมโรงแรมจังหวัดเพื่อลดภาระข้อจำกัดด้านงบประมาณและด้านบุคลากรของเทศบาลฯ และควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยว เช่น การเป็นนักร้อง การเปิดพื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว การร่วมกันจัดกิจกรรมเทศกาลหรือประเพณีในชุมชนที่

อยู่ใกล้เคียงกับสถานที่ท่องเที่ยว การเปิดบ้านหรือเปิดแหล่งผลิตสินค้าชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้แวะชม และสาธิตภูมิปัญญาการผลิตพร้อมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตบางขั้นตอนเพื่อเพิ่มประสบการณ์และทำให้เกิดความประทับใจ เป็นต้น

ณนท แดงสังวาล และคณะ (2566) ได้ศึกษาการจัดกลุ่มนักท่องเที่ยวตามคุณค่าเชิงประสบการณ์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดเพชรบุรี โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 402 คน ที่เคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงอาหาร พบว่า 1) นักท่องเที่ยวให้คุณค่าเชิงประสบการณ์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ของเมืองท่องเที่ยวเชิงอาหาร ด้านผลตอบแทนจากการลงทุนของนักท่องเที่ยว ด้านความเพลิดเพลินระหว่างการท่องเที่ยว ด้านสุนทรียศาสตร์ระหว่างการท่องเที่ยว และด้านการให้บริการที่เป็นเลิศ และ 2) การจัดกลุ่มและค้นหาคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวตามคุณค่าเชิงประสบการณ์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดเพชรบุรี แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คุณค่าเชิงประสบการณ์ต่ำ กลุ่มที่ 2 คุณค่าสูง (อายุ 21–30 ปี) ชอบทดลองอาหารใหม่ ชื่นชอบความหลากหลายของอาหารพื้นถิ่น และกลุ่มที่ 3 คุณค่าปานกลาง (อายุ 31–50 ปี) คาดหวังบริการที่เป็นเลิศ โดยกลุ่มคุณภาพ (1 และ 3) ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขณะที่กลุ่มวัยรุ่น (กลุ่ม 2) มีอิทธิพลสูงในการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งนี้เสนอให้การสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาหารควรเชื่อมโยงกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 (รูป รส กลิ่น เสียง และการสัมผัส) และสะท้อนวัฒนธรรมจริงแท้ของท้องถิ่น

ภฤศสร ฤทธิมนตรี ชิมิค และคณะ (2565) ได้ศึกษาส่วนแบ่งการตลาดและจุดยืนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำปากพนังในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดส่วนแบ่งการตลาดและจุดยืนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำปากพนังในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อเสนอกลยุทธ์การตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีลุ่มน้ำปากพนังในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า 1) นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่รู้จักปากพนังจากเพื่อนหรือคนรู้จัก เดินทางมาเพื่อพักผ่อน โดยใช้รถยนต์ส่วนตัว ไม่ค้างคืน รือพักเพียง 1 คืน 2) ความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ปากพนังมีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำที่เป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจ มีเรื่องราวและตำนานความเป็นมาอาหาร ผลไม้ มีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นของฝาก มีอาคารและสิ่งปลูกสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ดูสวยงามและดึงดูดใจ มีศาสนสถานที่สำคัญและเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง 3) ความต้องการต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ร่วมสืบสานตามรอย ร.9 ชมทัศนียภาพเมืองเก่า ลิ้มรสวิถีอาหาร สัมผัสวิถีสายน้ำ สัมผัสวิถีศาสนาและความเชื่อ ร่วมประเพณีลากพระและงานแข่งเรือเพรียว ชมทัศนียภาพแหลมตะลุมพุก สัมผัสวิถีและเรียนรู้นาข้าว เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝาก สัมผัสวิถีประมง ชมทัศนียภาพพร้อมถ่ายรูปที่ฟาร์มกังหันลมริมอ่าวไทย

อุโมงค์ดันจาก สะพานไม้ไผ่ และสัมผัสวิถีจาก ตามลำดับ 4) นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ยานพาหนะที่พัก ร้านขายของที่ระลึกหรือตลาดท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม และ 5) กลยุทธ์ทางการตลาด คือ “VENICE Pak Phanang” โดยคำว่า “NICE” ประกอบด้วย V หรือ Value มุ่งเน้นจุดขายที่มีเอกลักษณ์ของวิถีลุ่มแม่น้ำปากพนังสำหรับการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ (การท่องเที่ยวชุมชน ซื้อสินค้าท้องถิ่น ชิมและทดลองทำอาหาร) E หรือ Ecotourism เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรมและมีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ N หรือ Niche Market เป็นการนำตลาดเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในอนาคต ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มรักสุขภาพ และกลุ่มศึกษาดูงาน และ I หรือ Integrations Marketing Communication (IMC) ใช้เครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่หลากหลาย (สื่อมวลชน สื่อดิจิทัล และสื่อบุคคล) และเหมาะสมระหว่างแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว C หรือ Collaboration เป็นการร่วมมือระหว่างบุคคล ชุมชน และองค์กร E หรือ Empathy ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวมีการตระหนักถึงการเอาใจใส่ต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ สร้างความน่าเชื่อถือในการให้บริการและนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ตรงไปตรงมา ทั้งนี้ นำคำว่า VENICE หรือ เวนิส มาปรับใช้ในการสร้างข้อความเพื่อสร้างการรับรู้และแรงจูงใจให้แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ได้แก่ นักท่องเที่ยวกลุ่มดูงาน ใช้ข้อความ “เวนิสปากพนัง เมืองสามน้ำเรียนรู้วิถีตามรอยพ่อ” นักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ใช้ข้อความ “เวนิสปากพนัง เมืองสังสรรค์ย้อนวันวาน”

วรรณพร ผาสุก (2565) ได้ศึกษาการตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในเขตพื้นที่เมืองพัทยาของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า โมเดลการตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ได้แก่ ได้แก่ ด้านประสาทสัมผัส คือ มีความประทับใจต่อกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ได้รับประสบการณ์ที่ดีและชื่นชอบกิจกรรมต่าง ๆ ในเมืองพัทยา ด้านความรู้สึก คือ มีความชื่นชอบ ความรู้สึกที่ดี และได้รับความประทับใจต่อการได้เข้ามาท่องเที่ยวในเมืองพัทยาด้านความคิด คือ อยากชวนเพื่อนหรือญาติพี่น้องกลับมาเที่ยวอีก สถานที่ท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดความคิดต่อยอดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว คือ บ้านพักตากอากาศ และคิดว่าถ้ามีโอกาสก็อยากเข้ามาทำธุรกิจท่องเที่ยวหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องในเมืองพัทยา ด้านการกระทำ คือ อยากบอกต่อความประทับใจ ความชื่นชอบ และประสบการณ์ที่ดีต่อการมาเที่ยวเมืองพัทยา รวมถึงอยากเข้าร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่จัดขึ้นในเมืองพัทยา และด้านความเชื่อมโยง คือ สถานที่ท่องเที่ยวเมืองพัทยามีความใกล้ชิดกับธรรมชาติทำให้รู้สึกประทับใจ เมืองพัทยาเป็นทีนิยมของบุคคลทั่วไป และบุคคลที่มีชื่อเสียงทำให้ตัดสินใจมาเที่ยวเมืองพัทยา

นุชรา แสงสุข (2564) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการกิจกรรมนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการจัดการกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อประเมินรูปแบบการจัดการกิจกรรมนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิและข้อมูลเชิงคุณภาพจากประธานชุมชน ชาวบ้านในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แนวทางการสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการกิจกรรมนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า 1) นักท่องเที่ยวความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการจัดการกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านความปลอดภัย รองลงมา ได้แก่ ด้านจุดมุ่งหมายของกิจกรรมด้านการเลือกกิจกรรม ด้านวิธีดำเนินกิจกรรม ด้านการปฐมพยาบาล ด้านการสรุปและประเมินผลกิจกรรม และด้านการเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม ตามลำดับ โดยมีประเด็นเพิ่มเติมจากการลงพื้นที่ ได้แก่ กิจกรรมควรมุ่งเน้นการไม่กระทบต่อชุมชน และสะท้อนปัญหาสังคม เช่น วัฒนธรรมเสื่อมโทรม เป็นต้น บางกิจกรรมไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือมีราคาสูงเกินไป พื้นที่จัดกิจกรรมแคบ มีรถจอดกีดขวาง เสียงดัง และเสื่อมโทรม ขาดบุคลากรและอุปกรณ์ปฐมพยาบาลที่เพียงพอ ขาดทักษะด้านภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว และการประเมินผลกิจกรรมยังไม่เป็นระบบซึ่งชุมชนพึงพาบริษัททัวร์ในการเก็บข้อมูล 2) ปัญหาและข้อจำกัด ได้แก่ พื้นที่ชุมชนแคบไม่เอื้อต่อกิจกรรมที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมาก มีอันตรายจากกิจกรรม เช่น การขี่จักรยานในตรอกแคบ หรือการใช้เตาไฟ และขาดความพร้อมด้านบุคลากร ภาษา และการบริหารจัดการข้อมูลตอบกลับหรือความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว (Feedback) และ 3) รูปแบบการจัดการกิจกรรมนันทนาการควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 3.1) การกำหนดกิจกรรมนันทนาการตามความต้องการและจำนวนของนักท่องเที่ยว 3.2) การออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะพื้นที่และวิถีชีวิตโดยมุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน และการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติได้จริง 3.3) การดำเนินกิจกรรมตามที่ได้ออกแบบไว้ให้ตรงกับกลุ่มนักท่องเที่ยวพร้อมข้อมูลประวัติ รายละเอียด วิธีการ และข้อปฏิบัติตนที่ถูกต้อง 3.4) การควบคุมการดำเนินกิจกรรมผ่านคณะกรรมการที่มีการกำหนดหน้าที่ในการควบคุม กำกับ และดูแล และ 3.5) การประเมินผลการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีช่องทางหลากหลาย มีข้อมูลผลการประเมิน ปัญหา และการปรับปรุง

ศราวุธ นวกัณห์วรกุล และดวงเงิน ชื้อภักดี (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อทราย จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อทราย และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อทราย พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อทราย ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้มีรูปแบบหลากหลาย มีคุณภาพได้มาตรฐานสากลและเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในหลากหลายมิติ และการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมืออาชีพ 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างภูมิภาค และการพัฒนาเครื่องมือสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อทราย 3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นด้านความมั่นคงและความปลอดภัย รวมทั้งการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT) ได้แก่ การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านกระบวนการจัดการตามทฤษฎีการจัดการ PDCA โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holder) กับการท่องเที่ยวต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

อภิชาติ วิชัยกุล และเสรี วงษ์มณฑา (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช และเพื่อวางแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า 1) จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวจากเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประวัติศาสตร์โบราณสถาน วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา กิจกรรมที่หลากหลายทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทยแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน และ 2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) ได้แก่ การนำเสนอจุดขายหรือจุดแข็งของสถานที่ท่องเที่ยวที่คู่แข่งไม่สามารถเทียบเคียงได้โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์วิถีชุมชน ประเพณี และกิจกรรม ตลอดจนโอกาสในการพัฒนาการเข้าถึงทั้งทางบกและทางน้ำ และกระแสโลกเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับจิตสำนึกรักษามรดกให้แก่คนรุ่นใหม่ การสนับสนุนโดยหน่วยงานภาครัฐ ส่วนกลางและองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น ถนนเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายสื่อความหมายที่หลากหลายภาษา เป็นต้น การนำความเป็นศูนย์กลางภาคใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นหัวเมืองใหญ่สำหรับรวมกลุ่มภาคีเครือข่ายทั้งประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และนักวิชาการเพื่อจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือ ประสานงาน และเชื่อมโยงข้อมูลซึ่ง

กันและกัน รวมถึงการเปิดโอกาสคนในชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่และสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนให้ได้ประโยชน์สูงสุด

ชิดชม กันจุฬา (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวเกาะเกร็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว เพื่อศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการมาท่องเที่ยวซ้ำ ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) ระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความโดดเด่น ด้านการรับรู้ ด้านความเข้าถึงง่าย และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ 3) แรงจูงใจที่เดินทางมาเที่ยวเกาะเกร็ดจากมากที่สุดไปน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านอารมณ์ ด้านแรงจูงใจส่วนบุคคล และด้านการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ ทัศนคติทางการท่องเที่ยว (ด้านความโดดเด่น ด้านความเข้าถึงง่าย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และด้านการรับรู้) และรายได้มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการมาท่องเที่ยวซ้ำ ข้อเสนอแนะ คือ ผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรวางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดทำสื่อโฆษณา การจัดกิจกรรมการส่งเสริมการขายหรือลดราคา นำเสนอสินค้าที่มีความหลากหลายและมีความเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จัดทัวร์เที่ยวไหว้พระรอบเกาะเกร็ด ส่งเสริมให้พ่อค้าแม่ค้าให้บริการอย่างเท่าเทียมกันต่อนักท่องเที่ยวที่เป็นคนไทยและคนต่างชาติ และจัดบริการให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มวัยทำงาน รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน และควรพัฒนาปรับปรุงให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างประทับใจและเกิดความต้องการกลับมาเที่ยวซ้ำอีกในครั้งต่อไป

ทิพย์สุตา พุฒจร และจิตติมา เวชพงศ์ (2563) ได้ศึกษาการยกระดับการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น พบว่า ผู้จัดการวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชนที่เป็นกลุ่มอาชีพ และผู้ประกอบการที่เป็นคนในท้องถิ่นและคนนอกท้องถิ่น โดยมีการจัดกิจกรรมเพื่อเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น เดินชมวิถีชีวิตท้องถิ่น พักโฮมสเตย์ ทำหัตถกรรม ทำขนมและอาหารท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งมีการรวบรวมองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมจากการถ่ายทอดโดยครอบครัว บรรพบุรุษ ครูพักลักจำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนและเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การบรรยาย สาธิต ให้ลงมือทำ ให้เดินศึกษาวิถีชุมชน และเรียนรู้ด้วยตนเอง ขณะที่วัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมทำผ่านการเล่าที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ศาสนา และภูมิปัญญา มีการจัดการวัฒนธรรมให้คงอยู่โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมจัดการวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการ

ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างชาติ แนวทางการจัดการวัฒนธรรม ได้แก่ การให้มัคคุเทศก์ที่มีบัตรและได้รับอนุญาตจากเจ้าของเรือช่วยนำชม และการให้มัคคุเทศก์ช่วยแปลภาษาให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2563) ได้ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยปี พ.ศ. 2566 พบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ 1) ช่วงก่อนออกเดินทาง (Before the Trip) นักท่องเที่ยวมักวางแผนและค้นหาข้อมูลล่วงหน้า ประมาณ 14.23 วัน เฉลี่ยไปเยือน 1.13 จังหวัดต่อทริปและเดินทางกับผู้ร่วมทาง 4.45 คน แหล่งข้อมูลที่ค้นหา ได้แก่ จุดท่องเที่ยว จุดถ่ายรูป ร้านอาหาร และเส้นทางการเดินทาง ปัจจัยสำคัญในการเลือกจุดหมาย ได้แก่ ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ความชอบของผู้ร่วมทาง และเอกลักษณ์ของอาหารท้องถิ่น วัตถุประสงค์การมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เรียนรู้ สร้างสัมพันธ์ หรือแสวงหาความศรัทธา ที่พักที่นิยมจองได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท และบ้านของญาติหรือเพื่อน โดยจองผ่านเว็บไซต์หรือบริษัทนำเที่ยว 2) ช่วงระหว่างเดินทาง (During the Trip) จำนวนเฉลี่ยต่อทริป คือ 2.56 วัน โดยใช้พาหนะส่วนตัวเป็นหลัก ตามด้วยรถเช่าหรือรถตู้และเครื่องบิน ส่วนใหญ่เดินทางในภูมิภาค โดย 5 จังหวัดยอดนิยม ได้แก่ ชลบุรี กรุงเทพฯ เชียงใหม่ กาญจนบุรี และกระบี่ กิจกรรม ได้แก่ ถ่ายรูป รับประทานอาหารท้องถิ่น และซื้อของ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ 5,554 บาท และ 3) ช่วงหลังการเดินทาง (Post Trip) มีการให้ความพึงพอใจโดยรวมที่ 4.41 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) เหตุผลที่พึงพอใจ ได้แก่ ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ความเป็นเอกลักษณ์ของอาหาร และความหลากหลายของกิจกรรม ประสบการณ์ที่ได้รับมักถูกแบ่งปันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (LINE) เป็นต้น และการพูดคุยแบบปากต่อปาก ซึ่งให้เป็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ได้แก่ ได้มุมมองใหม่ ได้ใช้เวลากับคนรัก และได้ชมวิถีธรรมชาติที่สวยงาม

อรทัย มูลคำ (2563) ได้ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดนครพนม พบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส และ 2) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวในวันเสาร์-อาทิตย์ การเดินทางมากับครอบครัว มีค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยว จำนวน 2,001-4,000 บาท ใช้พาหนะประเภทรถยนต์ส่วนบุคคลในการเดินทางมาท่องเที่ยวเนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทางและนักท่องเที่ยวสามารถแวะเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวอื่นได้ตามความต้องการ มีสิ่งดึงดูดใจในการมาท่องเที่ยว มีทรัพยากรการท่องเที่ยว มีการทำให้นักท่องเที่ยวสนใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น มีกิจกรรมการท่องเที่ยวการไหว้พระธาตุและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจมาท่องเที่ยวในวัดมหาธาตุหรือวัดโอกาสศรีบัวบาน และวัดอื่น ๆ ตามความต้องการที่นักท่องเที่ยวต้องการ

ชิตชนก อนันตมงคลกุล และกัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล (2562) ได้ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดภูเก็ต ด้วยการวิจัยแบบผสมผสานวิธีเพื่อค้นหาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยหลักหรือแรงจูงใจด้านสังคมและด้านจิตวิทยาส่วนใหญ่มาเพื่อหลีกเลี่ยงกิจวัตรประจำวันและเพื่อพักผ่อนจากการทำงานที่ติดต่อกันถึง 16 เดือน และปัจจัยดึงดูดหรือแรงจูงใจจากจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเพราะมีความปลอดภัย มีลักษณะอากาศที่ดีและเหมาะต่อการหลบหลีกฤดูหนาวในถิ่นที่อยู่ของตนเอง ราคาตั๋วเครื่องบินและค่าใช้จ่ายที่ประหยัดเมื่อเทียบกับไปท่องเที่ยวในประเทศบ้านเกิด และการเป็นจุดหมายปลายทางให้ได้พักผ่อนจากการเรียนและการทำงาน 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่าการติดต่อและสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น การมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น และการสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมระหว่างเดินทางในจังหวัดภูเก็ตมากถึงร้อยละ 45 และ 3) ปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดภูเก็ต ได้แก่ การเติมเต็มของชีวิต มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นและการติดต่อและสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามลำดับ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นและหาข้อมูลติดต่อกับคนในท้องถิ่นด้วยตนเองแล้วย่อมมีโอกาสที่จะกลับมาท่องเที่ยวใหม่และแนะนำคนรู้จักให้มาท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต การเติมเต็มความต้องการสัมผัสวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น โดยปัจจัยแรงจูงใจเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ขณะที่คุณค่าของการสร้างสรรค์ร่วมกัน (Value of Co-Creation) และการให้ความหมายเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติในการทำกิจกรรมชุมชนก็ล้วนมีความสำคัญเช่นกัน ทั้งนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจด้านท่องเที่ยวและด้านการบริการที่เกี่ยวข้องควรค้นหาบริการที่ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีศักยภาพสูง จะช่วยทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) มีมูลค่าสูงขึ้น

ปริญญานาคปทุม และณรงค์ พลธิราช (2562) ได้ศึกษาการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณแนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย 4 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ผลการศึกษาพบว่า 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในบริเวณดังกล่าว มีจำนวน 32 แห่ง แบ่งกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวตามผลการประเมินความเป็นไปได้หรือศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 มีศักยภาพสูง จำนวน 21 แห่ง กลุ่มที่ 2 มีศักยภาพปานกลาง จำนวน 9 แห่ง และกลุ่มที่ 3 มีศักยภาพน้อย จำนวน 2 แห่ง 2) รูปแบบกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์กลุ่มที่มีศักยภาพสูง คือ กลุ่มที่ 1 จัดเส้นทางการท่องเที่ยว ออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 2.1) เส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ครอบคลุมจังหวัดชลบุรี

และจังหวัดระยอง จำนวน 8 เส้นทาง 2.2) เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน จำนวน 5 เส้นทาง และ 2.3) เส้นทางการท่องเที่ยวแบบ 3 วัน 2 คืน โดยจัดแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่มีกิจกรรมโดดเด่นและดึงดูดนักท่องเที่ยวมาร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 4 เส้นทาง เส้นทางท่องเที่ยวเหล่านี้ต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร เส้นทางคมนาคม แหล่งท่องเที่ยว 3) เส้นทางท่องเที่ยวในการศึกษานี้เป็นแนวทางให้นักท่องเที่ยวนำไปวางแผนการเดินทางและบริษัทนำเที่ยวนำไปเป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ ระยะเวลา และช่วงเวลาในการเดินทางของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในแต่ละเส้นทาง ได้แก่ 1) การเรียนรู้การทำเกษตรหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเพาะพันธุ์ต้นไม้ เพาะเห็ด การทำอุโมงค์เก็บน้ำใต้ดินของชาวเขาบายศรี 2) การปลูกป่า การเดินศึกษาธรรมชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) การเรียนรู้การชม การให้อาหาร และร่วมการแสดงบางส่วนกับสัตว์ 4) การเรียนรู้และทำเครื่องจักสานสปาสุ่มไก่ สปาเกลาหน้าเต้ง การร่อนพลอยแดง การทำไข่เค็มสมุนไพร การทำปลาโคกแดดเดียว ก้างปลาโคกทอด 5) การฟังการบรรยายประวัติศาสตร์ วิถีชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (จีน ไทยพุทธ ไทยมุสลิม) 6) การนั่งรถรางชมสวนผลไม้ การเก็บผลไม้ และการรับประทานบุฟเฟต์ผลไม้ 7) การเรียนรู้และเข้าฐานศิลปะพื้นบ้าน การเรียนรู้เกี่ยวกับช้างและวิถีคนเลี้ยงช้าง 8) การนั่งรถซาเล้งเจอร์ 9) การล่องเรือชมและรับฟังบรรยายวิถีชีวิตสองฝั่งคลอง ชมวิถีประมง ตามรอยต้นครูช ชมหิงห้อย ยามค่ำ 10) การเข้าพักโฮมสเตย์ และ 11) การซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ตนเองมีส่วนร่วมทำในบางขั้นตอน กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มครอบครัวกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มวัยทำงาน รวมถึงคณะครูงานจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวและเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนรู้ระหว่างกัน จนเกิดความประทับใจ และถ่ายทอดความประทับใจนั้นให้กับผู้อื่น

ศรวิสติ นวกัณห์วรกุล (2562) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสบการณ์ร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาและเมืองจอร์จทาวน์ พบว่า 1) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของทั้งสองเมืองเด่นในเรื่องประวัติศาสตร์ การสร้างเมือง โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมและวิถีชีวิตที่ผสมผสานกันของกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์ (ไทย จีน มุสลิม อินเดีย อาหรับ มาเลย์ อินโดนีเซีย) ด้านการเข้าถึง เมืองเก่าสงขลาเข้าถึงได้ทางถนนเท่านั้น แต่เมืองจอร์จทาวน์เข้าถึงได้หลากหลาย ด้านที่พักแรม เมืองเก่าสงขลาถูกจำกัดด้วยความสูงของอาคารและขนาดอาคารในย่านเมืองเก่าตามเทศบัญญัติของเทศบาลนครสงขลา แต่เมืองจอร์จทาวน์มีที่พักหลายหลายมากกว่า ด้านกิจกรรม ทั้งสองเมืองมีงานเทศกาลและประจำปี การเดินเยี่ยมสถาปัตยกรรมและภาพจิตรกรรมฝาผนัง และการชิมอาหาร ซึ่งเมืองเก่าสงขลาให้บริการรถรางชมเมือง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งสองเมืองมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งเมืองจอร์จ

ทาว์นมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลายและครบครันมากกว่า แต่เมืองเก่าสงขลามิปัญหาถนนที่คับแคบ ไม่มีความปลอดภัย และบุคลากรขาดทักษะภาษาอังกฤษ และด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เมืองเก่าสงขลามิกรรมการชุมชนกลุ่มภาคี องค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ เมืองจอร์จทาวน์มีศูนย์กลางประสานงานและสมาคม 2) รูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภายใต้ “HALF” Model ได้แก่ มิติด้านประวัติศาสตร์ (History) ควรสร้างเรื่องราวหรือการเล่าเรื่อง (Storytelling) ผ่านนิทรรศการและมัลติมีเดียหรือผู้นำชุมชน และพัฒนาทักษะภาษามิติด้านสถาปัตยกรรม (Architecture) ควรมีกิจกรรมเดินชมร่องรอยอดีตเมืองเก่าตามอาคารบ้านเรือนมรดกสินค้านำของผลิตภัณฑ์ที่เน้นเมืองเก่า มิติด้านวิถีชีวิตชุมชน (Life Style) ควรมีกิจกรรมสร้างประสบการณ์ เช่น การพักในโฮมสเตย์ การสร้างจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ในชุมชน เป็นต้น และมิติด้านอาหาร (Food) ควรจัดกิจกรรม DIY (Do It Yourself) ทำอาหารที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต บรรยายและสาธิตโดยคนในชุมชน และให้นักเรียนและนักศึกษาเรียนรู้เพื่อสืบสานวัฒนธรรม และ 3) แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่าสงขลาสู่ความยั่งยืน พบว่า ความโดดเด่นโดยเฉพาะอาหารควรตกแต่งร้านอาหารหรือร้านขายขนมที่จำลองบรรยากาศในร้านให้เหมือนอดีตเพื่อสร้างอารมณ์ และความรู้สึก มีประสบการณ์ร่วมไปกับอาหารพื้นถิ่น

อรวิ ประสงค์สิน (2562) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอกะชัง จังหวัดตราด เพื่อสำรวจกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ของชุมชนบ้านบางเบา เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมนันทนาการ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 370 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 7 คน จากผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการโดยเลือกแบบเจาะจง พบว่า 1) กิจกรรมนันทนาการจำแนกออกเป็น 6 กิจกรรม โดยเรียงลำดับตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ของชุมชนบ้านบางเบา จากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านนันทนาการดนตรีและร้องเพลง ด้านนันทนาการกลางแจ้งหรือนอกเมือง ด้านนันทนาการงานอดิเรก ด้านนันทนาการพัฒนาจิตใจและความสงบสุขด้านนันทนาการในโอกาสเทศกาลพิเศษ และด้านนันทนาการท่องเที่ยวทัศนศึกษา และ 2) แนวทางการจัดกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์โดยใช้องค์ประกอบหลักสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ด้านพื้นที่ ควรเพิ่มสิ่งดึงดูดความสนใจให้มากขึ้น ควรมีรถรับและส่งเพื่อความปลอดภัย และควรมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน ด้านการจัดการ ควรเพิ่มกิจกรรมที่แปลกใหม่และมีความปลอดภัย โดยมีการวางแผนการดำเนินงานและการต้อนรับที่ดี และควรให้นักท่องเที่ยวช่วยกันฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม ควรให้คนในชุมชนมีส่วน

ร่วมมากขึ้นในการร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ และด้านกิจกรรม ควรให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยทั้ง 6 กิจกรรม ควรเพิ่มกิจกรรมนันทนาการที่แปลกใหม่เพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวให้มากขึ้น

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2561) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง มีศักยภาพของพื้นที่ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่อันเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากชุมชนอื่น ได้แก่ บ้านแสนรัก บ้านหลุยส์ และวัดประดู่ป้อม อีกทั้งยังมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ เช่น การฟ้อนผีปู่ย่า ประเพณีตานข้าวหอมต๋อ ประเพณีตานข้าวใหม่ ประเพณีตานเปรตพลี เป็นต้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมควรใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากชุมชนท่ามะโอมีความพร้อมแต่ขาดการจัดสรรบุคลากรและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง เป็นต้น

นิศารัตน์ แสงแข และวรวิทย์ สุเมธ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำ: กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พบว่า 1) ปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเรียงลำดับ ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ด้านลักษณะแหล่งท่องเที่ยว และด้านสังคม และ 2) ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่รับอิทธิพลจากแรงจูงใจมากที่สุด ได้แก่ ด้านกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ด้านวัฒนธรรมพื้นถิ่น ด้านร่องรอยสถาปัตยกรรม และด้านสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว ตามลำดับ

ศันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำปากพนัง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำที่สำคัญในอำเภอปากพนังสำหรับการสื่อความหมาย และเพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของลุ่มน้ำปากพนังในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่า 1) ข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 7 วิถี ประกอบด้วย 1.1) วิถีตามรอยพ่อ ร.9 และ ร.5 โดยมีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โรงสีโบราณแม่ครู แหลมตะลุมพุก 1.2) วิถีสองฝั่งแม่น้ำปากพนัง โดยมีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ คอนโดนกแอ่น ตลาด 100 ปี ตลาดย้อนยุคปากพนัง 1.3) วิถีศาสนาและความเชื่อ โดยมีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดรามประดิษฐ์ วัดนันทาราม วัดเกาะนางโดย วัดนาควาริ ศาลเจ้าฮกเกี้ยน 1.4) วิถีประมง โดยมีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ชุมชนบ้าน

เกาะไชยและชุมชนบ้านโกงโค้งเป็นชุมชนประมงพื้นบ้านและชุมชนทำผลิตภัณฑ์จากต้นจาก 1.5) วิถีเกษตร มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ไร่จันทร์จี สวนส้มโอทับทิมสยาม และศูนย์เรียนรู้ข้าวพันธุ์พื้นเมือง 1.6) วิถีอาหาร เช่น ขนมลา ส้มโอทับทิมสยาม น้ำส้มจาก มันกุ้ง กะปิ ปลากระบอกตากแห้ง ปลากระบอกผ่า ปลากระบอกร้า เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีศูนย์เรียนรู้การทำอาชีพขนมลาบ้านศรีสมบูรณ์ (หอยราก) เป็นแหล่งผลิตขนมลา และ ร้านป่าแซงให้บริการขนมจีนและหมี่เมืองนัง และ 1.7) วิถีประเพณีเมืองนัง ได้แก่ ประเพณีลากพระทางน้ำและแข่งเรือเพรียว เทศกาลผัดหมี่และของดีเมืองปากพนัง 2) การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งแบ่งเส้นทางตามลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เน้นสังสรรค์และเลี้ยงรุ่น จำนวน 2 เส้นทาง กลุ่มดูงานมี 3 เส้นทาง และกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงวัยมี 1 เส้นทาง และ 3) แนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำปากพนังในอำเภอปากพนัง 4 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านพื้นที่ ควรจัดการขีดความสามารถในการรองรับมีป้ายและสัญลักษณ์บอกเส้นทาง ควรเพิ่มการเดินทางเข้าถึงโดยเรือ เพิ่มเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย 3.2) ด้านการจัดการควรมีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ให้สวยงาม การจัดการความปลอดภัยทางเรือ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ การจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรมที่ต้องมีบุคลากรคอยดูแลและควบคุม รณรงค์การลดใช้พลาสติกใช้วัสดุจากธรรมชาติ ควรมีการนำเอาอุปกรณ์ของใช้ของในอดีตมารวบรวมจัดแสดงนิทรรศการ ควรฝึกนักเรียนให้เป็นมัคคุเทศก์อาสา ควรพัฒนาหน้าเว็บไซต์นำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวพร้อมนำแพลตฟอร์มเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์มาใช้นำเสนอ 3.3) ด้านกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมพิเศษประจำปีขึ้นมา กิจกรรมการล่องเรือหางยาวไปตามในบาง (ลำคลอง) และล่องเรือใหญ่ชมสองฝั่งแม่น้ำปากพนัง ควรมีจุดแวะพักและเปิดโอกาสให้ร่วมกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิต ทั้งนี้ ควรจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ นำเสนอจุดเด่นทางธรรมชาติในพื้นที่และวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวในพื้นที่ และ 3.4) ด้านการมีส่วนร่วมควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนให้มากขึ้น และควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำปากพนังให้แก่ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และเยาวชนในพื้นที่

ส.ศิริชัย นาคอุดม และคณะ (2561) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช กรณีศึกษาการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถเชิงการแข่งขัน และเพื่อเสนอแนะยุทธศาสตร์การสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถเชิงการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชในกรณีการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร แบ่งออกเป็น 6 ปัจจัย ตามแบบจำลองความได้เปรียบในการแข่งขันของประเทศหรือ

Porter's Diamond Model ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตและการบริการ (Factor Conditions) ปัจจัยที่ 2 อุปสงค์หรือความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและขนาดตลาดของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย (Demand Conditions) ปัจจัยที่ 3 บริบทการแข่งขัน กลยุทธ์ของสถานที่และเมืองท่องเที่ยว และกลยุทธ์ของสถานที่และเมืองท่องเที่ยวที่เป็นคู่แข่งกัน (Company's Strategy, Structure and Rivalry) ปัจจัยที่ 4 ธุรกิจที่เกี่ยวข้องและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง (Quality of Related and Supporting) ปัจจัยที่ 5 การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่อยู่นอกเหนือการควบคุม (Chance) และปัจจัยที่ 6 บทบาทภาครัฐ (Role of Government) และ 2) ยุทธศาสตร์การสร้างรายได้เปรียบเชิงการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชของการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การลดต้นทุนในการดำเนินงานประกอบด้วยกลยุทธ์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มาช่วยสนับสนุนการขยายกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยว บุคลากร เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ และกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับนานาชาติด้วยการนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยดำเนินการ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความแตกต่างด้วยกลยุทธ์การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางนักเดินทาง และนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงและเป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่ท่องเที่ยว ๆ ที่แสดงถึงความแตกต่างจากพื้นที่อื่น ยุทธศาสตร์ที่ 3 การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอ่าวไทยและอันดามันเพื่อตอบสนองความต้องการแวะพักของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทาง และกลยุทธ์ การพัฒนาการขนส่งเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่สองฝั่งทะเล ซึ่งจะช่วยสร้างประสิทธิภาพในการบริการนักท่องเที่ยวทำให้สร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน และยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความยั่งยืนประกอบด้วยกลยุทธ์การร่วมกันพัฒนาอย่างสมดุลขององค์กร ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านภาคประชาชน ด้านภาครัฐ เพื่อร่วมพัฒนาและรักษาสมดุลของทรัพยากร การท่องเที่ยว และด้านภาคเอกชน ซึ่งวิธีการสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ การสร้างให้เห็นสิ่งที่ชุมชนและหน่วยงานจะได้รับ และการสร้างความตระหนักถึงปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นพร้อมหาแนวทาง การจัดการที่ถูกต้อง และกลยุทธ์การพัฒนาจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนซึ่งทำได้โดยการอบรมให้ความรู้

สุบัญญัติ ศรีสง่า (2561) ได้ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวแบบเนิบช้า โดยมีพฤติกรรมเป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านแรงจูงใจในการการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าที่มีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า และเพื่อศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าที่มีต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ผล

การศึกษาพบว่า 1) การวิเคราะห์แรงจูงใจในการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าและมีความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวแบบเนิบช้าซ้ำอีก และมีการรับรู้ความพร้อมในการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าของกลุ่มตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าด้านระยะเวลาและด้านค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกัน ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรม การท่องเที่ยวแบบเนิบช้าด้านค่าใช้จ่ายแตกต่างกัน และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการท่องเที่ยวแบบเนิบช้ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) ข้อเสนอแนะการจัดการท่องเที่ยวสำหรับท่องเที่ยวแบบเนิบช้าให้กลับมาซ้ำ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเนิบช้าโดยเตรียมความพร้อมด้านสภาพแวดล้อมและการบริหารจัดการทางกายภาพ ด้านการดูแลรักษาความสะอาดและความพร้อมของ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสนับสนุนการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมที่เป็นจุดเด่นของแต่ละพื้นที่เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้รู้สึกหวงแหน ด้านการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยเพื่อพัฒนาและปรับปรุง ด้านการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ และส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ให้เกิดความดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพและเพิ่มพูนประสบการณ์และมิติใหม่ของการท่องเที่ยว

จุฑามาศ กันตพลริติมา (2560) ได้ศึกษาภาพลักษณ์และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อภาพลักษณ์ ความปลอดภัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และเพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่อภาพลักษณ์ความปลอดภัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า 1) นักท่องเที่ยวชาวไทยมีทัศนคติต่อภาพลักษณ์ความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง และ 2) เปรียบเทียบทัศนคติซึ่งพิจารณา รายชื่อ พบว่า ทัศนคติในเชิงบวกอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ระบบขนส่งมวลชนที่มีความสะดวกและปลอดภัย มีระบบ การจัดการดี ซึ่งความปลอดภัยเป็นเหตุผลแรกที่นักท่องเที่ยวเลือกมาพัทยา ขณะที่ทัศนคติเชิงลบอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นค่อนข้างมากในพัทยา การฉกชิงวิ่งราว และการถูกรบกวน ให้ซื้อสินค้าและบริการ ผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันทำให้ทัศนคติต่อภาพลักษณ์ความปลอดภัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เพศ ระดับการศึกษา และภูมิลำเนาที่แตกต่างกันทำให้ทัศนคติต่อภาพลักษณ์ความปลอดภัยไม่แตกต่างกัน

ทิววรรณ ศิริเจริญ และนันทกานต์ ศรีปลั่ง (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบและทดลองเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่มมีองค์ประกอบ 6 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน และโบราณวัตถุ ด้านสถาปัตยกรรม ด้านประเพณี วัฒนธรรมและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้านวิถีชีวิต และด้านภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้ออกแบบคู่มือนำเที่ยว โดยใช้ชื่อว่า “เที่ยวไท

หล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์” เพื่อใช้ในการทดลองเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม และใช้สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยว สำหรับ 1 วัน หรือครึ่งวัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และสร้างคุณค่าความสำคัญแก่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในชุมชน โดยใช้มิติทางการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมเป็นตัวกลางในการแสดงถึงความงดงามของศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาวไทหล่ม

วรรณวีร์ บุญคุ้ม และพจนา บุญคุ้ม (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทย สร้างสรรค์เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย ผลการวิจัยพบว่า 1) เส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์บนเส้นทาง กาญจนบุรี-ทวาย จำนวน 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางเมืองกาญจนบุรี-ช่องเขาขาด และเส้นทางอุทยานประวัติศาสตร์-บ้านน้ำพุร้อน ซึ่งแต่ละเส้นทางใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 1 วัน 2) กิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์บนเส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย ได้แก่ การเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวในประวัติศาสตร์ในช่วงเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 และสถานที่ที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของประเทศไทย รวมถึงการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเรื่องราวและวิถีชีวิตของผู้คนในอดีต โดยผู้วิจัย ได้สร้างและพัฒนาารูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์บนเส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย เรียกว่า “Thai-Tavoy Model” ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ Th ย่อมาจาก Thainess (วิถีไทย) A ย่อมาจาก Awareness (ความตระหนัก) I ย่อมาจาก Identity (อัตลักษณ์) T ย่อมาจาก Telling a story (การบอกเล่าเรื่องราว) A ย่อมาจาก Attendance (การเข้าร่วมกิจกรรม) V ย่อมาจาก Value (การเห็นคุณค่า) O ย่อมาจาก Opportunity (โอกาส) และ Y ย่อมาจาก Young People (คนรุ่นใหม่) ซึ่งรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นนี้ได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ 3) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทย สร้างสรรค์เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและระดับกระทรวงควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนและประชาชนในจังหวัดเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยววิถีไทยให้มากขึ้น ควรส่งเสริมการเรียนรู้และควรสืบทอดเรื่องราวของศิลปวัฒนธรรมไทยและอัตลักษณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ควรส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นของที่ระลึกซึ่งทำจากวัสดุในท้องถิ่นพร้อมกับให้คนในชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

ธัญยา พรหมบุรมย์ และนฤมล กิมภากรณ์ (2558) ได้ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์นักท่องเที่ยวในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม และเชิงสุขภาพของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน พบว่า 1) องค์ประกอบการสร้างประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว 10 ด้าน ได้แก่ ที่พัก กิจกรรมการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว การเดินทาง ความคุ้มค่าเงิน บุคลากรแนะนำท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว ด้านอาหารและเครื่องดื่ม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และแหล่งท่องเที่ยว โดย

มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยว 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ทำกิจกรรมผสมผสานท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและสุขภาพ กลุ่มที่ทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมโดยเฉพาะชาวต่างชาติที่มาเรียนการทำอาหารไทย มวยไทย กลุ่มที่ทำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและสุขภาพ และกลุ่มที่ทำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม 2) ปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเรียงตามความสำคัญ 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานที่ ด้านความคุ้มค่าเงิน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านบุคลากรแนะนำการท่องเที่ยว และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ ด้านความคุ้มค่าของเงิน ด้านศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านการเดินทางหรือการขนส่งในพื้นที่ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว และ 3) นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติประเมินความพึงพอใจต่อองค์ประกอบด้านการเดินทางและบริการขนส่งในพื้นที่ ได้แก่ ความสะดวกสบายและเชื่อถือได้ ความปลอดภัยคุณภาพการให้บริการ และราคาที่จ่ายบริการ โดยองค์ประกอบด้านนี้มีค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจน้อยสุด เมื่อเทียบกับองค์ประกอบด้านอื่น ดังนั้นทางกลุ่มจังหวัดจึงควรเร่งปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการในด้านนี้เพื่อยกระดับความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว และสร้างประสบการณ์ที่ดีเพื่อดึงดูดให้เข้ามาเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ (2558) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างจากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการศึกษาพบว่า ในการสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างนั้น ได้นำเอาแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงแนวคิด ลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมาใช้ในการสร้างธีม (Theme) และเลือกแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม ซึ่งจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างเป็นผู้หญิง เป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา อีกทั้งในการเดินทาง แต่ละครั้งจะมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 2,000 บาท ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจมาก ได้แก่ การทำบุญไหว้พระ การถ่ายรูป การชมโบราณสถาน การชมวิวและธรรมชาติ การเที่ยวพิพิธภัณฑ์ ซีจรรย์าน ชมทะเลหมอก เล่นน้ำตก สัมผัสอากาศหนาว และนั่งเรือล่องแพ ตามลำดับ โดยสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสนใจไปเยี่ยมชม 10 อันดับแรก ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร เขื่อนภูมิพล อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย พระราชวังจันทน์ วัดเจดีย์ยอดทอง อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว วัดพระธาตุผาแก้ว อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า และเขื่อนสิริกิติ์ ดังนั้น กิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการสร้างธีม (Theme) ของเส้นทางการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับธีมจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวตามที่นักท่องเที่ยวสนใจได้ โดยมีค่าใช้จ่ายไม่แพง ซึ่งเส้นทางการท่องเที่ยวที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มี 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทาง

ที่ 1 “เมื่อนำถ้ำจรรย์าน” ปัจจุบันการช้จรรย์านเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและเป็นที่ยนิมของนักท่องเทียวนอกจากทำให้นักท่องเทียวนได้เข้าถึงแหล่งท่องเทียวนได้อย่างสะดวกแล้วยังเป็นการเดินทางที่ช่วยลดมลภาวะ ซึ่งตอบสนองต่อสมัยนิมในปัจจุบันที่คำนึงถึงสภาวะแวดล้อม พื้นที่และสถานที่ท่องเทียวนที่นำมาสร้างเป็นเส้นทางท่องเทียวนนี้มีการให้บริการจรรย์านแก่นักท่องเทียวนเส้นทางที่ 2 “ถ้ำดอกหมอก” เป็นเส้นทางท่องเทียวนที่นักท่องเทียวนจะได้เพลิดเพลินกับแหล่งท่องเทียวนที่มีสีสันของดอกไม้บานาพันธุ์ที่กระจายตัวอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 พร้อมกับสามารถถ่ายภาพความสวยงามของธรรมชาติและดอกไม้ต่าง ๆ ซึ่งการถ่ายภาพและโพสภาพถ่ายลงในสังคมออนไลน์นี้เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมของนักท่องเทียวนในปัจจุบัน และเส้นทางที่ 3 “หลงอดีต” เป็นเส้นทางที่นำเสนอสถานที่ท่องเทียวนทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมและโบราณสถานซึ่งเส้นทางนี้นักท่องเทียวนจะได้ย้อนไปในอดีต ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์และเห็นวิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งงานประเพณี

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Sharma et al. (2022) ได้ศึกษาประสบการณ์การท่องเทียวนที่นำจดจำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาเหตุการณ์เชิงประสบการณ์กับผลที่ตามมาและปัจจัยพิจารณาของประสบการณ์ และเพื่อกำหนดโมเดลพิจารณาปัจจัยระดับผู้บริโภคนักท่องเทียวนที่มีต่อประสบการณ์การท่องเทียวน ผลการศึกษาพบว่า 1) เหตุการณ์เชิงประสบการณ์ส่งผลกระทบบหรือผลลัพธ์เชิงบวกต่อคุณลักษณะของแหล่งท่องเทียวนในจุดหมายหรือเมืองปลายทางและการอำนวยความสะดวก ซึ่งช่วยให้เกิดการรับรู้คุณค่าและความพึงพอใจที่ดีต่อการท่องเทียวนประสบการณ์แล้วเกิดความทรงจำที่ดี (Memorable Tourism Experience: MTE) ทั้งนี้ สิ่งที่ทำให้จุดหมายปลายทางสามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำ คือ สิ่งที่ทำให้นักท่องเทียวนได้รับผลกระทบจากคุณลักษณะต่าง ๆ ของจุดหมายปลายทาง ได้แก่ ภาพลักษณ์ของประเทศ ทิวทัศน์ ประสบการณ์การจับจ่ายในท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจุดหมายปลายทาง โครงสร้างพื้นฐาน และความบันเทิง เหล่านี้จะส่งผลต่อการเลือกจุดหมายปลายทาง ทศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเทียวนแต่ละคนซึ่งขึ้นอยู่กับทฤษฎีการยืนยันความคาดหวัง (Expectation Confirmation Theory: ECT) ที่มีการประเมินผลการเข้าใช้บริการของผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่และยืนยันทศนคติของความเชื่อเกี่ยวกับแหล่งท่องเทียวนและผลิตภัณฑ์หรือบริการผ่านสื่อต่าง ๆ และการสื่อสาร (รวมถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา) และ 2) โมเดลพิจารณาปัจจัยระดับผู้บริโภคนักท่องเทียวนที่มีต่อประสบการณ์การท่องเทียวนหรือแบบจำลองเชิงประจักษ์ของประสบการณ์การท่องเทียวนบนฐานปัจจัยระดับผู้บริโภค (Consumer-level Factors) ได้แก่ 2.1) ภาพลักษณ์ของประเทศและจุดหมายหรือเมืองปลายทาง (Destination and Country Image) และการเปิดใจรับประสบการณ์ที่มีต่อประเทศและจุดหมายหรือเมืองปลายทาง (Openness to Experience) แล้วออกเดินทางไปเยือน ทำให้เกิด 2.2) ประสบการณ์

ท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) ที่พิจารณาจากคุณค่าที่รับรู้ (Perceived Value) และความพึงพอใจ (Satisfaction) นำไปสู่ 2.3) ความภักดี (Royalty) แล้วกลับมาอีกหรือบอกต่อ (Word of Mouth: WOM)

Yiannakou et al. (2022) ได้ศึกษาการสร้างแบรนด์สถานที่ผ่านการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์: การสำรวจคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์เชิงประสบการณ์และองค์กรในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศกรีซ พบว่า ประเทศกรีซมีรูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแบบกลุ่มขนาดใหญ่ (Mass Tourism) ในลักษณะแสงแดด ทะเล และแหล่งโบราณวัตถุ (Sun-Sea-Antiquities Tourism Product Model) ผู้บริโภคและผู้มาเยือนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่ท้องถิ่น สัมผัสวัฒนธรรมและเข้าชมสถานที่ต่าง ๆ ผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของสถานที่แวะเยือนทั้งที่จับต้องได้ และที่จับต้องไม่ได้ โดยนำเสนอวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ ประเพณีหรือเทศกาล อาหาร และวิถีชีวิตทางสังคมให้แก่จนทำให้เกิดประสบการณ์ทางอารมณ์ (Emotional Experience) ประสบการณ์ทางร่างกายหรือกายภาพ (Physical Experience) และประสบการณ์ทางความเชื่อหรือจิตวิญญาณ (Spiritual Experience) นำมาเป็นแหล่งเชิงพลวัต (Dynamic Source) เพื่อสร้างภาพลักษณ์สถานที่ (Place Branding) ได้แก่ ภูมิภาคตอนกลางของมาซิโดเนีย ภูมิภาคตะวันออกของมาซิโดเนีย และภูมิภาคเธซซ เป็นจุดหมายปลายทางที่สร้างประสบการณ์แบบบูรณาการและองค์รวม โดยเฉพาะการได้สัมผัสชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน และคงไว้ด้วยคุณภาพของอัตลักษณ์ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เช่น ทางเดินเท้าที่แสดงแนวคิดหรือธีม (Theme Walks) ในแหล่งมรดกทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมที่หลากหลายในเมือง เส้นทางท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย และประสบการณ์ระหว่างทางเดินเท้าในเส้นทางต่าง ๆ ที่ได้สัมผัสผ่านความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ การต้อนรับ และมิตรไมตรีของชาวกรีกซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ ต่อการสร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะ ความจริงแท้ และความทรงจำที่ดี (Unique, Authentic and Memorable Experience) ขณะเดียวกันในพื้นที่นอกเมืองหรือชนบทสร้างประสบการณ์ผจญภัย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใส่ใจต่อธรรมชาติ การร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวส่วนใหญ่นำเสนอผ่านผู้ประกอบการท้องถิ่นขนาดเล็กที่แต่ละแห่งจะสร้างความแตกต่างกันและยังมีส่วนช่วยเติมเต็มประสบการณ์ด้วยมรดกและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การนำชมวิถีชนบท อาหาร กิจกรรมวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งตอบสนองความต้องการพร้อมสร้างความตื่นเต้นและอารมณ์ร่วมในสถานที่หรือในกิจกรรม ซึ่งชุมชนและผู้ประกอบการขนาดเล็กมีความต้องการนวัตกรรมและองค์ความรู้ที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการสร้างสรรค์เพื่อยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวและนำเสนอจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวที่มีบรรยากาศเฉพาะไม่เหมือนใคร (Unique Atmosphere) นอกจากนี้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นภาคเอกชนและภาครัฐ เช่น กระทรวง

การท่องเที่ยว องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติกรีก สมาพันธ์การท่องเที่ยวกรีก เป็นต้น และยังเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สำหรับกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) ด้วยเช่นกัน

Yu and Zhang (2020) ได้ศึกษาการวางแผนเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ด้วยอัลกอริธึมจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายในแหล่งวัฒนธรรม เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในแหล่งวัฒนธรรมของเมืองโบราณซีอาน สาธารณรัฐประชาชนจีน และเพื่อหาแนวทางการวางแผนและออกแบบเส้นทางเดินเล่นรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของเมืองโบราณซีอานจากการวิเคราะห์สภาพการพัฒนา การเลือกเส้นทาง การกำหนดหัวข้อ องค์การเชิงพื้นที่และระบบสนับสนุน ผลการศึกษาพบว่า 1) การวางแผนและออกแบบเส้นทางเดินเล่นรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของเมืองโบราณซีอานประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ 1.1) การเลือกเส้นทางเดินเล่น (Promenade Route) โดยคัดเลือกเส้นทางที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมหนาแน่น และมีเอกลักษณ์ ซึ่งต้องคำนึงถึงเวลาเดินทาง สภาพร่างกายนักท่องเที่ยว และหลีกเลี่ยงพื้นที่จราจรหนาแน่น และต้องมีการทดลองเดินเส้นทางจริงเพื่อให้สัมผัสกับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ตัวอย่างเส้นทาง เช่น ย่านประตูทิศใต้ ถนนวัฒนธรรม ถนนคนเดิน ถนนตลาด ถนนมุสลิม เป็นต้น 1.2) การออกแบบแนวคิด (Theme) และการจัดการเชิงพื้นที่ โดยการออกแบบในลักษณะธีมเส้นทางยึดตามร่องรอยทางประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมปฏิวัติสมัยใหม่เชื่อมโยงจุดชมวิวกับเหตุการณ์ปฏิวัติ เส้นทางวัฒนธรรมเปรียบเหมือนลายพู่กันบนถนน (Scholarly Mobao) เป็นต้น โดยใช้การจัดองค์การตามจุดชมวิว เช่น พิพิธภัณฑ์ วัด โบราณสถาน เป็นต้น นำมาเชื่อมโยงเส้นทางกับกิจกรรมหลากหลาย เช่น ธรรมชาติ เกษตร วิถีชีวิตท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงฤดูกาลและประเพณีในแต่ละช่วงเวลา และ 2) กระบวนการวางแผนและออกแบบอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การตรวจสอบสถานการณ์ทรัพยากร การคุ้มครองและการใช้ประโยชน์เขตประวัติศาสตร์ การสำรวจสภาพแวดล้อมของย่านประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลทางกายภาพและร่องรอยโบราณ การเลือกเส้นทางที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์สูง การกำหนดธีมทางวัฒนธรรม และการจัดองค์การเชิงพื้นที่ และสร้างระบบสนับสนุน เช่น ความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการจราจรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

Kose and Akyol (2019) ได้ศึกษาการตลาดเชิงประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงวัยในจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการตลาดเชิงประสบการณ์ของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว (Experiential Destination Marketing) ของเมืองอิสตันบูล ประเทศตุรกี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ (Sense) ด้านความรู้สึก (Feel) ด้านความคิด (Think) ด้านการกระทำ (Act) และด้านการเชื่อมโยง (Relate) และเพื่อศึกษาความพึงพอใจเชิงประสบการณ์ (Experiential Satisfaction) และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม (Behavioral Intentions) ได้แก่ ความภักดี (Loyalty) การยินยอมที่จะจ่ายเพิ่มขึ้น (Tendency to

Pay more) การเปลี่ยนใจ (Tendency of Change) และคำพูดเชิงลบปากต่อปาก (Negative Word of Mouth: WOM) ผลการศึกษาพบว่า โมดุลประสบการณ์เชิงกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น ทั้งนี้ โมดุลเชิงประสบการณ์ ด้านการรับรู้ (Sense) และด้านการคิด (Think) ที่มีอยู่ในโมดุลการตลาดเชิงประสบการณ์ด้วยกลยุทธ์ มีส่วนช่วยเพิ่มความภักดีและลดกิจกรรมการสื่อสารแบบปากต่อปากในเชิงลบที่มีต่อจุดหมายปลายทางหรืออิสตันบูลอีกด้วย ในทางกลับกัน โมดุลประสบการณ์ด้านความรู้สึก (Feel) ส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจเชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวผู้สูงวัยในอิสตันบูล และยังส่งผลกระทบทางอ้อมต่อความภักดีที่มีต่อจุดหมายปลายทางและความตั้งใจที่จะจ่ายค่าสินค้าและบริการมากขึ้นผ่านความพึงพอใจเชิงประสบการณ์ด้วย นอกจากนี้ ยังมีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างกันของโมดุลประสบการณ์ด้านการกระทำ (Act) และความพึงพอใจเชิงประสบการณ์ ความสัมพันธ์ทางอ้อมระหว่างโมดุลประสบการณ์ ด้านการกระทำ (Act) และความภักดี (Royalty) ความสัมพันธ์โดยตรงในเชิงบวกระหว่างประสบการณ์ด้านการเชื่อมโยง (Relate) ซึ่งเกิดขึ้นโดยนักท่องเที่ยวกับความพึงพอใจเชิงประสบการณ์และความตั้งใจที่จะจ่ายเพิ่ม

Coelho et al. (2018) ได้ศึกษากระบวนการหลักของการเดินทางที่น่าจดจำของนักท่องเที่ยว พบว่า 1) กระบวนการหลักที่สมเหตุสมผลและมีความหมายสำหรับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำของนักท่องเที่ยวในประเทศบราซิลขึ้นอยู่กับมิติประสบการณ์ 3 มิติ ได้แก่ มิติส่วนบุคคล (Personal) เกี่ยวข้องกับอารมณ์และการสะท้อนกลับ มิติความสัมพันธ์ (Relation) เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Socialization) ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชนและผู้ให้บริการ และมิติสิ่งแวดล้อม (Environment) ที่แสดงถึงบรรยากาศ (Ambience) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสบการณ์ที่น่าจดจำในการเดินทางท่องเที่ยว (Memorable Tourism Experience: MTE) และ 2) องค์ประกอบของประสบการณ์ที่น่าจดจำในการเดินทางท่องเที่ยว (MTE) มีประโยชน์มากกว่าการสร้างประสบการณ์เฉพาะโดยทั่วไป ทั้งนี้ การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อธุรกิจ โปรแกรมการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ชีวิตประจำวัน การเดินทางเพื่อการสอนและการศึกษา และการเดินทางเพื่อเพื่อสุขภาพ ทั้งหมดนี้สามารถกระตุ้นความทรงจำอันยาวนานสำหรับนักท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่มีความหมายในชีวิตจากการเดินทางท่องเที่ยว

Barbieri et al. (2016) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในเทือกเขาแอนเดสแห่งสาธารณรัฐเปรู: มุมมองด้านวัฒนธรรม เพื่อศึกษาสภาพการณ์ของพื้นที่และเพื่อศึกษาผลกระทบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชนเป็นฐานทางด้านวัฒนธรรม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากผู้นำและสมาชิกชุมชน จำนวน 26 คน ในช่วงอายุ 28-62 ปี วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาจากการบันทึกและการถอดความ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ดังกล่าวถือเป็นประสบการณ์ในจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวที่ยังไม่เป็นที่นิยม โดยได้ประยุกต์

องค์ความรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์จากประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชนเป็นฐาน (Community-based Experiential Tourism) ที่ได้รับการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมชุมชนสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และการกระจายผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวจากพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก ผลกระทบทางบวก คือ ความภาคภูมิใจที่ได้สืบสานประเพณี และเพิ่มคุณค่าของการแสดงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การเต้นรำเพื่อเฉลิมฉลองรำลึกพระคุณบรรพบุรุษ (Mamacha Celebration) การส่งต่อภาษาพูดเคชัว (Quechua) สู่ลูกหลานการสร้างใหม่ของความจริงแท้เชิงอาหาร (Culinary Authenticity) ได้แก่ มันฝรั่งและควินัวสำหรับเมนูแพนเค้ก (Quinoa Pancake or Raqchi) อมารู (Quinoa Chaufa or Amaru) และรัคชิ (Olluquito with Chicken or Raqchi) หมูผัดกีเนียบแบบมิสไมเนย์ (Fried Guinea Pig or Misminay) และผลกระทบทางลบ ได้แก่ สูญเสียอัตลักษณ์ของวิถีชีวิต ประเพณี การแต่งกายผิดเพี้ยนจากผู้คนต่างถิ่นที่เข้ามา เสี่ยงต่ออิทธิพลด้านต่าง ๆ จากภายนอก และความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคในทางปฏิบัติต่อความยั่งยืน

Lin and Kuo (2016) ได้ศึกษาผลที่เกิดขึ้นเชิงพฤติกรรมของประสบการณ์การท่องเที่ยว ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ห้ำมิมิค (*Multiple Indicator-Multiple Cause: MIMIC*) พบว่ากระบวนการทางจิตวิทยาของประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้หวนในแหล่งท่องเที่ยวของเมืองต่าง ๆ เริ่มจากรับรู้คุณค่า (Perceived Value) จนเกิดความพึงพอใจ (Satisfaction) จนนำไปสู่ความเต็มใจอย่างภักดี (Loyalty Intentions) ที่จะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีกหรือบอกต่อให้คนอื่น ๆ ให้แวะไปท่องเที่ยวและอาจยินดีจ่ายเพิ่มขึ้นในการใช้บริการหรือร่วมกิจกรรม ทั้งนี้ คุณค่าที่รับรู้จะเข้าไปสอดแทรกระหว่างประสบการณ์การท่องเที่ยวและความพึงพอใจ และเมื่อทำความเข้าใจในคุณค่าที่รับรู้และความพึงพอใจร่วมกันแล้วจึงจะเข้าใจความแตกต่างของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งเป็นหน้าที่ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้หวนอันเป็นหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว (Destination Management Organization: DMO) ที่ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเมืองนั้นโดยใช้จุดเด่นของประสบการณ์การท่องเที่ยว ซึ่งได้หวนมีเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก 10 เมือง ซึ่งมีการแข่งขันทางการท่องเที่ยวโดยใช้ประสบการณ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเหมือนกับญี่ปุ่นและฮ่องกงด้วยเช่นกัน

Kuo and Wu (2013) ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน กรณีศึกษาเมืองไถหนาน ประเทศไต้หวัน เพื่อประเมินศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 8 แห่ง ในเมืองไถหนาน โดยใช้แบบประเมินตัวชี้วัดศักยภาพของการท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งประเมินโดยผู้ที่เคยเยี่ยมชมสถานที่เหล่านี้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยและทดสอบหาความเชื่อมั่น (Factor Analysis and Reliability Test) ที่สอดคล้องของข้อคำถามในแบบประเมิน แล้วนำมาตรวจสอบตำแหน่งของการพัฒนาการท่องเที่ยว

และจัดลำดับความสำคัญของทรัพยากรสำหรับปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ พบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยและการทดสอบหาความเชื่อมั่นของศักยภาพการท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนของเมืองไถหนานแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านคุณค่าทางกายภาพ ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืนของเมืองไถหนานมากที่สุด คือ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ด้านคุณค่าทางกายภาพ และ ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ ตามลำดับ ขณะที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมจำนวน 3 อันดับแรกที่มีศักยภาพมากที่สุดตามลำดับ ได้แก่ วัดหยานปิงจุนวาง วัดเทพเจ้าแห่งสงคราม และศาลาว่าการชิกันเหลา ซึ่งแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม 3 แห่ง มีคะแนนศักยภาพมากที่สุดในด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมจึงถือเป็นจุดแข็งของการเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์และตัวแทนของเมืองไถหนานที่สะท้อนวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและควรค่าแก่การเยี่ยมชม อย่างไรก็ตาม เกือบทุกแห่งมีจุดอ่อนในด้านคุณค่าทางกายภาพซึ่งมีคะแนนศักยภาพค่อนข้างต่ำเนื่องจากงบประมาณของรัฐบาลท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างจำกัด โดยแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพน้อยที่สุด คือ พิพิธภัณฑ์วรรณกรรมแห่งชาติไต้หวัน และ 2) ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ ควรมีแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมรวมถึงลักษณะทางกายภาพให้คงความเป็นมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมให้มากที่สุดผ่านนวัตกรรมและเครื่องมือเชิงป้องกันผลกระทบ และควรส่งเสริมประชาสัมพันธ์กระตุ้นให้เกิดความดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวแวะเวียนมากขึ้น เสริมสร้างและเติมเต็มประสบการณ์และความรู้สึกที่หลากหลายให้แก่ผู้มาเยือนที่มาจากต่างถิ่น เชื่อมโยงแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือชุมชนใกล้เคียง และเพิ่มการเข้าถึงที่หลากหลายของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐสามารถนำผลงานวิจัยนี้ไปใช้ในการจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมในอนาคตด้วยเช่นกัน

McKercher and Ho (2006) ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและมรดกขนาดเล็ก ประเทศฮ่องกง เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและมรดกที่เป็นพิพิธภัณฑ์ แหล่งโบราณคดี และวัดในประเทศฮ่องกง จำนวน 16 แห่ง โดยใช้แบบประเมินตัวชี้วัดศักยภาพของการท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ด้านที่มีศักยภาพโดดเด่น คือ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและด้านคุณค่าทางกายภาพ ขณะที่ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์มีศักยภาพค่อนข้างต่ำ อย่างไรก็ตาม ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและมรดกเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่เคยทำหน้าที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกลโดดเดี่ยวจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ เป็นพื้นที่ขนาดเล็กขาดเอกลักษณ์และมีสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีทำให้เป็นจุดอ่อนที่น่าวิตก ดังนั้น องค์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวปลายทาง (Destination Management

Organization: DMOs) ในท้องถิ่น คือ คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวฮ่องกง (Hong Kong tourism Board) ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยอื่น ๆ ในท้องถิ่นสำหรับการปรับปรุงจุดอ่อนเหล่านี้

จากการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมา สามารถสรุปองค์ความรู้ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวควรคำนึงถึง 1) ปัจจัยแรงจูงใจที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมอันเป็นมรดกท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่น่าจดจำในมิติสิ่งแวดล้อมและมิติส่วนบุคคลทางอารมณ์ ความเชื่อ และสุนทรียภาพ ด้านลักษณะแหล่งท่องเที่ยวหรือสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว ซึ่งเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่น่าจดจำในมิติส่วนบุคคลทางอารมณ์ ความเชื่อ และสุนทรียภาพ และด้านสังคมหรือกิจกรรมและการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่น่าจดจำในมิติส่วนบุคคล มิตรภาพ และมิติความสัมพันธ์ (Coelho et al., 2018; ธัญญา พรหมบุรณย์ และนฤมล กิมภากรณ์, 2558; นิศารัตน์ แสงแข และวรวิทย์ สุขเสมอ, 2561) ซึ่งประสบการณ์ของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ (Sense) ความรู้สึก (Feel) ความคิด (Think) การกระทำ (Act) และการเชื่อมโยง (Relate) (Kose and Akyol, 2019) และ 2) องค์ประกอบการสร้างประสบการณ์ ได้แก่ ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ (Yiannakou et al., 2022) การเดินทาง (ยานพาหนะ ทางเดิน และความหลากหลาย) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว บุคลากร อาหารและเครื่องดื่ม ที่พัก ความปลอดภัย และความคุ้มค่าเงิน ทั้งนี้ การถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การให้ลงมือทำการเดินศึกษาวิถีชุมชน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมผ่านการเล่าเรื่องที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ศาสนา และภูมิปัญญาด้วยคนในชุมชนที่มีศักยภาพในการเล่าเรื่องการต้อนรับ และอสังหาริมทรัพย์หรือมิติอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำจากคุณค่าที่รับรู้ (ลักษณะเฉพาะ ความจริงแท้) (Yiannakou et al., 2022; ทิพย์สุดา พุฒจรัส และฐิติมา เวชพงศ์, 2563) อีกทั้งนักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์มาก่อนแล้วย่อมมีความคาดหวังและเปรียบเทียบกับสิ่งได้มาเป็นความพึงพอใจ (ณนนท์ แดงสังวาล และคณะ, 2566) แล้วเกิดความภักดี การบอกต่อ และการกลับมาเที่ยวซ้ำ โดยความพึงพอใจเชิงประสบการณ์ ได้แก่ ความภักดี (Loyalty) การยินยอมที่จะจ่ายเพิ่มขึ้น (Tendency to Pay more) การเปลี่ยนใจ (Tendency of Change) และการบอกปากต่อปาก (Word of Mouth-WOM) (Kose & Akyol, 2019) ทั้งผ่านการพูดคุยโดยตรงหรือการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ซึ่งมีความรวดเร็วและเกิดกระแสได้ (ณนนท์ แดงสังวาล และคณะ, 2566)

2. ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรให้ความสำคัญต่อการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวตามองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ พื้นที่ การจัดการ กิจกรรม และการมีส่วนร่วม (คันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ, 2561) และข้อมูลสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวหรือข้อมูลนักท่องเที่ยว การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) แล้วมากำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ด้วยวิธี TOWS Matrix โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกลยุทธ์ผ่านทฤษฎีกระบวนการ PDCA ทุกขั้นตอน (ศราวัสดี นวกัณห์วรกุล และดวงเงิน ชื้อภักดี, 2564) ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้จะครอบคลุมถึงศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านคุณค่าทางกายภาพ ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการกิน การแต่งกาย การละเล่นท้องถิ่น และวิถีชีวิตชนเผ่า (Kuo & Wu, 2013; McKercher & Ho, 2006; จุฑามาศ กันตพลธิมา, 2560; คันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ, 2561) และทำการประเมินศักยภาพดังกล่าวเพื่อนำผลมาปรับปรุง (อภิชาติ วิชัยกุล และเสรี วงษ์มณฑา, 2564 กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย, 2561) โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2 รูปแบบ ได้แก่ การเที่ยวชมวิถีชีวิต และการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ชุมชน (Kuo & Wu, 2013) และนำมาจัดเส้นทางการท่องเที่ยวตามวิถีต่าง ๆ หรือตามแนวคิดหรือธีม (Yiannakou et al., 2022; Yu & Zhang, 2020; คันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ, 2561) อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรสร้างความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เดิมเดิมประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและ อยากเดินทางกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้งถึงแบ่งปันข้อมูลให้แก่คนรู้จักที่มีโอกาสเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่มาแวะเยือน (Yiannakou et al., 2022; กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย, 2561; ศราวัสดี นวกัณห์วรกุล, 2562; คันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ, 2561; อภิชาติ วิชัยกุล และเสรีวงษ์ มณฑา, 2564)

3. ด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

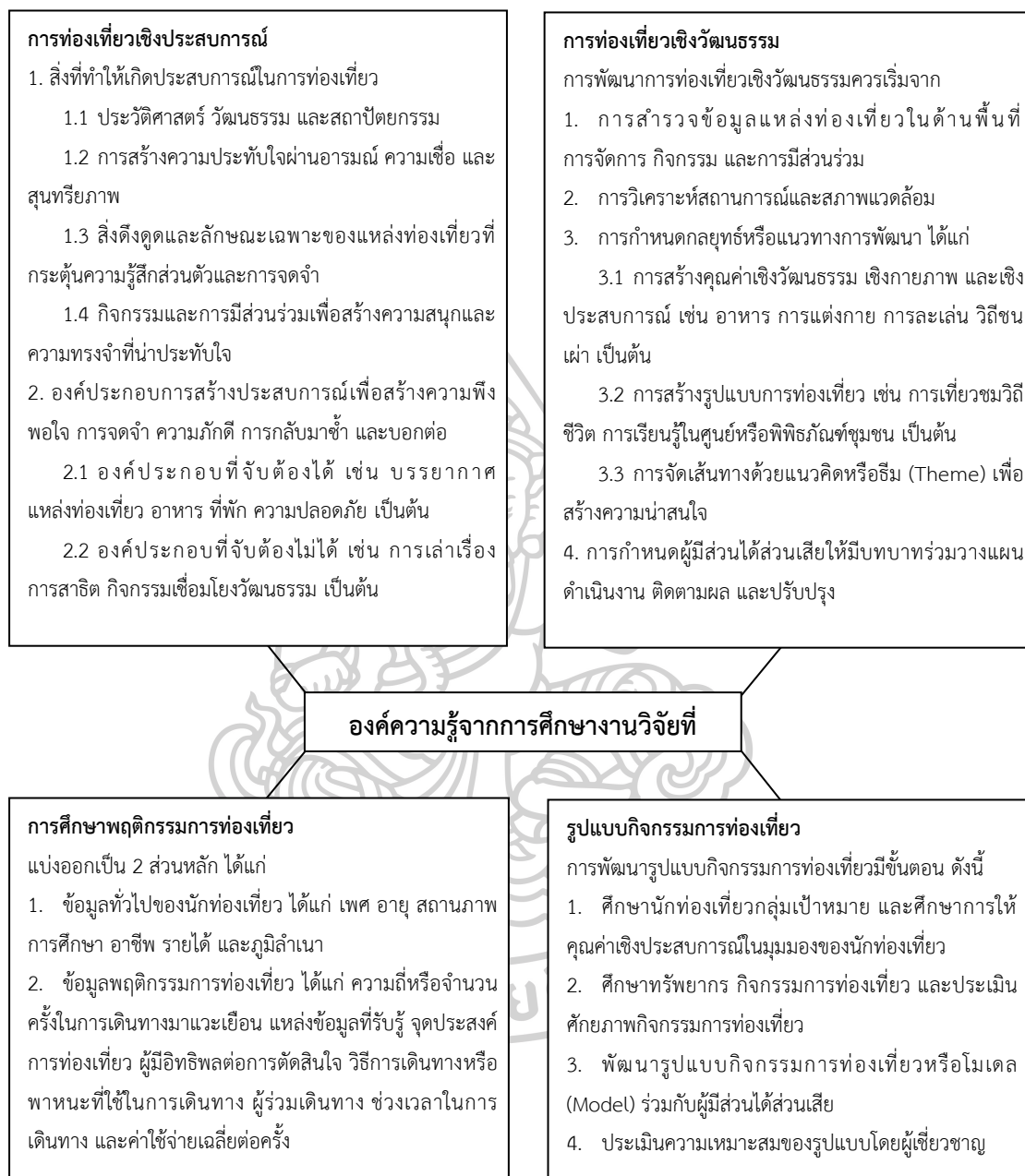
การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวควรประกอบไปด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปหรือลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนาหรือจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน และ 2) ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนครั้งในการเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งข้อมูลที่ได้รับทราบ วัตถุประสงค์ที่เดินทางมาท่องเที่ยว ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ผู้ร่วมเดินทางมาด้วย ช่วงวันที่นิยมออกเดินทางท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อครั้ง (ชิดชม กันจุฬา, 2563; สุปัญญา ศรีสง่า, 2561; อรทัย มูลคำ, 2563) นอกจากนี้ ข้อมูลทั่วไปหรือลักษณะส่วนบุคคลและข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวสามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับทัศนคติหรือคุณค่าที่รับรู้

ความพึงพอใจ และความภักดีด้วย (Lin & Kuo, 2016; ชิตชนก อนันตมงคลกุล และกัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล, 2562)

4. ด้านรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเริ่มจาก 1) การศึกษานักท่องเที่ยวทั้ง พฤติกรรมและการแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่เหมาะสม (ณนนท์ แดงสังวาล และคณะ, 2566 ปริญา นาคปฐม และณรงค์ พลธิ์รักษ์, 2562) การให้คุณค่าเชิงประสบการณ์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว (Sharma et al., 2022; Yiannakou et al., 2022) 2) การศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรม และ หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง (Lin and Kuo, 2016; Yu and Zhang, 2020) รวมถึงการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น วัฒนธรรม ลักษณะกายภาพ ผลิตภัณฑ์ ประสบการณ์ เป็นต้น (Kuo and Wu, 2013; McKercher and Ho, 2016)แล้วนำผลการประเมินมา สรุปัญหาและหาแนวทางพัฒนาและปรับปรุง (นุชรา แสงสุข, 2564) 3) นำผลการศึกษาในมุมมอง ของนักท่องเที่ยวและมุมมองของทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวมาพัฒนารูปแบบกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวเป้าหมายโดยใช้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ภฤศสร ฤทธิมนตรี ชิมิค และคณะ, 2565ศราวัสดิ นวกัณฑ์วรกุล และดวงเงิน ชื้อภักดี, 2564) โดยกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เช่น ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วิถีชีวิต อาหาร เป็นต้น (ศราวัสดิ นวกัณฑ์วรกุล, 2562; ศันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ, 2561) นำมาพัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมการ ท่องเที่ยวหรือโมเดล (Model) เป็นตัวอักษรย่อและมีคำอธิบายประกอบตัวอักษรย่อแล้วนำไป ประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ (นุชรา แสงสุข, 2564; วรรณวีร์ บุญคุ้ม และพจนา บุญคุ้ม, 2559)

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้จากการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมาเป็นแผนภาพดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 องค์ความรู้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีการการท่องเที่ยว คือ บริบทหรือข้อมูลของทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในแนวกำแพงเมืองตามถนนราชดำเนินจากทิศเหนือไปยังทิศใต้ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว 3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมการท่องเที่ยว, 2557; อภิชาติ วิชัยกุล & เสรี วงษ์มณฑา, 2564) โดยข้อมูลเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถกำหนดเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) เพื่อสร้างความน่าสนใจและทำให้เกิดประสบการณ์ระหว่างท่องเที่ยวได้ ((Yiannakou et al., 2022; Yu & Zhang, 2020; กรมการท่องเที่ยว, 2557; ทิวาวรรณ ศิริเจริญ และนันทกานต์ ศรีปลั่ง, 2560; ปริญา นาคปทุม และณรงค์ พลธิราช, 2562; วรรณวีร์ บุญคุ้ม และพจนา บุญคุ้ม, 2559; ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ, 2558; อภิชาติ วิชัยกุล และเสรีวงษ์ มณฑา, 2564)

2. ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว คือ ลักษณะทางกายภาพหรือลักษณะภายนอกของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวและร่วมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าฯ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนาหรือจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566; อรทัย มูลคำ, 2563) ทั้งนี้ ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวย่อมมีผลต่อความต้องการหรือความตั้งใจในการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำและมีผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ (Lin & Kuo, 2016; กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566; ชิดชนก อนันตมงคลกุล และกัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล, 2562; ชิดชม กันจุฬา, 2563; สุกัญญา ศรีสง่า, 2561; อรทัย มูลคำ, 2563)

3. พฤติกรรมการท่องเที่ยว คือ การกระทำและการแสดงออกของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่แตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะบุคคล (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2555; วาสนา อ่องเอี่ยม, 2546; สุกัญญา เจริญศรี, 2549) ได้แก่ จำนวนครั้งที่เคยมาวัดสุประสงค์ แหล่งข้อมูลที่รับทราบ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ยานพาหนะ ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว โอกาสที่เลือกเดินทาง ระยะเวลา พื้นที่หรือโซนที่เลือกมาเที่ยว กิจกรรมที่ร่วมทำ และค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยว (กมลชนก อนุกุล, 2562b; กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558; ชวัลนุช อุทยาน, 2551a; ชิดชนก อนันตมงคลกุล และกัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล, 2562; ชิดชม กันจุฬา, 2563; ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และคณะ, 2558; สุกัญญา ศรีสง่า, 2561)

4. ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเดินเท้า คือ ความพร้อมของกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยร่วมทำกับชุมชนย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยพิจารณาองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความน่าสนใจของกิจกรรม 2) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน 3) การนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า 4) บุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม และ 5) บริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม (ปรีดา นักร และคณะ, 2566; ภควดี วรรณพุกษ์, 2560; กรมการท่องเที่ยว, 2557; Simeoni & Veronica, 2019; Yu & Zhang, 2020; World Federation of Tourist Guide Association (WFTGA), 2005; Richards, 2007; Rubinstein, 1992) ทั้งนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวต้องมีความหลากหลายเพื่อดึงดูดหรือชวนให้สนใจและเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว (อรวี ประสงค์สิน, 2562) ซึ่งกิจกรรมที่จะทำให้เกิดประสบการณ์ ได้แก่ การชิมอาหารและทำอาหารหรือขนมพื้นถิ่น (Bergstrom, 2021) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ชมวิถีชีวิต เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าของบ้าน พักโฮมสเตย์ เป็นต้น (ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว, 2556; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548; ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2540; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556; กรวรรณ สังขกร, 2558) การท่องเที่ยวเชิงมรดก เช่น ชมอาคารสถาปัตยกรรม พิพิธภัณฑ์ร่วม เทศกาลหรือประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น (กรมการท่องเที่ยว, 2557; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548; ราณี อิลิชัยกุล, 2557) การท่องเที่ยวตามรอยสถานที่ที่มีเรื่องราวทางอารมณ์อันหม่นหมองจากเหตุการณ์สำคัญ การท่องเที่ยวอย่างหรูหราหรือให้บริการแบบเบ็ดเสร็จและมีความเป็นเลิศ (Bergstrom, 2021) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น นั่งสมาธิ ทำอาหารสมุนไพร นวด เข้าชั้นเรียนโยคะ ร่วมโปรแกรมเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

5. ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว คือ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในขณะที่ท่องเที่ยวแบบเดินเท้าและมีการปฏิสัมพันธ์ต่อชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวหรือย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่มีสินค้าและบริการ จนเกิดความทรงจำทั้งด้านบวกและด้านลบ (Dixit, 2020; Rose et al., 2011; กนกกานต์ แก้วนุช, 2564) ซึ่งแบ่งประสบการณ์ออกเป็น 2 มิติ (Getz & Page, 2016; นฤตม อ็อกชู และรวีวรรณ โปยรุ่งโรจน์, 2563) ได้แก่ 1) มิติประสบการณ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการทางการท่องเที่ยวหลัก จากการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว การร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว และการเรียนรู้ท้องถิ่น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าวัฒนธรรม ด้านคุณค่าทางกายภาพ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ และ 2) มิติประสบการณ์สนับสนุนที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้บริการทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ยานพาหนะ ร้านอาหาร ที่พัก กลุ่มอาชีพหรือร้านของที่ระลึก และอัยาศัยของคนท้องถิ่น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านคุณค่าผลิตภัณฑ์และบริการ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ (Kuo & Wu, 2013; McKercher & Ho, 2006) ดังนั้น จึงกำหนดองค์ประกอบของประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ คุณค่าทางวัฒนธรรม คุณค่าทางกายภาพ คุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ และคุณค่าเชิง

ประสบการณ์ (Barbieri et al., 2016; Sharma et al., 2022; ทิพย์สุตา พุฒจรรยา และฐิติมา เวชพงศ์, 2563; ธัญยา พรหมบุรณย์ และนฤมล กิมภากรณ์, 2558; นิศารัตน์ แสงแข และวรวิทย์ สุเมธ, 2561; ศราวุธดี นวกัณห์วรกุล, 2562)

6. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พัฒนาภายใต้แนวคิดการพัฒนารูปแบบเชิงข้อความที่ใช้ข้อความทั่วไปเพื่ออธิบายในรูปของภาษา แผนภูมิ และรูปภาพเพื่อแสดงถึงโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบในปรากฏการณ์ที่ศึกษา แล้วใช้ข้อความอธิบายให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งจัดอยู่ในประเภท รูปแบบเชิงกายภาพตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประเภทของรูปแบบ (Keeves, 1988; Llupart, 2022; Smith, 2021) โดยการพัฒนาแบบเริ่มจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และการศึกษาสภาพจริงหรือสภาพแวดล้อม (ชาลี ศิลปธรรม, 2567; สุวิมล ว่องวานิช, 2549) แล้ววิเคราะห์และสังเคราะห์ ออกมาเป็นรูปแบบ จากนั้น ทำการทดสอบความเที่ยงตรงด้วยการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม และการสอบถาม การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยการ สัมภาษณ์และหรือการสนทนากลุ่ม และอาจมีการนำรูปแบบนั้นไปทดลองใช้จริง (บุญชม ศรีสะอาด, 2549) โดยรูปแบบนั้นควรนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอดใหม่ การพัฒนาเป็นกรอบ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการใหม่ของเรื่องนั้น ๆ ได้ด้วยเช่นกัน (สนธิ บุญยรัต, 2565)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการออกแบบกรอบแนวคิดการ วิจัย ได้แก่

1. ทฤษฎีการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยว บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกและองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (กรมการท่องเที่ยว, 2557; กรวรรณ สังขกร, 2558; อภิชาติ วิชัยกุล & เสรี วงษ์มณฑา, 2564)

2. ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิสำเนา หรือจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566; อรทัย มูลคำ, 2563)

3. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเมือง นครศรีธรรมราช ได้แก่ จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว แหล่งข้อมูล ที่รับทราบ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยว ยานพาหนะที่ใช้ในการมาท่องเที่ยว บุคคลที่ร่วม เดินทางมาท่องเที่ยว โอกาสที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยว ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว พื้นที่

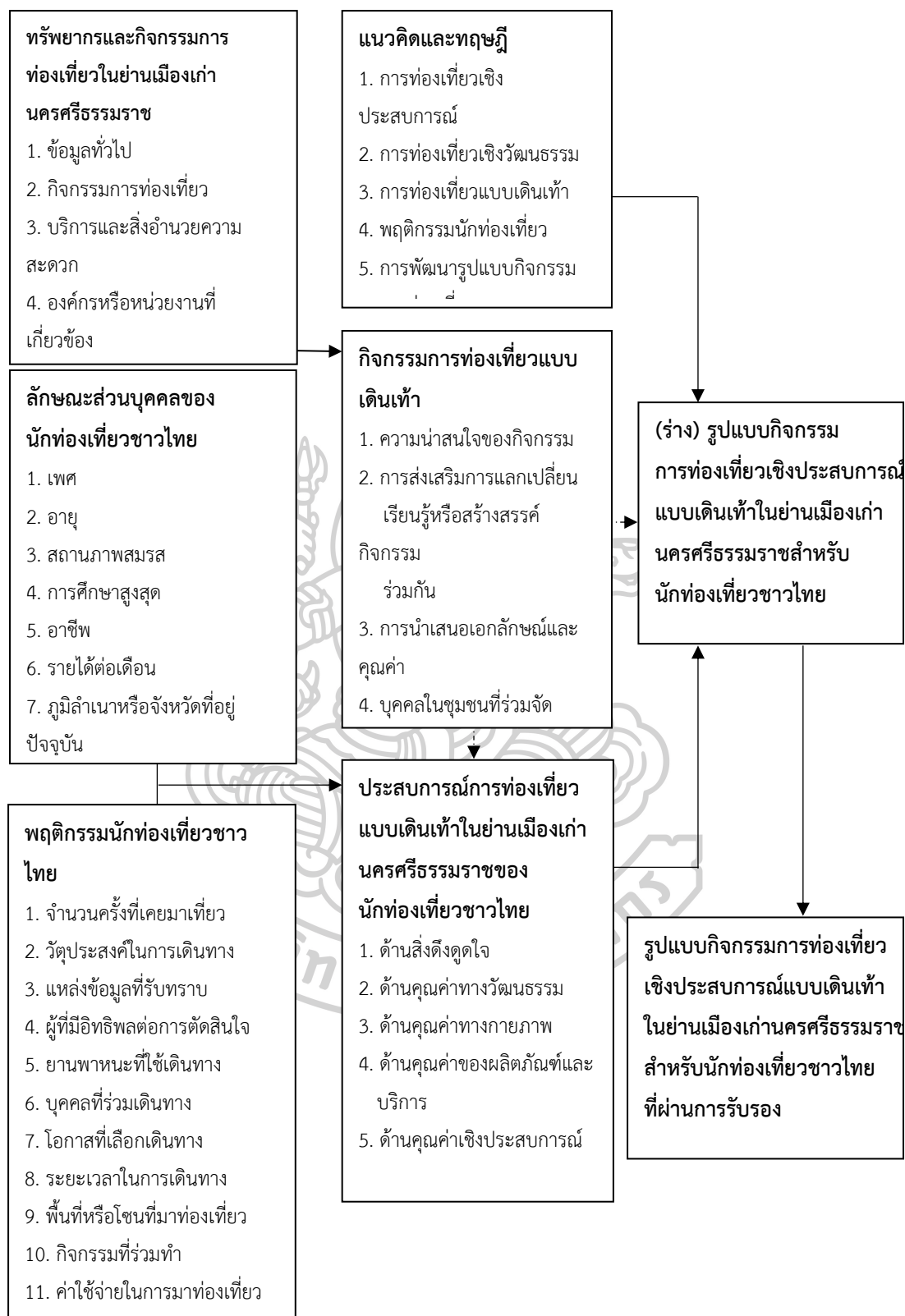
หรือโซนที่มาท่องเที่ยว กิจกรรมที่ร่วมทำ และค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566; กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566; ภฤศสร ฤทธิมนตร์ ชีมิค และคณะ, 2565; ชิดชม กันจุฬา, 2563; อรทัย มูลคำ, 2563; กมลชนก อนุกุล 2562; ชิดชนก อนันตมงคลกุล และกัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล, 2562; สุปัญชา ศรีสง่า, 2561; ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และคณะ, 2558; ชวัลนุช อุทยาน, 2551)

4. ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม และด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม (ปรีดา นัคนเร และคณะ, 2566; ภควดี วรรณพฤกษ์, 2560; กรมการท่องเที่ยว, 2557; Simeoni & Veronica, 2019; Yu & Zhang, 2020; World Federation of Tourist Guide Association (WFTGA), 2005; Richards, 2007; Rubnstein, 1992)

5. ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านคุณค่าทางกายภาพ ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ (Barbieri et al., 2016; Sharma et al., 2022; ทิพย์สุดา พุฒจร และฐิติมา เวชพงศ์, 2563; ธัญยา พรหมบุรุษย์ และนฤมล กิมภากรณ์, 2558; นิศารัตน์ แสงแข และวรวิทย์ สุเมธ, 2561; ศรีวาสดี นวกัณห์วรกุล, 2562)

6. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช จะได้รับการพัฒนาจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และการศึกษาสภาพจริง (เรขา ศรีวิชัย, 2554; สุวิมล ว่องวานิช, 2549) แล้ววิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบ จากนั้น ทำการประเมินหรือทดสอบความเที่ยงตรงด้วยวิธีการต่าง ๆ และอาจมีการนำรูปแบบไปทดลองใช้จริง (บุญชม ศรีสะอาด, 2549) โดยรูปแบบนั้นสามารถนำมาเป็นเครื่องมือสร้างความคิดรวบยอดใหม่ได้ (สนิท บุญราศรี, 2565)

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช 2) ศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย 3) พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ 4) รับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งการดำเนินการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเมินกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า และศึกษากิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และพัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

พื้นที่ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาในภูมิภาคภาคใต้ของประเทศไทย โดยคัดเลือกพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่าตามแนวกำแพงเมืองตลอดถนนราชดำเนินจากทิศเหนือไปยังทิศใต้ เขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทยตามนโยบายส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2566) ร่วมกับสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้แนวคิด “มานะ มานคร มาหาศรีธา” และแนวคิด “นครสามธรรม” หรือธรรมชาติ ธรรมะ และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดบนฐานอัตลักษณ์ของจังหวัดเพื่อกระตุ้นส่งเสริมนักท่องเที่ยวมาแวะเยือนทั้งกลุ่มใหม่และกลุ่มเดิมที่มาแวะเยือนซ้ำ และจังหวัดนครศรีธรรมราชยังเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ของการท่องเที่ยวในกลุ่มเมืองรองของภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565; ฐานเศรษฐกิจ, 2566)

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่จองใช้บริการนำเที่ยวของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10,116 คน (เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการนำเที่ยวของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 385 คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกจากนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมดที่จองใช้บริการนำเที่ยวชมเมืองเก่านครศรีธรรมราช จำนวน 10,116 คน

การกำหนดขนาดของตัวอย่างใช้การคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (1967) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มประชากร (5% หรือ 0.50)

$$n = \frac{10,116}{1 + 10,116 (0.05)^2}$$

$$n = 384.78 \text{ หรือ } 385 \text{ คน}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 385 คน เลือกตัวอย่างด้วยวิธีเลือกแบบโดยบังเอิญ (Accidental Sampling)

3. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

3.1 การสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวและการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้นำหรือผู้แทนชุมชน ใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกจากตัวแทนชุมชนรอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 ย่าน (เทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2564; ปรีดา นัคนเร และคณะ, 2566) ได้แก่ 1) ย่านศาลหลักเมือง หอพระสูง หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง และหอจดหมายเหตุ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ 2)

ย่านสวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า 3) ย่านหอพระอิศวร หอพระนารายณ์ หอพระพุทธรูปสี่องค์ และวัดเสมาเมือง 4) ย่านศาลพระเสื้อเมือง ตลาดท่าชี และฐานพระสยามภูวนาถ และ 5) ย่านวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ และพิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน) ย่านละ 1 คน รวมจำนวน 5 คน

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช จำนวน 10 คนใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย 1) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว สำนักปลัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช กองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจำนวน 5 หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวม 5 คน 2) ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ชมรมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดนครศรีธรรมราช ชมรมโรงแรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช และหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวม 4 คน และ 3) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์สอนและพัฒนาหรือทำงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน

3.3 ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FDG) เพื่อรับฟังการนำเสนอข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ผลการศึกษากิจกรรมและการจัดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชจากนักท่องเที่ยวชาวไทย และร่วมกันให้ความเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 15 คน ใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย 1) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช กองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวสำนักปลัดเทศบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน 5 หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวม 5 คน 2) ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ชมรมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดนครศรีธรรมราช ชมรมโรงแรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช และหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวม 4 คน 3) ผู้แทนภาคประชาชน คือ ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนรอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัด

นครศรีธรรมราช จำนวน 5 ชุมชน ๆ ละ 1 คน รวม 5 คน และ 4) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์สอนและพัฒนาหรือทำงานวิจัยการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน

3.4 ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบการสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 15 คน ใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย 1) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช กองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวสำนักปลัดเทศบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวม 5 คน 2) ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ชมรมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดนครศรีธรรมราช ชมรมโรงแรมจังหวัดนครศรีธรรมราช สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช และหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 4 หน่วยงาน ๆ ละ 1 คน รวม 4 คน 3) ผู้แทนภาคประชาชน คือ ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนรอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 ย่าน ๆ ละ 1 คน รวม 5 คน และ 4) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์สอนและพัฒนาหรือทำงานวิจัยการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน

3.5 ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อตรวจสอบรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์การทำงาน และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยว และรวมถึงนักวิชาการ จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) แบบกำหนดโควตา (Quota) ประกอบด้วย 1) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและนักวิชาการด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ จำนวน 2 คน 2) ผู้แทนในระดับผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน 3) ผู้แทนในระดับผู้บริหารจากภาคเอกชนในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน และ 4) ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาคเอกชนที่ดำเนินจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ จำนวน 2 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบการดำเนินการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีการศึกษาหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมวิธี (Mixed Methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยปฐกษะกระบวนการและวิธีดำเนินงานวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 Research (R₁)

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสัมภาษณ์เชิงลึก การประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า และการศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยดำเนินการดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Analysis) ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2 การสำรวจ (Survey) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษากิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีรายละเอียด คือ 1) การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 5 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยว และแนวทางการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) การประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 4 คน และ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์สอนและลงพื้นที่พัฒนาหรือทำงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวรองรับประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช และ 3) การศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 385 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 Development (D₁)

ขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยดำเนินการ ดังนี้

1) นำข้อมูลจากผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 (R₁) มาร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

2) ดำเนินการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ร่วมกับหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 4 คน ผู้แทนภาคประชาชน จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 1 คน เพื่อรับทราบผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า และผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชจากนักท่องเที่ยวชาวไทย จากนั้น ให้ความเห็นต่อการร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ขั้นตอนที่ 3 Research (R₂)

ขั้นตอนนี้เป็นการนำรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 4 คน ผู้นำหรือตัวแทนชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 1 คน โดยดำเนินการ ดังนี้

1) นำรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าที่ปรับปรุงตามความเห็นจากที่ประชุมสนทนากลุ่มย่อยในขั้นตอนที่ 2 (D₁) มาออกแบบเป็นเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งวัดค่ามาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

2) จัดลำดับความสำคัญของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยตามผลการประเมินในข้อ 1

ขั้นตอนที่ 4 Development (D₂)

ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนาเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยด้วยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและนักวิชาการด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ จำนวน 2 คน 2) ผู้แทนในระดับผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในระดับ

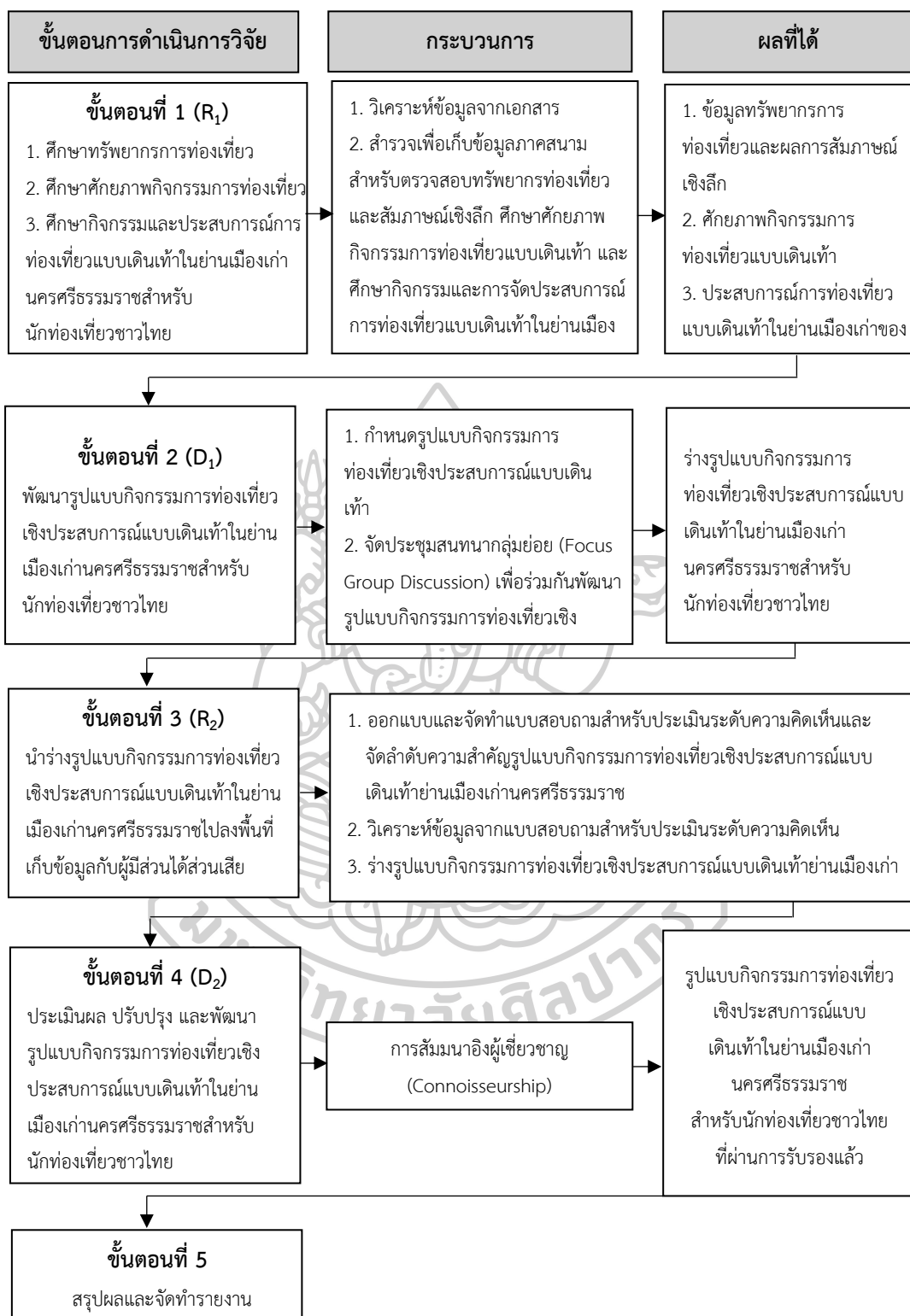
จังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน 3) ผู้แทนในระดับผู้บริหารจากภาคเอกชนในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน และ 4) ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาคเอกชนที่ดำเนินจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ จำนวน 2 คน โดยการนำรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่ได้รับจากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 Research (R₂) มาพิจารณาถึงความเหมาะสมและการนำไปใช้ประโยชน์ โดยร่วมกันวิพากษ์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลและจัดทำรายงาน

ขั้นตอนนี้เป็นการสรุปผลการศึกษาจาก 4 ขั้นตอน และจัดทำรายงาน

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย กระบวนการ และผลที่ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. ประเด็นสำคัญ (Theme) ในการวิเคราะห์เอกสาร

2. แบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยว ใช้ในการสำรวจเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โดยสร้างแบบสำรวจจากการทบทวนเอกสาร ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์จัดทำเป็นแบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป กิจกรรม บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบให้เขียนตอบ

3. แนวทางการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Guideline) ใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พร้อมกับการสำรวจ โดยมีประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. แบบประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยสร้างแบบประเมินจากการทบทวนเอกสาร ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์จัดทำเป็นแบบประเมินซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมินศักยภาพ ได้แก่ ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง และหน่วยงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เขียนตอบ

ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม และด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม โดยให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นของ Best (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลที่สอดคล้องกับเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ศักยภาพในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ศักยภาพในระดับมาก

3 หมายถึง ศักยภาพในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ศักยภาพในระดับน้อย

1 หมายถึง ศักยภาพในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เขียนตอบ

5. แบบสอบถามนักท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยสร้างแบบสอบถามจากการทบทวนเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์จัดทำเป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อความคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนาหรือจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน ลักษณะคำตอบแบบให้เลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อความคำถาม ได้แก่ จำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว วัตถุประสงค์ในการเดินทาง แหล่งข้อมูลที่ได้รับทราบ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ยานพาหนะที่ใช้เดินทาง บุคคลที่ร่วมเดินทาง โอกาสที่เลือกเดินทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว พื้นที่หรือโซนที่มาท่องเที่ยว กิจกรรมที่ร่วมทำ และค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ประกอบด้วยข้อความคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านคุณค่าทางกายภาพ ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ โดยให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นของ Best (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลที่สอดคล้องกับเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ได้รับประสบการณ์ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ได้รับประสบการณ์ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ได้รับประสบการณ์ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ได้รับประสบการณ์ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ได้รับประสบการณ์ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เขียนตอบ

6. ประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช และความคิดเห็นต่อร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

7. แบบสอบถามความคิดเห็นและการจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยแบ่งออก 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

โดยให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นของ Best (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลที่สอดคล้องกับเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นของ Best (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลที่สอดคล้องกับเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นของ Best (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลที่สอดคล้องกับเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ลักษณะคำถามเป็นปลายเปิด

8. ประเด็นสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) สร้างโดยผู้วิจัยซึ่งได้มาจากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบรูปแบบกิจกรรมในด้านความเหมาะสม ด้านความ

เป็นได้ ด้านความสอดคล้อง และด้านความเป็นประโยชน์ และ 2) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
ต่อรูปแบบกิจกรรม ลักษณะคำถามเป็นปลายเปิด

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษากรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อกำหนดประเด็นคำถามในเครื่องมือวิจัย
2. สร้างเครื่องมือวิจัยที่ครอบคลุมประเด็นที่จะศึกษา ได้แก่ ประเด็นสำคัญ (Theme) ในการวิเคราะห์เอกสาร แบบสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว แนวทางการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างแบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพกิจกรรม แบบสอบถามประเมินระดับความคิดเห็นและจัดลำดับความสำคัญจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประเด็นสนทนากลุ่ม และประเด็นสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

3. ตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัย โดยนำเครื่องมือวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุง จากนั้น นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับความชัดเจนของภาษาและความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ตั้งไว้ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่วัด (Index of item-Objective Congruency: IOC) หรือตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นสามารถนำไปวัดผลได้หรือมีความเที่ยงตรงของเนื้อหาในข้อคำถามนั้นซึ่งเป็นค่าที่มีความเที่ยงตรงสูง หมายความว่าเนื้อหาและความเที่ยงตรงของคำถามสามารถนำไปวัดผลได้อย่างแน่นอน (ธีระ กุลสวัสดิ์, 2558) โดยมีสูตรในการคำนวณค่า IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

ให้ IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคน

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยมีผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ดังภาคผนวก ข. ซึ่งภาพรวมมีค่า IOC ไม่ต่ำกว่า 0.50 แสดงว่าข้อคำถามในเครื่องมือการวิจัยต่าง ๆ มีความเที่ยงตรง

4. ปรับปรุงเครื่องมือวิจัยตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติและผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำจากการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ซึ่งมีรายละเอียดดังภาคผนวก ข

5. นำแบบสอบถามนักท่องเที่ยวยุโรปไปทำการหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการวิจัย จำนวน 30 ชุด (Tryout) แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 (Hair et al., 2006) ทั้งนี้ ผลการหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ในภาพรวม (Cronbach's Alpha) คือ 0.959 ขณะที่พิจารณารายข้อคำถามพบว่าทุกข้อมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ในภาพรวม (Cronbach's Alpha) ไม่น้อยกว่า 0.70 ดังภาคผนวก ข.

6. ผู้วิจัยจัดพิมพ์เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามนักท่องเที่ยวยุโรป ประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า และแบบสอบถามประเมินระดับความคิดเห็นและจัดลำดับความสำคัญบับสมบูรณ์หลังผ่านการปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และอภิปรายผลตามลำดับต่อไป

ทั้งนี้ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบคุณภาพของข้อประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับความชัดเจนของภาษา แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติและผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้น นำเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปใช้ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ในช่วงเดือนมิถุนายน 2567 ถึงเดือนพฤษภาคม 2568 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือวิจัย และสถิติ/วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูลเครื่องมือวิจัย และ สถิติ/ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือวิจัย	วิธีการวิเคราะห์ ข้อมูล และสถิติที่ใช้
ขั้นตอนที่ 1 Research (R₁) การศึกษาทรัพยากร การท่องเที่ยว การ สัมภาษณ์เชิงลึก การประเมินศักยภาพ กิจกรรมการ ท่องเที่ยวแบบเดิน เท้า และการศึกษา กิจกรรมและ ประสบการณ์การ ท่องเที่ยวแบบเดิน เท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยว ชาวไทย	1. ศึกษาเอกสารที่ เกี่ยวข้อง 2. สัมภาษณ์เชิงลึก 3. สัมภาษณ์เชิงลึก 4. ประเมินศักยภาพ กิจกรรม 5. ศึกษากิจกรรม และประสบการณ์ 6. การท่องเที่ยว	1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง 2. การสำรวจทรัพยากร ท่องเที่ยว และ สัมภาษณ์เชิงลึกจาก ผู้นำหรือตัวแทนชุมชน 3. การประเมิน ศักยภาพกิจกรรมการ ท่องเที่ยวแบบ เดินเท้าโดยผู้แทน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และ นักวิชาการ 10 คน 4. สอดถามจากนัก ท่องเที่ยวชาวไทย เกี่ยวกับกิจกรรมและ ประสบการณ์การ ท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่า จำนวน 385 คน	1. ประเด็นสำคัญ (Theme) ในการ วิเคราะห์เอกสาร 2. แบบสำรวจ ทรัพยากรการ ท่องเที่ยว 3. แนวทางการ สัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง 4. แบบประเมิน ศักยภาพกิจกรรม 5. แบบสอบถาม นักท่องเที่ยว	1. ข้อมูลทรัพยากร การท่องเที่ยวและ การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2. ข้อมูลศักยภาพ กิจกรรมการ ท่องเที่ยว วิเคราะห์ ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.) และ การวิเคราะห์เนื้อหา 3. ข้อมูลจากแบบ สอบถาม นักท่องเที่ยว วิเคราะห์ด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่า ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่า ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Mean)
ขั้นตอนที่ 2 Development (D₁) การพัฒนารูปแบบ กิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์แบบ เดินเท้าในย่านเมือง เก่านครศรีธรรมราช	จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD)	ตัวแทนหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และ นักวิชาการ จำนวน 15 คน	ประเด็นสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนการวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือวิจัย	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้
สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย				
ขั้นตอนที่ 3	นำร่างรูปแบบ	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	แบบสอบถาม	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วน
Research (R ₂) นำ	กิจกรรมการ	ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงาน	ประเมินระดับความ	เบี่ยงเบนมาตรฐาน
ร่างรูปแบบกิจกรรม	ท่องเที่ยวเชิง	ภาครัฐ ภาคเอกชน	คิดเห็นและจัดลำดับ	และการวิเคราะห์
การท่องเที่ยวเชิง	ประสบการณ์แบบ	และภาคประชาชน	ความสำคัญต่อ	เนื้อหา
ประสบการณ์ในย่าน	เดินเท้าไปทดลองใช้	จำนวน 15 คน	รูปแบบฯ โดยใช้	
เมืองเก่าไปทดลองใช้	ในพื้นที่วิจัยต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		มาตราส่วนประมาณ	
			ค่า 5 ระดับ (Rating Scale)	
ขั้นตอนที่ 4	ตรวจสอบรูปแบบ	ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้	ประเด็นการสัมมนา	การวิเคราะห์เนื้อหา
Development (D ₂)	กิจกรรมการ	ความเชี่ยวชาญ	อิงผู้เชี่ยวชาญ	(Content Analysis)
ประเมินผล ปรับปรุง	ท่องเที่ยวเชิง	มีประสบการณ์การ	(Connoisseurship)	
และพัฒนาเป็น	ประสบการณ์แบบ	ทำงานและมีบทบาท		
รูปแบบกิจกรรมการ	เดินเท้าในย่านเมือง	เกี่ยวข้องกับการ		
ท่องเที่ยวเชิง	เก่านครศรีธรรมราช	ท่องเที่ยว รวมถึง		
ประสบการณ์แบบ	สำหรับนักท่องเที่ยว	นักวิชาการ จำนวน		
เดินเท้าในย่านเมือง	ชาวไทยโดย	9 คน		
เก่านครศรีธรรมราช	ผู้เชี่ยวชาญ			
สำหรับนักท่องเที่ยว	(Connoisseurship)			
ชาวไทย				
ขั้นตอนที่ 5	สรุปผลและจัดทำรายงาน			

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำเสนอออกมาเป็นรายประเด็น

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการลงสำรวจพื้นที่ศึกษา การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบบประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า แบบประเมินระดับความคิดเห็นและจัดลำดับความสำคัญจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อรูปแบบกิจกรรม การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายประเด็น (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลตัวอักษร เสียง และภาพ นำมาสรุปผลจัดระเบียบข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ออกแบบไว้ ทั้งนี้ วิเคราะห์

ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าทั้งด้านข้อมูล และด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง และน่าเชื่อถือ จากนั้น นำเสนอออกมาเป็น ความเรียงและภาพประกอบ

3. ข้อมูลเชิงปริมาณได้จากแบบประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว แบบสอบถาม นักท่องเที่ยว และแบบประเมินระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ แบบเดินเท้าจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อรูปแบบกิจกรรม ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชของนักท่องเที่ยวชาวไทย การประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า และการประเมินระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ย่านเมืองเก่าสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้วยมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ จากสูตรแบ่งช่วงชั้นของ Best (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มีรายละเอียด ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{การแบ่งช่วงชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80\end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช และความสอดคล้องของความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ใช้เกณฑ์การแปลผล (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับ
4.21-5.00	มีศักยภาพในระดับมากที่สุด ได้รับประสบการณ์ในระดับมากที่สุด เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
3.41-4.20	มีศักยภาพในระดับมาก ได้รับประสบการณ์ในระดับมาก เห็นด้วยในระดับมาก

- 2.61-3.40 มีศักรภาพในระดับปานกลาง
 ได้รับประสบการณ์ในระดับปานกลาง
 เห็นด้วยในระดับปานกลาง
- 1.81-2.60 มีศักรภาพในระดับน้อย
 ได้รับประสบการณ์ในระดับน้อย
 เห็นด้วยในระดับน้อย
- 1.00-1.80 มีศักรภาพในระดับน้อยที่สุด
 ได้รับประสบการณ์ในระดับน้อยที่สุด
 เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องการศึกษาารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (2) เพื่อศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (3) เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ (4) เพื่อรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวไทย ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตอนที่ 4 ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช จำแนกผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช จำนวน 18 แห่ง ครอบคลุมแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี แหล่งวิถีชีวิต (ชุมชน และตลาด) และแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย ได้แก่ การไหว้พระ การทำบุญ การชมการแสดง ศิลปวัฒนธรรมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทำผลิตภัณฑ์หรืออาหารและขนมท้องถิ่นด้วยตนเอง การตกช้างงานเครื่องถมสำหรับทำเป็นพวงกุญแจและป้ายชื่อ การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มในร้านดังรอบสถานที่ต่าง ๆ การถ่ายภาพ การร่วมงานประเพณี และการนวดแผนไทยแบบเชลยศักดิ์ และส่วนที่ 2 การประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า พบว่า ในภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มีศักยภาพมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความ

น่าสนใจของกิจกรรม ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม และด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน มีรายละเอียดผลการศึกษาศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชทั้ง 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป กิจกรรม บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดจำแนกตามเขตพื้นที่ จำนวน 5 ย่าน ดังนี้

1.1.1 ย่านที่ 1 มีทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ศาลหลักเมือง หอพระสูง หอจดหมายเหตุพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง มีรายละเอียดผลการตรวจสอบทรัพยากร ดังนี้

1.1.1.1 ศาลหลักเมือง

ศาลหลักเมืองเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ตั้งอยู่บนถนนหน้าเมือง ตรงข้ามกับสนามหน้าเมืองฝั่งทิศเหนือ ซึ่งจุดเริ่มต้นในการก่อสร้าง คือ เกิดจากพลตำรวจโทสรเพชร ธรรมาธิกุล เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดเหตุการณ์ถูกเข้าฝันจากดวงจิตวิญญาณขององค์ท้าวจตุคามรามเทพแห่งวัดนางพระยา จึงเดินทางไปที่วัดนี้กับพลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดชเพื่อพบกับร่างทรง โดยร่างทรงเมื่อเห็นทั้งสองจึงบอกว่ำนั่นเขามาแล้ว ซึ่งหมายถึงผู้มีบารมี คือ พลตำรวจโทสรเพชرنั่นเอง และกล่าวว่าพลตำรวจโทสรเพชรเป็นผู้มีบุญที่จะสร้างศาลหลักเมืองซึ่งรอมานานนับพันปีแล้ว แต่พลตำรวจโทสรเพชรก็ไม่ได้เชื่อเรื่องไสยศาสตร์ จึงนำบุญไปจี้กับตัวของร่างทรงแต่ไม่เกิดความระคายเคืองเลย ร่างทรงยังบอกว่ให้เอาดาบมาฟันได้เลย เมื่อฟันดาบลงไปทีเดียวร่างทรงก็หายไป นอกจากนั้น ร่างทรงยังเล่าถึงประวัติของพลตำรวจโทสรเพชรได้อย่างถูกต้องและละเอียดมาก ๆ โดยที่ทั้งสองก็ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน หลังจากนั้น พลตำรวจโทสรเพชร เดินทางกลับมาพบร่างทรงอีกครั้งเพื่อถามว่าจะสร้างศาลหลักเมืองได้อย่างไร ร่างทรงก็บอกว่ให้ไปหาไอ้หนวดนั่น คือ พลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช ซึ่งเป็นศิษย์วัดเขาอ้อ จังหวัดพัทลุง เมื่อพลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดชพบกับพลตำรวจโทสรเพชรก็กล่าวด้วยความนอบน้อมต่อพลตำรวจโทสรเพชรว่าลองดูรูปจตุคามรามเทพนี้ จากนั้น พลตำรวจโทสรเพชร เดินทางไปพบร่างทรงเป็นครั้งที่ 3 โดยร่างทรงได้เขียนชื่อนายช่างโยธาของแขวงการทางหลวงที่จะมาช่วยร่างแบบศาลหลักเมืองได้ เมื่อเดินทางไปพบนายช่าง นายช่างก็บอกว่าเขียนได้แต่แบบสร้างถนนจะให้เขียนแบบสร้างอาคารศาลหลักเมืองคงจะไม่ได้ ร่างทรงจึงเขียน

อักขระบางอย่างลงที่มือของนายช่าง นายช่างจึงกลับไปเขียนแบบศาลหลักเมืองแล้วนำเสนอต่อพล
 ตำรวจโทสรพรเพชร จากนั้น มีการทำเรื่องดูดวงเมืองและทำพิธีพลิกป่าช้าที่วัดประดู่ซึ่งในวันพิธี
 ผู้เข้าร่วมงานต่างได้ยินเสียงหวีดร้องของเหล่าดวงวิญญาณทั้งหลาย แล้วดวงเมืองก็ได้แผ่นดินที่สงบ
 กลับมา แล้วพลตำรวจโทสรพรเพชรกับพลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดชจึงให้เหล่าโหราจารย์หาพื้นที่
 ที่ตั้งศาลหลักเมือง เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นช่วงปี พ.ศ. 2528-2530 นอกจากนี้ ยังมีการนำไม้
 ตะเคียนทองขนาดประมาณ 2 เมตร จากเขายอดเหลืองในเทือกเขาหลวงลงมา ในช่วงแรกนั้นไม่
 สามารถนำไม้ลงมาได้แม้จะใช้ช้างช่วยชักลาก จึงมีการทำพิธีขอเทวดาเพื่อนำไม้ลงมา ศาลหลักเมือง
 ประกอบด้วยอาคาร 5 หลัง ซึ่งหลังกลาง คือ อาคารประธานประดิษฐานหลักเมือง ออกแบบให้มี
 ลักษณะคล้ายศิลปะศรีวิชัย เรียกว่าทรง “เหมราชลีลา” วางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2532 ส่วน
 อาคารบริวารแวดล้อมอยู่ 4 ทิศเรียกว่า “ศาลจตุโลกเทพ” หลักเมืองทำจากไม้ตะเคียนทอง ออกแบบ
 ร่างโดยพลตำรวจโทสรพรเพชรเมื่อครั้งเป็นผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราชในร่วมกับพล
 ตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดช ลวดลายที่แกะสลักตั้งแต่ฐานเป็นวงรอบ 9 ชั้น มี 9 ลาย ยอดเสาทำ
 เป็นรูปเทวदारรักษาเมืองคือ “ขัตตุคาม รามเทพ” โดยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิ
 พลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ทรงเจิมยอดชัยมาก่อนแล้ว เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม
 2530 ก่อนจะัญเชิญมาประดิษฐาน ณ ศาลหลักเมืองในวันรุ่งขึ้น เล่าว่า หลักเมืองนครศรีธรรมราชนี้
 สร้างขึ้นเพื่อแก้อาถรรพณ์ดวงเมืองเดิมซึ่งตกที่ “ดวงราหูชิงจันทร์” เป็นดวง “พินทุบาทว์” (ดวงแตก)
 ทุกขั้นตอนของการสร้างจึงประกอบไปด้วยพุทธศาสตร์ ศาสตร์พราหมณ์ และไสยศาสตร์ ถ้าอยาก
 ทราบว่าราหูมีลักษณะตัวตนเป็นเช่นไร สามารถเดินไปดูด้านหลังตรงกระถางรูปที่บันไดทางลง หรือที่
 ศาลพระราหูอยู่ข้างหลังซ้ายมือ นอกจากนี้ ด้านบนของศาลหลักเมืองก็มีรูปราหูเช่นกัน ตรงหน้าอก
 ของพญานาคข้างบันไดทางขึ้นศาลหลักเมืองทุกทิศจะมีรูปพระปิดตาทั้งภาพ นอกจากอาคารองค์
 กลางที่มีหลักเมืองแล้ว ยังมีอาคารอีก 4 หลัง เรียกรวมกันว่าศาลจตุโลกเทพ ได้แก่ พระเสื้อเมือง
 พระทรงเมือง พระบันดาลเมือง และพระพรหมเมือง โดยแต่ละศาลจะมีบันไดขนานข้างด้วยรูป
 ปันพญานาคที่หน้าอกมีรูปเหรียญนะโม ศาลหลักเมืองได้รับการก่อสร้างจนเสร็จสิ้นทุกขั้นตอนใน
 ปี พ.ศ. 2542 (วันพระ สืบสกุลจินดา, 2564)

ภาพที่ 8 ศาลหลักเมือง

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่น

ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราชเป็นสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับ การปลุกเสกเครื่องรางของขลังที่มีชื่อเสียง ได้แก่ จตุคามรามเทพ เหรียญนวม และพระปิดตาพัง พกาฬ มีบุคคลสำคัญมากราบสักการะประสบความสำเร็จ

2) กิจกรรม ได้แก่ (เทียนชัย สุขแก้ว, 2567: สัมภาษณ์)

2.1) การไหว้สักการะศาลหลักเมืองด้วยชุดบายศรีคู่ละ 499 บาท ชุดผลไม้ 5 อย่าง (กล้วย แก้วมังกร มะพร้าว แอปเปิล สับปะรด) พร้อมด้วยหมากพลู บุหรี่ น้ำแดง น้ำดื่ม ผ้า 3 สี สำหรับผูกเสาหลักเมือง รวมชุดละ 250 บาท ผ้าแพร 7 สี แยกขายเมตรละ 10 บาท เพื่อเสริมความมั่นคงในชีวิตและความสุขสมหวัง

2.2) การไหว้พระราหูด้วยทองคำ 8 อย่าง (เช่น น้ำอวดลม นมรสาดำ รูปดำ เทียนดำ เฉาก๊วย ลูกอมรสกาแฟ เป็นต้น) เพื่อฝากดวง ยกดวง และแก้ดวงตกให้เป็นดี การแก้บน การเดินชม และการถ่ายรูป

2.3) งานสมโภชน์ศาลหลักเมือง จัดทุกช่วงต้นเดือนสิงหาคมของทุก ปี จัดประมาณ 5 วัน มีพิธีสมโภชน์ การออกร้านขายของ และการแสดงดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน

2.4) การถ่ายภาพ ชมความงามของสถาปัตยกรรมศาลหลักเมืองและ ศาลพระราหู

กิจกรรมเหล่านี้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 30-40 คน ต่อ หนึ่งช่วงเวลาในการทำกิจกรรมภายในตัวอาคารศาลหลักเมือง และ 10 คน สำหรับศาลพระราหู

ภาพที่ 9 ชุดเครื่องไหว้ศาลหลักเมืองและศาลราหู
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

ภาพที่ 10 บรรยากาศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ ศาลหลักเมือง
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่
ดำเนินการโดยเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อย่างไรก็ตาม มีปัญหาเกี่ยวกับทางเดินที่มีคูน้ำตกแต่ง
สถานที่ซึ่งไม่มีป้ายเตือนให้ระวังทำให้มีโอกาสดินพลัดตกลงไปได้

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลอยู่ด้านหลังป้ายชื่อศาลหลักเมืองและมีป้าย
คิวอาร์โค้ด (QR Code) สำหรับแสกนข้อมูลด้วยโทรศัพท์มือถือตั้งอยู่ตรงจุดประชาสัมพันธ์และรับรูป
เขียน ทั้งนี้ ไม่มีป้ายบอกทางภายในสถานที่ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีพื้นที่ไม่กว้างขวางมากนัก

3.3) ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวจัดเตรียมเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกให้ 2-3 คน ในแต่ละวัน ณ จุดประชาสัมพันธ์และรับรูปเทียน

3.4) ไม่มีบริการมีคฤศเทศก์ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถ สามารถจอดรถได้บริเวณด้านหลังศาลหลักเมือง จอดได้ประมาณ 20 คัน หากเป็นรถโดยสารขนาดใหญ่ต้องแวะจอดส่งนักท่องเที่ยวแล้วค่อยขับเวียนมารับใหม่

3.6) ไม่มีทางลาด แต่มีทางลาดเฉพาะบริเวณห้องสุขาเท่านั้น

3.7) ห้องสุขา มีจำนวน 8 ห้อง มีสภาพชำรุดในบางห้อง ใช้เวลาลำบากในการปรับปรุงเนื่องจากข้อจำกัดของงบประมาณและช่วงเวลายื่นของบแก้ไขปรับปรุง

3.8) มีบริการร้านขายอาหารและของรับประทานเล่นตรงข้ามกับศาลหลักเมือง

3.9) ไม่มีของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องกับศาลหลักเมืองหรือศาลพระราหู แต่สามารถแวะซื้อได้ที่ย่านหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง

3.10) มีจุดทิ้งขยะ 2 จุด ที่จุดบริการรูปเทียน และหน้าศาลพระราหู

3.11) มีการจัดตั้งถังดับเพลิงไว้ที่จุดบริการรูปเทียน และมีกล้องวงจรปิดรอบศาล

4) องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เทศบาลนคร นครศรีธรรมราชมีหน้าที่ดูแลการจัดการภูมิทัศน์ ความสะอาด และการอำนวยความสะดวกผู้มาแวะกราบไหว้ ความต้องการในการพัฒนา เนื่องจากสภาพปัญหาจะพบในช่วงเทศกาลหรือช่วงงานพิธีที่เกี่ยวข้องกับศาลซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่มาคอยอำนวยความสะดวกด้านการจราจร ผู้คนที่งัดขึ้นที่ขับขึ้นจักรยานยนต์ใช้ความเร็วค่อนข้างสูงในการสัญจรผ่านทำให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยว และป้ายแนะนำข้อมูลมีสภาพทรุดโทรม (ศิลป์ชัย ตรงต่อการ, 2567: สัมภาษณ์)

1.1.1.2 หอพระสูง

หอพระสูงหรือพระวิหารสูงเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ตั้งอยู่ร่วมรั้วโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช (แห่งที่ 2) ที่มุมตะวันตกเฉียงใต้ตามลักษณะเฉพาะของหอพระสูงซึ่งตั้งอยู่บนเนินดินสูงประมาณ 2.10 เมตร ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นแกนดินเหนียวปางมารวิชัย สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยพุทธศตวรรษที่ 23-24 ราวสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, 2562) การกำหนดอายุสมัยดังกล่าวประกอบกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมฝาผนังภายใน สอดคล้องกับคำบอกเล่าเกี่ยวกับกรณีสวรรคตของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี (พระเจ้าตากสินมหาราช) ที่เมืองนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ เจ้าจอมมารดาแพ เมื่อครั้งตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) ประพาสนครศรีธรรมราช ท่านได้อธิฐานขอพระราชทานบุตรต่อ “พระสูง” (พระพุทธรูปปางมารวิชัย)

ในปีถัดมาท่านก็ให้ประสูติกาลของพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ (พระราชโอรสองค์ที่ 47 ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4) หรือสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส แห่งวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) กรุงเทพฯ (ในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5) ซึ่งทรงเป็นสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 10 แห่งรัตนโกสินทร์ (ปัจจุบันนี้ คือ องค์ที่ 20) (วันพระ สืบสกุลจินดา, 2567b)

ภาพที่ 11 หอพระสูง และพระพุทธรูปปางมารวิชัย

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

- 1) ความโดดเด่น หอพระสูงเป็นสถานที่แสดงถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในยุคสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และมีทิวทัศน์ที่สวยงาม
 - 2) กิจกรรม ได้แก่ การกราบไหว้พระสูง การเดินชม และการถ่ายภาพ
- ทั้งนี้ รองรับคนแวะเข้าชมภายในอาคารได้ประมาณ 15 คน

ภาพที่ 12 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ หอพระสูง

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่ ดำเนินการโดยสำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช โดยตกแต่งตามหลักวิชาการที่กำหนด โดยกรมศิลปากรเท่านั้น

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลตั้งอยู่หน้าบันไดทางขึ้น ทั้งนี้ ไม่มีป้ายบอกทางภายในสถานที่ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ไม่กว้างขวางมากนัก

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่มีศาลาที่นั่งของเจ้าหน้าที่ดูแลคอยให้คำแนะนำ

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถ สามารถจอดรถได้บริเวณด้านหลังศาลหลักเมือง จอดได้ประมาณ 20 คัน หากเป็นรถโดยสารขนาดใหญ่ต้องแวะจอดส่งนักท่องเที่ยวแล้วค่อยขับเวียนมารับใหม่

3.6) ไม่มีทางลาด

3.7) ไม่มีห้องสุขา ต้องใช้ห้องสุขาหลังศาลหลักเมือง

3.8) มีบริการร้านขายอาหารและของรับประทานเล่นตรงข้ามกับศาลหลักเมือง

3.9) ไม่มีของที่ระลึกที่เกี่ยวข้องแต่สามารถแวะซื้อของที่ระลึกอื่น ๆ ได้ที่ย่านหัตถศิลป์ถนนท่าช้างซึ่งอยู่หลังหอพระสูง

3.10) ไม่มีจุดบริการทิ้งขยะ แต่สามารถทิ้งขยะได้ที่ข้างหลังศาลหลักเมือง

3.11) ไม่มีการติดตั้งถังดับเพลิง ทั้งนี้ ไม่อนุญาตให้จุดธูปเทียนอยู่
แล้ว กล้องวงจรปิด จำนวน 1 ตัว ตรงอาคารที่พักเจ้าหน้าที่ดูแล

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

4.1) สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช ทำหน้าที่การจัดภูมิทัศน์
หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่

4.2) เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ทำหน้าที่การจัดภูมิทัศน์หรือ
บรรยากาศ และการดูแลความสะอาดรอบสถานที่

1.1.1.3 หอจดหมายเหตุพลเอก เปรม ติณสูลานนท์

หอจดหมายเหตุพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว
ประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยสถานที่นี้เริ่มจากนายสัมพันธ์ ทองสมัคร ขณะดำรง
ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในคณะรัฐบาลของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ชุดที่
4 - 5 ที่ได้ตระหนักว่าในปัจจุบันนี้มีหลายประเทศได้ดำเนินการจัดตั้ง หอจดหมายเหตุสำหรับบุคคล
สำคัญขึ้น เพื่อทำหน้าที่รวบรวมประวัติเอกสารและผลงานที่ได้ปฏิบัติไว้ตามหลักวิชาการ เป็น
ประโยชน์อย่างยิ่งหรับการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประวัติศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ จึงดำริให้จัดตั้งหอ
จดหมายเหตุนายกรัฐมนตรีพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีคนที่ 16 ของประเทศไทย เพื่อ
เก็บรวบรวมประวัติศาสตร์เอกสาร และประวัติศาสตร์วัตถุอันเป็นผลงานของท่านไว้เป็นสาธารณ
สมบัติของชาติ เพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ และการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติสืบไป ซึ่งหอ
จดหมายเหตุแห่งนี้ได้รับงบประมาณก่อสร้าง 9 ล้านบาท จากเงินบริจาคของประชาชนทั่วไป โดยพล
เอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้เดินทางมาประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2529 และ
ประกอบพิธีเปิดเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2531 (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, 2564) ส่วน
บริการที่สำคัญ ได้แก่ ห้องเก็บเอกสารจดหมายเหตุซึ่งเป็นเอกสารของหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ
และเอกสารส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นตามภารกิจและหน้าที่ที่สิ้นกระแสการปฏิบัติงานและผ่านการประเมิน
คุณค่าแล้วว่าเป็นเอกสารสำคัญของชาติสำหรับการศึกษาค้นคว้าและวิจัย โดยแบ่งประเภทเป็น
เอกสารจดหมายเหตุลายลักษณ์อักษร (Textual Archives) เอกสารโสตทัศนจดหมายเหตุ (Audio
Visual Archives) และเอกสารจดหมายเหตุประเภทวัสดุคอมพิวเตอร์ (Machine-Readable
Archives) และห้องนิทรรศการ ชั้น 1 และชั้น 2 ซึ่งนำเสนอข้อมูลอัตชีวประวัติของพลเอก เปรม ติณ
สูลานนท์

ภาพที่ 13 หอจดหมายเหตุพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่น คือ เป็นสถานที่เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และมีพื้นที่พักผ่อนและผ่อนคลายสำหรับการเดินเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง (หอพระสูง และศาลหลักเมือง)

2) กิจกรรม ได้แก่ การให้บริการสืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพลเอกเปรม โดยมีแหล่งข้อมูล 2 ลักษณะ คือ หนังสือและข้อมูลออนไลน์ การเดินชมนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับพลเอก เปรม ผู้มาใช้บริการมักเป็นนักเรียนและนักศึกษา ส่วนคนทั่วไปจะมาชมนิทรรศการและอ่านหนังสือ

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่ตามดำเนินการโดยสำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช โดยตกแต่งตามหลักวิชาการที่กำหนดโดยกรมศิลปากรเท่านั้น

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลมี 2 ลักษณะ คือ ป้ายบอกทางไปส่วนต่าง ๆ และป้ายข้อมูลในห้องนิทรรศการ

3.3) ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว จัดทำเป็นห้องสืบค้นข้อมูล

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถ รองรับรถยนต์ทั่วไปประมาณ 20 คัน ส่วนรถโดยสารจะต้องจอดบริเวณหน้าสนามหน้าเมืองแล้วเดินมาอีกประมาณ 100 เมตร

3.6) ไม่มีทางลาด

3.7) ห้องสุขาจัดอยู่ในภายอาคารชั้น 1 แบ่งเป็นห้องน้ำชาย 2 ห้อง และห้องน้ำหญิง 4 ห้อง

3.8) ไม่มีบริการร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม แต่สามารถใช้บริการได้บริเวณข้างสนามหน้าเมืองฝั่งทิศเหนือซึ่งอยู่ตรงข้ามกับหอจดหมายเหตุฯ

3.9) ไม่มีของที่ระลึกที่เกี่ยวข้อง

3.10) มีจุดบริการทิ้งขยะด้านหน้า 1 จุด

3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิงภายในอาคาร 1 จุด

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ความต้องการในการพัฒนาจะขึ้นอยู่กับงบประมาณและนโยบายของกรมศิลปากร อย่างไรก็ตาม อยากให้มีสถาบันการศึกษาส่งนักเรียนและนักศึกษา มาช่วยในการจัดทำข้อมูลลงระบบออนไลน์เนื่องจากมีข้อมูลจากหนังสือค่อนข้างมาก (อรอุมา สมบูรณ์ทรัพย์, 2567: สัมภาษณ์)

1.1.1.4 หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง

หัตถศิลป์ถนนท่าช้างเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทแหล่งวิถีชีวิต และยังเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าที่ระลึกที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะเครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง และเครื่องถมสามกษัตริย์ (เงิน ทอง นาค) โดยเฉพาะเครื่องถมได้รับอิทธิพลงานช่างเงินที่เป็นกลุ่มเคลยศึกจากเมืองไทรบุรีในสมัยเจ้าพระยานคร (น้อย) ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (นริศ น้อยทับทิม, 2567: สัมภาษณ์) โดยสินค้าที่ระลึกที่โดดเด่นมากที่สุด คือ งานเครื่องถม ซึ่งเชื่อกันว่านำภูมิปัญญาการทำมาจากโปรตุเกสเข้ามาเผยแพร่ในกรุงศรีอยุธยา รวมถึงเมืองมะริด และเมืองนครศรีธรรมราช ด้วย แต่บ้างก็ว่ามาจากช่างเงินจากโปรตุเกสแล้วคนนครศรีธรรมราชพัฒนาเป็นรูปแบบเฉพาะ ทั้งนี้ สมัยกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งคอนสแตนติน ฟอลคอน หรือออกญาวิชาเยนทร์ เป็นผู้นำเครื่องถมลายไม้กางเขนนำไปถวายให้แก่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ณ พระราชวังแวร์ซายน์ ประเทศฝรั่งเศสซึ่งมีการจำลองภาพเหตุการณ์นี้ไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ด้วยเช่นกัน (นิคม นกอักษร, 2567: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 14 ร้านจำหน่ายสินค้าในย่านหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่น คือ การนำเสนอเครื่องรางของขลังประกอบเครื่องเงินและเครื่องถมสามกษัตริย์ ได้แก่ (1) หัวนะโม ซึ่งเป็นอักษรโบราณยุคสมัยศิลปะปัลลวะแห่งอินเดียที่เข้ามาในนครศรีธรรมราช ยุคสมัยพระเจ้าศรีธรรมโศกราช แห่งราชวงศ์ปทุมวงศ์ (ก่อนพุทธศตวรรษที่ 18) ไว้ใช้แลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้า และทำเป็นเครื่องรางเพื่อขจัดโรคไข้ทรพิษ (ไข้ห่า) โดยอัญเชิญเทพเจ้าสามพระองค์หรือตรีมูรติ ได้แก่ พระศิวะ พระวิษณุ และพระพรหม มาสถิตย์ในหัวนะโม นอกจากนี้ คำว่า “นะโม” อาจหมายถึง “ความนอบน้อม” หรืออาจหมายถึง “หัวใจ” ของคาถาพุทธศาสนาที่ว่า “นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ” ด้วยเช่นกัน (สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ, 2564) (2) ตะไข่แห่งวัดเจดีย์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่ทวด คอยเฝ้าทรัพย์สมบัติและทำนุบำรุงวัด ซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ และ (3) พระบรมธาตุเจดีย์ที่ล้อมรอบด้วย “ภาพยนตร์” หรือเทพและสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่อภิบาลเจดีย์ตามหลักความเชื่อแห่งลังกา เช่น จตุคามรามเทพ ราชู สิงโต พญานาค พญายักษ์ เป็นต้น (ฉัตรชัย สุกระกาญจน์, 2560) ทั้งนี้ มีความเชื่อว่าการบูชาเหรียญนะโมจะนำมาซึ่งการคุ้มครอง ปกป้องอันตราย และขจัดโรคภัยต่าง ๆ (จักรารุช บัวแก้ว, 2567: สัมภาษณ์)

2) กิจกรรม ได้แก่ การเลือกซื้อสินค้าสำหรับการเข้าชมโดยทั่วไป และการชมการสาธิตทำเครื่องเงิน และเครื่องถมเฉพาะกรณีมาเป็นหมู่คณะและติดต่อล่วงหน้า (จักรารุช บัวแก้ว, 2567: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 15 การต่อกลายลงบนเครื่องทอง และผลิตภัณฑ์เครื่องถมลายนวะโม

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่ บริเวณฟุตบอลและลานจอดรถดำเนินการโดยเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูล ส่วนใหญ่จะเป็นป้ายบอกซื้อสินค้าและราคา โดยรายละเอียดข้อมูลจะได้รับจากผู้ขายเมื่อลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวสอบถาม

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่สามารถขอข้อมูลทางการท่องเที่ยวได้ที่สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช ซึ่งตั้งอยู่ด้านหลังลานจอดรถริมถนนท่าช้าง

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถริมถนนท่าช้างสำหรับรถยนต์ขนาดเล็กจำนวน 25 คัน และข้างอาคารโรงละครองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชสำหรับรถโดยสารขนาดใหญ่

3.6) ไม่มีทางลาด

3.7) ไม่มีห้องสุขา แต่สามารถใช้บริการได้ที่ด้านหลังศาลหลักเมืองซึ่งอยู่ห่างออกไป 200 เมตร

3.8) ไม่มีบริการร้านขายอาหารและของรับประทานเล่น แต่สามารถใช้บริการได้ที่บริเวณริมสนามหน้าเมืองซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 150 เมตร

3.9) ของที่ระลึกจำหน่ายตามร้านต่าง ๆ ตลอดถนนท่าช้าง โดยเรียงลำดับร้านจากทิศเหนือไปทิศใต้ ได้แก่ ร้านศรีนคร ร้านนครเครื่องเงิน ร้านถมลายไทย ร้านอาภัสราพิศสุวรรณ (อาภัสราเครื่องเงิน) ร้านมนัส พิศสุวรรณ ร้านโลล่า ร้านบ้านนาปิ่น ร้านเครื่องถมศรี

นครร้านศูนย์เครื่องถมพิมพ์นคร ร้านคลังเครื่องประดับ (อลิษา) ร้านพิมพ์เครื่องเงิน ร้านบ้านช่างเงิน ร้านเอกพันธ์ 2 ร้านเอกพันธ์ ร้านแสงสุขซิลเวอร์ และร้านนิมา

3.10) ไม่มีจุดบริการทิ้งขยะ แต่สามารถทิ้งขยะได้ที่ด้านหลังโรง
ละครองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.11) การติดตั้งถังดับเพลิงจะมีอยู่ตามร้านขายของที่ระลึกตาม
มาตรฐานอาคารที่กำหนดโดยเทศบาลนครนครศรีธรรมราช แต่ก็มีไม่ครบทุกร้าน

4) องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เทศบาลนคร
นครศรีธรรมราช ช่วยดูแลการจัดภูมิทัศน์ ลานจอดรถ และห้องน้ำ โดยมีความต้องการในการพัฒนา
คือ อยากให้มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้แก่เยาวชนในร้านที่ยินดีแบ่งปันองค์ความรู้เพื่อสืบสาน
ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป และควรมีการประชาสัมพันธ์ความโดดเด่นของแต่ละร้านด้วย (มนตรี
พิศสุวรรณ, 2567: สัมภาษณ์)

1.1.2 ย่านที่ 2 มีทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กำแพง
เมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า มีรายละเอียดผลการตรวจสอบทรัพยากร ดังนี้

1.1.2.1 สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช

สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราชจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภท
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งแต่เดิมเป็นเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช และได้มีการย้ายเรือนจำ
ออกไป พร้อมกับมีการสร้างอนุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมโศกราชภายในสวนแห่งนี้เมื่อปี พ.ศ. 2543
ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยงบประมาณทั้งสิ้น 4,500,000 บาท
ในการหล่อองค์พระรูป (1,500,000 บาท) และแท่นประดิษฐานองค์พระรูป (3,000,000 บาท) โดย
กรมศิลปากรทำการออกแบบและอัญเชิญมาประดิษฐานเมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2546 และถือเอา
วันดังกล่าวเป็นวันจัดงานเฉลิมฉลองเป็นประจำทุกปี ซึ่งพระรูปของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชพระพักตร์
ไปทางทิศใต้สู่องค์พระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร และมีพระสฐปของพระองค์อยู่ใน
วัดแห่งนี้ ซึ่งพระองค์เป็นกษัตริย์ผู้ครองรัฐตามพรลิงค์ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 ทรงเปลี่ยนรูปแบบ
พระบรมธาตุเจดีย์ทรงระฆังให้มีขนาดใหญ่ขึ้นแทนองค์เดิม เมื่อ พ.ศ. 1719 เพื่อเป็นหลัแห่ง
อาณาจักร และเป็นต้นแบบเจดีย์ไปยังพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย พร้อมกับสถาปนาเมืองใหญ่น้อย
บนคาบสมุทรไทย-มาเลย์ 12 เมือง รวมเรียกว่า “เมืองสิบสองนักษัตร” โดยใช้ตราปี่นักษัตรเป็น
เครื่องหมายเมืองต่าง ๆ (วันพระ สืบสกุลจินดา, 2567c) ทรงได้รับการยกย่องให้เป็นกษัตริย์ผู้ทรงมี
คุณูปการอันสูงยิ่ง จนทำให้เมืองนครศรีธรรมราชมีฐานะเป็น “เมืองนครอันงามสง่าทางพระราชผู้
ทรงธรรม” (ศูนย์ข้อมูลทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

ภาพที่ 16 สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

- 1) ความโดดเด่น คือ พระบรมรูปของพระเจ้าศรีธรรมโศกราชที่ล้อมรอบด้วยดอกบัวแทนราชวงศ์ปทุมวงศ์ ซึ่งพระองค์ทรงกษัตริย์ผู้ทรงเมือง 12 เมือง หรือ 12 นักษัตริ์ อันเป็นสัญลักษณ์ล้อมรอบพระบรมธาตุเจดีย์ในเครื่องหมายหรือตราประจำจังหวัด นครศรีธรรมราช และเป็นศูนย์กลางการจัดงานด้านวัฒนธรรมของจังหวัดด้วย
- 2) กิจกรรม ได้แก่ สักการะพระเจ้าศรีธรรมโศกราชด้วยดอกไม้หน้าพาหน้า ที่การงานและเสริมบารมี เดินชมทัศนียภาพ งานวัฒนธรรม และงานรำลึกพระองค์ท่าน วันที่ 11 เมษายน

ภาพที่ 17 บรรยากาศงานด้านวัฒนธรรม ณ สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่
ดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูล มีเพียง 1 จุด ตรงบริเวณทางเข้าริมถนนราช
ดำเนินเท่านั้น

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่สามารถเข้าชมข้อมูลได้ที่
สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช ซึ่งตั้งอยู่ริมสนามหน้าเมืองฝั่งทิศ
ตะวันตกซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 250 เมตร

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถ สามารถจอดได้บริเวณด้านหน้าประมาณ 20 คัน และ
บริเวณโรงละครองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อีกประมาณ 50 คัน

3.6) ไม่มีทางลาด

3.7) ห้องสุขา สามารถใช้บริการบริเวณด้านหลังโรงละครองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และอาคารศูนย์โอท็อป

3.8) ร้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ด้านหลังสวน

3.9) มีของที่ระลึกบริการที่อาคารศูนย์โอท็อปด้านหลังสวนและ
หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง

3.10) มีจุดบริการทิ้งขยะตรงอาคารศูนย์โอท็อปด้านหลังสวน

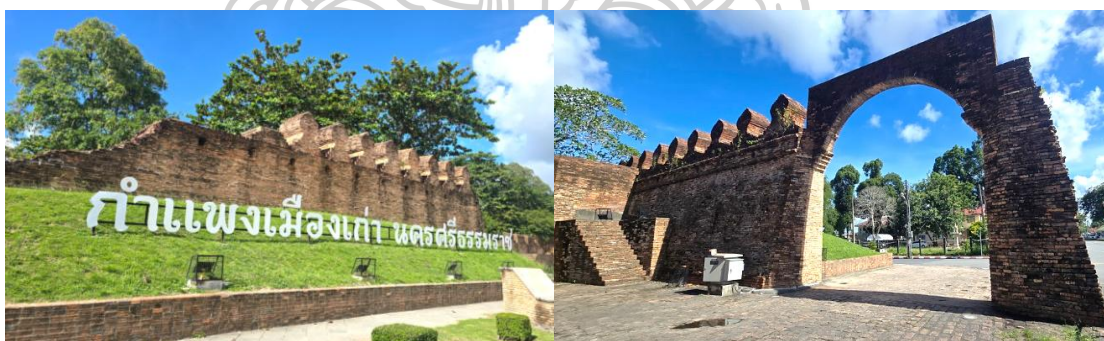
3.11) ไม่มีการติดตั้งถังดับเพลิง แต่มีระบบท่อประปาสำหรับ
ดับเพลิง

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เทศบาลนคร
นครศรีธรรมราช และคณะกรรมการตลาดเก่าแก่งเมืองแก่นนครศรีธรรมราช ความต้องการในการ
พัฒนา คือ ต้องการให้มีกิจกรรมเชิงนิทรรศการและการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความ
น่าสนใจแก่ผู้มาเยือนและเชื่อมกับตลาดนัดเก่าแก่งเมืองแก่นนครศรีธรรมราชด้วย (จุฑามาศ องอาจ,
2567: สัมภาษณ์)

1.1.2.2. กำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองแก่นนครศรีธรรมราช

กำแพงเมืองแก่นนครศรีธรรมราชจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภท
แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีซึ่งตั้งอยู่ขนานสองฝั่งของถนนราชดำเนินไปตามทิศตะวันออกและ
ทิศตะวันตก ขณะที่ตลาดกำแพงเมืองเก่าจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทแหล่งวิถีชีวิตและ
ตลาด โดยตลาดกำแพงเมืองเก่าตั้งอยู่ริมกำแพงเมืองทิศเหนือฝั่งทิศตะวันตกของถนนราชดำเนิน

กำแพงเมืองเก่าฝั่งทิศตะวันตกของถนนราชดำเนินได้รับการบูรณะและสร้างใหม่ ส่วนฝั่งทิศตะวันออกของถนนราชดำเนินได้รับการบูรณะให้มีความคงเดิมมากที่สุด ในสมัยพระราเมศวรแห่งกรุงศรีอยุธยา มีการต้อนรับเชลยศึกชาวล้านนาบางส่วนลงมาที่นครศรีธรรมราช (พ.ศ. 1950) เพื่อสร้างกำแพงแบบปึกเสาปูนดิน (เชิงเทินหรือคันดิน) ต่อมา พ.ศ. 2100 ได้มีการก่ออิฐถือปูนและสร้างป้อมปืนโดยชาวโปรตุเกสแนะนำ ด้านในเห็นเป็นช่องเล็กๆ ด้านล่าง สันนิษฐานว่าไว้ตั้งปืนใหญ่ จึงเป็นที่มาของช่องกุด (ยิงปืนกุดหัวข้าศึก) ข้างบนกำแพงมีใบเสมา แทนการกำหนดขอบเขตหรือเมืองที่มีความศักดิ์สิทธิ์ (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, 2563) ที่เห็นเป็นซุ้มประตูโค้ง คือ ซุ้มประตูชาโตว์ (Chateau) สร้างโดยมองซิเออร์ เดอ ลามาร์ (Monsier de Lamare) สถาปนิกชาวฝรั่งเศสที่มาค้าขายช่วงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2229 หากวัดความยาวจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ประมาณ 2,200 เมตร และความกว้าง ประมาณ 500 เมตร มีประตูทั้งสิ้น 10 ประตู ประกอบด้วย ประตูทิศเหนือและทิศใต้ ทิศละ 2 ประตู และประตูทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ทิศละ 2 ประตู (วันพระ สืบสกุลจินดา, 2567c) สำหรับตลาดกำแพงเมือง คนท้องถิ่นมักเรียกว่า “ตลาดกำแพงเมือง” (คำว่า “ตลาด” หมายถึง ตลาด) ซึ่งริเริ่มดำเนินการโดยเทศบาลนครนครศรีธรรมราชซึ่งจัดบริเวณริมกำแพงเมืองเก่านครศรีธรรมราช (ฝั่งสวนสาธารณะศรีธรรมมาไสกราช) เปิดทุกวันเสาร์ เวลา 15.00-21.00 น.

ภาพที่ 18 กำแพงเมืองเก่าฝั่งทิศตะวันตกและฝั่งทิศตะวันออก

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นของกำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ได้แก่ การเป็นจุดแวะถ่ายภาพและจัดงานสำคัญต่าง รวมถึงการเป็นสถานที่สำหรับทรงประทับปิกนิกเสวยพระกายาหารเที่ยงของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เมื่อครั้งเสด็จประพาสจังหวัดนครศรีธรรมราช และประพาสน้ำตกพรหมโลก เมื่อ พ.ศ. 2502

ตลอดแนวกำแพงเมือง มีประตู จำนวน 10 ประตู ทิศเหนือเหนือ-ใต้ ทิศละ 1 ประตู รวม 2 ประตู ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ทิศละ 4 ประตู รวม 8 ประตู กำแพงเมืองได้รับการบูรณะใหม่ตามรูปเดิมในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2548 (วันพระ สืบสกุลจินดา, 2564) และรวมถึงเป็นสถานที่นำเสนอสินค้าและการแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย

2) กิจกรรม ได้แก่ ถ่ายรูป เดิมชมสถาปัตยกรรม เลือกซื้อสินค้า อาหาร และขนมท้องถิ่น เช่น ขนมโค ขนมครก ขนมเบื้องญวน ขนมจีน ข้าวยา ข้าวเหนียวสองดั่ง ยาร่วง (เมืงมะม่วงหิมพานต์เคลือบน้ำตาล) มังคุดคัต กระเปาะและเสื่อที่ทำจากกระจูด เครื่องถม ตัวหนังตะลุง ผ้ามัดย้อม เป็นต้น ชมการแสดงพื้นถิ่น เช่น เพลงบอก รำโนราห์ ดนตรี เป็นต้น ร่วมกิจกรรมการตอกหนังตะลุง และฟังการขับร้องประกอบเพลงบอก พื้นที่ตลาดสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 1,000 คน

ภาพที่ 19 บรรยากาศตลาดนัดกำแพงเมืองเก่านครศรีธรรมราช
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่
ดำเนินการโดยเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จึงมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยมีการตกแต่งสถานที่เพิ่มเติมตามลักษณะงานประเพณีแต่ไม่มีการทำลายหรือดัดแปลงสภาพโครงสร้างของกำแพงเมือง

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลมี 2 จุด ได้แก่ บริเวณด้านที่ติดกับถนนราชดำเนิน และด้านหลังที่อยู่ใกล้กับคลองหน้าเมือง และป้ายบอกทางจะมีอยู่ทั้ง 2 จุดเช่นกัน

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่สามารถขอข้อมูลได้ที่กอง
 อำนวยการของตลาดนัดเฉพาะวันเสาร์ หรือติดต่อประสานงานกับป้อมตำรวจท่องเที่ยวบริเวณสนาม
 หน้าเมือง ส่วนจุดรวมนักท่องเที่ยวจะเป็นบริเวณด้านหน้าอาคารโรงละครองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 นครศรีธรรมราช และบริเวณสวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถบริเวณด้านหน้าและด้านหลังของอาคารโรงละคร
 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช และอาคารศูนย์แสดงสินค้าโอท็อปฝั่งทิศตะวันตกของ
 กำแพงเมือง รองรับรถได้ประมาณ 100 คัน

3.6) มีทางลาดเชื่อมกับถนนราชดำเนินและถนนท่าช้าง

3.7) ห้องสุขา เฉพาะช่วงบ่ายถึงค่ำของวันเสาร์มีบริการรถห้อง
 สุขาของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เนื่องจากช่วยเหลือเวลาดังกล่าวมีตลาดนัดริมกำแพงเมือง
 นอกเหนือจากนั้นใช้บริการที่ห้องน้ำหลังอาคารโรงละครองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช
 มีบริการ 10 ห้อง และห้องน้ำภายในศูนย์แสดงสินค้าโอท็อป จำนวน 6 ห้อง

3.8) ร้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ด้านหลังสวน

3.9) มีของที่ระลึกบริการที่อาคารศูนย์โอท็อปด้านหลังสวนและ
 หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง

3.10) มีจุดบริการทิ้งขยะตรงอาคารศูนย์โอท็อป

3.11) ไม่มีการติดตั้งถังดับเพลิง แต่มีระบบท่อประปาสำหรับ
 ดับเพลิง

4) องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

4.1) เทศบาลนครนครศรีธรรมราชมีหน้าที่ทำความสะอาดและจัด
 ภูมิทัศน์ และบริหารจัดการการจัดงานต่าง ๆ รอบกำแพงเมือง

4.2) สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราชมีหน้าที่ดูแลและบูรณะ
 โครงสร้างของกำแพงเมืองความต้องการในการพัฒนา ได้แก่ การส่งเสริมองค์กรชุมชนจากทุกอำเภอ
 ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมาร่วมนำเสนอสินค้าท้องถิ่น ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และการ
 แสดงต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมในท้องถิ่นของอำเภอต่างๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1.3 ย่านที่ 3 มีทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ และ
 หอพระพุทธรูปสี่องค์ มีรายละเอียดผลการตรวจสอบทรัพยากร ดังนี้

1.1.3.1 หอพระอิศวร

หอพระอิศวรจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งเป็นแหล่งสถานในศาสนาพราหมณ์ ลัทธิไศวนิกายที่บูชาพระอิศวรเป็นใหญ่กว่าเทพเจ้าองค์อื่น เชื่อกันว่าหอพระอิศวรในสมัยแรกเริ่มคงอยู่ที่ฐานพระสยามภูวนาถ ในเขตตลาดท่าชี ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงได้ย้ายมาตั้ง ณ สถานที่ตั้งในปัจจุบัน และครั้งนั้นคงสร้างหอพระนารายณ์ เสาชิงช้า และโบสถ์พราหมณ์ขึ้นพร้อมกันด้วย โดยพระโอรสการตำแหน่งนาเมืองนครศรีธรรมราช จุลศักราช 1173 ชำระในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์กล่าว ถึงตำแหน่งพราหมณ์สังกัดศาลตุลาการ ภายใต้การกำกับของขุนยศโสธรณ์พญาธิศศรีนาคเทวัน ถือศักดินา 400 โดยมีตำแหน่งสำหรับหอพระอิศวรอย่างน้อย 17 ตำแหน่ง และปรากฏความในตำนานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราชว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ได้พระราชทานกัลปนาที่ดินเข้าเขตสถานและตราภูมิคุ้มห้ามแก่หอพระอิศวรด้วย

จากการขุดค้นทางโบราณคดีในปี พ.ศ. 2552 พบว่าในชั้นดินล่างสุดบริเวณหอพระอิศวรได้พบเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิงจำนวนมาก จึงสันนิษฐานว่า มีการเข้าใช้พื้นที่บริเวณนี้มาตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 21-22 ซึ่งตรงกับสมัยอยุธยา ทั้งนี้ ตัวอาคารหอพระอิศวรมีรูปร่างเดียวกันกับหอพระนารายณ์ (พระมหาพจน์ สุวโจ, 2565) ส่วนโบราณวัตถุสำคัญภายในอาคาร ได้แก่ ศิวลึงค์และฐานรูปเคารพศิลา นอกจากนี้ บริเวณโบสถ์พราหมณ์เคยใช้เป็นที่เก็บรักษาเทวรูปพระศิวนาถราชเทวรูปพระแม่อุมา เทวรูปพระนารายณ์ เทวรูปพระคเณศวร์ และหงส์สำริด ซึ่งย้ายออกจากโบสถ์พราหมณ์ซึ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ ปัจจุบันโบราณวัตถุเหล่านี้ถูกนำไปเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ทั้งนี้ กรมศิลปากร ประกาศขึ้นทะเบียนหอพระอิศวรให้เป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2479 (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, 2565)

ภาพที่ 20 หอพระอิศวร

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นของหอพระอิศวร ได้แก่ เสาชิงช้าที่ยังมีพิธีกรรมที่ยังคงดำเนินการอยู่มาจนถึงปัจจุบัน คือ โส้ชิงช้าแห่งนางกระดาน ซึ่งนิยมจัดในทุกวันที่ 14 เมษายน เพื่อต้อนรับการเสด็จลงมาของพระอิศวร และทำการทดสอบความแข็งแรงของโลก และศิวลึงค์ศิลาซึ่งแต่เดิมพบที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและมีการนำไปเก็บรักษาไว้ ณ วัดนารายณิการาม จังหวัดพังงา จนมีการย้ายกลับมาประดิษฐานไว้ที่นี้เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2565 สันนิษฐานว่ามีอายุในช่วงพุทธศตวรรษที่ 14-15 โดยเป็นศิวลึงค์แบบมานุษยลึงค์หรือแบบที่มนุษย์สร้างขึ้นมา

2) กิจกรรม ได้แก่ การกราบสักการะขอพรพระศิวนาฏราช พระอุมา และพระคณศวร การถ่ายรูป การเข้าร่วมพิธีสวดบูชาองค์พระศิวะทุกวันเสาร์ตอนเย็น การเข้าร่วมพิธีโส้ชิงช้าแห่งนางดานหนึ่งเดียวของไทยในทุกวันที่ 14 เมษายน ซึ่งเกี่ยวข้องกับตำนานการสร้างโลกและกำเนิดมนุษย์ โดยนำกระดาน 3 แผ่นวางเทวรูปชั้นรองของพราหมณ์ ได้แก่ นางพระธรณี นางพระคงคา พระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพิธีตรีมูขี (การต้อนรับพระอิศวร) และพิธีตรีปวาย (การต้อนรับพระนารายณ์) และการร่วมงานมหาศิวะราตรีที่แสดงเป็นนั้บถ้องค์พระศิวะ รวมถึงความสว่างที่เอาชนะความมืดมิดและความไม่รู้ ซึ่งกำหนดวันโดยพราหมณ์ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

ภาพที่ 21 บรรยากาศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ หอพระอิศวร

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่โดยสำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลให้บริการ 3 จุด

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แต่มีเจ้าหน้าที่ประจำที่ให้ข้อมูลเบื้องต้นและแนะนำวิธีการกราบไหว้เท่านั้น

3.5) ที่จอดรถสามารถจอดรถได้ที่ด้านหน้าและข้างซอยราชดำเนิน 30 อย่างไรก็ตาม ในช่วงเปิดภาคเรียนจะมีปัญหาที่จอดรถที่เข้าร่วมกับรถของผู้ปกครองและรถผู้รับส่งนักเรียน

3.6) ไม่มีทางลาดเนื่องด้วยข้อจำกัดทางความเชื่อของศาสนาที่มักทำพื้นต่างระดับเพื่อเชิดชูศาสนสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

3.7) ไม่มีห้องสุขา แต่สามารถใช้บริการได้ที่วัดเสมาเมืองซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 30 เมตร

3.8) ไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม แต่มีร้านเครื่องดื่ม (กาแฟ) ในซอยราชดำเนิน 30 ข้างหอพระอิศวร 1 แห่ง คือ ร้านเชดไนนทีน (Shade 19 Cafe)

3.9) ไม่มีบริการของที่ระลึก

3.10) ไม่มีถังขยะ

3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิง 1 จุด

4) องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช ทำหน้าที่ดูแลและบริเวณหอพระอิศวร และเทศบาลนครนครศรีธรรมราชทำหน้าที่จัดการความสะอาดบริเวณรอบนอกของหอพระอิศวรความต้องการในการพัฒนา คือ ต้องการให้รื้อฟื้นพิธีสวดบูชาโดยให้มีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อป้องกันการหาประโยชน์จากบุคคลภายนอก (มณูญ วันทวงศ์, 2567: สัมภาษณ์)

5) ผู้ให้ข้อมูล นายมณูญ วันทวงศ์ พนักงานดูแลโบราณสถาน สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช เบอร์โทรศัพท์ 080-2492743

1.1.3.2 หอพระนารายณ์

หอพระนารายณ์จัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งเป็นเทวสถานในศาสนาพราหมณ์ ลัทธิไวษณพนิกายที่บูชาพระนารายณ์เป็นใหญ่กว่าเทพเจ้าองค์อื่น เชื่อกันว่าหอพระนารายณ์ในสมัยแรกเริ่มคงสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาพร้อมกันกับหอพระอิศวร เสาชิงช้า และโบสถ์พราหมณ์ ทดแทนหอพระนารายณ์หลังเดิมซึ่งเคยใช้ประดิษฐานเทวรูปพระนารายณ์ศิลา กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 10-11 มีพระไอยการตำแหน่งนาเมืองนครศรีธรรมราช จุลศักราช 1173 ชำระในรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์กล่าวถึงตำแหน่งพราหมณ์ สังกัดศาลตุลาการ ภายใต้การกำกับของขุนยศโสธรณ์พญาธิยศศรีนาคเทวัน มีศักดินา 800 โดยมีตำแหน่งสำหรับหอพระนารายณ์อย่างน้อย 5 ตำแหน่ง และปรากฏความในตำนานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราชว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ได้พระราชทานกัลปนาที่ดิน ข้าเทว

สถานและตราภูมิคุ้มห้ามแห่หอนพระนารายณ์ ด้วยจากการขุดค้นทางโบราณคดีในปี พ.ศ. 2553 พบว่า ในชั้นดินล่างสุดบริเวณหอนพระนารายณ์ได้พบเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิงจำนวนมาก จึงสันนิษฐานว่ามีการเข้าใช้พื้นที่บริเวณนี้มาตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 21-22 ซึ่งตรงกับสมัยอยุธยา (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, 2565) ตัวอาคารหอนพระนารายณ์สร้างเป็นเทวสถานรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่ออิฐถือปูน ทำโครงหลังคาด้วยเครื่องไม้มุงด้วยกระเบื้องดินเผา โดยเทวรูปพระนารายณ์ถูกนำย้ายไปจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช (พระมหาพจน์ สุวโจ, 2565) ได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ในสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (สินธุ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ดำรงตำแหน่งข้าหลวงประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ใน พ.ศ. 2462-2475 หลังจากนั้น ได้รับการบูรณะโดยกรมศิลปากร อีกใน พ.ศ. 2509 และ พ.ศ. 2543 ตามลำดับกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2479 (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, 2565)

ภาพที่ 22 หอนพระนารายณ์
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นของหอนพระนารายณ์ ได้แก่ เทวรูปพระนารายณ์ที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดนครศรีธรรมราช และด้วยเป็นความเชื่อของระบอบการปกครองแบบลัทธิเทวราชาที่เปรียบพระมหากษัตริย์เป็นดั่งสมมติเทพ คือ พระราม (พระวิษณุหรือพระนารายณ์) ที่เสด็จลงมาจากสวรรค์เพื่อคอยดูแลและประชาชนบนโลกเบื้องล่าง

2) กิจกรรม ได้แก่ การกราบสักการะขอพรเทวรูปพระนารายณ์และเทวรูปพระแม่ลักษมีมหาเทวดี โดยจุดธูปกำยานที่เป็นเครื่องบูชาเฉพาะต่อทั้งสองพระองค์ และการถวายรูป

ภาพที่ 23 บรรยากาสนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ หอพระนารายณ์

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่โดย
สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลให้บริการ 3 จุด

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แต่มีเจ้าหน้าที่ประจำที่ให้ข้อมูล
เบื้องต้นและแนะนำวิธีการกราบไหว้ซึ่งจะอยู่ประจำที่หอพระอิศวรในฝั่งตรงข้าม

3.5) ที่จอดรถสามารถจอดรถได้ที่ด้านหน้าและข้างซอยราชดำเนิน 37

3.6) ไม่มีทางลาดเนื่องด้วยข้อจำกัดทางความเชื่อของศาสนาที่มักทำ
พื้นต่างระดับเพื่อเชิดชูศาสนสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

3.7) ไม่มีห้องสุขา แต่สามารถใช้บริการได้ที่วัดเสมามืองซึ่งอยู่ห่าง
ออกไปประมาณ 30 เมตร

3.8) ไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม แต่มีร้านกาแฟในซอยราชดำเนิน
30 ข้างหอพระอิศวร 1 แห่ง คือ ร้านเชดไชน์นีนคาเฟ่ (Shade 19 Café)

3.9) ไม่มีบริการของที่ระลึก

3.10) ไม่มีถังขยะ

3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิง 1 จุด

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักศิลปากรที่ 12
นครศรีธรรมราช ทำหน้าที่ดูแลบริเวณหอพระอิศวร และเทศบาลนครนครศรีธรรมราชทำหน้าที่

จัดการความสะอาดบริเวณรอบนอกของหอพระอิศวร โดยความต้องการในการพัฒนา คือ ต้องการเพิ่มบุคลากรมาดูแล

1.1.3.3 วัดเสมาเมืองและบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย

วัดเสมาเมืองและบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัยจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี สันนิษฐานว่ากษัตริย์พระองค์หนึ่งของราชอาณาจักรศรีวิชัยเป็นชาวอินเดียผสมพื้นเมืองทรงพระนามว่า "พระเจ้าศรีธรรมโศกราช" สืบพระนามมาจากกษัตริย์พระองค์ก่อน ๆ ได้ทรงสร้างองค์พระมหาธาตุเจดีย์ขึ้นที่เมืองนครศรีธรรมราช เมื่อประมาณ พ.ศ. 1300 ตามแบบพุทธศาสนาเถรวาทนิกายอนันตวัณณิก หลังจากสร้างองค์พระมหาธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชเพียง 18 ปี พระองค์ทรงสร้างวัดเสมาเมืองขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1318 ตามหลักฐานที่ปรากฏในหนังสือ "ประวัติศาสตร์ชาติไทย" แต่งโดยพระบริหารเทพธานี) โดยพระองค์ทรงเลือกทำเลใจกลางเมืองเพื่อให้เป็นวัดศูนย์กลางที่มีพระภิกษุสงฆ์เข้าอยู่จำพรรษาเป็นแห่งแรก วัดเสมาจึงเป็นวัดกำเนิดของบรรดาวัดทั้งหลายในเมืองนครศรีธรรมราชและสร้างโดยพระมหากษัตริย์ในเวลาไล่เลี่ยกันกับการสร้างองค์พระบรมธาตุเจดีย์นครศรีธรรมราชที่พระองค์สร้างขึ้นในแบบรูปที่ดูคล้ายเรือสำเภาเพื่อแสดงว่าผู้สร้างนั้นอยู่ไกล ต้องข้ามน้ำข้ามทะเลมาสร้าง "วิหารสำเภา" ซึ่งเรียกกันติดปากของชาวคณะวัดเสมาเมืองอยู่เสมอ วิหารนี้แม้จะถูกสร้างของใหม่แทนหลังเก่าที่ชำรุด เพราะฉะนั้น ถ้านับระยะเวลาตั้งแต่ปีเริ่มตั้งวัดเสมาเมืองมาจนถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2567 นี้แล้วก็จะเป็นเวลาถึง 1,249 ปี จึงเป็นวัดเก่าแก่ที่สุด และก็มีอายุก่อนอาณาจักรสุโขทัยถึง 444 ปี ก่อนตั้งกรุงศรีอยุธยา 575 ปี ก่อนตั้งกรุงธนบุรี 993 ปี ก่อนตั้งกรุงเทพมหานคร 1,007 ปี (เจ้าอธิการประหยัด สุวรรณชาติ, 2564) นอกจากนี้ ยอร์ช เซ เดส์ ได้ทำการขุดค้นโบราณวัตถุบริเวณทิศตะวันตกของวิหารสำเภา และในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2450 พบศิลาจารึกขนาดใหญ่ สูงประมาณ 1 วา กว้างประมาณ 3 คอก จารึกเป็นอักษรหลังปัลลวะภาษาสันสกฤต นับเป็นศิลาจารึกหลักที่ 23 ของทั้งหมดที่ขุดพบในประเทศไทย (พระมหาพจน์ สุวโจ, 2565) และมีการแปลโดยศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจโท แสง มนวิฑูร แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร สรุปใจความว่า “พระเจ้าจันทรภาณุเป็นกษัตริย์แห่งตามพรลิงค์ทรงพระราชสมภพเพื่อดูแลประชาชนทรงเป็นธรรมราชาเสมือนพระจันทร์ พระอาทิตย์ และกามเทพอย่างสมบูรณ์ มีพระปรีชาสามารถในราชินิ (รัฐศาสนศาสตร์) เทียบเท่าพระเจ้าธรรมโศกราชอันยิ่งใหญ่เหนือราชวงศ์ทั้งหมด และมีพระอานุภาพแห่งบุญกุศลของมนุษย์ทั้งหลาย” (เจ้าอธิการประหยัด สุวรรณชาติ, 2564) นอกจากนี้ คำว่า “สวัสดี” ก็ถูกจารึกไว้ในศิลาจารึกแห่งวัดนี้ด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 24 หลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืดวัดเสมาเมือง บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาเมืองและวัดเสมาชัย
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่น ได้แก่

1.1) รูปปั้นหลวงปู่ทวดทำนั้งบนเรือกำลังเหยียบน้ำทะเลจืด ซึ่งท่านเคยบวชเป็นเณรที่วัดแห่งนี้ ก่อนจะเดินทางโดยเรือไปยังกรุงศรีอยุธยาแล้วระหว่างทางน้ำจืดในเรือหมด ท่านก็นั่งบนกราบเรือและปล่อยเท้าแตะน้ำทะเลให้กลายเป็นน้ำจืดเพื่อดื่มกินได้

1.2) แบบจำลองศิลาจารึกหลักที่ 24 ที่กล่าวคำว่า “สวัสดี” อันเป็นที่มาของคำทักทายในปัจจุบัน และ

1.3) บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้เป็นน้ำพระพุทธรณ์ในยามศึกสงคราม เป็นน้ำอภิเษกในพระราชพิธีพระบรมราชาภิเษกของเหล่าพระมหากษัตริย์พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาของเหล่าข้าราชการ และพระราชพิธีสำคัญต่าง ๆ

2) กิจกรรม ได้แก่ (1) การกราบสักการะขอพรพระท้าวทรง (ได้ก่ง) พระห้ามสมุทร (หลวงพ่อดำ) พระเสมาทอง หลวงปู่ทวด พ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์ และพระพรหม (2) การร่วมสวดมนต์ในพระอุโบสถช่วงเช้าพรรษา (3) การชมศิลาจารึกและบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และ (4) การบูชาวัตถุมงคล (เหรียญหวนะโม เหรียญพระธาตุ เหรียญหนุนดวงแห่งวัดหน้าพระบรมธาตุ เหรียญรูปหล่อฐานภูเขารุ่นไอ้ไข่กายสิทธิ์แห่งวัดเสมาเมือง และเหรียญเทวดานพเคราะห์วัดหน้าพระบรมธาตุ)

ภาพที่ 25 บรรยายภาพนักท่องเที่ยวกิจกรรมบริเวณบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

- 3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่สะอาด แต่มักมีการจอดรถรับส่งนักเรียนค่อนข้างมาก
 - 3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลมีให้บริการ 1 จุด
 - 3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
 - 3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แต่มีคณะกรรมการวัด และสามเณรคอยให้ข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น
 - 3.5) ที่จอดรถสามารถจอดรถได้ที่ด้านหน้าและข้างซอยราชดำเนิน 37
 - 3.6) ไม่มีทางลาดเนื่องด้วยข้อจำกัดทางความเชื่อของศาสนาที่มักทำพื้นต่างระดับเพื่อเชิดชูศาสนสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์
 - 3.7) มีห้องบริการห้องสุขา 10 ห้อง
 - 3.8) ไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม แต่จะมีบริการร้านรถเข็นขายของกินเล่นและน้ำดื่มในช่วงเวลาเลิกเรียนของนักเรียน ประมาณ 14.00-17.00 น.
 - 3.9) มีบริการของที่ระลึกเป็นประเพณีวัตถุมงคลสำหรับบูชา
 - 3.10) มีถังขยะ 3 จุด
 - 3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิง 3 จุด
- 4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช ความต้องการในการพัฒนา คือ การฝึกเยาวชนจากโรงเรียนวัดเสมาเมือง เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

1.1.3.4 หอพระพุทธรูปสี่หิ๊งค์

หอพระพุทธรูปสี่หิ๊งค์จัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งเป็นสถานที่ประดิษฐาน “พระพุทธรูปสี่หิ๊งค์” โดยแต่เดิมนั้นเป็นหอพระสำหรับจวนเจ้าเมือง ต่อมากรมสร้างหลังใหม่ทดแทนเมื่อ พ.ศ. 2457 ด้วยเงินจากมรดกกองกลางของเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม ณ นคร) (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, ม.ป.ป.)

องค์พระพุทธรูปสี่หิ๊งค์ได้รับอิทธิพลมาจากลังกา ซึ่งหล่อสำริด (ทองแดงผสมดีบุก) ในท่าทางปางสมาธิ สร้างเมื่อ พ.ศ. 700 ที่ประเทศศรีลังกา โดยพระเจ้าสีหะ ต่อมาพระเจ้าจันทรภาณุ (พระเจ้าศรีธรรมโศกราช) ยกทัพไปตีลังกาและอัญเชิญมายังนครศรีธรรมราช จากนั้นพ่อขุนรามคำแหงมหาราช (พระร่วงเจ้า) แห่งกรุงสุโขทัยทรงขอไปทีสุโขทัย จึงมีการจำลองมอบให้ต่อมาย้ายไปอยู่ที่อยุธยา (พระบรมราชาธิราชที่ 1) เพราะสุโขทัยถูกตีเป็นเมืองขึ้น ต่อมาก็ถูกย้ายไปอยู่ที่กำแพงเพชร และเชียงรายได้แก่ เชียงรายถูกเข้าตีจึงถูกย้ายไปอยู่พร้อมกับพระแก้วมรกตที่เชียงใหม่ในรัชสมัยพระเจ้าแสนเมืองมา ต่อมาก็ย้ายไปอยู่ที่กรุงศรีอยุธยาอีกครั้งในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ช่วง พ.ศ. 2205-2310 (105 ปี) เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยา ก็ถูกย้ายไปเชียงใหม่อีกครั้งท้ายที่สุดในสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2338 สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท (วังหน้าในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช หรือรัชกาลที่ 1) ก็ถูกย้ายไปประดิษฐานอยู่ในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ พระราชวังบวรสถานมงคล กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ การสร้างองค์พระพุทธรูปสี่หิ๊งค์ประกอบด้วยแรงอธิษฐาน 3 ประการ ได้แก่ คำอธิษฐานของพระอรหันต์ผู้ร่วมพิธี แรงอธิษฐานของพระเจ้ากรุงลังกาผู้สร้าง และอานุภาพแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธรูปสี่หิ๊งค์องค์นี้ถือเป็นพระพุทธรูปสำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีอายุในสมัยอยุธยาหรือราวพุทธศตวรรษที่ 21 เดิมเป็นหอพระตั้งอยู่บริเวณจวนเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งปัจจุบัน คือ ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช พระพุทธรูปสี่หิ๊งค์ยังถือเป็นพระพุทธรูปสำคัญของประเทศไทย ซึ่งปรากฏให้เห็นเพียง 3 องค์ ในสถานที่สำคัญ 3 แห่ง ได้แก่ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร กรุงเทพฯ วิหารลายคำ วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ และหอพระพุทธรูปสี่หิ๊งค์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2567)

พระพุทธรูปสี่หิ๊งค์มีขนาดหน้าตักกว้าง 32 เซนติเมตร สูง 41.5 เซนติเมตร ส่วนฐานสามารถถอดแยกจากองค์พระได้ สูง 23 เซนติเมตร ตัวองค์พระทำด้วยโลหะสำริด อยู่บนฐานบัวประกอบชุดฐานสิงห์ย่อมุม กลางฐานด้านหน้ามีผ้าทิพย์ห้อยลงมา ด้านหลังฐานมีห่วงสำหรับเสียบอกฉัตรหักทองขวาง ฉลุลายปิดทอง 5 ชั้น สูง 129 เซนติเมตร ผู้ดูแลรักษาหอพระพุทธรูปสี่หิ๊งค์ในอดีตตามทำเนียบข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช สมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย คือ หมื่นพุทธบาล นายหมวดคุมข้าพระสี่หิ๊งค์ ถือศักดินา 400 นอกจากนี้ ด้านหลังหอพระพุทธรูปสี่หิ๊งค์มีหีบกำปั่นหรือตู้เซฟซึ่งล่ามโซ่ใส่กุญแจสำหรับเก็บพระโกศและโกศของต้นตระกูล

ณ นคร และในปี พ.ศ. 2500 พลเอกเจ้าพระยาบดินทรเดชาฯ (แยม ณ นคร) ได้ทำหนังสือขออนุญาตต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและกรมศิลปากรเพื่อสร้างพระปรารักษ์ปูนซีเมนต์ 3 องค์ เพื่อจัดเก็บอัฐิของวงศ์ตระกูล หอพระพุทธรูปหิรัญได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2579 (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 26 หอพระพุทธรูปหิรัญ

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นของพระพุทธรูปหิรัญ คือ เป็นพระพุทธรูปศิลปะขอมสมัยที่เป็นเอกลักษณ์ของช่างศิลป์นครศรีธรรมราช แสดงความเชื่อมโยงกับขอมสมัยในงานประเพณีลากพระช่วงออกพรรษา มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ พระพักตร์กลม อมยิ้ม พระอุระอวบอ้วน เรียกว่า “ขอมตัม” อันเป็นเอกลักษณ์พุทธศิลป์เมืองนคร ประทับนั่งในท่าสมาธิเพชรแสดงปลายพระบาทให้เห็นทั้งสองข้างมีชายสังฆาฏิสั้นระดับพระถัน (รวานม)

2) กิจกรรม ได้แก่ การกราบสักการะขอพรพระพุทธรูปหิรัญ การร่วมแห่พระพุทธรูปหิรัญในงานเทศกาลสงกรานต์ และการถ่ายภาพ

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่สะอาด ซึ่งดำเนินการโดยสำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช และสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลให้บริการ 1 จุด

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่มีอาคารเจ้าหน้าที่ดูแล 3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แต่มีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น

3.5) ที่จอดรถสามารถจอดรถได้บริเวณลานจอดรถหน้าอาคารศาลากลางจังหวัด

3.6) ไม่มีทางลาดเนื่องด้วยข้อจำกัดทางความเชื่อของศาสนาที่มักทำพื้นต่างระดับเพื่อเชิดชูศาสนสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

3.7) ไม่มีห้องสุขา แต่สามารถใช้บริการได้ที่อาคารศาลากลางจังหวัด

3.8) ไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม แต่สามารถใช้บริการรอบนอกศาลากลางจังหวัดได้

3.9) มีบริการของที่ระลึกเป็นประเภทวัตถุมงคลสำหรับบูชา

3.10) มีถังขยะ 1 จุด

3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิง 1 จุด

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช และสำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช เบอร์โทรศัพท์ 075-356458

1.1.4 ย่านที่ 4 มีทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ ศาลพระเสื้อเมือง ตลาดท่าชี และฐานพระสยามภูวนาถ มีรายละเอียดผลการตรวจสอบทรัพยากร ดังนี้

1.1.4.1 ศาลพระเสื้อเมือง

ศาลพระเสื้อเมืองจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งสถานที่แห่งนี้มีบุคคลสำคัญที่เดินทางมาแวะเยือน ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชปิตุลาตลามบรมพงศาภิมุข กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และพระยาอนุนามราชธน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2427-2480 โดยเคยมีอาคารหลังเก่าแก่ที่สุดซึ่งมีหลักฐานว่าทำด้วยไม้ทั้งหลัง หันหน้าไปทางทิศตะวันตก หลังคาเดิมมุงด้วยจาก ต่อมาเปลี่ยนมามุงด้วยกระเบื้องซีเมนต์ ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดไม่ใหญ่มากนัก ด้านหน้ามีมุขเป็นทางเข้า ภายในมีท่อนเล็ก ๆ ก่อด้วยอิฐ ประดิษฐานรูปปั้นเทวรูปเทพารักษ์ (พระเสื้อเมือง) จำนวน 2 องค์ เทพารักษ์ทั้ง 2 องค์ มีเค้าหน้าคล้ายท้าวฤเวธราชในวิหารพระทรงธรรม วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ต่อมาได้มีการสร้างพระเสื้อเมืองหลังใหม่มีขนาดใหญ่ขึ้น หันหน้าไปทางทิศตะวันตก เพื่อให้สอดคล้องกับถนนด้านหน้า เนื่องจากชาวจีนเคารพนับถือกันมาก ภายในตกแต่งแบบจีน

ภาพที่ 27 ศาลพระเสื้อเมือง หลวงปู่ทวด และตาขุนลก

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

พระเสื้อเมือง หมายถึง เทวดาผู้รักษาเมือง ป้องกันมิให้ภัยอันตรายเกิดแก่บ้านเมือง ประทานพรความสุข ความเจริญรุ่งเรืองให้บ้านเมืองและประชาชน ตลอดจนให้ปราศจากทุกข์โศก โรคภัยพาล แคล้วคลาดจากภัยพิบัติทั้งปวง แต่เมื่อตรวจสอบข้อมูลการดูแลรักษาและอนุรักษ์ในอดีตแล้วพบว่า มีสภาพทรุดโทรม สันนิษฐานว่า ไม่น่าจะอยู่ในฐานะที่สถิตของเทวดาผู้รักษาเมือง ประกอบกับเมืองศรีพระบรมธาตุนครศรีธรรมราชเป็นหลักของเมืองอยู่แล้ว แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ศาลพระเสื้อเมือง ตั้งอยู่ตรงกับทางเข้าหลักขององค์พระบรมธาตุในสมัยโบราณ สันนิษฐานว่าเป็นทางเข้าด้านทิศเหนือ ซึ่งเป็นด้านที่สอดคล้องกับทิศทางของบันได ทางขึ้นพระบรมธาตุ วิหารพระทรงม้า วิหารเขียน วิหารโพธิ์ลังกา วิหารโพธิ์พระเดิมและศาลาเปลื้องเครื่อง (ศาลพระเสื้อเมือง) ตามลำดับ ดังนั้น อาจสันนิษฐานได้ว่าบริเวณศาลพระเสื้อเมืองเดิม อาจเป็นที่ตั้งของศาลาเปลื้องเครื่อง ซึ่งบริเวณนี้จะใช้สำหรับการเปลื้องเสื้อผ้า (ซึ่งต่อมาอาจกลายมาเป็นที่เปลี่ยนเสื้อก็เป็นได้) เครื่องยศ เครื่องประดับ รองเท้า และเป็นจุดเปลี่ยนจากการเดินทางมาด้วยสัตว์พาหนะ วอ และคานหาม มาเป็นการลงเดินด้วยเท้าเปล่าไปยังองค์พระบรมธาตุ ตามคติโบราณ ลักษณะเช่นนี้ ปรากฏในศิลาจาระจำศาสนสถานหลายหลักทั้งที่เมืองเพนียด จังหวัดจันทบุรี และแหล่งโบราณคดีในประเทศกัมพูชาอีก 11 แหล่ง ลักษณะเช่นนี้ยังตกทอดมาจนปัจจุบัน เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) กรุงเทพมหานคร วัดพระบรมธาตุสวี จังหวัดชุมพร เป็นต้น ก็ยังคงมีศาลาเปลื้องเครื่องปรากฏอยู่ ที่นี้ได้รับประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2499 (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, ม.ป.ป.) อย่างไรก็ตาม ด้วยอายุไม่ต่ำกว่า 400 ปี ซึ่งอาจได้รับอิทธิพล จากศาสนาพราหมณ์ พระเสื้อเมืองมีต้นแบบมาจากพระอิศวร (พระศิวะ) เนื่องด้วยมีพระเนตรที่ 3 สวมสร้อยปะคำและทำท่ามูทราเหมือนเทวรูป และมีเทวรูปพระแม่เมือง และสันนิษฐานจากอายุของโบราณน่าจะอยู่ร่วมยุคเดียวกับฐานพระสยามภูวนาท (อายุประมาณ 800-900 ปี) ภายในยังมีองค์เทพสำคัญ เช่น ศาลเทวดาฟ้าดิน ผู้เฒ่าจันทรา (กามเทพ) เทพไต่ส่วยเอี้ย เทพด้วเหล่าเอี้ย เทพไฉ่ซิ้งเอี้ย เทพแปะกง

ทวดเสือ เทพปึงเถ่ากง เทพปึงเถ่าม่า พระโพธิสัตว์กวนอิม พระแม่กิมบ้อ หลวงปู่ทวด
ตาขุนลก กลองและระฆังอายุประมาณ 100 กว่าปี

ตาขุนลก เป็นชาวจีนฮกเกี้ยนที่รับราชการตำแหน่งพระหรือออกพระ
มีหน้าที่เกี่ยวกับนา เมื่อ พ.ศ. 2191 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง สมัยกรุงศรีอยุธยา
นับถือศาสนาพุทธ มีบ้านพักอาศัยอยู่ในบริเวณบ้านวัดสพ และมีความเชื่อว่าท่านเป็นเจ้าภาพพาหลวง
ปู่ทวดเมื่อครั้งยังเป็นสามเณรจากวัดเสมาเมืองไปบวชพระบนอุทกสีมาหรือแพกลางน้ำ โดยจัดเรือ
มาด 3 ลำ ทำจากไม้ตะเคียน ไม้พย้อม และไม้ยางพูกขนานกันที่คลองท่าเรือหรือคลองท่าแพบริเวณ
วัดท่าแพ ทั้งนี้ ท่านยังมีส่วนในการพัฒนาการทำนาจนเป็นที่เคารพนับถือในหมู่ชาวนาและชาวบ้าน
ทั้งไทย พุทธ จีน และอิสลาม ในบริเวณทุ่งปริง ด้วยความเชื่อตั้งแต่สมัยโบราณกล่าวคือ ในฤดูทำนา
ตอนพักเที่ยงวัน ชาวนานำอาหารกลางวันมา ก่อนที่จะกินจะแบ่งข้าวหีบหนึ่งกับข้าวขนาดปลาย
ซัอนวางลงบนใบไม้หรือใบตอง แล้วเอ่ยชื่อตาขุนลกให้วิญญาณของท่านมารับแล้วจึงจะกิน ท่าน
เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2206 ตั้งหลุมศพไว้ที่หมู่ที่ 4 บ้านมะม่วงสองต้น อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช
(มูลนิธิศาลพระเสื้อเมือง นครศรีธรรมราช, ม.ป.ป.)

1) ความโดดเด่นของศาลพระเสื้อเมือง คือ การผสมผสานระหว่าง
พราหมณ์และพุทธแบบจีน มีองค์เทพที่ได้รับการให้ความเคารพศรัทธาทั้งพระเสื้อเมืองด้วยความเชื่อ
เกี่ยวกับโชคลาภและหน้าที่การงาน และตาขุนลกจะเด่นเรื่องค้าขาย และอสังหาริมทรัพย์

2) กิจกรรม ได้แก่ การกราบสักการะขององค์เทพต่าง ๆ การทำบุญ
ข้าวสารพร้อมน้ำดื่ม ร่วมกองบุญ 66 บาท หรือ 109 บาท การทำบุญซุ้มพระประจำ การร่วมงานบุญ
ประจำปี เช่น การบวงสรวงพระเสื้อเมือง ทุกวันที่ 28 กรกฎาคม เป็นต้น การถือศีลกินเจ และการ
ถ่ายรูป

ภาพที่ 28 บรรยากาศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ ศาลพระเสื้อเมือง
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่ สะอาดดำเนินการดูแลมูลนิธิตลาดพระเสื้อเมือง และสำนักงานศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลมีให้บริการ 2 จุด

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่มีอาคารเจ้าหน้าที่ดูแล

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แต่มีเจ้าหน้าที่คอยให้ข้อมูลอย่างละเอียด จำนวน 2 คน

3.5) ที่จอดรถสามารถจอดรถได้บริเวณลานจอดรถหน้าศาล 2 คัน และจอดภายในวัดสวนป่าน (ฝั่งตรงข้ามศาลพระเสื้อเมือง) ได้อีกประมาณ 50 คัน

3.6) มีทางลาดสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ

3.7) มีห้องสุขา 2 ห้อง

3.8) มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มรอบศาลพระเสื้อเมือง

3.9) ไม่มีร้านขายของที่ระลึก แต่สามารถเดินอ้อมไปทางโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชเพื่อไปซื้อได้ที่ร้านลูกหมี่ของฝาก

3.10) มีจุดบริการให้ทิ้งขยะ 1 จุด

3.11) มีการวางถังดับเพลิงข้างประตูทางเข้าและทางออก 2 จุด และกล้องวงจรปิด 10 จุด (ด้านใน 8 จุด และด้านนอก 2 จุด)

4) องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช ทำหน้าที่ดูแลบำรุงรักษามรดกพระเสื้อเมือง และเทศบาลนครนครศรีธรรมราชดูแลการจัดการความสะอาดภายนอก

1.1.4.2 ฐานพระสยามภูวนาถ

ฐานพระสยามภูวนาถเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ซึ่งปรากฏชื่อฐานพระสยามภูวนาถครั้งแรกในตำนานพราหมณ์เมืองนครศรีธรรมราช คำว่า "พระสยาม" หรือ "พระสยามภูวนาถ" เป็นพระนามหนึ่งของพระอิศวร หมายถึง "ผู้ที่เกิดขึ้นเอง" ซึ่งแต่เดิมนั้นเหลือเพียงส่วนฐานของอาคารรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศตะวันออกอาคารแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนของห้องคูหารูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ภายในประดิษฐานคิวงค์บนฐานโยนิ ส่วนที่เป็นร่องรอยพื้นอิฐ ติดต่อกับฐานอาคารยาวต่อเนื่องไปทางด้านหน้ามีแท่นฐานเสาสันนิษฐานว่าส่วนนี้ เป็นอาคารโถง หลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้องและมีแท่นฐานที่สันนิษฐานว่าสำหรับประดิษฐานรูปโคนนพิ (ปัจจุบันใช้เป็นที่ตั้งของฐานโยนิ) ฐานพระสยามภูวนาถแห่งนี้เป็นศาสนสถานของพราหมณ์ลัทธิไศวนิกายที่เผยแพร่เข้ามาในนครศรีธรรมราช ราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 อาจเป็นไปได้ว่าฐานพระสยาม คือ หอพระอิศวรดั้งเดิมของชุมชนพราหมณ์ ก่อนที่จะมีการสร้างหอพระ

อิศวรที่ถนนราชดำเนินใกล้กับวัดเสมาเมือง อายุของสถานที่นี้อยู่ในช่วงสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ และสมัยอยุธยา และได้รับประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2479 (สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 29 ฐานพระสยามภูวนาถ

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นของฐานพระสยามภูวนาถ คือ การเป็นศาสนสถานที่ยังมีความเกี่ยวเนื่องกับประเพณีหรือเทศกาลที่สำคัญหรือเทศกาลสงกรานต์ ไฉ่ซิงซำ แห่งงานกระดานซึ่งมีจัดขึ้นทุกวันที่ 14 เมษายน ขณะเดียวกันรอบฐานพระสยามล้วนมีกิจกรรมวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นและผู้มาเยือน

2) กิจกรรม ได้แก่ การกราบไหว้ การเข้าร่วมสมโภชน์ฐานพระสยามภูวนาถเนื่องในงานเทศกาลมหาสงกรานต์ ไฉ่ซิงซำแห่งงานกระดาน หนึ่งเดียวในไทย และการถ่ายภาพ

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่สะอาดดำเนินการโดยสำนักงานศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช และเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

3.2) มีป้ายแนะนำข้อมูล 1 ป้าย

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถสามารถจอดรถริมถนนตลาดท่าชีด้านหน้าฐานพระฯ

3.6) ไม่มีมีทางลาดสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุเนื่องจากข้อจำกัดทางความเชื่อของสถานที่ทางศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

3.7) ไม่มีบริการห้องสุขา แต่สามารถใช้บริการได้ที่วัดส่วนป่าน หรือโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

3.8) มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มหลากหลายด้านหน้าฐานพระฯ

3.9) ไม่มีร้านขายของที่ระลึก แต่สามารถเดินอ้อมไปทางโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชเพื่อไปซื้อได้ที่ร้านลูกหมี่ของฝาก

3.10) มีจุดบริการให้ทิ้งขยะ 1 จุด ด้านหน้าทางเข้าฐานพระฯ

3.11) ไม่มีจุดวางถังดับเพลิง แต่มีท่อประปาสำหรับการต่อท่อสายดับเพลิงเมื่อเกิดเหตุ ถังวางจระเข้จะอยู่กับร้านอาหารและร้านขายใกล้กับฐานพระฯ

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช ดูแลการจัดสถานที่ และเทศบาลนครนครศรีธรรมราชดูแลการจัดการความสะอาด และการจัดงานพิธีสมโภชฐานพระสยามภูวนาลเนื่องในงานเทศกาลมหาสงกรานต์ โล้ชิงช้า แห่นางดาน

1.1.4.3 ตลาดท่าชี

ตลาดท่าชีจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทแหล่งวิถีชีวิต (ชุมชนและตลาด) เชื่อว่ามีมานานมากกว่าร้อยปีแล้ว และมีความเกี่ยวข้องกับพราหมณ์หรือชีพราหมณ์อันเป็นที่มาของท่าชีด้วยเช่นกัน ตลอดสองข้างทางถนน โดยในช่วงเช้าจะมีการออกร้านขายอาหารและของกินต่าง ๆ รวมถึงของสำหรับถวายพระสงฆ์จากวัดต่าง ๆ ที่ออกเดินบิณฑบาต สำหรับร้านเด่น ๆ ได้แก่ ร้านน้ำโอ ข้าวเหนียว ไก่ทอด และหมูทอด ร้านป่าเล็กไก่ทอด ร้านขนมเทียนแก้วพวงรัตน์ ร้านเจ้ไพขนมเบี้องโบราณ ร้านขนมจีนพีตารา ร้านขายขนมปังปิ้งด้วยเตาถ่านและน้ำเต้าหู้ และร้านอาหารเจจินเต๋อ (เพชร ละมุล, 2567: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 30 ตลาดท่าชี

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นของตลาดท่าชี คือ เป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมตกบาตรยามเช้าซึ่งมีทุกวัน มีตลาดให้เลือกเดินซื้ออาหารและของกินเล่นที่เป็นท้องถิ่น เช่น ขนมห่อกล้วยขนมจู้จูน ข้าวเหนียวสองดั่ง ข้าวเกรียบว่าว ขนมโค เป็นต้น นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงกับ

ตลาดนัดวัดสวนป่า และตลาดถนนโรงช้างช้างกำแพงศาลากลางจังหวัด ซึ่งมีเฉพาะวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ในช่วงเวลา 05.00-11.00 น. โดยมีขนมท้องถิ่นที่สำคัญ เช่น ขนมโคลา ถั่วแปบ ข้าวหมากแห้ง เมี่ยงคำ ขนมสาคุ ข้าวเกรียบปากหม้อ ข้าวต้มมัด ขนมตาล ขนมเนื่องในงานบุญสารทเดือนสิบ (ขนมลา ขนมกงหรือไข่ปลา ขนมบ้าหรือสะบ้า ขนมดีซำ ขนมพอง) ขนมขึ้น ขนมโคหัวล้าน ขนมด้วง ยาร่วง (เม็ดมะม่วงหิมพานต์เคลือบน้ำตาล) เป็นต้น

2) กิจกรรม ได้แก่ การทำบุญตักบาตร การเดินซื้ออาหารและของกินเล่น การแวะกราบสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใกล้ตลาด เช่น ฐานพระสยามภูวนารถ พระหมิต (พระสำริด) แห่งวัดสวนป่า ศาลพระเสื้อเมือง เป็นต้น และการถ่ายภาพ

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาสถานที่สะอาดดำเนินการโดยเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

3.2) ไม่มีป้ายแนะนำข้อมูล

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

3.4) ไม่มีบริการมีคูปองที่ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถสามารถจอดรถได้บริเวณลานจอดรถหน้าศาลพระเสื้อเมือง 2 คัน และจอดภายในวัดสวนป่า (ฝั่งตรงข้ามศาลพระเสื้อเมือง) ได้อีกประมาณ 50 คัน

3.6) มีทางลาดสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ

3.7) ไม่มีบริหารห้องสุขา แต่สามารถใช้บริการได้ที่วัดสวนป่า หรือโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

3.8) มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มหลากหลาย

3.9) ไม่มีร้านขายของที่ระลึก แต่สามารถเดินอ้อมไปทางโรงพยาบาลเทศบาลนครนครศรีธรรมราชเพื่อไปซื้อได้ที่ร้านลูกหมี่ของฝาก

3.10) มีจุดบริการให้ทิ้งขยะ 2 จุด

3.11) ไม่มีจุดวางถังดับเพลิง แต่มีท่อประปาสำหรับการต่อท่อสายดับเพลิงเมื่อเกิดเหตุ กล้องวงจรปิดจะอยู่กับร้านอาหารและร้านขายของรอบตลาดท่าชี

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช
ดูแลการจัดการความสะอาด

1.1.5 ย่านที่ 5 มีทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม บ้านท่านขุนรัฐวุฒิวิจารณ์ และพิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน) มีรายละเอียดผลการตรวจสอบทรัพยากรดังนี้

1.1.5.1 วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร

วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร เป็นทรัพยากรประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนิน แต่เดิมสร้างขึ้นในชุมชน โดยเชื่อว่าเป็นศูนย์กลางจักรวาล และมีเจดีย์ทรงเตี้ย เรียกกันว่า “สาญจิ” ต่อมาก็รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาเถรวาทนิกายหนึ่งด้วย นครศรีธรรมราชอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรศรีวิชัยซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองไชยา (อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี) จึงมีเจดีย์ทรงห้ายอดคล้ายกับวัดพระธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อมาในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18 ได้ประกาศอิสรภาพและรับอิทธิพลจากพุทธศาสนาเถรวาทนิกายลังกาวงศ์ ก่อนจะเผยแผ่ความเชื่อนี้ขึ้นไปยังกรุงสุโขทัย เจดีย์ทรงปัจจุบันจึงมีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบลังกา (ทรงระฆังคว่ำ) มีการใช้ช่างมาแบบรับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเจดีย์ (ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์, 2560) และมีการนำความเชื่อ “ภาพยนต์” หรือสัตว์และเทพมาปกป้องรักษาศาสนสถาน เช่น กา ภาพยนต์ 4 ตัว 4 ชนิด ที่เจดีย์มูมบนลานประทักษิณ (กาเดิม กษัตริย์ กาแก้ว และการาม) เป็นต้น โดยในพระบรมธาตุเจดีย์บรรจุพระเขี้ยวแก้ว (กรามซ้ายบน) ของพระพุทธเจ้า ถูกนำมาโดยพระนางเหมชาลาและเจ้าชายทันทกุมาร พระธิดาและพระโอรสในพระเจ้าโคทสีหราช เมืองคูหาวิระ และแบ่งส่วนพระบรมธาตุไปประดิษฐานไว้ที่ลังกา เมื่อ พ.ศ. 854 (ชวลี ศิลปรัศมี, 2567) อย่างไรก็ตาม ยังมีแนวคิดพราหมณ์หรือกลุ่มไสยศาสตร์เข้ามาด้วยกันโดยเฉพาะพระศิวะทำให้ชื่อนามเมืองนครศรีธรรมราชในอดีตเรียกว่า “ตามพวลิงค์” ตามพระศิวะ ทั้งนี้ พระเจ้าจันทรภาณุแห่งนครศรีธรรมราช (พระเจ้าศรีธรรมโศกราช) ก็นับถือพระศิวะของพราหมณ์-ฮินดู ขณะที่พระเจ้าปรากรมพาหุแห่งลังกาก็นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งได้ยกไพร่พลหนีศึกสงครามจากกลุ่มอิสลาม (โมกุล เปอร์เซีย) จากลังกามาอยู่ที่ตามพวลิงค์ และพระเจ้าจันทรภาณุส่งกองทัพมาช่วยรบในลังกาดด้วย แล้วจึงนำพุทธศาสนาเถรวาทนิกายลังกาเข้ามา ซึ่งชาวลังกามักถูกเรียกว่า สีหาละหรือสิงหล หมายถึง ผู้มีเท้าสีแดง วัดแห่งนี้แต่เดิมไม่มี พระจำพรรษาอยู่ เนื่องจากตั้งให้เป็นวัดหลวงของศูนย์กลางอาณาจักรต่อมาก็นิมนต์พระสงฆ์จากวัดเพชรจิจมาจำพรรษา และได้มีการสร้างอาคารต่าง ๆ เพิ่มเติมต่อจากพระบรมธาตุเจดีย์ในช่วงยุคหลัง (เฉลิม จิตรมาศ, 2567: สัมภาษณ์) สำหรับองค์เจดีย์มีฐานกว้างประมาณ 25 เมตร สูงประมาณ 55 เมตร แบบแผนของพระบรมธาตุเจดีย์ประกอบด้วย ฐานล่างเป็นฐานปัทม์สี่เหลี่ยมจัตุรัสท้องไม้สูง ที่ท้องไม้มีซุ้มซึ่งภายในมีซุ้มข้างปูนปั้นยื่นสองขาหน้าและหัวโผล่ออกมาครึ่งตัว จำนวน 22 ซุ้ม แต่ในทิศเหนือไม่มีซุ้มข้างเพราะใช้เป็นบันไดทางขึ้นสู่ลานประทักษิณ ถัดขึ้นไปเป็นเสาก่อเป็นฐานยื่นออกมาสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปที่อยู่ในซุ้มเรือนแก้ว จำนวน 25 องค์ และจะมีหลังคาคลุมทั้งสี่ด้านของฐาน

ส่วนล่างของพระบรมธาตุเจดีย์ เรียกว่า “วิหารทับเกษตร” หรือ “พระระเปียงดินธาตุ” เหนือขึ้นไปเป็นลานประทักษิณ มีกำแพงแก้วล้อมรอบสี่ด้าน และมีเจดีย์ที่มุมทั้งสี่ทำเป็นเจดีย์จำลองย่อส่วนของพระบรมธาตุเจดีย์ บนกำแพงประดับด้วยใบเสมาดินเผา ฉัตรและบังสุริย บนหลังคาวิหารทับเกษตรมีทอระบายน้ำจากลานประทักษิณ ที่ปลายทอเป็นรูปหัวสัตว์ปุนปั้นรวม 10 ทอ และมีทางขึ้นสู่ลานประทักษิณด้านทิศเหนือ คือ วิหารพระม้า (พระมหาพนจ สุวโจ, 2565)

ภาพที่ 31 วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นสถานที่นี้ ได้แก่ องค์พระบรมธาตุเจดีย์ทรงลังกาที่เป็นต้นแบบให้แก่วัดต่าง ๆ ในภาคใต้ และเผยแพร่ไปยังภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ซึ่งผู้คนส่วนใหญ่เชื่อว่ามีคุณค่าดีลึกลับที่ไม่ปรากฏเงาเจดีย์ให้เห็น เป็นแหล่งรวมเกจิดังที่มาแสดงธรรมแก่พุทธศาสนิกชนจนเป็นที่มาของประเพณีสวดด้าน และได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอขอรับพิจารณาขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมต่อองค์การยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization-UNESCO) เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2568 (Thai PBS, 2568) และเป็นแหล่งจัดประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ แห่ผ้าขึ้นธาตุ (แห่ผ้าพระบฏ) การสวดด้าน บุญสารทเดือนสิบและชิงเปรตพิธีกวนข้าวยาคุมธาตุปายาส 12 กระทะ (12 นักชัตร) การให้ทานไฟ และการดับบาตรรูปเทียน การนำของมีค่ามาถวายพระบรมธาตุเจดีย์เปรียบเหมือนกับการได้ถวายพระพุทธรูปเจ้า เชื่อกันว่าจะได้พบนิพพาน ขณะที่จุดที่น่าสนใจ ได้แก่ วิหารทับเกษตรที่แสดงถึงเหตุการณ์สมเด็จพระเจ้าตากสินเสด็จเดินทางมรรอบฐานพระบรมธาตุเจดีย์เมื่อ พ.ศ. 2312 การตามรอยความเชื่อขวร้ายซ้ายดี เรื่องเล่าพระ 4 หู และพระเจ้าขู้ ชุมพระพุทธรูปสีทองที่มี “หูเทริด” แสดงถึงเครื่องประดับโนราห์ (วันพระ สืบสกุลจินดา, 2567a) และยังมีความเชื่อมโยงกับการค้นพบกระเบื้องรูปคนคล้าย ‘โนราห์’ บริเวณทางเดินวิหารทับเกษตรทิศตะวันตกเฉียงใต้ (มดิชน, 2562) วิหารพระทรงม้าซึ่งมีองค์

ท้าวขัตตุคามรามเทพที่เชื่อกันว่า คือ พระเจ้าศรีธรรมโศกราช (จันทรภาณุ) ทรงสำเร็จพระโพธิญาณ เป็นเทวะโพธิสัตว์และตั้งฟ้าตั้งเมือง 12 นักษัตรตามความเชื่อของคนลังกา และเคยมีกระแสความดังของวัดอุโมงค์ท้าวขัตตุคามรามเทพทั่วประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2549 ด้วย วิหารพระแอต (พระสังกัจจายน์) หรือพระปางชมจันทร์ ซึ่งแต่เดิมไว้ขอฝนต่อมามีการสร้างหลังคาครอบไว้ บ้างก็ขอลูก บ้างก็ขอแก้ปวดเมื่อย โดยคำว่า “แอต” อาจมาจากปวดออตแอต วิหารสามจอมแสดงถึงกษัตริย์สามพระองค์ที่มีความสำคัญต่อนครศรีธรรมราชและสายสกุล ณ นคร วิหารพระทรงม้าแสดงจุดกำเนิดศาสนาพุทธและเรื่องราวองค์ท้าวขัตตุคามรามเทพ เจดีย์พระปัญญาที่แสดงปริศนาหลักกาลามสูตร “เดินหันหน้าเข้าไปประวังเหล็กในแทงตา เดินหันหน้าออกมาระวังกาซีใส่หัว” พิพิธภัณฑสถานในวิหารเขียน วิหารโพธิ์ลังกา และวิหารคดที่แสดงเครื่องพุทธบูชาซึ่งมีอายุนับหลายร้อยปี รวมถึงผ้ายกโบราณ (วันพระ สืบสกุลจินดา, 2567) การบนบานขอลูกในวัดพระมหาธาตุซึ่งมี 3 จุด คือ พระแอต (ให้ลูกมีความสมบูรณ์ ไม่เจ็บไข้) พระพวยปางประทานอภัยหน้าวิหารเขียน (ให้ลูกเป็นคนดี) และพระเจ้าศรีธรรมโศกราชทรงเครื่องกษัตริย์ในวิหารสามจอม (ให้เป็นเจ้าคนนายคน) (เฉลิม จิตรมาศ, 2567: สัมภาษณ์)

2) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ได้แก่

2.1) การร่วมงานประเพณี ได้แก่ มาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุและกวนข้าวยาคุมธูปายาส บุญเดือนห้าสงกรานต์แต่แรกเมืองนครศรีธรรมราชร่วมสรงน้ำพระบรมธาตุจำลอง บุญสารทเดือนสิบและชิงเปรตซึ่งมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2456 การสวดด้าน การให้ทานไฟ การตักบาตรรูปเทียน การสวดมนต์ข้ามปีในช่วงวันขึ้นปีใหม่ การเวียนเทียนเนื่องในวันมาฆบูชาและวันวิสาขบูชาพร้อมกับทำขวัญพระธาตุโดยใช้ทรายทำเป็นเนินรูปพระธาตุเจดีย์รองรับดอกไม้รูปเทียนที่เวียนเสร็จแล้ว และการตักบาตรรูปเทียน (วันพระ สืบสกุลจินดา, 2566)

2.2) การไหว้แบบคนแต่แรก (คนสมัยโบราณ) หรือทำนั้งกระโหย่งที่ได้รับอิทธิพลจากคนมอญเชื่อมโยงกับชุมชนท่ามอญ (ด้านเหนือเขตเมืองเก่า) ที่เป็นแหล่งเรียนรู้อาณาการ ทำอาหารและขนมท้องถิ่น

2.3) การเคาะระฆังแบบคนแต่แรก ซึ่งเรียกว่า “การตีมระฆัง” โดยใช้ไม้กระทุ้งเข้าไปที่องค์ระฆัง (ปกติแล้วจะใช้ไม้ตี)

2.4) การแห่ผ้าแห่ผ้าขึ้นธาตุ (แห่ผ้าพระบฏ) หรือเดินเวียนประทักษิณ (วนขวา) บนลานเจดีย์ที่นิยมเริ่มเวียนจากจุดนับเวลาหรือหน้ากาล (ราหู)

2.5) การทดลองทำขนมลา (ขนมที่ทำด้วยแป้งผสมน้ำตาลจากแล้วโรยหรือลาบนกระทะร้อน ๆ) ซึ่งเป็นขนมท้องถิ่นและขนมที่เกี่ยวข้องกับงานบุญสารทเดือนสิบ และหากเดินทางมาในช่วงงานดังกล่าวก็จะได้ลิ้มรสขนมไข่ปลา (กง) ขนมพอง ขนมบ้า (สะบ้า) ขนมเจาะหู (ดีข้า) และขนมลา ด้วยเช่นกัน ซึ่งมักทำกันทุกบ้านในวันแรม 12 ค่ำ เดือน 10 แล้วจัดใส่หมรับ

(สำหรับ) เพื่อนำไปทำบุญแก่บรรพบุรุษ ตั้งเปรต และเก็บแบ่งไว้รับประทานในครอบครัว (พระครูวรวิริยคุณ, 2567)

ภาพที่ 32 บรรยายากาศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลสถานที่
ดำเนินการอย่างกลมกลืนและเหมาะสมกับความเป็นศาสนสถาน มีการจัดการทำความสะอาดในพื้นที่
ต่าง ๆ และการตกแต่งสถานที่ตามงานประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตามโอกาส

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูลจัดนำเสนอตามจุดต่าง ๆ ของวัด ป้ายบอก
ทางมีการระบุทิศทางและชื่อจุดสำคัญต่าง ๆ อย่างชัดเจน

3.3) ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวจัดไว้ที่อาคารติดลานทรายนอกเขตพุทธ
วาส และมีพื้นที่รองรับการเป็นจุดรวมตัวนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาการใช้เสียงตามสายที่
ค่อนข้างดังทำให้คณะนักท่องเที่ยวไม่ได้ยินเสียงของผู้นำทางหรือมัคคุเทศก์ขณะให้คำแนะนำก่อนเข้า
ไปนำชมจุดต่าง ๆ

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แต่สามารถติดต่อผ่านชมรม
มัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดนครศรีธรรมราช หรือผ่านศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในการให้ข้อมูลเบื้องต้นได้

3.5) ที่จอดรถให้บริการ 2 จุด ได้แก่ ด้านหน้าศาลา 100 ปี และ
เขตสังฆาวาสหรือสำนักงานวัด โดยในภาพรวมสามารถรองรับรถยนต์ขนาดเล็กได้ประมาณ 50 คัน
และรถโดยสารขนาดใหญ่ (รถบัส/ รถโค้ช) ประมาณ 5 คัน และรถจักรยานยนต์ ประมาณ 100 คัน

3.6) ในการเดินชมจุดต่าง ๆ ไม่มีทางลาด แต่มีทางลาดในบริเวณ
ห้องสุขาเพื่อรองรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ

3.7) ห้องสุขาแบ่งออกเป็น 3 จุด ๆ ได้แก่ หลังศาลา 100 ปี ไกล่ ลานจอดรถ บริเวณนอกระเบียงคดฝั่งทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และข้างศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึก รวมจำนวน 70 ห้อง แต่มีปัญหาเกี่ยวกับกลิ่นประทุ สุขภัณฑ์ชำรุด และแสงไฟบางห้องไม่มี

3.8) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีให้บริการอยู่ด้านข้างศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึก รองรับได้ประมาณ 50 คน

3.9) ร้านขายของที่ระลึกจัดไว้ในศูนย์จำหน่ายสินค้าที่ระลึก ซึ่งมีสินค้าที่เป็นของใช้ เช่น เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องถม เป็นต้น ของกิน เช่น ขนมลา ขนมพอง กาละแม ทูเรียนกวน มังคุดกวน มังคุดคัต เม็ดมะม่วงหิมพานต์เคลือบน้ำตาล (ยาร่วง) เป็นต้น และของที่ระลึก เช่น กรอบรูปหนังตะลุงหรือกรอบรูปพระบรมธาตุเจดีย์ โมเดลวัดพระมหาธาตุฯ ตัวหนังตะลุง เป็นต้น

3.10) ถังขยะจัดให้ไว้ 3 จุด

3.11) จุดติดตั้งถังดับเพลิง 5 จุด

4) องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

4.1) คณะกรรมการนำเสนอวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร เพื่อขึ้นบัญชีมรดกโลก ทำหน้าที่สำรวจและจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมต่อองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO) ความต้องการในการพัฒนา คือ การทำความเข้าใจต่อคนในชุมชนต่อการขอขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

4.2) ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และศูนย์บริหารจัดการผลประโยชน์ ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและบริหารจัดการผู้มาติดต่อจัดงานหรือจัดแสดงสินค้าภายในวัด ติดต่อนายประดิษฐ์ ศรีสงคราม เบอร์โทรศัพท์ 086-2719009 สำนักงานการจัดการประโยชน์ของวัด ความต้องการในการพัฒนา คือ ต้องการพัฒนาระบบแสงสว่างการจัดการเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในเวลากลางคืน ควรจัดพื้นที่แสดงสินค้าหรือตลาดนอกวัดเนื่องจากมีข้อจำกัดของพื้นที่ และปรับปรุงห้องน้ำ (สุขภัณฑ์ กลอนประตู และไฟส่องสว่าง)

1.1.5.2 วัดหน้าพระลาน

วัดหน้าพระลานเป็นทรัพยากรประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี สันนิษฐานว่าสร้างมาพร้อมกับการสร้างวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ถือได้ว่าเป็นวัดที่วัดน้องกับวัดพระมหาธาตุฯ ต่อมาสมภาร (เจ้าอาวาส) นามว่า “รองหนูจันทร์” ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เสด็จมาที่วัดแห่งนี้และทรงตรัสถามถึงความรำลึกเกี่ยวกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ที่ “ดื่มแล้วฉลาด ได้เป็นใหญ่เป็นโต” ท่านรองหนูจันทร์ก็ทูลตอบว่า

คนที่เดินทางมาวัดนี้แล้วคาดว่า (นำว่าวขึ้นสู่ท้องฟ้า) มีความฉลาด สามารถคาดคะเนทิศทางและลม ในการนำว่าวขึ้นได้ นอกจากนี้ ยังเชื่อว่ามีทางน้ำศักดิ์สิทธิ์เชื่อมจากใต้หอรบวังวัดพระมหาธาตุฯ มาสู่ วัดแห่งนี้ด้วย มีโบสถ์หรือพระอุโบสถที่สร้างขวางตะวันตก ซึ่งไม่อีก 2 แห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ วัดเขาขุนพนม อำเภอพรหมคีรี และวัดลานสกาใน อำเภอลานสกา ซึ่งโบสถ์ลักษณะนี้นิยมใช้เป็นสถานที่ปลูกเสกวัตถุมงคลเพื่อคุ้มครองทหารยามออกศึกสงคราม ในโบสถ์นี้ประดิษฐาน พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ปางประทานอภัย 2 องค์ สร้างในปี พ.ศ. 2240 และ พ.ศ. 2253 และด้านหน้า โบสถ์มีลานพลับพลาจึงเรียกกันว่า “ลานหน้าพระธาตุ” เนื่องจากเป็นทางเชื่อมไปสู่วัดพระมหาธาตุฯ ซึ่งรัชกาลที่ 5 ก็ทรงเสด็จมาทางนี้ และทรงแวะบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อใช้หมาจากตักน้ำดื่มกินตาม คำแนะนำของพราหมณ์ และเรียกอีกชื่อของวัดนี้ คือ วัดหน้าพระราหู ด้วยเช่นกัน (พระสมุห์รุ่งธรรม อติภักโท, 2567: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 33 วัดหน้าพระลาน บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และหมากจากตักน้ำ

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

- 1) ความโดดเด่นสถานที่นี้ ได้แก่ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านต่างเชื่อกันว่า ผู้ที่มาดื่มกินจะมีสติปัญญาดี มีบุญวาสนาได้เป็นขุนนางผู้ใหญ่ และเป็นสถานที่ที่จัดงานบุญให้ทานไฟ ในยุคแต่แรก (สมัยโบราณ) เป็นสถานที่ “คาดว่า” หรือเล่นว่าวของคนแต่แรก (คนสมัยโบราณ)
- 2) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ได้แก่ (1) การตักน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ด้วยภาชนะหมากจากตักน้ำ (2) การร่วมงานประเพณี คือ งานบุญให้ทานไฟ จัดขึ้นทุกวันที่ 16 มกราคม และงานพิธีสมโภชนบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ในวันสำคัญและวันที่เกี่ยวข้องกับพระราชพิธีที่สำคัญ ด้วย และ (3) การถ่ายภาพ

ภาพที่ 34 บรรยากาสนักท่องเทียวทำกิจกรรม ณ วัดหน้าพระลาน

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลสถานที่ ดำเนินการอย่างกลมกลืนและเหมาะสมกับความเป็นศาสนสถาน มีการจัดการทำความสะอาดในพื้นที่ต่าง ๆ และการตกแต่งสถานที่ตามงานประเพณีต่าง ๆ ที่จัดขึ้นตามโอกาส

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูล 2 ป้าย

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่สามารถติดต่อได้ที่สำนักงานเจ้าอาวาสบริเวณทางเข้าวัด

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถประมาณ 50 คัน ส่วนรถโดยสารขนาดใหญ่ต้องจอดข้างกำแพงวัดฝั่งทิศตะวันตก

3.6) ในการเดินชมจุดต่าง ๆ ไม่มีทางลาด แต่มีทางลาดในบริเวณห้องสุขาเพื่อรองรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ

3.7) ห้องสุขา จำนวน 10 ห้อง แต่มีความชำรุด จำนวน 5 ห้อง

3.8) ไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่มแต่สามารถใช้บริการได้ที่วัดพระมหาธาตุฯ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน

3.9) ไม่มีร้านขายของที่ระลึกแต่สามารถใช้บริการได้ที่วัดพระมหาธาตุฯ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน

3.10) มีถังขยะ 1 จุด บริเวณหลังโบสถ์

3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิง 2 จุด

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความต้องการในการพัฒนา คือ การทำสื่อบอร์ดเนื่องด้วยมีความชำรุด

1.1.5.3 ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ

ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุจัดเป็นทรัพยากรประเภทแหล่งวิถีชีวิต โดยมีการดำเนินการร่วมกันระหว่างศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช จัดหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้สนใจร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราชและวัดหน้าพระบรมธาตุ ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 โดยเปิดให้บริการทุกวัน ช่วงเวลา 08.00-16.30 น. ให้บริการนวดคอ บ่า และไหล่ ครึ่งชั่วโมง 100 บาท และนวดฝ่าเท้า ครึ่งชั่วโมง 100 บาท และชั่วโมงละ 200 บาท (แถมนวดคอ บ่า และไหล่) โดยมีผู้ให้บริการ 18 คน (วิทยา อินนุพัฒน์, 2567; ศูนย์นวดแผนไทย วัดหน้าพระบรมธาตุ, 2566)

ภาพที่ 35 ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นสถานที่นี้ ได้แก่ เป็นสถานที่ให้บริการที่อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีการใช้ภูมิปัญญาการนวดแผนไทยแบบเชลยศักดิ์ที่ช่วยปรับสมดุลให้เลือดไหลเวียนได้ดี และการเตรน (ระบาย) น้ำเหลืองให้รับการกระตุ้นไหลเวียนส่งผลต่อระบบประสาททำให้ผ่อนคลายและหายจากอาการ ปวดเมื่อย และช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย ทั้งนี้ ที่นี้มีมาตรฐานการบริการโดยหน่วยงานด้านสาธารณสุข

2) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม คือ การใช้บริการนวดไทยแบบเชลยศักดิ์และการนวดฝ่าเท้า

ภาพที่ 36 บรรยากาศการให้บริการของศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ

ที่มา: ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ (2566)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลสถานที่
ดำเนินการอย่างกลมกลืนและเหมาะสมกับความเป็นสถานที่ให้บริการทางสาธารณสุขเกี่ยวกับการ
นวด

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูล 2 ป้าย

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่สามารถติดต่อได้ที่สำนักงาน

3.4) ไม่มีบริการมีคฤศก์ท้องถิ่น

3.5) ที่จอดรถประมาณ 10 คัน

3.6) มีทางลาดรองรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ

3.7) ห้องสุขา จำนวน 5 ห้อง

3.8) ไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่มแต่สามารถใช้บริการได้ที่วัดพระ
มหาธาตุฯ ซึ่งตั้งอยู่ตรงกันข้าม

3.9) ไม่มีร้านขายของที่ระลึกแต่สามารถใช้บริการได้ที่วัดพระ
มหาธาตุฯ ซึ่งตั้งอยู่ตรงกันข้าม

3.10) มีถังขยะ 1 จุด

3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิง 2 จุด

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ
เมืองนครศรีธรรมราช สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช และ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1.5.4 ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม

ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม เป็นทรัพยากรประเภทวัฒนธรรมและประเพณี โดยริเริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เพื่อเป็นสถานที่ฝึกของนักศึกษาวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช และใช้เป็นสถานที่ดูงานพร้อมฝึกปฏิบัติให้แก่มหาวิทยาลัยบูรพาเกี่ยวกับเครื่องประดับอัญมณี คณะศิลปอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สาขาวิชาออกแบบเครื่องถมและเครื่องประดับ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช วิทยาลัยช่างทองหลวง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ นอกจากนี้ ยังได้รับรางวัลปราชญ์ไทยประจำภาคใต้ประเภทงานเครื่องเงิน เครื่องถม และงานสลักคุณโลหะจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์อีกด้วย สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป จะให้ความสำคัญต่องานเครื่องถมที่มีตราหรือเม็ดเงินด้วยเชื่อว่าช่วยขจัดโรคและภัยต่าง ๆ โดยทำเป็นแหวน สร้อยข้อมือ รวมถึงทำเครื่องประดับมโนราห์ (ต้นแขน ปลายแขน ปั้นเหน่งหรือหัวเข็มขัด ทับทรวงหรือปีกนกแอ่น) ตะปั้ง ลายประจายาม ต้นไม้บูชาพระบรมธาตุเจดีย์ แบบจำลองต้นโกโก้ผลิตภัณฑ์ช็อกโกแลตวันมอร์ งานสลักคุณลายโลหะประจำวันเกิดและปีเกิด 12 นักษัตร โดยมีการปลุกเสกจากพระหรือพรหมณ์ และงานสลักคุณลายประติมากรรมหลักเมือง

ภูมิปัญญาการทำเครื่องถมเริ่มจากการใช้ยาถมซึ่งประกอบด้วยโลหะ 3 ชนิด มีจุดหลอมละลายสูงสุด คือ ทองแดง รองลงมา ได้แก่ เงิน และตะกั่ว ตามลำดับ ทำการหลอมโลหะทั้งสามให้เข้ากัน ขณะที่ละลายเหลวในเบ้าหลอม ให้ใส่กำมะถันเหลือง (เป็นชนิดก้อน หรือชนิดผงก็ได้) แล้วหลอมและบ่มไปเรื่อย ๆ ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง ขณะหลอมก็ใส่กำมะถันเพิ่มอีกจนโลหะทั้งหมดเป็นสีดำ และทดลองหักดูหน้าตัดจะเป็นเกล็ดเกรสแวววาว แล้วจึงนำไปเทใส่รางเหล็กให้เป็นแท่งยาวเล็ก ๆ เพื่อนำไปทำการลงยาถมหรือนำไปละลายลงในช่องลวดลายของผลิตภัณฑ์โลหะซึ่งจุดหลอมละลายจะอ่อนกว่าเนื้อเงิน ทำละลายลงในช่องลวดลายแล้วปล่อยให้เย็น จากนั้น ใช้ตะไบเอายาถมที่ไม่ต้องการออก ลวดลายจะยกเด่นขึ้นมา แล้วนำไปขัดด้วยกระดาษทรายหยาบหรือดินแดงให้ละเอียดจนแวววาว อย่างไรก็ตาม การลงยาถมจะใช้เวลาประมาณ 20 นาที จากนั้น ใช้สว่านเล็ก ๆ สลักลวดลายเบาให้เกิดรัศมีทองแสง นอกจากนี้ ยังมีเทคนิคการถมตะทอง คือ การแต้มหรือทาบริเวณบางส่วนของชิ้นงานเครื่องทองให้เกิดความเด่นชัดซึ่งดูตัวอย่างได้จากแบบจำลองต้นโกโก้ผลิตภัณฑ์ช็อกโกแลตวันมอร์

ภาพที่ 37 ศูนย์เรียนรู้ฐานนครหัตถกรรมเครื่องถม

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นสถานที่นี้ คือ การเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้วิถีถิ่นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีการใช้ภูมิปัญญาการสร้างสรรคงานหัตถศิลป์ที่เป็นงานสำคัญของจังหวัด โดยเฉพาะเครื่องถม

2) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม คือ การชมการสาธิตการทำงานเครื่องถม การทดลองตอกตุ้ดโลหะ การทำพวงกุญแจจากงานโลหะโดยสลักข้อความหรือชื่อตนเอง หรือตอกเป็นรูปตัวละครหนังตะลุง ซึ่งลวดลายจะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะการออกแบบของนักท่องเที่ยวแต่ละคน ใช้เวลาประมาณ 1 ถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที ตามความยากง่ายของชิ้นงาน

ภาพที่ 38 บรรยากาศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ ศูนย์เรียนรู้ฐานนครหัตถกรรมเครื่องถม

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศและการดูแลสถานที่ดำเนินการอย่างกลมกลืนและเหมาะสมกับความเป็นสถานที่แสดงการสร้างสรรค์งานหัตถกรรม

3.2) ป้ายแนะนำข้อมูล 4 ป้าย

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่สามารถติดต่อได้ที่ช่างศิลป์ที่มาทำงาน

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แต่มีผู้คอยให้ข้อมูลพร้อมกับสาธิตการสร้างงานเครื่องถม

3.5) ที่จอดรถสามารถจอดได้ข้างร้านภายในซอยวัดสระเรียง อย่างไรก็ตาม หากเป็นช่วงเลิกของโรงเรียนจะมีรถของผู้ปกครองจอดอยู่ค่อนข้างมาก ทำให้ต้องจอดรถไกลขึ้น

3.6) มีทางลาดรองรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ

3.7) ห้องสุขา จำนวน 2 ห้อง ด้านหลังห้องสาธิตการทำเครื่องถม

3.8) ไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่มแต่สามารถใช้บริการได้ร้านค่าเฟ่มนัสสุข ซึ่งร้านนี้ให้บริการเครื่องดื่ม และชุดพื้นงานศิลปะด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ที่นี่มีบริการน้ำดื่มสำหรับการมาเยือนเป็นหมู่คณะและแจ้งล่วงหน้า

3.9) มีตู้จัดแสดงและขายของที่ระลึกที่เป็นงานเครื่องเงินและเครื่องถม

3.10) มีถังขยะ 1 จุด

3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิง 2 จุด

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราชจัดส่งนักศึกษามาเรียนรู้ในรูปแบบหลักสูตรการเรียนรู้เชิงฝึกประสบการณ์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ดำเนินการส่งเสริมการออกงานแสดงทางศิลปวัฒนธรรม คัดเลือกรอพิจารณาให้เป็นศิลปินแห่งชาติ และให้ทุนในการสร้างและพัฒนาสถานที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช ดำเนินการส่งเสริมการออกงานประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดและในเมืองต้นทางของนักท่องเที่ยว โดยมีความต้องการในการพัฒนา คือ การส่งเสริมเยาวชนมาเรียนรู้และมาร่วมสาธิตแสดงวิธีการทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือน และต้องการเอกสารหรือ QR Code แสดงข้อมูลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน

1.1.5.5 บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์

บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์จัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี เริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. 2445 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นบ้านสำหรับอยู่อาศัยของท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ (นายเขียน มลายานนท์) ปลัดอำเภอกลยา สมัยรัชกาลที่ 5 (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ต่อมาเมื่อมอบพื้นที่ให้กับหลานชาย คือ นายโกวิท ตรีสัตย์พันธุ์ เพื่อดูแลและได้มีการเปิดโรงเรียนเมือง พ.ศ. 2482 เพื่อเป็นเกียรติให้กับท่านขุนฯ โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนรัฐภูมิวิทยา” ต่อมา 3 ปี เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนนครวิทยา” หลังจากนั้น เกิดสงครามเอเซียบูรพาหรือสงครามโลกครั้งที่ 2 เหตุการณ์วาทภัยแหลมตะลุมพุก และปัญหาอื่น ๆ จึงส่งผลทำให้โรงเรียนต้องปิดตัวลงในปี พ.ศ. 2529 (CBT Thailand, ม.ป.ป.) แล้วพัฒนาเป็นสถานบริการน้ำมันรถยนต์ หลังจากนั้น นายสำราญ ตรีสัตย์พันธุ์ ได้มาดำเนินการบูรณะปรับปรุงและซ่อมแซมเพื่ออนุรักษ์ไว้เป็นบ้านโบราณของจังหวัดและเปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และปัจจุบันดูแลโดยนางณัฐสุด ตรีสัตย์พันธุ์ และครอบครัว บ้านหลังนี้ได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม ดีเด่น ปี พ.ศ. 2556 โดยสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์นอกจากนี้ บริเวณด้านหน้าของตัวบ้านจะมีองค์พระพิฆเนศประดิษฐานไว้ให้ผู้มาแวะเยือนได้เคารพบูชาด้วย (อัญชลี เกตุบุรณะ, 2564)

ภาพที่ 39 บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นของบ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ คือ เป็นบ้านเรือนชั้นเดียวยกใต้ถุนโล่ง แบบโบราณอายุมากกว่า 100 ปี ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ หลังคาทรงปั้นหยาหรือเบญจาเนื่องจากมีสันหลังคา 5 สัน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับพระที่นั่งวิมานเมฆ พระราชวังดุสิต กรุงเทพฯ (ปัจจุบัน พระที่นั่งองค์นี้ได้ทำการรื้อทิ้งไปแล้ว) จึงมีสถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียลหรือสถาปัตยกรรมเมืองขึ้นแบบอังกฤษ ด้านหน้าอาคารเป็นมุขคู่ (เป็นส่วนห้องรับแขกหนึ่งมุข และส่วน

ห้องนั่งพักผ่อนอีกหนึ่งมุข) คานโค้งฉาบปูนปั้นบัวกันน้ำหยด และยังแสดงถึงศิลปะไทย-จีน-ฝรั่งผสมไว้ด้วย (สุนันท์ ตรีสัตยกันธ์, 2567: สัมภาษณ์)

2) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ได้ การเดินชมสถาปัตยกรรม การถ่ายรูป การนั่งรับประทานอาหารและเครื่องดื่มภายในร้านอาหารครัวบ้านท่านขุน และร้านหัตถิรินทร์ คอฟฟี่ โรสเตอร์ ในบริเวณบ้านท่านขุนฯ

ภาพที่ 40 บรรยากาศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ บ้านท่านขุนรัฐวุฒิจำรัส
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศและการดูแลสถานที่ที่มีดำเนินการอย่างกลมกลืนและเหมาะสมกับความเป็นโบราณสถาน มีการจัดการทำความสะอาดในพื้นที่ต่าง ๆ และการตกแต่งสถานที่ตามงานต่าง ๆ ที่หน่วยงานภายนอกมาร่วมจัด เช่น การกินหมรับดับที่ งานนครศรีมัสตัมเฟสต์ เป็นต้น

3.2) ไม่มีป้ายแนะนำข้อมูล และไม่มีป้ายบอกทาง เนื่องจากเป็นอาคารขนาดเล็ก

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แต่สามารถสอบถามข้อมูลจากพนักงานดูแลสถานที่ได้

3.5) ที่จอดรถให้บริการ 2 จุด ได้แก่ ด้านหน้าริมถนนราชดำเนินจำนวน 4 คัน และลานจอดรถภายใน จำนวน 10 คัน

3.6) ในการเดินชมจุดต่าง ๆ ไม่มีทางลาด แต่มีทางลาดในบริเวณห้องสุขาเพื่อรองรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ

3.7) ห้องสุขา จำนวน 6 ห้อง อยู่บริเวณลานจอดรถภายในบ้านท่านขุนฯ

3.8) ร้านอาหาร จำนวน 1 ร้าน (ครัวท่านขุน) รองรับได้ประมาณ 50 คน และร้านกาแฟ จำนวน 1 ร้าน (หัตถินทร์ คาเฟ่ โรสเตอร์) รองรับได้ประมาณ 50 คน

3.9) ไม่มีร้านขายของที่ระลึก แต่นักท่องเที่ยวสามารถเดินข้ามถนนไปฝั่งตรงข้ามของบ้านท่านขุนฯ เพื่อซื้อของที่ระลึกได้ที่ศูนย์จำหน่ายของที่ระลึกกรมกำแพงฝั่งทิศใต้ของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร

3.10) มีถังขยะ 1 จุด

3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิง 1 จุด

4) องค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ทำหน้าที่สนับสนุนให้ความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถานและประกาศรางวัล ซึ่งบ้านท่านขุนฯ ได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2556 ประเภทเคหสถานและบ้านเรือนเอกชน และมีความต้องการในการพัฒนา คือ ต้องการให้มีหน่วยงานมาสนับสนุนจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมรอบอาคารบ้านท่านขุนฯ อย่างต่อเนื่อง

1.1.5.6 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (สุชาติ ทรัพย์สิน)

นายสุชาติ ทรัพย์สิน เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (การแสดงพื้นบ้าน) ประจำปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีความชำนาญในการเล่นหนังตะลุงและเป็นช่างทำรูปหนังตะลุงฝีมือดีเยี่ยมของจังหวัดนครศรีธรรมราช และยังเป็นผู้ริเริ่มและสืบทอดวัฒนธรรมการทำตัวหนังตะลุงและการเชิดหนังตะลุงจนที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ รวมถึงการอนุรักษ์การใช้เครื่องดนตรีไทย นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาพื้นที่เพื่อจัดเป็นพิพิธภัณฑสถานแสดงเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านและพิพิธภัณฑสถานหนังตะลุงนานาชาติจนได้รับรางวัลยอดเยี่ยมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (รางวัลกินรี) ประจำปี พ.ศ. 2539 รางวัลดีเด่น ประเภทแหล่งเรียนรู้และนันทนาการ จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ปัจจุบัน ที่นี่เป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายตัวหนังตะลุงและหนังใหญ่ รวมถึงการแสดงการเล่นหนังตะลุงในลักษณะสาธิตให้แก่ผู้มาแวะเยือน (กระทรวงวัฒนธรรม, ม.ป.ป.) ในบริเวณโรงเชิดเป็นอาคารขนาดย่อม เปิดโล่ง ซึ่งจะจัดแสดงการเล่นหนังตะลุงโดยมีการเล่นดนตรีประกอบการเชิดเรื่องที่ใช้นั้นหนังตะลุงนั้น หลากหลาย เช่น การเมือง ยาเสพติด สถานการณ์ที่สังคมให้ความสนใจ เป็นต้น จะปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชม (ชนิตา ลายกายศ, 2564) ทั้งนี้ จุดประสงค์หลักของนายหนังสุชาติที่ต้องการทำบ้านให้เป็นพิพิธภัณฑสถานเนื่องจากการเข้าเฝ้าในหลวงรัชกาลที่ 9 ในหลวงรับสั่งว่า “ขอชื่นชมหนังสุชาติที่รักษาวรรณมรดกไว้” ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้นายหนังสุชาติกลับมาทำบ้านของตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ที่มีอยู่ในตัวซึ่งมีทั้งด้านงานช่างซึ่งเป็นช่างแกะสลักและการเล่นหนังให้กับคนที่ต้องการเรียนรู้รวมถึงประวัติศาสตร์หนังตะลุงด้วยซึ่งถ้าหากนักท่องเที่ยวเข้ามาจะได้ชมพิพิธภัณฑสถานและการสาธิตการ

แกะสลักหนังตะลุงและการแสดงต่าง ๆ บ้างได้ตามโอกาส สำหรับการเดินชมเริ่มจากจุดแรก คือ อาคารขนาดใหญ่สองชั้น จัดแสดงตัวหนังตะลุงในอาคาร มีทั้งเทวดายักษ์ เจ้าเมือง ตัวพระ ตัวนาง ผี รวมไปถึงตัวเอี้ยตซึ่งเป็นตัวตลกหญิง นอกจากนี้ ยังมีตัวหนังจากแหล่งต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศในแต่ละ ยุคสมัย ได้แก่ ตัวหนังในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ตัวหนังของภาคกลาง ตัวหนังมุสลิม (วายังดูเละ) ตัวหนัง ประโมทัย (หนังตะลุงอีสาน) ตัวหนังนานาชาติ เช่น อินเดีย อินโดจีน ตุรกี เป็นต้น รวมถึงตัวหนังตลกที่มีอายุ 50-100 ปี เช่น หนูน้อย อ้ายเท่ง อ้ายแก้ว บังสะหม้อ สาวน้อยขวัญเมือง เป็นต้น และยังมีการจัดแสดงเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเชิดหนังตะลุงอีกด้วยซึ่งภายในพิพิธภัณฑ์ชั้นบนก็จะมีเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติหนังตะลุงหรือการทำหนังตะลุงรวมถึงประวัติตัวตลกหนังตะลุงแต่ละตัวจะมีนิทรรศการภาพที่แตกต่างกันไป (สารณี ทรัพย์สิน, 2567: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 41 พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน)

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

1) ความโดดเด่นของพิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน) เป็นแหล่งรวบรวมหนังตะลุงที่มากที่สุดในประเทศไทยทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและจากต่างประเทศ ดำเนินกิจกรรมที่ไม่ได้มุ่งหารายได้ แต่เน้นให้เกิดความสนใจและร่วมอนุรักษ์วัฒนธรรมการแสดงท้องถิ่น

2) กิจกรรม ได้แก่ การชมการแสดงหนังตะลุงแบบย่อ 15 นาที โดยคนไทยจะสอดแทรกคำสอนและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นที่สนใจ ส่วนชาวต่างชาติจะนำเสนอเกี่ยวกับความรักต่างแดน หรือละครสั้น ๆ พร้อมกับมอบเอกสารแปลเป็นภาษาอังกฤษให้อ่านประกอบการชมการแสดงหนังตะลุง และร่วมเชิดตัวละครหนังตะลุง กิจกรรม D.I.Y. (Do It Yourself) หรือการฝึกแกะตัวหนังตะลุงทำเป็นของขวัญที่ระลึกจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวมากกว่า 50 ปี ของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมทำ เช่น พวงกุญแจ พัด เป็นต้น รองรับการทำกิจกรรมได้ 50 คน

ภาพที่ 42 บรรยายากศนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม ณ พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน)
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3) บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ได้แก่

3.1) การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลสถานที่
ดำเนินการอย่างกลมกลืนและเหมาะสมกับความพิพิธภัณฑสถานที่มี การจัดการทำความสะอาดใน
พื้นที่ต่าง ๆ และการตกแต่งสถานที่ตามงานต่าง ๆ ที่หน่วยงานภายนอกมาร่วมจัด

3.2) มีป้ายแนะนำข้อมูลในอาคารพิพิธภัณฑ์และอาคารนิทรรศการ
และแต่ไม่มีป้ายบอกทาง เนื่องจากมีพื้นที่ไม่ใหญ่มากนัก

3.3) ไม่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว แต่สามารถให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา
เนื่องจากมีช่างแกะหนังตะลุงอยู่ประจำที่อาคารนิทรรศการ

3.4) ไม่มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แต่สามารถสอบถามข้อมูลจาก
ช่างแกะหนังตะลุงและเจ้าของ (พิพิธภัณฑ์) ในการบรรยายให้ข้อมูล การแสดงหนังตะลุง และการทำ
กิจกรรม D.I.Y.

3.5) ที่จอดรถให้บริการ 2 จุด ได้แก่ ด้านในประมาณ 5 คัน และ
ด้านหน้าอีกประมาณ 5 คัน รวม 10 คัน อย่างไรก็ตาม รถโดยสารขนาดใหญ่จะต้องจอดบริเวณถนน
ศรีธรรมโศก ก่อนจะเดินเข้าซอยอีกประมาณ 100 เมตร ถึงถึงพิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุงฯ

3.6) ในการเดินชมจุดต่าง ๆ ไม่มีทางลาด แต่มีทางลาดในบริเวณ
ห้องสุขาเพื่อรองรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ

3.7) ห้องสุขา จำนวน 4 ห้อง อยู่บริเวณอาคารทำกิจกรรม D.I.Y.

3.8) ไม่มีร้านอาหาร แต่สามารถเดินไปรับประทานอาหารตาม
ร้านอาหารต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ปากซอยศรีธรรมโศก 3

3.9) มีการขายของที่ระลึก เช่น ตัวหนังตะลุง ของเล่นโบราณ เป็นต้น

3.10) มีถังขยะ 3 จุด

3.11) มีการติดตั้งถังดับเพลิง 3 จุด ได้แก่ บริเวณหน้าอาคารแสดงหนังตะลุง อาคารนิทรรศการ และอาคารพิพิธภัณฑ์

4) องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด จัดทำป้ายข้อมูล และพาออกนอกพื้นที่เพื่อบรรยายให้ความรู้ มหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัด นครศรีธรรมราชจัดกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ มีความต้องการให้การช่วยประชาสัมพันธ์โดยเน้นให้เห็นความสำคัญและนำเสนอข้อมูลที่สั้นกระชับและมีความน่าสนใจ

1.2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยใช้ประเด็นการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้แทนชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้แทนในชุมชนพื้นที่ศาลหลักเมือง หอพระสูง หอจดหมายเหตุพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และย่านหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง (S1) ผู้แทนในชุมชนพื้นที่สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (S2) ผู้แทนในชุมชนพื้นที่หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ และหอพระพุทธลีลา (S3) ผู้แทนในชุมชนพื้นที่ศาลพระเสื้อเมือง ตลาดท่าชี และฐานพระสยามภูวนาถ (S4) และผู้แทนในชุมชนพื้นที่วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน) และศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม (S5) โดยมีประเด็นประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งมีผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

1.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช พบว่า

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือสถานที่สำคัญ ได้แก่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหารเป็นสถานที่ที่โดดเด่นที่สุดที่นักท่องเที่ยวให้ความนิยมในการมาทำบุญและไหว้พระ รongลงมา คือ ศาลหลักเมืองซึ่งมีความสำคัญทางจิตใจสำหรับชาวนครศรีธรรมราชและเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความศรัทธาเกี่ยวกับองค์คุณคุณธรรมและวัดถุ่มงคลอื่น ๆ เช่น เจริญนิมโม พระปิดตาพังพากษ์ เป็นต้น ทั้งสองแห่งสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ กำแพงเมืองเก่าที่มีความเกี่ยวข้องทางประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาและการตามรอยการเสด็จของรัชกาลที่ 9 และสามารถเดินชมตลาดกำแพงเมืองเก่าที่มีทั้งอาหารท้องถิ่นและการแสดงพื้นบ้านในเย็นวันเสาร์ หัตถศิลป์ถนนท่าช้างมีงานหัตถกรรมที่หลากหลาย เช่น เครื่องเงิน เครื่องทอง และเครื่องถม บางร้านมีการสาธิตและให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำผลิตภัณฑ์ในบางขั้นตอน บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์โดดเด่น

ด้วยสถาปัตยกรรมทรงไทยผสมผสานแบบไทย ยุโรป และจีน หอพระอิศวรและหอพระนารายณ์เด่น ตรงที่เป็นสถานที่จัดพิธีโล้ชิงช้าแห่งเดียวในประเทศไทย ตลาดท่าชีมีอาหารถิ่นหลากหลาย และสามารถทำกิจกรรมตักบาตรและเชื่อมต่อไปยังศาลพระเสื้อเมืองและฐานพระสยามภูวนารถ

ด้านกิจกรรม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่เดินทางมาช่วงเทศกาลและวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยเฉพาะในช่วงงานบุญสารทเดือนสิบ และเทศกาลที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธ เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา เป็นต้น จึงมักเป็นการไหว้พระทำบุญและร่วมกิจกรรมทางศาสนา แต่ก็มี ความสนใจการรับประทานอาหารพื้นถิ่นและชมการแสดงวัฒนธรรมโดยเฉพาะตะลุงและมโนราห์ การ เดินชมตลาดนัดกำแพงเมือง ตลาดท่าชี และตลาดวัดสวนป่า-ถนนโรงช้าง และการร่วมทำผลิตภัณฑ์ หรือร่วมการแสดงในบางส่วน (ขนมลา หมักรับบุญเดือนสิบ หนังตะลุง เครื่องถม)

ด้านร้านอาหารใกล้สถานที่สำคัญ ได้แก่ ร้านคาเฟ่โนสสุ่นาเสนอกิจกรรมศิลปะ ระหว่างจับเครื่องต้ม ร้านโกปี้โรสเตอร์นำเสนอภาพวาดเกี่ยวกับวัดและวิถีชีวิตชาวนครศรีธรรมราช ร้านเออร์โกนำเสนอเมนูกาแฟพิเศษ “ขนมลา” ซึ่งเรียกว่า “ลาบูชีน” สะท้อนถึงการนำเอกลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ในเมนูเครื่องดื่ม ร้านลิเกอร์นำคำว่า “ลิเกอร์” มาตั้งชื่อร้านซึ่งมีความหมายถึงดินแดนอัน อุดมสมบูรณ์ สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ของเมืองและความสง่างาม ร้านหัตถินทร์ คอฟฟี่ บรีว เหมาะ สำหรับการนั่งชมวัดพระมหาธาตุฯ บ้านท่านขุนฯ และถนนราชดำเนิน ร้านเซตไนน์ทีน เป็นแนวมิ นิ มอลได้ร่มเงาไม้ใหญ่อยู่ใกล้หอพระอิศวร ร้านขนมจีนพานยมและร้านขนมจีนนำเสนอขนมจีนเป็น อาหารประจำถิ่นที่โดดเด่นและได้รับความนิยม มีการสาธิตทำให้อูในร้าน ซึ่งร้านเหล่านี้ล้วนตั้งอยู่ใกล้ แหล่งท่องเที่ยวดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

“ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีความหลากหลายซึ่ง วัดพระมหาธาตุ ธรรมวิหารเป็นสถานที่ที่โดดเด่นที่สุด มีนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมมาทำบุญ ไหว้ พระ ร่วมงานเทศกาลสำคัญ เช่น มาฆบูชา วิสาขบูชา เป็นต้น ร่วมทำขนมลาในศูนย์จำหน่ายของที่ ระลึกของวัด รองลงมา คือ ศาลหลักเมืองเนื่องจากมีความสำคัญทางจิตใจและมีคุณค่าต่อความ ศรัทธาเกี่ยวกับองค์จุฑามารมเทพรวมถึงเหรียญนะโมและพระปิดตาพังพกาฬ ทั้งสองแห่งนี้สามารถ เชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ กำแพงเมืองเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยาสามารถตามรอยการเสด็จของ รัชกาลที่ 9 และเดินชมตลาดกำแพงเมืองเก่าที่มีทั้งอาหารท้องถิ่นและการแสดงพื้นบ้าน หัตถศิลป์ ถนนท่าช้างมีงานหัตถกรรมที่หลากหลายบางร้านมีการสาธิตและให้ลองทำผลิตภัณฑ์ในบางขั้นตอน บ้านท่านขุนรัฐวุฒิจำหน่ายมีความสวยงามทั้งของไทย ยุโรป และจีน หอพระอิศวรและหอพระนารายณ์ เป็นสถานที่จัดพิธีโล้ชิงช้าแห่งเดียวในประเทศไทย ตลาดท่าชีมีอาหารถิ่นหลากหลาย สามารถร่วมตักบาตรได้ทุกวันและเชื่อมโยงกับการแวะชมศาลพระเสื้อเมืองและฐานพระสยามภูวนารถ ที่มีความสำคัญทางศาสนาพราหมณ์และศาสนาพุทธร่วมกันสามารถไหว้ขอพร และบนบานได้” (S1) (S2) (S5)

“ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีร้านอาหารที่เป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะชนมจีนซึ่งมีทั้งร้านขนมจีนเส้นสดโก้วัดพระมหาธาตุฯ ขนมจีนแม่แอ๊ดโก้วัดพระมหาธาตุฯ และร้านขนมจีนพานยม ศาลพระเสื้อเมือง และฐานพระสยาม โดยเฉพาะร้านขนมจีนเส้นสดและร้านขนมจีนแม่แอ๊ดมีสาธิตการรีดเส้นขนมจีนให้ชม ขณะเดียวกันร้านเครื่องดื่มหรือคาเฟ่ก็เป็นที่ยินยอมของนักท่องเที่ยวก็สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวได้ด้วย เช่น คาเฟ่โนสลุใกล้ศูนย์เรียนรู้นครกรรมเครื่องถมซึ่งมีงานศิลปะให้ได้ลองทำระหว่างนั่งจิบเครื่องดื่ม ร้านคาเฟ่โก้วัดพระมหาธาตุ ทั้งร้านโกปีโรสเตอร์นำเสนอภาพวาดเกี่ยวกับวัดและวิถีชีวิตชาวนครศรีธรรมราช ร้านเออร์โกนำเสนอเมนูกาแฟที่ผสม “ขนมลา” ซึ่งเรียกว่า “ลาปูชิโน” และร้านลิเกอร์นำคำว่า “ลิเกอร์” มาตั้งชื่อร้าน ส่วนบ้านท่านขุนฯ มีร้านทาสดินทร์ คอฟฟี่ บริวที่สามารถชมวิวดพระมหาธาตุฯ บ้านท่านขุนฯ และถนนราชดำเนินที่มีรถโดยสารท้องถิ่นวิ่งไปมาทำให้ดูแล้วเพลินตาเพลินใจ และบริเวณหอพระอิศวร หอพระนารายณ์ และวัดเสมาเมืองจะมีร้านเชคไอน์พื้นเป็นแนววินิโมลได้ร่มเงาไม้ใหญ่อยู่” (S3) (S4) (S5)

1.2.2 การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า

การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสามารถเริ่มจากจุดจอดรถตามโซนหรือเขตพื้นที่ต่าง ๆ โดยให้รถยนต์ส่วนบุคคลหรือรถโดยสารที่มาเป็นหมู่คณะจอดบริเวณด้านหลังศาลหลักเมืองหรือบริเวณด้านหลังที่ทำการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (ททท.) หรือบริเวณด้านหน้าโรงละครองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเริ่มต้นการเที่ยวโดยเดินเท้าไปยังโซนหรือเขตพื้นที่ใกล้เคียงที่ไม่ไกลมากนัก จากนั้น จึงค่อยกลับมาขับรถยนต์ส่วนตัวหรือกลับขึ้นรถโดยสารที่มาเป็นหมู่คณะเพื่อไปยังโซนหรือเขตพื้นที่อื่น ๆ ส่วนผู้ที่ไม่นำรถยนต์ส่วนตัวมาหรือไม่ได้มาเป็นหมู่คณะก็ขับรถโดยสารที่จัดเส้นทางมา สามารถนั่งรถโดยสารท้องถิ่น (รถสองแถว) หรือนั่งรถสามล้อถีบไปยังโซนหรือเขตพื้นที่อื่น ๆ ขณะที่เส้นทางเดินเท้าควรเริ่มจากศาลหลักเมือง มุ่งหน้าไปหอจดหมายเหตุพลเอกเปรมฯ ผ่านซอยราชเดชซึ่งเป็นบ้านเดิมของพลตำรวจตรีขุนพันธรักษ์ราชเดชที่มีความเกี่ยวข้องกับการตั้งศาลหลักเมืองและการปลุกเสกองค์ตุ๊กตารามเทพ และยังมีร้านข้าวแกงท้องถิ่นในบริเวณนี้ เดินต่อไปยังกำแพงเมืองเก่า โดยเฉพาะช่วงเย็นวันเสาร์ที่มีตลาดนัดกำแพงเมืองเก่าจำหน่ายอาหาร สินค้า และการแสดงท้องถิ่น นั่งรถสองแถวหรือรถสามล้อถีบไปยังวัดพระมหาธาตุฯ ลงเดินเท้าไปยังวัดหน้าพระลาน บ้านท่านขุนฯ แวะร้านขนมจีน และบ้านหนังตะลุง จากนั้น นั่งรถย้อนกลับมายังสนามหน้าเมืองเพื่อแวะซื้อของที่ระลึกบริเวณหัตถศิลป์ถนนท่าช้างก่อนกลับ นอกจากนี้ อาจเดินทางด้วยรถรางนั่งรถชมเมืองของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชซึ่งต้องมีการติดต่อแจ้งล่วงหน้า ทั้งนี้ ควรแบ่งโซนในการเดินเที่ยวเพื่อกระจายจุดท่องเที่ยวและสร้างความหลากหลายหรือสร้างทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

“ปกติแล้วจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า สามารถจอดรถใกล้โซนหรือเขตพื้นที่ท่องเที่ยวเดินเท้า เช่น หลังศาลหลักเมือง หลังอาคาร ททท. ด้านหน้าโรงละคร อบจ. แล้วให้เดินเท้าต่อไปยังศาลหลักเมือง หอจดหมายเหตุ และหากติดต่อล่วงหน้าไว้แล้วก็ควรเข้าไปเยี่ยมบ้านเดิมของชุมชนฯ ในซอยราชเดชเพื่อฟังเรื่องราวการก่อตั้งศาลหลักเมืองและการปลูกเสกองค์ตุ๊กตารามเทพ แวะร้านข้าวแกงใกล้บ้านท่าน เสริมก็เดินไปที่สนามหน้าเมืองแล้วนั่งรถสองแถวไปยังวัดพระมหาธาตุฯ ต่อด้วยวัดหน้าพระลาน บ้านท่านขุนฯ แวะรับประทานขนมจีน และบ้านหนังตะลุง แล้วนั่งรถกลับไปยังสนามหน้าเมืองเพื่อซื้อของที่ระลึก ย่านหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง” (S1) (S3) (S4)

นักท่องเที่ยวบางคนมาทำธุระในเมืองและอาจมีบ้างที่มาท่องเที่ยวแต่ก็ไม่มีรถมาเองจึงควรมีการแนะนำการนั่งรถสองแถวหรือนั่งรถสามล้อถีบไปยังโซนหรือเขตพื้นที่ต่าง ๆ ก็ได้ หรือใช้บริการรถรางนั่งรถรางชมเมืองของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชด้วยก็ได้ และหากมีการโซนในการเดินเที่ยวจะช่วยให้เกิดการกระจายจุดท่องเที่ยวและสร้างทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว (S5) (S2)

1.2.3 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ควรมีการสลับรูปแบบการเดินทางจากการเดินเท้าไปเป็นการนั่งรถโดยสารท้องถิ่น (รถสองแถว) หรือรถสามล้อปั่นเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีระยะห่างระหว่างกันพอสมควรและเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสบรรยากาศระหว่างและช่วยกระจายรายได้ในท้องถิ่น หากเป็นกลุ่มใหญ่และต้องการให้เดินเที่ยวได้ครบย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชก็สามารถใช้บริการนั่งรถชมเมืองของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช อาจทำแคมเปญสะสมแต้มจากจุดแวะชมต่าง ๆ โดยมีการแจ้งให้ทราบก่อนเข้ามาหรือเริ่มทำกิจกรรม อาจจัดให้มีการใช้จักรยานไฟฟ้าหรือรถสกูตเตอร์ไฟฟ้าร่วมกับการเดินเท้าเพื่อส่งเสริมแนวคิด Eco Footprint สำหรับการลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ทางน้ำ เช่น การพายคายัคหรือพายเรือคลองท่าซัก เป็นต้น เส้นทางเดินเท้าควรทำเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) เช่น เส้นทางตามรอยหัตถศิลป์เมืองเก่า (เครื่องถม หนังตะลุง ผ้ายก) เส้นทางความเชื่อ 3 วัฒนธรรม (ไทย-พุทธ ไทย-จีน และพราหมณ์) เส้นทางสายศรัทธาหรือสายบุญ (Mutelu) เป็นต้น การจัดกิจกรรมให้มีความน่าสนใจ เช่น การตักบาตรข้าวตอกใบตองพร้อมน้ำพริกพื้นบ้าน การส่งเสริมการจำหน่ายขนมพื้นถิ่นหายาก เช่น ขนมโคลาว ขนมโคหัวล้าน เป็นต้น การประยุกต์ลายผ้าพระบฏให้นักท่องเที่ยวสามารถลงสีเองได้และนำกลับไปบูชาที่บ้านได้ การได้นั่งทำชุดหมรับ (สำหรับ) เนื่องในงานบุญสารทเดือนสิบด้วยขนม 5 อย่าง (ขนมพอง ขนมลา ขนมตี่ซ่า ขนมกงหรือไข่ปลา และขนมล้าหรือเมล็ดสะบ้า) การนำลวดลายเครื่องรางเหรียญนะโมมาเชื่อมกับผ้ายก เป็นต้น การจัดกิจกรรมไปในโซนต่าง ๆ ของเมืองเก่าและเชื่อมโยงไปยังพื้นที่อื่น ๆ เช่น ย่านท่ามอญ ย่านบวร ย่านท่าวัง ย่านพระ

เวียง-ท้าวโคตร เป็นต้น เพื่อกระจายการท่องเที่ยวและสร้างความน่าสนใจที่หลากหลาย การพัฒนาความน่าสนใจของงานหัตถศิลป์และของที่ระลึก อาจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความน่าสนใจและการรับรู้ที่กว้างขวางเพราะมีความยืดหยุ่นและสร้างสรรค์งานได้ดี การให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่บุคคลที่ท้องถิ่นและคนในชุมชนที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อความหมายที่เน้นการสร้างประสบการณ์ด้วยการเล่าเรื่องผสมกับกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำ ทำได้ดีที่สุด การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญมาก ๆ ควรเชิญผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ทั้งในแพลตฟอร์ม สื่อสังคมออนไลน์ดีกติกต็อก (Tiktok) และเฟซบุ๊ก (Facebook) ร่วมแนะนำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า และจัดทำป้ายสื่อความหมายในจุดท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และเสริมด้วยสื่อมัลติมีเดีย เช่น ภาพสามมิติหรือคลิปวิดีโอที่ให้ข้อมูลต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

“เนื่องด้วยแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีระยะห่างกันพอสมควร จึงควรสลับจากการเดินเท้าไปนั่งรถสองแถวหรือรถสามล้อปั่นเพื่อกระจายรายได้ในทุกพื้นที่ หากเป็นกลุ่มใหญ่ควรใช้บริการนั่งรถรางชมเมืองเพื่อให้ได้สัมผัสเสน่ห์ระหว่างทางด้วย อาจมีการใช้จักรยานไฟฟ้าหรือรถก๊อดเตอร์ไฟฟ้าร่วมกับการเดินเท้าเพื่อส่งเสริมแนวคิด Eco Footprint ลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ทางน้ำ เช่น การพายคายัคหรือพายเรือคลองท่าซึก เป็นต้น อาจทำแคมเปญเดินเล่น นั่งรถเพลินๆ ชมเมืองเก่ามีการสะสมแต้มจุดที่แวะชมในย่านเมืองเก่า ซึ่งควรมีการแจ้งข้อมูลให้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับจุดแวะชมต่าง ๆ” (S1) (S4) (S5)

“เส้นทางเดินเท้าควรทำเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) เช่น เส้นทางตามรอยหัตถศิลป์เมืองเก่า (เครื่องถม หนังสติ๊ก ผ้าเย็บ) เส้นทางความเชื่อ 3 วัฒนธรรม (ไทย-พุทธ ไทย-จีน และพราหมณ์) หรือสายมู (Mutelu) เป็นต้น ควรให้ภาคเอกชนมาร่วมกิจกรรมเนื่องจากมีความยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี และเชิญผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ร่วมแนะนำกิจกรรม” (S2) (S3)

“ควรเพิ่มความน่าสนใจของกิจกรรม เช่น การดักบาตรย่านท่าซึกควรทำให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยทำการบาตรข้าวตอกใบตองพร้อมน้ำพริกพื้นบ้าน ขนมโคลาว ขนมโคหัวล้าน การลงสไลยเส้นในผ้าพระภูก่เนื่องในงานแห่ผ้าขึ้นธาตุ การนั่งทำชุดหมรับ (สำหรับ) เนื่องในงานบุญสารทเดือนสิบ (ขนม 5 อย่าง) การนำลวดลายเครื่องรางนะโมมาเชื่อมโยงกับผ้าเย็บ การนำหนังวัวมาสานเป็นปลาตะเพียน การนำตัวหนังสือมาให้นักท่องเที่ยวแกะเป็นรูปตัวการ์ตูน เป็นต้น” (S3)

“กิจกรรมในพื้นที่เมืองเก่าควรเชื่อมโยงไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อกระจายการท่องเที่ยวและสร้างความน่าสนใจ เช่น ย่านท่ามอญ ย่านบวร ย่านท่าวัง ย่านพระเวียง-ท้าวโคตร เป็นต้น นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรจัดทำป้ายสื่อความหมายในจุดท่องเที่ยว

และเสริมด้วยสื่อมัลติมีเดียอาจเป็นภาพสามมิติ คลิปวิดีโอพร้อมเสียงบรรยายที่แสดงมุมมองต่างๆ รอบแหล่งท่องเที่ยว” (S3) (S4) (S5)

ส่วนที่ 2 การประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

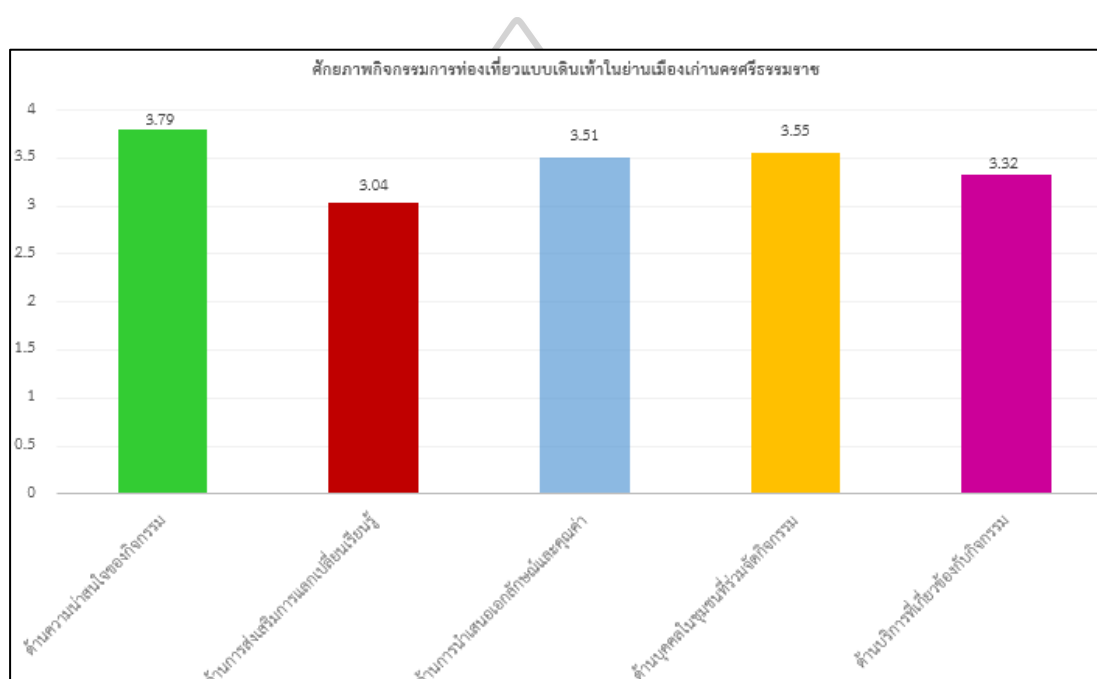
การประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยใช้แบบประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ซึ่งทำการประเมินโดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คัดเลือกโดยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการ จำนวน 10 คน ซึ่งมีผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ภาพรวมของศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม และด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ซึ่งมีรายละเอียดผลการประเมินรายด้านดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

(n=10)				
ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม	3.79	0.743	มาก	1
2. ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน	3.04	0.764	ปานกลาง	5
3. ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า	3.51	0.790	มาก	2
4. ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม	3.55	0.709	มาก	3
5. ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม	3.32	0.753	ปานกลาง	4
รวม	3.44	0.623	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) รองลงมาได้แก่ ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่าซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$) ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$) ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.32$) และด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 43

ภาพที่ 43 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราช

2.2 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

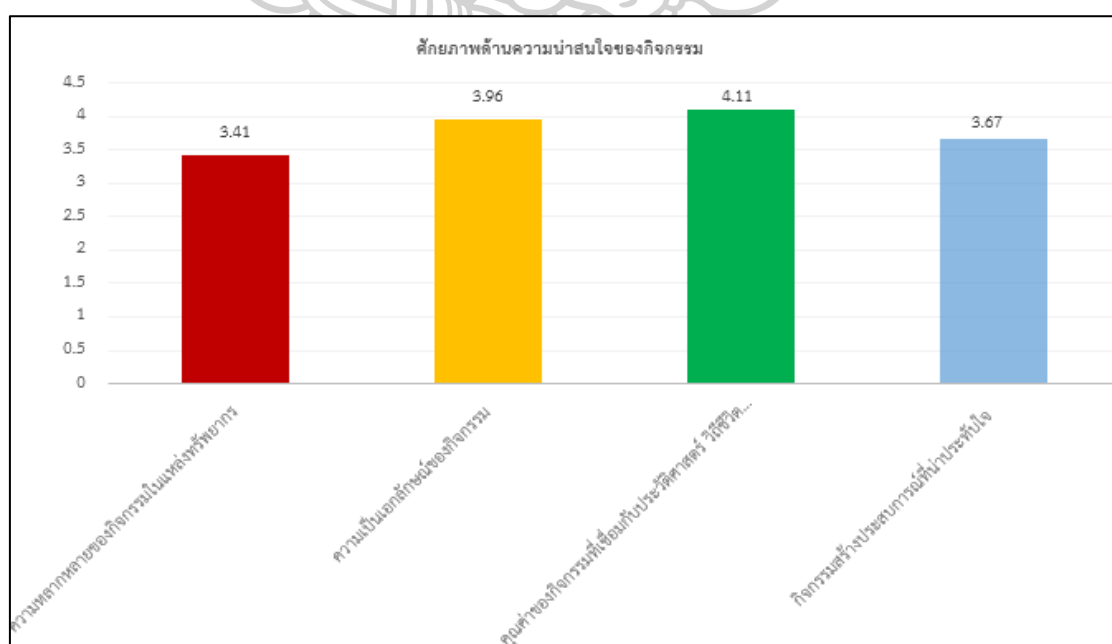
2.2.1 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชด้านความน่าสนใจของกิจกรรม จำนวน 4 ประเด็นย่อย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม

(n=10)

ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งทรัพยากร	3.41	0.812	มาก	4
2. ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม	3.96	0.858	มาก	2
3. คุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี	4.11	0.863	มาก	1
4. กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ	3.67	0.873	มาก	3
รวม	3.79	0.743	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ด้านความน่าสนใจของกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าคุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) รองลงมา ได้แก่ ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$) กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$) และ ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งทรัพยากร ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.41$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 44

ภาพที่ 44 ผลการประเมินศักยภาพด้านความน่าสนใจของกิจกรรม

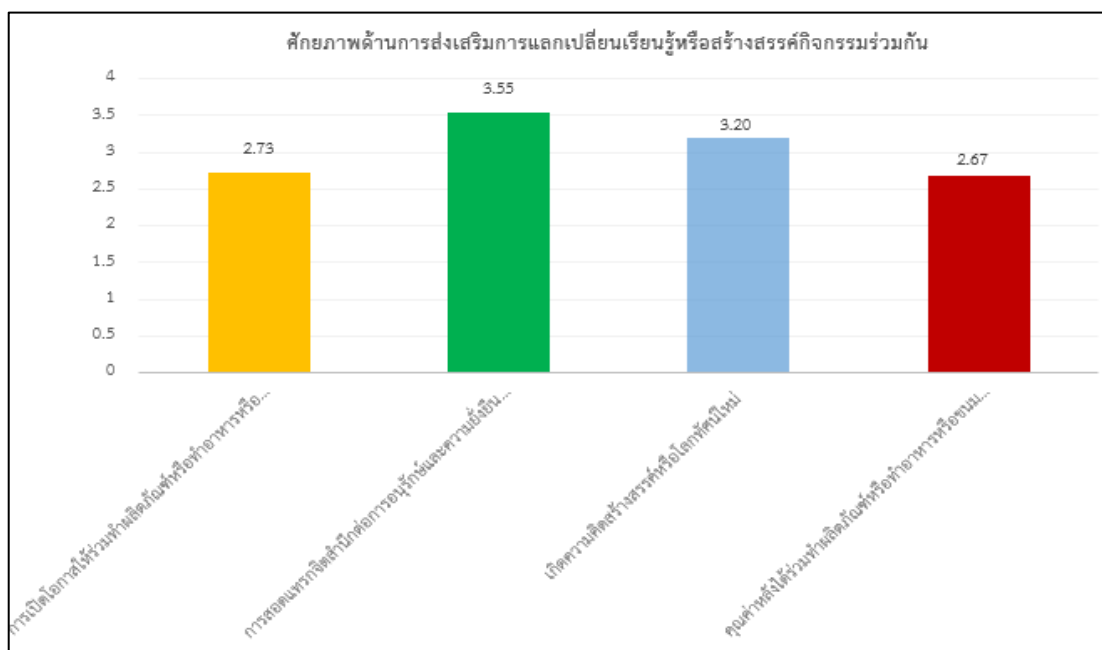
2.2.2 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน จำนวน 4 ประเด็นย่อย ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน

(n=10)

ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การเปิดโอกาสให้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือ ทำอาหารหรือขนมพื้นถิ่น	2.73	1.048	ปานกลาง	3
2. การสอดแทรกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และ ความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.55	0.948	มาก	1
3. เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือโลกทัศน์ใหม่	3.20	0.825	ปานกลาง	2
4. คุณค่าหลังได้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือ ทำอาหารหรือขนมพื้นถิ่น	2.67	0.927	ปานกลาง	4
รวม	3.04	0.764	ปานกลาง	

จากตารางที่ 5 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า การสอดแทรกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$) รองลงมา ได้แก่ เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือโลกทัศน์ใหม่ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.20$) การเปิดโอกาสให้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือทำอาหารหรือขนมพื้นถิ่น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.73$) และคุณค่าหลังได้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือทำอาหารหรือขนมพื้นถิ่น ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.67$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 45

ภาพที่ 45 ผลการประเมินศักยภาพด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน

2.2.3 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า จำนวน 4 ประเด็นย่อย ดังตารางที่ 6

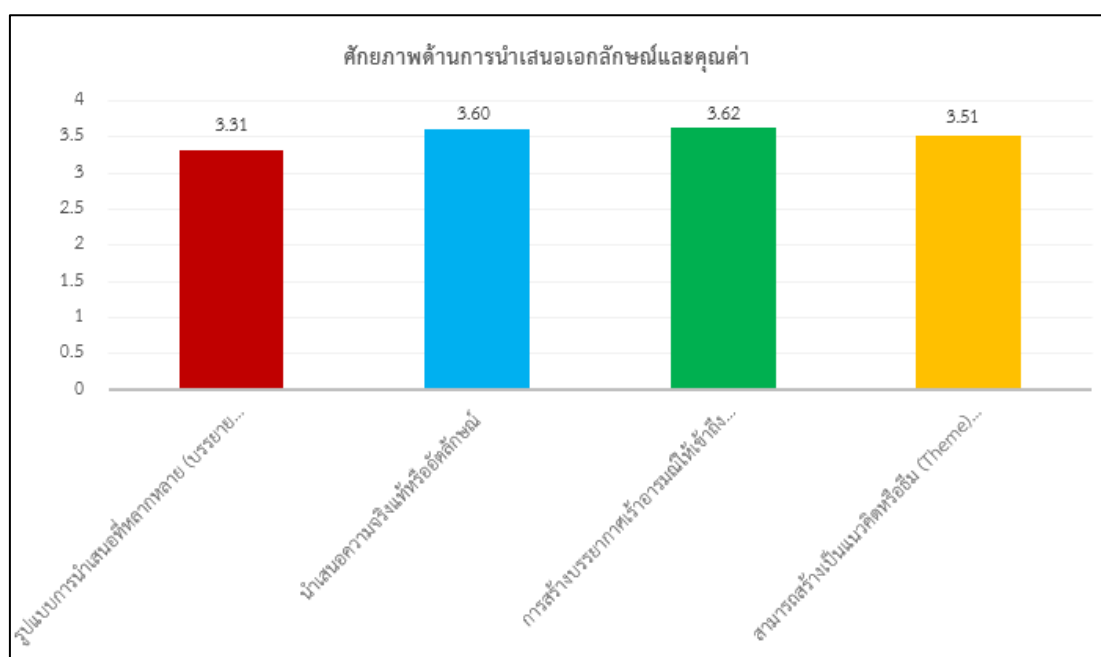
ตารางที่ 6 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า

(n=10)

ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย	3.31	0.900	ปานกลาง	4
2. การนำเสนอความจริงแท้หรืออัตลักษณ์	3.60	1.872	มาก	2
3. การสร้างบรรยากาศร้านอาหารให้เข้าถึงเอกลักษณ์	3.62	0.923	มาก	1
4. สามารถสร้างเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) ตามเอกลักษณ์และคุณค่าของแต่ละกิจกรรม	3.51	0.923	มาก	3
รวม	3.51	0.790	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า การสร้างบรรยากาศร่ำอารมณ์ให้เข้าถึงเอกลักษณ์ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$) รองลงมา ได้แก่ การนำเสนอความจริงแท้หรืออัตลักษณ์ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$) สามารถสร้างเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) ตามเอกลักษณ์และคุณค่าที่แตกต่างกันของแต่ละกิจกรรมซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$) และรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย (บรรยาย สาธิต ให้ทดลองทำ โดยสื่อสารด้วยคน เอกสาร สื่อมัลติมีเดีย) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.31$) ตามลำดับดังแผนภูมิในภาพที่ 46

ภาพที่ 46 ผลการประเมินศักยภาพด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า

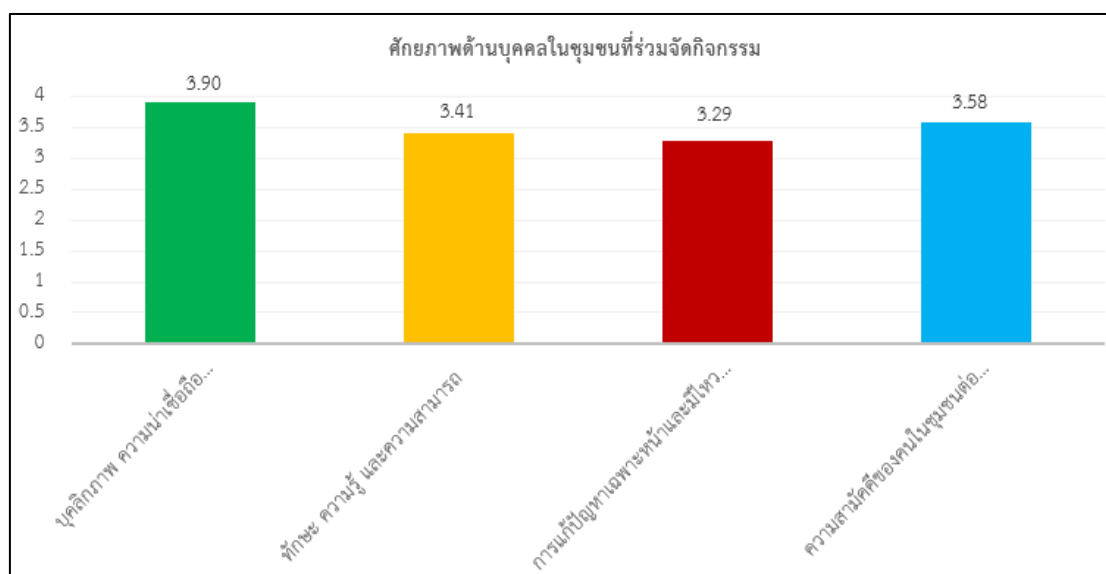
2.2.4 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม จำนวน 4 ประเด็นย่อย ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านบุคคล
ในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม

(n=10)

ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ อธยาศัย ไมตรี จิตบริการ	3.90	0.859	มาก	1
2. ทักษะ ความรู้ และความสามารถ	3.41	0.782	มาก	3
3. การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและมีไหวพริบดี	3.29	0.863	ปานกลาง	4
4. ความสามัคคีของคนในชุมชนต่อการจัด กิจกรรม	3.58	0.738	มาก	2
รวม	3.55	0.709	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราช ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าบุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ อธยาศัยไมตรี จิตบริการ ซึ่งอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X}=3.90$) รองลงมา ได้แก่ ความสามัคคีของคนในชุมชนต่อการจัดกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X}=3.58$) ทักษะ ความรู้ และความสามารถซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.41$) และการแก้ปัญหา
เฉพาะหน้าและมีไหวพริบดี ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.29$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 47

ภาพที่ 47 แผนภูมิผลการประเมินศักยภาพด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม

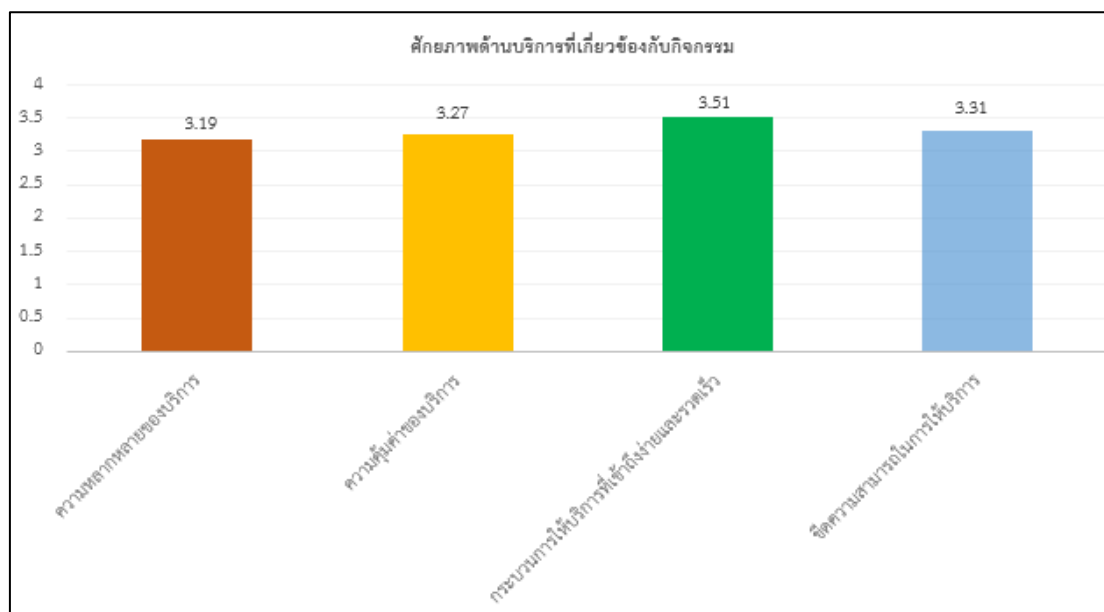
2.2.5 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม จำนวน 4 ประเด็นย่อย ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

(n=10)				
ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความหลากหลายของบริการ	3.19	0.946	ปานกลาง	4
2. ความคุ้มค่าของบริการ	3.27	0.917	ปานกลาง	3
3. กระบวนการให้บริการที่เข้าถึงง่ายและรวดเร็ว	3.51	0.845	มาก	1
4. ชีตความสามารถในการให้บริการ	3.31	0.826	ปานกลาง	2
รวม	3.32	0.753	ปานกลาง	

จากตารางที่ 8 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่ากระบวนการให้บริการที่เข้าถึงง่าย และรวดเร็ว ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$) รองลงมา ได้แก่ ชีตความสามารถในการให้บริการ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.31$)

ความคุ้มค่าของบริการ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.27$) และความหลากหลายของบริการ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.19$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 48

ภาพที่ 48 แผนภูมิผลการประเมินศักยภาพด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

2.3 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในภาพรวม 5 ย่าน มีรายละเอียด ดังตารางที่ 9

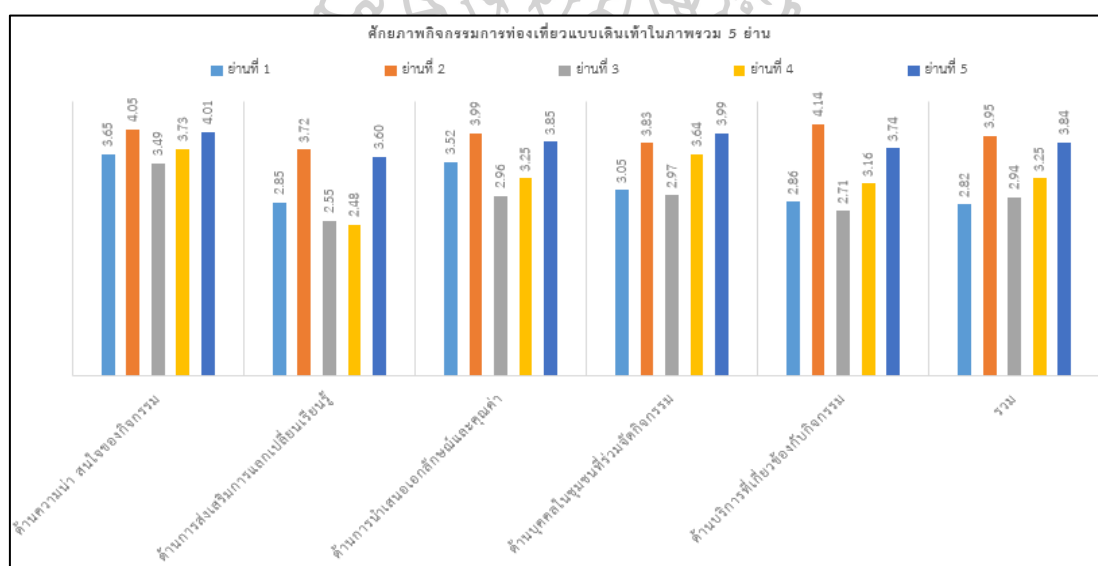
ตารางที่ 9 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในภาพรวม 5 ย่าน

(n = 10)

ศักยภาพกิจกรรม	ย่านที่ 1		ย่านที่ 2		ย่านที่ 3		ย่านที่ 4		ย่านที่ 5		รวม	
การท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม												
1.1 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งทรัพยากร	3.20	0.743	ปานกลาง	3.95	0.895	มาก	2.68	0.833	ปานกลาง	3.43	0.787	มาก
1.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม	3.73	0.921	มาก	4.15	0.706	มากที่สุด	3.85	0.962	มาก	3.97	0.904	มาก
1.3 คุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี	4.18	0.869	มาก	4.30	0.738	มากที่สุด	4.03	1.092	มาก	3.87	0.869	มาก
1.4 กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ	3.50	1.062	มาก	3.80	0.822	มาก	3.40	0.801	ปานกลาง	3.63	0.913	มาก
รวม	3.65	0.761	มาก	4.05	0.724	มาก	3.49	0.777	ปานกลาง	3.73	0.799	มาก
2. ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน												
2.1 การเปิดโอกาสให้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรืออาหารหรือขนมพื้นถิ่น	2.45	1.083	น้อย	3.55	1.078	มาก	2.08	0.975	น้อย	2.10	1.147	น้อย
2.2 การสอดแทรกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์	3.38	0.836	ปานกลาง	4.00	0.843	มาก	3.45	0.951	มาก	3.07	1.254	ปานกลาง
รวม	2.92	0.958	ปานกลาง	3.80	0.961	มาก	2.77	0.963	ปานกลาง	2.73	0.955	ปานกลาง

ศักยภาพกิจกรรม	ย่านที่ 1		ย่านที่ 2		ย่านที่ 3		ย่านที่ 4		ย่านที่ 5		รวม							
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ			
การท่องเที่ยว																		
5.3 กระบวนการให้บริการ	3.13	0.897	ปาน	4.20	0.707	มาก	3.05	0.826	ปาน	3.33	1.16	ปาน	3.82	0.635	มาก	3.51	0.845	มาก
ที่เข้าถึงง่าย และ รวดเร็ว			กลาง						กลาง			กลาง						
5.4 ซิตีความสามารณใน	2.71	1.118	ปาน	4.20	0.632	มาก	2.75	0.743	ปาน	3.13	0.994	ปาน	3.78	0.644	มาก	3.31	0.826	ปาน
การให้บริการนักท่องเที่ยว			กลาง			กลาง			กลาง			กลาง						กลาง
รวม	2.86	0.849	ปาน	4.14	0.617	มาก	2.71	0.707	ปาน	3.16	1.072	ปาน	3.74	0.519	มาก	3.32	0.753	ปาน
			กลาง						กลาง			กลาง						กลาง
รวมทุกด้าน	2.82	0.535	ปาน	3.95	0.666	มาก	2.94	0.544	ปาน	3.25	0.819	ปาน	3.84	0.553	มาก	3.44	0.623	มาก
			กลาง						กลาง			กลาง						
ลำดับ	5			1			4			3			2					

จากตารางที่ 9 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในภาพรวม 5 ย่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายย่านหรือพื้นที่พบว่า ย่านที่ 2 (สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และกำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า) มีความโดดเด่นที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) รองลงมา ได้แก่ ย่านที่ 5 (วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม บ้านท่านขุนรัฐวุฒิวิจารณ์ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตะลุง) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) ย่านที่ 4 (ศาลพระเสื้อเมือง ฐานพระสยามภูวนาถ และตลาดท่าชี) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.25$) ย่านที่ 3 (หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ วัดเสมาเมือง และหอพระพุทธสิหิงค์) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.94$) และย่านที่ 1 (ศาลหลักเมือง หอพระสูง หอจดหมายเหตุพลเอก เปรมฯ และหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง) ซึ่งอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=2.82$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 49

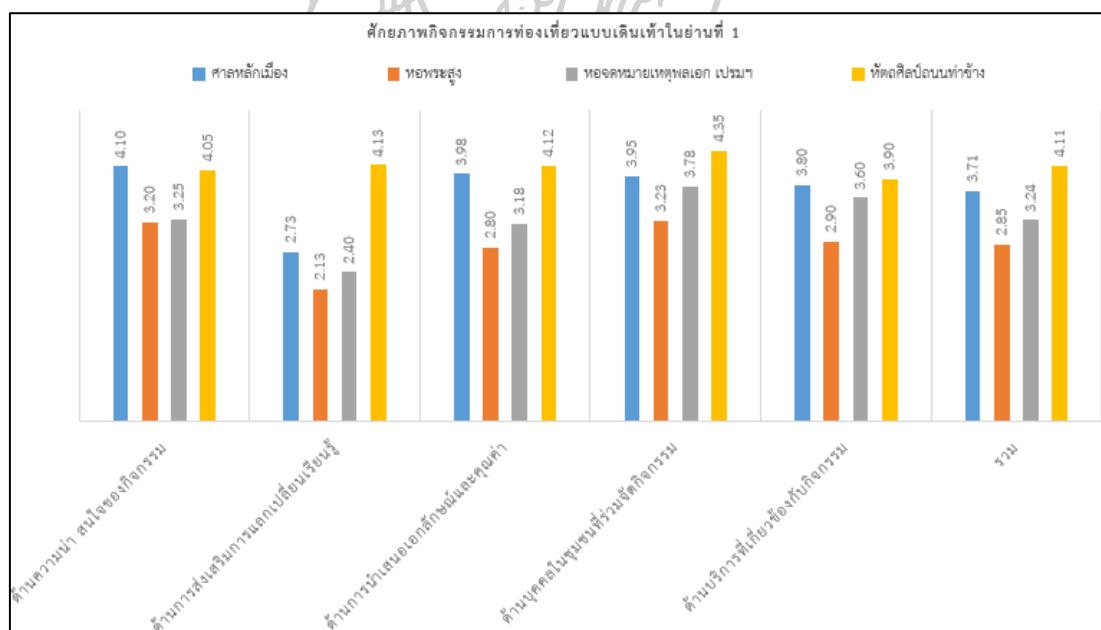

ภาพที่ 49 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในภาพรวม 5 ย่าน

ทั้งนี้ สามารถนำเสนอผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในย่านต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชของย่านที่ 1 (ศาลหลักเมือง หอพระสูง หอจดหมายเหตุพลเอก เปรม ดิณสุลานนท์ และหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง) รายละเอียดดังตารางที่ 1

จากตารางที่ 10 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชในย่านที่ 1 (ศาลหลักเมือง หอพระสูง หอจดหมายเหตุพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ และหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความน่าสนใจของกิจกรรมมีความโดดเด่นที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.52$) ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.05$) ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.86$) และด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.85$) ตามลำดับ ทั้งนี้ ทรัพยากรที่มีศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชในย่านที่ 1 เป็นลำดับแรก คือ หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($=4.11$) รองมา ได้แก่ ศาลหลักเมืองซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$) หอจดหมายเหตุพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.24$) และหอพระสูง ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.85$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 50

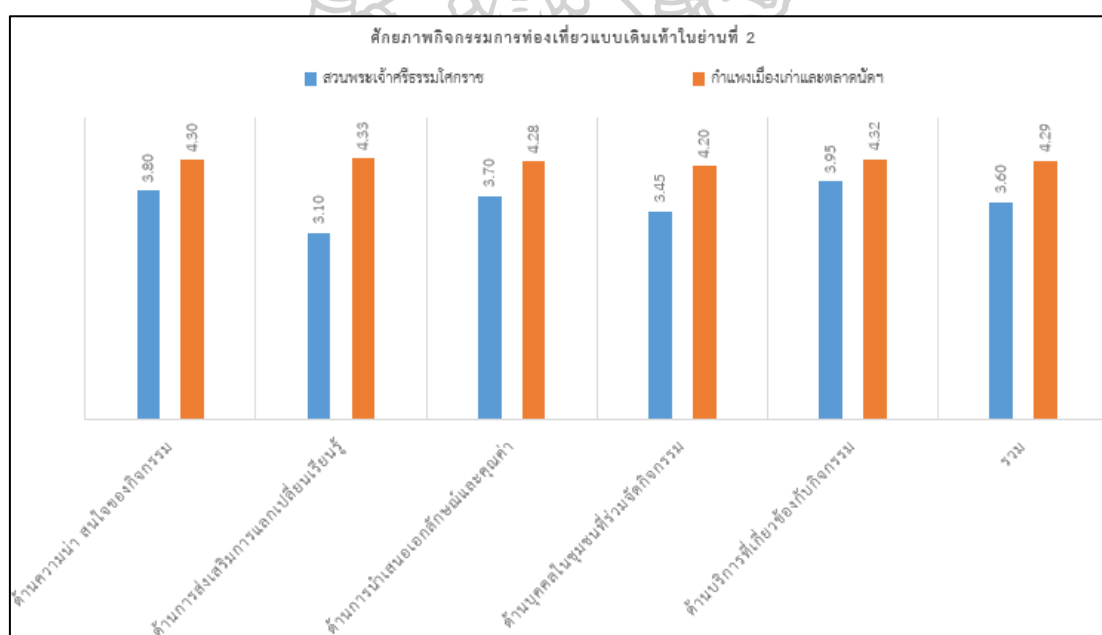
ภาพที่ 50 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 1

ตารางที่ 11 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 2

ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว		สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช		กำแพงเมืองและตลาดนัดฯ		รวม	
แบบเดินเท้าในย่านที่ 2		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม							
1.1 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งทรัพยากร		3.60	0.966	มาก	4.30	0.823	มากที่สุด
1.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม		3.90	0.568	มาก	4.40	0.843	มากที่สุด
1.3 คุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี		4.20	0.632	มาก	4.40	0.843	มากที่สุด
1.4 กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ		3.50	0.650	มาก	4.10	0.994	มาก
รวม		3.80	0.632	มาก	4.30	0.815	มากที่สุด
2. ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างเสริมกิจกรรมร่วมกัน							
2.1 เปิดโอกาสให้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรืออาหารหรือขนมพื้นถิ่น		3.10	1.101	ปานกลาง	4.00	1.054	มาก
2.2 สอดแทรกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น		3.40	0.843	ปานกลาง	4.60	0.843	มากที่สุด
2.3 เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือโลกทัศน์ใหม่		3.00	1.054	ปานกลาง	4.50	0.707	มากที่สุด
2.4 คุณค่าหลังได้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรืออาหารหรือขนมพื้นถิ่น		2.90	0.994	ปานกลาง	4.20	0.919	มาก
รวม		3.10	0.835	ปานกลาง	4.33	0.808	มากที่สุด
3. ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า							
3.1 รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย (บรรยาย สาดิต ให้ทดลองทำ โดยสื่อสารด้วยคน หรือเอกสาร หรือสื่อมีเดียได้)		3.50	0.850	มาก	4.40	1.075	มากที่สุด
3.2 นำเสนอความจริงแท้หรืออัตลักษณ์เฉพาะ		3.70	09.49	มาก	4.40	0.699	มากที่สุด
3.3 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เข้าถึงเอกลักษณ์		3.90	0.738	มาก	4.20	0.919	มาก
3.4 สามารถสร้างเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) ตามเอกลักษณ์และคุณค่า		3.70	0.483	มาก	4.10	0.994	มาก
รวม		3.70	0.621	มาก	4.28	0.820	มากที่สุด
4. ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม							

ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว		สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช		กำแพงเมืองและตลาดน้ำตา		รวม	
แบบเดินเท้าในย่านที่ 2		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4.1 บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ อรรถาศัยไม่ตรี จิตบริการ		3.50	0.850	มาก	4.30	0.675	มากที่สุด
4.2 ทักษะ ความรู้ และความสามารถ		3.40	0.843	มาก	4.10	0.568	มาก
4.3 การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า		3.10	0.994		3.90	0.994	มาก
และมีไหวพริบดี							
4.4 ความสามัคคีของคนในชุมชนต่อการจัดกิจกรรม		3.80	0.919	มาก	4.50	0.707	มากที่สุด
รวม		3.45	0.832	มาก	4.20	0.685	มาก
5. ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม							
5.1 ความหลากหลายของบริการ		3.60	0.843	มาก	4.40	0.966	มากที่สุด
5.2 ความคุ้มค่าของบริการ		3.90	0.738	มาก	4.40	0.699	มากที่สุด
5.3 กระบวนการให้บริการที่เข้าถึงง่าย และ รวดเร็ว		4.10	0.738	มาก	4.30	0.675	มากที่สุด
5.4 ชัดความสามารถในการให้บริการนักท่องเที่ยว		4.20	0.632	มาก	4.20	0.632	มาก
รวม		3.95	0.599	มาก	4.32	0.635	มากที่สุด
รวมทุกด้าน		3.60	0.632	มาก	4.29	0.700	มากที่สุด
ลำดับ		2		I		มาก	

จากตารางที่ 11 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชในย่านที่ 2 (สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และกำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม มีความโดดเด่นที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) รองลงมา ได้แก่ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรมซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$) และด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$) ตามลำดับ ทั้งนี้ ทรัพยากรที่มีศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชในย่านที่ 2 เป็นลำดับแรก คือ กำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$) รองมา คือ สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$) ดังแผนภูมิในภาพที่ 51

ภาพที่ 51 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมแบบเดินเท้าในย่านที่ 2

2.3.3 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชของย่านที่ 3 (หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ วัดเสมาเมืองและบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย และหอพระพุทธสีหังค์) รายละเอียดดังตารางที่ 12

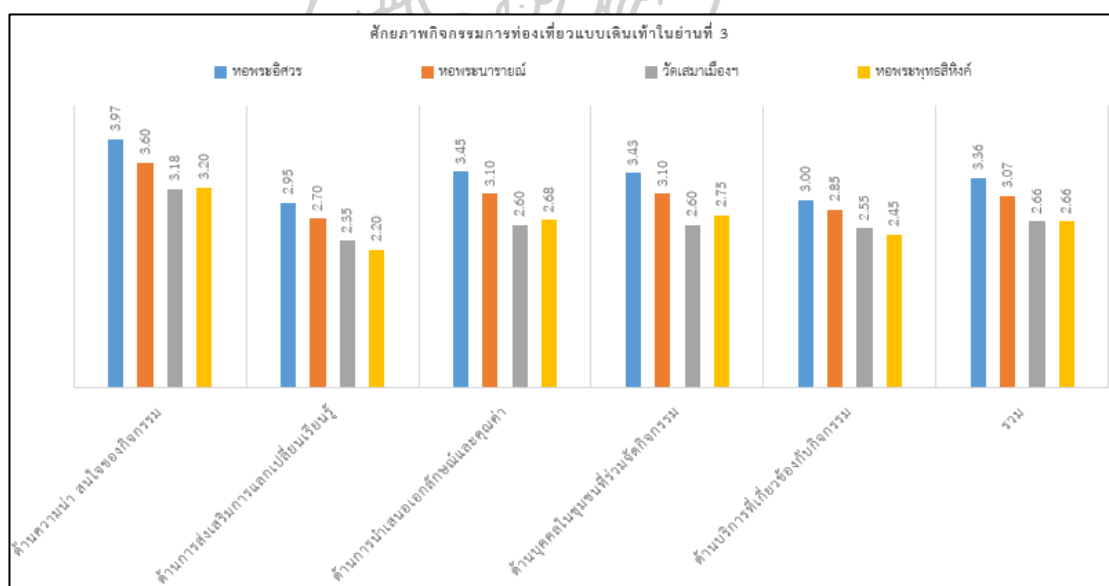
ตารางที่ 12 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 3

(n = 10)											
ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว		หอยพระอิศวร		หอยพระนารายณ์		วัดเสมียนอภัย		หอยพระพุทธรูป		รวม	
แบบเดินเท้าในย่านที่ 3		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	S.D.
1. ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม											
1.1 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งทรัพยากร		2.90	1.1010	ปานกลาง	2.70	0.823	ปานกลาง	2.50	0.707	น้อย	0.833
1.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม		4.60	0.843	มากที่สุด	4.10	1.101	มาก	3.40	0.843	ปานกลาง	0.962
1.3 คุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี		4.50	0.850	มากที่สุด	4.10	1.197	มาก	3.80	1.229	มาก	1.092
1.4 กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ		3.90	0.876	มาก	3.50	0.850	มาก	3.10	0.738	ปานกลาง	0.801
รวม		3.97	0.768	มาก	3.60	0.868	มาก	3.20	0.762	ปานกลาง	0.777
2. ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน											
2.1 การเปิดโอกาสให้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือทำอาหารหรือขนมพื้นถิ่น		2.30	1.160	น้อย	2.20	1.135	น้อย	1.80	0.789	น้อยที่สุด	0.975
2.2 การสอดแทรกวิถีชีวิตท้องถิ่นและความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น		4.20	0.789	มาก	3.80	0.919	มาก	2.90	0.994	ปานกลาง	0.951
2.3 เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือโลกทัศน์ใหม่		3.10	0.994	ปานกลาง	2.70	0.675	ปานกลาง	2.40	0.843	น้อย	0.757
2.4 คุณค่าเชิงสังคมที่ได้รับหรือทำอาหารหรือขนมพื้นถิ่น		2.20	1.135	น้อย	2.10	0.994	น้อย	1.70	0.675	น้อยที่สุด	0.920

ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว แบบเดินเท้าในย่านที่ 3	หอพระอิศวร			หอพระนารายณ์			วัดเสมามืองฯ			หอพระพุทธรูทสี่ทิศ			รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.
รวม	2.95	0.815	ปานกลาง	2.70	0.725	ปานกลาง	2.35	0.615	น้อย	2.20	0.610	น้อย	2.55	0.691
3. ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า														
3.1 รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย (บรรยาย สาทิต ให้ทดลองทำ โดยสื่อสาร ด้วยคน หรือเอกสาร หรือสื่อมัลติมีเดีย)	3.40	0.843	ปานกลาง	3.10	0.738	ปานกลาง	2.70	0.675	ปานกลาง	2.60	0.966	น้อย	2.95	0.806
3.2 นำเสนอความจริงแง่หรืออัตลักษณ์	3.60	1.506	มาก	3.20	1.317	ปานกลาง	2.50	0.850	ปานกลาง	2.70	1.418	ปานกลาง	3.00	1.273
3.3 การสร้างบรรยากาศอารมณ์ให้เข้าถึง เอกลักษณ์	3.70	0.949	มาก	3.30	0.823	ปานกลาง	2.70	0.823	ปานกลาง	2.90	1.101	ปานกลาง	3.15	0.924
3.4 สามารถสร้างเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) ตามเอกลักษณ์และคุณค่าที่ แตกต่างกันของแต่ละกิจกรรม	3.10	1.197	ปานกลาง	2.80	0.919	ปานกลาง	2.50	0.850	ปานกลาง	2.50	1.080	ปานกลาง	2.73	1.012
รวม	3.45	0.926	มาก	3.10	0.699	ปานกลาง	2.60	0.489	ปานกลาง	2.68	0.921	ปานกลาง	2.96	0.759
4. ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม														
4.1 บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ ทัศนคติ ไม่ตรีจิตบริการ	4.00	1.054	มาก	3.70	1.160	มาก	3.00	1.155	ปานกลาง	2.90	0.876	ปานกลาง	3.40	1.061
4.2 ทักษะ ความรู้ และความสามารถ	3.30	0.949	ปานกลาง	3.00	0.816	ปานกลาง	2.40	0.516	น้อย	2.60	0.699	ปานกลาง	2.83	0.745
4.3 การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและ มีไหวพริบดี	3.30	0.675	ปานกลาง	2.80	0.632	ปานกลาง	2.30	0.675	น้อย	2.70	0.823	ปานกลาง	2.78	0.701
4.4 ความสามัคคีของคนในชุมชนต่อการจัด	3.10	0.738	ปานกลาง	2.90	0.738	ปานกลาง	2.70	0.49	ปานกลาง	2.80	0.919	ปานกลาง	2.88	0.721

ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว แบบเดินเท้าในย่านที่ 3	หอพระอิสวร		หอพระนารายณ์		วัดเสมามืองฯ		หอพระพุทธิหิงค์		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	S.D.
กิจกรรม			กลาง			กลาง			กลาง	
รวม	3.43	0.698	มาก	3.10	0.626	ปาน	2.60	0.709	ปาน	2.97
5. ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม										
5.1 ความหลากหลายของบริการ	2.60	1.075	น้อย	2.50	0.850	น้อย	2.30	1.059	น้อย	1.011
5.2 ความคุ้มค่าของบริการ	2.90	1.197	ปาน	2.80	1.033	ปาน	2.50	1.179	น้อย	1.058
5.3 กระบวนการให้บริการที่เข้าถึงง่าย และรวดเร็ว	3.30	0.675	ปาน	3.10	0.876	ปาน	2.90	0.876	ปาน	0.826
5.4 สัติความสามารณในการให้บริการนักท่องเที่ยว	3.20	0.632	ปาน	3.00	0.667	ปาน	2.50	0.850	น้อย	0.743
รวม	3.00	0.687	ปาน	2.85	0.626	ปาน	2.55	0.799	น้อย	0.707
รวมทุกด้าน	3.36	0.578	ปาน	3.07	0.514	ปาน	2.66	0.444	ปาน	0.544
ลำดับ	1			2			3		3	

จากตารางที่ 12 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชในย่านที่ 3 (หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ วัดเสมาเมืองและบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย และหอพระพุทธสิหิงค์) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม มีความโดดเด่นที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.94$) รองลงมา ได้แก่ ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.97$) ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.96$) ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.71$) และด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกันซึ่งอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.55$) ตามลำดับ ทั้งนี้ ทรัพยากรที่มีศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชในย่านที่ 3 เป็นลำดับแรก คือ หอพระอิศวร ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.36$) รองมา ได้แก่ หอพระนารายณ์ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.07$) และวัดเสมาเมืองและบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับหอพระพุทธสิหิงค์ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.66$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 52

ภาพที่ 52 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 3

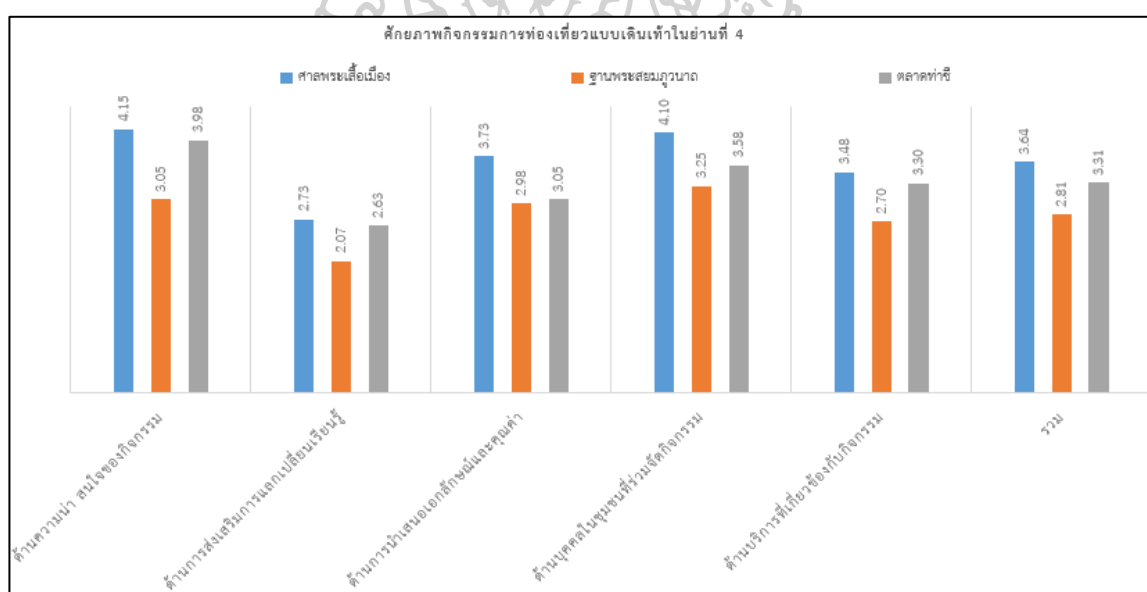
2.3.4 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชของย่านที่ 4 (ศาลพระเสื้อเมือง ฐานพระสยามภูวนาถ และตลาดท่าชี) รายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 4

ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว		ศาลพระเสื้อเมือง			ฐานพระสมณภูวนาถ			ตลาดท่าชี			รวม		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ			
(n = 10)													
1. ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม													
1.1 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งทรัพยากร		3.90	0.994	มาก	2.40	0.699	น้อย	4.00	0.667	มาก	3.43	0.787	มาก
1.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม		4.40	0.843	มาก	3.30	0.949	ปานกลาง	4.20	0.919	มาก	3.97	0.904	มาก
1.3 คุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี		4.20	0.789	มากที่สุด	3.50	1.080	มาก	3.90	0.738	มาก	3.87	0.869	มาก
1.4 กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ		4.10	0.876	มาก	3.00	0.943	ปานกลาง	3.80	0.919	มาก	3.63	0.913	มาก
รวม		4.15	0.818	มาก	3.05	0.840	ปานกลาง	3.98	0.740	มาก	3.73	0.799	มาก
2. ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน													
2.1 การเปิดโอกาสให้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือทำอาหารหรือขนมพื้นถิ่น		2.40	1.174	น้อย	1.70	0.949	น้อย	2.20	1.317	น้อย	2.10	1.147	น้อย
2.2 การสอดแทรกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น		3.50	1.269	มาก	2.70	1.160	ปานกลาง	3.00	1.333	ปานกลาง	3.07	1.254	ปานกลาง
2.3 เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือโลกทัศน์ใหม่		3.20	1.317	ปานกลาง	2.40	0.843	น้อย	2.80	1.135	ปานกลาง	2.80	1.098	ปานกลาง
2.4 คุณค่าสิ่งที่ได้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือ		1.80	0.789	น้อยที่สุด	1.50	0.707	น้อยที่สุด	2.50	0.972	น้อย	1.93	0.823	น้อย

ทำอาหารหรือขนมพื้นถิ่น									
รวม	2.73	0.893	ปานกลาง	2.07	0.773	น้อย	2.63	1.009	ปานกลาง
รวม	2.48	0.892	น้อย	2.48	0.892	น้อย	2.48	0.892	น้อย
3. ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า									
3.1 รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย (บรรยาย สกิดิต ให้ทดลองทำ โดยสื่อสารด้วยคน หรือเอกสาร หรือสื่อมัลติมีเดีย)	3.20	0.789	ปานกลาง	2.60	1.075	น้อย	2.60	1.174	ปานกลาง
3.2 นำเสนอความจริงแท้หรืออัตลักษณ์	3.80	0.919	มาก	3.20	1.476	ปานกลาง	3.00	1.333	ปานกลาง
3.3 การสร้างบรรยากาศอารมณ์ให้เข้าถึงเอกลักษณ์	4.00	0.816	มาก	3.10	1.370	ปานกลาง	3.20	1.229	ปานกลาง
3.4 สามารถสร้างเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) ตามเอกลักษณ์และคุณค่าที่แตกต่างของแต่ละกิจกรรม	3.90	0.876	มาก	3.00	1.491	ปานกลาง	3.40	1.285	ปานกลาง
รวม	3.73	0.777	มาก	2.98	1.261	ปานกลาง	3.05	1.059	ปานกลาง
4. ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม									
4.1 บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ ทัศนคติ	4.30	0.823	มาก	3.60	1.265	มาก	3.80	1.033	มาก
4.2 ทักษะ ความรู้ และความสามารถ	4.30	0.823	มาก	2.80	1.033	ปานกลาง	3.30	1.059	ปานกลาง
4.3 การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและมีไหวพริบดี	3.90	0.876	มาก	3.00	1.247	ปานกลาง	3.30	0.949	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในย่านที่ 4 (ศาลพระเสื้อเมือง ฐานพระสมณภูวนาถ และตลาดท่าชี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม มีความโดดเด่นที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$) รองลงมา ได้แก่ ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$) ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.25$) ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.16$) และด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.48$) ตามลำดับ ทั้งนี้ ทรัพยากรที่มีศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในย่านที่ 4 เป็นลำดับแรก คือ ศาลพระเสื้อเมือง ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$) รองลงมา ได้แก่ ตลาดท่าชี ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.25$) และฐานพระสมณภูวนาถ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.81$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 53

ภาพที่ 53 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 4

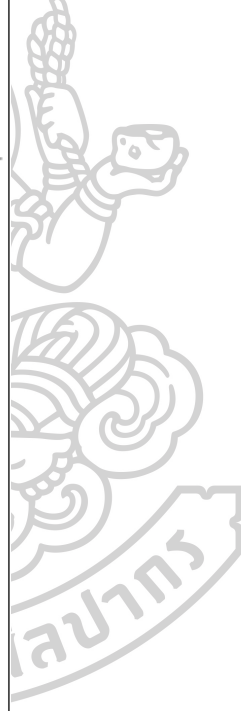
2.3.5 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชของย่านที่ 5 (วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม บ้านท่านขุนรัฐวุฒิวิจารณ์ และพิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง รายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 5

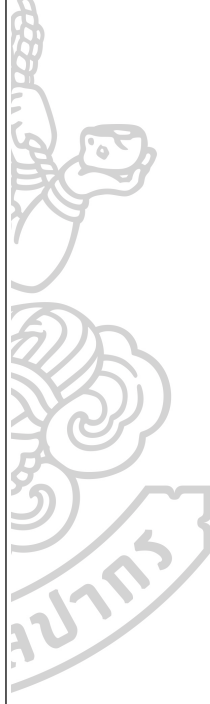
(n = 10)

ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ	วัดพระมหาธาตุฯ		วัดหน้าพระลาน		ศูนย์วัดแผนไทย วัดหน้าพระบรมธาตุ		ศูนย์เรียนรู้สตรี หัตถกรรมฯ		บ้านท่านขุนฯ		พิพิธภัณฑ์บ้าน หนังตะลุงฯ		รวม	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านความน่า สนใจของกิจกรรม														
1.1 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งทรัพยากร	4.60	0.699	มาก ที่สุด	3.90	0.568	มาก	3.20	0.632	ปาน กลาง	3.90	0.876	มาก	2.70	1.059
1.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม	4.80	0.422	มาก ที่สุด	4.00	0.816	มาก	3.70	0.832	มาก	4.20	0.789	มาก	3.20	1.229
1.3 คุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี	4.80	0.422	มาก ที่สุด	4.10	0.738	มาก	3.40	0.699	ปาน กลาง	4.40	0.843	มาก	3.60	1.075
1.4 กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ	4.50	0.707	มาก ที่สุด	3.80	0.632	มาก	3.60	0.699	มาก	4.30	0.823	มาก	3.20	1.033
รวม	4.68	0.487	มาก ที่สุด	3.95	0.575	มาก	3.48	0.583	มาก	4.20	0.780	มาก	3.18	0.921
													ปาน กลาง	
										4.55	0.587	มาก ที่สุด	4.01	0.656

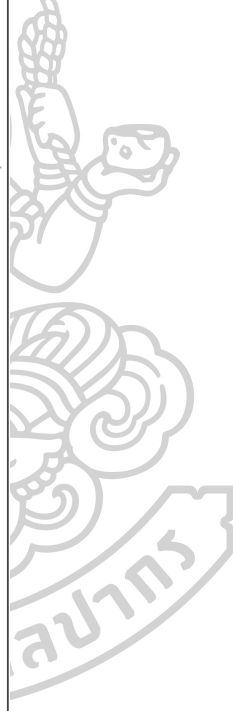
ศักยภาพกิจกรรม การท่องเที่ยวแบบ เดินเท้าในย่านที่ 5	วัดพระมหาธาตุฯ			วัดน้ำพระลาน			ศูนย์วัฒนธรรมไทย วัดหน้าพระบรมธาตุ			ศูนย์เรียนรู้นคร หัตถกรรมฯ			บ้านท่าขุนนาง			พิพิธภัณฑ์บ้าน หนังตะลุงฯ			รวม S.D.		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ			
2. ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน																					
2.1 การเปิดโอกาสให้ร่วมทำ ผลิตภัณฑ์หรือทำอาหาร หรือขนมพื้นถิ่น	4.10	0.738	มาก	2.70	1.059	ปาน กลาง	3.40	0.966	ปาน กลาง	4.40	0.699	มาก ที่สุด	2.00	0.816	น้อย	4.10	1.449	มาก	3.45	0.955	มาก
2.2 การสอดแทรกจิตสำนึก ต่อการอนุรักษ์และความ ยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.50	0.527	มาก ที่สุด	3.40	0.966	ปาน กลาง	3.30	1.160	ปาน กลาง	4.50	0.707	มาก ที่สุด	3.00	1.054	ปาน กลาง	4.50	0.707	มาก ที่สุด	3.87	0.854	มาก
2.3 เกิดความคิดสร้างสรรค์ หรือโลกทัศน์ใหม่	4.10	0.738	มาก	3.20	0.786	ปาน กลาง	3.10	0.738	ปาน กลาง	4.50	0.527	มาก ที่สุด	2.80	1.033	ปาน กลาง	4.40	0.699	มาก ที่สุด	3.68	0.754	มาก
2.4 คุณค่าหลังได้ร่วมทำ ผลิตภัณฑ์หรือทำอาหาร หรือขนมพื้นถิ่น	4.00	0.667	มาก	2.80	0.919	ปาน กลาง	3.20	1.229	ปาน กลาง	4.30	0.823	มาก ที่สุด	2.20	0.919	น้อย กลาง	3.80	1.549	มาก	3.38	1.018	ปาน กลาง
รวม	4.18	0.501	มาก	3.03	0.583	ปาน กลาง	3.25	0.898	ปาน กลาง	4.43	0.613	มากที่สุด	2.50	0.755	น้อย	4.20	1.039	มาก	3.60	0.732	มาก

ศักยภาพกิจกรรม	วัดพระมหาธาตุฯ	วัดหน้าพระลาน	วัดหน้าพระบรมธาตุ	ศูนย์วัดแนมไทย	ศูนย์เรียนรู้นคร	บ้านท่าขุนนาง	พิพิธภัณฑสถาน	รวม
กาห้องเที่ยวแบบ							หนังสือ	
เดินเท้าในย่านที่ 5	$\bar{X}$ S.D. ระดับ	$\bar{X}$ S.D. ระดับ	$\bar{X}$ S.D. ระดับ	$\bar{X}$ S.D. ระดับ	$\bar{X}$ S.D. ระดับ	$\bar{X}$ S.D. ระดับ	$\bar{X}$ S.D. ระดับ	$\bar{X}$ S.D. ระดับ
3. ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า								
3.1 รูปแบบการนำเสนอ	4.70 0.483 มาก	2.90 0.876 ปานกลาง	3.30 0.949 ปานกลาง	4.50 0.527 มาก	2.60 0.699 น้อย	4.00 1.054 มาก	3.67 0.765 มาก	
ที่หลากหลาย (บรรยาย	ที่สุด							
สาธิต ให้ทดลองทำ โดย								
สื่อสารด้วยคน เอกสาร								
สื่อมัลติมีเดีย)								
3.2 นำเสนอความจริงแท้	4.70 0.483 มาก	3.50 1.080 มาก	3.30 1.059 ปานกลาง	4.70 0.483 มาก	3.10 1.101 ปานกลาง	4.40 0.966 มาก	3.95 0.862 มาก	
หรือเอกลักษณ์เฉพาะ	ที่สุด							
3.3 การสร้างบรรยากาศ	4.60 0.516 มาก	3.50 0.707 มาก	3.50 0.972 มาก	4.40 0.843 มาก	3.20 1.135 ปานกลาง	4.40 0.699 มาก	3.93 0.812 มาก	
เร้าอารมณ์ให้เข้าถึง	ที่สุด							
เอกลักษณ์								
3.4 สามารถสร้างเป็น	4.70 0.483 มาก	3.60 0.843 มาก	3.20 0.632 ปานกลาง	4.30 0.823 มาก	2.80 1.135 ปานกลาง	4.40 0.966 มาก	3.83 0.814 มาก	
แนวคิดหรือธีมตามเอก	ที่สุด							
ลักษณ์และคุณค่าที่								
แตกต่างกันของแต่ละ								
กิจกรรม								
รวม	4.68 0.355	3.38 0.801	3.33 0.755	4.47 0.546	2.93 0.808	4.30 0.832	3.85 0.683	
	มากที่สุด	กลาง	กลาง	มากที่สุด	กลาง	มากที่สุด	มากที่สุด	

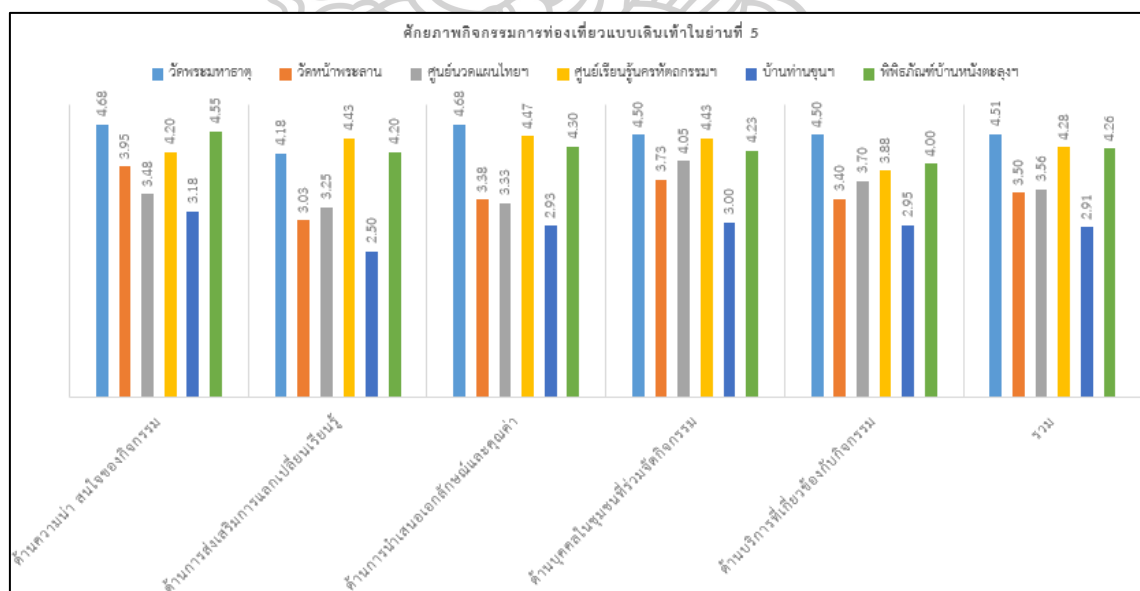

ศักยภาพกิจกรรม การท่องเที่ยวแบบ เดินเท้าในย่านที่ 5	วัดพระมหาธาตุฯ		วัดหน้าพระลาน		ศูนย์วัดแดนไทย วัดหน้าพระบรมธาตุ		ศูนย์เรียนรู้นคร หัตถกรรมฯ		บ้านท่านขุนฯ		พิพิธภัณฑ์บ้าน หนังตะลุงฯ		รวม					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ						
4. ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม																		
4.1 บุคลิกภาพ ความ น่าเชื่อถือ อภัยด้วยไมตรี จิตบริการ	4.60	0.516	มาก ที่สุด	3.90	0.876	มาก	4.10	0.568	มาก	4.60	0.516	มาก ที่สุด	3.60	1.075	มาก	4.18	0.768	มาก
4.2 ทักษะ ความรู้ และ ความสามารภ	4.70	0.483	มาก ที่สุด	3.80	0.919	มาก	4.10	0.876	มาก	4.50	0.527	มาก ที่สุด	2.80	0.789	ปาน กลาง	4.03	0.776	มาก
4.3 การแก้ปัญหาเฉพาะ หน้าและ มีไหวพริบดี	4.20	0.422	มาก	3.50	0.707	มาก	3.80	0.919	มาก	4.20	0.919	มาก	2.80	0.919	ปาน กลาง	3.78	0.820	มาก
4.4 ความสามัคคีของคน ในชุมชนต่อการจัด กิจกรรม	4.50	0.527	มาก ที่สุด	3.70	0.483	มาก	4.20	0.422	มาก	4.40	0.516	มาก ที่สุด	2.80	0.919	ปาน กลาง	3.95	0.624	มาก
รวม	4.50	0.312	มาก ที่สุด	3.73	0.661	มาก	4.05	0.643	มาก	4.43	0.566	มาก ที่สุด	3.00	0.773	ปาน กลาง	3.99	0.651	มาก

ศักยภาพกิจกรรม การท่องเที่ยวแบบ เดินเท้าในย่านที่ 5	วัดพระมหาธาตุฯ		วัดหน้าพระลาน		ศูนย์วัดแม่ในไทย วัดหน้าพระบรมธาตุ		ศูนย์เรียนรู้นคร หัตถกรรมฯ		บ้านท่าขุนนาง		พิพิธภัณฑ์บ้าน หนังตะลุงฯ		รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
5. ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม															
5.1 ความหลากหลาย ของบริการ	4.60	0.516	มาก	3.40	0.516	ปาน	3.60	0.516	มาก	2.80	0.632	ปาน	3.90	0.994	มาก
5.2 ความคุ้มค่าของ บริการ	4.40	0.516	มากที่สุด	3.30	0.675	ปาน	3.70	0.483	มาก	2.60	0.843	น้อย	4.10	1.101	มาก
5.3 กระบวนการ ให้บริการที่เข้าถึงง่าย และรวดเร็ว	4.50	0.527	มากที่สุด	3.50	0.527	มาก	3.70	0.675	มาก	3.30	0.823	ปาน	4.00	0.943	มาก
5.4 ชีตความ สามารถในการ นักท่องเที่ยว	4.50	0.527	มากที่สุด	3.40	0.516	ปาน	3.80	0.632	มาก	3.10	0.568	ปาน	4.00	1.054	มาก
รวม	4.50	0.408	มากที่สุด	3.40	0.412	ปาน	3.70	0.438	มาก	3.88	0.317	มาก	4.00	0.965	มาก
รวมทุกด้าน	4.51	0.331	มากที่สุด	3.50	0.483	มาก	3.56	0.539	มาก	4.28	0.466	มากที่สุด	4.26	0.823	มากที่สุด
ลำดับ	1			5			4			2			6		3

จากตารางที่ 14 พบว่า ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในย่านที่ 5 (วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศูนย์นวดแผนไทย วัดหน้าพระบรมธาตุ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม บ้านท่านขุนรัฐวุฒิจำรัส และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หัรบยสิน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความน่า สนใจของกิจกรรมมีความโดดเด่นที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$) รองลงมา ได้แก่ ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$) ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$) ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$) และด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$) ตามลำดับ ทั้งนี้ ทรัพยากรที่มีศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในย่านที่ 5 เป็นลำดับแรก คือ วัดพระมหาธาตุฯ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) รองมา ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมฯ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.28$) พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หัรบยสินฯ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.26$) ศูนย์นวดแผนไทยฯ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$) วัดหน้าพระลาน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.50$) และบ้านท่านขุนฯ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.91$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 54

ภาพที่ 54 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านที่ 5

2.4 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ดังนี้

2.4.1 ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม

2.4.1.1 กิจกรรมหลัก

1) จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงย่านต่าง ๆ เช่น ศาลหลักเมือง วัดพระมหาธาตุฯ ย่านท่าชี สวนศรีธรรมโศกราช ตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า เป็นต้น เพื่อความคุ้มค่าในการเยี่ยมชม

2) กิจกรรมนั่งชมเมืองในเวลาเย็นหรือพลบค่ำในช่วงเทศกาลสำคัญ เช่น งานแห่ผ้าขึ้นธาตุ งานเดือนสิบ เป็นต้น หรือกิจกรรมอื่นเพิ่มเติม ควรจัดขึ้นในช่วงที่มีการเดินทางท่องเที่ยวน้อย (Low Season)

3) เปิดศาลหลักเมืองในเวลากลางวันเพื่อไหว้พระราหู (ต้นแบบจากจังหวัดอุดรธานี)

4) การทำเวิร์กช็อป (Workshop) หรือการทำกิจกรรม D.I.Y. (Do It Yourself) สำหรับงานหัตถกรรมและอาหารพื้นถิ่น

5) เพิ่มประสบการณ์เชิงวัฒนธรรม เช่น การเข้าร่วมพิธีโล้ชิงช้าแห่งนางดาน การทำหมรับในงานบุญสารทเดือนสิบ การเขียนผ้าพระบฏในงานแห่ผ้าขึ้นธาตุ

6) การปั่นจักรยานหรือใช้รถสกู๊ตเตอร์ไฟฟ้าเพื่อเดินทางเที่ยวไปตามตรอกหรือซอย

2.4.1.2 กิจกรรมเสริม ได้แก่

1) การถ่ายรูปที่จุดเช็คอินหลากหลาย เช่น สวนศรีธรรมโศกราช ตลาดท่าชี เป็นต้น

2) การรับประทานอาหารและขนมพื้นถิ่น ควรจัดในลักษณะตลาดนัดหรือถนนคนเดิน (ห่อข้าวใบตองหรือใบเล็ด ใส่ถุงแกงที่เป็นท้องถิ่น)

3) การตักบาตรในย่านท่าชี คล้ายการตักบาตรข้าวเหนียวที่จังหวัดเลย

2.4.2 ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน

2.4.2.1 จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วัฒนธรรม เช่น งานศิลปะผสมความเชื่อ การทำอาหารใบตอง เป็นต้น

2.4.2.2 เชื่อมโยงกับคนในชุมชนมามีส่วนร่วมในการสร้างการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเชิญนักบวชและพราหมณ์ให้คำแนะนำพิธีกรรม เป็นต้น

2.4.2.3 ควรเชิญนักสร้างสรรค์มาช่วยออกแบบธีมประกอบการออกแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว

2.4.2.4 การปรึกษาหารือระหว่างหน่วยงานและผู้ประกอบการ เช่น เทศบาลโรงแรม ชุมชน ผู้ประกอบการจัดนำเที่ยว เป็นต้น เพื่อร่วมออกแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

2.4.2.5 เชิญผู้มีอิทธิพลหรืออินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) ได้แก่ Tiktoker Facebook Page Reviewer และ Youtuber มาทำสื่อหรือคอนเทนต์ (Content) เพื่อแนะนำเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.4.3 ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า

2.4.3.1 การนำเสนอคุณค่าของกิจกรรมทางวัฒนธรรม

1) การจัดแสดงถนน 3 วัฒนธรรม (พราหมณ์ ไทย-พุทธ ไทย-จีน) เชื่อมโยงความเชื่อและประเพณี

2) การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism Route) หรือการท่องเที่ยวชีวภาพ (Bio Tourism) โดยเน้นการเดินเท้าและกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ในย่านเมืองเก่า

3) แสดงวิถีชีวิตชาวบ้านระหว่างเส้นทาง โดยไม่ปรุงแต่งเพิ่มเติม

4) ขยายกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันสวรรคต ร.9 พร้อมอาหารพื้นถิ่นเฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นต้น

2.4.3.2 การประชาสัมพันธ์

1) ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลก่อนการจัดกิจกรรม

2) ทำการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงจุดเด่น เช่น การตักบาตร ให้อาหาร รามู ถนนคนเดิน ตลาดท้องถิ่น ศาลหลักเมืองผสมผสานพราหมณ์-พุทธจีน หนึ่งเดียวในไทย เป็นต้น

2.4.4 ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม

2.4.4.1 การพัฒนาคนในชุมชน

1) ควรจัดให้มีฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้สามารถให้ข้อมูลและดูแลนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

2) ควรพัฒนาความร่วมมือกับชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เช่น การแสดงวิถีชีวิต การสร้างจุดจอดรถสามล้อและสนับสนุนบริการโดยชาวบ้าน เป็นต้น

2.4.4.2 บทบาทของผู้ประกอบการในท้องถิ่น

- 1) โรงแรมและรีสอร์ทเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในพื้นที่ทั้ง 5 ย่าน
- 2) ผู้ประกอบการอาหารและงานหัตถกรรมร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมเฉพาะพื้นที่
- 3) ผู้ประกอบการจัดนำเที่ยวร่วมออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว

2.4.5 ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม

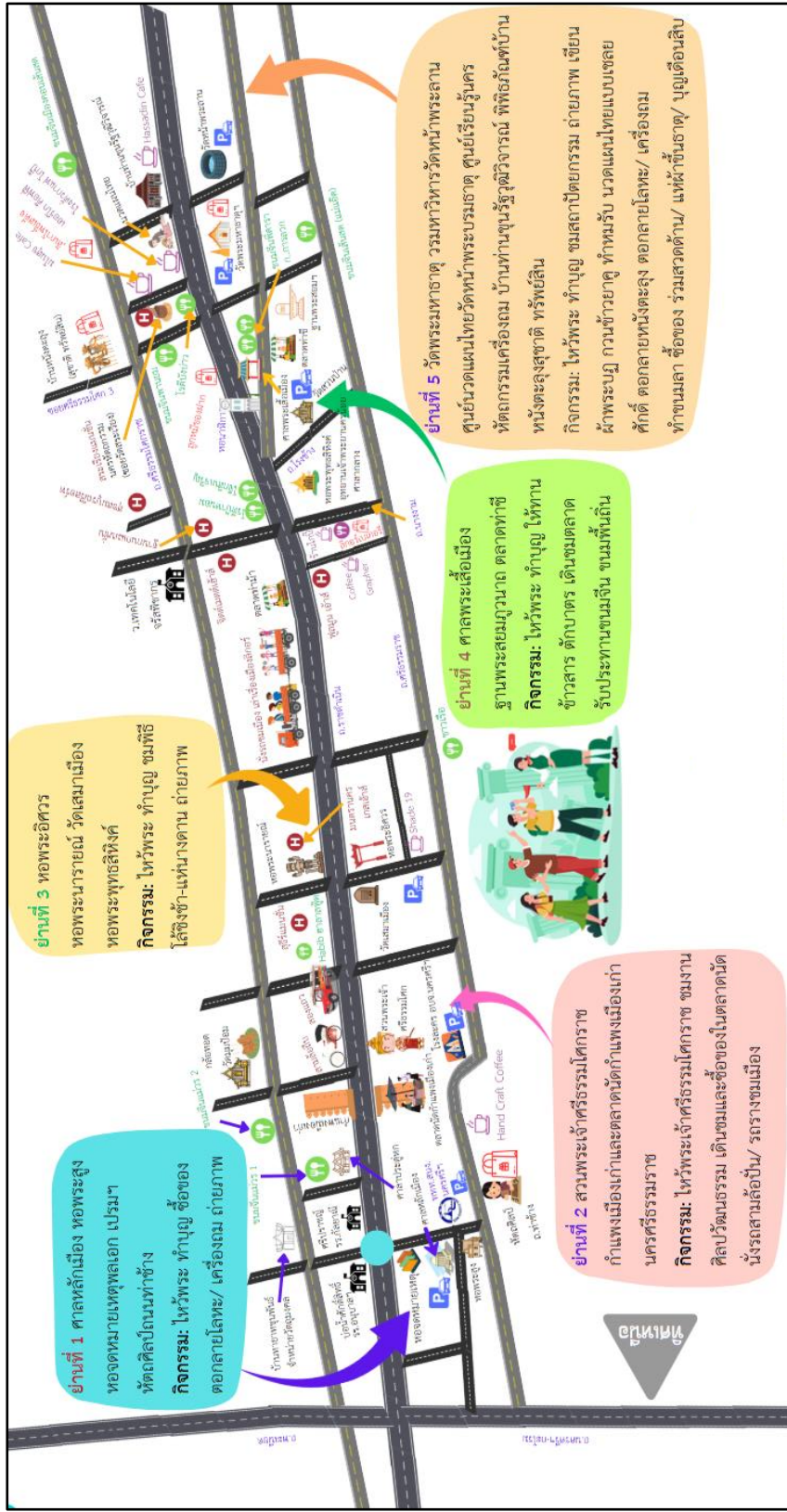
2.4.5.1 การจัดการระบบขนส่ง

- 1) เพิ่มบริการรถรางและรถสองแถวตลอดคืน เหมือนรถแดงเชียงใหม่
- 2) จัดรถสามล้อชมเมือง พร้อมจุดจอดในย่านสำคัญ
- 3) เส้นทางจักรยานไฟฟ้าและสกูตเตอร์ไฟฟ้าในพื้นที่เมืองเก่า

2.4.5.2 บริการสำหรับนักท่องเที่ยว

- 1) ส่งเสริมให้มีร้านอาหารและร้านเครื่องดื่ม (คาเฟ่) ในจุดท่องเที่ยว พร้อมจัดโซนสำหรับการพักผ่อน
- 2) ขยายวันตลาดนัดหรือเพิ่มกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมกลางวันและกลางคืน
- 3) การจัดกิจกรรมที่ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงเวลาและลักษณะอากาศในแต่ละวันหรือในช่วงฤดูกาล เช่น จัดที่โล่งในช่วงเช้า พื้นที่ร่มในช่วงบ่าย จัดรถบริการที่เข้าถึงง่ายในช่วงฤดูฝน เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบแผนที่แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช รายละเอียดดังภาพที่ 55

ภาพที่ 55 แผนที่แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

จากภาพที่ 55 แผนที่แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้วิจัยได้ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 เส้นทางท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราช

ย่านที่	แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	ระยะเวลา	จุดจอดรถ/ พาหนะเชื่อมโยง
1	จุดที่ 1 หอจดหมายพลเอกเปรมฯ ชมประวัติ ท่าน และเหตุการณ์สำคัญของเมืองนครศรีฯ	30 นาที	1. จุดจอดรถบริเวณหลัง ศาลหลักเมือง หรือหลัง ททท.
	จุดที่ 2 ศาลหลักเมือง กราบไหว้หลักเมืองเสริม ความมั่นคงในชีวิตและความสุขสมหวัง องค์กร ความร่มเทพ (ดวงจิตวิญญาณพระเจ้าศรีธรรม โศกราช) เพื่อความสำเร็จและรุ่งเรืองในชีวิต และ พระราชูเพื่อฝากดวง ยกดวง และแก้ดวงตก	30 นาที	2. รถสองแถวขึ้นที่หน้า สนามหน้าเมืองใกล้กับ ศาลหลักเมือง
	จุดที่ 3 หอพระสูง กราบไหว้พระพุทธรูปปางมาร วิชัยและระลึกถึงสมเด็จพระเจ้าตากสิน ชมความ งามของอาคารสำนักงานการท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย (ททท.) สถานที่จัดงานบุญสารท เดือนสิบแต่แรก (โบราณ)	15 นาที	3. รถชมเมือง และสามล้อ ปั่นเชื่อมต่อไปยังเส้นทาง อื่น ๆ (ติดต่อล่วงหน้ากับ เทศบาลนคร นครศรีธรรมราช)
	จุดที่ 4 หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง แวะร้านเครื่องเงิน เครื่องทอง และเครื่องถมถนนท่าช้าง ชม ผลิตภัณฑ์ และร่วมทดลองการตอกลายโลหะ สามกษัตริย์ (เงิน ทอง และนาก) สู่ถึงสาม กษัตริย์แห่งอาณาจักรตามพรลิงก์ และการ ทำลายนระโม เพื่อการคุ้มครอง ปกป้องอันตราย และขจัดโรคร้ายต่าง ๆ	1 ชั่วโมง	หมายเหตุ: หากมีเวลา เพิ่มเติม สามารถเดินเท้า หรือนั่งสามล้อปั่นไปยังสวน พระเจ้าศรีธรรมโศกราชและ กำแพงเมืองเก่าในเส้นทาง ที่ 2
	จุดที่ 5 แวะร้านกาแฟ Hand Craft Coffee	30 นาที	
	ช่วงเวลา: ทั้งวัน (08.00-19.00 น.)	รวม 2 ชั่วโมง	
		45 นาที	

ย่านที่	แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	ระยะเวลา	จุดจอดรถ/ พาหนะเชื่อมโยง
2	จุดที่ 1 สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช แวะสักการะบรมราชานุสาวรีย์แห่งกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ด้วยดอกบัวแทนที่สื่อถึงราชวงศ์ปทุมวงศ์ (ดอกบัว) จะได้ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และเสริมบารมี จุดที่ 2 กำแพงเมืองเก่า ชมความงามของกำแพงเมืองที่มีศิลปะร่วมสมัยกับเมืองเชียงใหม่ ศูนย์กลางอาณาจักรล้านนา และสถาปัตยกรรมยุโรป (ป้อมปืนใหญ่และเทคนิคการก่ออิฐจากโปรตุเกส และซุ้มประตูชาโดว์จากฝรั่งเศส) และชมจุดที่รัชกาลที่ 9 พร้อมพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงประทับปีกนกเสวยพระกายาหารเที่ยง จุดที่ 3 ตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า หรือตลาดกำแพงเมือง ชมการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น 23 อำเภอ หมุนเวียนสัปดาห์ละ 1 อำเภอ เลือกซื้ออาหารและขนมท้องถิ่น เช่น ขนมโค ขนมครก ขนมเบ็ญญวน ขนมจีน ข้าวยา ข้าวเหนียวสองดั่ง ยาร่วง (เมล็ดมะม่วงหิมพานต์) เป็นต้น และร่วมกิจกรรมการตอกหนังตะลุง ฟังเพลงบอก ช่วงเวลา: ยามเย็น-ค่ำ (15.00-21.00) รวม 2 ชั่วโมง	15 นาที 30 นาที 1 ชั่วโมง 15 นาที	1. จุดจอดรถบริเวณหลังสวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช 2. รถสองแถวเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ 3. สามล้อปั่นเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ (ติดต่อล่วงหน้ากับเทศบาลนครนครศรีธรรมราช) หมายเหตุ: หากมีเวลาเพิ่มเติม สามารถนั่งรถสองแถวหรือสามล้อปั่นไปจุดท่องเที่ยวในเส้นทางต่าง ๆ
3	จุดที่ 1 วัดเสมาเมือง ชมร่องรอยการจำพรรษาเมื่อครั้งบวชนเณรของหลวงปู่ทวดที่วิหารสำเภา ศิลปินกรีกต้นกำเนิดคำว่า “สวัสดี” และดื่มด่ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ในยามสงครามและประกอบพระราชพิธีสำคัญ ช่วยแก้คุณไสยและขับไล่ภูตผีปีศาจ และเข้าวัดมณฑลที่สำคัญ (เหรียญหวนะโม เหรียญพระธาตุ เหรียญหนุนดวงแห่งวัดหน้าพระบรมธาตุ เหรียญรูปหล่อฐานานุเขารุ่นไอ้ไข่ กายสิทธิ์แห่งวัดเสมาเมือง และเหรียญเทวดานพเคราะห์วัดหน้าพระบรมธาตุ)	30 นาที	1. จุดจอดรถบริเวณด้านหน้าหรือด้านข้างหอพระอิศวรและหอพระนารายณ์ 2. รถสองแถวเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ 3. สามล้อปั่นเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ (ติดต่อล่วงหน้ากับเทศบาลนครนครศรีธรรมราช)

ย่านที่	แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	ระยะเวลา	จุดจอดรถ/ พาหนะเชื่อมโยง
	จุดที่ 2 หอพระอิศวรและหอพระนารายณ์ สักการะเทพแห่งพราหมณ์ และร่วมงานมหาศิวะ ราตรี (ช่วงเดือนกุมภาพันธ์) และชมการโล้ชิงช้า แห่นางดานหนึ่งเดียวในไทย (ทุกวันที่ 14 เมษายน)	30 นาที	หมายเหตุ: หากมีเวลา เพิ่มเติม สามารถนั่งรถสอง แถวหรือสามล้อปั่นไปจุด ท่องเที่ยวในเส้นทางต่าง ๆ
	จุดที่ 3 แวะคาเฟ่ร้าน Shade 19 ร้าน Coffee Grapher ร้านโรตีสี่อร่อย	30 นาที	
	จุดที่ 4 หอพระพุทธรูปศิลปะจากลึงกาฬผสมผสานพื้นถิ่นเป็น “ศิลปะขนมต้ม” และแวะกราบอนุสาวรีย์ เจ้าพระยานคร (น้อย ณ นคร) ซึ่งเชื่อเป็น พระโอรสในสมเด็จพระเจ้าตากสิน	30 นาที	
	ช่วงเวลา: ทั้งวัน (08.30-16.00)	รวม 2 ชั่วโมง	
4	จุดที่ 1 ตลาดท่าชี ร่วมกิจกรรมการตักบาตรด้วย ข้าว น้ำพริก และกับข้าวทอดในใบตอง แล้วเดิน ซื้ออาหารและขนมรับประทานเล่น เช่น ไก่ทอด ขนมโคลาว ถั่วแปบ ข้าวหมากแห้ง เมี่ยงคำ ขนม สาคุ ข้าวเกรียบปากหม้อ ข้าวต้มมัด ขนมตาล ขนมเนื่องในงานบุญสารทเดือนสิบ (ขนมลา ขนมกงหรือไข่ปลา ขนมบ้าหรือสะบ้า ขนมดีข้า ขนมพอง) ขนมขึ้น ขนมโคหัวล้าน ขนมด้วง ยา ร่วง เป็นต้น	45 นาที	1. จุดจอดรถบริเวณวัด สวนป่าซึ่งอยู่ติดกับ ตลาดท่าชี 2. รถสองแถวเชื่อมต่อไป ยังเส้นทาง อื่น ๆ
	จุดที่ 2 ฐานพระสยามซึ่งมีอายุกว่า 800 ปี และ เป็นจุดเริ่มต้นพิธีพราหมณ์ต่าง ๆ และการมาอยู่ อาศัยของชีพราหมณ์เป็นที่มาของชื่อตลาดท่าชี ด้วย	15 นาที	หมายเหตุ: หากมีเวลา เพิ่มเติม สามารถนั่งรถ สองแถวไปจุดท่องเที่ยวใน เส้นทางต่าง ๆ ได้
	จุดที่ 3 รับประทานขนมจีนซึ่งเป็นเมนูถิ่นตาม ร้านใกล้เคียง เช่น ขนมจีนพื้ดารา ขนมจีนแม่ แอ๊ด ขนมจีนพานยม เป็นต้น หรือถ้วยเตี้ยสูตร โบราณที่ร้าน ก.การลวก	45 นาที	

ย่านที่	แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	ระยะเวลา	จุดจอดรถ/ พาหนะเชื่อมโยง
	จุดที่ 4 ศาลพระเสื้อเมือง กราบสักการะเทพทั้ง จีนและพราหมณ์หนึ่งเดียวในไทย ขอพรความรัก ต่อกามเทพ (ผู้เฒ่าจันทรา) ขอการค้าขายต่อตา ขุนลก ขอหน้าที่การงานและอำนาจบารมีต่อ พระเสื้อเมือง และไหว้หลวงปู่ทวด	15 นาที	
	จุดที่ 5 ร้านลูกหมีของฝาก ซื้อผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น (ขนมลา ทุเรียนกวน มังคุดกวน)	30 นาที	
	ช่วงเวลา: 07.00-09.30 น.	รวม 2 ชั่วโมง 30 นาที	
5	จุดที่ 1 วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ไหว้พระ บรมธาตุเจดีย์ไร้เงา ปรีศนาพระ 4 หู พระเจ้าชู้ พระอเจ้า พระ 6 นิ้ว ทางเสด็จพระเจ้าตากสิน ชมงานปูนปั้นพระทรงม้าแสดงจุดกำเนิดพุทธ ศาสนา ขอหน้าที่การงานจากพระเจ้าศรีธรรม โศกราช ขอสติปัญญาดีจากเจดีย์พระปัญญา ขอลูกหรือให้หายเจ็บไข้จากพระแอด แห่ผ้า พระบุญ ที่มระซังแบบคนแต่แรก (คนโบราณ) จุดที่ 2 ชื่อของฝากพื้นถิ่น (ขนมลา ทุเรียนกวน ห่อกาบหมาก เม็ดยาร่วง เครื่องเงิน เครื่อง ทองเหลือง และเครื่องถม	45 นาที 30 นาที	1. จุดจอดรถในวัดพระ มหาธาตุฯ หรือวัดพระนคร 2. รถสองแถวหน้าวัดเชื่อม ต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ 3. รถชมเมือง (ติดต่อ ล่วงหน้ากับเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช)
	จุดที่ 3 วัดหน้าพระลาน ดื่มน้ำศักดิ์สิทธิ์ด้วย ภาชนะโบราณ (มาจาก) เพื่อให้มีสติปัญญาดี และหน้าที่การงาน	15 นาที 15 นาที	
	จุดที่ 4 บ้านท่านขุนรัฐวุฒิวิจารณ์ ชมความงาม สถาปัตยกรรมไทย-จีน-ฝรั่ง และภาพความงาม ของการประดับพระบรมธาตุเจดีย์	30 นาที	หมายเหตุ: หากมีเวลา เพิ่มเติม สามารถนั่งรถสอง แถวหรือรถชมเมืองไปจุด ท่องเที่ยวในเส้นทางต่าง ๆ
	จุดที่ 5 คาเฟ่: ร้านหัตถินทร์ ร้าน Ergo Coffee (กาแฟ ลาปูชิโน, โรงคั่วกาแฟโกปี (กาแฟโบราณ) โรติบังบัว (โรตีสานมันแกว ข้าวหมกไก่) มโนสุข คาเฟ่ (จับเครื่องดื่มพร้อมร่วมสร้างงานศิลปะ)	45 นาที	

ย่านที่	แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	ระยะเวลา	จุดจอดรถ/ พาหนะเชื่อมโยง
จุดที่ 6 บ้านหนังตะลุง ชมการแสดง การแกะ หนัง และร่วมทำตัวหนังตะลุง		30 นาที	
จุดที่ 7 หัตถศิลป์เครื่องถม ชมการสาธิตและ ทดลองตอกลายโลหะศิลปะสมัยอยุธยา		รวม 3 ชั่วโมง	
ช่วงเวลา: ทั้งวัน (08.00-16.00 น.)		30 นาที	

จากตารางที่ 15 สามารถสรุปเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ 5 เส้นทางหลัก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช 5 ย่าน ดังนี้

เส้นทางที่ 1 ครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าย่านที่ 1 ซึ่งมี 5 จุดแวะ ได้แก่ หอจดหมายเหตุพลเอกเปรมฯ ศาลหลักเมือง หอพระสูง หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง และร้านค้าเฟ้ ระยะเวลารวมทั้งสิ้น 2 ชั่วโมง 45 นาที ซึ่งสามารถเดินเท้าได้ตลอดทั้งวัน (08.00-19.00 น.) โดยนักท่องเที่ยวสามารถจอดรถบริเวณหลังศาลหลักเมืองหรือหลังอาคารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช แล้วเดินเท้าเข้าสู่จุดที่ 1 (หอจดหมายเหตุพลเอกเปรมฯ) นอกจากนี้ สามารถใช้บริการรถสองแถวบริเวณข้างสนามหน้าเมือง หรือใช้บริการรถชมเมืองหรือบริการรถสามล้อเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ ที่เชื่อมกับย่านที่ 3 – 5 ได้ด้วย (สามารถเดินเท้าไปย่านที่ 2 ได้)

เส้นทางที่ 2 ครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าย่านที่ 2 ซึ่งมี 3 จุดแวะ ได้แก่ สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่า ตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า ระยะเวลารวมทั้งสิ้น 2 ชั่วโมง ซึ่งสามารถเดินเท้าได้ในช่วงเวลายามเย็น-ค่ำ (15.00-21.00 น.) โดยนักท่องเที่ยวสามารถจอดรถบริเวณหลังสวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช แล้วเดินเท้าเข้าสู่จุดที่ 1 (สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช) นอกจากนี้ สามารถใช้บริการรถสองแถวหรือรถสามล้อเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ ที่เชื่อมกับย่านที่ 4 – 5 ได้ด้วย (สามารถเดินเท้าไปย่านที่ 1 และ 3 ได้)

เส้นทางที่ 3 ครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าย่านที่ 3 ซึ่งมี 4 จุดแวะ ได้แก่ วัดเสมาเมือง หอพระอิศวรและหอพระนารายณ์ คาเฟ่ และหอพระพุทธสิหิงค์ ระยะเวลารวมทั้งสิ้น 2 ชั่วโมง ซึ่งสามารถเดินเท้าได้ตลอดทั้งวัน (08.00-16.00 น.) โดยนักท่องเที่ยวสามารถจอดรถบริเวณด้านหน้าหรือด้านข้างหอพระอิศวรและหอพระนารายณ์ แล้วเดินเท้าเข้าสู่จุดที่ 1 (วัดเสมาเมือง) นอกจากนี้ สามารถใช้บริการรถสองแถวหรือรถสามล้อเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ ที่เชื่อมกับย่านที่ 4 – 5 ได้ด้วย (สามารถเดินเท้าไปย่านที่ 2 ได้)

เส้นทางที่ 4 ครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าย่านที่ 4 ซึ่งมี 5 จุดแวะ ได้แก่ ตลาดท่าชี ฐานพระสยาม ร้านขนมจีน ศาลพระเสื้อเมือง และร้านของฝาก ระยะเวลารวมทั้งสิ้น 2 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งสามารถเดินเท้าได้ตลอดทั้งวัน (07.00-09.30 น.) โดยนักท่องเที่ยวสามารถจอดรถบริเวณวัดสวนป่าแล้วเดินเท้าเข้าสู่จุดที่ 1 (ตลาดท่าชี) นอกจากนี้ สามารถใช้บริการรถสองแถวหรือรถสามล้อเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ ที่เชื่อมกับย่านที่ 4 – 5 ได้ด้วย (สามารถเดินเท้าไปย่านที่ 2 ได้)

เส้นทางที่ 5 ครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าย่านที่ 5 ซึ่งมี 7 จุดแวะ ได้แก่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ร้านของฝาก วัดหน้าพระลาน บ้านท่านขุนรัฐวุฒิวิจารณ์ ร้านกาแฟ บ้านหนังตะลุง และหัตถศิลป์เครื่องถม ระยะเวลารวมทั้งสิ้น 3 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งสามารถเดินเท้าได้ตลอดทั้งวัน (08.00-16.00 น.) โดยนักท่องเที่ยวสามารถจอดรถที่ลานจอดรถฝั่งทิศเหนือของวัดพระมหาธาตุฯ หรือวัดพระนคร (ด้านหลังวัดพระมหาธาตุฯ) แล้วเดินเท้าเข้าสู่จุดที่ 1 (วัดพระมหาธาตุฯ) นอกจากนี้ สามารถใช้บริการรถชมเมืองหรือบริการรถสามล้อเชื่อมต่อไปยังเส้นทางอื่น ๆ ที่เชื่อมกับย่านที่ 1-3 ได้ด้วย (สามารถเดินเท้าไปย่านที่ 4 ได้)

ทั้งนี้ มีรายละเอียดของแต่ละเส้นทางท่องเที่ยวเพิ่มเติมดังภาคผนวก ง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษากิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย จำแนกผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียดผลการศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 16 - 22 ดังนี้

ตารางที่ 16 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านเพศ

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	109	28.31
2. หญิง	248	64.42
3. อื่นๆ หรือ LGBTQ+	28	7.27
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 64.42 รองลงมา ได้แก่ เพศชาย จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.31 และอื่น ๆ หรือ LGBTQ+ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 17 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านอายุ

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
อายุ		
1. 18 - 24 ปี	99	25.71
2. 25 - 34 ปี	117	30.39
3. 35 - 44 ปี	71	18.44
4. 45 - 54 ปี	53	13.77
5. 55 ปีขึ้นไป	45	11.69
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 25 - 34 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 30.39 รองลงมา ได้แก่ อายุ 18 - 24 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 25.71 อายุ 35 - 44 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 18.44 อายุ 45 - 54 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.77 และอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.69 ตามลำดับ

ตารางที่ 18 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านสถานภาพ

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
สถานภาพ		
1. โสด	227	58.96
2. สมรส (ยังไม่มีบุตร)	39	10.13
3. สมรส (มีบุตร)	104	27.01
4. หม้าย/ หย่าร้าง	15	3.90
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพ โสด จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 58.96 รองลงมา ได้แก่ สถานภาพสมรส (มีบุตร) จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 27.01 สมรส (ยังไม่มีบุตร) จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.13 และหม้าย/ หย่าร้าง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ

ตารางที่ 19 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านการศึกษาสูงสุด

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
การศึกษาสูงสุด		
1. ประถม	26	6.75
2. มัธยม/ ปวช.	38	9.87
3. อนุปริญญา/ ปวส.	46	11.95
4. ปริญญาตรี	262	68.05
5. สูงกว่าปริญญาตรี	13	3.38
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดช่วง ปริญญาตรี จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 68.05 รองลงมา ได้แก่ อนุปริญญา/ ปวส. จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.95 มัธยม/ ปวช. จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.87 ประถม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.38 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านอาชีพ

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
อาชีพ		
1. พนักงานเอกชน/ รับจ้าง	114	29.61
2. นักเรียน นิสิต นักศึกษา	104	27.01
3. รับราชการ/ พนักงานหน่วยงานรัฐ	54	14.03
4. อาชีพอิสระ/ เจ้าของกิจการ	97	25.19
5. อื่น ๆ	16	4.16
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน/ รับจ้าง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 29.61 รองลงมา ได้แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 27.01 อาชีพอิสระ/ เจ้าของกิจการ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.19 รับราชการ/ พนักงานหน่วยงานรัฐ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.03 และอื่น ๆ (ว่างงาน แม่ค้า เกษตรกร) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 21 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือน

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
1. ไม่เกิน 10,000 บาท	66	17.14
2. 10,001 - 15,000 บาท	147	38.18
3. 15,001 - 20,000 บาท	35	9.09
4. 20,001 - 25,000 บาท	30	7.79
5. 25,001 - 30,000 บาท	73	18.96
6. มากกว่า 30,000 บาท	34	8.83
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 38.18 รองลงมา ได้แก่ รายได้ 25,001 - 30,000 บาท จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.96 รายได้ไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14

รายได้ 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 รายได้มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.83 และรายได้ 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.79 ตามลำดับ

ตารางที่ 22 ความถี่และร้อยละของส่วนบุคคลด้านภูมิสำเนาที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
ภูมิสำเนาที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน		
1. กรุงเทพมหานคร	19	4.94
2. กระบี่	25	6.49
3. กาญจนบุรี	4	1.04
4. ชลบุรี	15	3.90
5. ชุมพร	11	2.86
6. ตรัง	33	8.57
7. นครศรีธรรมราช	92	23.89
8. นนทบุรี	6	1.56
9. นราธิวาส	2	0.52
10. ประจวบคีรีขันธ์	9	2.34
11. ปัตตานี	3	0.78
12. พังงา	2	0.52
13. พัทลุง	29	7.53
14. ภูเก็ต	23	5.97
15. ยะลา	2	0.52
16. ระนอง	4	1.04
17. ระยอง	7	1.82
18. สงขลา	54	14.02
19. สตูล	3	0.78
20. สุราษฎร์ธานี	38	9.87
21. อุตรธานี	4	1.04
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 22 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน มากที่สุด คือ นครศรีธรรมราช จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.89 รองลงมา ได้แก่ สงขลา จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.02 สุราษฎร์ธานี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.87 ตรัง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.57 พัทลุง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.53 กระบี่ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.49 ภูเก็ต จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.97 กรุงเทพมหานคร จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.94 ชลบุรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ชุมพร จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.86 ประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.34 ระยอง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.82 นนทบุรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.56 กาญจนบุรี ระนองและอุดรธานี ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.04 ปัตตานี และสตูล ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.78 นราธิวาส พังงาและยะลา ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน คือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.52 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ (Frequency) หรือจำนวน (คน) และค่าร้อยละ (Percentage) ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 23 - 35

ตารางที่ 23 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านจำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยว		
1. มาครั้งแรก	137	35.58
2. มาเป็นครั้งที่ 2	56	14.55
3. มาเป็นครั้งที่ 3	64	16.62
4. มาเป็นครั้งที่ 4	34	8.83
5. มาเป็นครั้งที่ 5	53	13.77
6. มาเป็นครั้งที่ 6	4	1.04
7. มาเป็นครั้งที่ 7	2	0.52
8. มาเป็นครั้งที่ 8	9	2.34
9. มาเป็นครั้งที่ 9	8	2.08
10. มาเป็นครั้งที่ 10	18	4.68
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 23 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาครั้งแรก จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 35.58 รองลงมา ได้แก่ เคยมาเป็นครั้งที่ 3 จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.62 เคยมาเป็นครั้งที่ 2 จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.55 เคยมาเป็นครั้งที่ 5 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.77 เคยมาเป็นครั้งที่ 4 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.83 เคยมาเป็นครั้งที่ 10 จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.68 เคยมาเป็นครั้งที่ 8 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.34 เคยมาเป็นครั้งที่ 9 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.08 เคยมาเป็นครั้งที่ 6 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.04 และเคยมาเป็นครั้งที่ 7 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.52 ตามลำดับ

ตารางที่ 24 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมมาท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว

พฤติกรรมมาท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยว		
1. พักผ่อน	271	70.39
2. ทำบุญไหว้พระ	302	78.44
3. ศึกษาดูงาน	50	12.99
4. อื่น ๆ	5	1.30
รวม	385	100.00

n = 385 (เลือกตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก)

จากตารางที่ 24 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวเพื่อทำบุญไหว้พระ จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 78.44 รองลงมา ได้แก่ มาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน จำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 70.39 มาท่องเที่ยวเพื่อศึกษาดูงาน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.99 และ อื่น ๆ (ได้แก่ แก๊บน และขอลูก) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 25 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านแหล่งข้อมูลที่รับทราบ

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
แหล่งข้อมูลที่รับทราบ		
1. แนะนำจากบุคคล	297	77.14
2. สื่อสังคมออนไลน์	274	71.17
3. ข้อมูลจากเว็บไซต์	81	21.04
4. บริษัทท่องเที่ยวหรือตัวแทน	24	6.23
5. รายการวิทยุหรือโทรทัศน์	17	4.42
6. หนังสือคู่มือท่องเที่ยวหรือเอกสารแนะนำ	33	8.57
7. แผ่นป้ายโฆษณาแหล่งท่องเที่ยว	32	8.31
8. อื่น ๆ	5	1.30
รวม	385	100.00

n = 385 (เลือกตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก)

จากตารางที่ 25 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีแหล่งข้อมูลที่รับทราบมาจากการแนะนำจากบุคคล จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 77.14 รองลงมา ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 71.17 ข้อมูลจากเว็บไซต์ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21.04 หนังสือคู่มือท่องเที่ยวหรือ เอกสารแนะนำ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.57 แผ่นป้ายโฆษณาแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 บริษัทท่องเที่ยวหรือตัวแทน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.23 รายการวิทยุหรือโทรทัศน์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.42 และอื่น ๆ (ยูทูบ และเพจเฟซบุ๊ก) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 26 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
บุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
1. หน่วยงาน	77	20.00
2. เพื่อน	205	53.25
3. ครอบครัว	195	50.65
4. คนรัก	93	24.16
5. ดาราหรืออินฟลูเอนเซอร์	32	8.31
6. อื่น ๆ	14	3.64
รวม	385	100.00

n = 385 (เลือกตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก)

จากตารางที่ 26 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพื่อนส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 53.25 รองลงมา ได้แก่ ครอบครัว จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 50.65 คนรัก จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.16 หน่วยงาน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ดาราหรืออินฟลูเอนเซอร์ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 และอื่น ๆ (ตัวเอง และคนรู้จัก) จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.64 ตามลำดับ

ตารางที่ 27 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่ใช้ในการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
ยานพาหนะที่ใช้ในการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
1. รถส่วนบุคคล	181	47.01
2. รถโดยสารสาธารณะ	49	12.73
3. รถของหน่วยงาน	55	14.29
4. รถเช่า	68	17.66
5. รถของบริษัทนำเที่ยว	32	8.31
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 27 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ยานพาหนะที่ใช้ในการมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชด้วยรถส่วนบุคคล จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 47.01 รองลงมา ได้แก่ รถเช่า จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 11.66 รถของหน่วยงาน จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 รถโดยสารสาธารณะ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.73 และรถของบริษัทนำเที่ยว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 ตามลำดับ

ตารางที่ 28 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านบุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
บุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
1. มาคนเดียว	15	3.90
2. มากับครอบครัว	136	35.32
3. มากับเพื่อน	153	39.74
4. มากับคนรัก	32	8.31
5. มากับหน่วยงานหรือคณะทัวร์	49	12.73
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 28 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีบุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชโดยมากับเพื่อน จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 39.74 รองลงมา ได้แก่ มากับครอบครัว จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 35.32 มากับหน่วยงานหรือคณะทัวร์ จำนวน 49 คน คิดเป็น ร้อยละ 12.73 มากับคนรัก จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 และมาคนเดียว จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ตามลำดับ

ตารางที่ 29 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านช่วงเวลาที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยว
ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
ช่วงเวลาที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
1. ตามความสะดวก	228	59.22
2. วันหยุดสุดสัปดาห์	99	25.71
3. วันหยุดนักขัตฤกษ์	10	2.60
4. มาทำงานหรือติดต่อธุระ	20	5.20
5. วันลาพักร้อนหรือพักผ่อน	28	7.27
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 29 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงเวลาที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชซึ่งมาตามความสะดวก จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 59.22 รองลงมา ได้แก่ วันหยุดสุดสัปดาห์ จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 25.71 วันลาพักร้อนหรือพักผ่อน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.27 มาทำงานหรือติดต่อธุระ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.20 และวันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 คิดเป็นร้อยละ 2.60 ตามลำดับ

ตารางที่ 30 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านระยะเวลาในการเดินทางมา
ท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
1. ภายในวันเดียว (ไป-กลับ)	244	63.38
2. ค้างคืน 1 คืน	85	22.08
3. ค้างคืน 2 คืน	53	13.77
4. ค้างคืน 3 คืน	3	0.78
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 30 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ภายในวันเดียว (ไป-กลับ) จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 63.38 รองลงมา ได้แก่ ค้างคืน 1 คืน จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.08 ค้างคืน 2 คืน จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.77 และค้างคืน 3 คืน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.78 ตามลำดับ

ตารางที่ 31 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านประเภทที่พักกรณีพักค้างคืน

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
ประเภทที่พักกรณีพักค้างคืน		
1. โรงแรม	125	32.47
2. บ้านเพื่อนหรือญาติ	16	4.16
รวม	141	100.00

จากตารางที่ 31 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ส่วนใหญ่พักที่โรงแรม จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 32.47 รองลงมา คือ พักที่บ้านเพื่อนหรือญาติ 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 32 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านพื้นที่หรือโซนที่มาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
พื้นที่หรือโซนที่มาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
1. ศาลหลักเมือง หอพระสูง หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง	259	67.30
2. สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่าและตลาด กำแพงเมืองเก่า	92	23.90
3. หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ วัดเสมาเมือง หอพระพุทธ สีหิงค์	59	15.32
4. ศาลพระเสื้อเมือง ตลาดท่าชี ฐานพระสยามภูวนาถ	40	10.39
5. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน บ้านท่านขุน รัฐวุฒิวิจารณ์ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง	349	90.65
รวม	385	100.00

n = 385 (เลือกตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก)

จากตารางที่ 32 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวในพื้นที่วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน บ้านท่านขุนรัฐวุฒิวิจารณ์ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 90.65 รองลงมา ได้แก่ พื้นที่ศาลหลักเมือง หอพระสูง หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 67.30 พื้นที่สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช กำแพงเมืองเก่าและตลาดกำแพงเมืองเก่า จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 พื้นที่หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ วัดเสมาเมือง หอพระพุทธสิหิงค์ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.32 พื้นที่ศาลพระเสื้อเมือง ตลาดท่าชี ฐานพระสยามภูวนาถ (ศิวลึงค์) จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.39 ตามลำดับ

ตารางที่ 33 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมที่ร่วมทำในขณะท่องเที่ยว
ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
กิจกรรมที่ร่วมทำในขณะท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
1. ทำบุญไหว้พระ	366	95.06
2. ร่วมกิจกรรมหรือประเพณี	60	15.58
3. ชิมอาหารหรือขนมพื้นถิ่น	98	25.45
4. ซื้อของฝากหรือของที่ระลึก	205	53.25
5. เรียนรู้ประวัติศาสตร์หรือวิถีชุมชน	84	21.82
รวม	385	100.00

n = 385 (เลือกตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก)

จากตารางที่ 33 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่ร่วมทำในขณะท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช คือ ทำบุญไหว้พระ จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 95.06 รองลงมา ได้แก่ ซื้อของฝากหรือของที่ระลึก จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 53.25 ชิมอาหารหรือขนมพื้นถิ่น จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 25.45 เรียนรู้ประวัติศาสตร์หรือวิถีชุมชน จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.82 และร่วมกิจกรรมหรือประเพณี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.58 ตามลำดับ

ตารางที่ 34 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมกาท่องเที่ยวด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการมา
ท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

พฤติกรรมกาท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
1. ไม่เกิน 500 บาท	168	43.64
2. 501 - 1,000 บาท	66	17.14
3. 1,001 - 1,500 บาท	65	16.88
4. 1,501 - 2,000 บาท	26	6.75
5. 2,001 - 2,500 บาท	6	1.56
6. 2,501 - 3,000 บาท	32	8.31
7. มากกว่า 3,000 บาท	22	5.71
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 34 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชไม่เกิน 500 บาท จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 43.64 รองลงมา ได้แก่ ระหว่าง 501 - 1,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 ระหว่าง 1,001 - 1,500 บาท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.88 ระหว่าง 2,501 - 3,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 ระหว่าง 1,501 - 2,000 บาท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 มากกว่า 3,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.71 และระหว่าง 2,001 - 2,500 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.56 ตามลำดับ

ตารางที่ 35 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวด้านสิ่งที่ใช้จ่ายในการมาเที่ยวย่านเมืองเก่า

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	ความถี่	ร้อยละ
สิ่งที่ใช้จ่ายในการมาเที่ยวย่านเมืองเก่า		
1. ทำบุญ	342	88.83
2. รับประทานอาหาร	265	68.83
3. ซื้อของฝากหรือของที่ระลึก	211	54.81
รวม	385	100.00

n = 385 (เลือกตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก)

จากตารางที่ 35 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายไปกับการทำบุญ จำนวน 342 คน คิดเป็นร้อยละ 88.83 รองลงมา ได้แก่ รับประทานอาหาร จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 68.83 และซื้อของฝากหรือของที่ระลึก จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 54.81 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

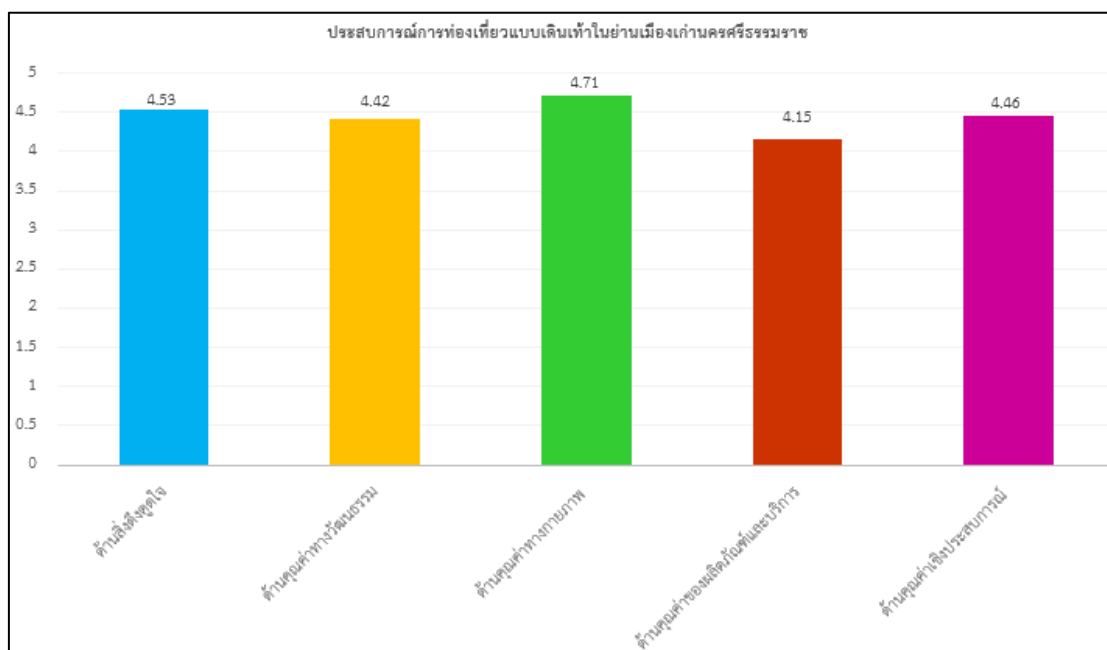
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 36 - 41 ดังนี้

ตารางที่ 36 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

(n = 385)

ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ในย่านเมืองนครศรีธรรมราช	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	4.53	0.696	มากที่สุด	2
2. ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม	4.42	0.399	มากที่สุด	4
3. ด้านคุณค่าทางกายภาพ	4.71	0.836	มากที่สุด	1
4. ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ	4.15	0.424	มาก	5
5. ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์	4.46	0.483	มากที่สุด	3
รวม	4.46	0.369	มากที่สุด	

จากตารางที่ 36 พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ได้รับประสบการณ์มากที่สุด คือ ด้านคุณค่าทางกายภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.46) ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.42) และด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 56

ภาพที่ 56 ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

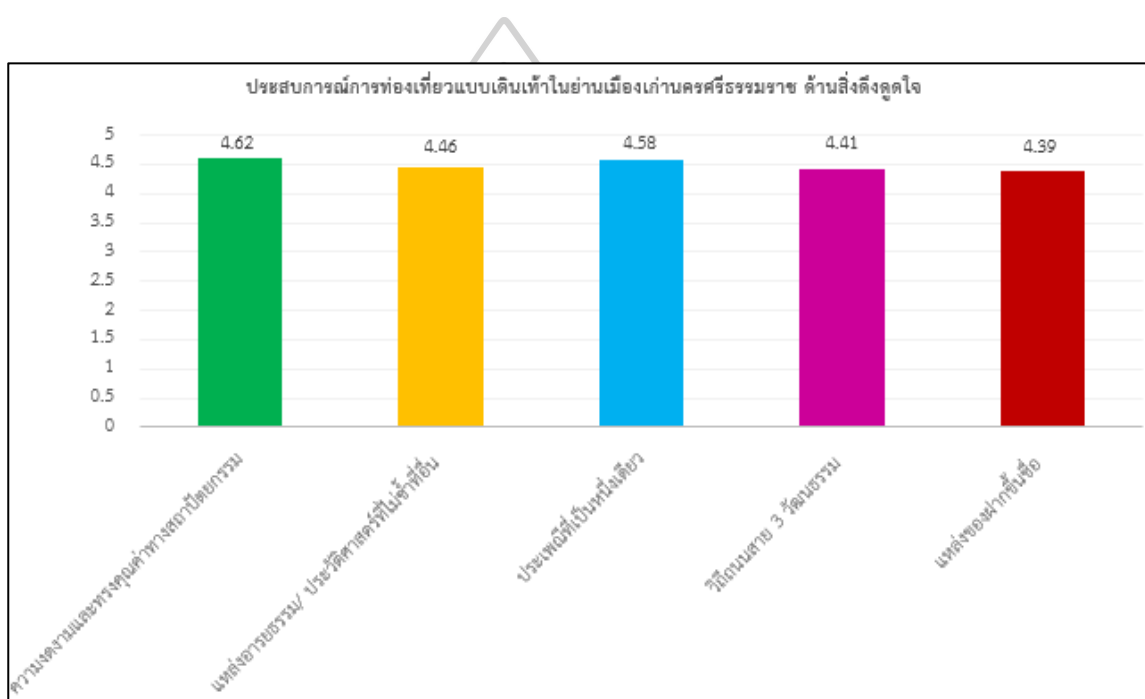
ทั้งนี้ แสดงรายละเอียดประเมินประสิทธิผลการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชแยกเป็นรายด้าน ดังปรากฏผลในตารางที่ 37 - 41 ดังนี้

ตารางที่ 37 ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านสิ่งดึงดูดใจ

(n = 385)

ด้านสิ่งดึงดูดใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความงดงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม	4.62	0.503	มากที่สุด	1
2. แหล่งอารยธรรมหรือประวัติศาสตร์ที่ไม่ซ้ำที่อื่น	4.46	0.544	มากที่สุด	3
3. ประเพณีที่เป็นหนึ่งเดียว	4.58	0.509	มากที่สุด	2
4. วิถีถนนสายวัฒนธรรม (พราหมณ์ พุทธ จีน)	4.41	0.513	มากที่สุด	4
5. แหล่งของฝากขึ้นชื่อ	4.39	0.519	มากที่สุด	5
รวม	4.53	0.696	มากที่สุด	

จากตารางที่ 37 พบว่า ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชด้านสิ่งดึงดูดใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ได้รับประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ความงดงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม รองลงมา ได้แก่ ประเพณีที่เป็นหนึ่งเดียว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$) แหล่งอารยธรรมหรือประวัติศาสตร์ที่ไม่ซ้ำที่อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.46$) วิถีถนนสายวัฒนธรรม (พราหมณ์ พุทธ จีน) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.41$) และแหล่งของฝากขึ้นชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.39$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิใน ภาพที่ 57

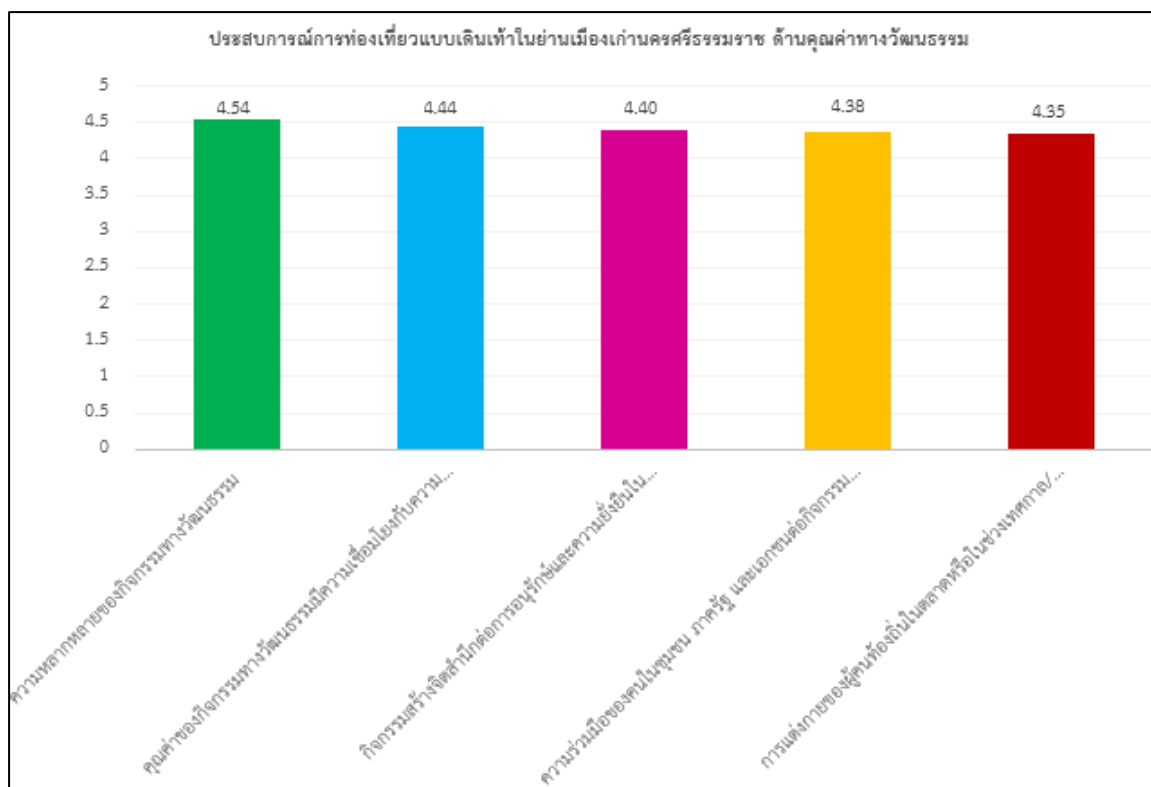
ภาพที่ 57 ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช
ด้านสิ่งดึงดูดใจ

ตารางที่ 38 ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม

(n = 385)

ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความหลากหลายของกิจกรรมทางวัฒนธรรม (ตักบาตร ไหว้พระขอพร สวดด้าน ร่วมแห่ผ้าขึ้น ธาตุ แห่หมรับบุญสารทเดือนสิบ ไถ่ชิงช้าแห่นางดาน เดินชมวิถีชีวิต ถ่ายภาพ รับประทานอาหาร/ขนม พื้นถิ่น นั่งรถชมเมือง)	4.54	0.504	มากที่สุด	1
2. คุณค่าของกิจกรรมทางวัฒนธรรมมีความ เชื่อมโยงกับความเป็นเมืองเก่า	4.44	0.512	มากที่สุด	2
3. กิจกรรมสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความ ยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.40	0.546	มากที่สุด	3
4. ความร่วมมือของคนในชุมชน ภาครัฐ และ เอกชนต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรม	4.38	0.556	มากที่สุด	4
5. การแต่งกายของผู้คนท้องถิ่นในตลาดหรือ ในช่วงเทศกาล/ ประเพณี	4.35	0.580	มากที่สุด	5
รวม	4.42	0.399	มากที่สุด	

จากตารางที่ 38 พบว่า ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นราย
ประเด็น พบว่า ประเด็นที่ได้รับประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ความหลากหลายของกิจกรรมทาง
วัฒนธรรม (ตักบาตร ไหว้พระขอพร สวดด้าน ร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุ แห่หมรับบุญสารทเดือนสิบ ไถ่ชิงช้า
แห่นางดาน เดินชมวิถีชีวิต ถ่ายภาพ รับประทานอาหาร/ขนมพื้นถิ่น นั่งรถชมเมือง) ซึ่งอยู่ในระดับ
มากที่สุด ($\bar{X}=4.54$) รองลงมา ได้แก่ คุณค่าของกิจกรรมทางวัฒนธรรมมีความเชื่อมโยงกับความเป็น
เมืองเก่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.44$) กิจกรรมสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืนใน
วัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.40$) ความร่วมมือของคนในชุมชน ภาครัฐ และเอกชน
ต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.38$) และการแต่งกายของผู้คนท้องถิ่นในตลาด
หรือในช่วงเทศกาล/ ประเพณี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.35$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 58

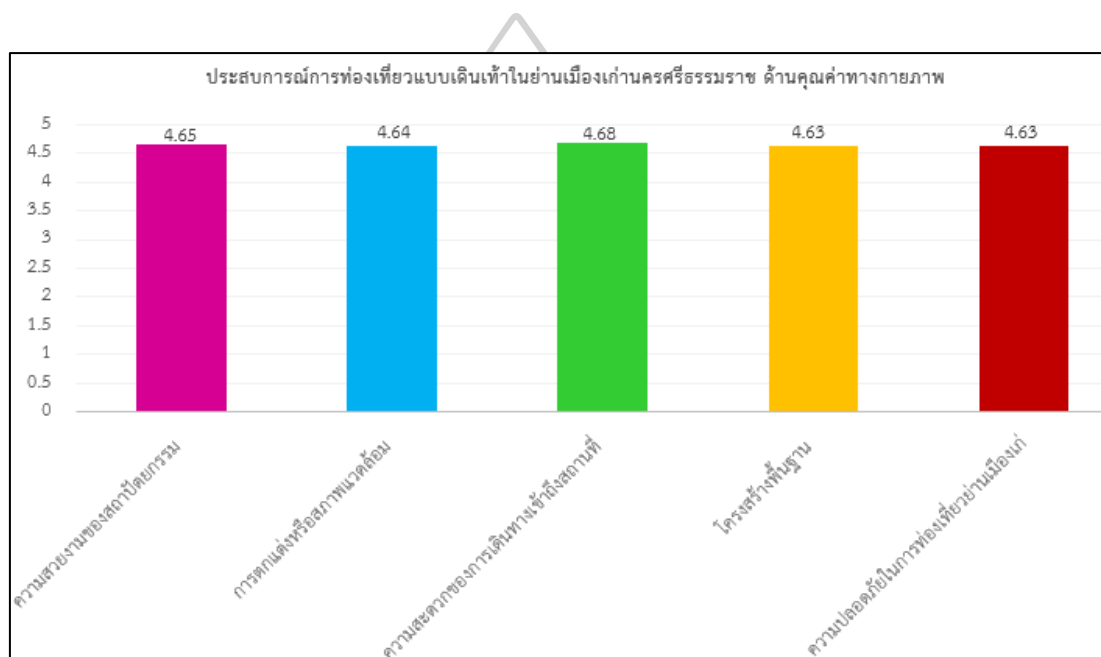
ภาพที่ 58 ความคิดเห็นต่อประสพการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 39 ความคิดเห็นต่อประสพการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
ด้านคุณค่าทางกายภาพ

(n = 385)

ด้านคุณค่าทางกายภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความสวยงามของสถาปัตยกรรม	4.65	0.515	มากที่สุด	2
2. การตกแต่งหรือสภาพแวดล้อม	4.64	0.527	มากที่สุด	3
3. ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่	4.68	0.544	มากที่สุด	1
4. โครงสร้างพื้นฐาน	4.63	0.536	มากที่สุด	4
5. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า	4.63	0.536	มากที่สุด	4
รวม	4.71	.836	มากที่สุด	รวม

จากตารางที่ 39 พบว่า ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชด้านคุณค่าทางกายภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ประเด็น พบว่า ประเด็นที่ได้รับประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) รองลงมา ได้แก่ ความสวยงามของสถาปัตยกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$) การตกแต่งหรือสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$) โครงสร้างพื้นฐาน และความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 59

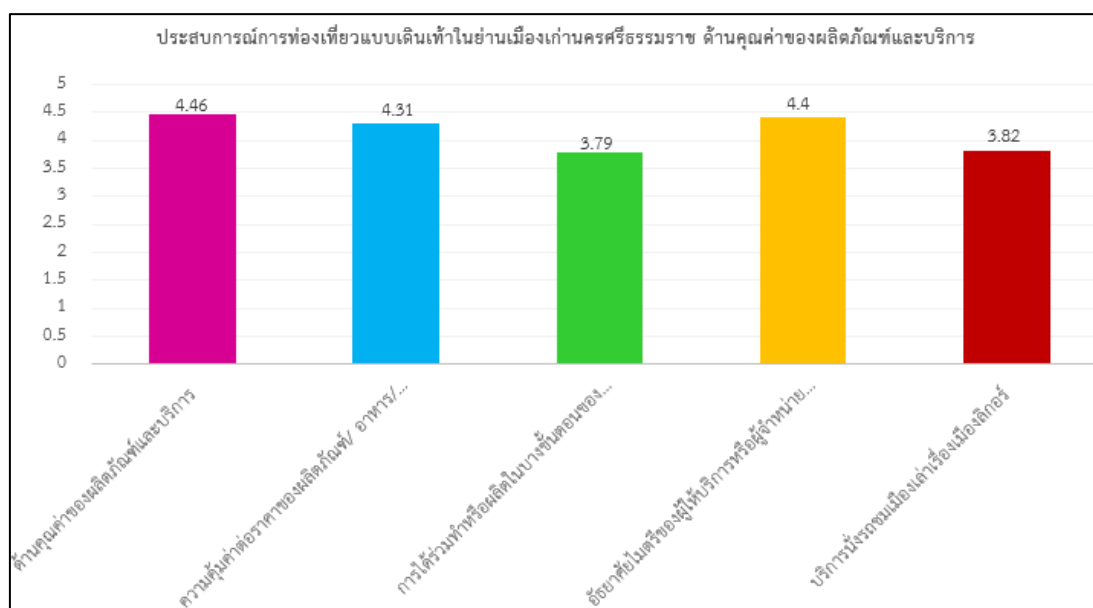
ภาพที่ 59 ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าทางกายภาพ

ตารางที่ 40 ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ

(n = 385)

ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่นมีอัตลักษณ์	4.46	0.529	มากที่สุด	1
และ				
ภูมิปัญญาที่โดดเด่น				
2. ความคุ้มค่าต่อราคาของผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น	4.31	0.518	มากที่สุด	3
3. การได้ร่วมทำหรือผลิตในบางขั้นตอนของ	3.79	0.849	มาก	5
ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น				
4. อธิบายไม่ตรีของผู้ให้บริการหรือผู้จำหน่าย	4.40	0.596	มากที่สุด	2
ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น				
5. บริการนั่งรถชมเมืองเล่าเรื่องเมืองลิกอร์	3.82	0.764	มาก	4
รวม	4.15	0.424	มาก	

จากตารางที่ 40 พบว่า นักท่องเที่ยวประเมินประสิทธิภาพการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ได้รับประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่นมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่โดดเด่น ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.46$) รองลงมา ได้แก่ อธิบายไม่ตรีของผู้ให้บริการหรือผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.40$) ความคุ้มค่าต่อราคาของผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.31$) บริการนั่งรถชมเมืองเล่าเรื่องเมืองลิกอร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$) และการได้ร่วมทำหรือผลิตในบางขั้นตอนของผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 60

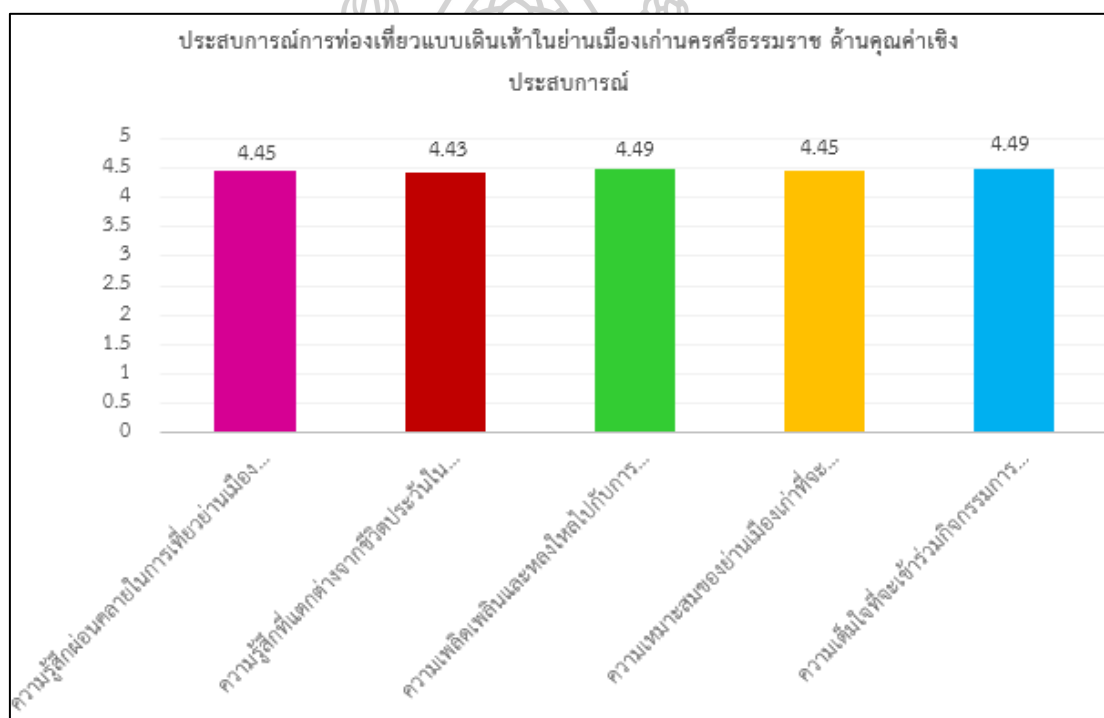
ภาพที่ 60 ความคิดเห็นต่อประสพการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ

ตารางที่ 41 ความคิดเห็นต่อประสพการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
ด้านคุณค่าเชิงประสพการณ์

(n = 385)

ด้านคุณค่าเชิงประสพการณ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ความรู้สึกผ่อนคลายในการเที่ยวย่านเมืองเก่า	4.45	0.514	มากที่สุด	2
2. ความรู้สึกที่แตกต่างจากชีวิตประจำวันในการเที่ยว ย่านเมืองเก่า	4.43	0.565	มากที่สุด	3
3. ความเพลิดเพลินและหลงใหลไปกับการ ท่องเที่ยว ในย่านเมืองเก่า	4.49	0.531	มากที่สุด	1
4. ความเหมาะสมของย่านเมืองเก่าที่จะสร้าง ประสพการณ์ท่องเที่ยวแบบเดินเท้า	4.45	0.580	มากที่สุด	2
5. ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงประสพการณ์แบบเดินเท้า	4.49	0.596	มากที่สุด	1
รวม	4.46	0.483	มากที่สุด	

จากตารางที่ 41 พบว่า นักท่องเที่ยวประเมินประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่ได้รับประสบการณ์มากที่สุด คือ ความเพลิดเพลินและหลงใหลไปกับการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า และความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.49$) รองลงมา ได้แก่ ความรู้สึกผ่อนคลายในการเที่ยวย่านเมืองเก่า และความเหมาะสมของย่านเมืองเก่าที่จะสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.45$) และความรู้สึกที่แตกต่างจากชีวิตประจำวันในการเที่ยวย่านเมืองเก่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.43$) ตามลำดับ ดังแผนภูมิในภาพที่ 61

ภาพที่ 61 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช ดังนี้

- 1) จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นการท่องเที่ยวที่ดีทั้งด้านวัฒนธรรมที่ดีและด้านขนบธรรมเนียมที่ดี รวมทั้งวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช
- 2) ได้เห็นสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเห็น ทำให้รู้สึกประทับใจ
- 3) การข้ามถนนควรระวังรถสัญจรทั้งสองทิศทางเนื่องจากไม่มีเกาะกลางถนน
- 4) ควรมีการจัดการขยะที่ดีกว่านี้
- 5) การบูรณะสถานที่ซึ่งมีโครงสร้างและอุปกรณ์ในการก่อสร้างทำให้ทัศนียภาพไม่ค่อยสวยงามเท่าที่ควร
- 6) สภาพอากาศร้อนมากและมีฝนตกค่อนข้างบ่อย ซึ่งที่บังแสงอาทิตย์และหลบฝนมีค่อนข้างน้อย

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

การศึกษามาวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้ผลการศึกษาประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานประกอบการร่างรูปแบบ ประกอบด้วยผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ผลการศึกษากิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และผลการสนทนากลุ่ม และ 2) ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานประกอบการร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

การร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยมีข้อมูลพื้นฐานประกอบการร่างรูปแบบ ได้แก่ ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ผลการศึกษากิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าใน

ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และผลการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช มีจำนวน 18 แห่ง ครอบคลุมประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว 3 ประเภท (องค์การท่องเที่ยวโลก, 1997 อ้างถึงใน กรมการท่องเที่ยว, 2557; กวรวรรณ สังขกร, 2558) ประกอบด้วย 1) แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี จำนวน 11 แห่ง ได้แก่ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน วัดเสมาเมือง บ้านท่านขุนรัฐภูมิ วิจารณ์ ฐานพระสยามภูวนารถ หอพระพุทธสิหิงค์ หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ ศาลพระเสื้อเมือง ศาลหลักเมือง และหอจดหมายเหตุ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ 2) แหล่งวิถีชีวิต (ชุมชน และตลาด) จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ตลาดท่าชี และตลาดกำแพงเมืองเก่า และ 3) แหล่งวัฒนธรรมและประเพณี จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน) ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และศูนย์นวดแผนไทยแห่งวัดหน้าพระบรมธาตุ โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะเฉพาะของทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ได้แก่ การไหว้พระ การทำบุญ การชมงานศิลปวัฒนธรรม การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทำผลิตภัณฑ์หรืออาหารและขนมท้องถิ่นด้วยตนเอง (Do It Your Self-D.I.Y.) การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มในร้านดังที่มีเมนูพื้นถิ่น การถ่ายภาพการร่วมงานประเพณี และการนวดแผนไทยแบบเชลยศักดิ์ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องสุขา ที่จอดรถ และทางลาดสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ ป้ายแนะนำข้อมูลและป้ายบอกทางขาดการดูแลรักษา และปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถานที่ต่าง ๆ โดยมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ การเพิ่มและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการเส้นทางและกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ การเชื่อมโยงการเดินทางร่วมกับยานพาหนะต่าง ๆ การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงาน และผู้ประกอบการในฐานะ “ผู้จัดการวัฒนธรรม” (ทิพย์สุตา พุมจรร และฐิติมา เวชพงศ์, 2563) เพื่อวางแผนและออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบตั้งแต่การตรวจสอบสถานการณ์ การสำรวจ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการเลือกเส้นทาง และการกำหนดแนวคิดหรือธีม (Yu and Zhang, 2020) จะทำให้เกิดการยกระดับการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาแวะเยือนและเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่น และยังทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่

1.2 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

การประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม และด้านที่มีศักยภาพน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายย่านหรือพื้นที่ พบว่า ย่านที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ ย่านที่ 2 (สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และกำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า นครศรีธรรมราช) และย่านที่มีศักยภาพน้อยที่สุด คือ ย่านที่ 1 (ศาลหลักเมือง หอพระสูง หอจดหมายเหตุพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากที่สุดในแต่ละย่าน พบว่า ย่านที่ 1 คือ หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง ย่านที่ 2 คือ กำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า ย่านที่ 3 คือ หอพระอิศวร ย่านที่ 4 คือ ศาลพระเสื้อเมือง และย่านที่ 5 คือ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร โดยคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้ร่วมประเมินศักยภาพ ได้แก่ ควรจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกัน 5 ย่าน และเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่น ๆ โดยเพิ่มกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม (การนั่งรถรางกลางคืน กิจกรรมสร้างสรรค์ในลักษณะฝึกทำ (Workshop หรือ D.I.Y. สำหรับการทำอาหารพื้นถิ่น การเรียนรู้ศิลปะและพิธีกรรม) หรือกิจกรรมในลักษณะการเรียนรู้ ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นเส้นทาง 3 วัฒนธรรม (พราหมณ์ ไทย-พุทธ และไทย-จีน) แล้วเสริมด้วยการท่องเที่ยวที่ลดคาร์บอน (Low Carbon Tourism) เช่น เส้นทางปั่นจักรยานหรือจักรยานไฟฟ้า เส้นทางสามล้อปั่นชมเมือง เส้นทางพายคายัก เป็นต้น ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงเวลาและฤดูกาล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในวันสำคัญอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากวันสำคัญทางศาสนา พร้อมกับส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ ภาคชุมชน และผู้ประกอบการทำกิจกรรมเชื่อมโยงกัน พัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่น ส่งเสริมบริการขนส่งท้องถิ่น (รถสามล้อปั่น รถชมเมืองรถสองแถว) ให้เชื่อมกับการเดินเท้า ปรับปรุงและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก

1.3 ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

การศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยโดยส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อไหว้พระ/ ทำบุญ และพักผ่อน เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การไหว้พระ/ ทำบุญ การซื้อของฝากหรือของที่ระลึก และการชิมอาหารพื้นถิ่น และให้ความเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวมากที่สุดในด้านคุณค่าทางกายภาพ ได้แก่ ความสวยงามของสถาปัตยกรรม การตกแต่งหรือสภาพแวดล้อม ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่ โครงสร้างพื้นฐาน และความปลอดภัยใน

การท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ดังนี้

1.3.1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 25-34 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นพนักงานเอกชนหรือรับจ้าง รายได้ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท และภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดในภาคใต้

1.3.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า ส่วนใหญ่มาเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นครั้งแรก มีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือ ทำบุญ ไหว้พระ รองลงมา คือ พักผ่อน รับทราบข้อมูลจากบุคคลและสื่อสังคมออนไลน์ โดยเพื่อนมีส่วนในการตัดสินใจมาท่องเที่ยว มักใช้รถส่วนบุคคลเป็นพาหนะไปกับเพื่อนและครอบครัว ช่วงเวลาที่เดินทางมักจะตามความสะดวกและวันหยุดสุดสัปดาห์ ระยะเวลาท่องเที่ยวแบบวันเดียว (ไป-กลับ) ส่วนที่แวะพักค้างคืนมักใช้บริการโรงแรม นิยมท่องเที่ยวในพื้นที่วัดพระมหาธาตุฯ วัดหน้าพระลาน บ้านท่านขุนรัฐวุฒิวิจารณ์ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม และพิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มักเข้าร่วม ได้แก่ การไหว้พระ/ ทำบุญ การซื้อของฝากหรือของที่ระลึก และการชิมอาหารพื้นถิ่น มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 1,000 บาท ซึ่งใช้จ่ายไปกับการไหว้พระ/ ทำบุญการรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม (กาแฟ) และการซื้อของฝากหรือของที่ระลึก

1.3.3 ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่ามีความคิดเห็นมากที่สุดต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวในด้านคุณค่าทางกายภาพ รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม และด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ ตามลำดับ หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุดต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ความงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน โบราณสถาน อาคาร บ้านเรือน) และวิถีถนนสาย 3 วัฒนธรรม (พราหมณ์ ไทย-พุทธ และไทย-จีน)

2) ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุดต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ความหลากหลายของกิจกรรมทางวัฒนธรรม ได้แก่ ตักบาตร ไหว้พระสวดมนต์ ร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุ แห่หมรับบุญสารทเดือนสิบ ชมโล่ชิงช้าแห่งนางดาน เดินชมวิถีชีวิตถ่ายภาพ รับประทานอาหารและขนมพื้นถิ่น ร้อยลูกปัดมโนราห์ เขียนผ้าพระบพ ดอกลายโลหะ เครื่องถมและหนังตะลุง และนั่งรถชมเมือง

3) ด้านคุณค่าทางกายภาพ ประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุดต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่ (ถนน จุดจอดรถโดยสารสาธารณะ)

4) ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ ประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุดต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์ อาหาร และขนมพื้นถิ่นมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่โดดเด่น ได้แก่ ขนมจีน จำปาดะทอด มังคุดคัด ยาร่วงหรือเม็ดมะม่วงหิมพานต์ ขนมลา กาแฟลาปูชิโน เครื่องถมสามกษัตริย์ วัดมุงคลั่งเหริญนะโม จตุคามรามเทพ ตาไข่ และพระปิดตาพังพากษ์

5) ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ ประเด็นที่มีความคิดเห็นมากที่สุดต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ความเพลิดเพลินและหลงใหลไปกับการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่าและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า

ความคิดเห็นเพิ่มเติม ได้แก่ จุดเด่น คือ ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและประเพณีที่งดงามและโดดเด่นด้วยแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่ง และมีความประทับใจต่อการได้พบสิ่งใหม่ที่นาสนใจในพื้นที่ จุดด้อยหรือสิ่งที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ถนนไม่มีเกาะกลางทำให้อันตรายต่อการข้ามถนน ควรจัดการขยะให้ดีขึ้น ควรบูรณะสถานที่ท่องเที่ยวให้มีทิวทัศน์ที่สวยงาม และควรเพิ่มพื้นที่สำหรับหลบแสงอาทิตย์และบังฝน

1.4 ผลการจัดสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน และนักวิชาการ เพื่อนำเสนอผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า และผลการศึกษากิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชจากนักท่องเที่ยวชาวไทย และรับฟังความเห็นต่อการร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีรายละเอียดผลการจัดสนทนากลุ่ม ดังนี้

1.4.1 ความคิดเห็นต่อผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

1) การสร้างความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวควรจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวแยกเป็นรายย่าน โดยมีร้านอาหาร ร้านคาเฟ่ หรือร้านของฝากที่แทรกอยู่ในเส้นทาง และนำเสนอความน่าสนใจที่เป็นลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นกิมมิก (Gimmick) ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวหรือของแต่ละย่าน เรียงร้อยเป็นเรื่องราว (Story) ที่เชื่อมโยงกับวัดพระมหาธาตุ

รวมหาวิหาร ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างพิจารณาเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมโดย UNESCO ด้วย ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“ควรมีเส้นทางท่องเที่ยวตามย่านต่าง ๆ โดยดูจากช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวสนใจ อาจตรงมารับประทานอาหารแล้วก็เดินเที่ยวต่ออีก 2 ชั่วโมง เพราะตลอดแนวถนนราชดำเนินสามารถเชื่อมไปยังย่านต่าง ๆ มีร้านอาหารและร้านค้าเพื่” (F5) (F6) (F8) (F14)

“อยากให้เสนอ Gimmick ที่สร้างความน่าสนใจทั้งของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม เช่น การนำขนมมาประดับกาแฟเป็น “ลาบูชโน” การนำมั่งคุดคุดไปเสริมเป็นของหวาน การได้ลองตอกตัวหนังตะลุง ตอกโลหะ” (F2) (F7) (F14)

“ทราบมาว่ารัฐบาลได้เสนอวัดพระมหาธาตุฯ ต่อคณะกรรมการ UNESCO เป็นที่เรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2568 ที่ผ่านมา เพื่อขอรับพิจารณาประกาศเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม หากนำกิจกรรมและเรื่องราวมาเชื่อมโยงกับวัดพระมหาธาตุฯ จะสร้างความน่าสนใจได้มากยิ่งขึ้น” (F5) (F12)

2) การส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ควรจัดให้มีการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อสร้างความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดใจเข้ามาเยือน โดยให้คนในชุมชนให้คำแนะนำเบื้องต้นก่อนให้นักท่องเที่ยวสร้างสรรค์งาน เช่น การแกะสลาดลายแบบง่ายของหนังตะลุง การวาดภาพลงผ้าพระบฏก่อนแห่ผ้าขึ้นธาตุ การลองทำขนมลาเป็นรูปร่างต่าง ๆ เป็นต้น หรือในตลาดนัดกำแพงเมืองนครศรีธรรมราชช่วงเย็นวันเสาร์ที่สามารถร่วมร้อยลูกปัดมโนราห์เป็นสร้อยข้อมือหรือสร้อยคอ การแกะตัวหนังตะลุง การทำขนมปะดา ขนมครก และข้าวเหนียวสองดั่ง ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ก็เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งคนในชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวสามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวสร้างสรรค์ผลงานได้ เช่น แกะสลาดลายง่าย ๆ ลงตัวหนังตะลุง วาดภาพลงผ้าพระบฏก่อนแห่ผ้าขึ้นธาตุ ลองทำขนมลาเป็นรูปร่างต่าง ๆ หรือในตลาดนัดกำแพงเมืองนครศรีธรรมราชก็มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมทำ ไม่ใช่แค่การเดินชมและซื้อของเท่านั้น อาจให้ร้อยลูกปัดมโนราห์ แกะตัวหนังตะลุง ทำขนมปะดา ขนมครก และข้าวเหนียวสองดั่ง” (F2) (F11) (F15)

3) การนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่าของกิจกรรมการ โดยเฉพาณักสื่อความหมายหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นควรได้รับการอบรมให้ความรู้ ป้ายที่แสดงข้อมูลได้ทางโทรศัพท์มือถือด้วยการสแกนคิวอาร์โค้ด (QR Code Sign) ควรมีข้อมูลทั้งแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว บริการ สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“ทุกแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละย่านจะมีความสำคัญและมีเรื่องราวแต่บางแหล่งไม่มีการสื่อความหมายที่ชัดเจน ไม่มีป้าย ทำให้ไม่น่าดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวสนใจจะเข้าชมหรือศึกษาเพิ่มเติม การนำเสนอจึงต้องมีความหลากหลาย ทั้งผู้สื่อความหมาย มัคคุเทศก์ สื่อออนไลน์ และป้ายที่สแกนคิวอาร์โค้ดด้วยมือถือได้ อาจทำเป็นภาพ 3 มิติ ก็ได้ โดยมีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยหรือสายด่วนฉุกเฉิน” (F1) (F6) (F7) (F8) (F13)

4) บุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ควรได้รับการพัฒนาการเป็นนักสื่อความหมาย หรือมัคคุเทศก์ในชุมชน และต้องร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมโดยบุคลากรหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวด้วย ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“บุคคลในชุมชนควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาให้เป็นนักสื่อความหมายหรือมัคคุเทศก์ในชุมชนเพื่อให้มีข้อมูลที่ถูกต้อง สามารถนำชมได้ ควรเป็น คนในชุมชนซึ่งจะรู้ข้อมูลดีอยู่แล้ว เยาวชนจากโรงเรียนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราชซึ่งเรียนด้านภาษา และผู้สูงอายุที่มีความจำดีและยังแข็งแรงเดินได้ปกติก็สามารถมาร่วมให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวด้วย” (F1) (F3) (F6)

“การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวลักษณะนี้ให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้จริง โดยทุกคนที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้เกิดความประทับใจ” (F1) (F6) (F8)

5) บริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ควรพิจารณาถึงความพร้อมของสถานที่และผู้ให้บริการโดยมีการหาหรือและสร้างความเข้าใจในการให้บริการนักท่องเที่ยว ดูแลความสะดวกหรือสุขอนามัยโดยเฉพาะร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่มหรือคาเฟ่ และผู้จำหน่ายสินค้าประเภทของรับประทาน จัดสรรจุดจอดรถที่เชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวในย่านต่าง ๆ และเพิ่มการให้บริการด้วยยานพาหนะอื่น ๆ เช่น รถชมเมือง รถสองแถว รถสามล้อปั่น รถสามล้อไฟฟ้า รถจักรยานธรรมดา รถจักรยานไฟฟ้า เป็นต้น ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“ความพร้อมของสถานที่และผู้ให้บริการเป็นเรื่องสำคัญ มาแล้วเปิดบ้าง ไม่เปิดบ้าง จะทำให้เสียความรู้สึก ร้านอาหาร ร้านคาเฟ่ แม้ค่าที่ขายของกินก็ควรที่จะดูแลความสะดวกหรือทำตามหลักอนามัยที่เทศบาลให้คำแนะนำได้” (F6) (F7) (F11)

“บางสถานที่หรือบางย่านมีระยะห่างกันมาก โดยเฉพาะกลางวันที่มีอากาศร้อน ควรเสริมด้วยการใช้ยานพาหนะอื่น ๆ อาจเป็นรถชมเมือง รถสามล้อปั่น รถสามล้อไฟฟ้า รถสองแถว รถจักรยานทั้งแบบธรรมดาและแบบไฟฟ้าก็ได้” (F3) (F6) (F12) (F15)

4.1.2 ความคิดเห็นต่อผลการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวและประสบการณ์การท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวไทย

1) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่เป็นชาวไทย ได้แก่ กลุ่มที่เน้นมาเพื่อไหว้พระ ทำบุญ และกลุ่มที่เน้นมาเพื่อการพักผ่อน จึงควรมีการแยกกิจกรรมออกให้ชัดเจน พร้อมระบุวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“จากผลการศึกษาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เห็นว่ามีสองกลุ่มที่ชัดเจน คือ กลุ่มที่เน้นมาเพื่อไหว้พระ ทำบุญ และกลุ่มที่เน้นมาเพื่อพักผ่อน ซึ่งกลุ่มที่มาพักผ่อนอยากให้ความสำคัญไปที่กลุ่มวัยรุ่น เพราะเขาต้องการความรู้และทำกิจกรรมที่แปลกใหม่ จึงต้องสร้างกิจกรรมที่ทำให้น่าสนใจ” (F2) (F7) (F8)

“ต้องดูกลุ่มนักท่องเที่ยวให้เป็นว่ากลุ่มไหนมีความชอบแบบใดบางกลุ่มมาไหว้เพื่อขอให้มั่งงานทำ หรือเพื่อขอให้มั่งมี ไม่ยากจน บ้างก็มาขอให้ได้น้ำที่การทำงานที่ดี ควรแจ้งวัน เวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เขาทราบด้วย” (F13) (F14)

2) กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

2.1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ

2.1.1) ความงดงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรมในย่านเมืองเก่าสามารถนำเสนอได้ในทุกช่วงเวลา ซึ่งในช่วงเวลาที่สามารถสร้างจุดเด่นของสถาปัตยกรรมด้วยการใช้แสงสีต่าง ๆ ส่องไปยังตัวอาคารได้ หรือ Light Up ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“นักท่องเที่ยวมักจะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงที่อากาศดีอาจเป็นตอนค่ำ ซึ่งเราสามารถสร้างกิจกรรมการย้อมสีหรือฉายแสงไปยังอาคารโบราณสถานต่าง ๆ ได้ อยากให้หารือร่วมกับกรมศิลปากรในการย้อมสีเมืองหรือ Light Up โบราณสถาน ให้ถูกต้อง” (F2) (F4)

2.1.2) การจะทำให้แหล่งอารยธรรมหรือประวัติศาสตร์ที่ไม่ซ้ำที่อื่น จึงควรมีการนำเสนอจุดเด่นหรือจุดเน้นที่ไม่เหมือนใคร (Gimmick) มาสร้างเป็นเรื่องราว (Story) เชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว แล้วนำเสนอข้อมูลให้ทราบล่วงหน้า โดยมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับความเป็นแหล่งอารยธรรมหรือประวัติศาสตร์ เช่น การชม การฟังบรรยาย การถ่ายภาพ การรับประทานอาหารหรือขนมพื้นถิ่น การได้ทำกิจกรรมที่ส่วนร่วมกับคนในชุมชน เป็นต้น ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“อยากให้ทำเป็นเรื่องราวหรือ Story จาก Gimmick ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกันให้เห็นถึงความเป็นอารยธรรม แล้วนำเสนอข้อมูลให้ทราบล่วงหน้าผ่านสื่อต่าง ๆ สร้างกิจกรรมที่เชื่อมกับอารยธรรมทั้งการชม การฟัง การถ่ายรูปการรับประทานอาหารหรือขนมพื้นถิ่น และการทำกิจกรรมในชุมชน” (F2) (F5)

2.1.3) การทำโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยนำแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และบริการต่าง ๆ มากำหนดว่า 1 วัน มาแล้วได้ไปที่ไหน ได้ทำอะไร เชื่อมโยงกับย่านต่าง ๆ อาจมีหลายโปรแกรมที่ทำให้ครอบคลุมทั้ง 5 ย่าน ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“ควรทำเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวว่าใน 1 วัน มาทำอะไรได้บ้าง เช่น มาแวะพักในคืนวันเสาร์แล้วตื่นเข้ามาในวันอาทิตย์ก็ได้ไปตักบาตรทำซีหรือตักบาตรหน้าวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร แล้วเดินไปยังจุดต่าง ๆ เชื่อมไปย่านต่าง ๆ อาจจะต้องครบ 5 ย่านใน 1 โปรแกรมก็ได้ แล้วทำเป็นหลายโปรแกรมออกมาให้ครอบคลุม 5 ย่าน แล้วก็ทำเป็นข้อมูลนำเสนอไว้ตามที่พักต่าง ๆ ด้วย” (F5) (F9)

2.1.4) แหล่งของฝากขึ้นชื่อ ควรพิจารณาว่าแต่ละย่านมีแหล่งของฝากหรือไม่ เช่น ย่านที่ 1 หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง ย่านที่ 2 เป็นร้านต่าง ๆ ในตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า ย่านที่ 3 และย่านที่ 4 เป็นร้านลูกหมี่ ย่านที่ 5 มีทั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าโอท็อป (วัดพระมหาธาตุฯ) ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม (ซอยวัดสระเรียง) และพิพิธภัณฑสถานบ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน) เป็นต้น ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“ร้านขายของฝากไม่ใช่มีเพียงแค่ร้านลูกหมี่ เช่น ซอยวัดสระเรียงของอาจารย์นิคม นกอักษร หนังตะลุงของพิพิธภัณฑสถานบ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน) ร้านขายย่านลิเภาใกล้กับพิพิธภัณฑสถานบ้านหนังตะลุงฯ หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง และศูนย์จำหน่ายสินค้าโอท็อปด้านทิศใต้ของวัดพระมหาธาตุฯ หากกำหนดไปเลยว่าย่านต่าง ๆ มีแหล่งขายของฝากไหม ทำเป็นแผนที่การท่องเที่ยวก็จะดี” (F7) (F10) (F11)

2.2) ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม

2.2.1) กิจกรรมสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถดำเนินการผ่านกิจกรรมการประกวดการตกแต่งชุดหมรับจิ๋วในงานบุญสารทเดือนสิบ และการถ่ายภาพสถาปัตยกรรมจากนักท่องเที่ยว การใช้บริการยานพาหนะท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ เช่น สามล้อถีบ (ปั่น) รถสองแถวแบบไม้ที่มีความดั้งเดิม เป็นต้น ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อย

“ความงดงามของสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่สร้างความจดจำ และช่วยอนุรักษ์ให้คงสืบไป อาจมีการให้นักท่องเที่ยวร่วมส่งภาพถ่ายประกวด ไม่ควรจะมีแค่ช่างภาพเท่านั้น และภูมิปัญญาในการทำสิ่งต่าง ๆ ของประเพณีสำคัญ อย่างการทำหมรับจิ๋วที่ท่าง่าย ๆ นักท่องเที่ยวก็สามารถมีส่วนร่วมได้ด้วย” (F5) (F11) (F14)

“ควรส่งเสริมการอนุรักษ์การเดินทางในรูปแบบดั้งเดิม คือ สามล้อถีบ (ปั่น) ซึ่งจะจัดบริการไว้หน้าทางเข้าตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า นครศรีธรรมราช เฉพาะเย็นวันเสาร์เท่านั้น และการใช้บริการรถสองแถวไม้ที่มีความเป็นดั้งเดิมหรือ Classic ในยามเย็นที่ว่างเว้นจากการรับส่งผู้โดยสารโดยปกติ” (F3) (F5)

2.2.2) ควรมีการร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการร่วมสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นในช่วงที่มีงานหรือเทศกาล รวมถึงการขายของในตลาดด้วยเช่นกัน ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“คนในชุมชน ภาครัฐ และเอกชนควรร่วมกันสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรม อาจมีการแต่งกายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของจังหวัด นครศรีธรรมราชหรือย่านต่าง ๆ ในช่วงที่มีงานหรือเทศกาลสำคัญ พ่อค้าแม่ค้าในตลาดก็แต่งกายแบบนี้ได้ด้วย” (F3) (F8)

2.3) ด้านคุณค่าทางกายภาพ

2.3.1) ควรมีการตกแต่งหรือจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศน่าสนใจ โดยเฉพาะช่วงเย็นอาจมีการใช้แสงไฟส่องไปยังอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมตลอดแนวนนราชดำเนิน ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช กำลังมีโครงการ “สืบสานราชดำเนิน” ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคม 2568 ครอบคลุมพื้นที่ 5 ย่าน ของงานวิจัยนี้เช่นกัน โดยนักท่องเที่ยวสามารถจอดรถเป็นจุด ๆ แล้วเดินเท้าเชื่อมกับการเดินทางรูปแบบอื่น ๆ ในยามค่ำคืน เนื่องจากมีความสวยงามของการฉายแสงไฟไปยังตัวอาคารสถาปัตยกรรม (Light Up) และมีอากาศที่เย็นสบาย ซึ่งดีกว่าเดินในช่วงกลางวัน และขอให้มีการหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักศิลปากรที่ 12 เทคนาครนครศรีธรรมราช สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราชสภาวัฒนธรรมจังหวัด และนักวิชาการ” (F2) (F4)

2.3.2) ควรให้ความสำคัญต่อการดูแลความสะอาด ความสะดวก และความปลอดภัยต่อผู้ที่มาท่องเที่ยวด้วย โดยใช้ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในการบริหารจัดการ ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“อยากให้มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกและความสะอาด รวมถึงความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยวในเส้นทางนี้ อย่างเช่นสายด่วนฉุกเฉิน ระบบการจราจร การขนส่ง และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเชื่อมั่นและมีความประทับใจ อาจมีป้ายแจ้งเตือนล่วงหน้าก่อนเดินทางถึงจุดแยก จุดตัดต่าง ๆ ป้ายเตือนสำหรับคนเดินและสำหรับรถที่สัญจรไปมาด้วย” (F6) (F12)

2.4) ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ

การได้ร่วมทำหรือผลิตในบางขั้นตอนของผลิตภัณฑ์ อาหาร และขนมพื้นถิ่น สามารถทำให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ เช่น วัตถุดิบ ส่วนผสม สรรพคุณ วิธีการทำ การรับประทานที่ถูกต้อง เป็นต้น จะช่วยกระตุ้นให้เห็นคุณค่าหรือความคุ้มค่าแล้วซื้อ แม้แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ก็สามารถนำเยาวชนหรือนักเรียนมาร่วมให้ข้อมูลเพื่อได้ฝึกภาษาด้วย ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“นักท่องเที่ยวมาเห็นผลิตภัณฑ์และบริการแล้วจะทำให้น่าสนใจ
อย่างไรก็ อาจต้องสร้างคุณค่าหรือความน่าสนใจที่การให้คำแนะนำต่อการหา
วัตถุดิบการรับประทานหรือการใช้งานที่ถูกต้อง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความอยากซื้อ
เพราะได้เห็นคุณค่าในผลิตภัณฑ์และบริการ อาจนำนักเรียนโรงเรียนในพื้นที่มาร่วม
ให้ข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ก็เพื่อได้ฝึกฝนทักษะตนเอง และมีส่วน
ช่วยทำให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าในสิ่งที่นำเสนอ” (F3) (F6) (F8)

2.5) ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์

2.5.1) ควรมีการปรับวิธีการให้บริการหรือขั้นตอนการให้บริการ
หรือการทำกิจกรรมเพื่อช่วยลดเวลา อีกทั้งมีการสร้างพื้นที่ให้ได้พักผ่อนเพื่อให้นักท่องเที่ยว
มีความรู้สึกผ่อนคลายในการเที่ยวย่านเมืองเก่า พร้อมกับแนะนำให้เห็นความแตกต่างจาก
ชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยวที่ได้มาเที่ยวเมืองเก่าแล้วรู้สึกสนใจ อาจให้มีส่วนร่วมทำผลิตภัณฑ์ใน
บางขั้นตอนเพื่อเพิ่มคุณค่าเชิงประสบการณ์ ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“การมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ก็เพื่อความ
ผ่อนคลาย และรู้สึกแตกต่างจากชีวิตประจำวัน โดยมีการสร้างกิจกรรมเพื่อเพิ่มคุณค่า
เชิงประสบการณ์ของเขา ไม่ว่าจะเป็นการร่วมทำบางขั้นตอนของผลิตภัณฑ์ การ
สร้างบรรยากาศทั้งคนและสภาพแวดล้อม การได้เดินยามเย็นแทนช่วงกลางวัน
เพื่อให้มีเวลาได้สัมผัสประสบการณ์มากขึ้น” (F10) (F11) (F15)

2.5.2) การสร้างความเพลิดเพลินและหลงใหลไปกับการ
ท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า โดยนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำระบบสื่อความหมายในพื้นที่ เช่น QR
Code สำหรับให้โทรศัพท์มือถือแสกนดูข้อมูล ชมภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอ และลงข้อมูลใน
แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเพจเฟซบุ๊ก และติ๊กต็อก โดยเชิญผู้ที่อิทธิพลในสื่อสังคม
ออนไลน์ (Influencer) มาร่วมสร้างเนื้อหา (Content) หรือให้นักท่องเที่ยวถ่ายรูปมาประกวด ตั้งเงิน
รางวัล และยังนำข้อมูลนี้ไปฝากไว้กับโรงแรมและร้านอาหารได้ด้วยเช่นกัน ดังข้อมูลที่ได้จากการ
สนทนากลุ่ม

“นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีโทรศัพท์มือถือ ซึ่งมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมาก จึงควรมีการทำป้าย QR Code ตามจุดต่าง ๆ ให้ได้ แสแกนเข้าไปอ่านข้อมูลหรือ ชมคลิปวิดีโอก็ได้ อาจเชิญอินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) มาเที่ยวมีเงินลงทุนให้เขาและเชิญมาเที่ยวเลย แต่สิ่งที่ได้ คือ เขามาไลฟ์ (Live) และยังมาถ่ายรูปแล้วอาจจะมียางวัลให้กับเขา 50,000 ถึง 100,000 บาท สำหรับคนที่ได้ ยอดเข้าชมเท่าไรก็ว่าไป ให้ลองชวนชมรมโรงแรมและกลุ่มร้านอาหารมาร่วมกัน สนับสนุนเงินรางวัล” (F2) (F8)

“ป้ายข้อมูลแนะนำเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ตั้งไว้ที่หน้าเคาน์เตอร์โรงแรมและร้านอาหาร จะช่วยประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ” (F1) (F9) (F13)

4.1.3 ความคิดเห็นต่อการร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

1) ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าต่อย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

1.1) พิจารณาถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มที่เน้นมาไหว้พระทำบุญ และกลุ่มที่มาพักผ่อน แล้วมาพิจารณาว่ากิจกรรมใดเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มไหน

1.2) การนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวตามย่านต่าง ๆ ในระหว่างที่เดินเท้า จะช่วยให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาอยู่นานขึ้น เกิดการหมุนเวียนเศรษฐกิจจากการจับจ่ายทั้งซื้อของและการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

1.3) นำเสนอความเป็นเฉพาะถิ่นของแต่ละย่าน นำมาเรียงร้อยเรื่องราวทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวของแต่ละย่าน และเชื่อมไปย่านอื่น ๆ ในเขตเมืองเก่านครศรีธรรมราช

1.4) ความหลากหลายของการสัญจรหรือเดินทางท่องเที่ยว โดยให้มีการจอดรถแล้วลงเดินเท้า หากจุดใดมีระยะทางที่ห่างไกล นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการยานพาหนะท้องถิ่น เช่น รถสองแถว รถสามล้อปั่น เป็นต้น ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“จากการศึกษาข้อมูลนักท่องเที่ยวเห็นว่ามี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เน้นมาเพื่อไหว้พระ ทำบุญ และกลุ่มที่เน้นมาเพื่อพักผ่อน จึงต้องไปดูว่ามีกิจกรรมอะไรเหมาะกับคนเหล่านี้ อย่างไรก็ตามหาความเป็นท้องถิ่นของแต่ละจุดหรือแต่ละย่านให้ได้ แล้วอาจทำเป็นเส้นทางเดินเท้าเชื่อมกัน” (F2) (F3) (F15)

“ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีหลายย่าน บางย่านมีการเดินทางที่ไกล ต้องมีกิจกรรมให้เขาทำระหว่างทางและในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ไม่เบื่อหน่าย และสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจแก่คนในท้องถิ่น” (F1) (F3) (F7) (F9)

“ยิ่งนักท่องเที่ยวอยู่นานขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวเท่าใด ย่อมสร้างมูลค่าเศรษฐกิจมากขึ้น อาจมีการนำเสนอกิจกรรมที่สร้างรายได้แก่ชุมชน เช่น การสอนวิธีการวาดภาพพระพุทธรูปเพื่อความเป็นมงคลก่อนแห่ผ้าขึ้นธาตุ การลงทำขนมลา การตอกลายลงหนังตะลุงหรืองานโลหะ การตักน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดหน้าพระลานด้วยภาชนะทองถิ่น “หมาจาก” หรือการได้นั่งรถไม้เกวียน การนั่งสามล้อถีบก็ได้” (F1) (F7) (F12)

2) ฤดูกาลหรือช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

2.1) เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา บางกิจกรรมจะขึ้นอยู่กับช่วงเทศกาลหรือประเพณีทางศาสนา จึงควรเพิ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ กิจกรรมที่มาแล้วทำได้ทุกวันโดยไม่ต้องมาในวันสำคัญทางศาสนา เช่น แห่ผ้าขึ้นธาตุ เขียนผ้าพระพุทธรูป ทำขนมลา สักการะบุคคลสำคัญ (สมเด็จพระเจ้าตากสิน พระเจ้าศรีธรรมโศกราช เจ้าพระยานครศรีไชย) เป็นต้น

2.2) ควรประสานงานกับผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมช่วงเย็นและช่วงค่ำที่ไม่คับแคบเกี่ยวเวลาพักผ่อนมากนัก เช่น วัดหน้าพระลานให้ได้เข้าชมและตักน้ำศักดิ์สิทธิ์ด้วยหมาจาก วัดเสมาเมืองให้ได้แวะสักการะหลวงพ่อทวดและชมศิลปะจารึกอันเป็นที่มาของคำว่า “สวัสดี” ศาลพระเสื้อเมืองได้ไหว้พระเสื้อเมืองและตาขุนลกเพื่อหน้าที่การงานและการเงินที่ดี เป็นต้น ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“ควรเพิ่มเติมวันสำคัญนอกเหนือจากศาสนา อย่างวันพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ทุกวันที่ 11 เมษายน และแนะนำให้มาในช่วงวันอื่น ๆ นอกจากวันสำคัญทางศาสนาเพราะกิจกรรมที่ทำก็เอื้อให้นักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา บุคคลสำคัญอื่น ๆ ก็น่าสนใจทั้งเจ้าพระยานครศรีไชย และพลเอกเปรมฯ” (F6) (F11)

“สถานที่ส่วนใหญ่มักปิดในช่วงเย็น ซึ่งก็มีนักท่องเที่ยวที่แวะผ่านมารับประทานอาหารหรือนั่งร้านเครื่องดื่มตามแนวถนนราชดำเนิน จึงควรจะได้เข้าไปชมทั้งวัดเสมาเมือง ศาลพระเสื้อเมือง วัดหน้าพระลาน หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง หากประสานงานขอหน่วยงานหรือผู้ดูแลสถานที่ช่วยเปิดให้ชมในยามเย็นจนไม่ถึงค่ำมากนักก็จะดี” (F2) (F5) (F10) (F14)

3) ความเหมาะสมของกิจกรรมในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

3.1) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งควรนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่บางแห่งกลับไม่มีกิจกรรมการท่องเที่ยว จึงควรจะสร้างสรรค์กิจกรรมขึ้นมา

3.2) ความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว คนในชุมชน และผู้ประกอบการในพื้นที่ย่อมมีส่วนร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมให้เกิดประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวเพื่อได้มาชม มาฟัง และได้ทดลองทำกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้เกิดแรงจูงใจที่อยากจะมา และมาแล้วก็อยากกลับมาอีก

3.3) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ยังไม่ครอบคลุมทุกเดือน อาจนำเสนอกิจกรรมอื่น ๆ ในแต่ละเดือนว่ามาทำอะไรได้บ้าง กิจกรรมนั้นอยู่ที่ไหน ดังข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

“หลายแห่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่บางแห่งไม่มีเลย ควรจะต้องหาหรือพูดคุยกับผู้ดูแลหรือหน่วยงานรับผิดชอบร่วมกับคนในชุมชนหรือผู้ประกอบการมาช่วยสร้างกิจกรรมให้น่าสนใจ ไม่ใช่มาแล้วก็แค่ถ่ายรูปแล้วก็จากไป” (F1) (F2) (F7)

“ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะมาแวะ ให้เขาได้ชม ได้ฟัง และได้ทดลองทำ จะสร้างความจูงใจที่จะมาเที่ยว หรือมาแล้วก็จะกลับมาซ้ำอีก” (F1) (F8)

“ควรมีการระบุกิจกรรมประจำเดือนอื่น ๆ ด้วย ไม่ควรมีแค่เดือนสำคัญ อย่างสงกรานต์โล้ชิงช้าแห่นางตานในเดือนเมษายน มาขบบูชาในเดือนกุมภาพันธ์ และนำเสนอว่ามาทำอะไร ทำที่ไหน” (F7) (F13)

2. ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานประกอบการร่างรูปแบบกิจกรรม ได้แก่ ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชของนักท่องเที่ยวชาวไทย และผลการสนทนากลุ่ม มาทำการสังเคราะห์ผลการศึกษาเหล่านี้ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช 2) ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยว

ชาวไทย และ 3) องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช จากผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่าส่วนใหญ่มาจากจังหวัดในภาคใต้ และมีวัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือ ทำบุญไหว้พระ รองลงมาคือ พักผ่อน ดังนั้น จึงแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม Nakhon Si Urban Religious Tourists: NS-URT และ กลุ่ม Nakhon Si Urban Escapism Tourists: NS-UET ดังตารางที่ 42

ตารางที่ 42 ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
อักษรย่อ	คำเต็ม	ความหมาย
NS-URT	Nakhon Si Urban Religious Tourist	กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระในตัวเมืองซึ่งมีเป้าหมายเพื่อไหว้พระ ทำบุญ แก้นบ ชมวัดและโบราณสถาน และร่วมทำกิจกรรมในเทศกาลหรือประเพณีทางศาสนา
NS-UET	Nakhon Si Urban Escapism Tourist	กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมืองที่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ต้องการสัมผัสประสบการณ์ด้านการหลบหนีจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือพักผ่อน และต้องการร่วมทำกิจกรรมในจุดหมายปลายทางที่สร้างประสบการณ์เดินทางเป็นเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร

จากตารางที่ 42 แสดงลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่ามีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1.1 Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อไหว้พระ ทำบุญ แก้นบ เดินชมวัดและโบราณสถาน และร่วมทำกิจกรรมในเทศกาลหรือประเพณีทางศาสนาในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (Urban or

Oldtown of Nakhon Si Thammarat) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และมีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงเทศกาล (Bergstrom, 2021; นฤตม อ็อกซู และรวีวรรณ โปยรุ่งโรจน์, 2563; บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2558)

2.1.2 Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนในตัวเมือง (Urban Tourism) ซึ่งมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เหมาะสมสำหรับคนวัยหนุ่มสาวหรือวัยทำงานที่มีเวลาจำกัด (บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2558) ต้องการสัมผัสประสบการณ์ด้านการหลบหนี (Escapism Experience) จากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน (Adventure Trade Travel Association, 2022; Pine & Gilmore, 1999) และร่วมทำกิจกรรมในจุดหมายปลายทางที่สร้างประสบการณ์เดินทางอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร (Bergstrom, 2021; Dixit, 2020; Umar, 2018b) หรือประสบการณ์ที่ประทับใจจากท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะผสมกันระหว่างความดั้งเดิมและความร่วมสมัย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558)

2.2 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ใช้คำย่อว่า “REDTUC” ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 43

ตารางที่ 43 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย		
อักษรย่อ	คำเต็ม	คำอธิบาย
R	Religion	มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาทั้งพราหมณ์ พุทธแบบไทย และพุทธแบบจีน รองรับกิจกรรมเชิงศาสนา เช่น กราบไหว้ แก้วบน เข้าร่วมงานประเพณี เป็นต้น
E	Escapism Experience	มีกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่หลบหนีจากกิจกรรมประจำวันหรือการทำงานหรือเพื่อความผ่อนคลาย
D	Diversity	ความหลากหลายของประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี
T	Tourism	การรองรับการท่องเที่ยว

ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า

ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

U	Unique	เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะความเป็นเมืองซึ่งมีจุดน่าสนใจและเรียบง่าย
	Urban	เป็นเส้นทางชิม ได้แก่ เส้นทางชิมวัฒนธรรมความเชื่อพหุศาสนา เส้นทางชิมอาหารถิ่นเมืองเก่า และเส้นทางชิมมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมสมัย
C	Cultural	มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งโบราณสถาน ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ ตลาด
	Heritage	แหล่งหัตถกรรมและหัตถศิลป์ซึ่งมีการผสมผสานกันระหว่างความดั้งเดิมและความร่วมสมัย

จากตารางที่ 43 แสดงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ใช้คำย่อว่า “REDTUC” ซึ่งประกอบด้วย ความหลากหลาย (Diversity) ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) และความเป็นเมืองเฉพาะ (Unique Urban) ที่สามารถสัมผัสประสบการณ์เชิงหลบหนีจากกิจกรรมประจำวัน (Escapism Experience) มาร่วมทำกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์เดินทางอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ (Unique Experiences) ด้วยการผสมผสานกันระหว่างความดั้งเดิม (Tradition) และความร่วมสมัย (Contemporary) โดยมีรายละเอียดของที่มาของคำว่า “REDTUC” ดังนี้

2.2.1 ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย (Diversity) ในพื้นที่ ประกอบด้วย แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่แสดงถึงการผสมผสานระหว่างศาสนา ภายในแหล่งเที่ยวทั้งพราหมณ์ พุทธแบบไทย (ไทย-พุทธ) และพุทธแบบจีน (ไทย-จีน) ได้แก่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศาลหลักเมือง วัดเสมาเมือง บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ ฐานพระสยามภูวนาถ หอพระอิศวร หอพระนารายณ์เป็น ศาลพระเสื้อเมือง และหอพระพุทธรูปหิรัญคิ์ แหล่งวิถีชีวิต (ชุมชน และตลาด) ได้แก่ ตลาดท่าชี และตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า และแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน) ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และศูนย์วัดแผนไทยแห่งวัดหน้าพระธาตุ

2.2.2 ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีทุนทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ทั้งวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ (Kuo & Wu, 2013; Yiannakou et al., 2022; บุญยस्थ्य อเนกสุข, 2558) ที่สามารถนำมาสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว ซึ่งจากการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวพบว่าด้านที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม ได้แก่ การไหว้พระ ทำบุญ การชมงานศิลปวัฒนธรรม การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทำผลิตภัณฑ์หรือ

อาหารและขนมท้องถิ่นด้วยตนเอง (Do It Your Self: D.I.Y.) การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มในร้านดังรอบสถานที่ต่าง ๆ ที่มีเมนูพื้นถิ่น การถ่ายภาพ การร่วมงานประเพณี และการวางแผนเที่ยวแบบเชลยศักดิ์ ทั้งนี้ การนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมมาออกแบบรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชอย่างเป็นระบบโดยเริ่มจากการตรวจสอบสถานการณ์ การสำรวจ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การเลือกเส้นทาง และการกำหนดแนวคิดหรือธีม (Theme) (Yu and Zhang, 2020)

2.2.3 ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีเส้นทางธีมที่เหมาะสมกับอุปสงค์หรือนักท่องเที่ยวกลุ่มที่เดินทางมาเพื่อทำบุญไหว้ คือ เส้นทางธัมมวัฒนธรรมความเชื่อพุทธศาสนา (ไทย-พุทธ ไทย-จีน และพราหมณ์) และกลุ่มที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมือง 2 เส้นทาง คือ เส้นทางธัมมาอาหารวิถีถิ่นเมืองเก่า และเส้นทางธัมมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมสมัย ขณะที่อุปทาน (แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว) มีส่วนสำคัญต่อการออกแบบกิจกรรมเชิงประสบการณ์ (Dixit, 2020) และจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงาน และผู้ประกอบการในฐานะ “ผู้จัดการวัฒนธรรม” ในท้องถิ่น (ทิพย์สุตา พุฒจรัส และจิตติมา เวชพงศ์, 2563)

2.3 องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาสาระสำคัญ โดยทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบของการท่องเที่ยววัฒนธรรม (Tourism Western Australia, 2008; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) การแบ่งประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (กรมการท่องเที่ยว, 2557; กวรวรรณ สังขกร, 2558; ราณี อธิชัยกุล, 2557) บริบทหรือข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว (อภิชาติ วิชัยกุล และเสรี วงษ์มณฑา, 2564) การสร้างความสมดุลระหว่างประโยชน์ของชุมชนและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หรือมุมมองด้านอุปทานและด้านอุปสงค์ (Dixit, 2020; กนกกานต์ แก้วนุช, 2564) และช่วงเวลาแห่งประสบการณ์ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566; ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563)

2) การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ประกอบด้วยองค์ประกอบของประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว 5 ด้าน (Barbieri et al., 2016; Getz and Page, 2016; กนกกานต์ แก้วนุช, 2564; นฤตม อ็อกชู และรวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2563) มิติของประสบการณ์การท่องเที่ยว (Getz and Page, 2016; Kuo and Wu, 2013; McKercher and Ho, 2006; นฤตม อ็อกชู และรวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2563) ประเภทประสบการณ์ผู้บริโภค 5 ประเภท (B. H. Schmitt, 1999) ขอบเขตของประสบการณ์ 4 ด้าน (Pine and Gilmore, 1999) และการยกระดับการจัดการวัฒนธรรม

ท้องถิ่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น (ทิพย์สุตา พุฒจร และฐิติมา เวชพงศ์, 2563; ศราวุธ นวกัณห์วรกุล, 2562)

3) การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (Walking Tour) ประกอบด้วยบริบทและกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในชุมชน (Richards, 2007; Simeoni and De Crescenzo, 2019; World Federation of Tourist Guide Association, 2005; ภควดี วรรณพฤกษ์, 2560) ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเดินเท้า (ปรีดา นักร และคณะ, 2566; อรวี ประสงค์สิน, 2562) การวางแผนและออกแบบเส้นทางเดินเท้าเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงมรดก และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Bergstrom, 2021; Rubenstein, 1992; Yu and Zhang, 2020; กรมการท่องเที่ยว, 2557; กรวรรณ สังขกร, 2558; การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558; บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2558; ราณี อธิชัยกุล, 2557; สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556)

4) การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวประกอบด้วยเกณฑ์ในการออกแบบประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว (ปรมา ทิพย์รัตนทรัพย์, 2567) การจัดเตรียมสินค้าและบริการ (ฉันทิช วรรณอนอม, 2559; พิมพ์พรรณ สุจารินพงศ์, 2547) การกำหนดเส้นทางในลักษณะแนวคิดหรือธีม (Theme) (Yu & Zhang, 2020; พงษ์พันธ์ มอญพันธ์, 2558; ภควดี วรรณพฤกษ์, 2560; ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ, 2558) และการออกแบบกำหนดการเดินทางท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวที่เที่ยวด้วยตนเอง (Tailor-made Itinerary) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563; คมสัน สุวรรณรัตน์, 2563b)

5) นันทนาการกับการท่องเที่ยวประกอบด้วยคุณค่าและประโยชน์ที่สำคัญของนันทนาการ (Smith and Godbey, 1991; ปริญญา สำราญบำรุง และโกวิท จอมคำ, 2565) วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนันทนาการ (คณิต เขียววิชัย, 2555; สมบัติ กาญจนกิจ, 2557) และประเภทของกิจกรรมนันทนาการ (Abbasi, 2023; ศศิธร เจตานนท์, 2564)

6) แนวโน้มและนโยบายประกอบด้วยแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ได้แก่ แนวโน้มการท่องเที่ยวขององค์กรการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (UNWTO) อ้างถึงในกรุงเทพธุรกิจ (2565a) AMADEUS (2022) และกรมการท่องเที่ยว (2566) แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรม (2564) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2564) และกรุงเทพธุรกิจ (2565b) แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของ United Nations World Tourism Organization (UNWTO) (2021) Bergstrom (2021) และ Gogue (2023) แผนและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566) และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2565, 2561) สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (2564) สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช (2562)

และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (2566) และข้อมูลบริบทพื้นที่จาก เทศบาลนครนครศรีธรรมราช (2565) และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช (2566)

จากการสรุปสาระสำคัญที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นองค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมี 7 องค์ประกอบ โดยนำเสนอเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษและเรียบเรียงให้อ่านได้ง่าย คือ PREM-FAR โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 44

ตารางที่ 44 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย		
อักษรย่อ	คำเต็ม	คำอธิบาย
P	Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism	บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
R	Resources for Experiential Walking Tourism	ทรัพยากรการท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
E	E: Experiences for Experiential Walking Tourism	ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
M	Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism	การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
F	Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism	สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
A	Activities for Experiential Walking Tourism	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
R	Route for Experiential Walking Tourism	เส้นทางการท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า

จากตารางที่ 44 แสดงองค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งอธิบายองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ ดังนี้

2.3.1 บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (P: Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism)

บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า หมายถึง บุคลากรที่มีส่วนให้บริการต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ได้แก่ มัคคุเทศก์หรือนักสื่อความหมาย เจ้าหน้าที่หรือผู้ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช รวมถึงผู้ให้บริการและชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยวด้วย

บุคคลเหล่านี้ย่อมมีส่วนร่วมในการการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การให้ลงมือทำ การเดินศึกษาวิถีชุมชน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมผ่านการเล่าเรื่องที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ศาสนา และภูมิปัญญาด้วยคนในชุมชนที่มีศักยภาพในการเล่าเรื่อง การต้อนรับ บุคลิกภาพที่ดี ความมีอัธยาศัยหรือมิตรไมตรี ความรู้ความสามารถ และแก้ไขปัญหาได้ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำจากคุณค่าที่รับรู้ (ลักษณะเฉพาะ ความจริงแท้) ของแหล่งวัฒนธรรม (Yiannakou et al., 2022; ทิพย์สุตา พุฒจร และฐิติมา เวชพงศ์, 2563)

การมีส่วนร่วมของบุคคลหรือคนในชุมชนย่อมทำให้เกิดการพัฒนาหรือหรือการจัดการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้ผลประโยชน์ตอบแทนอย่างยุติธรรม เพื่อการกระจายรายได้ ยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นด้วย (กรวรรณ สังขกร, 2558; บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) อีกทั้งการมีส่วนร่วมยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว (ศราวาสดี นวกัณห์วรกุล และดวงเงิน ชื้อภักดี, 2564; ศันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ, 2561) และเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (World Federation of Tourist Guide Association, 2005; ภาควดี วรรณพฤกษ์, 2560) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ระยะ 20 ปี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะเจ้าบ้านที่ดีสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งบุคคลหรือคนในชุมชนของย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหน่วยงานภาครัฐ เช่น เทศบาลนครศรีธรรมราช และสำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช เป็นต้น ย่อมเป็น “ผู้ร่วมจัดการวัฒนธรรม” ด้วย (ทิพย์สุตา พุฒจร และฐิติมา เวชพงศ์, 2563) ผู้วิจัยจึง

นำเสนอตัวชี้วัดด้านการจัดการบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ดังตารางที่ 45

ตารางที่ 45 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน	
ตัวชี้วัด	รายละเอียด
1. บุคลากร	- การพัฒนาบุคลิกภาพ - การพัฒนาจิตบริการและความมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี - การพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถ เช่น การต้อนรับ (เจ้าบ้านที่ดี) การสื่อความหมายหรือการเล่าเรื่อง การสร้างเครือข่ายผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น - การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและมีไหวพริบดี
2. การมีส่วนร่วม	- ความสามัคคีของคนในชุมชน - การพัฒนาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกัน การเตรียมคนร่วมให้บริการในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น - ประชาคมหรือองค์กรชุมชนที่ร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว - การจัดการผลประโยชน์ตอบแทนอย่างยุติธรรม

2.3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช หมายถึง บริบทหรือข้อมูลของทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่รองรับประสบการณ์แบบเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งจากการลงพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ตามแนวคิดประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว (องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO), 1997 อ้างถึงใน กรมการท่องเที่ยว, 2557; กรวรรณสังขกร, 2558; ราณี อิศัยกุล, 2557) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี (วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศาลหลักเมือง ศาลพระเสื้อเมือง วัดเสมาเมือง บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ ฐานพระสยาม หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ และหอพระพุทธรูป)

สีหิงค์) ประเภทแหล่งวิถีชีวิต (ตลาดท่าชี และตลาดกำแพงเมืองเก่า) และประเภทแหล่งวัฒนธรรม และประเพณี (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย ศูนย์เรียนรู้เครื่องถม หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และศูนย์นวดแผนไทย)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีจุดแข็งหรือมีความโดดเด่นที่แตกต่างจากคู่แข่งอื่นทำให้จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางภาคใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (อภิชาติ วิชัยกุล และเสรี วงษ์มณฑา, 2564) ซึ่งในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีจุดที่น่าสนใจภายใน เช่น ประติมากรรมปูนปั้นต้นกำเนิดศาสนาพุทธในวิหารพระทรงม้าและเทวรูปต้นกำเนิดวัดมุงคลีชื่อดัง “จตุคาม-รามเทพ” ในวัดพระมหาธาตุฯ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ยังใช้ภาชนะมาจากตักน้ำในวัดหน้าพระลาน งานประดับปูนปั้นพญานาครูปเหรียญมะลิและราหูเต็มองค์ที่ศาลหลักเมือง การจำลองตำนานหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืดและเสมาเมืองหลักแรกของเมืองที่วัดเสมาเมือง เทวรูปพระเสื้อเมืองหรือพระอิศวร กามเทพจีน และองค์เทพเจ้าจีนที่แสดงการผสมผสานพราหมณ์และพุทธจีนที่ศาลพระเสื้อเมือง จุดถ่ายรูป จุดร่วมกิจกรรมหัตถศิลป์ และจุดการแสดงพื้นถิ่นในตลาดกำแพงเมือง พระบรมรูปพระเจ้าศรีธรรมโศกราชต้นกำเนิดการปกครอง 12 นักัษตรและเสาชิงช้าจำลองการไล่ชิงห้าแห่งนางในสวนสาธารณะพระเจ้าศรีธรรมโศกราช เป็นต้น ทรัพยากรเหล่านี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งมีบริบทที่สำคัญ 4 ด้าน (กรมการท่องเที่ยว, 2557; อภิชาติ วิชัยกุล และเสรี วงษ์มณฑา, 2564) ได้แก่ ความโดดเด่น สิ่งที่น่าสนใจ กิจกรรมการท่องเที่ยว บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงหน่วยงานที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วย

นอกจากนี้ ผลการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่หรือย่านที่ 5 ที่มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดพระมหาธาตุฯ วัดหน้าพระลาน บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมเครื่องถม และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย โดยร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ไหว้พระ ทำบุญ และซื้อของฝากหรือของที่ระลึก และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรมีการจัดการขยะ การบูรณะหรือปรับปรุงโครงสร้างและอุปกรณ์ การจัดทำพื้นที่หลบแสงอาทิตย์และบังฝน และการจัดการความปลอดภัยถนนที่ไม่มีเกาะกลางกัน และผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่าด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะประเด็นความหลากหลายของบริการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยจึงนำเสนอตัวชี้วัดด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชดังตารางที่ 46

ตารางที่ 46 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. ความโดดเด่น	- ทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยวมีบริบทหรือข้อมูลความโดดเด่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และต้องพิจารณาเกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว
2. จุดที่น่าสนใจ	- แหล่งท่องเที่ยวซึ่งอาจมีจุดที่น่าสนใจภายในแหล่งฯ เพียงจุดเดียวหรือมากกว่าหนึ่งจุดที่สร้างความสนใจให้แวะ รวมถึงการจัดลำดับของแต่ละจุดเข้าชมให้สอดคล้องกับความโดดเด่นหลักของทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยวด้วย
3. ข้อมูลพื้นฐาน	- กิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น จำนวนกิจกรรม ชื่อกิจกรรม ช่วงเวลาที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ชัดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น - บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ชื่อบริการ จำนวนของแต่ละบริการ ช่วงเวลาที่สามารถเข้าใช้บริการ ชัดความสามารถในการให้บริการนักท่องเที่ยว เป็นต้น - องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ชื่อหน่วยงาน ช่องทางการติดต่อ ช่วงเวลาเปิดและปิดทำการ เป็นต้น

2.3.3 ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

(E: Experiences for Experiential Walking Tourism)

การจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช หมายถึง การจัดประสบการณ์รองรับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในขณะท่องเที่ยวและมีปฏิสัมพันธ์ต่อชุมชนเจ้าของแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความทรงจำในด้านบวก (Dixit, 2020; กนกานต์ แก้วนุช, 2564) ซึ่งแบ่งประสบการณ์ออกเป็น 2 มิติ (Getz and Page, 2016; นฤตม อ็อกชู และรวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2563; รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2558) ได้แก่ (1) มิติประสบการณ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการทางการท่องเที่ยวหลักจากการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว การร่วมกิจกรรม และการเรียนรู้ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าวัฒนธรรม ด้านคุณค่าทางกายภาพ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ และ (2) มิติประสบการณ์

สนับสนุนที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้บริการทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ยานพาหนะ ร้านอาหาร ที่พัก กลุ่มอาชีพหรือร้านของที่ระลึก และอสังหาริมทรัพย์ของคนท้องถิ่น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านคุณค่าผลิตภัณฑ์และบริการ และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ (Kuo and Wu, 2013; McKercher and Ho, 2006) นอกจากนี้ ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์ (2567) ได้กำหนดเกณฑ์ออกแบบประสบการณ์การท่องเที่ยวยุคใหม่ ได้แก่ การรู้สึกและรู้จริง การเล่าเรื่องที่เข้าถึงเรื่องราว การเชื่อมโยงทุกจุดหลักที่มีความโดดเด่น ประสบการณ์เสมือนจริง และการจัดการที่ยั่งยืน ทั้งนี้ ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว มากที่สุด คือ ด้านคุณค่าทางกายภาพ รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม และด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงนำเสนอตัวชี้วัดด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยดังตารางที่ 47

ตารางที่ 47 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. คุณค่าของสิ่งดึงดูดใจ	เป็นคุณค่าเกี่ยวกับการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงดงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม เป็นแหล่งอารยธรรม/ ประวัติศาสตร์ที่ไม่ซ้ำที่อื่น มีประเพณีที่เป็นหนึ่งเดียว มีการเชื่อมโยงหลายวัฒนธรรม และมีแหล่งของฝากขึ้นชื่อที่หลากหลาย
2. คุณค่าทางวัฒนธรรม	เป็นคุณค่าเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายมีความเชื่อมโยงกับความเป็นเมืองเก่า มีการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สามารถสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น ความร่วมมือของคนในชุมชน ภาครัฐ และเอกชน การแต่งกายของผู้คนท้องถิ่น และการจัดการที่ยั่งยืน

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว	
3. คุณค่าทางกายภาพ	เป็นคุณค่าเกี่ยวกับความสวยงามของสถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน อาคาร บ้านเรือน) การตกแต่งหรือสภาพแวดล้อม (บรรยากาศ ความสวยงาม ความสะอาด) ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่ (ถนน จุดจอดรถ รถโดยสารสาธารณะ) โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน น้ำประปา ไฟฟ้าส่องสว่าง สัญญาณโทรศัพท์) และความปลอดภัยในการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า (นั่งรถชมเมือง และเดินชมเมือง)
4. คุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ	เป็นคุณค่าเกี่ยวกับการใช้บริการทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ความมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่โดดเด่นของผลิตภัณฑ์ ความคุ้มค่าต่อราคา การได้ร่วมทำหรือผลิตในบางขั้นตอน อธิยาศัยไมตรีของผู้ให้บริการหรือผู้จำหน่าย บริการยานพาหนะ ร้านอาหาร ที่พัก กลุ่มอาชีพหรือร้านของที่ระลึก และอธิยาศัยของบุคลากรในท้องถิ่น
5. คุณค่าเชิงประสบการณ์	เป็นคุณค่าเกี่ยวกับความโดดเด่นของจุดท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย มีอารมณ์ร่วมกับการเล่าเรื่องและการตกแต่งบรรยากาศ มีความแตกต่างหรือได้หลีกเลี่ยงจากชีวิตประจำวัน รู้สึกเพลิดเพลินและหลงใหล และความเหมาะสมของย่านเมืองเก่าที่จะสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบเดินเท้าและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า

2.3.4 การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M: Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism)

การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่สร้างการรับรู้ สร้างความดึงดูดใจหรือความสนใจให้นักท่องเที่ยวมาร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช มีรายละเอียดดังนี้

1) การวิเคราะห์นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวจากผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่ามีกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาไหว้พระ ทำบุญ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อไหว้พระ ทำบุญ ถวายทาน ชมนมัสการและโบราณสถาน และร่วมทำกิจกรรมในเทศกาลหรือ

ประเพณีทางศาสนาในย่านเมืองเก่า และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมืองที่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งต้องการสัมผัสประสบการณ์ด้านการหลบหนีจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และต้องการร่วมทำกิจกรรมในจุดหมายปลายทางที่สร้างประสบการณ์เดินทางเป็นเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการตลาดทางการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (2566) ภายใต้แนวคิด “มานะ มานคร มาหาศรัทธา” บนฐาน 4 อา 5 รัศมี และแนวคิด “นครสามธรรม” คือ ธรรมะ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นส่งเสริมนักท่องเที่ยวมาแวะเยือนทั้งกลุ่มใหม่และกลุ่มเดิมที่มาแวะเยือนซ้ำ สอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเป็นกลุ่มขนาดเล็กร่วมกิจกรรมมุ่งค้นหาวัฒนธรรมใหม่ ๆ (Cultural Purists) อันแตกต่างจากสิ่งที่คุ้นเคย เช่น การท่องเที่ยวแบบคนในท้องถิ่น (Travel Like Local) การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ทั้งงานเทศกาล งานเชิงศาสนา เป็นต้น (AMADEUS, 2022a; กรมการท่องเที่ยว, 2566) นโยบายการนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาส่งเสริมความเป็นไทยผ่านสินค้าและบริการบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมหรือซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) และเสน่ห์เมืองไทย เทียวชุมชนวิถี และ BCG Economy Model (กระทรวงวัฒนธรรม, 2564; กรุงเทพมหานคร, 2565b-a) รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่มุ่งให้ความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพของประสบการณ์ท่องเที่ยว (Experiential Tourism) (United Nations World Tourism Organization (UNWTO), 2021) ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับการปีนเขา การเดินป่า การตั้งแคมป์ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร และการสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรม (Gogue, 2023)

2) การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด โดยมีการหารือร่วมกันระหว่างชุมชนที่เป็นกลุ่มอาชีพ และผู้ประกอบการที่เป็นคนในท้องถิ่นและคนนอกท้องถิ่นในฐานะ “ผู้จัดการวัฒนธรรม” (ทิพย์สุดา พุฒจรัส และฐิติมา เวชพงศ์, 2563) ซึ่งนำแนวคิดกลยุทธ์การตลาด 4P + 4C สำหรับการท่องเที่ยวบนฐานประสบการณ์ (เอกก์ ภทรธนกุล, 2560b) ได้แก่ กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ (Product) คือ วิธีการหรือทางเลือกที่ลูกค้าจะเข้ามา (Customer Solution) โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์และเว็บไซต์ เดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลในช่วงเวลาที่สะดวกหรือในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ กลยุทธ์ราคา (Price) คือ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่ลูกค้ายินดีจ่ายหรือยินดีที่จะเข้าถึงสินค้า (Customer Cost) ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 1,000 บาท โดยใช้จ่ายไปกับการทำบุญ รับประทานอาหารและเครื่องดื่ม (คาเฟ่) และซื้อของฝาก/ ของที่ระลึก กลยุทธ์การจัดจำหน่าย (Place or Distribution) คือ ความสะดวกและรวดเร็ว (Convenience) ต่อการซื้อในช่องทางจัดจำหน่ายต่าง ๆ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ติดต่อและซื้อ

บริการต่าง ๆ ด้วยตนเองเมื่อมาถึงย่านเมืองเก่า และลักษณะทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวได้ประเมินประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช ด้านที่ได้รับประสบการณ์มากที่สุด คือ ด้านคุณค่าทางกายภาพ เนื่องด้วยมีความสวยงามของสถาปัตยกรรม และการตกแต่งหรือสภาพแวดล้อมของแหล่งทรัพยากร การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (พระบรมธาตุเจดีย์แห่งวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร สถาปัตยกรรมไทย ยุโรป และจีนของบ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ สถาปัตยกรรมเหมราชลีลาของศาลหลักเมือง สถาปัตยกรรมจีนผสม ศิลปะพราหมณ์ของศาลพระเสื้อเมือง สถาปัตยกรรมหอพระพุทธรูปสี่หิ้งค์ หอพระนารายณ์ และหอพระอิศวร) ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่ (สถานที่ต่าง ๆ อยู่ติดถนนสายหลัก คือ ถนนราชดำเนิน มีจุดจอดรถหลายพื้นที่ มีบริการรถโดยสารสาธารณะมีโครงสร้างพื้นฐานครบสมบูรณ์ และมีความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า (นั่งรถชมเมือง และการเดินชมเมือง) และกลยุทธ์การส่งเสริมการขาย (Promotion) คือ การสื่อสารต่อลูกค้าให้เข้าใจสินค้าหรือรู้จักภาพลักษณ์สินค้า (Communication) ได้แก่ วัฒนธรรมความเชื่อพหุศาสนาหรือ 3 วัฒนธรรม (ไทย-พุทธ ไทย-จีน และพราหมณ์) อาหารวิถีถิ่นเมืองเก่า และมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมสมัย กระตุ้นให้เกิดการซื้อหรือการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช โดยใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย (Promotion) ซึ่งผลการศึกษาความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวในด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช และการปรับกลยุทธ์นำเสนอขายกิจกรรมการท่องเที่ยวฯ ที่หลากหลายทั้งในด้านลักษณะกิจกรรม (การทำบุญไหว้พระ การทำบุญข้าวสารเท็นบนหัว การร่วมพิธีสวดด้าน งานแห่ผ้าขึ้นธาตุ งานสงกรานต์โล้ชิงช้าแห่ นางดาน งานบุญสารทเดือนสิบ การมีส่วนร่วมในบางขั้นตอนของการทำขนมลา ขนมจีน ตอกตัวหนังตะลุงด้วยลวดลายตัวการ์ตูนสำหรับทำเป็นพัดหรือพวงกุญแจ การต่อกลายโลหะเป็นชื่อสำหรับห้อยป้ายชื่อหรือพวงกุญแจ การวาดลายผ้าพระบฏงานแห่ผ้าขึ้นธาตุ การทำชุดหมรับสำหรับชวนแห่บุญสารทเดือนสิบ การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มเมนูพื้นถิ่น เช่น ขนมจีน มังคุดคุด ยาร่วงหรือเม็ดมะม่วงหิมพานต์ กาแฟลาปูชิโน เป็นต้น และด้านช่วงเวลา (กิจกรรมช่วงเช้า ช่วงบ่าย และช่วงกลางวันหรือพลบค่ำ) เพื่อให้เกิดทางเลือกและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมาเที่ยวย่านเมืองเก่า

3) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบการตลาดเชิงประสบการณ์ของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว (Experiential Destination Marketing) 5 ด้าน (Kose and Akyol, 2019; Schmitt, 1999; วรรณพร ผาสุก, 2565) ได้แก่ ด้านการรับรู้ (Sense) คือ การสัมผัสความงดงามของสถาปัตยกรรม (เจดีย์ต้นแบบลังกาแห่งวัดพระมหาธาตุฯ บ้านท่านขุนฯ ผสมผสานศิลปะไทย-จีน-ฝรั่ง ศาลพระเสื้อเมืองผสมผสานพราหมณ์และพุทธแบบจีน ด้านความรู้สึก (Feel) ได้แก่ ความสงบและอิ่มเอมใจจากการไหว้พระ ขอพร และร่วมทำบุญในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ด้าน

ความคิด (Think) คือ มีความคิดที่จะเข้าร่วมชมพิธีกรรมหรือกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน ด้านการกระทำ (Act) คือ ได้มีส่วนร่วมในบางกระบวนการของพิธีกรรมหรือกิจกรรม เช่น การเขียนลายผ้าพระภูกโนงานแห่ผ้าขึ้นธาตุ การได้ร่วมขบวนแห่ผ้าในงานแห่ผ้าขบวนแห่หมรับในงานบุญสารทเดือนสิบ และขบวนแห่นางตานในงานสงกรานต์ และด้านการเชื่อมโยง (Relate) คือ ได้มีส่วนร่วมรักษาประเพณีและวัฒนธรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ ควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาทำการตลาดและการประชาสัมพันธ์เพื่อเกิดการจูงใจมาท่องเที่ยวโดยนำเสนอความสนุกสนานและความบันเทิง สุนทรียศาสตร์ การศึกษา และการหลีกเลี่ยงความจำเจจากการทำงานในชีวิตประจำวัน (Dixit, 2020; สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) นอกจากนี้ ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช พบว่าความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ควรเชิญผู้มีอิทธิพลหรืออินฟลูเอนเซอร์ (Influencer) เช่น ดิกต็อกเกอร์ (TikToker) เพจเฟซบุ๊ก (Facebook Page Reviewer) ยูทูบเบอร์ (Youtuber) เป็นต้น มาทำสื่อ (Content) เพื่อแนะนำเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรจัดทำจุดเช็คอินให้ถ่ายรูปซึ่งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะถ่ายรูปและแบ่งปัน (Share) ประสบการณ์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ ควรทำการประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงจุดเด่นผู้วิจัยจึงนำเสนอตัวชี้วัดสำคัญการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ดังตารางที่ 48

ตารางที่ 48 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. การศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย	เป็นการศึกษานักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่อาศัยการมีส่วนร่วมตั้งแต่การเก็บข้อมูลหรือแบ่งปันข้อมูลทั้งสถิติ พฤติกรรม และความคิดเห็นต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวเพื่อใช้วิเคราะห์กลยุทธ์การตลาดและกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์
2. การกำหนดกลยุทธ์การตลาด	เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงรุกทั้งผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place or Distribution) และการส่งเสริมการขาย (Promotion) ให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว บริการสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว “มานะ มานคร มาหาศรีธา” และ “นครสามธรรม” เพื่อรองรับกลุ่มเดินทางขนาดเล็กที่มีความสนใจพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อร่วมหรือชมงานเทศกาล งานเชิงศาสนา การเที่ยวแบบคนในท้องถิ่นอย่างมีความรับผิดชอบ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นต้น
3. การกำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์	เป็นพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงรุกให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและกลยุทธ์การตลาด แนวโน้มการท่องเที่ยว และนโยบายของภาครัฐ โดยเชิญผู้มีอิทธิพล (Influencer) ในสื่อสังคมออนไลน์มาทำสื่อ (Content) เพื่อแนะนำเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการทำจุดเช็คอินให้ถ่ายรูป การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ที่เน้นจุดเด่นของสถานที่และกิจกรรม
4. การกำหนดหน่วยงานและภาคีดำเนินงาน	หน่วยงานหรือองค์กรที่ดำเนินการตลาดและประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนากิจกรรม จัดทำคำขอและจัดสรรงบประมาณ และดำเนินกิจกรรม
5. การวัดและการปรับปรุง	การวัดผลและปรับปรุงการดำเนินการตลาดและประชาสัมพันธ์ร่วมกับสถาบันการศึกษา และหารือร่วมกับหน่วยงานจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2.3.5 สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (F: Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism)

สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงในการใช้บริการ อาจเป็นโครงสร้างพื้นฐานหรือสาธารณูปโภคเพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกหรือ Amenities ถือเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบการท่องเที่ยว (Tourism Western Australia, 2008) เช่น ร้านอาหาร สถานบันเทิง สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ ตู้เอทีเอ็ม เป็นต้น ขณะที่โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ สาธารณูปโภค การเดินทางเข้าถึงทั้งถนนและทางเดินเท้า (Footpath) ทิศทางในการสัญจร สภาพแวดล้อมหรือลักษณะทางกายภาพทั้งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (Simeoni and Crescenzo, 2019; World Federation of Tourist Guide Association, 2005)

สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานมีคุณค่าในด้านผลิตภัณฑ์และบริการและด้านกายภาพ และเป็นส่วนหนึ่งในหลักเกณฑ์การประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว (McKercher and Ho, 2006) ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ซึ่งคุณค่าด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ได้แก่ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาที่โดดเด่น คุณค่าของราคาการได้ร่วมทำหรือผลิตในบางขั้นตอนของผลิตภัณฑ์หรืออาหารหรือขนมพื้นถิ่น อรรถาธิบายของผู้ให้บริการหรือผู้จำหน่าย และบริการนั่งรถชมเมืองเล่าเรื่องเมืองลิกอร์ คุณค่าด้านกายภาพ ได้แก่ ความสวยงามของสถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน อาคาร บ้านเรือน) การตกแต่งหรือสภาพแวดล้อม (บรรยากาศ ความสวยงาม ความสะอาด) ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่ (ถนน จุดจอดรถ บริการรถโดยสารสาธารณะ) โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน น้ำประปา ไฟฟ้าส่องสว่าง สัญญาณโทรศัพท์) และความปลอดภัยในการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า (นั่งรถชมเมือง เดินชมเมือง) และจากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ในส่วนของความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว พบว่ามีความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวในด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านคุณค่าทางกายภาพ ($\bar{X}=4.71$, ระดับมากที่สุด) ขณะที่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ ($\bar{X}=4.15$, ระดับมาก) และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าควรมีการจัดการความปลอดภัยในการข้ามถนนเนื่องจากถนนหน้าแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่มีเกาะกลาง การจัดการจุดบริการทิ้งขยะ การบูรณะหรือปรับปรุงสถานที่ ซึ่งมีโครงสร้างและอุปกรณ์ในการก่อสร้างที่ควรดำเนินการที่ถูกต้องเพื่อทำทัศนียภาพมีความสวยงามและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยว ขณะที่ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวในด้าน

บริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยศักยภาพในระดับปานกลางเท่านั้น และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ประเมินศักยภาพที่เป็นผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการ พบว่าด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับช่วงเวลาและลักษณะอากาศในแต่ละวันหรือในช่วงฤดูกาล เพิ่มพื้นที่พักผ่อน ขยายวัน-เวลาให้บริการ ห้องน้ำชำระ จุดนั่งพักไม่เพียงพอ และไม่มีทางลาดสำหรับผู้พิการ ผู้วิจัยจึงนำเสนอตัวชี้วัดด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชดังตารางที่ 49

ตารางที่ 49 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. การจัดการทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม	เป็นการจัดการเกี่ยวกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดการความสะอาด การตกแต่งบรรยากาศให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของสถานที่หรืองานเทศกาลและประเพณี
2. การจัดการการเข้าถึง	เป็นการจัดการเกี่ยวกับการดูแลและปรับปรุงป้ายบอกทาง การจัดการจราจรสำหรับรถและผู้เดินสัญจรริมถนนและทางเท้า เป็นต้น
3. การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน	เป็นการจัดการเกี่ยวกับถนน ไฟฟ้า ประปา โครงข่ายสัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ตั้งแต่การตรวจสอบ การซ่อมบำรุง การดูแลความปลอดภัยและการจัดสรรงบประมาณ
4. การจัดการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	เป็นการจัดการเกี่ยวกับจุดบริการข้อมูล ห้องน้ำ ทางลาด จุดนั่งพัก มัคคุเทศก์ หรือนักสื่อความหมาย จุดจอดรถ บริการรถโดยสารสาธารณะ ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม (คาเฟ่) ร้านขายของที่ระลึก และจุดทิ้งขยะ
5. การจัดการความปลอดภัย	เป็นการจัดการความปลอดภัยทั้งในแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ถนน ทางเดินเท้า และบริการรถโดยสารสาธารณะ

2.3.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A: Activities for Experiential Walking Tourism)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า หมายถึง กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถเข้าร่วมได้ในการเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดประสบการณ์หลากหลาย (Bergstrom, 2021; กรมการท่องเที่ยว, 2557; กรวรรณ สังขกร, 2558; บุญยस्थ्य อเนกสุข, 2558) โดยผลการศึกษาทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบกิจกรรมที่มีความโดดเด่น ได้แก่ การไหว้พระ ทำบุญการทำบุญข้าวสารเทินบนหัว การร่วมพิธีสวดด้าน งานแห่ผ้าขึ้นธาตุ งานสงกรานต์ไล่ชิงช้าแห่งนางดาน งานบุญสารทเดือนสิบ การมีส่วนร่วมในบางขั้นตอน (Workshop and D.I.Y.) ของการทำขนมลา รีดกระบอกขนมจีน ตอกตัวหนังตะลุงด้วยลวดลายตัวการ์ตูนสำหรับทำเป็นพัดหรือพวงกุญแจ การดอกลายโลหะเป็นชื่อสำหรับห้อยป้ายชื่อหรือพวงกุญแจ การวาดลายผ้าพระบฏสำหรับงานแห่ผ้าขึ้นธาตุการทำชุดหมรับสำหรับขบวนแห่บุญสารทเดือนสิบ การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มพื้นถิ่น (ขนมจีน มังคุดคุด กาแฟลาบูชิโน) และการนวดแบบเชลยศักดิ์ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยดึงดูดหรือสร้างความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวและยังมีส่วนช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น (อรวี ประสงค์สิน, 2562) และจากการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวและประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร่วมทำ คือ ไหว้พระ ทำบุญ และซื้อของฝากหรือของที่ระลึก ขณะที่ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชเรียงลำดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคุณค่าทางกายภาพ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม และด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ โดยเฉพาะด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม พบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความหลากหลายของกิจกรรมทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม

กิจกรรมการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และงานประเพณี รวมถึงสภาพแวดล้อมหรือจุดที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว (World Federation of Tourist Guide Association, 2005; กรมการท่องเที่ยว, 2557) ซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ประทับใจจากท้องถิ่น (Unique Local Thai Experience) หรือท่องเที่ยวเชิงวิถี (วิถีไทย) ที่เป็นนโยบายหลักของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาร่วมกิจกรรมได้มีมนุษย์สัมพันธ์ระหว่างทำกิจกรรมเชิงันทนาการเกี่ยวกับศิลปะและหัตถกรรม การทัศนศึกษาชมสถานที่สำคัญหรือสำรวจแหล่งวัฒนธรรม การร่วมงานเทศกาลต่าง ๆ และการร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพ เหล่านี้จะทำให้เกิดความสนุกและเพลิดเพลิน มีความสุข เกิดประสบการณ์ที่ดี และมีความพึงพอใจ (Smith and Godbey, 1991; คณิต เขียววิชัย, 2555; ปริญญา สำราญบำรุง

และโกวิท จอมคำ, 2565; สมบัติ กาญจนกิจ, 2557) ขณะที่ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในด้านความน่าสนใจของกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยศักยภาพในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ประเมินศักยภาพ ได้แก่ ควรเชิญนักสร้างสรรค์มาช่วยออกแบบแนวคิดหรือธีม (Theme) ประกอบการจัดกิจกรรมและทำเส้นทางท่องเที่ยว ควรขยายเวลาเปิดให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และควรเพิ่มกิจกรรมในช่วงเวลากลางคืนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมมากขึ้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอตัวชี้วัดด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ดังตารางที่ 50

ตารางที่ 50 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. ความน่าสนใจของกิจกรรม	มีความเกี่ยวข้องกับความหลากหลายของกิจกรรม ได้แก่ ไหว้พระ ทำบุญ ขำสารเทินบนหัว ร่วมพิธีสวดด้าน แห่ผ้าขึ้นธาตุ สงกรานต์โล้ชิงช้าแห่ช้าง ดาน บุญสารทเดือนสิบ ร่วมทำขนมลา รีดกระบอกขนมจีน ตอกตัวหนังตะลุง ด้วยลวดลายตัวการ์ตูน ตอกลายโลหะ วาดลายผ้าพระภฏ ทำชุดหมรับบุญเดือนสิบ รับประทานอาหารและเครื่องดื่มเย็นๆ และนวดไทยแบบเชลยศักดิ์
2. เอกลักษณ์และคุณค่า	เป็นการนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต และการให้ทดลองทำ โดยมีการสื่อสารด้วยคน เอกสาร และสื่อมัลติมีเดีย
3. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์	เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำผลิตภัณฑ์ และผู้นำเสนอ สอดแทรกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืน ความคิดสร้างสรรค์หรือโลกทัศน์ใหม่ และคุณค่าหลังได้ร่วมทำผลิตภัณฑ์
4. การมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ร่วมจัดกิจกรรมทั้งจากตัวแทนชุมชน จิตอาสา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน พร้อมกับการพัฒนาบุคลากรภาพ ความรู้ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การส่งเสริมความสามัคคีของคนในชุมชน และการแต่งกายที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่

**องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมือง
เก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า**

ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
5. บริการที่ เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมต่าง ๆ	การจัดบริการที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความหลากหลาย เกิด ความคุ้มค่า มีกระบวนการที่เข้าถึงการใช้บริการที่ง่ายและรวดเร็ว มีขีด ความสามารถในการให้บริการที่เหมาะสมต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและบริบท ต่าง ๆ ของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า

2.2.7 การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง

ประสบการณ์แบบเดินเท้า (R: Route for Experiential Walking Tourism)

การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า หมายถึง การทำเส้นทางการเดินเท้าเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยนำข้อมูลผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช และผลการศึกษากิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวมาออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยว

การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวโดยเริ่มจากการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยว การประเมินศักยภาพหรือความเป็นไปได้ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (ปรีดา นักร และคณะ, 2566) การกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว (นุชรา แสงสุข, 2564; ศิริเพ็ญ ดาบเพชร และคณะ, 2558) การจัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวพร้อมกับกำหนดแนวคิดหรือธีม (Theme) ของแต่ละเส้นทางหรือทางเดินเท้าที่แสดงแนวคิดหรือธีม (Theme Walks) อันเป็นเรื่องราวหรือมีความเป็นแก่นแท้เดียวกัน ที่สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย (ภควดี วรรณพฤกษ์, 2560) (Yiannakou et al., 2022; Yu & Zhang, 2020; ทิววรรณ ศิริเจริญ และนันทกานต์ ศรีปลั่ง, 2560; ปรีดา นักร และคณะ, 2566; วรรณวีร์ บุญคุ้ม และพจนา บุญคุ้ม, 2559) โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดธีม แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมให้มีความแปลกใหม่พร้อมกับมีเรื่องเล่าหรือความน่าสนใจ มีบริการที่เกี่ยวข้องมีการระบุระยะเวลาในแต่ละเส้นทาง และมีความปลอดภัย รวมถึงองค์การและระบบสนับสนุนในการบริหารจัดการเส้นทางการท่องเที่ยว (Yu and Zhang, 2020; ปริญญา นาคปทุม และณรงค์ พลธิรักษ์, 2562; ปรีดา นักร และคณะ, 2566; อรวี ประสงค์สิน, 2562) และควรมีการประเมินผลการจัดการ

เส้นทางท่องเที่ยวเพื่อสรุปปัญหาและหาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง (นุชรา แสงสุข, 2564)
ผู้วิจัยจึงนำเสนอตัวชี้วัดด้านเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยดังตารางที่ 51

ตารางที่ 51 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่าน
เมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านเส้นทางท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมือง เก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านเส้นทางท่องเที่ยว	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. การเตรียม ข้อมูลและ รายละเอียด	เป็นการเตรียมข้อมูลและรายละเอียดที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ที่ตั้ง ประวัติความเป็นมา ความโดดเด่น สิ่งที่น่าสนใจภายใน เป็นต้น
2. การกำหนด ช่วงเวลา	การกำหนดช่วงเวลาของแต่ละกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับลำดับ เวลา ในการท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยว และสอดคล้องกับความสะดวก ของ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม
3. ความเหมาะสม ของเส้นทางและ นักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย	การพิจารณาความเหมาะสมของเส้นทางและลักษณะเฉพาะของ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เช่น จำนวนคน ช่วงวันเวลาที่มา จำนวนคน พฤติกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น
4. การจัดกลุ่ม แหล่งท่องเที่ยว	เป็นการจัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและแนวคิดหรือธีมที่เหมาะสมโดยพิจารณา จากระยะห่างระหว่างแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการเดินเท้า ลักษณะ ความจำเพาะของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่สอดคล้อง และแนวคิด หรือธีม (Theme)

3. ผลการประเมินระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผู้วิจัยดำเนินการสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักวิชาการเพื่อให้เห็นความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งอยู่ในขั้นตอนที่ 3 Research (R₂) ของวิธีดำเนินการวิจัย มีผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย 2) ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย 3) ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ 4) ความคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย มีรายละเอียดดังตารางที่ 52

ตารางที่ 52 ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

(n = 15)

ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระ			
(Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT)			
1.1 ความเหมาะสมของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	4.28	0.799	มากที่สุด
1.2 วัดอุประสงค์หรือเป้าหมายการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ได้แก่ เพื่อไหว้พระ ทำบุญ ถวายเทียนชมวัดโบราณสถาน และร่วมทำกิจกรรมในเทศกาล	4.20	0.756	มาก

ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย หรือประเพณี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.3 ความเหมาะสมในการใช้คำและอักษรย่อ	4.17	0.488	มาก
รวม	4.22	0.468	มากที่สุด
2. กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อน (Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET)			
2.1 ความเหมาะสมของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต่อรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่าน เมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	4.22	0.743	มากที่สุด
2.2 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเดินทางท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวในเมือง เก่านครศรีธรรมราช ได้แก่ เพื่อการพักผ่อนในตัวเมือง สัมผัสประสบการณ์ด้านการหลบหนี และร่วมทำกิจกรรม ในจุดหมายปลายทางที่สร้างประสบการณ์เดินทางอันเป็น เอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร	4.14	0.743	มาก
2.3 ความเหมาะสมในการใช้คำและอักษรย่อ	4.07	1.175	มาก
รวม	4.14	0.559	มาก
รวมทั้งหมด 2 ข้อ	4.18	0.425	มาก

จากตารางที่ 60 แสดงความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18) โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระ (Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.22) และรองลงมาคือกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อน (Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.14)

3.2 ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย มีรายละเอียดดังตารางที่ 53

ตารางที่ 53 ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

(n = 15)

ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
R - Religion: มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาทั้งพราหมณ์ พุทธแบบไทย และพุทธแบบจีน รองรับกิจกรรมเชิงศาสนา เช่น กราบไหว้ แก้วบน เข้าร่วมงานประเพณี เป็นต้น	4.46	0.640	มากที่สุด
E - Escapism Experience: มีกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่หลบหนีจากกิจกรรมประจำวันหรือการทำงานหรือเพื่อความผ่อนคลาย	4.40	0.535	มากที่สุด
D - Diversity: มีความหลากหลายของแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี แหล่งวิถีชีวิต และแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี	4.25	0.617	มากที่สุด
T – Tourism: ย่านเมืองเก่ารองรับการท่องเที่ยว	4.08	0.756	มาก
U - Unique Urban: เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะความเป็นเมืองซึ่งมีจุดน่าสนใจและเรียบง่ายเป็นเส้นทางชิมได้แก่ เส้นทางชิมวัฒนธรรม ความเชื่อพหุศาสนา เส้นทางชิมอาหารถิ่นเมืองเก่า และเส้นทางชิมมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมสมัย	4.13	0.743	มาก
C - Cultural Heritage: มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งโบราณสถาน ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ ตลาด แหล่งหัตถกรรมและหัตถศิลป์ซึ่งมีการผสมผสานกันระหว่างความดั้งเดิมและความร่วมสมัย	4.31	0.632	มากที่สุด
รวม	4.27	0.461	มากที่สุด

จากตารางที่ 53 แสดงความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่าโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.27) โดยลักษณะเฉพาะที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด คือ R-Religion: ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นจุดหมายปลายทางด้านศาสนา ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.46) และรองลงมา คือ E - Escapism Experience: ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่หลบหนีจากกิจกรรมประจำวันหรือเพื่อการผ่อนคลาย ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.40) C - Cultural Heritage: ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.31) D - Diversity: ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีความหลากหลาย ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.25) U - Unique Urban: ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะของความเป็นเมือง ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.13) และ T - Tourism: ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชรองรับการท่องเที่ยวเพื่อการไหว้พระ ทำบุญ และการพักผ่อน ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.08) ตามลำดับ

3.3 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย มีรายละเอียดดังตารางที่ 54

ตารางที่ 54 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

(n = 15)

องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
P - Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism: บุคลากรและการมีส่วนร่วมต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า	4.11	0.655	มาก
R - Resources for Experiential Walking Tourism: ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช	4.23	0.640	มากที่สุด
E - Experiences for Experiential Walking Tourism :	4.35	0.737	มากที่สุด

องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว				
เชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย				
การจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า				
M - Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism: การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์		4.17	0.990	มาก
F - Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism: สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน		4.06	0.828	มาก
A - Activities for Experiential Walking Tourism: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า		4.31	0.756	มากที่สุด
R - Route for Experiential Walking Tourism: เส้นทางการท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า		4.21	0.862	มากที่สุด
รวม		4.23	0.604	มากที่สุด

จากตารางที่ 54 แสดงความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่าโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.23) โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากที่สุด คือ E - Experiences for Experiential Walking Tourism: การจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35) รองลงมา คือ A - Activities for Experiential Walking Tourism: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.31) R - Resources for Experiential Walking Tourism: ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.23) R - Route for Experiential Walking Tourism: การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.21) M - Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism: การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17) P - Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism: บุคลากรและการส่วนร่วมต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ซึ่งอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11) และ F - Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism: สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยมีดังนี้

1) ด้านการจัดการบุคลากรและการมีส่วนร่วมต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (P - Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism) ควรให้สอดคล้องกับพฤติกรรมหรือความชอบของกลุ่มนักท่องเที่ยว ควรพัฒนาการเป็นเจ้าบ้านที่ดีเป็นลำดับแรก แล้วจึงพัฒนาการเป็นนักสื่อความหมาย พร้อมกับสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ควรมีการประชุมหารือในลักษณะประชาคมเพื่อวางแผนการทำงานและกระจายการมีส่วนร่วมในการดูแลนักท่องเที่ยว ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ประเมินระดับความคิดเห็น

“ควรพัฒนาความพร้อมของคนในการเป็นนักสื่อความหมายหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ปลุกฝังจิตบริการ เป็นเจ้าบ้านที่ดี และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวประสบได้” (P1) (P8)

“ความร่วมมือถือเป็นสารตั้งต้นที่จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน อาจมีการจัดประชาคมระดมความคิดเห็นในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้” (P1) (P8) (P14)

2) ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism) ควรหาแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เด่น ๆ ของแต่ละย่านเป็นจุดเริ่มต้นในการทำเส้นทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรหรือกิจกรรมที่ไม่สามารถหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ประเมินระดับความคิดเห็น

“ในย่านต่าง ๆ มีสิ่งที่น่าสนใจอยู่ ซึ่งไม่สามารถหาได้จากแหล่งข้อมูลทั่วไปหรือจาก Google หากมีความน่าสนใจก็ควรนำมาเป็นตัวตั้งต้นในการทำเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละเส้นหรือแต่ละย่านก็ได้” (P5) (P6) (P15)

3) ด้านการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า (E: Experiences for Experiential Walking Tourism) ควรให้ความสำคัญต่อการจัดการการเล่าเรื่อง การเข้าถึงเรื่องราวที่เชื่อมโยงทุกจุดหลักซึ่งมีความโดดเด่น และต้องสร้างบรรยากาศหรือลักษณะทางกายภาพให้มีอารมณ์ร่วมกับความเป็นเอกลักษณ์ มีการออกแบบการให้บริการและออกแบบบรรยากาศที่มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น แล้วหาแนวทางที่ทําอย่างไรให้มีประสบการณ์น่าประทับใจโดยเฉพาะประสบการณ์จากปราสาทสัมผัสดัง 5 ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ประเมินระดับความคิดเห็น

“การเล่าเรื่องจะช่วยเชื่อมโยงจุดหลักต่าง ๆ ในแต่ละย่านที่มีความโดดเด่น บรรยากาศหรือลักษณะที่มองไปยังกายภาพแล้วเป็นเอกลักษณ์” (P5) (P13)

“ควรทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงปราสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้รู้สึกถึงรูป รส กลิ่น เสียง และการสัมผัส เพื่อให้ได้ประสบการณ์และความประทับใจที่น่าจดจำ” (P2) (P6) (P15)

4) ด้านการจัดการการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M - Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism) ควรมีการจัดเก็บฐานข้อมูลหรือสถิตินักท่องเที่ยวในการเข้ามาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า การทำการประชาสัมพันธ์ควรร่วมมือกัน 3 ภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน ให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวที่มาเพื่อไหว้พระ ทำบุญ และที่มาเพื่อการพักผ่อน โดยทำในรูปแบบสื่อดิจิทัล อาจให้เยาวชนหรือคนรุ่นใหม่ที่มีฐานแฟนคลับหรือผู้ติดตามช่วยทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ประเมินระดับความคิดเห็น

“งานวิจัยนี้สามารถนำไปต่อยอดสู่การตลาดโดยเฉพาะการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถิตินักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวแต่ละย่าน แล้วมาพิจารณาเส้นทางที่มีความจำเพาะหรือฮิม” (P2) (P6) (P15)

“การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวควรมีการพูดคุยกันระหว่างภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชนเพื่อสร้างแนวทางไปในทิศทางเดียวกันโดยเฉพาะสื่อแบบดิจิทัล และต้องสอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มไหว้พระ และกลุ่มที่มาเพื่อพักผ่อนด้วย” (P2) (P4) (P9)

“เยาวชน หรือคนรุ่นใหม่ที่มีแฟนคลับติดตามในช่องสื่อสังคมออนไลน์ ควรนำเขามาร่วมประชาสัมพันธ์เพราะจะทำให้กระไปได้เร็วตามฐานแฟนคลับ” (P7) (P14)

5) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (F - Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism) การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกควรคำนึงถึงความพร้อมและขีดความสามารถในการรองรับเพื่อไม่ให้เกิดการแออัดและเกิดความไม่พอใจเมื่อเข้าใช้บริการ ในส่วนของโครงสร้างพื้นฐานควรพิจารณา 2 มิติ คือ มิติของการพัฒนาหรือสร้างใหม่ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้งานของนักท่องเที่ยว และมิติการปรับปรุงหรือซ่อมบำรุงเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ประเมินระดับความคิดเห็น

“บริการสิ่งอำนวยความสะดวกโดยส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว หรือมีไม่ครบทุกรูปแบบ ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกไม่พอใจเมื่อเข้าใช้งาน” (P1) (P3) (P12)

“งบประมาณในการพัฒนา และการปรับปรุงหรือซ่อมแซมเป็นสิ่งสำคัญต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรมีความต่อเนื่องในการพัฒนาหรือปรับปรุงเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและเกิดความสะดวกสบายต่อนักท่องเที่ยว ขณะที่ประชาชนก็ได้ใช้บริการไปในทางอ้อมด้วยเช่นกัน” (P11) (P14)

6) ด้านการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A - Activities for Experiential Walking Tourism) สามารถกำหนดเป็นกิจกรรมที่เด่นของแต่ละย่าน หรือเพิ่มกิจกรรมใหม่เข้าไป โดยทำให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดการเรียนรู้ การอนุรักษ์และจิตสำนึกที่ดีต่อกิจกรรมโดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และทำให้มีความประทับใจแล้วไปบอกต่อผู้อื่นหรือชวนมาท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ประเมินระดับความคิดเห็น

“ควรหากิจกรรมที่โดดเด่นที่สุดในแต่ละย่าน อาจมีไม่ครบทุกย่านก็ได้ หรือเพิ่มกิจกรรมใหม่เข้าไปอย่างการใส่ชุดไทย การตามหาลายแทงวัฒนธรรม แล้วนำย่านที่มีกิจกรรมเด่นมาเชื่อมด้วยกันจนเกิดเป็นเส้นทางที่เน้นกิจกรรมให้ประสบการณ์ที่ดี” (P2) (P7) (P8)

“กิจกรรมที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นควรทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ได้อนุรักษ์ และเกิดจิตสำนึกอันดี แล้วไปบอกต่อถึงเอกลักษณ์ที่ประทับใจไปยังผู้อื่นด้วย” (P2) (P15)

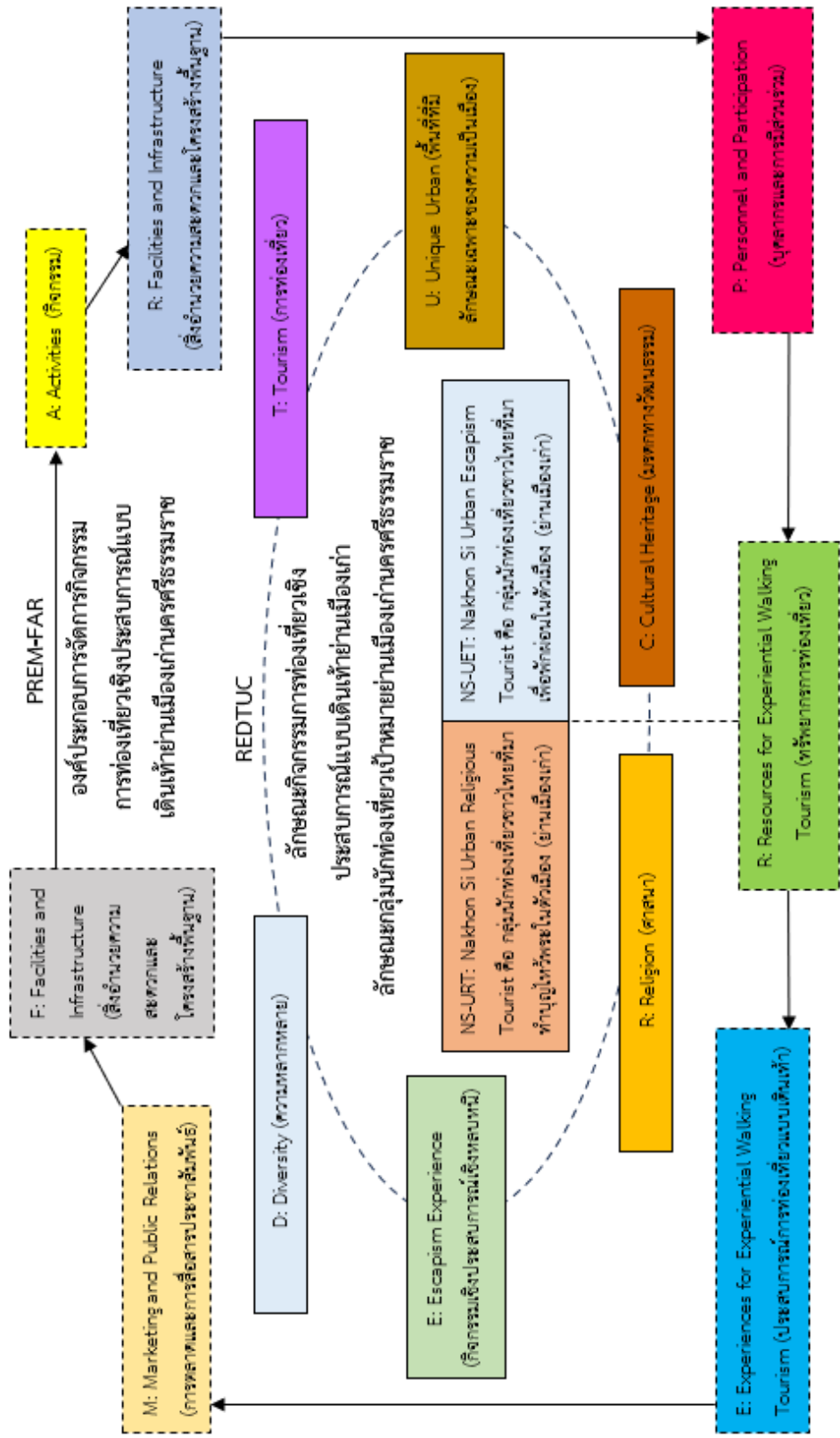
7) ด้านการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (R - Route for Experiential Walking Tourism) ควรให้สอดคล้องกับพฤติกรรมหรือความชอบของกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นเส้นทางธีม (Theme) ออกมา โดยใน 1 เส้นทาง อาจครอบคลุมหลายย่านในพื้นที่ และมีการแนะนำสถานที่เพิ่มเติมนอกเหนือจากเส้นทางหลัก รวมถึงเชื่อมการเดินทางกับยานพาหนะอื่น ๆ เช่น รถสองแถว รถสามล้อปั่น เป็นต้น ดังข้อมูลที่ได้จากผู้ประเมินระดับความคิดเห็น

“เส้นทางควรมีรูปแบบทั้งการเดินทางและการใช้ยานพาหนะอื่น ๆ ที่แสดงความเป็นท้องถิ่น ซึ่งอาจมีหลายย่านมาอยู่ในเส้นทางเดียวกันก็ได้ ทำออกมาเป็นธีมเฉพาะโดยพิจารณาเส้นทางให้สอดคล้องกับพฤติกรรมหรือความชอบของกลุ่มนักท่องเที่ยว” (P2) (P7) (P8)

“ควรเพิ่มเติมสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงกับที่สำรวจมาแล้วด้วย เพราะนักท่องเที่ยวอาจกลับมาท่องเที่ยวใหม่ ก็จะได้สัมผัสที่เที่ยวใหม่ ๆ ได้ทำกิจกรรมที่ไม่เหมือนครั้งก่อนด้วย” (P1) (P8)

หลังจากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยตามผลการประเมิน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ร่วมประเมิน ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพดังภาพที่ 62 แล้วจึงนำไปสู่การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับรองรูปแบบในลำดับถัดไป

ภาพที่ 62 ร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

จากภาพที่ 62 แสดงร่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ก่อนนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับรอง โดยนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1) NS-URT: Nakhon Si Urban Religious Tourist คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระในตัวเมืองซึ่งมีเป้าหมายเพื่อไหว้พระ ทำบุญ ถวายทาน ชมนมัสการและโบราณสถาน และร่วมทำกิจกรรมในเทศกาลหรือประเพณีทางศาสนา และ 2) NS-UET: Nakhon Si Urban Escapism Tourist คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมืองที่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ต้องการสัมผัสประสบการณ์ด้านการหลบหนีจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือพักผ่อน และต้องการร่วมทำกิจกรรมในจุดหมายปลายทางที่สร้างประสบการณ์เดินทางเป็นเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร

ส่วนที่ 2 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ 7 ประการ โดยใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษ คือ REDTUC ประกอบด้วย (1) R: Religion คือ มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา (2) E: Escapism Experience คือ มีกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่หลบหนีจากกิจกรรมประจำวันหรือเพื่อการผ่อนคลาย (3) D: Diversity คือ มีความหลากหลายของแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี แหล่งวิถีชีวิต และแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี (4) T: Tourism คือ การท่องเที่ยว (5) U - Unique Urban คือ เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะความเป็นเมืองซึ่งมีจุดน่าสนใจและเรียงร้อยเป็นเส้นทางชิม ได้แก่ เส้นทางชิมวัฒนธรรมความเชื่อพุทธศาสนา เส้นทางชิมอาหารถิ่นเมืองเก่า และเส้นทางชิมมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมสมัย และ (6) C: Cultural Heritage คือ มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งโบราณสถาน ศาสนสถาน พิพิธภัณฑสถาน ตลาดแหล่งหัตถกรรมและหัตถศิลป์ซึ่งมีการผสมผสานกันระหว่างความดั้งเดิมและความร่วมสมัย

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมี 7 องค์ประกอบ โดยใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษ คือ PREM-FAR ประกอบด้วย (1) P: Personnel and Participation คือ บุคลากรและการมีส่วนร่วมต่อการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว (2) R: Resources คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว (3) E: Experiences คือ ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (4) M: Marketing and Public Relations คือ การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (5) F: Facilities and Infrastructure คือ สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (6) A: Activities คือ กิจกรรมที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า และ (7) R: Route คือ เส้นทางท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า

ตอนที่ 4 ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเพื่อวิพากษ์หรือประเมินรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างการยอมรับได้ของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวที่ร่างโดยผู้วิจัยซึ่งเป็นนวัตกรรมที่จะต้องได้รับการประเมินคุณภาพหรือรับรองรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (ขวัญตา เจริญศรี และวรรณวีร์ บุญคุ้ม, 2563; มาเรียม นิลพันธุ์, 2565) ผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์การทำงาน และมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยว และนักวิชาการ จำนวน 9 คน แล้วนำผลการวิพากษ์หรือความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด (กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค, 2560) ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า มีความเหมาะสม ครอบคลุมองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถช่วยลดจุดอ่อนของพื้นที่ ลดอุปสรรคในการจัดกิจกรรมและส่งเสริมการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสร้างประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจ และเพิ่มคุณค่าและความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชนและผู้ประกอบการ ซึ่งผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (1) การวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (2) การวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (3) การวิพากษ์องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ (4) ความคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ตามที่ผู้วิจัยนำเสนอ จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระ (Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT) และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมือง (Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET) พบว่า มีความเหมาะสมและครอบคลุมต่อการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช เนื่องจาก ปัจจุบัน นักท่องเที่ยวทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญต่อความเชื่อทางศาสนาและความต้องการพักผ่อนหลังจากเหน็ดเหนื่อยจากงานประจำ การมาพักผ่อนและทำบุญไหว้พระย่อมช่วยสร้างความผ่อนคลายทั้งจิตใจและร่างกาย โดยสามารถเพิ่มประสบการณ์การรับประทานอาหารตามเมนูผสมความเชื่อและโชคลาภที่คาดหวัง ผสมผสานกับการสร้างสรรค์มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่น่าสนใจ ดังความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

นักท่องเที่ยวยุคใหม่ทั้งสองกลุ่มมีความเหมาะสม โดยเฉพาะที่เน้นมาไหว้พระทำบุญ เพราะสถานที่ส่วนใหญ่ในย่านเมืองเก่ามีวัด ศาลเจ้า ส่วนที่มาเพื่อพักผ่อน แต่อยากให้พิจารณากลุ่มวัยรุ่นที่ชอบถ่ายรูปสวย ๆ และแวะร้านกาแฟตามกระแส และกลุ่มชาวต่างชาติด้วยที่มาชมความงามและฟังเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ แต่ไม่ควรใส่ข้อมูลมากนัก โดยเน้นให้ได้ทำกิจกรรม (C2) (C6) (C7)

นักท่องเที่ยวยุคใหม่เพื่อการพักผ่อน ต้องหาจุดเด่นหรือเรื่องที่น่าสนใจมาสร้างความดึงดูดใจให้เขาอยากมาสัมผัสประสบการณ์ เช่น การรับประทานอาหารเมนูผสมความเชื่อ รับประทานอาหารแล้วได้โชคอะไร ผสมกับการสร้างสรรค์มรดกวัฒนธรรมให้คนรุ่นใหม่ใส่ใจด้วย (C7) (C9)

2. การวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อวิพากษ์ประเด็นการวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ครอบคลุมกับบริบทของความเป็นเมืองเก่านครศรีธรรมราช เนื่องจากอยู่ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่การท่องเที่ยวหลักของจังหวัด อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์จังหวัด “นครแห่งอารยธรรม น่าอยู่ น่าเที่ยว การเกษตรและอุตสาหกรรมยั่งยืน” ที่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญต่อการนำความหลากหลาย

ของทุนวัฒนธรรม ธรรมชาติ และธรรมะมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวของจังหวัด โดยค้นหา กิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของความเป็นเมืองเก่าในพื้นที่ทั้ง 5 ย่าน โดยเฉพาะทุนวัฒนธรรมและธรรมะ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและศาสนา มาสร้างประสบการณ์และสร้างทางเลือกให้นักท่องเที่ยวที่มาเพื่อ การไหว้พระและเพื่อการผ่อนคลายจากการทำงาน เพื่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวที่ยั่งยืนขึ้นซึ่งจะ ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นจากการใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในกิจกรรมต่าง ๆ และบริการที่เกี่ยวข้อง ดังความเห็น ของผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

ควรนำมาผูกโยงกับวิสัยทัศน์จังหวัดเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน

เชิงนโยบายบนฐานวัฒนธรรม ธรรมชาติ และธรรมะด้วย (C1) (C5) (C9)

นักท่องเที่ยวที่มาไหว้พระมีทั้งมุ่งมาไหว้และมาไหว้เพื่อความสบาย ใจ ควรหากิจกรรมที่ทำให้เขาอยู่ยาวนานขึ้นเพื่อมีการใช้จ่ายทั้งรับประทานอาหารหรือขนมพื้น ถิ่นให้บริการสาธารณะ พักแรม (C1) (C2) (C3) (C8)

การต่อยอดเพื่อเตรียมความพร้อมขอมรดกโลกของวัดพระธาตุ ย่อมจะสร้างความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว เนื่องจากกิจกรรมลักษณะนี้จะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวหรือใช้บริการบริเวณรอบแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องใช้การเดินทางเข้าไป ด้วย (C3) (C4) (C9)

3. การวิพากษ์องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

จากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อวิพากษ์ประเด็นองค์ประกอบการจัดการกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยว ชาวไทย พบว่า โดยภาพรวมมีความครอบคลุมและมีตัวชี้วัดที่มีความชัดเจน แต่ควรปรับปรุงรายละเอียด ในตัวชี้วัด ตามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 55

ตารางที่ 55 ข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยว
ไทย

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดที่	รายละเอียดตัวชี้วัด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
1. ด้านการจัดการ บุคลากรและการมีส่วนร่วม ของชุมชน	1.1	บุคลากร ได้แก่ - การพัฒนาบุคลากรภาพ - การพัฒนาจิตบริการและ ความมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี - การพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถ เช่น การ ต้อนรับ (เจ้าบ้านที่ดี) - การสื่อความหมายหรือ การเล่าเรื่อง การสร้าง เครือข่ายผู้ให้ข้อมูล เป็นต้น - การพัฒนาทักษะการแก้ ปัญหาเฉพาะหน้าและไหว พริบ	1) การพัฒนาบุคลากรควร เริ่มจากการพัฒนา “การเป็น เจ้าบ้านที่ดี” และการ พัฒนาการสื่อความหมาย ควรให้ความสำคัญต่อ ประวัติศาสตร์และศาสนา (C1) (C3) (C7) 2) ไหวพริบที่ดีถือเป็นส่วน หนึ่งของการแก้ไขปัญหา เฉพาะหน้าอยู่แล้ว และ ควรเพิ่มการช่วยเหลือ นักท่องเที่ยว (C2) (C6) (C8)
	1.2	การมีส่วนร่วม ได้แก่ - ความสามัคคีของคนใน ชุมชน - การพัฒนาศักยภาพในการ จัดการการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ร่วมกัน การเตรียมคนร่วม ให้บริการในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น - ประชาคมหรือองค์กร ชุมชนที่ส่วนร่วมต่อการ จัดการท่องเที่ยว - การจัดการผลประโยชน์	1) ความสามัคคีควรให้ ความสำคัญกับการรวมตัว ของคนในชุมชน (C1) (C9) 2) การจัดการผลประโยชน์ ควรให้ความสำคัญต่อ ผลประโยชน์ทั้งสังคมและ เศรษฐกิจของคนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (C3) (C4) (C8)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดที่	รายละเอียดตัวชี้วัด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
ตอบแทนอย่างยุติธรรม			
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช	2.3	ข้อมูลพื้นฐาน	เพิ่ม เรื่องเล่าข้อมูลในสิ่งที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถค้นหาข้อมูลได้ก่อนเดินทางมาถึง (C3) (C7) (C8)
3. ด้านการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า	3.5	เป็นคุณค่าเกี่ยวกับความโดดเด่นของจุดท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย มีอารมณ์ร่วมกับการเล่าเรื่องและการตกแต่งบรรยากาศ มีความแตกต่างหรือได้หลักหินจากชีวิตประจำวัน รู้สึกเพลิดเพลินและหลงใหลและความเหมาะสมของย่านเมืองเก่าที่จะสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบเดินเท้าและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า	1) เพิ่มเติม การสร้างอารมณ์ร่วมจากการเล่าเรื่องและการตกแต่งบรรยากาศ (C2) (C3) (C8)
4. ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์	4.3	กำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวและกลยุทธ์การตลาด แนวโน้มการท่องเที่ยว และนโยบายภาครัฐ โดยเชิญผู้มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์	ควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมร่วมเล่าเรื่องราวสั้น ๆ (Mini Documentary) ผ่านการแชร์ด้วยข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ เพจเฟซบุ๊กของพื้นที่ท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดที่	รายละเอียดตัวชี้วัด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
		มาทำสื่อ (Content) เพื่อ แนะนำเส้นทางและกิจกรรม การทำจุดเช็คอินให้ถ่ายรูป การส่งเสริมการ ประชาสัมพันธ์ที่เน้นจุดเด่น ของสถานที่และกิจกรรม	นครศรีธรรมราช เนื่องจาก เป็นเสมือนผู้ที่เคยมาเที่ยว และได้ช่วยประชาสัมพันธ์ พื้นที่ท่องเที่ยวด้วย (C2) (C4)
5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน	5.3	เป็นการจัดการเกี่ยวกับถนน ไฟฟ้า ประปา โครงข่าย สัญญาณโทรศัพท์และ อินเทอร์เน็ต ตั้งแต่การ ตรวจสอบ การซ่อมบำรุง การดูแลความปลอดภัย และการจัดสรรงบประมาณ	ควรเน้น “พัฒนาสิ่งใหม่” และ “ซ่อมบำรุงสิ่งเดิม” (C3) (C5) (C8)
6. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	6.1	ความน่าสนใจของกิจกรรม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับ หลากหลายของกิจกรรม ได้แก่ ไหว้พระ ทำบุญ ข้าวสารเท็นบนหัว ร่วมพิธี สวดด้าน แห่ผ้าขึ้นธาตุ สงกรานต์โล้ชิงช้าแห่นาง ตาน บุญสารทเดือนสิบ ทำ ขนมลา ริดกระบอกขนมจีน ตอกตัวหนังตะลุงและเครื่อง ถม วาดลายผ้าพระบฏ ทำ ชุดหมรับบุญเดือนสิบ รับประทานอาหารและ เครื่องดื่มเมนูพื้นถิ่น และ นวดไทยแบบเชลยศักดิ์	1) เพิ่มการไหว้พระแบบคน แต่แรก (คนสมัยก่อน) ด้วย ทำนั้งกระโหรง (C4) (C9) 2) เพิ่มกิจกรรมยามค่ำคีน ถนนสายอาหาร (Walking Food Tour) (C3) (C5) (C9)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดที่	รายละเอียดตัวชี้วัด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	6.3	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์โดยเปิดโอกาสให้ร่วมทำผลิตภัณฑ์ ผู้นำเสนอ สอดแทรกจิตสำนึกอนุรักษ์ และความยั่งยืน ความคิดสร้างสรรค์หรือโลกทัศน์ใหม่	เพิ่มมีคุณค่าเชิงการเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนาตนเองในชีวิตประจำวันได้ด้วย
7. ด้านเส้นทางการท่องเที่ยว	7.3	ความเหมาะสมของเส้นทาง และนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมาย	ตัวชี้วัด 7.3 ควรเพิ่ม Night Tour Route หรือเส้นทางเดินเท้ากลางคืนและเสริมบรรยากาศแสงไฟหลากสีที่ฉายเข้ากับอาคารต่าง ๆ และจุดเชื่อมต่อยานพาหนะ เช่น รถมอเตอร์ไซด์ รถจักรยานให้เช่า รถสามล้อถีบ (ปั่น) รถสกูตเตอร์ไฟฟ้า รถรางชมเมือง เป็นต้น (C3) (C9) ควรเพิ่มตัวชี้วัดอีกข้อ คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบเส้นทาง ได้แก่ AR (Augmented Reality) หรือเทคโนโลยีโลกเสมือน และ Interactive Map หรือแผนที่แบบโต้ตอบที่แสดงข้อความต่าง ๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว และควรให้มีการเชื่อมต่อผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ (Smart Phone) ด้วย (C2) (C8)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชตามมาตรฐานการประเมินรูปแบบ (สุวิมล ว่องวานิช, 2549) และลักษณะรูปแบบที่ดี (สนธิ บุญราศรี, 2565) ดังนี้

1) ด้านความเหมาะสมของร่างรูปแบบกิจกรรม

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของร่างรูปแบบกิจกรรม (Propriety) พบว่ามีการใช้ถ้อยคำที่ฟังเข้าใจง่าย มีการทำตัวย่อ สี และภาพสัญลักษณ์ จัดกลุ่มเนื้อหาแยกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยว ลักษณะเฉพาะ และองค์ประกอบ ซึ่งเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่นักท่องเที่ยวเดินทางกลุ่มขนาดเล็กเพื่อมาไหว้พระ ทำบุญ พักผ่อน ทำกิจกรรม และได้รับประสบการณ์จากสถานที่และกิจกรรมที่ไม่เหมือนที่อื่น รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวลดคาร์บอน (Low Carbon Tourism) ซึ่งเป็นการลดมลภาวะจากการใช้ยานพาหนะด้วย อย่างไรก็ตาม ควรมีบริการจักรยาน และรถสกู๊ตเตอร์ไฟฟ้ามาเสริมด้วย อย่างไรก็ตาม ควรตรวจสอบความซ้ำซ้อนของข้อความในแต่ละองค์ประกอบ ดังข้อความจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสัมมนา

มีการจัดลำดับข้อมูลที่น่าสนใจ และสรุปเป็นคำว่า PREM-FAR ขององค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวฯ ทำให้ฟังแล้วดูเหมาะสม มีความรื่นหู เป็นการใช้อย่างที่ดีและมีความหมาย แต่ควรตรวจสอบความซ้ำซ้อนของข้อความในแต่ละองค์ประกอบ (C1) (C2) (C3) (C7)

นักท่องเที่ยวในปัจจุบันต้องการกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและได้รับประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวและได้ร่วมทำกิจกรรมที่แปลกใหม่ แล้วนำไปเล่าต่อกันได้ เหมาะสมกับแนวคิด Low Carbon Tourism แต่ควรมีบริการจักรยานและสกู๊ตเตอร์ไฟฟ้าเสริมในเส้นทางการเดินเท้า (C2) (C4) (C7) (C8)

2) ด้านความเป็นไปได้

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) พบว่า ข้อมูลจากผลงานวิจัยนี้สามารถนำไปประชาสัมพันธ์ให้เป็นกิจกรรมใหม่เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่นานขึ้น อาจนำเสนอต่อโรงแรม สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง (บขส.) ท่าอากาศยาน ควรได้รับการสรุปและนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้วางแผนพัฒนาร่วมกันทุกภาคส่วน โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของสถานที่ซึ่งคนในชุมชนสามารถร่วมปรับปรุงภูมิทัศน์หน้าบ้านเพื่อสร้างความประทับใจ เตรียมความพร้อมคนในชุมชนและผู้ปฏิบัติงานในภาครัฐและภาคเอกชนที่จะต้องได้รับการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อรองรับการขอเป็นมรดกโลก รวมถึงระมัดระวังข้อกฎหมายเกี่ยวกับมรดกเทศก์ และความปลอดภัยดังข้อความจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสัมมนา

รูปแบบกิจกรรมนี้สามารถนำไปประชาสัมพันธ์ให้เป็นกิจกรรมใหม่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่นานขึ้น อาจเสนอต่อโรงแรม สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง (บขส.) และท่าอากาศยานได้ด้วย (C1) (C3) (C5)

ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา และกำกับดูแลเรื่อง กฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรฐานความปลอดภัยต่อการใช้นานพาหนะทั้งรถที่สัญจรผ่านผู้เดินเท้า รถจักรยานสามล้อปั่นแบบไฮบริด และรถสกู๊ตเตอร์ รวมถึงการกระทบกระทั่งระหว่างผู้ขายของใกล้ทางเดินเท้า (Foot Path) กับยานพาหนะที่สัญจรผ่าน (C1) (C3) (C7)

ควรสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อรองรับ การขอเป็นมรดกโลก (C8) (C9)

3) ด้านความสอดคล้อง

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้อง (Congruent) พบว่า มีความสอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เน้นประสบการณ์และความยั่งยืน รวมถึงการสร้าง ความและสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม นโยบายการจัดงานหรือ Event ส่งเสริม การท่องเที่ยวและเทศกาล เช่น มหาสงกรานต์ ไล่ชิงช้า แห่นางตานหนึ่งเดียวในไทย งานแห่ผ้าขึ้นธาตุ นานาชาติปีที่ 795 (พ.ศ. 2568) เป็นต้น นโยบาย Soft Power (5F) ของกระทรวงวัฒนธรรม และการพัฒนาเป็น MICE City (เมืองแห่งการจัดประชุม สัมมนา และนิทรรศการ) ของจังหวัด นครศรีธรรมราช บนพื้นฐานบริบทพื้นที่ และกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม ซึ่งควรควรให้ ความสำคัญกับวัยรุ่นและวัยทำงาน โดยเน้นศิลปะ งานคราฟท์ (Craft) และกาแฟ ทำการ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงกลุ่มนักเรียนที่มาทัศนศึกษาเพื่อปลูกฝังการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ขณะเดียวกันควรเพิ่มกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น ญี่ปุ่น (ให้ความสนใจเรื่องราวของยา มาตะ นางามาสะ) สแกนดิเนเวีย (ให้ความสนใจประวัติศาสตร์) และออสเตรเลีย (ให้ความสนใจเมือง เก่า) ด้วยเช่นกัน ดังข้อความจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสัมมนา

รัฐบาลสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรืองาน (Event) ขนาดใหญ่เพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัด อย่างเช่น มหาสงกรานต์ ไล่ชิงช้า แห่นางตานหนึ่ง เดียวในเมืองไทย งานแห่ผ้าขึ้นธาตุปีที่ 795 จึงควรให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวที่ เน้นประสบการณ์และความยั่งยืนด้วยการสร้างความสมดุลทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (C1) (C2) (C3) (C8)

นโยบาย Soft Power (5F) ของกระทรวงวัฒนธรรมดู น่าสนใจเพราะเป็นการนำทุนวัฒนธรรมมาขายเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งต้องพิจารณา บริบทพื้นที่ และกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมด้วย อาจเป็นวัยรุ่นและวัยทำงาน

ที่สนใจศิลปะ งานกราฟท์ (Craft) และกาแฟ และมีการรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (C4) (C2) (C3)

ควรให้ความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วย อาจรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จากเมืองท่องเที่ยวหลัก (สุราษฎร์ธานี กระบี่ หาดใหญ่) แล้วพามาท่องเที่ยวในพื้นที่ชาวญี่ปุ่นให้ความสนใจเรื่องราวของยามาตะ นางามาสะ ทหารอาสาญี่ปุ่นที่มีร่องรอยของท่านบริเวณร้านโกบี ชาวแกลนดิเนเวีย (นอร์เวย์ สวีเดน และเดนมาร์ก) ให้ความสนใจต่อประวัติศาสตร์และบุคคลสำคัญแต่ไม่ต้องอธิบายลงลึกมากนัก ชาวออสเตรเลียมีความชื่นชอบความเป็นเมืองเก่าอาจเชื่อมกับเมืองเก่าสงขลาและย่านชิโนโปรตุกีสในภูเก็ตก็ได้ (C6) (C9)

4) ด้านความเป็นประโยชน์

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) พบว่า รูปแบบนี้สามารถนำไปพัฒนาส่งเสริมเพื่อสร้างรายได้และส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมเพื่อสร้างความภาคภูมิใจต่อคนในพื้นที่ทั้ง 5 ย่าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลนี้ไปพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพการให้บริการ อาจมีการจัดจุดศูนย์กลางในการพบนักท่องเที่ยว แจกแผนที่พร้อมแนะนำข้อมูลเบื้องต้น จากนั้น มีคฤหาสน์ท้องถิ่นหรือนักสื่อความหมายในชุมชนมารับนักท่องเที่ยวเพื่อพาไปเดินเที่ยวตามจุดต่าง ๆ ใช้บริการร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม แวะซื้อของที่ระลึกหรือผลิตภัณฑ์ในชุมชน และใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ ใดๆก็ตาม เนื่องด้วยสภาพอากาศที่ร้อน ย่อมมีผลต่อการท่องเที่ยวในช่วงกลางวัน อาจหาสถานที่ที่มีร่มรื่นหรือปรับเวลาเป็นช่วงเย็นหรือพลบค่ำสำหรับกิจกรรมการเดินเท้าเพื่อสัมผัสประสบการณ์ตามชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยวที่มีการประดับแสงไฟ (Light Up) นอกจากนี้ รูปแบบนี้สามารถนำไปดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชื่นชอบการถ่ายรูป แวะร้านคาเฟ่ และชมงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์ได้ด้วย และควรนำผู้มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ (Influencer) เช่น ดีกิต็อกเกอร์ (Tiktoker) และเพจรีวิวเฟซบุ๊ก (Facebook Page Reviewer) เป็นต้น มาร่วมทำการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นหรือจูงใจให้มาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ดังข้อความจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสัมมนา

รูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะนี้เป็นต้นแบบในการพัฒนาส่งเสริมเพื่อสร้างรายได้และส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม และคนในพื้นที่ก็มีความภาคภูมิใจด้วย (C1) (C3) (C8)

ควรจัดให้มีศูนย์กลางรับนักท่องเที่ยว ให้ข้อมูล แจกแผนที่ แล้วมีคฤหาสน์ท้องถิ่นหรือนักสื่อความหมายรับพาไปเดินชมตามจุดต่าง ๆ โดยให้มีการใช้บริการร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม และรถโดยสารสาธารณะด้วย และควรมีการ

หามุมร่มรื่นหรือปรับเวลาเป็นช่วงเย็นในการร่วมกิจกรรมการเดินเท้าเพื่อสัมผัสประสบการณ์ตามชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยวได้ (C6) (C7)

นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ชื่นชอบการถ่ายรูป แวะร้านคาเฟ่ และชมงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์ได้ด้วย ซึ่งปกติแล้วจะทราบข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จึงควรนำผู้ที่มีอิทธิพลในสื่อสังคมออนไลน์ (Influencer) ทั้งติ๊กต็อกเกอร์ (Tiktoker) และเพจรีวิวกะป๋าก (Facebook Page Reviewer) มาร่วมทำการประชาสัมพันธ์ (C2) (C4)

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ประกอบด้วย 1) ลักษณะเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช 2) ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ 3) องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช มีจำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1) Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช คือ เพื่อไหว้พระ ทำบุญ แก้ม เดินชมวัด และโบราณสถาน และร่วมทำกิจกรรมในเทศกาลหรือประเพณีทางศาสนาในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (Urban or Oldtown of Nakhon Si Thammarat) มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม

1.2) Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช คือ เพื่อพักผ่อนในตัวเมือง (Urban Tourism) ซึ่งมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เหมาะสำหรับคนวัยหนุ่มสาวหรือวัยทำงานที่มีเวลาจำกัด ต้องการสัมผัสประสบการณ์ด้านการหลบหนี (Escapism Experience) จากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และร่วมทำกิจกรรมในจุดหมาย

ปลายทางที่สร้างประสบการณ์เดินทางอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ไม่เหมือนที่อื่นด้วยการผสมกันระหว่างความดั้งเดิม และความร่วมสมัย

ผู้วิจัยจึงสรุปการจำแนกลักษณะของนักท่องเที่ยวชาวไทยสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ดังตารางที่ 56

ตารางที่ 56 ลักษณะเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)

ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช		
อักษรย่อ	คำเต็ม	ความหมาย
NS-URT	Nakhon Si Urban Religious Tourist	กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระในตัวเมืองซึ่งมีเป้าหมายเพื่อไหว้พระ ทำบุญ ถวายเทียน ชมนมและโบราณสถาน และร่วมทำกิจกรรมในเทศกาลหรือประเพณีทางศาสนาในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
NS-UET	Nakhon Si Urban Escapism Tourist	กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมืองที่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ต้องการสัมผัสประสบการณ์ด้านการหลบหนีจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือพักผ่อน และต้องการร่วมทำกิจกรรมในจุดหมายปลายทาง คือ ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชเพื่อให้ได้สัมผัสประสบการณ์เดินทางเป็นเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร

2) ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ประกอบด้วย ความหลากหลาย (Diversity) ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) และความเป็นเมืองเฉพาะ (Unique Urban) ที่สามารถสัมผัสประสบการณ์เชิงหลบหนีจากกิจกรรมประจำวัน (Escapism Experience) มาร่วมทำกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์เดินทางอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ (Unique Experiences) ด้วยการผสมผสานกันระหว่างความดั้งเดิม (Tradition) และความร่วมสมัย (Contemporary) โดยจำแนกและอธิบายความหมายของตัวอักษรในคำว่า “REDTUC” ดังตารางที่ 57

ตารางที่ 57 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)

ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย		
อักษรย่อ	คำเต็ม	คำอธิบาย
R	Religion	มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาทั้งพราหมณ์ พุทธแบบไทย และพุทธแบบจีน รองรับกิจกรรมเชิงศาสนา เช่น กราบไหว้ แก้วกัน เข้าร่วมงานประเพณี เป็นต้น
E	Escapism	กิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่หลบหนีจากกิจกรรมประจำวันหรือการ
	Experience	ทำงานหรือเพื่อความผ่อนคลาย
D	Diversity	ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งประวัติศาสตร์และ โบราณคดี แหล่งวิถีชีวิต และแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี รวมถึง ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องได้แก่ ร้านอาหาร ร้านคาเฟ่ ที่พัก และการขนส่ง
T	Tourism	รองรับการท่องเที่ยวเพื่อการไหว้พระ ทำบุญ และเพื่อการพักผ่อน
U	Unique	พื้นที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะของความเป็นเมืองเก่าที่มีจุดน่าสนใจ
	Urban	เรียงร้อยเป็นเส้นทางธีมเฉพาะ ได้แก่ เส้นทางธัมมวัฒนธรรมความเชื่อพหุ ศาสนา (ไทย-พุทธ ไทย-จีน และพราหมณ์) เส้นทางธัมของอาหารวิถีถิ่น เมืองเก่า และเส้นทางธัมของมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมสมัย
C	Cultural	มีมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและร่วมสมัยซึ่งมีทั้งโบราณสถาน ศาสน
	Heritage	สถาน พิพิธภัณฑสถาน ตลาด แหล่งหัตถกรรมและหัตถศิลป์ และเชื่อมโยงกับ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ที่อยู่ในระหว่างพิจารณาขอรับประกาศ เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม

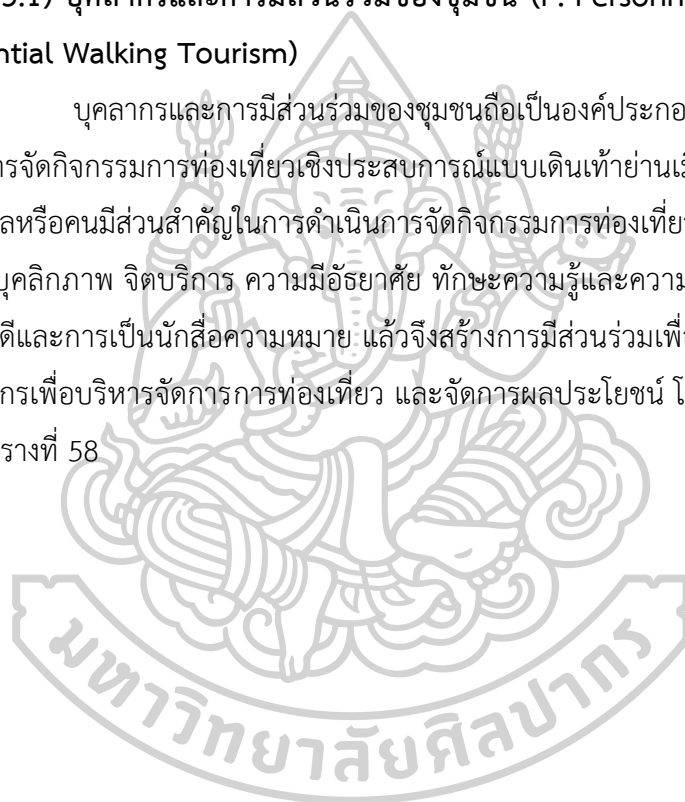
3) องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ PREM-FAR ซึ่งประกอบด้วย 1) บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน (P: Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism) 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism) 3) การจัดประสบการณ์

การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (E: Experiences for Experiential Walking Tourism) 4) การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M: Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism) 5) สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (F: Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism) 6) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A: Activities for Experiential Walking Tourism) และ 7) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (R: Route for Experiential Walking Tourism) โดยแต่ละองค์ประกอบมีตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

3.1) บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน (P: Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism)

บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นองค์ประกอบแรกที่เหมาะสมต่อการริเริ่มดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช เนื่องจากบุคคลหรือคนมีส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเริ่มจากการพัฒนาบุคลากรทั้งบุคลิกภาพ จิตบริการ ความมีอัธยาศัย ทักษะความรู้และความสามารถโดยเฉพาะการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและการเป็นนักสื่อความหมาย แล้วจึงสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสามัคคีผ่านการจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว และจัดการผลประโยชน์ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามตารางที่ 58

ตารางที่ 58 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน	
ตัวชี้วัด	รายละเอียด
1. บุคลากร	- การพัฒนาบุคลิกภาพ - การพัฒนาจิตบริการและความมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี - การพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถ โดยเริ่มจากการพัฒนาการเป็น “เจ้าบ้านที่ดี” ก่อนพัฒนาเป็น “นักสื่อความหมาย” ในด้านประวัติศาสตร์และศาสนา - การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว
2. การมีส่วนร่วม	- การรวมตัวของคนในชุมชนเพื่อสามัคคี - การพัฒนาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกัน การเตรียมคนร่วมให้บริการในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น - ประชาคมหรือองค์กรชุมชนที่ร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว - การจัดการผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวต่อคนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

3.2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism)

ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าครอบคลุมแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี (วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศาลหลักเมือง ศาลพระเสื้อเมือง วัดเสมาเมือง บ้านท่านขุนรัฐวุฒิวิจารณ์ ฐานพระสยาม หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ และหอพระพุทธรูปสี่องค์) แหล่งวิถีชีวิต (ตลาดท่าชี และตลาดกำแพงเมืองเก่า) และแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี (พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง ศูนย์เรียนรู้เครื่องถม หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และศูนย์นวดแผนไทย) ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องนำเสนอความโดดเด่นและจุดที่น่าสนใจภายใน รวมถึงข้อมูลพื้นฐานของกิจกรรม บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก และองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามตารางที่ 59

ตารางที่ 59 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. ความโดดเด่น	- ทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยวมีบริบทหรือข้อมูลความโดดเด่นที่แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และต้องพิจารณาร่วมกับการสำรวจความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว
2. จุดที่น่าสนใจ	- จุดที่น่าสนใจภายในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งอาจจะมีเพียงจุดเดียวหรือมากกว่าหนึ่งจุดที่สร้างความสนใจให้แวะ รวมถึงการจัดลำดับของแต่ละจุดเข้าชมให้สอดคล้องกับความโดดเด่นหลักของทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยวด้วย
3. ข้อมูลพื้นฐาน	- กิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น จำนวนกิจกรรม ชื่อกิจกรรม ช่วงเวลาที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว - บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เช่น ชื่อบริการ จำนวนของแต่ละบริการ ช่วงเวลาที่สามารถเข้าใช้บริการ และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว - องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ชื่อหน่วยงาน ช่องทางการติดต่อ ช่วงเวลาเปิดและปิดทำการ เป็นต้น - เรื่องเล่าหรือสิ่งที่น่าสนใจที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถค้นหาข้อมูลได้ก่อนเดินทางมาถึง

3.3) การจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (E: Experiences for Experiential Walking Tourism)

การจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชควรให้ความสำคัญต่อมิติประสบการณ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการทางการท่องเที่ยวหลัก มิติประสบการณ์สนับสนุนที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้บริการทางการท่องเที่ยว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับคุณค่าต่อสิ่งดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว กายภาพ ผลิตภัณฑ์และบริการ และคุณค่าเชิงประสบการณ์ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามตารางที่ 60

ตารางที่ 60 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. คุณค่าของสิ่งดึงดูดใจ	เป็นคุณค่าเกี่ยวกับการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงดงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม เป็นแหล่งอารยธรรม/ ประวัติศาสตร์ที่ไม่ซ้ำที่อื่น มีประเพณีที่เป็นหนึ่งเดียว มีการเชื่อมโยงหลายวัฒนธรรม และมีแหล่งของฝากขึ้นชื่อที่หลากหลาย
2. คุณค่าทางวัฒนธรรม	เป็นคุณค่ากับการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความเชื่อมโยงกับความเป็นเมืองเก่า มีการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สามารถสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น ความร่วมมือของคนในชุมชน ภาครัฐ และเอกชน การแต่งกายของผู้คนท้องถิ่น และการจัดการที่ยั่งยืน
3. คุณค่าทางกายภาพ	เป็นคุณค่าเกี่ยวกับความสวยงามของสถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน อาคาร บ้านเรือน) การตกแต่งหรือสภาพแวดล้อม (บรรยากาศ ความสวยงาม ความสะอาด) ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่ (ถนน จุดจอดรถ รถโดยสารสาธารณะ) โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน น้ำประปา ไฟฟ้าส่องสว่าง สัญญาณโทรศัพท์) และความปลอดภัยในการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า (นั่งรถชมเมือง และเดินชมเมือง)
4. คุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ	เป็นคุณค่าเกี่ยวกับการใช้บริการทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ความมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่โดดเด่นของผลิตภัณฑ์ ความคุ้มค่าต่อราคา การได้ร่วมทำหรือผลิตในบางขั้นตอน อธยาศัยไมตรีของผู้ให้บริการหรือผู้จำหน่าย บริการยานพาหนะ ร้านอาหาร ที่พัก กลุ่มอาชีพหรือร้านของที่ระลึก และอธยาศัยของบุคลากร
5. คุณค่าเชิงประสบการณ์	เป็นคุณค่าที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จริงที่เชื่อมโยงทุกจุดหลักที่มีความโดดเด่นเพื่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย มีอารมณ์ร่วมจากการเล่าเรื่องและการตกแต่งบรรยากาศ มีความแตกต่างหรือได้หลีกเลี่ยงจากชีวิตประจำวัน ความเพลิดเพลินและหลงใหล ความเหมาะสมของย่านเมืองเก่าที่จะสร้าง

**องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมือง
เก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว**

ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
	ประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบเดินเท้าและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า

3.4) การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M: Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism)

การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่สร้างการรับรู้ สร้างความดึงดูดใจหรือความสนใจให้นักท่องเที่ยวมาร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชเริ่มจากการศึกษาหรือวิเคราะห์นักท่องเที่ยว การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ ความร่วมมือของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง และปิดท้ายด้วยการวัดผลและปรับปรุงผลการดำเนินการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามตารางที่ 61

ตารางที่ 61 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)

**องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์**

ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. การศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย	เป็นการศึกษานักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่อาศัยการมีส่วนร่วมตั้งแต่การเก็บข้อมูลหรือแบ่งปันข้อมูลทั้งสถิติ พฤติกรรม และความคิดเห็นต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยวเพื่อใช้วิเคราะห์กลยุทธ์การตลาดและกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์
2. การกำหนดกลยุทธ์การตลาด	เป็นการพัฒนากลยุทธ์เชิงรุกทั้งผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย (Promotion) ให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว บริการสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว “มานะมานคร มาหาศรีธา” และ “นครสามธรรม” เพื่อรองรับกลุ่มเดินทางขนาดเล็กที่มีความสนใจพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเพื่อร่วมหรือชมงานเทศกาล งานเชิงศาสนา การเที่ยวแบบคนท้องถิ่นอย่างมีความรับผิดชอบ ท่องเที่ยวเชิง

**องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์**

ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
	สุขภาพ ท่องเที่ยวเชิงอาหาร
3. การกำหนด กลยุทธ์การ ประชาสัมพันธ์	เป็นพัฒนากลยุทธ์เชิงรุกให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย กลยุทธ์ การตลาด แนวโน้มการท่องเที่ยว และนโยบายภาครัฐ โดยเชิญผู้มีอิทธิพล (Influencer) ในสื่อสังคมออนไลน์มาทำสื่อ (Content) เพื่อแนะนำเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการทำจุดเช็คอินให้ถ่ายรูป การส่งเสริมการ ประชาสัมพันธ์ที่เน้นจุดเด่น เช่น ตักบาตรพระร้อย ไหว้แบบท่านั่งกระโหียง นวดแผนไทยแบบเชลยศักดิ์ ไหว้ศาลพระเสื้อเมืองผสมพราหมณ์-พุทธจีน เป็น ต้น
4. การกำหนด หน่วยงานและ ภาคีดำเนินงาน	หน่วยงานหรือองค์กรที่ดำเนินการตลาดและประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการร่วม เพื่อพัฒนากิจกรรม จัดทำคำขอและจัดสรรงบประมาณ และดำเนินกิจกรรม
5. การวัดและ การปรับปรุง	การวัดผลและปรับปรุงการดำเนินการตลาดและประชาสัมพันธ์ร่วมกับสถาบัน การศึกษา และหารือร่วมกับหน่วยงานจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3.5) สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (F: Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism)

สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการ
ท่องเที่ยว และยังเป็นสิ่งสนับสนุนทางอ้อมที่ทำให้เกิดประสบการณ์ที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามตารางที่ 62

ตารางที่ 62 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. การจัดการทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม	เป็นการจัดการเกี่ยวกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดการความสะอาด และการจัดตกแต่งบรรยากาศให้เข้ากับสถานที่หรือช่วงงานเทศกาลและประเพณี
2. การจัดการการเข้าถึง	เป็นการจัดการเกี่ยวกับการดูแลและปรับปรุงป้ายบอกทาง การจัดการจราจรสำหรับรถและผู้เดินสัญจรริมถนนและทางเท้า เป็นต้น
3. การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน	เป็นการจัดการเกี่ยวกับถนน ไฟฟ้า ประปา โครงข่ายสัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ตั้งแต่การตรวจสอบ การซ่อมบำรุง การดูแลความปลอดภัย และการจัดสรรงบประมาณ โดยเน้น “พัฒนาสิ่งใหม่” และ “ซ่อมบำรุงสิ่งเดิม”
4. การจัดการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก	เป็นการจัดการเกี่ยวกับจุดบริการข้อมูล หอน้ำ ทางลาด จุดนั่งพัก มัคคุเทศก์ หรือนักสื่อความหมายในชุมชน จุดจอดรถ บริการรถโดยสารสาธารณะ ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม (คาเฟ่) ร้านขายของที่ระลึก และจุดทิ้งขยะ
5. การจัดการความปลอดภัย	เป็นการจัดการความปลอดภัยทั้งในแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ถนน ทางเดินเท้า และบริการรถโดยสารสาธารณะ

3.6) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A: Activities for Experiential Walking Tourism)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช มีความหลากหลายโดยเฉพาะกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ตามนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่เน้นประสบการณ์ใหม่ที่ประทับใจจากกิจกรรมเฉพาะในท้องถิ่น (Unique Local Thai Experience) และยังช่วยดึงดูดหรือสร้างความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวและยังมีส่วนช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามตารางที่ 63

ตารางที่ 63 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. ความน่าสนใจของกิจกรรม	มีความเกี่ยวข้องกับความหลากหลายของกิจกรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ ไหว้พระทำบุญข้าวสารเท็นบนหัว ร่วมพิธีสวดด้าน แห่ผ้าขึ้นธาตุ สงกรานต์ไล่ช้างเข้าแห่นางดาน บุญสารทเดือนสิบ ร่วมทำขนมลา ริดกระบอกขนมจีน ตอกตัวหนังตะลุงด้วยลวดลายตัวการ์ตูน ตอกลายโลหะ วาดลายผ้าพระภูกสำหรับงานแห่ผ้าขึ้นธาตุ ทำชุดหมรับบุญเดือนสิบ รับประทานอาหารและเครื่องดื่มเมนูพื้นถิ่น การไหว้พระแบบคนแต่แรก (คนสมัยก่อน) ด้วยท่านั่งกระโหย่ง และนวดแบบเชลยศักดิ์ ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี
2. เอกลักษณ์และคุณค่า	การนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่าด้วยการนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การให้ทดลองทำ โดยสื่อสารด้วยคน หรือเอกสาร หรือสื่อมัลติมีเดีย
3. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์	เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำผลิตภัณฑ์ และผู้นำเสนอสอดแทรกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืน ความคิดสร้างสรรค์หรือโลกทัศน์ใหม่ และมีคุณค่าเชิงการเรียนรู้เพื่อนำไปพัฒนาตนเองในชีวิตประจำวันได้ด้วย
4. การมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ร่วมจัดกิจกรรมทั้งจากตัวแทนชุมชน จิตอาสา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน พร้อมกับการพัฒนาบุคลากรภาพ ความรู้ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การส่งเสริมความสามัคคีของคนในชุมชน และการแต่งกายที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่
5. บริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ	การจัดบริการที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้หลากหลาย เกิดความคุ้มค่า มีกระบวนการที่เข้าถึงการใช้บริการที่ง่ายและรวดเร็ว มีขีดความสามารถในการให้บริการที่เหมาะสมต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่แวะเยือน และบริบทต่าง ๆ ของกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า

3.7) เส้นทางท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (R: Route for Experiential Walking Tourism)

เส้นทางท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช คือ การนำข้อมูลรายละเอียดของสถานที่ สิ่งที่น่าสนใจหรือมีความโดดเด่น กิจกรรม และบริการ มากำหนดเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวและแนวคิดหรือธีม (Theme) ของเส้นทางที่สอดคล้องกันกับลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดตัวชี้วัดต่าง ๆ ตามตารางที่ 64

ตารางที่ 64 องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านเส้นทางท่องเที่ยว (หลังปรับแก้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ)

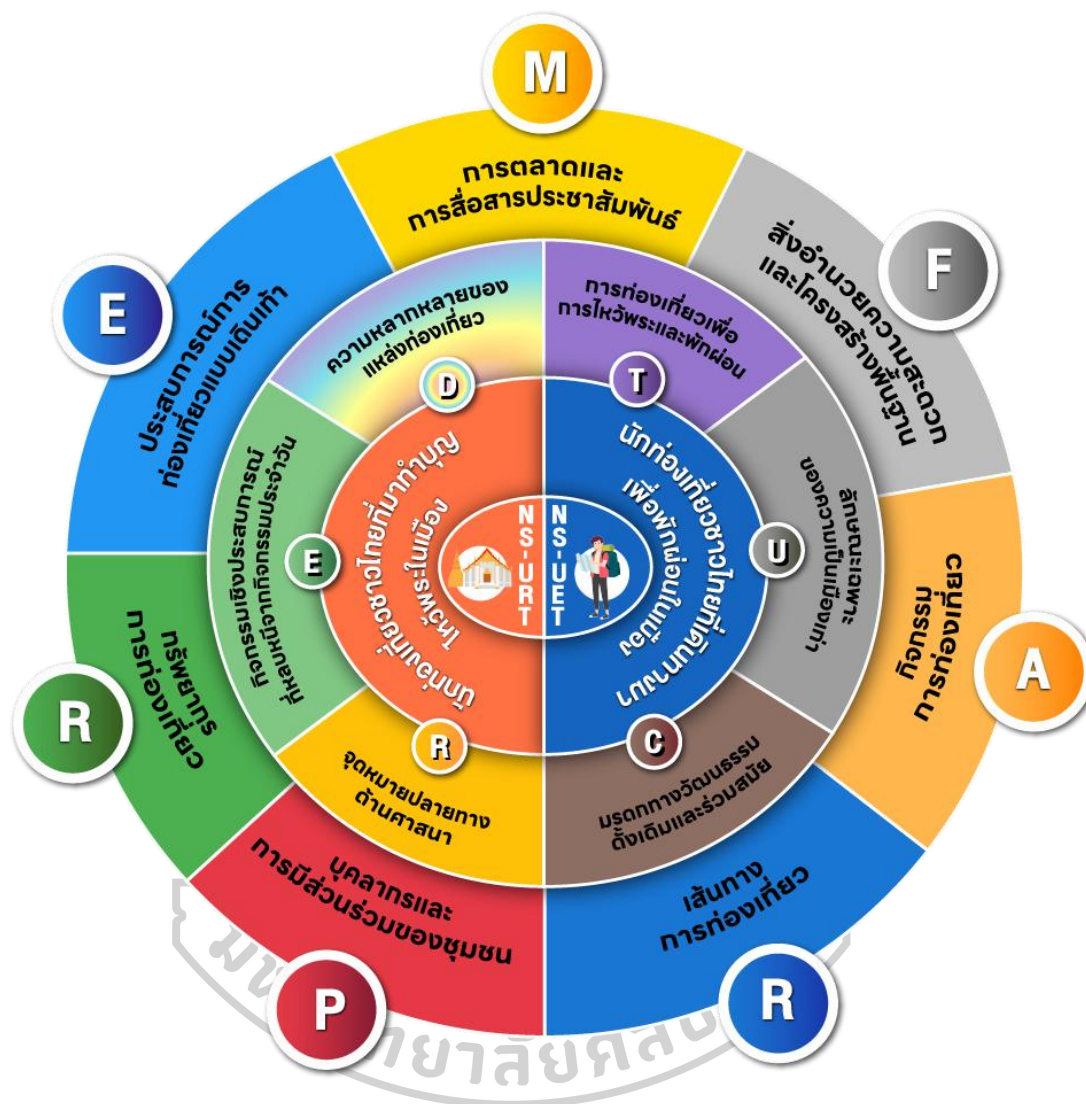
องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านเส้นทางท่องเที่ยว	
ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
1. การเตรียมข้อมูลและรายละเอียด	เป็นการเตรียมข้อมูลและรายละเอียดที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ที่ตั้ง ประวัติความเป็นมา ความโดดเด่น สิ่งที่น่าสนใจภายใน เป็นต้น
2. การกำหนดช่วงเวลา	ช่วงเวลาของแต่ละกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับลำดับเวลาในการท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยว และความสะดวกของผู้ที่ร่วมจัดกิจกรรม
3. ความเหมาะสมของเส้นทางและนักท่องเที่ยว	พิจารณาเส้นทางและกลุ่มเป้าหมายทั้งขนาดจำนวนคน ช่วงวันเวลาที่มา จำนวนคน และพฤติกรรม เพิ่ม Night Tour Tote หรือเส้นทางเดินเท้า กลางคืนและเสริมบรรยากาศแสงไฟหลากสีที่ฉายแสง (Light Up) เข้ากับกลุ่มเป้าหมาย
4. การจัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยว	พิจารณาจากระยะห่างระหว่างแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่สอดคล้องเช่น เส้นทางสายบุญ (วัดพระมหาธาตุฯ ศาลหลักเมือง) เส้นทางหัตถศิลป์ (ศูนย์เรียนรู้เครื่องถม หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง บ้านหนังตะลุง) เส้นทางประวัติศาสตร์ (กำแพงเมือง สวนพระเจ้าศรีฯ วิหารสูง หอจดหมายเหตุฯ)
5. ความร่วมมือในการออกแบบ	การจัดเส้นทางรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้ความร่วมมือจากภาคชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคนักวิชาการร่วมออกแบบเส้นทาง และ

องค์ประกอบของการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมือง
เก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านเส้นทางการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด	คำอธิบาย
เส้นทาง	จัดให้มีการทดลองเส้นทางพร้อมประเมิน นำผลการประเมินมาปรับปรุง แล้วนำไปทำการประชาสัมพันธ์และใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์
6. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	การนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบเส้นทาง ได้แก่ AR (Augmented Reality) หรือเทคโนโลยีโลกเสมือน และ Interactive Map หรือแผนที่แบบโต้ตอบที่แสดงข้อความต่าง ๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยเชื่อมต่อผ่านแอปพลิเคชันในโทรศัพท์มือถือ (Smart Phone)

ผู้วิจัยได้ออกแบบภาพประกอบรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ดังภาพที่ 63 – 64

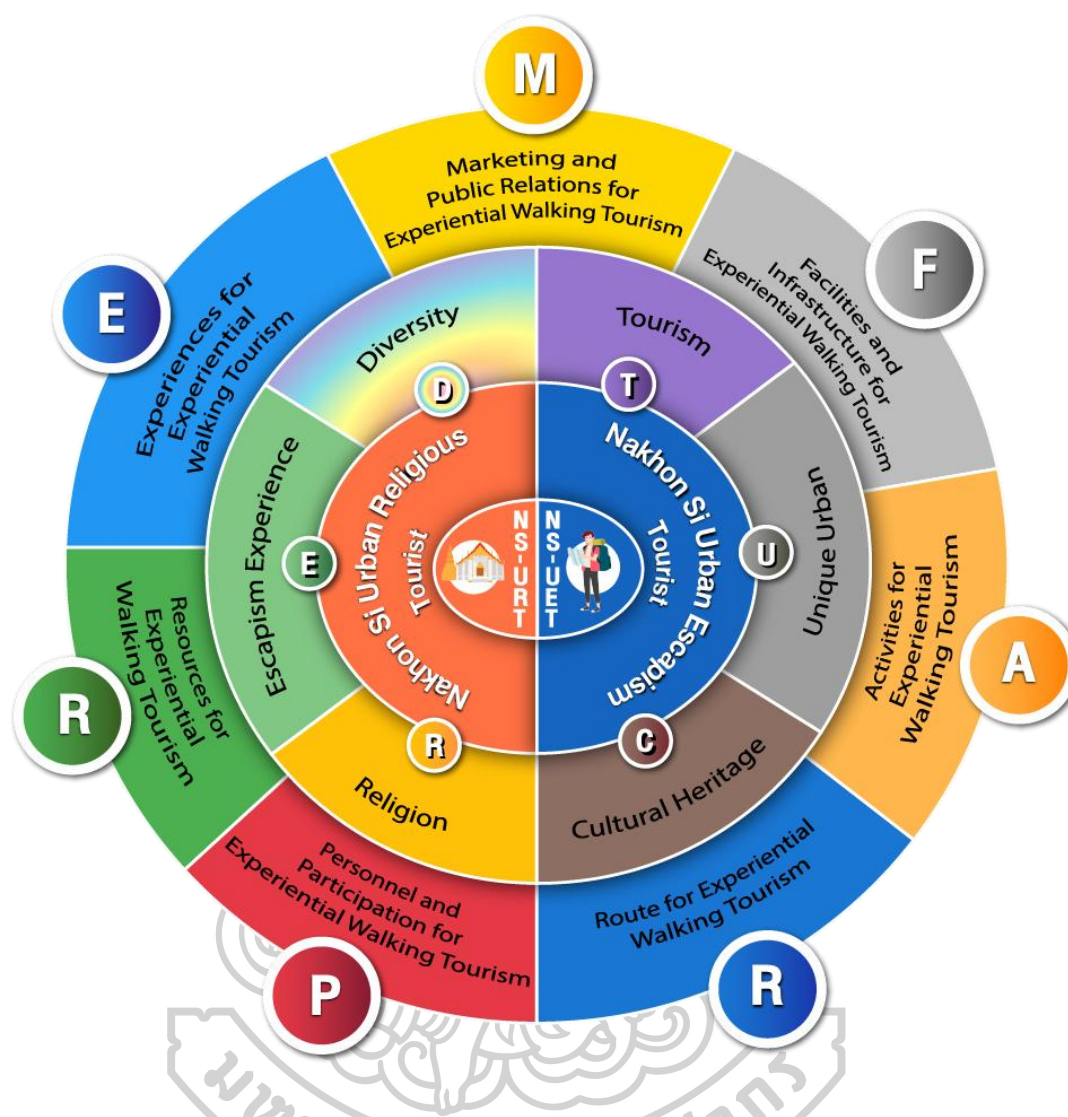
ภาพที่ 63 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย
ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

จากภาพที่ 63 แสดงรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่าน
เมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นภาษาไทย โดยมีรายละเอียดประกอบภาพ
3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 วงกลมด้านใน แสดงถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ทำบุญไหว้พระในตัวเมือง โดยมีรูปสัญลักษณ์วิหารและเจดีย์กำกับ และมีตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ “NS-URT” ซึ่งย่อมาจากคำว่า Nakhon Si Urban Religious Tourist และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมือง โดยมีรูปสัญลักษณ์นักท่องเที่ยวแบกเป้กำกับ และมีตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ “NS-UET” ซึ่งย่อมาจากคำว่า Nakhon Si Urban Escapism Tourist

ส่วนที่ 2 วงกลมตรงกลาง แสดงถึงลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย แทนตัวอักษรภาษาอังกฤษรวมกันเป็น “REDTUC” ซึ่งประกอบด้วยศาสนา (R: Religion) ที่มีกิจกรรมเชิงประสบการณ์เชิงหลบหนีจากกิจกรรมประจำวันหรือการทำงานหรือเพื่อความผ่อนคลาย (E: Escapism Experience) โดยแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย (D: Diversity) เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว (T: Tourism) เพื่อการไหว้พระ ทำบุญ และเพื่อการพักผ่อน โดยเมืองเก่ามีลักษณะเฉพาะ (U: Unique Urban) บนพื้นฐานมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและร่วมสมัย (C: Cultural Heritage)

ส่วนที่ 3 วงกลมด้านนอก แสดงถึงองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย มีจำนวน 7 องค์ประกอบ และใช้ตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ PREM-FAR ซึ่งแทนองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ 1) บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน (P: Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism) 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism) 3) การจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (E: Experiences for Experiential Walking Tourism) 4) การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M: Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism) 5) สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (F: Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism) 6) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A: Activities for Experiential Walking Tourism) และ 7) เส้นทางท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (R: Route for Experiential Walking Tourism)

ภาพที่ 64 Model of Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

จากภาพที่ 64 แสดงรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าฯ เป็นภาษาอังกฤษ คือ Model of Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists โดยมีรายละเอียดประกอบภาพ 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 วงกลมด้านใน แสดงถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ได้แก่ Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT หมายถึง กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระในตัวเมือง โดยมีรูป

สัญลักษณ์บริหารและเจดีย์กำกับไว้ และ Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET หมายถึงนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมือง โดยมีรูปสัญลักษณ์นักท่องเที่ยวแบกเป้กำกับไว้

ส่วนที่ 2 วงกลมตรงกลาง แสดงถึงลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย แทนตัวอักษรภาษาอังกฤษรวมกันเป็น “REDTUC” โดยตัวอักษรย่อ R ซึ่งมาจากคำว่า Religion คือ ศาสนา E ซึ่งมาจากคำว่า Escapism Experience คือ ประสบการณ์เชิงหลบหนีจากกิจกรรมประจำวันหรือการทำงานหรือเพื่อความผ่อนคลาย D ซึ่งมาจากคำว่า Diversity คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย T ซึ่งมาจากคำว่า Tourism คือ ย่านเมืองเก่ารองรับการท่องเที่ยวเพื่อการไหว้พระ ทำบุญ และเพื่อการพักผ่อน U ซึ่งย่อมาจากคำว่า Unique Urban คือ ความเป็นเมืองเก่าที่มีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนใคร และ C ซึ่งมาจากคำว่า Cultural Heritage คือ ย่านเมืองเก่ามีฐานมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและร่วมสมัย

ส่วนที่ 3 วงกลมด้านนอก แสดงถึงองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย มีจำนวน 7 องค์ประกอบ และใช้ตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ PREM-FAR ซึ่งแทนองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ตัวอักษรย่อ P ซึ่งมาจากคำว่า Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism คือ บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า R ซึ่งมาจากคำว่า Resources for Experiential Walking Tourism คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว E ซึ่งมาจากคำว่า Experiences for Experiential Walking Tourism คือ การจัดประสบการณ์ M ซึ่งมาจากคำว่า Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism คือ การตลาดและการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ F ซึ่งมาจากคำว่า Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism คือ สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน A ซึ่งมาจากคำว่า Activities for Experiential Walking Tourism กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า และ R ซึ่งมาจากคำว่า Route for Experiential Walking Tourism คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (2) ศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (3) พัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ (4) รับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 385 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 39 คน ได้แก่ ตัวแทนชุมชน หน่วยงานรัฐ เอกชน นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ประเด็นสำคัญ ในการวิเคราะห์เอกสาร แบบสำรวจ แนวทางการสัมภาษณ์ แบบสอบถามแบบประเมินศักยภาพ ประเด็นสนทนากลุ่ม และประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาสรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผล

1. ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า มีทรัพยากร หลากหลายทั้งทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น โดยมีทรัพยากรการท่องเที่ยว หลากหลายประเภท ได้แก่ (1) ประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหารที่โดดเด่นในเรื่องความเชื่อพระธาตุศกดิ์สิทธิ์ไร้เงา งานปูนปั้นต้นกำเนิดศาสนาพุทธ มีพระพุทธรูปสำคัญทั้งพระ 4 หู พระปางชมจันทร์ พระเจ้าขู้ และพระปัญญา วัดหน้าพระลานที่เป็น แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ซึ่งรัชกาลที่ 5 เสด็จทรงดื่มน้ำด้วยภาชนะมาจาก ศาลหลักเมืองที่เกี่ยวข้องกับการ ปลุกเสกวัตถุมงคลสำคัญทั้งจุฑามารามเทพ พระปิตตา พังพกาพ และเหรียญนะโม วัดเสมาเมืองที่เป็นสถานที่จำพรรษาของหลวงปู่ทวดเมื่อครั้งบวชนเณรมีแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ใช้ในพระราชพิธีสำคัญ บ้านท่านขุนรัฐวิจิตรซึ่งมีสถาปัตยกรรมผสมไทย จีน และยุโรป ฐานพระสยาม หอพระอิศวร และ หอพระนารายณ์เป็นเทวสถานพราหมณ์และมีประเพณีไล่ชิงช้าแห่งงานตานหนึ่งเดียวในประเทศไทย ศาลพระเสื้อเมืองที่เป็นสถานที่เชื่อมศาสนาพราหมณ์และพุทธแบบจีนแห่งเดียวในไทยและมีความ

เกี่ยวข้องกับตาขุนลกอันเป็นที่เคารพของเกษตรกร และหอพระพุทธรูปซึ่งซึ่งเป็น 1 ใน 3 สถานที่ของประเทศไทยที่ประดิษฐานพระพุทธรูป (2) ประเภทแหล่งวิถีชีวิต (ชุมชน และตลาด) ได้แก่ ตลาดท่าชีซึ่งมีเหล่าพระภิกษุสงฆ์จากหลายวัดมาบิณฑบาตมีอาหารและขนมพื้นถิ่นให้ได้ลิ้มลอง และตลาดกำแพงเมืองเก่าเป็นสถานที่จำหน่ายอาหารและขนมพื้นถิ่น และจัดแสดงกิจกรรมในลักษณะศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นหมุนเวียนทุกอำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ (3) ประเภทแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ พิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุง (สุชาติ ทรัพย์สิน) ซึ่งรวบรวมหนังตะลุงทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศไว้ และยังมีโรงแสดงหนังตะลุงให้แวะชมได้ตลอด ศูนย์เรียนรู้เครื่องถมเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกทดลองทำงานตอกและงานลงลายเครื่องถมที่มีอิทธิพลจากโปรตุเกสและตะวันออกกลาง หัตถศิลป์ถนนท่าช้างเป็นพื้นที่จำหน่ายงานเครื่องเงินและเครื่องถมที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบเครื่องรางของขลังทั้งเหรียญหวนะโม เหรียญตาไข่แห่งวัดเจดีย์ และเหรียญพระบรมธาตุเจดีย์ สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราชเป็นสถานที่จัดแสดงงานและตลาด ด้าศิลปวัฒนธรรมและศูนย์นวดแผนไทยซึ่งมีมาตรฐานจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและตั้งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวหลักด้วย โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การไหว้พระ การทำบุญ การชมงานแสดงศิลปวัฒนธรรม เช่น หนังตะลุง มโนราห์ เป็นต้น การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทำผลิตภัณฑ์ อาหารและขนมพื้นถิ่นด้วยตนเอง (Do It Your Self: D.I.Y.) เช่น การตอกตัวหนังตะลุงสำหรับทำเป็นพวงกุญแจและพัด การตอกชิ้นงานเครื่องถมสำหรับทำเป็นพวงกุญแจและป้ายชื่อ (Tag) การทำขนมลา เป็นต้น การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มในร้านดังรอบสถานที่ต่าง ๆ โดยมีเมนูพื้นถิ่น เช่น กาแฟลาปูชิโน (ขนมลาผสมกับกาแฟ) ขนมจีน มังคุดคุด เป็นต้น การถ่ายภาพ การร่วมงานประเพณี และการนวดแผนไทยแบบเชลยศักดิ์ ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทยในภาคใต้และภาคอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษายังพบปัญหาการจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ห้องสุขาที่ไม่เพียงพอและบางส่วนชำรุด ที่จอดรถไม่เพียงพอและขาดระบบจัดการจราจรที่ดี และทางลาดสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุที่จัดให้มีในบางแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถานที่ต่าง ๆ และขาดการปรับปรุงดูแลรักษาป้าย โดยมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ การเพิ่มและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกทางแบบอัจฉริยะ ห้องสุขา จุดทิ้งขยะ เป็นต้น การจัดเส้นทางและกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ เช่น เส้นทางตามรอยวัฒนธรรม (หัตถศิลป์เมืองเก่า ความเชื่อ 3 วัฒนธรรมทั้งไทย-พุทธ ไทย-จีน และพราหมณ์ และวิถีตลาด) การเชื่อมโยงเส้นทางกับชุมชนนอกพื้นที่ (ย่านท่ามอญ ย่านบวร ย่านท่าวัง ย่านพระเวียง-ท่าวโคตร) การเชื่อมโยงกับการใช้ยานพาหนะต่าง ๆ (รถสองแถว จักรยานแบบปั่นเองและแบบไฟฟ้า การพายคายัคในคลอง) งานแสดงแสงสีเสียง (Light & Sound Event) เป็นต้น การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อประชาสัมพันธ์ เช่น QR Code การจำลองการท่องเที่ยวเสมือนจริงผ่านสื่อเทคโนโลยี (Virtual Tourism) เป็นต้น การเพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การอบรมนักสื่อความหมายท้องถิ่น การจัดตลาดวัฒนธรรมราย

สัปดาห์ การใช้บริการรถสามล้อปั่นเป็นต้น และส่งเสริมการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกในร้านค้าของที่ระลึกและร้านอาหารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและยกระดับศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้หลากหลายกลุ่มมากขึ้น

ผลการศึกษาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า ในภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายด้าน พบว่า ด้านที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม และด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายย่านหรือพื้นที่ พบว่า ย่านที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ ย่านที่ 2 (สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และกำแพงเมืองเก่าและตลาดนัดกำแพงเมืองเก่านครศรีธรรมราช) รองลงมา ได้แก่ ย่านที่ 5 (วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศูนย์นวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตะลุง ย่านที่ 4 (ศาลพระเสื้อเมือง ฐานพระสยามภูวนาถ และตลาดท่าชี) ย่านที่ 3 (หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ วัดเสมาเมือง และบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดเสมาชัย และหอพระพุทธสิหิงค์) และย่านที่ 1 (ศาลหลักเมือง หอพระสูง หอจดหมายเหตุพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และหัตถศิลป์ถนนท่าช้าง) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยสนใจ คือ ทำบุญไหว้พระและพักผ่อน โดยเพื่อนมีส่วนในการตัดสินใจ ใช้รถส่วนบุคคลเป็นพาหนะซึ่งมักมากับเพื่อนและครอบครัว เดินทางในช่วงที่มีความสะดวกและในวันหยุดสุดสัปดาห์ แบบวันเดียว (ไป-กลับ) ส่วนที่แวะพักค้างคืนส่วนใหญ่มักใช้บริการโรงแรม นิยมท่องเที่ยวในพื้นที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ ศูนย์เรียนรู้นครหัตถกรรมเครื่องถม และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตะลุง โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้าร่วม ได้แก่ ทำบุญไหว้พระ ชื้อของฝาก และรับประทานอาหารพื้นถิ่น ซึ่งมีค่าใช้จ่ายไม่เกิน 500 บาท ที่ใช้ไปกับการทำบุญไหว้พระ และรับประทานอาหาร

สำหรับประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความคิดเห็นต่อประสบการณ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีประสบการณ์มากที่สุด คือ ด้านคุณค่าทางกายภาพ และด้านที่มีประสบการณ์น้อยที่สุด คือ ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่ได้รับประสบการณ์มากที่สุดของแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ในประเด็นความงดงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม

(ศาสนสถาน โบราณสถาน อาคาร บ้านเรือน) และวิถีถนน 3 วัฒนธรรม (พราหมณ์ พุทธ จีน) ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ในประเด็นความหลากหลายของกิจกรรมทางวัฒนธรรม (ตักบาตร ไหว้พระขอพร สวดด้าน ร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุ แห่มรับบุญสารทเดือนสิบ ไถ่ชิงช้าแห่งนางดาน เดินชมวิถีชีวิตถ่ายภาพ รับประทานอาหารหรือขนมพื้นถิ่น นั่งรถชมเมือง) ด้านคุณค่าทางกายภาพ ในประเด็นความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่ (ถนน จุดจอดรถ รถโดยสารสาธารณะ) ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ ในประเด็นผลิตภัณฑ์ อาหาร และขนมพื้นถิ่นมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่โดดเด่น เช่น ขนมจีน จำปาดะทอด มังคุดคั่ว ขนมลา กาแฟลาบูซิงค์ เครื่องถนอมสามกษัตริย์ วัดถุ่มงคล (เหรียญนะโม จตุคามรามเทพ ตาไข่) เป็นต้น และด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ในประเด็นความเพลิดเพลินและหลงใหลไปกับการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่าและความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมได้แก่ จุดเด่น คือ ย่านเมืองเก่ามีคุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิม และโดดเด่นด้วยแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่ง และมีความประทับใจต่อการได้พบสิ่งใหม่ที่นาสนใจ จุดด้อยหรือสิ่งที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ถนนไม่มีเกาะกลางซึ่งอันตรายในการข้ามถนนขาดการจัดการขยะที่ดี สถานที่ท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่ยังไม่สวยงามและไม่มีพื้นที่หลบแดดและหลบฝน

3. ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช พบว่า รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (2) ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ (3) องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยสรุปผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ดังนี้

3.1 ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (Tourists of the Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat) ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเพื่อไหว้พระ ทำบุญ ถวาย ขมวัดและโบราณสถาน และร่วมทำกิจกรรมในเทศกาลหรือประเพณีทางศาสนา (Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT) และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเพื่อพักผ่อนในตัวเมืองที่มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ต้องการสัมผัสประสบการณ์ด้านการ

หลบหนีจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือพักผ่อน และต้องการร่วมทำกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์เดินทางเป็นเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใคร (Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET)

3.2 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (The Characteristics of Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists) มี 6 ลักษณะตามตัวอักษรย่อภาษาอังกฤษ REDTUC ได้แก่ 1) การเป็นจุดหมายปลายทางด้านศาสนาทั้ง พราหมณ์ พุทธแบบไทย และพุทธแบบจีน รองรับกิจกรรมเชิงศาสนา เช่น กราบไหว้ แก้วบน เข้าร่วมงานประเพณี เป็นต้น (R: Religion) 2) กิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่หลบหนีจากกิจกรรมประจำวันหรือการทำงานหรือเพื่อความผ่อนคลาย (E: Escapism Experience) 3) ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี แหล่งวิถีชีวิต และแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี รวมถึงทรัพยากรที่เกี่ยวข้องได้แก่ ร้านอาหาร ร้านคาเฟ่ ที่พัก และการขนส่ง (D: Diversity) 4) การท่องเที่ยวเพื่อการไหว้พระ ทำบุญ และเพื่อการพักผ่อน (T: Tourism) 5) การพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะของความเป็นเมืองเก่าที่มีจุดน่าสนใจเรียงร้อยเป็นเส้นทางธีมเฉพาะ ได้แก่ เส้นทางธัมมวัฒนธรรมความเชื่อพหุศาสนา (ไทย-พุทธ ไทย-จีน และพราหมณ์) เส้นทางธัมของอาหารวิถีถิ่นเมืองเก่า และเส้นทางธัมของมรดกวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ร่วมสมัย (U: Unique Urban) และ 6) มรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและร่วมสมัยซึ่งมีทั้งโบราณสถาน ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ ตลาด แหล่งหัตถกรรมและหัตถศิลป์ และเชื่อมโยงกับวัดพระมหาธาตุฯ ที่อยู่ในระหว่างขอรับประกาศเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม (C: Cultural Heritage)

3.3 องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (The Components of Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ PREM-FAR ได้แก่ (1) บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน (P: Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism) (2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism) (3) การจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (E: Experiences for Experiential Walking Tourism) (4) การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M: Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism) (5) สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (F: Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism) (6) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A: Activities for Experiential Walking Tourism) และ (7) เส้นทางท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (R: Route for Experiential Walking Tourism)

4. ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย จากการจัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวร่วมวิพากษ์หรือประเมิน รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างการยอมรับได้ของรูปแบบนี้ โดยมีผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่ามีเหมาะสมและมีความครอบคลุมองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (1) การวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (2) การวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (3) การวิพากษ์องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ (4) ความคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งสรุปผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (Tourists of the Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat) ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระ (Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT) และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมือง (Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET) พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชเนื่องจากสนใจการไหว้พระ ทำบุญในระยะสั้น ๆ และต้องการการพักผ่อนทั้งทางจิตใจและทางร่างกาย โดยสามารถเพิ่มประสบการณ์การรับประทานอาหารตามเมนูที่ผสมความเชื่อและโชคลาภที่คาดหวัง ผสมผสานกับการสร้างสรรค์มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่น่าสนใจ

4.2 การวิพากษ์ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (The Characteristics of Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists) พบว่ามีความเหมาะสมและมีความครอบคลุมกับบริบทของความเป็นเมืองเก่า

นครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์จังหวัด “นครแห่งอารยธรรม น่านุรักษ์ น่าน้ำเขียว การเกษตร และอุตสาหกรรมยั่งยืน โดยนำความหลากหลายของทุนวัฒนธรรม ธรรมชาติ และธรรมะมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว ช่วยสร้างประสบการณ์และสร้างทางเลือกให้นักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มที่เดินทางมาเพื่อการไหว้พระและกลุ่มที่เดินทางมาเพื่อการพักผ่อน

4.3 การวิจัยองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (The Componetns of Experiential Walking Tour Activites in the Old Town Area of Nakhaon Si Thammarat for Thai Tourists) โดยภาพรวมมีความเหมาะสม มีความครอบคลุม และมีตัวชี้วัดที่มีความชัดเจน แต่ควรปรับปรุงรายละเอียดในบางตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ด้านบุคลากรและการมีส่วนร่วม (P: Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism) ควรพัฒนาทักษะเจ้าบ้านที่ดี นักสื่อความหมาย การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวด้วย (2) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism) ควรเพิ่มประเด็นเรื่องเล่าหรือเพิ่มข้อมูลในสิ่งที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถค้นหาข้อมูลได้ก่อนเดินทางมาถึง (3) ด้านการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (E: Experiences for Experiential Walking Tourism) เพิ่มเติมการสร้างอารมณ์ร่วมจากการเล่าเรื่องและการตกแต่งบรรยากาศ (4) ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M: Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism) ควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมร่วมเล่าเรื่องราวสั้น ๆ (Mini Documentary) ผ่านการแชร์ด้วยข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ เพจเฟซบุ๊กของพื้นที่ท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นผู้ที่เคยมาเที่ยวและมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์พื้นที่ท่องเที่ยว (5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (F: Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism) เน้นการพัฒนาสิ่งใหม่และซ่อมบำรุงสิ่งเดิม (6) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A: Activities for Experiential Walking Tourism) ควรเพิ่มการไหว้พระแบบคนแต่แรก (คนสมัยก่อน) ด้วยทำนั้งกระโหย่ง สร้างกิจกรรมให้น่าสนใจ เช่น กิจกรรมยามค่ำคีน ถนนสายอาหาร เป็นต้น และ (7) ด้านเส้นทางการท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (R: Route for Experiential Walking Tourism) โดยเพิ่มเส้นทางเดินเท้ากลางคืนและเสริมบรรยากาศแสงไฟหลากสีที่ฉายเข้ากับอาคารต่าง ๆ และจุดเชื่อมต่อการเดินเท้าร่วมกับการใช้ยานพาหนะ เช่น รถสองแถว รถจักรยานให้เช่า รถสามล้อถีบ (ปั่น) รถสกูตเตอร์ไฟฟ้า รถรางชมเมือง เป็นต้น

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถนำไปใช้ได้ มีความเหมาะสมและมีความครอบคลุมในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดใช้จริงกับพื้นที่ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ช่วยลดจุดอ่อนของพื้นที่ และลดอุปสรรคในการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และหากนำไปใช้จริงก็จะทำให้เกิดการเริ่มต้นการจัดการที่ดี ช่วยสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และเพิ่มคุณค่าและความภาคภูมิใจแก่คนในชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ดีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบการเดินเท้าที่จะสร้างประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้เกิดความประทับใจ รู้สึกอยากกลับมาท่องเที่ยวอีก และแนะนำคนรู้จักหรือนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ รูปแบบนี้จึงถือเป็นเข็มทิศที่จะชี้แนะแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชให้มีความน่าสนใจและรองรับการขอประกาศขึ้นเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ในอนาคต ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช และพื้นที่หรืออำเภอท่องเที่ยวหลักอื่น ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเช่นกัน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสามารถอภิปรายผลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยว และผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า มีทรัพยากรการท่องเที่ยว 3 ประเภท ประกอบด้วย (1) ประเภทแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ได้แก่ วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน ศาลหลักเมือง วัดเสมาเมือง บ้านท่านขุนรัฐภูมิ วิจารณ์ ฐานพระสยามห่อพระอิศวร ห่อพระนารายณ์ ศาลพระเสื้อเมือง และห่อพระพุทธรูปสังกัจจายน์ (2) ประเภทแหล่งวิถีชีวิต (ชุมชน และตลาด) ได้แก่ ตลาดท่าชี และตลาดกำแพงเมืองเก่า และ (3) ประเภทแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (สุชาติ ทรัพย์สิน) ศูนย์เรียนรู้เครื่องถม หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช และศูนย์นวดแผนไทย สอดคล้องแนวคิดการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (1997) (อ้างถึงใน กรมการท่องเที่ยว, 2557) ซึ่งมี 3 รูปแบบ ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งวัฒนธรรมและประเพณี และวิถีชีวิต และแนวคิดการจำแนกประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ กรวรรณ สังขกร (2558) ซึ่งมี 2 ประเภท ได้แก่ แหล่งความเป็นอยู่และ

วิถีชีวิต และแหล่งวัฒนธรรมประเพณีและหัตถกรรมพื้นเมือง นอกจากนี้ ในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช มีกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ ไหว้พระ ทำบุญ ชมงานศิลปวัฒนธรรม เรียนรู้ผ่าน กิจกรรมทำผลิตภัณฑ์หรืออาหารและขนมท้องถิ่นด้วยตนเอง (D.I.Y.) รับประทานอาหารและ เครื่องดื่มในร้านดังรอบสถานที่ต่าง ๆ ที่มีเมนูพื้นถิ่น ถ่ายภาพ ร่วมงานประเพณี และนวดแผนไทย แบบเชลยศักดิ์ เหล่านี้ถือเป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ศาสนา งานเทศกาลหรือประเพณี และสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามลักษณะเฉพาะของทุนทาง วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (บุญยสุทธิ อเนกสุข, 2558) เช่น ชมสถาปัตยกรรม บ้านเรือน พิพิธภัณฑ และแหล่งโบราณคดี ชิมและลองปรุงอาหาร เป็นต้น รวมถึงการเที่ยวในตัวเมือง การท่องเที่ยวเชิง ศาสนา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงเทศกาล สอดคล้องกับการศึกษาของ Yiannakou et al. (2022) ที่พบว่าประเทศกรีซมีรูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแบบกลุ่มขนาดใหญ่ในลักษณะแสงแดด ทะเล วิถีชีวิต และแหล่งโบราณวัตถุซึ่งนักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คน ท้องถิ่น สัมผัสวัฒนธรรม และเข้าชมสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และ ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ ประเพณีหรือเทศกาล อาหาร วิถีชีวิต เป็นต้น

1.2 ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช เป็นการประเมินความพร้อมของกิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถ เข้าร่วมได้ในสถานที่ต่าง ๆ พบว่า ในภาพรวมมีศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดย ด้านที่มีศักยภาพมากที่สุด คือ ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านการนำเสนอ เอกลักษณ์และคุณค่า ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม และด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน ตามลำดับ และมีความ คิดเห็นเพิ่มเติม ได้แก่การเพิ่มกิจกรรมและบริการในหลายช่วงเวลา การเพิ่มยานพาหนะเชื่อมต่อ การ ส่งเสริมบทบาทนักสร้างสรรค์และอินฟลูเอนเซอร์เพื่อร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวตามธีม (Theme-Based Design) เช่น เส้นทาง 3 วัฒนธรรม (ไทย-พุทธ ไทย-จีน และพราหมณ์) เส้นทางวิถีอาหารถิ่น และเส้นทางมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น และ ประชาสัมพันธ์เส้นทาง

ผลที่ได้จากการศึกษานี้ สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบสำคัญของเส้นทางเดินเท้าของ ภควดี วรรณพฤกษ์ (2560) ที่ประกอบด้วยกรอบออกแบบเส้นทางตามธีม การกำหนด กลุ่มเป้าหมาย การสร้างจุดน่าสนใจ การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ และบทบาทของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อ สร้างประสบการณ์ลึกซึ้งและเข้าถึง “สมบัติลับของชุมชน” แนวคิดเส้นทางวัฒนธรรมของ Richards (2007) ซึ่งมีรูปแบบการเดินทางที่หลากหลายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยเฉพาะการเดินทาง และแนวคิดรูปแบบการเดินทางในเส้นทางสายวัฒนธรรมของ ศราวุธดี นวกัณห์วรกุล และดวงเงิน ชื่อ ภักดี (2564) ที่เสนอว่าการเดินเท้าเป็นรูปแบบการเดินทางหนึ่งในเส้นทางสายวัฒนธรรมที่ต้องแสดง

ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นด้วย และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปรีดา นักร และคณะ (2566) ที่พบว่าเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช มีศักยภาพฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบว่ากิจกรรมแบบเดินเท้ามีมิติของการเรียนรู้เชิงลึกและการร่วมสร้างประสบการณ์ ผลการศึกษาของ ศรวัสส์ นวกัณห์วรกุล (2562) ที่พบว่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาและเมืองจอร์จทาวน์ในด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวโดดเด่นในเรื่องประวัติศาสตร์ การสร้างเมือง และวิถีชีวิตที่ผสมผสานกันของกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์ ด้านกิจกรรมโดดเด่นในงานเทศกาลและประจำปี การเดินชมสถาปัตยกรรมและภาพจิตรกรรมฝาผนัง และการรับประทานอาหาร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดดเด่นที่ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านการโดดเด่นที่มีการมีส่วนร่วมในชุมชน ซึ่งเมืองเก่าสงขลามีการจัดการชุมชน กลุ่มภาคี องค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ขณะที่เมืองจอร์จทาวน์มีศูนย์กลางและสมาคม และผลการศึกษาของ (McKercher and Ho, 2006) ที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขนาดเล็กในประเทศฮ่องกง มีศักยภาพสูงในด้านคุณค่าทางวัฒนธรรมและกายภาพ แต่ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ในการร่วมทำกิจกรรมมีศักยภาพค่อนข้างต่ำ และมีข้อเสนอแนะให้องค์กรจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อประสานงานทุกภาคส่วนในการหาแนวทางปรับปรุงด้านที่มีจุดอ่อน

ผลที่ได้จากการศึกษาที่พบว่าเส้นทางเดินเท้าควรผสมผสานเรื่องราวและวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างเด่นชัด ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kuo and Wu (2013) ที่พบว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในเมืองไถหนานซึ่งศักยภาพ 3 อันดับแรก ได้แก่ วัดหยานปิงจุนวาง วัดเทพเจ้าแห่งสงคราม และศาลาว่าการชิกันเหลา โดยมีการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สะท้อนวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตท้องถิ่น ผลการศึกษาของ ทิพย์สุตา พุฒจร และจิตติมา เวชพงศ์ (2563) ที่พบว่า การยกระดับการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญของ “ผู้จัดการวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ (กลุ่มอาชีพ และผู้ประกอบการท้องถิ่น) เพื่อให้การจัดกิจกรรมเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผลการศึกษาของ Lin and Kuo (2016) ที่พบว่ากระบวนการในประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไต้หวันในแหล่งท่องเที่ยวของเมืองต่าง ๆ เริ่มจากรับรู้คุณค่า เกิดความพึงพอใจ เต็มใจในการจ่ายเพิ่ม นำไปสู่ความภักดี กลับมาซ้ำ และบอกต่อซึ่งการใช้จุดเด่นของประสบการณ์ การท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวกับเมืองท่องเที่ยวอื่น ๆ และผลการศึกษาของ ศันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์ และคณะ (2561) ที่นำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านพื้นที่ควรเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับทั้งกิจกรรมสิ่งอำนวยความสะดวกและบุคลากร ด้านการจัดการควมมีการ

ดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ความปลอดภัยทางเรือ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และพัฒนาเว็บไซต์และแพลตฟอร์มเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ ด้านกิจกรรมควรเพิ่มกิจกรรมพิเศษประจำปี การล่องเรือหางยาวในบาง (ลำคลอง) และล่องเรือใหญ่ชมสองฝั่งแม่น้ำ เพิ่มจุดแวะพักและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตกับชุมชน และด้านการมีส่วนร่วมควรส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และเยาวชน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ร่วมกับแนวคิดและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) เส้นทางเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสามารถยกระดับเป็นพื้นที่เรียนรู้มรดกวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ โดยทำให้เห็นถึงการเชื่อมโยงทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ผ่านประสบการณ์ท้องถิ่นที่จริงแท้

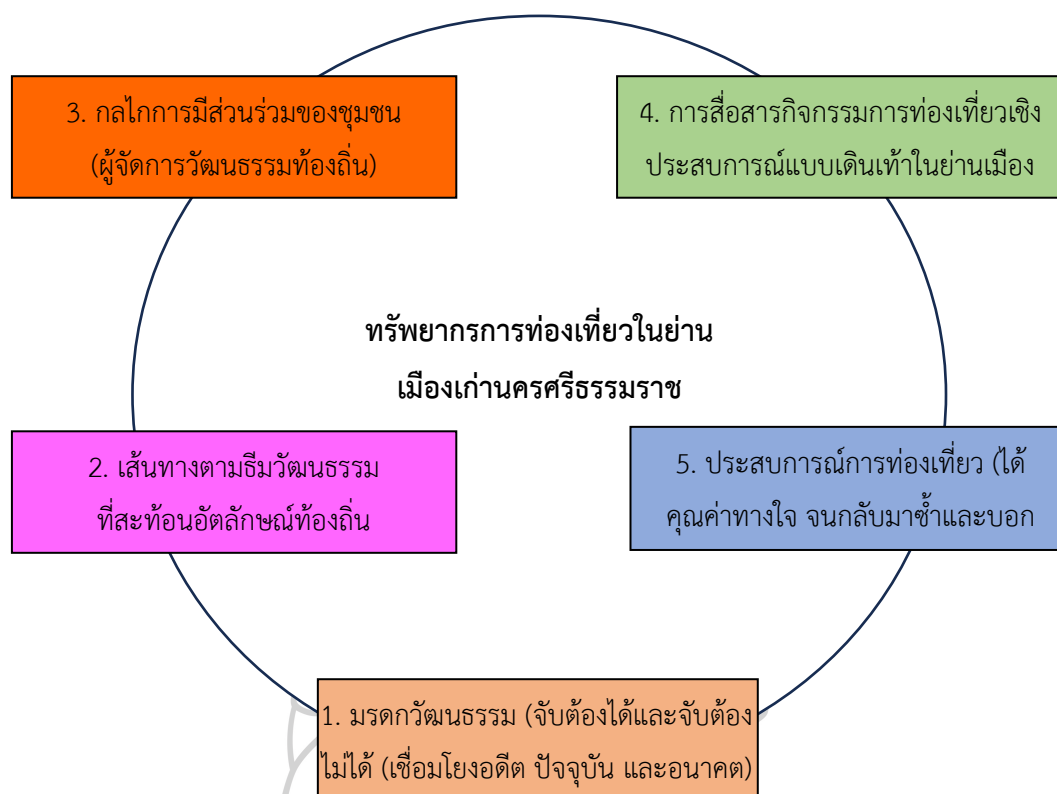
2) การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าสามารถออกแบบเส้นทางตามธีมวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรเดิมผสมกับกิจกรรมร่วมสมัยและการใช้สื่อดิจิทัล

3) กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเฉพาะผู้จัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรมีการจัดตั้งในรูปแบบคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าหรือในรูปแบบชมรมการท่องเที่ยว ดำเนินการเชื่อมโยงมรดกวัฒนธรรมต่างๆ จัดทำเป็นเส้นทางตามธีมวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยว

4) กลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์ในการสื่อสารกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า เช่น การเชิญอินฟลูเอนเซอร์ การเล่าเรื่อง (Storytelling) การผลิตเนื้อหาออนไลน์ เป็นต้น จะทำให้เข้าถึงนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่

5) ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบมีปฏิสัมพันธ์และสามารถร่วมกิจกรรมกับชาวบ้านหรือคนในชุมชนจะช่วยสร้าง “คุณค่าทางใจ” ให้แก่นักท่องเที่ยว และกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำหรือบอกต่อไปยังคนรู้จักหรือนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่

สรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชดังที่กล่าวมาเป็นแผนภาพดังภาพที่ 65

ภาพที่ 65 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราช

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

2. ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผลการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว
ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจ คือ การไหว้พระ
ทำบุญและการพักผ่อน โดยการไหว้พระทำบุญมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตักบาตรพระร้อย (พระ 108)
บนบาน แก้วบน ทิมหรือดิระฆังแบบโบราณ ไหว้พระด้วยท่านั่งกระโหย่งแบบคนแต่แรก (คนโบราณ) และ
ร่วมงานประเพณีทางศาสนา ขณะที่การพักผ่อนมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เดิมชมสถาปัตยกรรมไหว้
พระที่ใช้เวลาไม่นานนักและทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่สร้างความผ่อนคลาย เช่น นั่งรับประทานอาหารและ
เครื่องดื่มในร้านอาหารและร้านเครื่องดื่ม (คาเฟ่) ลองทำในบางขั้นตอนด้วยตนเอง (D.I.Y.) ของ

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (ดอกกลายโลหะเครื่องถม ดอกกลายตัวหนังสือตะลุง) ทำอาหารและขนมพื้นถิ่น (รีดขนมจีนด้วยกระบอกขนมจีนแบบโบราณ การทำขนมลา) ชมการแสดงในงานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เดินตลาดชุมชน นั่งรถชมเมือง นวดแผนไทยแบบเชลยศักดิ์ เป็นต้น

ผลที่ได้จากการศึกษานี้ สอดคล้องกับแนวคิดการเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวของ วาสนา อ่องเอี่ยม (2546) สุกัญญา เจริญศรี (2549) และ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ (2555) ที่เสนอตรงกันว่านักท่องเที่ยวเลือกรูปแบบที่สอดคล้องกับพฤติกรรม ความชื่นชอบ และวัตถุประสงค์ส่วนบุคคล ซึ่งยังสอดคล้องกับแนวคิดการเลือกจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของ (Umar (2018)) Sharma et al. (2022) และ Yiannakou et al. (2022) ที่เสนอตรงกันว่านักท่องเที่ยวมักเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางที่มีลักษณะภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศและบรรยากาศหรือภาพลักษณ์ของประเทศหรือของเมืองและของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความน่าดึงดูดใจให้แวะเยือน แนวคิดกระบวนการตัดสินใจและใช้บริการทางการท่องเที่ยวของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) และ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ (2555) ที่เริ่มจากการค้นหาข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ คำบอกเล่าจากเพื่อนและคนใกล้ชิดซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง การออกเดินทางท่องเที่ยว การร่วมทำกิจกรรมตามความสนใจ และการประเมินความพึงพอใจ แนวคิดการแบ่งประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดย Bergstrom (2021) โดยเฉพาะประเภทเชิงอาหาร ประเภทเชิงวัฒนธรรม ประเภทเชิงมรดก และประเภทเชิงสุขภาพ ซึ่งในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีความเกี่ยวข้องกับประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เหล่านี้ด้วยเช่นกัน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชิตชม กันจุฬา (2563) ที่พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเกาะเกร็ดมักเดินทางมากับเพื่อนโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวและเข้าร่วมกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ผลการศึกษาของ อรทัย มูลคำ (2563) ที่พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดนครพนม ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงพุทธศาสนาและเชิงวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวที่มักเลือกท่องเที่ยว คือ วัด ผลการศึกษาของ ชิตชนก อนันตมงคลกุล และกัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล (2562) ที่พบว่านักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดภูเก็ต โดยส่วนใหญ่มีแรงจูงใจเพื่อพักผ่อนหลีกหนีความจำเจ สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเดินชมถนนและตลาด ต้องการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมที่มุ่งสร้างประสบการณ์ใหม่

2.2 ประสบการณ์การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ผลจากการศึกษานักท่องเที่ยวชาวไทยระบุภาพรวมของประสบการณ์การท่องเที่ยวว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านคุณค่าทางกายภาพ โดดเด่นในประเด็นการเข้าถึงที่สะดวกทั้งถนน จุดจอดรถ และระบบขนส่งสาธารณะ ด้านสิ่งดึงดูดใจ โดดเด่นในประเด็นความงามทางสถาปัตยกรรมของศาสนสถาน โบราณสถาน และถนนสายวัฒนธรรม 3 ศาสนา (พุทธ จีน และพราหมณ์) ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ โดดเด่นในประเด็นมีความรู้สึก

ผลิตเพลินและเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมเดินเท้า ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม โดดเด่นในประเด็นมีกิจกรรมหลากหลาย เช่น ตักบาตร ไหว้พระ แห่ผ้าขึ้นธาตุ แห่นางดาน ชมโล้ชิงช้า เดินชมวิถีชีวิต ชิมขนมท้องถิ่น นั่งรถชมเมือง เป็นต้น และด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ โดดเด่นในประเด็นอาหารและของฝากมีเอกลักษณ์ เช่น ขนมจีน จำปาตะทอด มังคุดคัต ขนมลา เครื่องถมสามกษัตริย์ วัตถุมงคลเหรียญนะโม จตุคามรามเทพ ตาไข่ เป็นต้น โดยมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าจุดเด่นของย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช คือ การมีคุณค่าทางวัฒนธรรม มีประเพณีที่ดีงาม มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญหลายแห่ง และมีความประทับใจต่อสิ่งใหม่ที่นำเสนอ จุดด้อยหรือสิ่งที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ถนนไม่มีเกาะกลางทำให้อันตรายต่อการข้ามถนน ควรจัดการขยะให้ดีขึ้น ควรบูรณะสถานที่ท่องเที่ยวให้มีทิวทัศน์ที่สวยงาม และควรเพิ่มพื้นที่สำหรับการหลบแดดและฝน

ผลที่ได้จากการศึกษานี้ สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของ (Dixit, 2020) และ Rose et al. (2011) ที่ชี้ให้เห็นตรงกันว่า การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ดีควรมีปฏิสัมพันธ์กับสถานที่และชุมชน สร้างการรับรู้ อารมณ์ และความทรงจำที่มีคุณค่าต่อจุดหมายปลายทางซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดประสบการณ์ที่น่าจดจำของ Pine and Gilmore (1999) ที่นำเสนอว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับกิจกรรมในสถานที่ท่องเที่ยวที่ส่งผลต่ออารมณ์ เช่น ไหว้พระ ชมเมือง สัมผัสวิถีชีวิต เป็นต้น มากกว่าลักษณะทางกายภาพของสถานที่ท่องเที่ยว แนวคิดประสบการณ์โดย (Schmitt, 1999) ได้แก่ Sense คือ ประสบการณ์สัมผัสต่อกิจกรรมหรือสถานที่ (การทำผลิตภัณฑ์ อาหาร และขนมพื้นถิ่น) Feel คือ อารมณ์ความรู้สึก (ผลิตเพลินขณะเดินชมเมือง) Think คือ ความคิด (การคิดลวดลายใหม่ตามความชอบของตนเองขณะดอกลายหนังตะลุงและดอกลายโลหะเครื่องถม) Act คือ พฤติกรรมหรือการปฏิบัติตน (การไหว้และตักบาตรแบบคนแต่แรก การแห่ผ้าขึ้นธาตุ) และ Relate คือ ตัวตนในสังคมหรือในกลุ่มวัฒนธรรมของลูกค้าหรือภาพลักษณ์ของบริการ (การร่วมงานโล้ชิงช้าแห่นางดานหนึ่งเดียวในไทย การไหว้เทพเจ้าทั้งพราหมณ์และจีนในศาลแห่งเดียวของไทย) และแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดย Smith (2015) (Richards, 2007) และ กรมการท่องเที่ยว (2557) ที่นำเสนอตรงกันว่าเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกิจกรรม เช่น ไหว้พระ ชมการแสดง ชิมอาหารท้องถิ่น เป็นต้น และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณนนท์ แดงสังวาล และคณะ (2566) ที่พบว่านักท่องเที่ยวที่มาทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดเพชรบุรีให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของเมือง และการสร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประสาทสัมผัสทั้ง 5 และความจริงแท้ในวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งสะท้อนความจริงแท้ของผ่านย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชผ่านอาหารหรือขนมพื้นถิ่น ของฝาก และกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ผลการศึกษาของ ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2563) ที่พบว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยปี พ.ศ. 2566 มีปัจจัยความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว เอกลักษณ์อาหารท้องถิ่น และกิจกรรม

หลากหลาย ซึ่งย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท มีอาหารหรือขนมพื้นถิ่น และกิจกรรมที่หลากหลายเช่นเดียวกัน ผลการศึกษาของภฤศสร ฤทธิมนตร์ ชีมิค และคณะ (2565) ที่พบว่านักท่องเที่ยวลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องการกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น วิถีตามรอย ร.9 วิถีอาหาร วิถีศาสนา วิถีประมง วิถีนาข้าว เป็นต้น ซึ่งย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช นักท่องเที่ยวชื่นชอบกิจกรรมเชิงวิถีที่หลากหลาย ได้แก่ วิถีศาสนา วิถีอาหาร วิถีตลาด ผลการศึกษาของทิพย์สุตา พุฒจรรย์ และฐิติมา เวชพงศ์ (2563) ที่พบว่าการเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่นที่แท้จริงต้องมีกิจกรรมที่ใช้ร่างกายและประสาทสัมผัสร่วม เช่น เดินชมวิถีชีวิต ฟังเรื่องเล่าทางวัฒนธรรม ทำอาหาร พักโฮมสเตย์ เป็นต้น ซึ่งย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีการเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่นที่แท้จริง เช่น การไหว้พระด้วยท่านั่งกระโหย่ง การทิมหรือตีระฆังแบบคนแต่แรก (คนโบราณ) การร่วมทำผลิตภัณฑ์ อาหาร และขนมพื้นถิ่น เป็นต้น และผลการศึกษาของชิตชนก อนันตมงคลกุล และกัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล (2562) ที่พบว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภูเก็ตได้รับอิทธิพลจากความรู้สึกเต็มเต็มชีวิต การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมท้องถิ่น และการติดต่อสื่อสารกับชุมชน ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มกลับมาเที่ยวอีกและแนะนำผู้อื่นให้มาท่องเที่ยว ซึ่งย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมท้องถิ่นและสื่อสารกับคนในชุมชนและผู้ประกอบการท้องถิ่น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ร่วมกับแนวคิดและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช มีแรงจูงใจเชิงจิตวิทยา คือ ความต้องการไหว้พระทำบุญ และความต้องการพักผ่อน ซึ่งสะท้อนถึงความนิยมกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแรงจูงใจของแต่ละคน

2) การเลือกทำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม อาหาร และของฝาก สะท้อนพฤติกรรมผู้บริโภคประสบการณ์ในรูปแบบ “เบาแต่มีความหมาย” หรือการทำกิจกรรมที่ไม่ความเครียดแต่มีความหมาย ทั้งได้ความสบายใจ ความอึดบุญจากการไหว้พระทำบุญ ความอึดท้องจากการรับประทานอาหารหรือขนมพื้นถิ่น ความอึดใจที่ได้ซื้อของฝากไปให้ญาติหรือคนรู้จัก ความผ่อนคลายในการเดินเที่ยวแบบสบายไม่อึดอัด และไม่เร่งรีบ ซึ่งเหมาะสมย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบและไม่มีความแออัดมากนักเนื่องจากมีถนนและตรอกซอยเชื่อมทางเดินเท้าและยานพาหนะต่าง ๆ

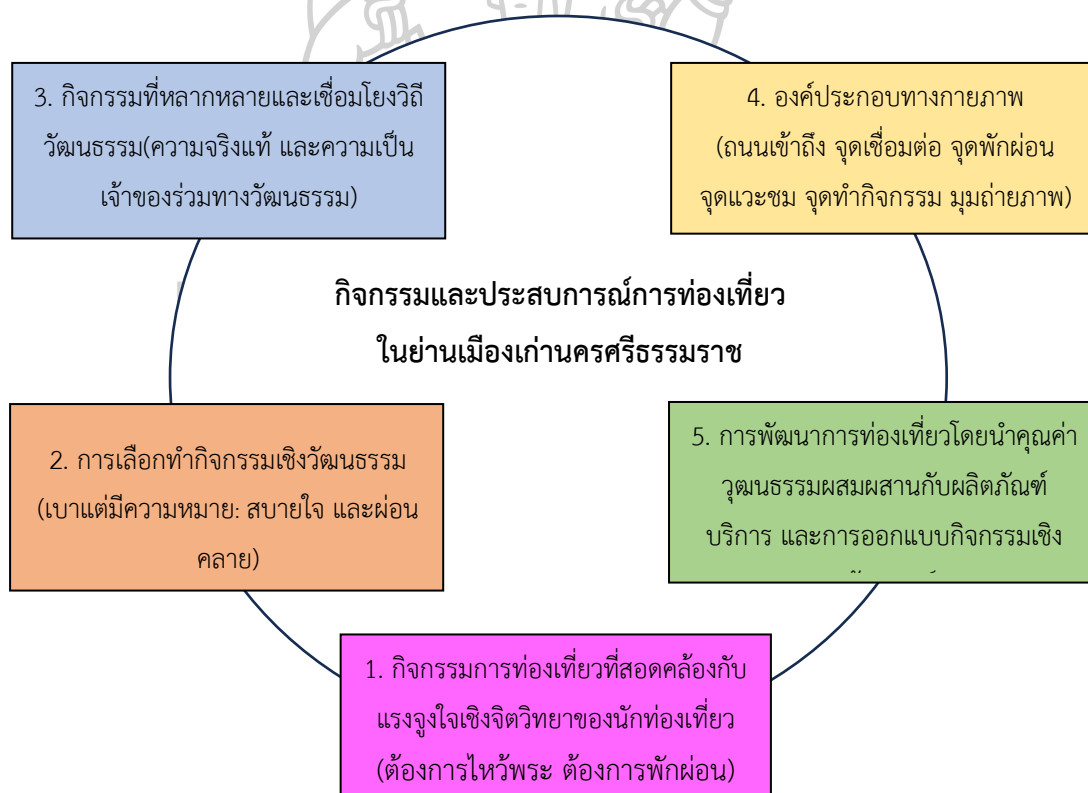
3) ความหลากหลายของกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช เช่น การไหว้พระด้วยท่านั่งกระโหย่ง การทิมหรือตีระฆังแบบคนแต่แรก (คนโบราณ) การทดลองทำ ผลิตภัณฑ์และอาหารหรือขนมพื้นถิ่น การรับประทานอาหารพื้นถิ่น เป็นต้น กิจกรรม

เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญในการสร้าง "ความจริงแท้ หรือความเป็นของแท้" และ "ความเป็นเจ้าของร่วมทางวัฒนธรรม"

4) องค์ประกอบทางกายภาพที่ดี เช่น การเข้าถึงโดยเฉพาะถนนและจุดเชื่อมต่อระหว่างทางเดินและยานพาหนะ จุดพักผ่อน จุดแวะชม จุดทำกิจกรรม มุมถ่ายภาพหรือจุดเช็คอิน เป็นต้น สามารถจัดการควบคู่กับการสร้างประสบการณ์ให้สอดคล้องกับการออกแบบเมืองเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5) การพัฒนาการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทยสามารถดำเนินการด้วยการผสมผสานคุณค่าทางวัฒนธรรมเข้ากับผลิตภัณฑ์และบริการ และออกแบบกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของประสบการณ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้ได้จดจำ ประทับใจ กลับมาซ้ำและบอกต่อ

สรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ดังที่กล่าวมาเป็นแผนภาพดังภาพที่ 66

ตารางที่ 65 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากผลการศึกษากิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบ

เดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ที่มา: ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ (ผู้วิจัย)

3. ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช พบว่า รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ลักษณะเฉพาะของกลุ่มเฉพาะนักท่องเที่ยวเป้าหมาย 2) ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ 3) องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ผลการศึกษาลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (Tourists of the Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat) พบว่ามี 2 กลุ่ม ได้แก่

3.1.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระในตัวเมือง (Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT) มีจุดมุ่งหมายเพื่อไหว้พระ ทำบุญ ถวายเทียน ธูปเทียน และเข้าร่วมกิจกรรมในเทศกาลหรือประเพณีทางศาสนาในย่านเมืองเก่า

3.1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมือง (Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET) โดยเฉพาะคนวัยหนุ่มสาวหรือวัยทำงานที่มีเวลาจำกัด และต้องการมาพักผ่อนในสถานที่ทางประวัติศาสตร์ เดินชม และถ่ายภาพ ซึ่งเป็นประสบการณ์เชิงลึกหนีจากกิจวัตรประจำวัน (Escapism Experience) และประสบการณ์ที่มีความเฉพาะตัว ไม่ซ้ำใคร (Unique Travel Experiences)

ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างเชิงวัตถุประสงค์ในการเดินทาง แต่อยู่บนพื้นฐานเดียวกัน คือ การหาประสบการณ์ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและอารมณ์ร่วมในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ซึ่งการจำแนกกลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าว สะท้อนถึงแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Tourism) อย่างชัดเจน โดยเฉพาะแนวคิดของ Dixit (2020) ที่เสนอว่าประสบการณ์ท่องเที่ยวเกิดจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาจุดหมายปลายทางที่ “ไม่เหมือนใคร” และมีความยั่งยืนผ่าน “อารมณ์” และ “สภาพแวดล้อมเฉพาะ” ของพื้นที่นั้น ๆ โดยกลุ่ม NS-URT สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism), มรดกทางวัฒนธรรม (Heritage Tourism) และเทศกาล (Festival Tourism) ตามที่ บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข (2558) ระบุไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนาเน้นการเยือนศาสน

สถานศักดิ์สิทธิ์และการร่วมประกอบพิธีกรรมในท้องถิ่น ขณะที่กลุ่ม NS-UET มีความเชื่อมโยงกับแนวคิดของ (Pine and Gilmore, 1999) เรื่อง “Escapism Experience” (ประสบการณ์ด้านการหลบหนี) ซึ่งเป็น 1 ใน 4 ของขอบเขตประสบการณ์ ซึ่งด้านนี้มุ่งเน้นการหลีกเลี่ยงจากชีวิตประจำวันและการมีส่วนร่วมเชิงลึกกับกิจกรรมในพื้นที่จริง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิด “Unique Local Thai Experience” (ประสบการณ์ที่น่าประทับใจจากท้องถิ่น) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) ซึ่งเน้นความดั้งเดิมและความร่วมสมัยในการออกแบบประสบการณ์เฉพาะท้องถิ่น นอกจากนี้ ภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทาง” และ “ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม” ซึ่งส่งผลต่อการเลือกเดินทางของกลุ่ม NS-UET ยังสอดคล้องกับข้อเสนอของ Bergstrom (2021) ที่ว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สามารถแบ่งออกได้ตามกิจกรรมเฉพาะ เช่น การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การถ่ายภาพ การสัมผัสชุมชน เป็นต้น

3.2 ผลการศึกษาลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (The Characteristics of Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists) พบว่ามีลักษณะเฉพาะ 6 ประการ แทนคำย่อภาษาอังกฤษว่า REDTUC ซึ่งมีความสอดคล้องดังนี้

3.2.1 Religion (R) คือ ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญด้านศาสนา ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์ พุทธแบบไทย และพุทธแบบจีน ที่สามารถรองรับกิจกรรมทางศาสนา เช่น ไหว้พระ ทำบุญ แก้น เป็นต้น และการเข้าร่วมเทศกาลหรือประเพณีทางศาสนา (นฤดม อ็อกขุ และรวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2563; บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2558)

3.2.2 Escapism Experience (E) คือ มีกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เดินทางหลีกเลี่ยงจากกิจวัตรประจำวันหรือคลายความเครียด เช่น การนั่งพักในคาเฟ่ที่มีสถาปัตยกรรมโดดเด่น การลองทำหัตถกรรมพื้นถิ่น เช่น ตอกลายตัวหนังสือลง หรือลายเครื่องถม และการนวดแบบเชลยศักดิ์ ซึ่งเป็นการใช้ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้เพื่อสร้างประสบการณ์เฉพาะตัว (Yiannakou et al., 2022; บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2558)

3.2.3 Diversity (D) คือ มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ โบราณสถาน แหล่งวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี รวมถึงทรัพยากรสนับสนุนอย่างร้านอาหาร คาเฟ่ ที่พัก และระบบขนส่ง ซึ่งความหลากหลายเหล่านี้น่าจะทำให้เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำ และช่วยสร้างความรู้สึกลึกซึ้ง ทัศนคติที่ดี และความสุข และความแปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว (Dixit, 2020; Rose et al., 2011)

3.2.4 Tourism (T) คือ รองรับการท่องเที่ยวที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ทั้งด้านศาสนา (ไหว้พระ ทำบุญ) และด้านการพักผ่อน ภายใต้บริบทเมืองเก่าที่เข้าถึงง่ายและมีจุดเด่นเชิงประวัติศาสตร์และศาสนาซึ่งมีความเกี่ยวพันกับความเชื่อ ตำนาน เรื่องเล่า และพิธีกรรมทางศาสนา

(บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2558) และมีความเฉพาะถิ่นที่เอื้อต่อ “การสร้างประสบการณ์” ได้อย่างสมบูรณ์ (Dixit, 2020; Rose et al., 2011)

3.2.5 Unique Urban (U) คือ มีการจัดพื้นที่ท่องเที่ยวในรูปแบบ "เส้นทางธีม" (Theme-Based Routes) ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของเมืองเก่า เช่น เส้นทางธีมวัฒนธรรมพหุศาสนา (ไทย-พุทธ ไทย-จีน และพราหมณ์) เส้นทางอาหารวิถีท้องถิ่น เส้นทางมรดกวัฒนธรรมร่วมสมัย เป็นต้น สอดคล้องกับนโยบายของ กระทรวงวัฒนธรรม (2564) ที่ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านแนวคิด Soft Power (5F) ที่เน้นอัตลักษณ์ท้องถิ่นและการผสมผสานความรู้ดั้งเดิมกับนวัตกรรม โดยเฉพาะ และงานวิจัยของ Yu and Zhang (2020) ที่พบว่าการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวแบบธีม ช่วยสร้าง “เรื่องราว” ให้กับพื้นที่ย่านประวัติศาสตร์ในเมืองซีอาน ประเทศจีน เช่น ธีมวัฒนธรรมป๊อป ธีมถนนวัฒนธรรมโบราณ เป็นต้น

3.2.6 Cultural Heritage (C) คือ มีทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและร่วมสมัย เช่น วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน ตลาด และแหล่งหัตถกรรม โดยเฉพาะ วัดพระมหาธาตุฯ ซึ่งอยู่ระหว่างพิจารณาขอขึ้นประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้มรดกวัฒนธรรมและกิจกรรมเชิงประสบการณ์ (Dixit, 2020) งานวิจัยของทิพย์สุตา พุฒจร และฐิติมา เวชพงศ์ (2563) ที่พบว่าการจัดการวัฒนธรรมเพื่อการให้คงอยู่โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

3.3 ผลการศึกษาองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (The Components of Experiential Walking Tour Activities in The Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ตามตัวอักษรภาษาอังกฤษ PREM-FAR ซึ่งมีความสอดคล้องดังนี้

3.3.1 บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน (P: Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism) เป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Destination Management Organization: DMOs) สอดคล้องกับงานวิจัยของ McKercher and Ho (2006) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมควรมีการจัดตั้งองค์กรจัดการแหล่งท่องเที่ยวปลายทางในท้องถิ่น (DMOs) คือ คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยอื่นเพื่อปรับปรุงจุดอ่อนของการสร้างคุณค่าเชิงประสบการณ์ในสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและมรดกขนาดเล็ก

3.3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism) ซึ่งบุคลากรและทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการสร้างความสมดุลระหว่างชุมชน ผู้ให้บริการ กิจกรรม และสถานที่ (ด้านอุปทาน) ความต้องการ ความชอบ

และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (ด้านอุปสงค์) (กนกกานต์ แก้วนุช, 2564) ซึ่งปัจจุบันแม้ว่านักท่องเที่ยวจะมีรายได้จากการทำงานน้อยแต่ก็ยินดีที่จะจ่ายเพื่อสนองความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการผ่อนคลายด้วย (Dixit, 2020) และงานวิจัยของทิพย์สุตา พุฒจร และฐิติมา เวชพงศ์ (2563) ที่พบว่า “ผู้จัดการวัฒนธรรม” ได้แก่ ชุมชนที่เป็นกลุ่มอาชีพและผู้ประกอบการที่เป็นคนในท้องถิ่นและคนนอกท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมเพื่อเข้าถึงประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น เดินชมวิถีชีวิตท้องถิ่น พักโฮมสเตย์ทำหัตถกรรมหรืออาหารหรือขนมท้องถิ่น เป็นต้น

3.3.3 การจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (E: Experiences for Experiential Walking Tourism) ซึ่งประสบการณ์ท่องเที่ยวยังมีส่วนหนึ่งของการทำกิจกรรมนันทนาการที่ช่วยเติมเต็มประสบการณ์ส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันในช่วงเวลาว่าง (Leisure Time) ปริญญา สำราญบำรุง และโกวิท จอมคำ (2565) ด้วยการร่วมกิจกรรมนันทนาการทั้งในร่มและกลางแจ้งซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การพักผ่อน การคลายเครียด และประสบการณ์ (คณิต เขียววิชัย, 2555) นอกจากนี้ แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวมุ่งเน้นการออกเดินทางเพื่อค้นหาประสบการณ์และตอบสนองความชอบของตนเอง (Bergstrom, 2021) และให้ความสนใจประสบการณ์การเดินทางแบบยั่งยืนมากขึ้นด้วยการเดินทางที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้เหลือน้อยที่สุด (Gogue, 2023)

3.3.4 การตลาดและสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M: Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kuo and Wu (2013) ที่พบว่า การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน กรณีศึกษาเมืองไถหนาน ประเทศไต้หวัน ควรมีการดำเนินการเพื่อกระตุ้นให้เกิดความดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวแวะเวียนมากขึ้น โดยเชื่อมโยงข้อมูลแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือชุมชนใกล้เคียงและเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

3.3.5 สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (F: Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism) โดย Tourism Western Australia (2008) ได้กำหนดให้สิ่งอำนวยความสะดวกหรือ Amenities เป็นองค์ประกอบการท่องเที่ยว (Five A's of Tourism) ในหลักเกณฑ์สำหรับการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage Tourism) (McKercher and Ho, 2006) รวมถึงเป็นปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน (Umar, 2018)

3.3.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A: Activities for Experiential Walking Tourism) ซึ่งการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ (Slow Tourism) ซึ่งช่วยทำให้เกิดความยั่งยืนทางการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ

และสิ่งแวดล้อม (Simeoni and De Crescenzo, 2019) เป็นการเดินชมจุดที่น่าสนใจในระหว่างทางที่เดินลัดเลาะเข้าไปในย่านชุมชน โดยมีการนำเสนอประสบการณ์แบบลึกซึ้ง (ภควดี วรรณพฤษ, 2560)

3.3.7 เส้นทางท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (R: Route for Experiential Walking Tourism) มีความเกี่ยวข้องกับเกณฑ์การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยว (ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์, 2567) ได้แก่ การรู้สึกและรู้จริงการจัดการเล่าเรื่องที่มีระเบียบ การเข้าถึงเรื่องราวให้มากยิ่งขึ้นและความหลากหลาย การเชื่อมโยงจุดที่มีความโดดเด่น การสร้างประสบการณ์เสมือนจริงในชุมชน และการจัดการที่ยั่งยืน

4. ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผลการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย จากการจัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวร่วมวิพากษ์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างการยอมรับได้ของรูปแบบนี้ซึ่งแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) ลักษณะเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย (2) ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และ (3) องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งมีความสอดคล้องดังนี้

4.1 ลักษณะเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (Tourists of the Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat) พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเหมาะสม โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระ (Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT) มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช คือ มาเพื่อทำบุญไหว้พระ ขณะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนในตัวเมือง (Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET) มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมา คือ เพื่อการพักผ่อนทั้งทางจิตใจและทางร่างกาย โดยสามารถเพิ่มประสบการณ์การรับประทานอาหารตามเมนูผสมความเชื่อและโชคลาภที่คาดหวังและรวมถึงการสร้างสรรคมรดกทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งการแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวตามแรงจูงใจทางศาสนาและแรงจูงใจเพื่อการพักผ่อน สอดคล้องกับแนวคิดการแบ่งกลุ่มตลาดตามจุดประสงค์ (Purpose-Based Segmentation) และตามแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่นำเสนอโดย United Nations World Tourism Organization (UNWTO) (2021) ซึ่งเน้นการตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่แสวงหาความสงบและความผ่อนคลายทางจิตใจ และกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่มีส่วนร่วม และแนวคิดการ

ท่องเที่ยวเชิงอาหารและวัฒนธรรมของ (Gogue, 2023) ที่กล่าวว่านักท่องเที่ยวมักให้ความสำคัญกับ “ประสบการณ์ทางอาหารและวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นเครื่องมือบนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่นทางวัฒนธรรม (Soft Power-5F) ตามนโยบายกระทรวงวัฒนธรรม (2564) ที่เชื่อมโยงระหว่างความเชื่อ ความสนุก และอัตลักษณ์ท้องถิ่นและสามารถออกแบบกิจกรรมที่ผสมผสานกับความเชื่อและโซคลาภผ่านเมนูอาหาร รวมถึงการสร้างสรรค์กิจกรรมบนฐานมรดกทางวัฒนธรรม

4.2 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (The Characteristics of Experiential Walking Tour Activities in the Old Town Area of Nakhon Si Thammarat for Thai Tourists) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ 6 ประการ ได้แก่ Religion (R) Escapism Experience (E) Diversity (D) Tourism (T) Unique Urban (U) และ Cultural Heritage (C) แทนคำย่อภาษาอังกฤษ คือ REDTUC ซึ่งลักษณะเฉพาะเหล่านี้ครอบคลุมกับบริบทของความเป็นเมืองเก่าานครศรีธรรมราช สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์จังหวัดนครศรีธรรมราช (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2564) คือ “นครแห่งอารยธรรม น่ายู่น น่ายั่ว การเกษตรและอุตสาหกรรมยั่งยืน” โดยนำความหลากหลายของทุนวัฒนธรรม ธรรมชาติ และธรรมะมาเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวซึ่งจะช่วยสร้างประสบการณ์และสร้างทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งการไหว้พระ และการผ่อนคลาย สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ในเป้าหมายของการพัฒนาข้อที่ 2 การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ ข้อที่ 3 การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม และข้อที่ 4 การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน ภายใต้หมุดหมายที่ 1 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ (สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) และนโยบาย “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” (Creative Economy) และ “Soft Power” ของ กระทรวงวัฒนธรรม (2564) โดยนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาสร้างสรรค์สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิด 5F (Food: อาหาร Fashion: ผ้าไทย Film: ภาพยนตร์ Fighting: มวยไทยและศิลปะการต่อสู้ และ Festival: เทศกาลหรืองานประเพณี) แนวคิดมุมมองการออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวโดย Dixit (2020) ซึ่งมีทั้งด้านอุปสงค์และด้านอุปทาน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่าานครศรีธรรมราชเป็นส่วนหนึ่งในด้านอุปทาน (สิ่งที่มีหรือบริการ) ควรออกให้มีความหลากหลายและเน้นความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด (Smith, 2015) ด้วยกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม

4.3 องค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (The Componetns of Experiential Walking Tour Activites in the Old Town Area of Nakhaon Si Thammarat for Thai Tourists) พบว่ามีความเหมาะสม มีความครอบคลุม และมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน แต่ควรปรับปรุงรายละเอียดในบางตัวชี้วัดซึ่งมีรายละเอียดการอภิปรายผลตามองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.3.1 ด้านบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน (P: Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism) ควรส่งเสริมทักษะของบุคลากรในบทบาทเจ้าบ้าน นักสื่อความหมาย และผู้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ตามแนวคิดการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าของ Pine and Gilmore (1999) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Barbieri et al. (2016) ที่พบว่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในเทือกเขาแอนเดสแห่งสาธารณรัฐเปรู สามารถพัฒนาโดยการฝึกปฏิบัติการบนฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism Workshops) เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น และผลการศึกษาของ Yu and Zhang (2020) ที่พบว่าการวางแผนเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรมของเมืองโบราณซีอาน สาธารณรัฐประชาชนจีน บุคลากรท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเล่าเรื่องในเส้นทางเดินเมืองประวัติศาสตร์

4.3.2 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism) โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีความเชื่อมโยงกับผู้คน วิถีชีวิต และเรื่องราวท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์และคุณค่าทางประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว (Smith, 2015) โดยเฉพาะ “เรื่องเล่า” ที่ไม่สามารถค้นหาได้ล่วงหน้า เช่น ตำนาน เรื่องราวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น ซึ่ง Pine and Gilmore (1999) นำเสนอว่าอัตลักษณ์และเรื่องเล่าส่งผลต่อความประทับใจ ได้มากกว่าสินค้าที่จับต้องได้ สอดคล้องกับนโยบาย "เศรษฐกิจสร้างสรรค์" (Creative Economy) และแนวคิด "Soft Power" ที่นำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยว ได้แก่ อาหาร ภาพยนตร์ ผ้าไทย ศิลปะการต่อสู้ และเทศกาล (กระทรวงวัฒนธรรม, 2564)

4.3.3 ด้านการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า (E: Experiences for Experiential Walking Tourism) เพิ่มเติมการสร้างอารมณ์ด้วยการเล่าเรื่องและการตกแต่งบรรยากาศ สอดคล้องกับแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนย่อยที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม(สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ผู้คนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการออกเดินทาง

เพื่อค้นหาประสบการณ์และตอบสนองความชอบของตนเอง (Bergstrom, 2021) ด้วยการสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Experiences) ในท้องถิ่นที่แวะเยือน (Gogue, 2023)

4.3.4 ด้านการตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M: Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism) ควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมร่วมเล่าเรื่องราวสั้น ๆ ผ่านการแบ่งปันข้อมูลด้วยข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ เพจเฟซบุ๊กของพื้นที่ท่องเที่ยวในเมืองเก่า เนื่องจากเป็นเสมือนผู้ที่เคยมาเที่ยวและได้ช่วยประชาสัมพันธ์พื้นที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2563) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันตามช่วงเวลา (ก่อนเดินทาง ระหว่างเดินทาง และหลังเดินทาง) ซึ่งช่วงหลังการเดินทาง (Post Trip) หากความพึงพอใจและได้รับประสบการณ์ที่ดีจะแบ่งปันความรู้สึกและข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (LINE) เป็นต้น และการบอกแบบปากต่อปาก

4.3.5 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (F: Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism) เน้นการพัฒนาสิ่งใหม่และซ่อมบำรุงสิ่งเดิม สอดคล้องกับ แผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในแผนย่อยที่ 6 การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยวให้เอื้อต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวไทย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

4.3.6 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A: Activities for Experiential Walking Tourism) โดยเฉพาะการไหว้พระแบบคนแต่แรก (คนสมัยก่อน) ด้วยทำนองกระโห้ย การทิมะฆัง การตักบาตรพระร้อย (108) การเดินข้าวสารบนหัวเพื่อขอพรโชคลาภต่อตาขุนลก การทำขนมลาที่ต้องอาศัยความว่องไวเพื่อไม่ให้เส้นแบ่งติดกระทะ การตามรอยปริศนาธรรมคำสอน (พระ 4 หู พระ 4 ธาตุ ขวร้าย ช้ายดี) เป็นต้น สอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ผู้คนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการออกเดินทางเพื่อค้นหาประสบการณ์และตอบสนองความชอบของตนเอง (Bergstrom, 2021) โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงอาหารและไวน์ (Food and Wine Tours) ด้วยการสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Experiences) ในท้องถิ่นที่แวะเยือน (Gogue, 2023)

4.3.7 ด้านเส้นทางท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (R: Route for Experiential Walking Tourism) โดยเพิ่มเส้นทางเดินเท้ากลางคืน ถนนสายอาหาร (Walking Food Street) และเสริมบรรยากาศแสงไฟหลากสีที่ฉายเข้ากับอาคารต่าง ๆ (Light Up) และจุดเชื่อมต่อยานพาหนะ เช่น รถสองแถว รถจักรยานให้เช่า รถสามล้อถีบ (ปั่น) รถสกูตเตอร์ไฟฟ้า รถรางชมเมือง เป็นต้น สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช (2566) ภายใต้แนวคิด BCG Model (เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)) เพื่อพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้มีศักยภาพและสินค้าโอท็อปที่มีคุณภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ทำให้ได้ข้อมูลลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยว กลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะและพฤติกรรมเหมาะสมต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช และได้องค์ประกอบในการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อรองรับการพัฒนาเชิงพื้นที่ดังกล่าวให้สอดคล้องกับการเสนอขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุฯ เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมในอนาคต ซึ่งวัดนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่เชื่อมโยงกับสถานที่อื่นและอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ รูปแบบกิจกรรมนี้ยังสอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบัน (กรมการท่องเที่ยว, 2566) เช่น การท่องเที่ยวแบบคนท้องถิ่น (Travel Like Local) การทำงานในขณะที่เดินทางท่องเที่ยว (Workation) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งตอบสนองแนวทางการออกแบบกิจกรรมเดินเท้าในเมืองเก่าที่เน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประสบการณ์เฉพาะบุคคล และยังมีนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ (AMADEUS, 2022) (ที่สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวและร่วมกิจกรรมในพื้นที่ได้ เช่น กลุ่มที่ให้รางวัลตนเองหลังจากการทำงานหนัก กลุ่มที่แสวงหาวัฒนธรรมแปลกใหม่ กลุ่มที่ชอบแบ่งปันประสบการณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ผลการศึกษาการรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์โดยชุมชนของ Barbieri et al. (2016) ที่ชี้ให้เห็นว่าชุมชนมีบทบาทจัดกิจกรรม เช่น สาธิตงานฝีมือ การแสดงพื้นเมือง เล่าเรื่อง เป็นต้น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน สอดคล้องผลการศึกษาของ Yu and Zhang (2020) ที่พบว่าการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในแหล่งวัฒนธรรมของเมืองโบราณซีอาน ควรออกแบบให้มีธีมเฉพาะ เช่น “Scholarly Mobao” ที่ใช้ศิลปะการเขียนพู่กันเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยว ผลการศึกษาของวรรณวีร์ บุญคุ้ม และพจนา บุญคุ้ม (2559) ที่พัฒนา “Thai-Tavoy Model” บนเส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย ซึ่งประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ Th ย่อมาจาก Thainess (วิถีไทย) A ย่อมาจาก Awareness (ความตระหนัก) I ย่อมาจาก Identity (อัตลักษณ์) T ย่อมาจาก Telling a Story (การบอกเล่าเรื่องราว) A ย่อมาจาก Attendance (การเข้าร่วมกิจกรรม) V ย่อมาจาก Value (การเห็นคุณค่า) O ย่อมาจาก Opportunity (โอกาส) และ Y ย่อมาจาก Young People (คนรุ่นหลัง) ซึ่งการพัฒนา กิจกรรมท่องเที่ยวผ่านองค์ประกอบสำคัญ เช่น อัตลักษณ์ เรื่องราว กิจกรรม เป็นต้น และผล การศึกษาของ Lin and Kuo (2016) ที่พบว่ากระบวนการทางจิตวิทยาของประสบการณ์การ

ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยวันเริ่มจากรับรู้คุณค่า จนเกิดความพึงพอใจ นำไปสู่ความเต็มใจอย่างภักดี ที่จะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก (Revisit) หรือบอกต่อให้คนอื่น ๆ ให้แวะไปท่องเที่ยวและอาจยินดีจ่ายเพิ่มขึ้นในการใช้บริการหรือร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากการพัฒนาและรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยร่วมกับแนวคิดและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) รูปแบบกิจกรรมนี้ช่วยสังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในเมืองเก่านครศรีธรรมราชจากองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช หรือ PREM-FAR เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน การพัฒนา และการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวในเมืองเก่าอื่น ๆ ได้ โดยเฉพาะการนำลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในเมืองเก่านครศรีธรรมราช หรือ REDTUC ร่วมกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคที่เกี่ยวข้องในฐานะ “ผู้จัดการวัฒนธรรม” ซึ่งทำให้เกิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) บนฐานอัตลักษณ์วัฒนธรรม หรือ Soft Power (5F)

2) การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญช่วยสร้างความน่าเชื่อถือของรูปแบบกิจกรรมนี้ช่วยสังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชจากองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชเพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการเปิดโอกาสให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวอนุรักษ์และวัฒนธรรมในระดับนานาชาติ อันเป็นพื้นฐานประกอบการการยื่นเสนอขึ้นทะเบียนวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางตามความสะดวกและวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยมาพร้อมเพื่อนหรือครอบครัว และมีความเห็นเพิ่มเติมว่ามีพื้นที่ร่มเงา ไม่มีเกาะกลาง หาดที่จอดรถลำบาก จึงควรพัฒนากิจกรรมที่รองรับการท่องเที่ยวในวัฒนธรรมคา อาจจัดในพื้นที่ร่มเงาหรือช่วงเย็นเพื่อหลีกเลี่ยงสภาพอากาศร้อนและฝนตก

ทำการปรับปรุงการจราจรในช่วงเวลาเร่งด่วน โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้โรงเรียน ทำป้ายเตือนและสัญญาณไฟข้ามถนนในบริเวณที่ไม่มีเกาะกลางถนน

1.2 การส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน

จากผลการศึกษาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกันมีค่าเฉลี่ยศักยภาพน้อยที่สุด รวมถึงด้านความน่าสนใจในประเด็นกิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจก็มีค่าเฉลี่ยศักยภาพน้อยที่สุดในด้านดังกล่าว จึงควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงาน และนักวิชาการเพื่อออกแบบกิจกรรมที่มีการมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น เพื่อสร้างความประทับใจและประสบการณ์ที่มีคุณค่า เช่น กิจกรรม Travel Like Local กิจกรรม Night Walking Tour เป็นต้น เพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์แบบท้องถิ่นที่ลึกหนีสภาพอากาศร้อน

1.3 การยกระดับผลิตภัณฑ์และบริการ

จากผลการศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยว พบว่า ผลิตภัณฑ์และบริการมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยที่สุด จึงควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเทศบาลและสถาบันการศึกษาในการพัฒนาสินค้าและบริการโดยใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีในการสร้างความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์และการบริการ

1.4 การนำเสนอด้วยสื่อหลากหลาย

จากผลการศึกษาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยศักยภาพน้อยที่สุด คือ รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นการบรรยาย และสาธิตมากกว่าให้ได้ทดลองทำ ขณะที่บางแหล่งท่องเที่ยวมีสื่อมัลติมีเดียแต่แหล่งอื่น ๆ ไม่มีจึงควรพัฒนาและเพิ่มสื่อมัลติมีเดียในแหล่งท่องเที่ยว พร้อมสร้างระบบข้อมูลดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือ QR Code เพื่อให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์และตอบสนองการเข้าถึงผ่านสมาร์ทโฟน พัฒนาระบบจัดการข้อมูลการท่องเที่ยวดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน คิวอาร์โค้ด เป็นต้น เพื่อให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวแบบเรียลไทม์ (Real Time) หรือเข้าถึงข้อมูลและได้ตอบทางข้อมูลได้ตลอดเวลา

1.5 การพัฒนาทักษะคนในชุมชนและผู้ประกอบการ

จากผลการศึกษาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม พบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยศักยภาพน้อยที่สุด คือ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและมีไหวพริบดี จึงควรมีการพัฒนาทักษะในประเด็นนี้เพื่อสร้างความพึงพอใจและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ควรพัฒนานักสื่อความหมายท้องถิ่นให้สามารถเล่าเรื่องราวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ได้อย่างน่าสนใจ และควรฝึกอบรมผู้ประกอบการและชุมชนในการออกแบบกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงศรัทธา และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1.6 การเพิ่มบริการสนับสนุนการเดินทาง

จากผลการศึกษาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยศักยภาพน้อยที่สุด คือ ความหลากหลายของบริการ โดยเฉพาะยานพาหนะเสริมในการเดินทาง เช่น รถจักรยาน รถสกู๊ตเตอร์ไฟฟ้า เป็นต้น การบริการนักท่องเที่ยวที่มีให้บริการในบางแหล่งท่องเที่ยวและไม่ได้มีการประจำจุดบริการตลอดเวลา จึงควรพัฒนาบริการเช่ายานพาหนะขอความร่วมมือกับชมรมมัคคุเทศก์ โรงเรียน และกลุ่มผู้สูงวัยร่วมให้บริการสื่อความหมาย

1.7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

ควรเพิ่มป้ายบอกทางอัจฉริยะและป้ายสื่อความหมายดิจิทัล เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น และควรปรับปรุงระบบขนส่งในพื้นที่ เช่น รถสองแถวยามค่ำ รถชมเมืองยามค่ำ เป็นต้น เพื่อเชื่อมโยงกับการเดินทางที่หลีกเลี่ยงสภาพอากาศร้อน

1.8 การส่งเสริมการตลาด

ควรสร้างเนื้อหา (Content) ส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้แก่ TikTok (ติ๊กต็อก) Instagram (อินสตาแกรม) และ YouTube (ยูทูบ) เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่

1.9 การจัดตั้งระบบบริหารจัดการ

การพัฒนาระบบบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบเดินทางในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช โดยมีตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษานี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการที่มีองค์ประกอบและตัวชี้วัดเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินทางในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ผ่านการรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งยังไม่มีหรือนำมาประยุกต์ใช้จริงกับพื้นที่ศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวจึงควรนำไปปรับใช้จริง รวมถึงศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้รูปแบบนี้ แล้วนำผลการศึกษาไปปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นยังสามารถนำไปใช้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ได้ด้วย

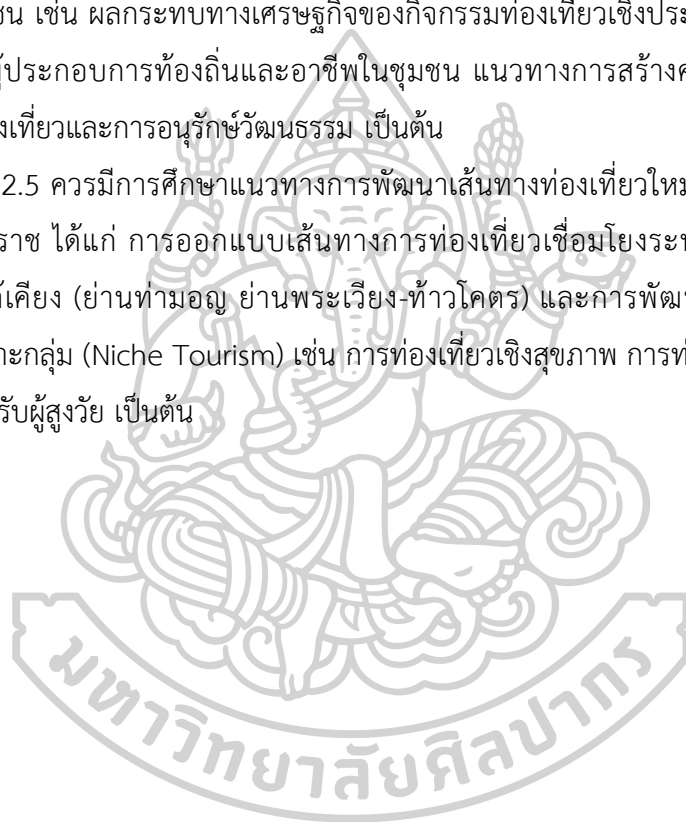
2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Experiential Tourism) เช่น การใช้เทคโนโลยี AR (Augmented Reality) คือ การนำเทคโนโลยีมาผสานระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงและความเสมือนจริงเข้าด้วยกัน หรือ VR (Virtual Reality) คือ การนำเทคโนโลยีมาสร้างสิ่งแวดล้อมเสมือนหรือความเป็นจริงเสมือนให้มีทัศนียภาพรอบทิศทางที่สร้างขึ้นโดยคอมพิวเตอร์ จำลองและถ่ายทอดความรู้สึกและประสบการณ์ดังอยู่ในโลกเสมือนจริง รวมถึงการศึกษาแนวทางการพัฒนาแพลตฟอร์มท่องเที่ยวแบบอินเทอร์แอคทีฟ

(Interactive Platform) เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถสำรวจพื้นที่ได้ก่อนเดินทางผ่านคอมพิวเตอร์ ไอแพด และโทรศัพท์มือถือ

2.3 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ เช่น การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในช่วงวัย Millennial หรือ Gen Y และช่วงวัย Gen Z ที่มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและประสบการณ์ที่แปลกใหม่ การศึกษาอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

2.4 ควรมีการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เช่น ผลกระทบทางเศรษฐกิจของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์หรือการสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการท้องถิ่นและอาชีพในชุมชน แนวทางการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นต้น

2.5 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ที่เชื่อมโยงกับเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ได้แก่ การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างเมืองเก่ากับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง (ย่านท่ามอญ ย่านพระเวียง-ท้าวโคตร) และการพัฒนากิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Tourism) เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงวัย เป็นต้น

ภาคผนวก ก

เครื่องมือวิจัย

ประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวในย่านเมือง
เก่านครศรีธรรมราช

การศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ชื่อแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว

1. ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.1 ประวัติความเป็นมา

.....

.....

1.2 ความโดดเด่น และสิ่งที่น่าสนใจ

.....

2. ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.1 กิจกรรม

.....

.....

2.2 รายละเอียดกิจกรรม

.....

.....

2.3 ความสำคัญหรือคุณค่าของกิจกรรม

.....

.....

3. สถานการณ์ แนวโน้ม และนโยบายที่เกี่ยวข้อง

.....

4. ข้อมูลการติดต่อ (ผู้ประสานงาน ตำแหน่ง หน่วยงาน ช่องทางการติดต่อ)

การศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ชื่อทรัพยากรการท่องเที่ยว :

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ประเภททรัพยากร

- () แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี () แหล่งวัฒนธรรมและประเพณี
() แหล่งวิถีชีวิต (ชุมชน ตลาด)

1.2 การเดินทางเข้าถึง

1.3 ประวัติ/ ความเป็นมา/ เรื่องเล่าที่สำคัญ

1.4 ความโดดเด่น และสิ่งที่น่าสนใจ

2. กิจกรรมการท่องเที่ยว

ที่	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม	วัน/ ช่วงเวลา ทำกิจกรรม	ระยะเวลาใน การ ทำกิจกรรม	จำนวน คน ที่รองรับ
1					
2					
3					
4					
5					

3. บริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งทรัพยากร

ที่	บริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวก	รายละเอียด	สภาพปัญหา
1	การจัดภูมิทัศน์หรือบรรยากาศ และการดูแลรักษาของสถานที่		
2	ป้ายแนะนำข้อมูล และป้ายบอกทาง ภายในสถานที่		
3	ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวหรือจุดรวม นักท่องเที่ยว		
4	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น/ บุคคลประจำ สถานที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำต่างๆ		
5	ที่จอดรถ		
6	ทางลาดสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ		
7	ห้องสุขา		
8	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม		
9	ร้านขายของที่ระลึก		
10	จุดทิ้งขยะ		
11	การจัดการความปลอดภัย เช่น ถึงดับเพลิง ป้ายเตือนต่างๆ ป้ายบอก เบอร์โทรศัพท์ที่สำคัญ เป็นต้น		

4. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่	องค์กรหรือหน่วยงาน	บทบาทหน้าที่	ความต้องการในการพัฒนา
1			
2			

แนวทางการสัมภาษณ์กิ่งโครงสร้าง

การศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ-สกุล (นาย/ นาง/ นางสาว)

ตำแหน่ง หน่วยงาน

โทร.

บทบาท/ การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่

เข้าสัมภาษณ์เมื่อวันที่ / /

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

.....

.....

.....

3. การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

.....

.....

.....

4. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

การศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ชื่อแหล่งทรัพยากร/ กิจกรรม :

ผู้ประเมิน (ผู้แทนหน่วยงาน) ตำแหน่ง

หน่วยงาน โทร.

ระดับคะแนนศักยภาพ 1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก และ 5 = มากที่สุด

ตัวชี้วัดศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช	ค่าคะแนน	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	1 - 5	
1. ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม		
1.1 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งทรัพยากร		
1.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม		
1.3 คุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี		
1.4 กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ		
2. ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน		
2.1 การเปิดโอกาสให้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือทำอาหารหรือ ขนมพื้นถิ่น		
2.2 การสอดแทรกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และ ความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น		
2.3 เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือโลกทัศน์ใหม่		
2.4 คุณค่าหลังได้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือทำอาหาร/ขนม		
3. ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า		
3.1 รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย (บรรยาย สาธิต ให้ทดลองทำ สื่อด้วยคน เอกสาร มัลติมีเดีย)		
3.2 นำเสนอความจริงแท้หรืออัตลักษณ์เฉพาะ		

ตัวชี้วัดศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช	ค่าคะแนน	ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	1 - 5	
3. ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า (ต่อ)		
3.3 การสร้างบรรยากาศร้านอาหารเพื่อให้เข้าถึงเอกลักษณ์		
3.4 สามารถสร้างเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) ตาม เอกลักษณ์และคุณค่าที่แตกต่างกันของแต่ละกิจกรรม		
4. ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม		
4.1 บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ อธิบายไม่ตรี จิตบริการ		
4.2 ทักษะ ความรู้ และความสามารถ		
4.3 การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และมีไหวพริบดี		
4.4 ความสามัคคีของคนในชุมชนต่อการจัดกิจกรรม		
5. ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม		
5.1 ความหลากหลายของบริการ		
5.2 ความคุ้มค่าของบริการ		
5.3 กระบวนการให้บริการที่เข้าถึงง่าย รวดเร็ว		
5.4 ชีตความสามารถในการให้บริการนักท่องเที่ยว		

- ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง -

แบบสอบถาม

กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยวและกีฬา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2567
2. แบบสอบถามนี้ แบ่งข้อคำถามออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช และตอนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม
3. ขอความกรุณาจากท่านตอบคำถามในแบบสอบถามนี้ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง ทั้งนี้ ข้อมูลจากท่านจะถูกนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการเท่านั้น ซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน โดยผลการศึกษานี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินทางย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยในโอกาสต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นายบุญยวีร์ ศรีรัตน์

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง ☐ 3. อื่นๆ / LGBTQ+
2. อายุ ☐ 1. 18 - 24 ปี ☐ 2. 25 - 34 ปี ☐ 3. 35 - 44 ปี
☐ 4. 45 - 54 ปี ☐ 5. 55 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพสมรส ☐ 1. โสด ☐ 2. สมรส (ยังไม่มีบุตร)
☐ 3. สมรส (มีบุตร) ☐ 4. หม้าย/ หย่าร้าง
4. การศึกษาสูงสุด ☐ 1. ประถม ☐ 2. มัธยม/ ปวช. ☐ 3. อนุปริญญา/ ปวส.
☐ 4. ปริญญาตรี ☒ 5. สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ ☐ 1. นักเรียน นิสิต นักศึกษา ☐ 2. พนักงานเอกชน/ รับจ้าง
☐ 3. รับราชการ/ พนักงานหน่วยงานรัฐ ☐ 4. อาชีพอิสระ/ เจ้าของกิจการ
☐ 5. อื่นๆ โปรดระบุ
6. รายได้ต่อเดือน ☐ 1. ไม่เกิน 10,000 บาท ☐ 2. 10,001 - 15,000 บาท
☐ 3. 15,001 - 20,000 บาท ☐ 4. 20,001 บาท - 25,000 บาท
☐ 5. 25,001 - 30,000 บาท ☐ 6. มากกว่า 30,000 บาท
7. ภูมิลำเนาหรือจังหวัดที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (รวมครั้งนี้)
☐ 1. มาครั้งแรก ☐ 2. ครั้ง
2. วัตถุประสงค์ในการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. พักผ่อน ☐ 2. ทำบุญไหว้พระ ☐ 3. ศึกษาดูงาน ☐ 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)
3. แหล่งข้อมูลที่ได้รับทราบเกี่ยวกับย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. แนะนำจากบุคคล ☐ 2. สื่อสังคมออนไลน์ ☐ 3. ข้อมูลจากเว็บไซต์
☐ 4. บริษัทท่องเที่ยวหรือตัวแทน ☐ 5. รายการวิทยุ/ โทรทัศน์
☐ 6. หนังสือคู่มือท่องเที่ยว/ เอกสารแนะนำ ☐ 7. แผ่นป้ายโฆษณาแหล่งท่องเที่ยว
☐ 8. อื่น ๆ (โปรดระบุ)
4. บุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. หน่วยงาน ☐ 2. เพื่อน ☐ 3. ครอบครัว
☐ 4. คนรัก ☐ 5. ดารา/ อินฟลูเอนเซอร์ ☐ 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

5. ยานพาหนะที่ใช้ในการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

- ☐ 1. รถส่วนบุคคล ☐ 2. รถโดยสารสาธารณะ ☐ 3. รถของหน่วยงาน
☐ 4. รถเช่า ☐ 5. รถของบริษัทนำเที่ยว ☐ 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

6. บุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

- ☐ 1. มาคนเดียว ☐ 2. มากับครอบครัว ☐ 3. มากับเพื่อน
☐ 4. มากับคนรัก ☐ 5. มากับหน่วยงาน/ คณะทัวร์ ☐ 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

7. ช่วงเวลาที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

- ☐ 1. ตามความสะดวก ☐ 2. วันหยุดสุดสัปดาห์ ☐ 3. วันหยุดนักขัตฤกษ์
☐ 4. มาทำงาน/ ติดต่อธุระ ☐ 5. วันลาพักร้อน/ พักผ่อน ☐ 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

8. ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

- ☐ 1. ภายในวันเดียว (ไป-กลับ)
☐ 2. ค้างคืน (ระบุ) คืน พักที่ () โรงแรม () โฮมสเตย์ () ที่พักหน่วยงาน () บ้านเพื่อน/ญาติ

9. พื้นที่หรือโซนที่ท่านมาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. ศาลหลักเมือง หอพระสูง ถนนท่าช้าง (เครื่องเงิน เครื่องถม)
☐ 2. สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ตลาดและกำแพงเมืองเก่า
☐ 3. หอพระอิศวร หอพระนารายณ์ หอพระพุทธรูปสี่องค์
☐ 4. ศาลพระเสื้อเมือง ตลาดท่าชี ฐานพระสยามภูวนาถ (ศิวลึงค์)
☐ 5. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดหน้าพระลาน (บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์)
☐ 6. บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์
☐ 7. อื่นๆ (โปรดระบุ)

10. กิจกรรมที่ร่วมทำในขณะท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. ไหว้พระ/ ขอพร/ บนบาน / ทำบุญ ☐ 2. ร่วมกิจกรรม/ ประเพณี ☐ 3. ชิมอาหารพื้นถิ่น
☐ 4. ซื้อของฝาก/ของที่ระลึก ☐ 5. เรียนรู้ประวัติศาสตร์/ วิถีชุมชน
☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ)

11. ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (โปรดระบุ) บาท/ ครั้ง

12. ท่านใช้จ่ายมากอะไรบ้างสำหรับการมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. ทำบุญ ☐ 2. รับประทานอาหาร
☐ 3. ซื้อของฝาก/ของที่ระลึก ☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้า

ในย่านเมืองนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	กิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ						
1.1	ความงดงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน โบราณสถาน อาคาร บ้านเรือน)					
1.2	แหล่งอารยธรรม/ ประวัติศาสตร์ที่ไม่ซ้ำที่อื่น (ปราสาท พุทธลัทธิลังกาวงศ์)					
1.3	ประเพณีที่เป็นหนึ่งเดียว (แห่หมรับ แห่ผ้าขึ้นธาตุ สวดด้าน โล้ชิงช้าแห่นางดาน)					
1.4	วิถีถนนสายวัฒนธรรม (ปราสาท พุทธ และจีน)					
1.5	แหล่งของฝากขึ้นชื่อ (เครื่องถม-เครื่องเงินถนนท่าช้าง ตลาดกำแพงเมือง)					
2. ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม						
2.1	ความหลากหลายของกิจกรรมทางวัฒนธรรม (ตักบาตร ไหว้พระขอพร สวดด้าน ร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุ แห่หมรับบุญสารทเดือนสิบ โล้ชิงช้าแห่นางดาน เดินชมวิถีชีวิต ถ่ายภาพ รับประทานอาหาร/ขนมพื้นถิ่น นั่งรถชมเมือง)					
2.2	คุณค่าของกิจกรรมทางวัฒนธรรมมีความเชื่อมโยงกับความเป็นเมืองเก่า					
2.3	กิจกรรมสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น					
2.4	ความร่วมมือของคนในชุมชน ภาครัฐ และเอกชน ต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรม					
2.5	การแต่งกายของผู้คนท้องถิ่นในตลาดหรือในช่วงเทศกาล/ ประเพณี					

ที่	กิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยว แบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
3. ด้านคุณค่าทางกายภาพ						
3.1	ความสวยงามของสถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน อาคาร บ้านเรือน)					
3.2	การตกแต่งหรือสภาพแวดล้อม (บรรยากาศ ความสวยงาม ความสะอาด)					
3.3	ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึงสถานที่ (ถนน จุดจอดรถ รถสาธารณะ)					
3.4	โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน น้ำประปา ไฟฟ้าส่อง สว่าง สัญญาณโทรศัพท์)					
3.5	ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า (นั่งรถชมเมือง เดินชมเมือง)					
4. ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ						
4.1	ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่นมีอัตลักษณ์และ ภูมิปัญญาที่โดดเด่น เช่น ขนมจีน จำปาตะทอด มังคุดคัด ขนมลา กาแฟลาบูซิงค์ เครื่องถมสาม กษัตริย์ วัดถุมงคลเหรียญโม จตุคามรามเทพ ตาไข่ เป็นต้น					
4.2	ความคุ้มค่าต่อราคาของผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนม พื้นถิ่น					
4.3	การได้ร่วมทำหรือผลิตในบางขั้นตอนของ ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น					
4.4	อรรถาธิบายประวัติของผู้ให้บริการหรือผู้จำหน่าย ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น					
4.5	บริการนั่งรถชมเมืองเล่าเรื่องเมืองลิกอร์					
5. ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์						
5.1	ความรู้สึกผ่อนคลายในการเที่ยวย่านเมืองเก่า					
5.2	ความรู้สึกที่แตกต่างจากชีวิตประจำวันในการเที่ยว ย่านเมืองเก่า					

ที่	กิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยว แบบเดินเท้าในย่านเมืองนครศรีธรรมราช	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
5. ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ (ต่อ)						
5.3	ความเพลิดเพลินและหลงใหลไปกับการท่องเที่ยว ในย่านเมืองเก่า					
5.4	ความเหมาะสมของย่านเมืองเก่าที่จะสร้าง ประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบเดินเท้า					
5.5	ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์แบบเดินเท้า					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี โปรดระบุ)

.....

.....

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

การศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า
นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

คำชี้แจง

ประเด็นการสนทนากลุ่มนี้ครอบคลุมผลการศึกษาศักยภาพการการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช และประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าของนักท่องเที่ยวชาวไทยในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช และหรือแนวทางการออกแบบการกำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านให้ข้อมูลประกอบการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวในโอกาสต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นายปณณวิทย์ ศรีรัตน์

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

1. ความคิดเห็นต่อผลการศึกษาศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
ในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

- 1.1 ความน่าสนใจของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
- 1.2 การส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน
- 1.3 การนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่าของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
- 1.4 บุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
- 1.5 บริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
- 1.6 ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมต่อศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า

2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อผลการศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชของนักท่องเที่ยวชาวไทย สำหรับประเด็นต่อไปนี้

2.1 ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า

2.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า

2.3 ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชของนักท่องเที่ยวชาวไทย

1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ

2) ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม

3) ด้านคุณค่าทางกายภาพ

4) ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ

5) ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์

2.4 ความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติมต่อการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า

3. รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวชาวไทย

3.1 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช เหมาะสมต่อย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยหรือไม่ มีความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างไร

3.2 ฤดูกาลหรือช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

3.3 รายละเอียดของกิจกรรมในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เหมาะสมต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชหรือไม่ มีความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างไร

**แบบสอบถามความคิดเห็นและการจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบกิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย**

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและการจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holder) ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในเขตพื้นที่ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช
2. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย
 - ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
3. ขอความกรุณาจากท่านตอบคำถามในแบบสอบถามนี้ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง ทั้งนี้ ข้อมูลจากท่านในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะถูกนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการเท่านั้น ซึ่งจะไม่ส่งผลกระทบต่อใด ๆ ต่อท่าน โดยผลการศึกษาจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นายปณ ยวีร์ ศรี

รัตน์

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ประเมิน (ผู้แทนหน่วยงาน) ตำแหน่ง

หน่วยงาน โทร.

**ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยว
ชาวไทย**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง/ความเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	ลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาทำบุญไหว้พระ (Nakhon Si Urban Religious Tourist: NS-URT)					
	1.1 ความเหมาะสมของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต่อ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดิน เท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับ นักท่องเที่ยวชาวไทย					
	1.2 วัดพุทธประสงค์หรือเป้าหมายการเดินทาง ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต่อการเดินทางมา ท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช คือ เพื่อ ไหว้พระ ทำบุญ แก้น เดินชมวัดและ โบราณสถาน และร่วมทำกิจกรรมในเทศกาลหรือ ประเพณีทางศาสนาในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช (Urban or Oldtown of Nakhon Si Thammarat)					
	1.3 ความเหมาะสมการใช้คำและอักษรย่อ					
2	กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อน (Nakhon Si Urban Escapism Tourist: NS-UET)					
	2.1 ความเหมาะสมของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต่อ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดิน เท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับ					

	นักท่องเที่ยวชาวไทย					

ที่	ลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2	กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อน (ต่อ)					
	2.2 วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช คือ					
	2.3 ความเหมาะสมการใช้คำและอักษรย่อ					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า

ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง/ความเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	R - Religion : ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นจุดหมายปลายทางด้านศาสนาทั้งพราหมณ์ พุทธแบบไทยและพุทธแบบจีน รองรับกิจกรรมเชิงศาสนา เช่น การกราบไหว้ การแก้บน การเข้าร่วมงานประเพณี					
2	E - Escapism Experience : ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่หลบหนีจากกิจกรรมประจำวันหรือการทำงานหรือเพื่อการผ่อนคลาย					
3	D - Diversity : ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี แหล่งวิถีชีวิต และแหล่งวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ ไหว้พระ/ ทำบุญ ชมงานศิลปะ และวัฒนธรรม เรียนรู้ รับประทานอาหารพื้นถิ่น					

ถ่ายภาพ ร่วมงานประเพณี นวดแผนไทย และร่วมทำผลิตภัณฑ์/อาหาร/ขนมพื้นถิ่น					

ที่	ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4	T – Tourism : ย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชมีทรัพยากรการท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการไหว้พระ/ ทำบุญ และต้องการพักผ่อน					
5	U - Unique Urban : ย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวแบบเมืองซึ่งเหมาะสมต่อนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้เวลาจำกัดในการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ไม่ห่างไกลกัน มีบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกหลากหลายอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ					
6	C - Cultural Heritage : ย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชมีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน ตลาด แหล่งหัตถกรรมและหัตถศิลป์ โดยนักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่มีการผสมผสานกันระหว่างความดั้งเดิมและความร่วมสมัย					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (PREM-FARs)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง/ความเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	องค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (PREM-FAR)	ระดับศักยภาพ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	บุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (P: Personnel and Participation for Experiential Walking Tourism)					

ที่	องค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (PREM-FAR)	ระดับศักยภาพ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2	ทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (R: Resources for Experiential Walking Tourism)					
3	การจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (E: Experiences for Experiential Walking Tourism)					
4	การตลาดและการสื่อสารประชาสัมพันธ์ (M: Marketing and Public Relations for Experiential Walking Tourism)					
5	สิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน (F: Facilities and Infrastructure for Experiential Walking Tourism)					
6	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (A: Activities for Experiential Walking Tourism)					
7	การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า (R: Route for Experiential Walking Tourism)					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

คำชี้แจง

ประเด็นการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นและรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมการการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งได้ข้อมูลมาจากผลการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้แทนชุมชนหรือผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผลการประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ผลการศึกษาจากเกี่ยวกับกิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการสนทนากลุ่ม ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย และแล้วมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นร่างรูปแบบกิจกรรมการการท่องเที่ยวฯ เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ความเห็นและรับรองรูปแบบกิจกรรมนี้

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านให้ข้อมูลประกอบการดำเนินการวิจัยครั้ง ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวในโอกาสต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นายปณณวีร์ ศรีรัตน์

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความคิดเห็นต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

1. การตรวจสอบรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

1.1 ด้านความเหมาะสม (Propriety) ของร่างรูปแบบกิจกรรมฯ ได้แก่

1.1.1 การใช้ถ้อยคำ/ สำนวน

1.1.2 การจัดกลุ่มและลำดับของเนื้อหา

1.1.3 ความเหมาะสมต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

1.2 ด้านความเป็นได้ (Feasibility) ได้แก่

1.2.1 ข้อมูลหรือผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้

1.2.2 ไม่ขัดต่อระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.2.3 โอกาสที่จะนำไปใช้ให้เกิดความสำเร็จ

1.3 ด้านความสอดคล้อง (Congruent) ได้แก่

1.3.1 สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ

1.3.2 เหมาะสมต่อบริบทพื้นที่ศึกษา

1.3.3 เหมาะสมต่อกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยว (กลุ่มที่เน้นมาไหว้พระ และกลุ่มที่เน้นมาเพื่อพักผ่อน)

1.4 ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility)

1.4.1 เกิดผลประโยชน์ที่หลากหลายต่อพื้นที่ท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

1.4.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1.4.3 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ และกระตุ้นการกลับมาเยือนซ้ำของกลุ่มเดิมได้

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญและผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ อว 8612/2784

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

๗ มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกร นิลกาญจน์

ด้วย นายณัฐกร ศรีรัตน์ รหัสประจำตัว 650630013 นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาการศึกษานันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย"

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วงษ์สินวรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร.0 3425 5095

ที่ อว 8612/1798

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

๗ มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษณิ โชคทอง

ด้วย นายบุญยวีร์ ศรีรัตน์ รหัสประจำตัว 650630013 นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาการศึกษานันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย"

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเชิญเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วนิชวัฒนาวิจัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร.0 3425 5095

ที่ อว 8612/๒๕๖๒

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

๒๗ มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ศรีสุวรรณ

ด้วย นายบุญวีร์ ศรีวัฒน์ รหัสประจำตัว 650630013 นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการนิทรรศการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย"

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนาชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร.0 3425 5095

ที่ อว 8612/2781

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

27 มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.อรอนงค์ เญียบแหลม

ด้วย นายบุญยวีร์ ศรีวิรัตน์ รหัสประจำตัว 650630013 นักศึกษาระดับปริญญาโท ข้าราชการ
สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบดินเผาในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับ
นักท่องเที่ยวชาวไทย"

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ
เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนราชย์)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

โทร.0 3425 5095

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร.0 3425 5095

ที่ อว 8612/1261

วันที่ 27 มิถุนายน 2567

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตศักดิ์ พุฒजर

ด้วย นายบุญวีร์ ศรีรัตน รหัสประจำตัว 650630013 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย "

ในการนี้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว เพื่อประกอบการดำเนินการวิทยานิพนธ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติการแทนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. ข้อมูลทั่วไปของทรัพยากรการท่องเที่ยว (ประเภททรัพยากร ที่อยู่ การเดินทาง เข้าถึง ความโดดเด่น/ น่าสนใจ ประวัติความเป็นมา/ เรื่องเล่าที่สำคัญ และสิ่งที่น่าสนใจ)	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
2. กิจกรรมการท่องเที่ยว							
2.1 กิจกรรมที่รองรับนักท่องเที่ยวโดยปกติ (ชื่อกิจกรรม รายละเอียด วัน/ช่วงเวลาที่ทำกิจกรรม ระยะเวลาทำกิจกรรม และจำนวนคน)	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
2.2 กิจกรรมที่รองรับนักท่องเที่ยวเนื่องในงานเทศกาลหรืองานประเพณี (ชื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดกิจกรรม ความสำคัญ ช่วงเวลา ระยะเวลาทำกิจกรรม)	1	1	1	1	1	0.60	มีความเที่ยงตรง
3. บริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งทรัพยากร (บริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวก รายละเอียด และสภาพปัญหา)	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
4. องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (องค์กรหรือหน่วยงาน บทบาทหน้าที่ และสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดในการสนับสนุน)	1	0	1	1	1	0.80	มีความเที่ยงตรง
รวม						0.90	มีความเที่ยงตรง

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของแบบสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ย IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 โดยได้รับคำแนะนำให้แก้ไข คือ ให้นำคำถามในข้อที่ 2.2 รวมกับข้อที่ 2.1 ให้เป็นคำถามเดียวกัน แล้วเรียบเรียงข้อความใน

คำถามใหม่ และข้อที่ 4 ให้แก้ไขข้อความ “สภาพปัญหาหรือข้อจำกัดในการสนับสนุน” ปรับเป็น “ความต้องการในการพัฒนา”

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแนวทางการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
	1	2	3	4	5		
1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หน่วยงาน โทรศัพท์ บทบาทหรือ การมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
3. การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
4. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
รวม						1.00	มีความ เที่ยงตรง

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของแนวทางการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ย IOC คือ 1.00 นั่นคือทุกข้อคำถามมีความเที่ยงตรง

3. การตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
	1	2	3	4	5		
1. ด้านความน่าสนใจของกิจกรรม							
1.1 ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งทรัพยากร	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
1.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของกิจกรรม	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
1.3 คุณค่าของกิจกรรมที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตวัฒนธรรม และประเพณี	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
1.4 เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำหรือประทับใจ	0	1	1	1	1	0.80	มีความเที่ยงตรง
รวมรายด้าน						0.95	มีความเที่ยงตรง
2. ด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสร้างสรรค์กิจกรรมร่วมกัน							
2.1 การเปิดโอกาสให้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือทำอาหาร/ ขนมพื้นถิ่นในบางขั้นตอน	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
2.2 การสอดแทรกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์และความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
2.3 เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือเปิดโลกทัศน์ใหม่	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
2.4 คุณค่าหลังได้ร่วมทำผลิตภัณฑ์หรือทำอาหาร/ขนมฯ	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
รวมรายด้าน						1.00	มีความเที่ยงตรง
3. ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า							
3.1 รูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย (บรรยาย สานิต ให้ทดลองทำ สื่อด้วยคน/เอกสาร/ มัลติมีเดีย)	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
3.2 นำเสนอความจริงแท้หรืออัตลักษณ์เฉพาะ	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง

3. การตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบประเมินศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
3. ด้านการนำเสนอเอกลักษณ์และคุณค่า (ต่อ)							
3.3 การสร้างบรรยากาศเร้าอารมณ์ให้เข้าถึงเอกลักษณ์	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
3.4 สามารถสร้างเป็นแนวคิดหรือธีม (Theme) ตาม เอกลักษณ์และคุณค่าที่แตกต่างกันของแต่ละกิจกรรม	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
รวมรายด้าน						1.00	มีความเที่ยงตรง
4. ด้านบุคคลในชุมชนที่ร่วมจัดกิจกรรม							
4.1 บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ อัธยาศัยไมตรี จิตบริการ	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
4.2 ทักษะ ความรู้ และความสามารถ	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
4.3 การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ไหวพริบดี	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
4.4 หน่วยงานภาครัฐร่วมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในชุมชนรองรับการท่องเที่ยว	1	1	0	1	1	0.80	มีความเที่ยงตรง
รวมรายด้าน						0.95	มีความเที่ยงตรง
5. ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม							
5.1 ความหลากหลายของบริการ	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
5.2 ความคุ้มค่าของบริการ	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
5.3 กระบวนการให้บริการที่เข้าถึงง่าย รวดเร็ว	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง

3. การตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบประเมินศักยภาพกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
	1	2	3	4	5		
5. ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม (ต่อ)							
5.4 ชัดความสามารถในการให้บริการนักท่องเที่ยว	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
รวมรายด้าน						1.00	มีความเที่ยงตรง
รวม						0.98	มีความเที่ยงตรง

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของแบบประเมินศักยภาพกิจกรรม
การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ทุกข้อ
มีค่าเฉลี่ย IOC มากกว่า 0.50 แสดงว่ามีความเที่ยงตรง อย่างไรก็ตาม มีข้อคำถามที่ได้รับคำแนะนำให้
แก้ไข ได้แก่ ข้อที่ 1.4 ปรับคำให้เป็น “กิจกรรมสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจ” ข้อที่ 2.1
ตัดข้อความ “ในบางขั้นตอน” และข้อ 4.4 ปรับเป็น “ความสามัคคีของคนในชุมชนต่อการจัด
กิจกรรม”

4. ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบสอบถามกิจกรรมและ
ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
	1	2	3	4	5		
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ							
1.1 ความงดงามในสถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน โบราณสถาน อาคาร บ้านเรือน)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
1.2 แหล่งอารยธรรม/ ประวัติศาสตร์ที่ไม่ซ้ำที่อื่น (พราหมณ์ พุทธลัทธิลังกาวงศ์)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
1.3 ประเพณีไม่ซ้ำที่อื่น (แห่หมรับ แห่ผ้าขึ้นธาตุ สวดด้าน โล้ชิงช้าแห่นาง ดาน)	1	1	1	0	1	0.80	มีความ เที่ยงตรง
1.4 ถนนสายวัฒนธรรม (พราหมณ์ พุทธ และจีน)	1	0	1	1	1	0.80	มีความ เที่ยงตรง
1.5 ตลาดท้องถิ่น (ตลาดทำซี ตลาด นัดกำแพงเมือง)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
รวมรายด้าน						0.92	มีความ เที่ยงตรง
2. ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม							
2.1 ความหลากหลายของกิจกรรม ทางวัฒนธรรม (ตักบาตร ไหว้พระขอ พร สวดด้าน ร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุ แห่หม รับบุญสารทเดือนสิบ โล้ชิงช้าแห่นาง ดาน เดินชมวิถีชีวิต/ อาคาร ถ่ายภาพ รับประทานอาหาร/ขนมพื้นถิ่น นั่งรถชม เมือง)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
2.2 ความน่าสนใจของกิจกรรม	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
2.3 คุณค่าของกิจกรรมทาง วัฒนธรรมมีความเชื่อมโยงกับความเป็น เมืองเก่า	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง

4. ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบสอบถามกิจกรรมและ
ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3	4	5		
2. ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม (ต่อ)							
2.4 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกต่อ การอนุรักษ์และความยั่งยืนใน วัฒนธรรมท้องถิ่น	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
2.5 ความร่วมมือของคนใน ชุมชน ภาครัฐ และเอกชนต่อ กิจกรรมทางวัฒนธรรม	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
2.6 การแต่งกายของผู้คน ท้องถิ่นในตลาดหรือในช่วงเทศกาล/ ประเพณี	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
รวมรายด้าน						1.00	มีความ เที่ยงตรง
3. ด้านคุณค่าทางกายภาพ							
3.1 ความสวยงามของ สถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน อาคาร บ้านเรือน)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
3.2 การตกแต่งหรือ สภาพแวดล้อม (บรรยากาศ ความ สวยงาม ความสะอาด)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
3.3 ความสะดวกของการ เดินทางเข้าถึงสถานที่ (ถนน จุดจอด รถ รถสาธารณะ)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
3.4 โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน น้ำประปา ไฟฟ้าส่องสว่าง สัญญาณ โทรศัพท์)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง

4. ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบสอบถามกิจกรรมและ
ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3	4	5		
3. ด้านคุณค่าทางกายภาพ (ต่อ)							
3.5 ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว ย่านเมืองเก่า (นั่งรถชมเมือง เดินชม เมือง)	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
รวมรายด้าน						1.00	มีความ เที่ยงตรง
4. ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ							
4.1 บริการนั่งรถชมเมืองเล่าเรื่อง เมืองลือ	1	1	1	0	1	0.80	มีความ เที่ยงตรง
4.2 ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้น ถิ่นมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่โดดเด่น เช่น ขนมจีน จำปาตะทอด มังคุด คัต ขนมลา กาแฟลาปูจิโน เครื่องถม สามกษัตริย์ วัตถุมงคลเหรียญโม จตุ คามรามเทพ ตาไข่ เป็นต้น	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
4.3 ความคุ้มค่าต่อราคาของ ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
4.4 การได้ร่วมทำหรือผลิตใน บางขั้นตอนของผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
4.5 อธิบายไม่ตรีของผู้ ให้บริการหรือ ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์/อาหาร/ขนม พื้นถิ่น	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
รวมรายด้าน						0.96	มีความ เที่ยงตรง
5. ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์							
5.1 ความรู้สึกผ่อนคลายในการ เที่ยวย่านเมืองเก่า	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง

4. ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบสอบถามกิจกรรมและ
ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (ต่อ)

5. ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ (ต่อ)							
5.2 ความรู้สึกที่แตกต่างจาก ชีวิตประจำวันในการเที่ยวย่านเมือง เก่า	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
5.3 ความเพลิดเพลินและ หลงใหลไปกับการท่องเที่ยวในย่าน เมืองเก่า	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
5.4 ความเหมาะสมของย่าน เมืองเก่าที่จะสร้างประสบการณ์ ท่องเที่ยวแบบเดินเท้า	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
5.5 ความเต็มใจที่จะเข้าร่วม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์แบบเดินเท้า	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
รวมรายด้าน						1.00	มีความ เที่ยงตรง
รวม						0.98	มีความ เที่ยงตรง

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกิจกรรมและ
ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในประเด็นความคิดเห็นต่อ
กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช พบว่า ทุกข้อมี
ค่าเฉลี่ย ioc มากกว่า 0.50 แสดงว่ามีความเที่ยงตรง อย่างไรก็ตาม มีข้อคำถามที่ได้รับคำแนะนำให้
แก้ไข ได้แก่ ข้อที่ 1 ปรับคำให้เป็น “ความงดงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม” ข้อที่ 1.3 ปรับ
คำให้เป็น “ประเพณีที่เป็นหนึ่งเดียว” ข้อที่ 1.4 ปรับคำเป็น “วิถีถนนสายวัฒนธรรม (ปราสาทหิน พุทธ
และจีน)” ข้อที่ 4.1 ควรย้ายไปต่อท้ายข้อ 4.5 แล้วจัดลำดับข้อ 4.1-4.5 ให้มีความต่อเนื่องในการถาม

5. การตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
	1	2	3	4	5		
1. ความคิดเห็นต่อผลการศึกษา ศักยภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมือง เก่า นครศรีธรรมราช	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
2. ความคิดเห็นต่อผลการศึกษา ประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดิน เท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราชของ นักท่องเที่ยวชาวไทย	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
3. ความคิดเห็นต่อการออกแบบ รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมือง เก่า นครศรีธรรมราชที่เหมาะสมกับ นักท่องเที่ยวชาวไทย	1	1	1	0	1	0.80	มีความ เที่ยงตรง
รวม						0.93	มีความ เที่ยงตรง

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของประเด็นการสนทนากลุ่ม พบว่าทุกข้อมีค่าเฉลี่ย IOC มากกว่า 0.50 แสดงว่ามีความเที่ยงตรง อย่างไรก็ตาม มีข้อคำถามที่ได้รับคำแนะนำให้แก้ไข คือ ข้อที่ 3 ควรเพิ่มข้อความหรือคำถามย่อย ได้แก่ ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช ฤดูกาลหรือช่วงเวลา ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว รายละเอียดของกิจกรรมในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และความเหมาะสมของกิจกรรมต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่า นครศรีธรรมราช

6. การตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบสอบถามความคิดเห็นและการจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
	1	2	3	4	5		
1. ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายของรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
2. ความคิดเห็นต่อลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	1	1	1	1	1	1.00	มีความเที่ยงตรง
3. ความคิดเห็นต่อองค์ประกอบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย	1	1	0	1	1	0.80	มีความเที่ยงตรง
รวม						0.93	มีความเที่ยงตรง

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของแบบสอบถามความคิดเห็นและการจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ย IOC มากกว่า 0.50 แสดงว่ามีความเที่ยงตรง อย่างไรก็ตาม มีข้อแนะนำ คือ ในแต่ละข้อควรใส่รายละเอียดเพิ่มประกอบคำถามเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามนี้

7. ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรง (IOC) ของประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ					ค่าเฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่	คนที่		
	1	2	3	4	5		
1. การตรวจสอบรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย							
1.1 ด้านความเหมาะสมของร่าง รูปแบบกิจกรรมฯ	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
1.2 ด้านความเป็นได้	1	0	1	1	1	0.80	มีความ เที่ยงตรง
1.3 ด้านความสอดคล้อง	1	1	1	1	1	1.00	มีความ เที่ยงตรง
1.4 ด้านความเป็นประโยชน์	1	1	1	1	0	0.80	มีความ เที่ยงตรง
รวมรายด้าน						0.90	มีความ เที่ยงตรง
2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่ม ต่อรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมือง เก่านครศรีธรรมราชสำหรับ นักท่องเที่ยวชาวไทย							
รวม						0.95	มีความ เที่ยงตรง

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ย IOC มากกว่า 0.05 แสดงว่ามีความเที่ยงตรง อย่างไรก็ตาม มีข้อแนะนำ คือ ในข้อที่ 1.1 – 1.4 ควรใส่รายละเอียด เพิ่มประกอบคำถามเพื่อสร้างความเข้าใจ ที่ตรงกันของผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามนี้

8. ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.959	25

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในประเด็นความคิดเห็นต่อกิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ซึ่งมีจำนวนข้อคำถาม 25 ข้อ (N Of Items = 25) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.959 หรือ 0.96 ซึ่งมีความมากกว่าค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ (0.70) แสดงว่ามีความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของประเด็นดังกล่าวในแบบสอบถาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของข้อคำถามรายข้อในประเด็นความคิดเห็นต่อกิจกรรมและประสบการณ์ของแบบสอบถามได้ผลดังตารางในข้อ 9

9. ผลตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของข้อคำถามรายข้อในประเด็นความคิดเห็นต่อกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ประเด็นคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค	แปลผล
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ		
1.1 ความงดงามและทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน โบราณสถาน อาคาร บ้านเรือน)	0.960	มีความน่าเชื่อถือ
1.2 แหล่งอารยธรรม/ ประวัติศาสตร์ที่ไม่ซ้ำที่อื่น (พราหมณ์ พุทธลัทธิลังกาวงศ์)	0.959	มีความน่าเชื่อถือ
1.3 ประเพณีที่เป็นหนึ่งเดียว (แห่หมรับ แห่ผ้าขึ้นธาตุ สวดด้าน ไถ้ชิงช้าแห่งนางดาน)	0.958	มีความน่าเชื่อถือ
1.4 วิถีถนนสาย 5 วัฒนธรรม (พราหมณ์ พุทธ อิสลาม จีน และคริสต์)	0.959	มีความน่าเชื่อถือ

9. ผลตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของข้อคำถามรายข้อในประเด็นความคิดเห็นต่อ
กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค	แปลผล
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ (ต่อ)		
1.5 แหล่งของฝากขึ้นชื่อ (เครื่องถม - เครื่องเงินถนนท่าช้าง หลาดกำแพงเมือง)	0.960	มีความน่าเชื่อถือ
2. ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม		
2.1 ความหลากหลายของกิจกรรมทาง วัฒนธรรม (ตักบาตร ไหว้พระขอพร สวด ด้าน ร่วมแห่ผ้าขึ้นธาตุ แห่หมรับบุญสารท เดือนสิบ ไกล่ชิงช้าแห่งนางตาน เดินชมวิถีชีวิต ถ่ายภาพ รับประทานอาหาร/ขนมพื้นถิ่น นั่ง รถชมเมือง)	0.959	มีความน่าเชื่อถือ
2.2 คุณค่าของกิจกรรมทางวัฒนธรรมมี ความเชื่อมโยงกับความเป็นเมืองเก่า	0.956	มีความน่าเชื่อถือ
2.3 กิจกรรมสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ และความยั่งยืนในวัฒนธรรมท้องถิ่น	0.955	มีความน่าเชื่อถือ
2.4 ความร่วมมือของคนในชุมชน ภาครัฐ และเอกชนต่อกิจกรรมทางวัฒนธรรม	0.958	มีความน่าเชื่อถือ
2.5 การแต่งกายของผู้คนท้องถิ่นในตลาด หรือในช่วงเทศกาล/ ประเพณี	0.954	มีความน่าเชื่อถือ
3. ด้านคุณค่าทางกายภาพ		
3.1 ความสวยงามของสถาปัตยกรรม (ศาสนสถาน อาคาร บ้านเรือน)	0.958	มีความน่าเชื่อถือ
3.2 การตกแต่งหรือสภาพแวดล้อม (บรรยากาศ ความสวยงาม ความสะอาด)	0.956	มีความน่าเชื่อถือ
3.3 ความสะดวกของการเดินทางเข้าถึง สถานที่ (ถนน จุดจอดรถ รถสาธารณะ)	0.957	มีความน่าเชื่อถือ

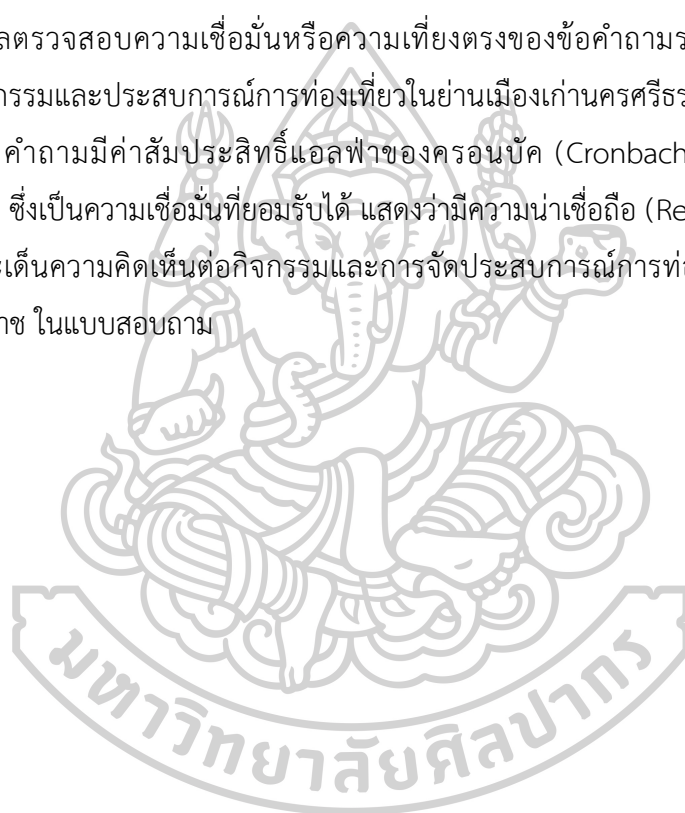
9. ผลตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของข้อคำถามรายชื่อในประเด็นความคิดเห็นต่อ
กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค	แปลผล
3. ด้านคุณค่าทางกายภาพ (ต่อ)		
3.4 โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน น้ำประปา ไฟฟ้าส่องสว่าง สัญญาณโทรศัพท์)	0.955	มีความน่าเชื่อถือ
3.5 ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวย่านเมืองเก่า (นั่งรถชมเมือง เดินชมเมือง)	0.957	มีความน่าเชื่อถือ
4. ด้านคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการ		
4.1 ผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่นมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาที่โดดเด่น เช่น ขนมจีนจำปาตะทอต มังคุดคัต ขนมลา กาแฟลาปูชิโน เครื่องดื่มสามกษัตริย์ วัตถุมงคลเหรียญโมญจตุคามรามเทพ ตาไข่ เป็นต้น	0.957	มีความน่าเชื่อถือ
4.2 ความคุ้มค่าต่อราคาของผลิตภัณฑ์/อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น	0.957	มีความน่าเชื่อถือ
4.3 การได้ร่วมทำหรือผลิตในบางขั้นตอนของผลิตภัณฑ์/ อาหาร/ ขนมพื้นถิ่น	0.962	มีความน่าเชื่อถือ
4.4 อธิบายไม่ตรีของผู้ให้บริการหรือผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์/อาหาร/ขนมพื้นถิ่น	0.957	มีความน่าเชื่อถือ
4.5 บริการนั่งรถชมเมืองเล่าเรื่องเมืองลิกอร์	0.956	มีความน่าเชื่อถือ
5. ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์		
5.1 ความรู้สึกผ่อนคลายในการเที่ยวย่านเมืองเก่า	0.955	มีความน่าเชื่อถือ
5.2 ความรู้สึกที่แตกต่างจากชีวิตประจำวันในการเที่ยวย่านเมืองเก่า	0.953	มีความน่าเชื่อถือ
5.3 ความเพลิดเพลินและหลงใหลไปกับการท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่า	0.954	มีความน่าเชื่อถือ
5.4 ความเหมาะสมของย่านเมืองเก่าที่จะสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวแบบเดินเท้า	0.957	มีความน่าเชื่อถือ

9. ผลตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของข้อคำถามรายข้อในประเด็นความคิดเห็นต่อ
กิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค	แปลผล
5. ด้านคุณค่าเชิงประสบการณ์ (ต่อ)		
5.5 ความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า	0.953	มีความน่าเชื่อถือ

ผลตรวจสอบความเชื่อมั่นหรือความเที่ยงตรงของข้อคำถามรายข้อในประเด็นความคิดเห็นต่อกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชในแบบสอบถามพบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) มากกว่า 0.70 ซึ่งเป็นความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ แสดงว่ามีความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของข้อคำถามรายข้อในประเด็นความคิดเห็นต่อกิจกรรมและการจัดประสบการณ์การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช ในแบบสอบถาม

ภาคผนวก ค
กำหนดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและรายนามผู้เชี่ยวชาญ

กำหนดการ

การสัมมนาผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

วันศุกร์ที่ 14 มีนาคม 2568 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

12.30-13.00 น. **ลงทะเบียน**

13.00-13.30 น. **พิธีเปิด**

- กล่าวรายงานโดย

นายบุญยวีร์ ศรีรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

- ประธานกล่าวเปิดกิจกรรมโดย คุณมนตรี มานะต่อ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช

13.30-14.15 น. **การสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างการยอมรับได้ของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย (1) ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้แทนผู้บริหารสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช และกองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) ผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้แทนผู้บริหารสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช และสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช (3) ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาคเอกชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่หรือผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และ (4) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและด้านวัฒนธรรม**

ดำเนินรายการโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิรินันท์ พันธรักษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

- 14.15-14.30 น. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
14.30-15.45 น. การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)
15.45-16.00 น. สรุปและปิดกิจกรรม โดย นายบุญยวีร์ ศรีรัตน์
-

หมายเหตุ : กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

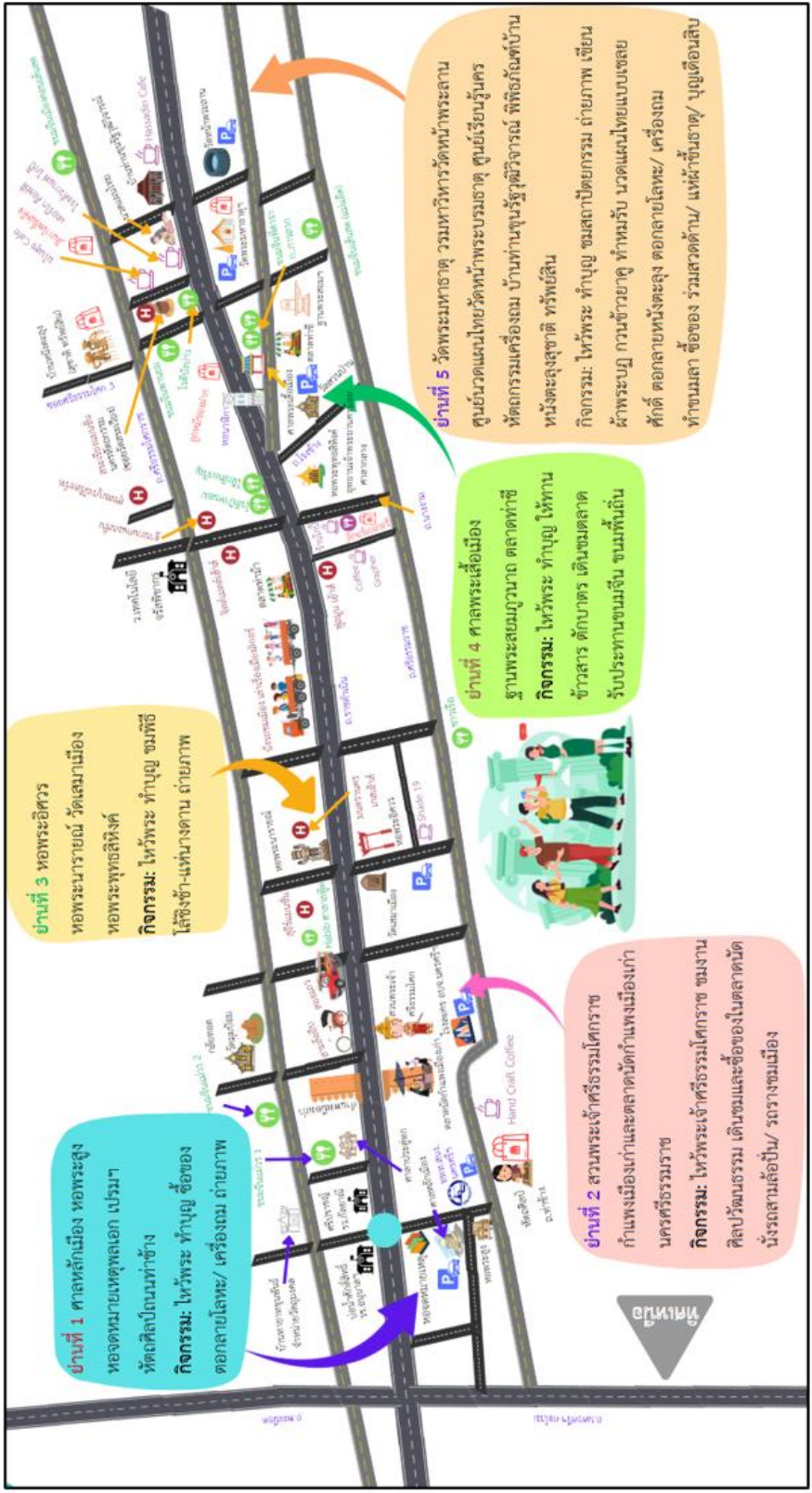
การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับรองรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้า
ในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราชสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง/ หน่วยงาน
1	นายณัฐรินทร์ วงศ์ภักดิ์	ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช
2	นายมนตรี มานะต่อ	ผู้อำนวยการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช
3	นางสาวพรทิพย์ แกะประจักษ์	หัวหน้าฝ่ายการท่องเที่ยว กองการท่องเที่ยว และกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัด นครศรีธรรมราช
4	นายเกียรติคุณ รอดตัว	นายกสมาคมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราช
5	นางสาวขวัญฤทัย ยึดมั่น	อุปนายก สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัด นครศรีธรรมราช
6	นายรณชิต จิระพิบูลย์พันธ์	บริษัท สีนวลกรุ๊ป 2017 จำกัด (ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว)
7	นายปกาสิต ไพจิตรสัทยา	Khanom Thailand Tour (ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว)
8	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ส.ศิริชัย นาคอุดม	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ อุตสาหกรรมบริการ คณะวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว)
9	นายวันพระ สืบสกุลจินดา	ผู้ช่วยคณบดี คณะสหวิทยาการและการ ประกอบการ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยา เขตพัทลุง (นักวิชาการด้านวัฒนธรรม)

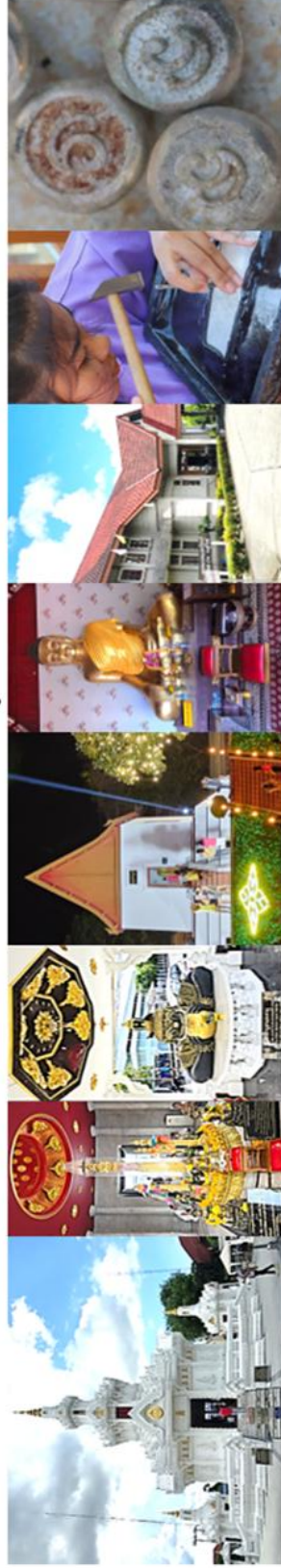

ภาคผนวก ง
เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์แบบเดินเท้าในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช

เส้นทางเดินเท้าย่านที่ 1 ศาลหลักเมือง – หอพระสูง – หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง – คาเฟ่

จุดที่ 1 หอดหมายพลเอกเปรมฯ ชมประวัติและเหตุการณ์สำคัญ (30 นาที)

จุดที่ 2 ศาลหลักเมือง กราบไหว้หลักเมืองเสริมความมั่นคงในชีวิตและความสุขสมหวัง องค์ตุ๊กตากรมเทพ (ดวงจิตวิญญาณพระเจ้าศรีธรรมโศก ราช) เพื่อความสำเริงและรุ่งเรืองในชีวิต และพระราชอุทิศ

ฝากดวง ยกดวง และแก้ดวงตก (30 นาที)

จุดที่ 3 หอพระสูง กราบไหว้พระพุทธรูปปางมารวิชัยและระลึกถึงสมเด็จพระเจ้าตากสิน ชมความงามของอาคาร ททท. สถานที่จัดงานบุญ

จุดที่ 4 หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง แวะร้านเครื่องเงิน เครื่องทอง และเครื่องถมถนนท่าช้าง ชมผลิตภัณฑ์ และร่วมทดลองการตกแต่งลายโลหะสามกษัตริย์ (เงิน ทอง และนาก) สืบถึงสามกษัตริย์แห่งอาณาจักรตามพรลิงก์ และการทำลายนโม เพื่อการคุ้มครอง ปกป้องอันตราย และขจัดโรคร้ายต่าง ๆ (1 ชั่วโมง)

จุดที่ 5 แวะร้านคาเฟ่ Hand Craft Coffee (30 นาที)

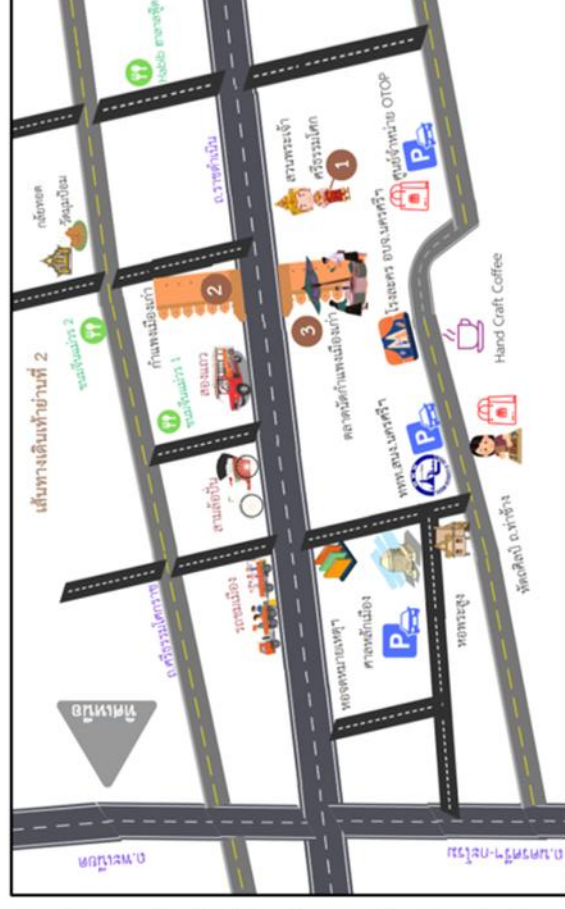
ระยะเวลารวม 2 ชั่วโมง 45 นาที ช่วงเวลา: (ทั้งวัน) 08.00 19.00 น.

เส้นทางเดินเท้าย่านที่ 2 สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช – กำแพงเมืองเก่า – ตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า

จุดที่ 1 สวนพระเจ้าศรีธรรมโศกราช แวะสักการะบรมราชานุสาวรีย์แห่ง
กษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ด้วยดอกบัวแทนที่สื่อถึงราชวงศ์ปทุมวงศ์ (ดอกบัว)

จะได้กลิ่นหอมในหน้าที่การงาน และเสริมบารมี (15 นาที)
จุดที่ 2 กำแพงเมืองเก่า ชมความงามของกำแพงเมืองที่มีศิลปะร่วมสมัยกับ
เมืองเชียงใหม่ ศูนย์กลางอาณาจักรล้านนา และสถาปัตยกรรมยุโรป
(ป้อมปืนใหญ่และเทคนิคการก่ออิฐจากโปรตุเกส และซุ้มประตูชาโดว์
จากฝรั่งเศส) และชมจุดที่รัชกาลที่ 9 พร้อมพระบรมวงศานุวงศ์ทรง
ประทับเสวยพระภจายหารเที่ยงก่อนเสด็จนำตกพรหมโลก (30 นาที)
จุดที่ 3 ตลาดนัดกำแพงเมืองเก่า หรือตลาดกำแพงเมือง ชมการแสดง
วัฒนธรรมท้องถิ่น 23 อำเภอ หมุนเวียนสับสัปดาห์ละ 1 อำเภอ เลือกซื้อ
อาหารและขนมท้องถิ่น เช่น ขนมโค ขนมครก ขนมเบื้องญวน ขนมจีน
ข้าวยา ข้าวเหนียวสองดั่ง ยาร่วง (เม็ดยะมวงหิมพานต์) เป็นต้น และ
ร่วมกิจกรรมการดอกหนึ่งตะลุง ฟังเพลงบอก (1 ชั่วโมง 15 นาที)

ระยะเวลารวม 2 ชั่วโมง ช่วงเวลา: ยามเย็น-ค่ำ (15.00-21.00 น.)

เส้นทางเดินเท้าย่านที่ 4 ตลาดท่าชี – ฐานพระสมณภูวนาด – ร้านขนมจีน – ศาลพระเสื้อเมือง – ร้านของฝาก

จุดที่ 1 ตลาดท่าชี ตกบพรวด้วยข้าว น้ำพริก และกับคาวห่อใบโพรง แล้วเดินซื้ออาหาร และขนมรับประทานเล่น เช่น ไก่ทอด ขนมโคลาว ถั่วแปบ ข้าวหมากแห้ง เมียง

คำ ขนมสาตุ ข้าวเกรียบปากหม้อ ข้าวต้มมัด ขนมตาล ขนมเบื้องโบราณขนมสุราท เต็มสิบ (ขนมลา ขนมกงหรือไข่ปลา ขนมบัวหรือสะบ้า ขนมตั่วซ่า ขนมพอง) ขนมชิ้น ขนมโคหัวล้าน ขนมด้วง ยาว่วง (45 นาที)

จุดที่ 2 ฐานพระสมณภูวนาดกว่า 800 ปี และเป็นจุดเริ่มต้นพิธีพราหมณ์ต่าง ๆ และการมาอยู่อาศัยของจิพราหมณ์เป็นต้นมาของชื่อตลาดท่าชีด้วย (15 นาที)

จุดที่ 3 เวะร้านขนมจีน เช่น ขนมจีนที่ดารา ขนมจีนแม่แอ็ด ขนมจีนพายม เป็นต้น หรือกล้วยเตียวสุดโบราณที่ร้าน ก.กรลวก (45 นาที)

จุดที่ 4 ศาลพระเสื้อเมือง สักการะเทพทั้งจีนและพราหมณ์หนึ่งเดียวในไทย ขอพรความรักต่อกรมเทพ (ผู้เผ่าจีนทรา) ขอการค้าขายต่อตาขุนลก ขอหน้าที่การงานและอำนาจบารมีต่อพระเสื้อเมือง และให้พรหลวงปู่ทวด (15 นาที)

จุดที่ 5 ร้านของฝาก: ร้านลูกหมี่ (ขนมลา ทุเรียนกวน มังคุดกวน) (30 นาที)

ระยะเวลาชม 2 ชั่วโมง 30 นาที ช่วงเวลา: เช้า (07.00-09.15 น.)

เส้นทางเดินเท้าย่านที่ 5

- จุดที่ 1 วัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร ให้พระบรมธาตุเจดีย์ไว้เงา ปรีศนาพระ 4 หู พระเจ้าผู้ พระอเจ้า พระ 6 นิ้ว ทางเสด็จพระเจ้าตากสิน งานปูนปั้นพระทรงม้า จุดกำเนิดพุทธศาสนา ขอน้ำที่ทำงานจากพระเจ้าศรีธรรมโศก ขอสติปัญญาดี จากเจดีย์พระปัญญา ขอลูก/หายเจ็บไข้จากพระแอด แห้วพระบฏ ทิมระมั่งแบบ คนแต่แรก (คนโบราณ) (45 นาที)
- จุดที่ 2 ชื่อของฝากพื้นถิ่น (ขนมลาด ทูเรียนกวนห่อกาบหมาก เม็ดยาร่วง เครื่องเงิน เครื่องทองเหลือง และเครื่องถม (30 นาที)
- จุดที่ 3 วัดหน้าพระลาน สืบนักตักศิลาที่ช่วยภาษาขะโบราณ (มาจาก) เพื่อให้มีสติปัญญา ดีและหน้าทำการงาน (15 นาที)
- จุดที่ 4 บ้านท่านขุนรัฐวิจิตรณ์ ชมความงามสถาปัตยกรรมไทย-จีน-ฝรั่ง และภาพ ความงามของการประดับพระบรมธาตุเจดีย์ (15 นาที)
- จุดที่ 5 คาเฟ่: หัตถิณทร์/ Ergo Coffee (ลาปูซีโน, ไร่คั่วโกโก้ (กาแฟโบราณ)/ ไร่ติ่งบัว (ไร่ราดมันแมลง ข้าวหมกไก่) มโนสุคนธ์ (เครื่องตั้งสร้างศิลปะ) (30 นาที)
- จุดที่ 6 บ้านหมื่นทะเล่ง ชมการแสดง การแกะหนัง และร่วมทำตัวหนังทะเล่ง (45 นาที)
- จุดที่ 7 หัตถศิลป์เครื่องถม ทดลองทดลองลายโลหะศิลปะสมัยอยุธยา (30 นาที)

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง 30 นาที ช่วงเวลา: ห้างวัน (07.00-09.00 น.)

รายการอ้างอิง

- Abbasi, I. (2023). *Recreational Tourism*. Retrieved 28 February from <https://iqbalfreetips.com/2023/10/recreational-tourism.html>
- Adventure Trade Travel Association. (2022). *Experiential Travel Explained: Players, Distribution Landscape and Opportunities*.
<https://www.altexsoft.com/blog/experiential-travel/>
- AMADEUS. (2022a). *Future Traveller Tribes 2030: Building A More Rewarding Journey*.
<https://amadeus.com/documents/en/blog/pdf/2015/07/amadeus-traveller-tribes-2030-airline-it.pdf>
- AMADEUS. (2022b). *Future Traveller Tribes 2030: Building A More Rewarding Journey*. Retrieved 28 February from <https://amadeus.com/documents/en/blog/pdf/2015/07/amadeus-traveller-tribes-2030-airline-it.pdf>
- B. H. Schmitt. (1999). Experiential Marketing. *Journal of marketing management*, 15(1-3), 53-67. <https://doi.org/doi:10.1362/026725799784870496>
- Barbieri, C., Sotomayor, S., and Gil Arroyo Marquez, C. L. (2016). Experiential Tourism in the Peruvian Andes: A Cultural View.
- Bergstrom, N. (2021). *How the Rise of Experience Tourism is Changing Travel*. Retrieved 28 February from <https://www.traveloffpath.com/how-the-rise-of-experience-tourism-is-changing-travel>
- Bhardwaj, A. (2021). *Case Study: How Might We Encourage More Tourists to Walk?* Retrieved 28 February from <https://bootcamp.uxdesign.cc/how-might-we-encourage-more-tourists-to-walk-cee479a5ce12>
- CBT Thailand. (ม.ป.ป.). บ้านท่านขุนรัฐวุฒิวิจารณ์.
<https://cbtthailand.dasta.or.th/webapp/relattraction/content/1927/>
- Coelho, M. d. F., Gosling, M. d. S., and Almeida, A. S. A. d. (2018). Tourism experiences: Core processes of memorable trips. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 37, 11-22. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2018.08.004>
- Dixit, S. K. (2020). *The Routledge Handbook of Tourism Experience Management and*

- Marketing*. London: Routledge.
- Eisner, E. W. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in Educational Evaluation. *The Journal of Aesthetic Education*, 10(3), 135-150. <https://doi.org/10.2307/3332067>
- Gentile, C., Spiller, N., and Noci, G. (2007). How to sustain the customer experience:: An overview of experience components that co-create value with the customer. *European Management Journal*, 25(5), 395-410. <https://doi.org/10.1016/j.emj.2007.08.005>
- Getz, D., and Page, S. J. (2016). *Event Studies: Theory, Research and Policy for Planned Events*. London: Routledge.
- Gogue, L. (2023). *Evolving Traveller Behaviour: The Rise of Experiential Travelling*. <https://www.linkedin.com/pulse/evolving-traveller-behaviour-rise-experiential-travelling-lo%C3%AFC-gogue>
- Good, C. V. (2005). *Dictionary of Education* (5, Ed.). New York: McGraw-Hill.
- Hair, J. F., Black, B., Babin, B., Anderson, R., and Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6 ed.). Pearson Prentice Hall.
- Inskip, E. (1999). *Guide for Local Authorities on Developing Sustainable Tourism: Supplementary Volume on Sub-Saharan Africa*. World Tourism Organization.
- Keeves, J. P. (1988). *Model and model building*. In *Educational research methodology and measurement: An international handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Kim, J.-H. (2018). The impact of memorable tourism experiences on loyalty behaviors: The mediating effects of destination image and satisfaction. *Journal of Travel Research*, 57(7), 856-870. <https://doi.org/10.1177/0047287517721369>
- Kose, B. C., and Akyol, A. (2019). Experiential Destination Marketing and Tourist Behavior: A Research on Senior Tourists. *Turizm Akademik Dergisi Academic Journal*, 6(2), 271-287.
- Kuo, H. P., and Wu, K. L. (2013). The Potential of cultural heritage tourism to promote sustainable urban development: The case of Tainan City. *Applied mechanics and materials*, 316-317, 446-450. <https://doi.org/10.4028/www.scientific.net/AMM.316-317.446>
- Lin, C.-H., and Kuo, B. Z.-L. (2016). The behavioral consequences of tourist experience.

- Tourism Management Perspectives*, 18, 84-91.
- Llupart, M. R. N. (2022). Theoretical Model for the Analysis of Community-Based Tourism: Contribution to Sustainable Development. *Sustainability MDPI*, 14(17). <https://doi.org/10.3390/su141710635>
- McKercher, B., and Ho, P. S. (2006). Assessing the tourism potential of smaller cultural and heritage attractions. *Journal of Sustainable Tourism*, 14(5), 473-488. <https://doi.org/10.2167/jost620.0>
- Pine, J. B., and Gilmore, J. H. (1999). *The experience economy: Work is Theatre & Every Business A Stage*. Massachusetts: Harvard Business Press.
- Richards, G. (2007). *Cultural tourism: Global and local perspectives*. London: Psychology Press.
- Rose, S., Hair, N., and Clark, M. (2011). Online customer experience: A review of the business-to-consumer online purchase context. *International Journal of Management Reviews*, 13(1), 24-39. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2370.2010.00280>
- Rubenstein, H. M. (1992). *Pedestrian malls, streetscapes, and urban spaces*. New York: John Wiley & Sons.
- Schmitt, B. (1999). Experiential marketing. *Journal of marketing management*, 15(1-3), 53-67. <https://doi.org/10.1362/026725799784870496>
- Schmitt, B. H. (1999). Experiential Marketing. *Journal of marketing management*, 15(1-3), 53-67. <https://doi.org/10.1362/026725799784870496>
- Sharma, J., Mohapatra, S., and Roy, S. (2022). Memorable tourism experiences (MTE): integrating antecedents, consequences and moderating factor. *Tourism and hospitality management*, 28(1), 29-59.
- Shivers, J. S. (2001). *Leadership and Groups in Recreational Service*. Fairleigh: Dickinson Univ Press.
- Simeoni, F., and De Crescenzo, V. (2019). Walking tourism: opportunities and threats for sustainable development. The case of the 'VA' SENTIERO project. XXII International conference excellence in services,
- Smith, M. K. (2015). *Issues in cultural tourism studies*. London: Routledge.

- Smith, R. H. (2021). *Measurement: Making organization perform*. London: Macmillan Publishers.
- Smith, S. L. J., and Godbey, G. C. (1991). Leisure recreation and tourism. 18(1), 85-100. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(91\)90041-9](https://doi.org/10.1016/0160-7383(91)90041-9)
- The International Committee on Moments and Sites. (2008). *The ICOMOS Charter on Cultural Routes*. Retrieved 28 February from https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/culturalroutes_e.pdf
- Tourism Western Australia. (2008). *Five A's of Tourism*. Retrieved 28 กุมภาพันธ์ from http://www.tourism.wa.gov.au/jumpstartguide/pdf/Quickstart_five%20A's%20of%20TourismLOW.pdf
- Umar, A. (2018a). *Factors Affecting Tourist Behavior*. Retrieved 1 May from <https://prezi.com/favis6ou0uxk/factors-affecting-tourist-behavior/>
- Umar, A. (2018b). *Factors Affecting Tourist Behavior*. <https://prezi.com/favis6ou0uxk/factors-affecting-tourist-behavior/>
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO). (2021). *United Nations World Tourism Organization (UNWTO) and NEOM Launch 'Tourism Experiences of the Future' Challenge*. Retrieved 28 February from <https://www.unwto.org/news/unwto-and-neom-launch-tourism-experiences-of-the-future-challeng>
- United States Department of Agricultural Forest Service (USDA). (1964). *The Wilderness Act 1964*. Secretary Office of USDA.
- World Federation of Tourist Guide Association. (2005). *Checklist for Professional Tourist Guide*. Nicosia: PCS Printways.
- Wurzburger, R., Pratt, S., and Pattakos, A. (2009). *Creative tourism, a global conversation*. Sunstone Press.
- Yiannakou, A., Apostolou, A., Birou-Athanasίου, V., Papagiannakis, A., and Vitopoulou, A. (2022). Branding Places through Experiential Tourism: A Survey on the Features of the Experiential Product and Enterprises in Greek Regions. *Tourism and Hospitality*, 3(2), 435-450. <https://doi.org/10.3390/tourhosp3020028>
- Yu, C., and Zhang, H. (2020). Research on Experiential Tourism Route Planning Based on

Multi-source Data Algorithm in Rich Energy and Cultural Resources Areas.

Journal of Physics: Conference Series, 16(2), 1-5. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1648/2/022034>

ภาษาไทย

กนกกานต์ แก้วนุช. (2564). การจัดการการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนการท่องเที่ยวภายใต้ผลวัดโลก. สมุทรสาคร: พิมพ์ดี.

กมลชนก อนุกุล. (2562a). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2566 สืบค้นจาก <http://kamonchanok001.blogspot.com/p/2.html>

กมลชนก อนุกุล. (2562b). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <http://kamonchanok001.blogspot.com/p/2.html>

กรมการท่องเที่ยว. (2557). คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.

กรุงเทพฯ: กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

กรมการท่องเที่ยว. (2566). เอกสารประกอบการบรรยาย "กระแสนิยมการท่องเที่ยวปี 2567" การอบรมที่พักโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อคนทั้งมวล. กรมการท่องเที่ยว.

กรวรรณ สังขกร. (2558). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับวิถีไทย. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). รายงานวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579. สืบค้นจาก https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/policy/download/article/article_20170509151433.pdf

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว พ.ศ. 2562 ไตรมาสที่ 1-2. กรุงเทพฯ: กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศ ม.ค.-ธ.ค. 2566. สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/news/category/705>

กระทรวงวัฒนธรรม. (2564). เที่ยวเท่ ๆ เสน่ห์เมืองไทย โดยกระทรวงวัฒนธรรม. สืบค้นจาก https://www2.m-culture.go.th/th/article_view.php?nid=156957

กระทรวงวัฒนธรรม. (ม.ป.ป.). นายสุชาติ ทรัพย์สิน ศิลปินแห่งชาติ. สืบค้นจาก https://www.culture.go.th/cul_fund/download/open/suchat/suchat1.pdf

กรุงเทพธุรกิจ. (2565a). "Soft Power" ชูความเป็นไทยผ่านสินค้าและบริการวัฒนธรรม ทางเลือกนัก

ธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2566 สืบค้นจาก

<https://www.bangkokbiznews.com/social/1008281>

กรุงเทพธุรกิจ. (2565b-a). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวฟื้นตัวเพียงเล็กน้อยในปีที่แล้ว คาดฟื้นตัวเต็มที่หลังปี

67. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/world/983339>

กรุงเทพธุรกิจ. (2565b-b). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวฟื้นตัวเพียงเล็กน้อยในปีที่แล้ว คาดฟื้นตัวเต็มที่หลังปี

67. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2567 สืบค้นจาก

<https://www.bangkokbiznews.com/world/983339>

กองการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566). *เช็คอินนครศรีฯ เมืองอารยธรรม*. In: โรงพิมพ์ประยูรการพิมพ์.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). *2015 Discover THAINESS ท่องเที่ยววิถีไทย 2558*. TAT Review, 1(1), 20-21.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). *เส้นทางท่องเที่ยว "ชมวิถีชุมชนริมน้ำ"*. สืบค้นจาก

<https://thailandtourismdirectory.go.th/th/route/102253>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). *สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยว กรกฎาคม-กันยายน 2566*.

สืบค้นจาก <https://tatreviewmagazine.com/article/snapshot-inter-q4-2023/>

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช. (2566). *แผนการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2566*. นครศรีธรรมราช: งานการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช

กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค. (2560). เทคนิคการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในงานออกแบบ. *Rajabhat Journal of Sciences, Humanities and Social Sciences*, 18(2), 254-266.

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2561). *แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง*. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 6(1), 131-148.

ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. (2556). ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. สืบค้นจาก <https://tourism-dan1.blogspot.com/2013/>

ขวัญตา เจริญศรี, และ วรรณวีร์ บุญคุ้ม. (2563). รูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(2), 90-106.

คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2546). *การเสริมสร้างคุณภาพชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณิต เขียววิชัย. (2555). แหล่งนันทนาการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 13(24), 67-74.

- คมสัน สุวรรณรัตน์. (2563a). การนำเสนอให้ข้อมูลสินค้าชุมชนแก่นักท่องเที่ยว. เทศบาลเมืองปากพูน.
- คมสัน สุวรรณรัตน์. (2563b). เอกสารประกอบการบรรยายการนำเสนอให้ข้อมูลสินค้าชุมชนแก่นักท่องเที่ยว. นครศรีธรรมราช: เทศบาลเมืองปากพูน
- จักรารัฐ บัวแก้ว. (2567, 9 กันยายน). การดำเนินการทำเครื่องถมและเครื่องโลหะ [Interview].
- จินตมาศ โกศลชื่นวิจิต. (2552). การดูแลอย่างเอื้ออาทร: หัวใจสำคัญของการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ, 29(2), 134-142.
- จุฑาธิปต์ จันทร์เอือด. (2553). การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแบบบูรณาการในจังหวัดสมุทรปราการ [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. พิษณุโลก.
- จุฑามาศ กันตพลธิติมา. (2560). ภาพลักษณ์และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ส่งผลต่อการกลับมาเยือนซ้ำ [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. กรุงเทพฯ.
- จุฑารัตน์ ่องอาจ. (2567, 26 สิงหาคม). ตลาดกำแพงเมืองเก่านครศรีธรรมราช [Interview].
- เจ้าอธิการประหยัด สุวรรณชาติ. (2564). วัดเสมาเมือง. นครศรีธรรมราช: ประยูรการพิมพ์.
- ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์. (2560). ตามรอยเส้นทางสู่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร. สารนครศรีธรรมราช, 47(7), 31-41.
- ฉันทิช วรรณณอม. (2559). การวางแผนและจัดน้ำเที่ยว. นนทบุรี: เฟิร์นข้าหลวง พรินต์แอนด์พับลิชชิง.
- เฉลิม จิตรมาศ. (2567, 16 สิงหาคม). วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร [Interview].
- ชนิตา ลายกายศ. (2564). นำชมพิพิธภัณฑ์บ้านหนังตะลุงสุชาติ. ทรัพย์สิน.
- ชวัลนุช อุทยาน. (2551a). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <https://touristbehaviour.wordpress.com/1/>
- ชวัลนุช อุทยาน. (2551b). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2567 from สืบค้นจาก <https://touristbehaviour.wordpress.com/1/>
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2540). การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชาลี ศิลปธรรม. (2567). เมื่อเราใช้ “ตำนาน” และ “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” เป็น “คำอธิบาย” วัดอุทยานในวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร. สารนครศรีธรรมราช, 54(6), 36-54.
- ชิดชนก อนันตมงคลกุล และกัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล. (2562). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดภูเก็ต. วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 15(2), 1-20.
- ชิดชม กันจุฬา. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

- กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน, 2(1), 13-33.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2566). ททท. ผนึกหอการค้ายกระดับ 10 เมืองรองสู่เมืองหลัก ดึงการค้า ลงทุน ท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ 2566 สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/business/tourism/582766>
- ณนท แดงสังวาล, ประสพชัย พสุนนท์, และ ภูธฤทธิ์ วิทยาพัฒนานุรักษ์ รักษาศิริ. (2566). การจัด กลุ่มนักท่องเที่ยวตามคุณค่าเชิงประสบการณ์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัด เพชรบุรี. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 25(1), 13-27.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ, 13(2), 25-46.
- เดชา บุญค้ำ. (2539). การวางแผนบริเวณและงานบริเวณ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ. (2558). บทบาทของนันทนาการการท่องเที่ยวในการพัฒนาประเทศ. วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 21(1), 39-53.
- ทิพย์สุดา พุดจระ และฐิติมา เวชพงศ์. (2563). การยกระดับการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อรองรับการ ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น. วารสารอิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยศิลปากร (สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปศาสตร์), 40(6), 56-73.
- ทิววรรณ ศิริเจริญ และนันทกานต์ ศรีปลั่ง. (2560). รายงานการวิจัยการออกแบบเส้นทางการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- เทพประสิทธิ์ กุลธวัชชัย. (2551). เอกสารประกอบการบรรยายวิชานันทนาการ. สำนักวิชา วิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทศบาลนครนครศรีธรรมราช. (2564a). นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว. สืบค้นจาก https://www.nakhoncity.org/up_img/newsmunicipality_08-06-2022%2010:29:42_img-220608031027.pdf
- เทศบาลนครนครศรีธรรมราช. (2564b). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) เพิ่มเติม ฉบับที่ 2. สืบค้นจาก <https://www.nakhoncity.org/document/plan/2565/plan2566-2570ch2.pdf>
- เทศบาลนครนครศรีธรรมราช. (2565). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) เพิ่มเติม ฉบับที่ 2. สืบค้นจาก <https://www.nakhoncity.org/document/plan/2565/plan2566-2570ch2.pdf>
- เทศบาลนครนครศรีธรรมราช. (2566). การจัดการบริการรถรางนำชม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. นครศรีธรรมราช: ฝ่ายส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

- เทียนชัย สุขแก้ว. (2567, 6 กันยายน). เครื่องไต้หวันศาลหลักเมือง [Interview].
- ธัญญา พรหมบุรณย์ และนฤมล กิมภากรณ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม และสุขภาพ ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ของประเทศไทย: เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 10(71-87), 71-87.
- ธีระ กุลสวัสดิ์. (2558). *การหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- นริศ น้อยทับทิม. (2567, 6 ตุลาคม). หัตถศิลป์ถนนท่าช้าง [Interview].
- นฤตม อ็อกชู และรวีวรรณ โปยรุ่งโรจน์. (2563). ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยที่ได้รับจากการเดินทางไปท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศนอร์ดิกกับบริษัทนำเที่ยว. *วารสารการวิจัยการบริหารพัฒนา*, 10(1).
- นิคม นกอักษร. (2567, 6 สิงหาคม 2567). ผู้จัดการศูนย์เรียนรู้ฐานทรัพยากรเครื่องถม [Interview].
- นิสาร์ตน์ แสงแข และวรวิทย์ สุขเมธ. (2561). ปัจจัยการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 13(3), 309-324.
- นุชรา แสงสุข. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมนันทนาการสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 13(2), 129-147.
- บังอร ฉัตรรุ่งเรือง. (2555). *การวางแผนและการจัดรายการนำเที่ยว*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สยามบุ๊ค.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2549). *การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. นนทบุรี: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว*. นนทบุรี: เฟิร์นข้าหลวง พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2557). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เฟิร์นข้าหลวง พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2558). *ธุรกิจนำเที่ยว*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: เฟิร์นข้าหลวง พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และเพ็ญศิริ ศรีคำภา. (2557). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- บุญยสฤกษ์ อเนกสุข. (2558). *ยล เยี่ยม เยือน หย้า: แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปรมา ทิพย์ธนทรัพย์. (2567). *เอกสารประกอบการบรรยายการออกแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับกระแสการท่องเที่ยวยุคใหม่ การอบรมพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับการท่องเที่ยว*

โดยชุมชนสู่ตลาดมูลค่าสูง. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน-อพท. (องค์การมหาชน).

ปริญญานาคปฐม และณรงค์ พลธีรักษ์. (2562). การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บริเวณแนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของประเทศไทย. วารสารราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 14(2), 224-243.

ปริญญานำบุญบำรุง และโกวิท จอมคำ. (2565). การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ปรีดา นัคร, ลดาวัลย์ แก้วสินวล, สุภาวดี พรหมมา, ศิรินันท์ พันธรักษ์, พรศิลป์ บัวงาม, และ ปุณยวีร์ ศรีรัตน์. (2566). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเมืองแห่งการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม นครศรีธรรมราช. วารสารราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 18(2), 1-6.

ปัญญา ทองนิล. (2553). รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. กรุงเทพฯ.

พงษ์พันธ์ มอญพันธุ์. (2558). เส้นทางสายวัฒนธรรม Heritage Route. สืบค้นจาก <http://www.etatjournal.com/web/menu-read-tat/menu-2015/menu-32015/666-32015-heritage-route>

พจนา สอนศรี. (2540). การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

พรเทพ เสงี่ยมรักษา. (2566, 19 ธันวาคม). การท่องเที่ยวในย่านเมืองเก่านครศรีธรรมราช. [Interview].

พระครูวรวิริยคุณ. (2567). พลวัตความเชื่อและพิธีกรรมของประเพณีบุญสารทเดือนสิบ ยุคชุมชนรวมญาติทำบุญเดือนสิบ. สารนครศรีธรรมราช, 54(พิเศษที่ระลึกงานเดือนสิบ 2567), 6-28.

พระมหาพจน์ สุวโจ. (2565). การประดิษฐานพระพุทธรูปศาสนาลี้กาววงศ์ในอาณาจักตามพรลิงค์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: คณะกรรมการฝ่ายวิชาการในคณะกรรมการนำเสนอวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหารเพื่อขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลก สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช.

พระสมุห์รุ่งธรรม อดิภักโท. (2567, 7 ตุลาคม). วัดหน้าพระลาน [Interview].

พิมพ์พรรณ สุจารินพงศ์. (2547). การวางแผนการตลาด (Marketing Planning) (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพ์พรรณ สุจารินพงศ์. (2553). การจัดนำเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เพชร ละมุล. (2567, 30 กันยายน 2567). ผู้ดูแลตลาดถนนโรงช้าง [Interview].

เพลินทิพย์ โกเมศโสภา. (2547). การวางแผนการตลาด (Marketing Planning). (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภควดี วรรณพุกษ์. (2560). การเดินเท้าท่องเที่ยวย่านชุมชน. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2566 from สืบค้นจาก <https://dputhp.wordpress.com/2017/08/10/km-34-walking-tour-เดินเท้าท่องเที่ยว/>
- ภฤศสร ฤทธิมนตรี ชิมิคุ, ปุณยวีร์ ศรีรัตน์, และ ทวีพร นาคา. (2565). การแบ่งส่วนตลาดและจุดยืนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำปากพนัง ในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารนาควตรปริทัศน์*. 14(1), 65-77.
- มติชน. (2562). *ชุดวัดมหาธาตุ เมืองคอน เจอกระเบื้องรูปคนคล้าย 'โนราห์' นักโบราณฯ เชื่อจึงใจสื่อความหมายบางอย่าง*. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/education/religious-cultural/news_1311622
- มนตรี พิศสุวรรณ. (2567, 9 กันยายน). *การทำเครื่องถมและความต้องการพัฒนาพื้นที่* [Interview].
- มนูญ วันทองศ์. (2567, 17 สิงหาคม). *หอยพระอิศวรและหอยพระนารายณ์* [Interview].
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. (2567). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชานครศรีธรรมราชศึกษา*. นครศรีธรรมราช: หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2565). *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาสถิติขั้นสูงและการวิจัยสำหรับการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา*. นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์. (2558). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ราณี อธิชัยกุล. (2557). *การจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะทาง*. นนทบุรี: สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เรชา ศรีวิชัย. (2554). *รูปแบบการบริหารงานสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัยที่มีประสิทธิผลในจังหวัดนนทบุรี*. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม]. กรุงเทพฯ.
- วรรณพร ผาสุก. (2565). *การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในเขตพื้นที่เมืองพัทยาของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย*. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ชลบุรี.
- วรรณวีร์ บุญคุ้ม และพจนา บุญคุ้ม. (2559). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างสรรค์เส้นทางกาญจนบุรี-ทวาย. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 3(2), 93-116.
- วันพระ สืบสกุลจินดา. (2564). *เอกสารประกอบการบรรยายกิจกรรม NST City Night Tour*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช.
- วันพระ สืบสกุลจินดา. (2566). *ทำขวัญพระธาตุ*. *สารนครศรีธรรมราช*, 53(12), 3.
- วันพระ สืบสกุลจินดา. (2567a). จาก “ทำไปตามรีด ชิดไปตามรอย” ถึง “โนรา ไม่มีผิด ไม่มีถูก” ปฏิบัติการทางความหมายของตำนานโนรา. *สารนครศรีธรรมราช*, 54(9), 66-71.
- วันพระ สืบสกุลจินดา. (2567b, 19 กันยายน). *ศาลหลักเมือง และหอยพระสูง* [Interview].
- วันพระ สืบสกุลจินดา. (2567c). *สิบสองนักษัตร สิบสองชาติ สิบสองภาษา*. *สารนครศรีธรรมราช*,

54(8), 68-80.

วาโร เฟิงส์วีสต์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(4), 1-16.

วาสนา อ่องเอี่ยม. (2546). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วิทยา อินนุพัฒน์. (2567, 7 ตุลาคม). การนวดแผนไทยวัดหน้าพระบรมธาตุ [Interview].

วิทัศน์ ศรีสุวรรณเกศ. (2561). แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร].

กรุงเทพฯ.

ศราวีส์ตี นวกัณห์วรกุล. (2562). แนวทางการพัฒนาประสบการณ์ร่วมทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาและเมืองจอร์จทาวน์. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. กรุงเทพฯ.

ศราวีส์ตี นวกัณห์วรกุล และดวงเงิน ชี้อภักดี. (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าสงขลาฝั่งบ่อยาง. วารสารนาครบุตริทัศน์, 13(1), 80-98.

ศศิธร เจตานนท์. (2564). แนวคิด ทฤษฎีและประเภทของนันทนาการ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตนครปฐม.

คันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์. (2567). การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสำหรับพื้นที่ เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. นครปฐม.

คันสนีย์ วงศ์สวัสดิ์, สุตาวรรณ มีบัว, และ เอื้อจิตรเมศ, ว. (2561). รายงานการวิจัยการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีลุ่มน้ำปากพนัง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร, ธนวัฒน์ ขวัญบุญ, และ อนงค์พร ไสยวรกุล. (2558). การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างจากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิลป์ชัย ตรงต่อกร. (2567, 6 กันยายน). ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช [Interview].

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. (2555). หลักการตลาด. สำนักพิมพ์ท็อป.

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์, สมจินตนา คุ่มภัย, ปิยะ ปานผู้มีทรัพย์, สุชาติ ฉันทสำราญ, และ วิลาวัณย์ ดึงไตรย์ภพ. (2558). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศูนย์ข้อมูลทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). อนุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช. สืบค้นจาก <http://m-culture.in.th/album/78277/อนุสาวรีย์พระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช>

ศูนย์นวดแผนไทย วัดหน้าพระบรมธาตุ. (2566). การให้บริการนวดแผนไทย. สืบค้นจาก

[https://www.facebook.com/p/ศูนย์นวดแผนไทยหน้าวัดพระบรมธาตุ-](https://www.facebook.com/p/ศูนย์นวดแผนไทยหน้าวัดพระบรมธาตุ-100064119991194/)

100064119991194/

- ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). แนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2563. สืบค้นจาก [https://www.tatreviewmagazine.com/article/คาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์/](https://www.tatreviewmagazine.com/article/คาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2563)
- ส.ศิริชัย นาคอุดม, พรธรรณภา เขียวน้อย, และ ศิวพร ถาวรวงศา. (2561). ยุทธศาสตร์การสร้างความสำเร็จได้เปรียบเชิงการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช กรณีศึกษา: การขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 14(2), 48-61.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ. (2564). หวังโม อัญมณีเมืองนครฯ จากความเชื่อสู่เครื่องประดับ. สืบค้นจาก <https://infocenter.git.or.th/th/business-info/business-info-20210610>
- สนิท บุญราศี. (2565). รูปแบบการจัดการต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลาในอนาคต. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. ยะลา.
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. สืบค้นจาก <http://nscr.nesdc.go.th/ns/>
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). สืบค้นจาก <http://nscr.nesdc.go.th/master-plans/>
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: บริษัท ทำมาดี จำกัด.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2557). นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2567). สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2566. สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สมาน อัสวภูมิ. (2549). การบริหารงานในสถานศึกษา. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สารณี ทรัพย์สิน. (2567, 12 สิงหาคม). การแกะหนังตะลุงและพิพิธภัณฑสถานหนังตะลุงสุชาติ ทรัพย์สิน [Interview].
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2566). ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจำแนกตามรายอำเภอ จังหวัดนครศรีธรรมราช. ส่วนงานยุทธศาสตร์ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช
- สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2562). ข้อมูลจังหวัดนครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก

https://www.nakhonsithammarat.go.th/web_52/perface.php

สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2565). *แพลตฟอร์มข้อมูลเมืองอัจฉริยะ*. สืบค้นเมื่อ 28 กุมภาพันธ์

2566 สืบค้นจาก <https://www.citydata.in.th/nakhonsithammarat/>

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2564).

แผนพัฒนาจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2566-2570. นครศรีธรรมราช: งานสื่อสิ่งพิมพ์

สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช.

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). *สอวช. ปัน*

Soft Power มรดกทางวัฒนธรรม. สืบค้นจาก <https://www.nxpo.or.th/th/9159/>

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี*. สืบค้นจาก

<http://nscr.nesdc.go.th/ns/>

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.*

2561-2580 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). สืบค้นจาก <http://nscr.nesdc.go.th/master-plans/>

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13*

(พ.ศ. 2566-2570). สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2567 from สืบค้นจาก

https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย. (2564). *แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าว*

ไทย (พ.ศ. 2566-2570). สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2567 สืบค้นจาก

[http://www.phatthalung.go.th/2022/files/com_ebook/2022-](http://www.phatthalung.go.th/2022/files/com_ebook/2022-04_18b5c7818590fc6.pdf)

[04_18b5c7818590fc6.pdf](http://www.phatthalung.go.th/2022/files/com_ebook/2022-04_18b5c7818590fc6.pdf)

สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช. (2562). *โบราณสถานหอพระสูง (พระวิหารสูง)*. สืบค้นจาก

https://www.nakhonsithammarat.go.th/web_52/perface.php

สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช. (2563). *องค์ความรู้ทางวิชาการ เรื่อง โบราณสถานกำแพงเมือง*

นครศรีธรรมราช. สืบค้นจาก [https://www.finearts.go.th/fad12/view/46465-องค์ความรู้](https://www.finearts.go.th/fad12/view/46465-องค์ความรู้ทางวิชาการ-เรื่อง-โบราณสถานกำแพงเมืองนครศรีธรรมราช)

[ทางวิชาการ-เรื่อง-โบราณสถานกำแพงเมืองนครศรีธรรมราช](https://www.finearts.go.th/fad12/view/46465-องค์ความรู้ทางวิชาการ-เรื่อง-โบราณสถานกำแพงเมืองนครศรีธรรมราช)

สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช. (2564). *หอดูดาวเขาพลเอกเปรม ตินสุลนันท.*

นครศรีธรรมราช: ฝ่ายงานหอดูดาว สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช.

สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช. (2565). *นิทรรศการพราหมณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*.

นครศรีธรรมราช: ฝ่ายงานโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช

สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช. (ม.ป.ป.). *โบราณสถานในเขตเมืองเก่า จังหวัดนครศรีธรรมราช*.

นครศรีธรรมราช: ฝ่ายโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 12 นครศรีธรรมราช

สุกัญญา เจริญศรี. (2549). *การรับรู้และแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวใน 6 จังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน*

- หลังจากได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติ (TSUNAMI) ของนักท่องเที่ยวชาวไทยใน กรุงเทพมหานคร. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. กรุงเทพฯ.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรุมา เตพลกุล, และ ชีระ สีนเดชารักษ์. (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน-อพท. (องค์การมหาชน).
- สุนันท์ ตรีสัตย์พันธุ์. (2567, 3 พฤศจิกายน). บ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์ [Interview].
- สุบัญชา ศรีสง่า. (2561). โมเดลเชิงสาเหตุของความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวแบบเนิบช้าโดยมีพฤติกรรมเป็นตัวแปรส่งผ่าน. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,]. กรุงเทพฯ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). การประเมินอภิมาน: วิถีวิทยาและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หุทัย พันธุ์จุล. (2563). อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/xutsahkrnmthxngtheiyw27001001>
- อภิชาติ วิชัยกุล, และ เสรี วงษ์มณฑา. (2564). แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัด นครศรีธรรมราช. วารสารสมาคมนักวิจัย, 26(3), 1-14.
- อรทัย มูลคำ. (2563). พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดนครพนม. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 14(1), 130-144.
- อรวี ประสงค์สิน. (2562). การจัดกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวโฮมสเตย์ของชุมชนบ้านบางบัว อำเภอกะชัง จังหวัดตราด. [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี]. ชลบุรี.
- อรอุมา สมบูรณ์ทรัพย์. (2567). หอจดหมายเหตุพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ [Interview].
- อัญชลี เกตุบุรณะ. (2564). นำชมบ้านท่านขุนรัฐภูมิวิจารณ์. สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- อารีรัตน์ พรหมนิล และมัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์. (2561). รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวที่มีประสิทธิผลในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด นครราชสีมา. [มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ]. นครราชสีมา.
- เอกก์ ภัทรธนกุล. (2560a). การวางแผนการตลาดยุค 4.0. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน นครศรีธรรมราช.
- เอกก์ ภัทรธนกุล. (2560b). เอกสารประกอบการบรรยายการวางแผนการตลาดยุค 4.0. โครงการอบรม การตลาดการท่องเที่ยว 4.0 สูตรสำเร็จสร้างแบรนด์ในธุรกิจท่องเที่ยวยุคดิจิทัล. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายบุญยวีร์ ศรีรัตน์

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2548 สำเร็จการศึกษา บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชาการ
จัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

พ.ศ. 2551 สำเร็จการศึกษา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาการ
จัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร

พ.ศ. 2568 สำเร็จการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการ
จัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานตีพิมพ์

บุญยวีร์ ศรีรัตน์, ศราวุธดี นวกัณห์วรกุล, ภฤศสร ฤทธิมนตรี ชีมิค และ
ประนอม การชนะนันท์. (2566). แนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดก
ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิง
ประสบการณ์ของอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬาลง
นาครทรรศน์, 10(11), 56-67.

